॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ದುಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಕಮ್ಮಕಾರಣವಗ್ಗೋ

೧. ವಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ದುಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಪಹಾರಸಾಧನತ್ಥ**ನ್ತಿ ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರಸ್ಸ ಸುಖಸಿದ್ಧಿ-ಅತ್ಥಂ। ಕಞ್ಜಿತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಕಞ್ಜಿಯಂ, ಆರನಾಲಂ, ಯಂ ಬಿಲಙ್ಗನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಯತ್ಥ ಸಿಞ್ಚತಿ, ಸಾ ಕಞ್ಜಿಯಉಕ್ಖಲಿಕಾ ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಾ, ತಂಸದಿಸಂ ಕಾರಣಂ **ಬಿಲಙ್ಗಥಾಲಿಕಂ। ಸೀಸಕಟಾಹಂ ಉಪ್ಪಾಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಯೋಗುಳಪ್ಪವೇಸಪ್ಪಮಾಣಂ ಛಿದ್ದಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಙ್ಖಮುಣ್ಡಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ವಿಯ ಮುಣ್ಡಕರಣಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ರಾಹುಮುಖಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ರಾಹುಮುಖಗತಸೂರಿಯಸದಿಸಕಮ್ಮಕಾರಣಂ।

ಜೋತಿಮಾಲಿಕನ್ತಿ ಜೋತಿಮಾಲವನ್ತಂ ಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಹತ್ಥಪಜ್ಜೋತಿಕ**ನ್ತಿ ಹತ್ಥಸ್ಸ ಪಜ್ಜೋತನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಏರಕವತ್ತಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಏರಕವತ್ತಸದಿಸೇ ಸರೀರತೋ ಚಮ್ಮವತ್ತೇ ಉಪ್ಪಾಟನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಚೀರಕವಾಸಿಕಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಸರೀರತೋ ಉಪ್ಪಾಟಿತವತ್ತಚೀರಕೇಹಿ ನಿವಾಸಾಪನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। ತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಯಥಾ ಗೀವತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವದ್ಧೇ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಕಟಿಯಂ ಠಪೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಗೋಪ್ಫಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕನ್ತಿತ್ವಾಪಿ ಕಟಿಯಮೇವ ಠಪೇನ್ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ‘‘ಕಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಗೋಪ್ಫಕೇಸು ಠಪೇನ್ತೀ’’ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಣೇಯ್ಯಕಕಮ್ಮಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಏಣಿಮಿಗಸದಿಸಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಅಯವಲಯಾನಿ ದತ್ವಾ**ತಿ ಅಯವಲಯಾನಿ ಪಟಿಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ। **ಅಯಸೂಲಾನಿ ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೀ**ತಿ ಕಪ್ಪರಜಣ್ಣುಕಕೋಟೀಸು ಅಯಸೂಲಾನಿ ಪವೇಸೇನ್ತಿ। ತನ್ತಿ ತಂ ತಥಾಕತಕಮ್ಮಕಾರಣಂ ಸತ್ತಂ।

ಬಳಿಸಮಂಸಿಕನ್ತಿ ಬಲಿಸೇಹಿ ಮಂಸುಪ್ಪಾಟನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕಹಾಪಣಿಕ**ನ್ತಿ ಕಹಾಪಣಮತ್ತಸೋ ಛಿನ್ದನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕೋಟ್ಟೇನ್ತೀ**ತಿ ಛಿನ್ದನ್ತಿ। **ಖಾರಾಪತಚ್ಛಿಕ**ನ್ತಿ ತಚ್ಛೇತ್ವಾ ಖಾರಾಪಸಿಞ್ಚನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಪಲಿಘಪರಿವತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಪಲಿಘಸ್ಸ ವಿಯ ಪರಿವತ್ತನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಏಕಾಬದ್ಧಂ ಕರೋನ್ತಿ** ಅಯಸೂಲಸ್ಸ ಕೋಟ್ಟನೇನ। **ಪಲಾಲಪೀಠಕ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲಪೀಠಸ್ಸ ವಿಯ ಸರೀರಸ್ಸ ಸಂವೇಲ್ಲನಕಮ್ಮಕಾರಣಂ। **ಕಾರಣಿಕಾ**ತಿ ಘಾತನಕಾರಕಾ। **ಪಲಾಲವಟ್ಟಿಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಲಾಲಪೀಠಂ ಕರೋನ್ತಾ ಪಲಾಲಂ ವಟ್ಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಂವೇಲ್ಲನವಸೇನ ಪುನ ವೇಠೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಾತಕಸುನಖೇಹೀ**ತಿ ಖುದ್ದಕೇಹಿ ಕೋಲೇಯ್ಯಕಸುನಖೇಹಿ। ತೇ ಹಿ ಬಲವನ್ತಾ ಜವಯೋಗಾ ಸೂರಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ಸಹಸ್ಸಭಣ್ಡಿಕ**ನ್ತಿ ಸಹಸ್ಸತ್ಥವಿಕಂ।

ಯಾಹನ್ತಿ ಯಂ ಅಹಂ। **ಯ**ನ್ತಿ ಚ ಕಾರಣವಚನಂ। ತೇನಾಹ ‘‘**ಯೇನ ಅಹ**’’ನ್ತಿ। **ಛಿನ್ನಮೂಲಕೇ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮೂಲಸ್ಸ ಉಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಸಞ್ಛಿನ್ನಮೂಲಕೇ।

ವಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ದುತಿಯೇ **ಉಭತೋಬ್ಯೂಳ್ಹಸಙ್ಗಾಮಪ್ಪವೇಸನಸದಿಸನ್ತಿ** ಯುದ್ಧತ್ಥಾಯ ಉಭತೋರಾಸಿಕತಚತುರಙ್ಗಿನಿಸೇನಾಮಜ್ಝಪ್ಪವೇಸನಸದಿಸಂ। **ದಾನಞ್ಚ ಯುದ್ಧಞ್ಚ ಸಮಾನಮಾಹೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಥಂ ಪನೀದಮುಭಯಂ ಸಮಾನಂ? ಜೀವಿತವಿನಾಸಭೀರುಕೋ ಹಿ ಯುಜ್ಝಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಭೋಗಕ್ಖಯಭೀರುಕೋ ದಾನಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। "ಜೀವಿತಞ್ಚ ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯುಜ್ಝಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಹಿ ವದನ್ತೋ ನ ಯುಜ್ಝತಿ, ಜೀವಿತೇ ಪನ ಆಲಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಚ್ಛೇದೋ ವಾ ಹೋತು ಮರಣಂ ವಾ, ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೇತಂ ಇಸ್ಸರಿಯ"ನ್ತಿ ಉಸ್ಸಹನ್ತೋವ ಯುಜ್ಝತಿ । "ಭೋಗೇ ಚ ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮಿ, ದಾನಞ್ಚ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವದನ್ತೋಪಿ ನ ದದಾತಿ, ಭೋಗೇಸು ಪನ ಆಲಯಂ ಪಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ "ಮಹಾದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಉಸ್ಸಹನ್ತೋವ ದೇತಿ। ಏವಂ ದಾನಞ್ಚ ಯುದ್ಧಞ್ಚ ಸಮಂ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - **ಅಪ್ಪಾಪಿ ಸನ್ತಾ ಬಹುಕೇ ಜಿನನ್ತಿ,** ಯಥಾ ಚ ಯುದ್ಧೇ ಅಪ್ಪಕಾಪಿ ವೀರಪುರಿಸಾ ಬಹುಕೇ ಭೀರುಪುರಿಸೇ ಜಿನನ್ತಿ, ಏವಂ ಸದ್ಧಾದಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ದಾನಂ ದದನ್ತೋ ಬಹುವಿಧಂ ಲೋಭದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಭೇದಂ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ಅಭಿಭವತಿ, ಬಹುಞ್ಚ ದಾನವಿಪಾಕಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ದಾನಞ್ಚ ಯುದ್ಧಞ್ಚ ಸಮಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ಚೇ ಸದ್ದಹಾನೋ ದದಾತಿ, ತೇನೇವ ಸೋ ಹೋತಿ ಸುಖೀ ಪರತ್ಥಾ"**ತಿ।

ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ ಕಸಿಗೋರಕ್ಖಾದಿ ಅಗಾರಿಯಂ, ತಂ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅನಗಾರಿಯಂ,** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತಿ ಆಹ **"ಅಗಾರಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಉಪಧೀ - ಕಾಮುಪಧಿ, ಖನ್ಧುಪಧಿ, ಕಿಲೇಸುಪಧಿ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರುಪಧೀತಿ। ಕಾಮಾಪಿ ಹಿ "ಯಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ಕಾಮಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೩೪) ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ, ತದಸ್ಸಾದನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಉಪಧೀಯತಿ ಏತ್ಥ ಸುಖನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನತ್ಥೇನ "ಉಪಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಖನ್ಧಾಪಿ ಖನ್ಧಮೂಲಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಕಿಲೇಸಾಪಿ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾಪಿ ಭವದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ "ಉಪಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಧೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಪಹಾನಂ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬೇಸಂ ಖನ್ಧೂಪಧಿ...ಪೇ॰... ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ।

ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ತಪನೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩. ತತಿಯೇ **ತಪನೀಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಅನೀಯ-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ತಪನ್ತೀತಿ ತಪನೀಯಾ"**ತಿ। **ತಪನ್ತೀ**ತಿ ವಿಬಾಧೇನ್ತಿ, ವಿಹೇಠೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಪನಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ, ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯಞ್ಚ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನೇನ ಚೇವ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನೇನ ಚ ಹಿತಾತಿ **ತಪನೀಯಾ**। ಅಥ ವಾ ತಪನ್ತಿ ತೇನಾತಿ ತಪನಂ, ಅನುತಾಪೋ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ ಹಿತಾತಿ **ತಪನೀಯಾ। ಅನುಸೋಚತೀ**ತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹುತ್ವಾ ಕತಾಕತಂ ಅನುಗಮ್ಮ ಸೋಚತಿ। ಸೋಚನಞ್ಹಿ ಕತತ್ತಾ ಚ ಹೋತಿ ಅಕತತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಚೇವ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಭತ್ತಂ। ನನ್ದಯಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಿ ಪಾಕಟಾನೀತಿ ತಾನಿ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದ್ವೇಭಾತಿಕವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೇ ಕಿರಾ"**ತಿ ಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತೇ**ತಿ ದ್ವೇ ಭಾತರೋ। **ಪುನ ಕಿಂ ಮಗ್ಗಸೀ**ತಿ ಪುನ ಕಿಂ ಇಚ್ಛಸಿ।

ತಪನೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಉಪಞ್ಞಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಇಮಞ್ಚ ಧಮ್ಮದ್ವಯನ್ತಿ** ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ, ಪಧಾನಸ್ಮಿಂ ಅನೋಸಕ್ಕನಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮದ್ವಯಂ। **ಇಮಿನಾತಿ** "ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ"ತಿ ವಚನೇನ। **ಇಮಂ ದೀಪೇತೀತಿ** "ಯಾವ ಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ತಾವಾಹಂ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಅಹೋಸಿ"ನ್ತಿ ಏತಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ವಕ್ಖಮಾನತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। **ಪಧಾನಸ್ಮಿನ್ತಿ** ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇ। **ಇಮಮತ್ಥನ್ತಿ** "ಪಧಾನಸ್ಮಿಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। ವೀರಿಯಪ್ಪವಾಹೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಪಟಿಗಮನಂ ನಿವತ್ತನಂ ಪಟಿವಾನಂ, ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಟಿವಾನೀ, ನ ಪಟಿವಾನೀ ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ,** ಅನೋಸಕ್ಕನಾತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾತಿ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕಮನಾ ಅನೋಸಕ್ಕನಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಅನೋಸಕ್ಕನಾತಿ** ಅಪ್ಪಟಿನಿವತ್ತಿ।

ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿ। ಸಾ ಹಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತಾಯ, ಆಗಚ್ಛತಿ ವಾ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಏತಾಯಾತಿ ಆಗಮನೀಯಾ, ಸಾ ಏವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಪಟಿಪದಾತಿ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾ। **ಅಪ್ಪಟಿವಾನಪಧಾನನ್ತಿ** ಓಸಕ್ಕನಾರಹಿತಪ್ಪಧಾನಂ, ಅನ್ತರಾ ಅನೋಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಕತವೀರಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪಞ್ಞಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬. ಛಟ್ಠೇ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಹಿತಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನಾತಿ **ಸಂಯೋಜನಿಯಾ,** ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ತೇನಾಹ **"ದಸನ್ನಂ ಸಂಯೋಜನಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಂಯೋಜನಿಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಸ್ಸಾದಾನುಪಸ್ಸಿತಾ। ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸಿತಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಕ್ಕಣ್ಠನವಸೇನಾತಿ** ಸಂಯೋಜನಿಯೇಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನವಸೇನ। ಜನನಂ **ಜಾತಿ,** ಖನ್ಧಾನಂ ಪಾತುಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಯಾತಿ ಖನ್ಧನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ"**ತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಅಪರಾಪರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖನ್ಧಪರಿಪಾಕೋ** ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಪುರಾಣಭಾವೋ। ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ ಇಧ ಮರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಮರಣೇನಾತಿ ಖನ್ಧಭೇದತೋ"**ತಿ। **ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಂ** ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪೋ। **ಪರಿದೇವೋ** ನಾಮ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ। ಸೋ ಚ ಸೋಕಸಮುಟ್ಠಾನೋತಿ ಆಹ **"ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಲಾಲಪ್ಪಿತಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹೀ"**ತಿ। **ಲಾಲಪ್ಪಿತಂ** ವಾಚಾವಿಪ್ಪಲಾಪೋ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಸದ್ದೋಯೇವ।

ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಇಧ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಾಯಪಟಿಪೀಳನದುಕ್ಖೇಹೀ"**ತಿ। **ಮನೋವಿಘಾತದೋಮನಸ್ಸೇಹೀತಿ** ಮನಸೋ ವಿಘಾತಕರೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ। ಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಪಯೋಗೇನ ಮನಸೋ ವಿಹನನರಸಞ್ಹಿ ದೋಮನಸ್ಸಂ। ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ **ಉಪಾಯಾಸೋ** ಯಥಾ "ಭುಸಮಾದಾನಂ ಉಪಾದಾನ"ನ್ತಿ, ಸೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಞಾತಿಬ್ಯಸನಾದೀಹಿ ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತಚೇತೋದುಕ್ಖಪ್ಪಭಾವಿತೋ ದೋಸೋಯೇವ। ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಆಯಾಸನವಸೇನ ದೋಸಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ಉಪಾಯಾಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನೋ। ತಂ ಚುದ್ದಸಹಿ ಅಕುಸಲಚೇತಸಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಏಕೋ ಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮೋತಿ ಏಕೇ। ಯಂ ವಿಸಾದೋತಿ ಚ ವದನ್ತಿ।

ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಕಣ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭. ಸತ್ತಮೇ ಯಥಾ "ಕಣ್ಹಾ ಗಾವೀ"ತಿಆದೀಸು ಕಾಳವಣ್ಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ "ಕಣ್ಹಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಏವಂ ಕಾಳವಣ್ಣತಾಯ ಧಮ್ಮಾ "ಕಣ್ಹಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿನಿಬ್ಬತ್ತಿಹೇತುತೋ ಅಪ್ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣತೋ ವಾ "ಕಣ್ಹಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ

ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನ ಕಾಳವಣ್ಣತಾಯಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕಣ್ಹತಾಯಾತಿ** ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿತಾಯ। **ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತೀತಿ** ಚ ಅಪಾಯಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ದೋಭಗ್ಗಿಯಂ। **ಸರಸೇನಾತಿ** ಸಭಾವೇನ। ನ ಹಿರೀಯತಿ ನ ಲಜ್ಜತೀತಿ ಅಹಿರಿಕೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ಚಿತ್ತಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೋ ವಾ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಅಹಿರಿಕ್ಕನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಏಕಸ್ಸ ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ **ಅಹಿರಿಕನ್ತಿ** ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಅಹಿರಿಕನ್ತಿ ಅಹಿರಿಕಭಾವೋ**”ತಿ। ನ ಓತ್ತಪ್ಪತೀತಿ ಅನೋತ್ತಾಪೀ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮುದಾಯೋ ವಾ, **ತಸ್ಸ** ಭಾವೋ **ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ** ಆಹ “**ಅನೋತ್ತಾಪಿಭಾವೋ**”ತಿ।

ಕಣ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸುಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮. ಅಟ್ಠಮೇ “ಸುಕ್ಕಂ ವತ್ಥ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನ ವಣ್ಣಸುಕ್ಕತಾಯ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸುಕ್ಕತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣತೋ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನ ವಣ್ಣಸುಕ್ಕತಾಯಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸುಕ್ಕತಾಯಾತಿ** ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿತಾಯ। ಹಿರೀ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಗೂಥಂ ವಿಯ ಪಸ್ಸನ್ತೀ ಜಿಗುಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ “**ಪಾಪತೋ ಜಿಗುಚ್ಛನಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ**”ತಿ। ಓತ್ತಪ್ಪಂ ತೇ ಉಣ್ಹಂ ವಿಯ ಪಸ್ಸನ್ತಂ ತತೋ ಭಾಯತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಭಾಯನಲಕ್ಖಣಂ ಓತಪ್ಪ**”ನ್ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಪ್ಪಯೋಗೀ ಪಾಪತೋ ವಿಮುಖಭೂತಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ನೇಸಂ ಇದಂ ನಾನಾಕರಣಂ - ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಹಿರೀ, ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ, ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತಪ್ಪಂ। ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ, ಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ, ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಹಿರಿಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ ಜಾತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ವಯಂ, ಸೂರಭಾವಂ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। ಕಥಂ? “ಪಾಪಕರಣಂ ನಾಮೇತಂ ನ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ಹೀನಜಚ್ಚಾನಂ ಕೇವಟ್ಟಾದೀನಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಇದಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಜಾತಿಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕರಣಂ ನಾಮೇತಂ ದಹರೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ವಯೇ ಠಿತಸ್ಸ ಇದಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವಯಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕರಣಂ ನಾಮೇತಂ ದುಬ್ಬಲಜಾತಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಸೂರಭಾವಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಇದಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಸೂರಭಾವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ತಥಾ “ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನಾಮೇತಂ ಅನ್ಧಬಾಲಾನಂ ಕಮ್ಮಂ, ನ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ, ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತಸ್ಸ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಇದಂ ಕಾತುಂ ನ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಾಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಹಿರಿಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ ಚ ಹಿರಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ।

ಕಥಂ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ? “ಸಚೇ ತ್ವಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಸಿ, ಚತೂಸು ಪರಿಸಾಸು ಗರಹಪ್ಪತ್ತೋ ಭವಿಸ್ಸಸಿ, ತತೋ ತಂ ಸೀಲವನ್ತೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ವಿವಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ।

ಕಥಂ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ “ಮಾದಿಸಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಧುತಧರಸ್ಸ ನ ಯುತ್ತಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕಾತು”ನ್ತಿ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿ ಹಿರೀ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಸೋ ಅತ್ತಾನಂಯೇವ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಕುಸಲಂ ಪಜಹತಿ, ಕುಸಲಂ ಭಾವೇತಿ, ಸಾವಜ್ಜಂ ಪಜಹತಿ, ಅನವಜ್ಜಂ ಭಾವೇತಿ, ಸುದ್ಧಂ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೪೦)।

ಕಥಂ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಲೋಕಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಕತ್ವಾ "ಸಚೇ ಖೋ ತ್ವಂ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೇಯ್ಯಾಸಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ತಾವ ತಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಹಿದ್ಧಿಕಾ ಮಹಾನುಭಾವಾ ಲೋಕೇ ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದೇವತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ನ ಯುತ್ತಂ ಪಾಪಂ ಕಾತು"ನ್ತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಯಥಾಹ - "ಮಹಾ ಖೋ ಪನಾಯಂ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ, ಮಹನ್ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಸನ್ತಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ ಪರಚಿತ್ತವಿದುನೋ। ತೇ ದೂರತೋಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಆಸನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಚೇತಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಮಂ ಏವಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ 'ಪಸ್ಸಥ, ಭೋ, ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ, ಸದ್ಧಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ವಿಹರತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ'ತಿ। ಸನ್ತಿ ದೇವತಾ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಿನಿಯೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಾ ಪರಚಿತ್ತವಿದುನಿಯೋ, ತಾ ದೂರತೋಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ಆಸನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಚೇತಸಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿ, ತಾಪಿ ಮಂ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ 'ಪಸ್ಸಥ, ಭೋ, ಇಮಂ ಕುಲಪುತ್ತಂ, ಸದ್ಧಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ವೋಕಿಣ್ಣೋ ವಿಹರತಿ ಪಾಪಕೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ'ತಿ...ಪೇ॰... ಸೋ ಲೋಕಂಯೇವ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಅಕುಸಲಂ...ಪೇ॰... ಪರಿಹರತೀ"ತಿ। ಏವಂ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ।

ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾತಿ ಏತ್ಥ **ಲಜ್ಜಾ**ತಿ ಲಜ್ಜನಾಕಾರೋ, ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ। **ಭಯ**ನ್ತಿ ಅಪಾಯಭಯಂ, ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ತದುಭಯಂ ಪಾಪಪರಿವಜ್ಜನೇ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ದ್ವೀಸು ಅಯೋಗುಳೇಸು ಏಕೋ ಸೀತಲೋ ಭವೇಯ್ಯ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತೋ, ಏಕೋ ಉಣ್ಹೋ ಆದಿತ್ತೋ। ತೇಸು ಯಥಾ ಸೀತಲಂ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತತ್ತಾ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕೋ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಇತರಂ ಡಾಹಭಯೇನ। ಏವಂ ಪಣ್ಡಿತೋ ಲಜ್ಜಾಯ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ, ಓತ್ತಪ್ಪೇನ ಅಪಾಯಭಯಭೀತೋ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ, ಏವಂ **ಲಜ್ಜಾಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಾ ಹಿರೀ, ಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ।**

ಕಥಂ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ, ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ? ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಜಾತಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸತ್ಥುಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ದಾಯಜ್ಜಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾತಿ ಏವಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ತತ್ಥ ಗಾರವೇನ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಲಕ್ಖಣಂ ಹಿರಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಪಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯಂ, ಪರಾನುವಾದಭಯಂ, ದಣ್ಡಭಯಂ, ದುಗ್ಗತಿಭಯನ್ತಿ ಏವಂ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಜ್ಜತೋ ಭಾಯನ್ತೋ ವಜ್ಜಭೀರುಕಭಯದಸ್ಸಾವಿಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ನ ಕರೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿತಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಕಟಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ನೇಸಂ ಕದಾಚಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಪ್ಪಯೋಗೋ। ನ ಹಿ ಲಜ್ಜನಂ ನಿಬ್ಭಯಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಏವಮೇತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸುಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಚರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯. ನವಮೇ **ಲೋಕ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಂ। **ಸನ್ಧಾರೇನ್ತೀ**ತಿ ಆಚಾರಸನ್ಧಾರಣವಸೇನ ಧಾರೇನ್ತಿ। **ಠಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಮರಿಯಾದಾಯಂ ಠಪೇನ್ತಿ। **ರಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ಆಚಾರಸನ್ಧಾರಣೇನ ಮರಿಯಾದಾಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ರಕ್ಖನ್ತಿ। **ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರವಸೇನ ನ ಪಞ್ಞಾಯೇಥಾ**ತಿ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತೇ ಕರಣವಸೇನ ನ ಪಞ್ಞಾಯೇಥ, ಅಯಮಾಚಾರೋ ನ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ। **ಮಾತುಚ್ಛಾತಿ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ। ತೇನ ಮಾತುಲಾನೀತಿ ವಾ ಆಚರಿಯಭರಿಯಾತಿ ವಾ ಗರೂನಂ ದಾರಾತಿ ವಾತಿ ಇಮೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ ಮಾತು ಭಗಿನೀ **ಮಾತುಚ್ಛಾ**। ಮಾತುಲಭರಿಯಾ **ಮಾತುಲಾನೀ**। **ಗರೂನಂ ದಾರಾ** ಮಹಾಪಿತುಚೂಳಪಿತುಜೇಟ್ಠಭಾತುಆದೀನಂ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಭರಿಯಾ। **ಯಥಾ ಅಜೇಳಕಾ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಅಜೇಳಕಾದಯೋ ತಿರಚ್ಛಾನಾ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪರಹಿತಾ ಮಾತಾತಿ ಸಞ್ಞಂ ಅಕತ್ವಾ ಭಿನ್ನಮರಿಯಾದಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಭೇದೇನ ವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಮಯಂ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ಯದಿ

ಲೋಕಪಾಲಧಮ್ಮಾ ನ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಭೇದೇನ ವತ್ತೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನಿಮೇ ಲೋಕಪಾಲಕಧಮ್ಮಾ ಲೋಕಂ ಪಾಲೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ಸಮ್ಭೇದೋತಿ।

ಚರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. ದಸಮೇ **ಅಪಞ್ಞತ್ತಾ**ತಿ ಅನನುಞ್ಞಾತಾ, ಅವಿಹಿತಾ ವಾ। **ವಸ್ಸೇ**ತಿ ವಸ್ಸಾರತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, **ಉತುವಸ್ಸೇ**ತಿ ಹೇಮನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಂ ವಿಹೇಠೇನ್ತಾ**ತಿ ರುಕ್ಖಲತಾದೀಸು ಜೀವಸಞ್ಞಿತಾಯ ಏವಮಾಹಂಸು। **ಏಕಿನ್ದ್ರಿಯ**ನ್ತಿ ಚ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ವದನ್ತಿ। **ಸಙ್ಘಾತಂ ಆಪಾದೇನ್ತಾ**ತಿ ವಿನಾಸಂ ಆಪಾದೇನ್ತಾ। **ಸಂಕಸಾಯಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕಾ ನಿಬದ್ಧವಾಸಂ ವಸಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಅಪರಜ್ಜುಗತಾಯ ಆಸಾಳ್ಹಿಯಾ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಪರಜ್ಜು ಗತಾಯ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅಪರಜ್ಜುಗತಾ, ತಸ್ಸಾ ಅಪರಜ್ಜುಗತಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಯ, ಅಪರಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಆಸಾಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮಾಯ ಅನನ್ತರೇ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮಾಸಗತಾಯ ಆಸಾಳ್ಹಿಯಾ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾ**ತಿ ಮಾಸೋ ಗತಾಯ ಅಸ್ಸಾತಿ ಮಾಸಗತಾ, ತಸ್ಸಾ ಮಾಸಗತಾಯ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಯ, ಮಾಸೇ ಪರಿಪುಣ್ಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಆಸಾಳ್ಹಿಪುಣ್ಣಮತೋ ಪರಾಯ ಪುಣ್ಣಮಾಯ ಅನನ್ತರೇ ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಸ್ಸೂಪನಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕಮ್ಮಕಾರಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾಯ ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಅಧಿಕರಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೧. ದುತಿಯವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ನ ಕಮ್ಪತೀತಿ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲಂ,** ಉಪಪರಿಕ್ಖನಪಞ್ಞಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। ವೀರಿಯಸೀಸೇನ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಬಲಂ **ಭಾವನಾಬಲಂ।** ವೀರಿಯುಪತ್ಥಮ್ಭೇನ ಹಿ ಕುಸಲಭಾವನಾ ಬಲವತೀ ಥಿರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಬಲವತೀ ಕುಸಲಭಾವನಾ ಬಲವನ್ತೋ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅತ್ಥತೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸೀಸೇನ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಹೋನ್ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ – “ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಭಾವನಾಬಲಂ? ಯಾ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಸೇವನಾ ಭಾವನಾ ಬಹುಲೀಕಮ್ಮಂ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಭಾವನಾಬಲಂ। ಸತ್ತಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಭಾವನಾಬಲ”ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೬೧)।

ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನಾತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯಟ್ಠೇನ। **ದುರಭಿಭವನಟ್ಠೇನಾತಿ** ದುರಭಿಭವನೀಯಟ್ಠೇನ। **ಅನಜ್ಝೋಮದ್ದನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ ಅನವಮದ್ದನಟ್ಠೇನ। **ಏತಾನೀತಿ** ಏತಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ದ್ವೇಪಿ ಬಲಾನಿ। **ಏತದಗ್ಗಂ ನಾಗತನ್ತಿ** “ಏತದಗ್ಗಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಬಲಾನಂ ಯದಿದಂ ಭಾವನಾಬಲ”ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಏತದಗ್ಗಂ ನಾಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೨. ದುತಿಯೇ ವಿವೇಕಂ ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ **ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ,** ಯಥಾ ವಾ ವಿವೇಕವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಝಾನಂ “ವಿವೇಕಜ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ವಿವೇಕವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ “ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತೋ”ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನಿಸ್ಸಯಟ್ಠೋ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಅಸತಿಪಿ ವಾ ಪುಬ್ಬಾಪರಭಾವೇ “ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ”ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯೇನ ಸಮುಪ್ಪಾದನಂ ವಿಯ ಅವಿನಾಭಾವಿಧಮ್ಮಬ್ಯಾಪಾರಾ ನಿಸ್ಸಯನಭಾವನಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ। “ತದಙ್ಗಸಮುಚ್ಛೇದನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಅವಚನಂ “ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಇಧ ಭಾವೇತಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಭಾವಿತಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಹಿ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ ಬಲಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ತೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯತೋತಿ** “ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಪವತ್ತಅಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಯದಿಪಿ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಪನ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ನಿನ್ನತಾಯ ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ ಉಣ್ಹಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸೀತನಿನ್ನಚಿತ್ತತಾ ವಿಯ।

“ಪಞ್ಚವಿಧವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಮ್ಪೀತಿ ಏಕೇ”ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತವಿವೇಕತ್ತಯತೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿವೇಕದ್ವಯಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತೇ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ತಾವ ಕಿಚ್ಚತೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಂ ಭಾವೇತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ “ಏವಾಹಂ ಅನುತ್ತರಂ ವಿಮೋಕ್ಖಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ತತ್ಥ ನಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯತಾಯ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಮತೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಹೇಟ್ಠಾ** ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಆರುಪ್ಪಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ “ಏತೇಸಂ ಝಾನಾನ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪಹಾನವಿನಯೋ ವಿಯ ವಿರಾಗನಿರೋಧಾಪಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತವಿವೇಕೇನ ಅತ್ಥತೋ ನಿಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಏಸ ನಯೋ ವಿರಾಗನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿಆದೀಸೂ”**ತಿ। ತೇನಾಹ **“ವಿವೇಕತ್ಥಾ ಏವ ಹಿ ವಿರಾಗಾದಯೋ”**ತಿ।

ವೋಸ್ಸಗ್ಗ-ಸದ್ದೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗತ್ಥೋ ಪಕ್ಖನ್ದನತ್ಥೋ ಚಾತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಸ್ಸ ದುವಿಧತಾ ವುತ್ತಾ। ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ ಪಹಾನಂ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಭಾವೇನ ನಿರೋಧನಪಕ್ಖನ್ದನಮ್ಪಿ ಚ । ತಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ, ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ತನ್ನಿನ್ನಭಾವೇನ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸಭಾವತಾ ವೋಸ್ಸಗ್ಗೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ **“ತತ್ಥ ಪರಿಚ್ಚಾಗವೋಸ್ಸಗ್ಗೋ”**ತಿಆದಿ। **ಅಯಂ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ** ಅಯಂ ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ವುತ್ತೋ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। **ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನಾತಿ** ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ತನ್ನಿನ್ನತದಾರಮ್ಮಣಪ್ಪಕಾರೇನ ಚ। ಪುಬ್ಬೇ ವೋಸ್ಸಗ್ಗವಚನಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ ಆಹ **“ಸಕಲೇನ ವಚನೇನಾ”**ತಿ। **ಪರಿಣಮನ್ತನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ

ತದಙ್ಗತನ್ನಿನ್ನಪ್ಪಕಾರೇನ ಪರಿಣಮನ್ತಂ। **ಪರಿಣತನ್ತಿ** ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಚ್ಛೇದತದಾರಮ್ಮಣಪ್ಪಕಾರೇನ ಪರಿಣತಂ। ಪರಿಣಾಮೋ ನಾಮ ಇಧ ಪರಿಪಾಕೋತಿ ಆಹ **"ಪರಿಪಚ್ಚನ್ತಂ ಪರಿಪಕ್ಕಞ್ಚಾ"**ತಿ। ಪರಿಪಾಕೋ ಚ ಆಸೇವನಲಾಭೇನ ಲದ್ಧಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜಿತುಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಕ್ಖನ್ದಿತುಂ ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏಸ ನಯೋತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ನಯೋ "ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ವುತ್ತೋ, ಸೇಸೇಸು ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ಏವಂ ತತ್ಥ ನೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಮತ್ಥಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಧ ಪನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತೇಹೀತಿ** ಸಬ್ಬೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಧಮ್ಮೇಹಿ। **ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ** ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ। **ವಿವೇಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿವೇಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। **ತಞ್ಚ ಖೋತಿ** ತದೇವ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ।

೧೩. ತತಿಯೇ **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತ್ಥಾಯಾತಿ** ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನತ್ಥಾಯ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಸುಖವಿಹಾರಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸೀಸೇನ ಹಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಾನಂ ವಸೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ "ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ ಸುಖಂ ದಿವಸಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಇಚ್ಚೇವ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ಥಾಯಾತಿ**ಆದೀಸು ಪನ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾ "ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಮಾಹಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ವಿಪಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ಥಾಯ ಭಾವೇನ್ತಿ।

ಯೇ ಪನ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ "ಏಕೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಧಾ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೭೦; ೫.೮೩೪, ೮೪೨) ವುತ್ತನಯಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಯೋ ಪತ್ಥೇನ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ತೇ **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತ್ಥಾಯ** ಭಾವೇನ್ತಿ। ಯೇ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ "ಸತ್ತಾಹಂ ಅಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ವಾ ಸುಖಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ತೇ **ನಿರೋಧಪಾದಕತ್ಥಾಯ** ಭಾವೇನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತ್ವಾ "ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ತೇ **ಭವವಿಸೇಸತ್ಥಾಯ** ಭಾವೇನ್ತಿ।

ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಭವವಿಸೇಸತ್ಥತಾ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ಥತಾಪಿ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಾಧಾರಣಾತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ "ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ"ತಿ ವಚನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕತ್ಥತಾ ಪನ ನಿರೋಧಪಾದಕತ್ಥತಾ ಚ ಚತುತ್ಥಸ್ಸೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕಾ, ಸಾ ಕಥಂ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಸಾಧಾರಣಾ ವುತ್ತಾತಿ? ಪರಮ್ಪರಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಪದಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪದಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾರಣಕಾರಣನ್ತಿ ಯಥಾ "ತಿಣೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಿದ್ಧ"ನ್ತಿ।

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಸಸಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪತನಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ** ಪಥವಿಜಿಗುಚ್ಛನಸಸಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪತನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ಅತ್ಥಸಲ್ಲಾಪಿಕಾ ಉಪಮಾ - ಪಥವೀ ಕಿರ ಸಸಕಂ ಆಹ - "ಹೇ ಸಸಕಾ"ತಿ। ಸಸಕೋ ಆಹ - "ಕೋ ಏಸೋ"ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಮಮೇವ ಉಪರಿ ಸಬ್ಬಇರಿಯಾಪಥೇ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಮಂ ನ ಜಾನಾಸೀತಿ? ಸುಟ್ಠು ತಯಾ ಅಹಂ ದಿಟ್ಠೋ, ಮಯಾ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ಅಙ್ಗುಲಗ್ಗೇಹಿ ಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ವಿಸ್ಸಟ್ಠಉದಕಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ, ಕರೀಸಂ ಕಟಕಫಲಮತ್ತಂ, ಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದೀಹಿ ಪನ ಅಕ್ಕನ್ತಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಮಹನ್ತಂ, ಪಸ್ಸಾವೋಪಿ ನೇಸಂ ಘಟಮತ್ತೋ, ಉಚ್ಚಾರೋಪಿ ಪಚ್ಛಿಮತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಅಲಂ ಮಯ್ಹಂ ತಯಾತಿ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪತಿತೋ। ತತೋ ನಂ ಪಥವೀ ಆಹ - "ಅಹೋ ದೂರಂ ಗತೋಪಿ ನನು ಮಯ್ಹಂಯೇವ ಉಪರಿ ಪತಿತೋಸೀ"ತಿ? ಸೋ ಪುನ ತಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪತಿತೋ। ಏವಂ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಪತಮಾನೋ ಸಸಕೋ ನೇವ ಪಥವಿಯಾ ಅನ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ನ ಕೋಟಿನ್ತಿ** ನ ಪುಬ್ಬಕೋಟಿಂ। **ಇತರೇಸನ್ತಿ** ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುನೇಯ್ಯಪದಪರಮಾನಂ।

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಸಮಥೇಹಿ ಅಧಿಕರೀಯತಿ ವೂಪಸಮ್ಮತೀತಿ ಅಧಿಕರಣಂ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಭೇದಕರವತ್ಥೂನಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿವಾದೋಯೇವ **ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ।** "ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಅನುವದನ್ತಿ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳವ॰ ೨೧೫) ಚತಸ್ಸೋ ವಿಪತ್ತಿಯೋ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಅನುವಾದೋಯೇವ **ಅನುವಾದಾಧಿಕರಣಂ।** ಪಞ್ಚಪಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ **ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಂ।** "ಸತ್ತಪಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣ"ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೧೫) ವಚನತೋ ಆಪತ್ತಿಯೇವ **ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಂ।** "ಯಾ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಯತಾ ಕರಣೀಯತಾ ಅಪಲೋಕನಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿದುತಿಯಕಮ್ಮಂ ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೧೫) ಏವಮಾಗತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಙ್ಘಕಿಚ್ಚಂ **ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕರಣ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೧೬. ಛಟ್ಠೇ **ಅಪಾಕಟನಾಮೋ**ತಿ "ಸೇಲೋ, ಕೂಟದನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಭಿಞ್ಞಾತೋ। **ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಇದಂ ಕರಣವಚನಂ। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಕಿರಿಯಾಕಾರಣಂ, ನ ಕರಣಂ ವಿಯ ಕಿರಿಯತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣವಿಸೇಸಾಧಿಗಮತ್ಥಾ ಇಧ ಉಪಸಙ್ಕಮನಕಿರಿಯಾತಿ "ಅನ್ನೇನ ವಸತಿ, ಅಜ್ಝೇನೇನ ವಸತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಹೇತುಅತ್ಥಮೇವೇತಂ ಕರಣವಚನಂ ಯುತ್ತಂ, ನ ಕರಣತ್ಥಂ ತಸ್ಸ ಅಯುಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ "ಯೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನಾ"ತಿ। ಅವಿಭಾಗತೋ ಸತತಂ ಪವತ್ತಿತನಿರತಿಸಯಸಾದುವಿಪುಲಾಮತರಸಸದ್ಧಮ್ಮಫಲತಾಯ ಸಾದುಫಲನಿಚ್ಚಫಲಿತಮಹಾರುಕ್ಖೇನ ಭಗವಾ ಉಪಮಿತೋ। ಸಾದುಫಲೂಪಭೋಗಾಧಿಪ್ಪಾಯಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಹಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾದುಫಲತಾ ಗಹಿತಾತಿ। **ಉಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕನ್ತೋ। ಸಮ್ಪತ್ತಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ತಂತಂಪದೇಸಾತಿಕ್ಕಮನೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ಉಪಸಙ್ಕನ್ತೋತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಉಪಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಉಪಸಙ್ಕಮನಪರಿಯೋಸಾನದೀಪನ"**ನ್ತಿ। **ತತೋ**ತಿ ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ತೋ "ಉಪಸಙ್ಕಮೀ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಉಪಗತಟ್ಠಾನತೋ।

ಯಥಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ ಯಥಾ ಭಗವಾ "ಕಚ್ಚಿ ತೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಖಮನೀಯಂ, ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪನೀಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಖಮನೀಯಾದೀನಿ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸಿ ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾಯ, ಏವಂ ಸೋಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತದನುಕರಣೇನ ಭಗವತಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದೋ ಅಹೋಸೀತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂ ಪನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೋದತಂ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀತೋದಕಂ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಮ್ಮೋದಿತ**ನ್ತಿ ಸಂಸನ್ದಿತಂ। **ಏಕೀಭಾವ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಸಮಾನತಂ। **ಖಮನೀಯ**ನ್ತಿ "ಇದಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರಂ ಸರೀರಯನ್ತಂ ದುಕ್ಖಬಹುಲತಾಯ ಸಭಾವತೋ ದುಸ್ಸಹಂ, ಕಚ್ಚಿ ಖಮಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಯಾಪನೀಯ**ನ್ತಿ ಆಹಾರಾದಿಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕಂ ಚಿರಪ್ಪಬನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾಯ ಯಾಪನಾಯ ಕಚ್ಚಿ ಯಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ಸೀಸರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾಬಾಧಂ।** ದುಕ್ಖಜೀವಿಕಾಭಾವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕಂ।** ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕರಣೇ ಉಟ್ಠಾನಸುಖತಾಯ **ಕಚ್ಚಿ ಲಹುಟ್ಠಾನಂ।** ತದನುರೂಪಬಲಯೋಗತೋ **ಕಚ್ಚಿ ಬಲಂ** । ಸುಖವಿಹಾರಸಮ್ಭವೇನ **ಕಚ್ಚಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ** ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಚ್ಚಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ ಪೀತಿ **ಪೀತಿಯೇವ।** ತರುಣಪೀತಿ **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ।** ಸಮ್ಮೋದಂ ಜನೇತಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮ್ಮೋದನೀಕಂ, ತದೇವ **ಸಮ್ಮೋದನೀಯಂ।** ಸಮ್ಮೋದಿತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮೋದನೀಯನ್ತಿ ಇಮಂ ಪನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮ್ಮೋದಿತುಂ ಯುತ್ತಭಾವತೋ"**ತಿ ಆಹ। **ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ**ತಿ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಭಾವತೋ। "ಸರಣೀಯ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ **"ಸಾರಣೀಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ**ತಿ ಆಪಾಥಗತಮಧುರತಂ ಆಹ, **ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಸುಖತೋ**ತಿ ವಿಮದ್ದರಮಣೀಯತಂ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾ**ತಿ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಭಾವೇನ ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ವಚನಚಾತುರಿಯಮಾಹ। **ಅತ್ಥಪರಿಸುದ್ಧತಾಯಾ**ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಂ। **ಅನೇಕೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ।

ಅತಿದೂರಅಚ್ಚಾಸನ್ನಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ನಾತಿದೂರಂ ನಚ್ಚಾಸನ್ನಂ ನಾಮ ಗಹಿತಂ, ತಂ ಪನ ಅವಕಂಸತೋ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಸಾರಿತಹತ್ಥಾಸಙ್ಘಟ್ಟನೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಗೀವಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಗೀವಂ ಪರಿವಟ್ಟನವಸೇನ ಪಸಾರೇತ್ವಾ।

ಏತದವೋಚಾತಿ ಏತಂ "ಕೋ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಹೇತೂ"ತಿಆದಿಪುಚ್ಛಾವಚನಂ ಅವೋಚ। ತೇನೇವ "ಏತದವೋಚಾ"ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ **ದುವಿಧಾ ಹಿ ಪುಚ್ಛಾ**ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಅಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಅಗಾರಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾ **ಅಗಾರಿಕಪುಚ್ಛಾ**। ಅಗಾರಿಕತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅನಗಾರಿಕೋ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತೋ, ತಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾ **ಅನಗಾರಿಕಪುಚ್ಛಾ**। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ "ಜನಕೋ ಹೇತು, ಪಗ್ಗಾಹಕೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಅಸಾಧಾರಣೋ ಹೇತು, ಸಾಧಾರಣೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸಭಾಗೋ ಹೇತು, ಅಸಭಾಗೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಪುಬ್ಬಕಾಲಿಕೋ ಹೇತು, ಸಹಪವತ್ತೋ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ವಿಭಜ್ಜ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಇಧ ಪನ "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಭೂತಾ ಹೇತು ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೮೬) ವಿಯ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಕಾರಣವೇವಚನಮೇವಾ"**ತಿ ಆಹ। **ವಿಸಮಚರಿಯಾ**ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ।

ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ವಿಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ "ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"ತಿ ಉಪರಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ ಮನೋರಮೋ, ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಕೋ**ತಿ ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ ಕತಮೋ? **ಮೇ**ತಿ ಮಮ। **ಪಾದಾನೀ**ತಿ ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಅಭಿರೂಪೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ**ತಿ ದಸ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ, ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರೂಪೇ**ತಿ ಉಳಾರರೂಪೇ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ।

"ಚೋರೋ, ಚೋರೋ; ಸಪ್ಪೋ, ಸಪ್ಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಭಯೇ ಆಮೇಡಿತಂ**। "ವಿಜ್ಝ, ವಿಜ್ಝ; ಪಹರ, ಪಹರಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋಧೇ**। "ಸಾಧು, ಸಾಧೂ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೭.ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೭; ೨.೩೫; ೫.೧೦೮೫) **ಪಸಂಸಾಯಂ**। "ಗಚ್ಛ, ಗಚ್ಛ; ಲುನಾಹಿ, ಲುನಾಹೀ"ತಿಆದೀಸು **ತುರಿತೇ**। "ಆಗಚ್ಛ, ಆಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀಸು **ಕೋತೂಹಲೇ**। "ಬುದ್ಧೋ, ಬುದ್ಧೋತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೪೪) **ಅಚ್ಛರೇ**। "ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ, ಅಭಿಕ್ಕಮಥಾಯಸ್ಮನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು **ಹಾಸೇ**। "ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕ, ಕಹಂ ಏಕಪುತ್ತಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೩) **ಸೋಕೇ**। "ಅಹೋ ಸುಖಂ, ಅಹೋ ಸುಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೦; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫; ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) **ಪಸಾದೇ**। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ತೇನ ಗರಹಾಅಸಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ "ಪಾಪೋ, ಪಾಪೋ"ತಿಆದೀಸು **ಗರಹಾಯಂ**। "ಅಭಿರೂಪಕ, ಅಭಿರೂಪಕಾ"ತಿಆದೀಸು **ಅಸಮ್ಮಾನೇ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ನಯಿದಂ ಆಮೇಡಿತವಸೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥದ್ವಯವಸೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ವಚನಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ನಪುಂಸಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ **"ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ"**ತಿ। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ದೋಸನಾಸನತೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸವಿಧಮನತೋ। **ಗುಣಾಧಿಗಮನತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಸಮ್ಪಾಪನತೋ। ಯೇ ಗುಣೇ ದೇಸನಾ ಅಧಿಗಮೇತಿ, ತೇಸು ಪಧಾನಭೂತೇ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಾಜನನತೋ ಪಞ್ಞಾಜನನತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸದ್ಧಾಪಮುಖಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಾ ಗುಣಾ, ಪಞ್ಞಾಪಮುಖಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ।

ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥತೋ,** ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನತೋ**। ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗತಾಯ **ಉತ್ತಾನಪದತೋ,** ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವೇನ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ಥತಾಯ **ಗಮ್ಭೀರತ್ಥತೋ**। ಸಿನಿದ್ಧಮುದುಮಧುರಸದ್ದಪ್ಪಯೋಗತಾಯ

ಕಣ್ಣಸುಖತೋ, ವಿಪುಲವಿಸುದ್ಧಪೇಮನೀಯತ್ಥತಾಯ **ಹದಯಙ್ಗಮತೋ**। ಮಾನಾತಿಮಾನವಿಧಮನೇನ **ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನತೋ,** ಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭನಿಮ್ಮದ್ದನೇನ **ಅಪರವಮ್ಭನತೋ**। ಹಿತಾಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರೇಸಂ ರಾಗಪರಿಳಾಹಾದಿವೂಪಸಮನೇನ **ಕರುಣಾಸೀತಲತೋ,** ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರವಿಧಮನೇನ **ಪಞ್ಞಾವದಾತತೋ**। ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುತಾಯ **ಆಪಾಥರಮಣೀಯತೋ,** ಪುಬ್ಬಾಪರಾವಿರುದ್ಧಸುವಿಸುದ್ಧತ್ಥತಾಯ **ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತೋ**। ಆಪಾಥರಮಣೀಯತಾಯ **ಏವಂ ಸುಯ್ಯಮಾನಸುಖತೋ,** ವಿಮದ್ದಕ್ಖಮತಾಯ ಹಿತಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪವತ್ತಿತತಾಯ ಚ **ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಹಿತತೋ । ಏವಮಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನಿವತ್ತನತೋ, ಸದ್ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ಮಿಚ್ಛಾವಾದವಿಗಮನತೋ, ಸಮ್ಮಾವಾದಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ, ಅಕುಸಲಮೂಲಸಮುದ್ಧರಣತೋ, ಕುಸಲಮೂಲಸಂರೋಪನತೋ, ಅಪಾಯದ್ವಾರಪಿಧಾನತೋ, ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖದ್ವಾರವಿವರಣತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನವೂಪಸಮನತೋ, ಅನುಸಯಸಮುಗ್ಘಾತನತೋತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಧೋಮುಖಂ ಠಪಿತಂ। **ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವೇನೇವ ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತಂ। **ಉಪರಿಮುಖ**ನ್ತಿ ಉದ್ಧಂಮುಖಂ। **ಉಗ್ಘಾಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿವಟಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ "ಪುರತ್ಥಾಭಿಮುಖೋ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖೋ ವಾ ಗಚ್ಛಾ"ತಿಆದೀನಿ ಅವತ್ವಾ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ "ನಿಸ್ಸನ್ದೇಹಂ ಏಸ ಮಗ್ಗೋ, ಏವಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ವದೇಯ್ಯ। **ಕಾಳಪಕ್ಖಚಾತುದ್ದಸೀ**ತಿ ಕಾಳಪಕ್ಖೇ ಚಾತುದ್ದಸೀ।

ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತಂ ಆಧೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಧಾರಭೂತಂ ಭಾಜನಂ ಆಧಾರಭಾವಾಪಾದನವಸೇನ **ಉಕ್ಕುಜ್ಜೇಯ್ಯ**। ಹೇಟ್ಠಾಮುಖಜಾತತಾಯ **ಸದ್ಧಮ್ಮವಿಮುಖಂ,** ಅಧೋಮುಖಠಪಿತತಾಯ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮೇ ಪತಿತ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪದದ್ವಯಂ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ, ನ ಯಥಾಸಙ್ಖ್ಯಂ। ಕಾಮಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಾ ನೀವರಣಭಾವತೋ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಸತ್ತೇ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನವಸೇನಾತಿ ಆಹ **"ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಗಹನಪಟಿಚ್ಛನ್ನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦)। ಸಬ್ಬೋ ಅಪಾಯಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ** "ಕುಚ್ಛಿತೋ ಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಧಮ್ಮಾ **ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗೋ**। ತೇನೇವ ಹಿ ತದುಭಯಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಮಗ್ಗಂ ಆವಿಕರೋನ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಪ್ಪಿಆದಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪದೀಪೋ ನ ತಥಾ ಉಜ್ಜಲೋ, ಯಥಾ ತೇಲಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋತಿ **ತೇಲಪಜ್ಜೋತಗ್ಗಹಣಂ। ಏತೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹೀ**ತಿ ಏತೇಹಿ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಿತುಕ್ಕುಜ್ಜನಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನವಿವರಣಾದಿಉಪಮೋಪಮಿತಬ್ಬಾಕಾರೇಹಿ।

ಪಸನ್ನಕಾರನ್ತಿ ಪಸನ್ನೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಕ್ಕಾರಂ। **ಸರಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಸರಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಪರಾಯಣ"**ನ್ತಿ। ಪರಾಯಣಭಾವೋ ಚ ಅನತ್ಥನಿಸೇಧನೇನ ಅತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪಾದನೇನ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಘಸ್ಸ, ತಾತಾ, ಹಿತಸ್ಸ ಚ ವಿಧಾತಾ"**ತಿ। **ಅಘಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖತೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಪಾಪತೋತಿ ಪನ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ನಾಯಂ ಗಮಿ-ಸದ್ದೋ ನೀ-ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ದ್ವಿಕಮ್ಮಕೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ "ಅಜಂ ಗಾಮಂ ನೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ "ಭಗವನ್ತಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। "ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತಸ್ಸ ಚಾಯಮತ್ಥೋ - ಗಮನಞ್ಚ ತದಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಭಜನಂ ಜಾನನಂ ವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಜಾಮೀ**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಭಜನಂ** ವಾ ಸರಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ। **ಸೇವನಂ** ಸನ್ತಿಕಾವಚರತಾ। **ಪಯಿರುಪಾಸನಂ** ವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅನಞ್ಞಸರಣತಂಯೇವ ದೀಪೇತಿ। "ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಬುಜ್ಝಾಮೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಯೇಸಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ಅಧಿಗತಮಗ್ಗೇ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೇತಿ ಪದದ್ವಯೇನಪಿ ಫಲಟ್ಠಾ ಏವ ದಸ್ಸಿತಾ, ನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ನನು ಚ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋಪಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ಏವ ತಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಇತರೇ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಏವ

ವುತ್ತಾ “**ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತಮಾನೇ ಧಾರೇತೀ**”ತಿ। ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನೇನ ಹಿ ಅಪಾಯವಿನಿಮುತ್ತಿಸಮ್ಭವೋ। **ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದ್ಯತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ। ತೇನ “ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖತಾ ವಾ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಾ, ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪) ಸುತ್ತಪದಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, “**ವಿತ್ಥಾರೋ**”ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ತಸ್ಸ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಉಭಯಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುತ್ತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯಫಲಾನಂ “ತಾಯ ಸದ್ಧಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಾಯಾ”ತಿಆದಿವಚನತೋ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಕಿಚ್ಚತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಾನುಗುಣತಾಯ ನಿಯ್ಯಾನಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ ಚ। ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪನ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಸಮಧಿಗಮಹೇತುತಾಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಲಬ್ಭತಿ ಏವ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಾರುಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ನ ಕೇವಲ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಕಾಮರಾಗೋ ಭವರಾಗೋತಿ ಏವಮಾದಿಭೇದೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ಪಹೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ರಾಗವಿರಾಗೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಕಥಿತೋ**। ಏಜಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅನ್ತೋನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೋಕಸ್ಸ ಚ ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ **ಅನೇಜಮಸೋಕನ್ತಿ ಫಲಂ ಕಥಿತಂ**। **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲ**ನ್ತಿ ಅವಿರೋಧದೀಪನತೋ ಕೇನಚಿ ಅವಿರುದ್ಧಂ, ಇಟ್ಠಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಪಗುಣರೂಪೇನ ಪವತ್ತಿತತ್ತಾ, ಪಕಟ್ಠಗುಣವಿಭಾವನತೋ ವಾ **ಪಗುಣಂ**। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಕಥಿತಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಙ್ಘಾತೇನಾತಿ “ಯಾಯಂ ದಿಟ್ಠಿ ಅರಿಯಾ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ನಿಯ್ಯಾತಿ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯ, ತಥಾರೂಪಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪, ೩೫೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೨; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಏವಂ ವುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, “ಯಾನಿ ತಾನಿ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನಿ ಅಸಬಲಾನಿ ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ ಭುಜಿಸ್ಸಾನಿ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾನಿ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾನಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ, ತಥಾರೂಪೇಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಸೀಲಸಾಮಞ್ಞಗತೋ ವಿಹರತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯೨; ೩.೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೨; ಪರಿ॰ ೨೭೪) ಚ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಂ ಸೀಲಾನಞ್ಚ ಸಂಹತಭಾವೇನ, ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಹತೋತಿ** ಘಟಿತೋ, ಸಮೇತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಂಹತಾ ಏವ। **ಅಟ್ಠ ಚ ಪುಗ್ಗಲ ಧಮ್ಮದಸಾ ತೇತಿ** ತೇ ಪುರಿಸಯುಗವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಅಟ್ಠೇವ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಧಮ್ಮದಸಾ। ತೀಣಿ ವತ್ಥೂನಿ ಸರಣನ್ತಿ ಗಮನೇನ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಗಮನೇನ ಚ **ತೀಣಿ ಸರಣಗಮನಾನಿ**। **ಪಟಿವೇದೇಸೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಹದಯಗತಂ ವಾಚಾಯ ಪವೇದೇಸಿ।

ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ವಿಸಯಪ್ಪಭೇದಫಲಸಂಕಿಲೇಸಭೇದಾನಂ ವಿಯ ಕತ್ತುವಿಭಾವನಾ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ ಸರಣಗಮನೇಸು ಅತ್ಥಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಂ “**ಸರಣಂ, ಸರಣಗಮನಂ, ಯೋ ಚ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋ, ಸರಣಗಮನಫಲಂ, ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಭೇದೋತಿ ಅಯಂ ವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**”ತಿ ವುತ್ತಂ ತೇನ ವಿನಾ ಸರಣಗಮನಸ್ಸೇವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೋದಾನಂ ನ ಗಹಿತಂ, ನನು ವೋದಾನವಿಭಾವನಾಪಿ ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಾಯ ಹೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಸಂಕಿಲೇಸಗ್ಗಹಣೇನ ಅತ್ಥತೋ ದೀಪಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನ ಗಹಿತಂ। ಯಾನಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಕಾರಣಾನಿ ಅಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇನ ವೋದಾನಂ ಹೋತೀತಿ।

ಹಿಂಸತ್ಥಸ್ಸ ಧಾತುಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನೇತಂ ಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ “**ಹಿಂಸತೀತಿ ಸರಣ**”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಹಿಂಸನಂ ಕೇಸಂ, ಕಥಂ, ಕಸ್ಸ ವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸೋಧೇನ್ತೋ “**ಸರಣಗತಾನ**”ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಭಯ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಭಯಂ। **ಸನ್ತಾಸ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಂ। ತೇನೇವ ಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ **ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ। **ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸ**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ಪರತೋ **ಫಲಕಥಾಯ** ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಸರಣನ್ತಿ ಪದಂ। ಏವಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸರಣಸದ್ದಸ್ಸ ಪದತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಹಿತೇ ಪವತ್ತನೇನಾತಿ** “ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಿಹರಥಾ”ತಿಆದಿನಾ

(ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪, ೩೯) ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನೇನ। **ಅಹಿತಾ ನಿವತ್ತನೇನಾ**ತಿ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಖೋ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನಾದಿಮುಖೇನ ಅನತ್ಥತೋ ನಿವತ್ತನೇನ। **ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀ**ತಿ ಹಿತಾಹಿತೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಬ್ಯಸನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ ವಿನಾಸೇತಿ ಬುದ್ಧೋ। **ಭವಕನ್ತಾರಾ ಉತ್ತಾರಣೇನ** ಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ। ಇತರೋ ಅಸ್ಸಾಸದಾನೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕಾರಾನ**ನ್ತಿ ದಾನವಸೇನ ಪೂಜಾವಸೇನ ಚ ಉಪನೀತಾನಂ ಸಕ್ಕಾರಾನಂ। **ವಿಪುಲಫಲಪ್ಪಟಿಲಾಭಕರಣೇನ** ಸತ್ತಾನಂ ಭಯಂ ಹಿಂಸತಿ ಸಙ್ಘೋ ಅನುತ್ತರದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನ।

"ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ತತ್ಥ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸಾದೋ ತಪ್ಪಸಾದೋ, ತದೇವ ರತ್ತನತ್ತಯಂ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಗ್ಗರು, ತಬ್ಭಾವೋ ತಗ್ಗರುತಾ, ತಪ್ಪಸಾದೋ ಚ ತಗ್ಗರುತಾ ಚ ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾ। ತಾಹಿ **ತಪ್ಪಸಾದತಗ್ಗರುತಾಹಿ**। ವಿಧುತದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಮೋಹಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿತಾಯ **ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ**। ತದೇವ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಗತಿ ತಾಣಂ ಲೇಣನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿಯಾ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಸರಣಗಮನಂ** ಸರಣನ್ತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ। **ತಂಸಮಙ್ಗೀ**ತಿ ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಏವಂ ಉಪೇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಭಜತಿ ಸೇವತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಏವಂ ವಾ ಜಾನಾತಿ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಮಾಹ। ತಞ್ಹಿ ಪಸಾದಪ್ಪಧಾನಂ। ಗರುತಾಗಹಣೇನ ಲೋಕುತ್ತರಂ। ಅರಿಯಾ ಹಿ ರತನತ್ತಯಗುಣಾಭಿಞ್ಞತಾಯ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಪ್ಪಸಾದೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವಿಹತಕಿಲೇಸೋ, ತಗ್ಗರುತಾಯ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ ಅಗಾರವಕರಣಹೇತೂನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತಾಯ। ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ ಪನೇತ್ಥ ತಗ್ಗತಿಕತಾತಿ ತಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಸರಣಗಮನಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಪಸಾದಗರುತಾ ಜೋತಿತಾತಿ ಪಸಾದಗ್ಗಹಣೇನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಚ ಗಹಣಂ, ತಥಾ ಗರುತಾಗಹಣೇನಾತಿ ಉಭಯೇನಪಿ ಉಭಯಂ ಸರಣಗಮನಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ ಅತ್ಥತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಧಿಗಮೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋಯೇವ ಸರಣಗಮನತ್ತಂ ಸಾಧೇತಿ, ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪನ ಸಾವಕಗೋಚರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ, ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಕಲೇಪಿ ರತನತ್ತಯೇ ಇಜ್ಝತೀ"**ತಿ। ಇಜ್ಝನ್ತಞ್ಚ ಸಹೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ ವಿಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಪ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ನ ಸರಣಗಮನಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಪನ ಅಧಿಗತಮೇವ ಹೋತಿ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ತೇವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಲೋಕಿಯವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಯಾ"ತಿ, ತೇಸಂ ಲೋಕಿಯಮೇವ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಯಾ, ನ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಞ್ಚ ಅಯುತ್ತಂ ದುವಿಧಸ್ಸಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ।

ತನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನಂ। **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ** "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ। **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ** ಬುದ್ಧಸುಬುದ್ಧತಂ, ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ, ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಾವಬೋಧವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಾ ಞಾಯೇನ ದಸ್ಸನತೋ। **ಸದ್ಧಾಮೂಲಿಕಾ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಏತೇನ ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ಯಥಾವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಪಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಸರಣಗಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಯೇವ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಜು ಕರೀಯತೀತಿ ಕತ್ವಾ , ದಿಟ್ಠಿ ವಾ ಉಜು ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ,** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ"ತಿ ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಸದ್ಧಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ತಪ್ಪಧಾನತಾಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸದ್ಧಾಪಟಿಲಾಭೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ

ಮಾತಾದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತದಾರಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸರಣಗಮನಂ।

ತಯಿದಂ ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ। ಅತ್ತಾ ಸನ್ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ ಅಪ್ಪೀಯತಿ ಪರಿಚ್ಚಜೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಂ। ತಂ ರತನತ್ತಯಂ ಪರಾಯಣಂ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತಪ್ಪರಾಯಣೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಪ್ಪರಾಯಣತಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಮೇವ। ಸರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸಿಸ್ಸಭಾವಂ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಿಸ್ಸಭಾವೂಪಗಮನಂ।** ಸರಣಗಮನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ಪಣಿಪತತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಣಿಪಾತೋ।** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಜನ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಂ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಬುದ್ಧಾದೀನಂಯೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀಸುಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ ತದಞ್ಞನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಾದೀನಿ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಪಕಾರೇಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತೇನ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇಹಿಪಿ ಅತ್ತಸನ್ನಿಯ್ಯಾತನಂ ಕತಮೇವ ಹೋತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಿನ್ನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಆಳವಕಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಾತಾಗಿರಿಹೇಮವತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನನು ಚೇತೇ ಆಳವಕಾದಯೋ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಆಗತಸರಣಗಮನಾ, ಕಥಂ ತೇಸಂ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಸರಣಗಮನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸರಣಗಮನೇಹಿಪಿ "ಸೋ ಅಹಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮಿ…ಪೇ॰… ಸುಧಮ್ಮತಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೪)। ತೇ ಮಯಂ ವಿಚರಿಸ್ಸಾಮ, ಗಾಮಾ ಗಾಮಂ ನಗಾ ನಗಂ…ಪೇ॰… ಸುಧಮ್ಮತ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೮೨) ಚ ತೇಹಿ ತಪ್ಪರಾಯಣತಾಕಾರಸ್ಸ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತಂ।

ಸೋ ಪನೇಸ ಞಾತಿ…ಪೇ॰… ವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ ಞಾತಿವಸೇನ, ಭಯವಸೇನ, ಆಚರಿಯವಸೇನ, ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯವಸೇನಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ "ವಸೇನಾ"ತಿ ಪದಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಞಾತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಞಾತಿಭಾವವಸೇನ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ । **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತೇನಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯತಾಹೇತುಕೇನ ಪಣಿಪತನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತರೇಹೀ**ತಿ ಞಾತಿಭಾವಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಣಿಪಾತೇಹಿ। **ಇತರೇಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವನ್ದತೀ**ತಿ ಪಣಿಪಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣವಚನಂ । **ಏವರೂಪ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ವಾ ಅನುಸಾಸನಿಂ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನ್ತೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪಣಿಪಾತಮೇವ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸರಣಗಮನಪ್ಪಭೇದೋ**ತಿ ಸರಣಗಮನವಿಭಾಗೋ।

ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಏವ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸರಣಗಮನನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಸಕಲಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೦) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ದಸ್ಸನಂ।

ನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಗಮನಾದಿವಸೇನಾತಿ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ। **ಅಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಹೇತುಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕಾಸೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ಉಭಯೇನಪಿ ಕಾರಣಮೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಯ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ। **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಮಗ್ಗದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸೋತಾಪನ್ನೋ। **ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಚತುಭೂಮಕೇಸು ಸಙ್ಖತಸಙ್ಖಾರೇಸು ಏಕಸಙ್ಖಾರಮ್ಪಿ। **ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚೋತಿ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। **ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ**ತಿ "ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ ಹೋತಿ ಅರೋಗೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬, ೭೯) ಏವಂ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸುಖತೋ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನತ್ಥಂ ಮತ್ತಹತ್ಥಿಪರಿತಾಸಿತೋ ವಿಯ ಚೋಕ್ಖಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಉಕ್ಕಾರಭೂಮಿಂ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಅತ್ತವಾರೇ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಙ್ಗಹತ್ಥಂ "ಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಮೇಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಚತುಭೂಮಕವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತೇಭೂಮಕವಸೇನೇವ ವಾ। ಯಂ ಯಞ್ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಗಾಹವಸೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತತೋ ತತೋ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಗಾಹಂ ವಿನಿವೇಠೇತಿ।

ಮಾತರನ್ತಿಆದೀಸು ಜನಿಕಾ **ಮಾತಾ,** ಜನಕೋ **ಪಿತಾ,** ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ಖೀಣಾಸವೋ **ಅರಹಾ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಕಿಂ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಿತಾ **ವೋರೋಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ? ಏತಮ್ಪಿ ಅಟ್ಠಾನಂ, ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅರಿಯಭಾವಸ್ಸ ಚ ಫಲದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ**ತಿ ವಧಕಚಿತ್ತೇನ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೋ। **ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇ ಖುದ್ದಕಮಕ್ಖಿಕಾಯ ಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ। **ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಮಾನಸಂವಾಸಕಂ ಸಮಾನಸೀಮಾಯಂ ಠಿತಂ ಸಙ್ಘಂ "ಕಮ್ಮೇನ ಉದ್ದೇಸೇನ ವೋಹರನ್ತೋ ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ"ತಿ (ಪರಿ॰ ೪೫೮) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ। **ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಂ ತಿತ್ಥಕರಂ "ಅಯಂ ಮೇ ಸತ್ಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ **ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯನ್ತಿ ತೇ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪಾಯಂ ನ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದೇವಕಾಯಂ ಪನ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸಹಿ ಠಾನೇಹೀ**ತಿ ದಸಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। **ಅಧಿಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಅಧಿಭವನ್ತಿ।

ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದಿವಸೇನಾತಿ ಏತ್ಥ "ಕರೀಸಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಭಾಗಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾನಂ ಸುವಣ್ಣಪಾತಿರೂಪಿಯಪಾತಿಕಂಸಪಾತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಿಯಸುವಣ್ಣಹಿರಞ್ಞಪೂರಾನಂ ಸಬ್ಬಾಲಙ್ಕಾರಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಂ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಹತ್ಥಿಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಅಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ರಥಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಧೇನುಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ವತ್ಥಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ, ಅಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಖಜ್ಜಭೋಜ್ಜಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಸತ್ತಮಾಸಾಧಿಕಾನಿ ಸತ್ತ ಸಂವಚ್ಛರಾನಿ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತವೇಲಾಮಮಹಾದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ। ತತೋ ಸತಂ ಸೋತಾಪನ್ನಾನಂ ದಿನ್ನದಾನತೋ ಏಕಸ್ಸ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಅರಹತೋ, ತತೋ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ, ತತೋ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನದಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರಂ, ತತೋ ಚಾತುದ್ದಿಸಂ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ವಿಹಾರಕರಣಂ, ತತೋ ಸರಣಗಮನಂ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಸ್ಸ **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಸ್ಸ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦) ವಸೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಂ, ಗಹಪತಿ, ವೇಲಾಮೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದಾನಂ ಅದಾಸಿ ಮಹಾದಾನಂ, ಯೋ ಏಕಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಂ ಭೋಜೇಯ್ಯ, ಇದಂ ತತೋ ಮಹಪ್ಫಲತರ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೦)। **ವೇಲಾಮಸುತ್ತಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಾ**ದೀನಂ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಞ್ಞಾಣಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಜಾನನಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮೋಹೋ, "ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ **ಸಂಸಯೋ। ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಂ** ತಸ್ಸ ಗುಣಾನಂ ಅಗುಣಭಾವಪರಿಕಪ್ಪನೇನ ವಿಪರೀತಗ್ಗಾಹೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನಾದರಾಗಾರವಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ನ ಮಹಾಜುತಿಕನ್ತಿ** ನ ಉಜ್ಜಲಂ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಅಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರನ್ತಿ** ಅನುಳಾರಂ। **ಸಾವಜ್ಜೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಸದೋಸೋ। ಲೋಕಿಯಂ ಸರಣಗಮನಂ ಸಿಕ್ಖಾಸಮಾದಾನಂ ವಿಯ ಅಗ್ಗಹಿತಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಜೀವಿತಪರಿಯನ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಭೇದೇನ ಭೇದೋತಿ ಆಹ **"ಅನವಜ್ಜೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಯಾ"**ತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಅನವಜ್ಜೋ ಸರಣಗಮನಭೇದೋ। ಸತಿಪಿ ಅನವಜ್ಜತ್ತೇ ಇಟ್ಠಫಲೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಫಲೋ"**ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? **ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ**। ನ ಹಿ ತಂ ಅಕುಸಲನ್ತಿ।

ಕೋ ಉಪಾಸಕೋತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಮಾ "ಕಿಂಲಕ್ಖಣೋ ಉಪಾಸಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಪುಚ್ಛಾ। ತೇನ ಕೇನ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಉಪಾಸಕಸದ್ದೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ । ತೇನಾಹ **"ಕಸ್ಮಾ ಉಪಾಸಕೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ।

ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಭಿಧೇಯ್ಯೋ ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ತದತ್ಥಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವಕಾರಣಂ। **ಕಿಮಸ್ಸ ಸೀಲನ್ತಿ** ಕೀದಿಸಂ ಅಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ ಸೀಲಂ, ಕಿತ್ತಕೇನ ಸೀಲೇನಾಯಂ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋ ಆಜೀವೋತಿ** ಕೋ ಅಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ? ಸೋ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನೇನ ಹೋತೀತಿ ಸೋಪಿ ವಿಭಜೀಯತೀತಿ। **ಕಾ ವಿಪತ್ತೀತಿ** ಕಾ ಸೀಲಸ್ಸ, ಆಜೀವಸ್ಸ ವಾ ವಿಪತ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸ್ಸ ಹಿ ವಿಧಿ ವಾ ಪಟಿಸೇಧೋ ವಾತಿ। **ಕಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಯೋ ಕೋಚೀತಿ ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ಯೋ ಕೋಚಿ। ತೇನ ಸರಣಗಮನಮೇವೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ನ ಜಾತಿಆದಿವಿಸೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪಾಸನತೋತಿ** ತೇನೇವ ಸರಣಗಮನೇನ ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಆದರಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿಯೋಗೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನತೋ। **ವೇರಮಣಿಯೋತಿ** ವೇರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ತಸ್ಸ ಮಣನತೋ ಹನನತೋ ವಿನಾಸನತೋ ವೇರಮಣಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿರತಿಯೋ ವಿರತಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪಟಿವಿರತೋ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾತಿ ನ ಸಮ್ಮಾವಣಿಜ್ಜಾ ಅಯುತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಸಾರುಪ್ಪವಣಿಜ್ಜಾ। **ಪಹಾಯಾತಿ** ಅಕರಣೇನೇವ ಪಜಹಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಧಮ್ಮತೋ ಅನಪೇತೇನ। ತೇನ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅಧಮ್ಮಿಕಂ ಜೀವಿಕಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। **ಸಮೇನಾತಿ** ಅವಿಸಮೇನ। ತೇನ ಕಾಯವಿಸಮಾದಿದುಚ್ಚರಿತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಾಯಸಮಾದಿನಾ ಸುಚರಿತೇನ ಆಜೀವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಆಯುಧಭಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ ವಾ ಕಾರೇತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಕತಂ ವಾ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಮನುಸ್ಸವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಂಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಸೂನಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಮಿಗಸೂಕರಾದಿಕೇ ಪೋಸೇತ್ವಾ ಮಂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಜಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। **ವಿಸವಣಿಜ್ಜಾತಿ** ವಿಸಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವಿಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಕ್ಕಯೋ। ತತ್ಥ ಸತ್ಥವಣಿಜ್ಜಾ ಪರೋಪರೋಧನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಕರಣೀಯಾ ವುತ್ತಾ। ಸತ್ತವಣಿಜ್ಜಾ ಅಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣತೋ, ಮಂಸವಿಸವಣಿಜ್ಜಾ ವಧಹೇತುತೋ, ಮಜ್ಜವಣಿಜ್ಜಾ ಪಮಾದಟ್ಠಾನತೋ।

ತಸ್ಸೇವಾತಿ ಪಞ್ಚವೇರಮಣಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಚೇವ ಪಞ್ಚಮಿಚ್ಛಾವಣಿಜ್ಜಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಆಜೀವಸ್ಸ ಚ। **ವಿಪತ್ತೀತಿ** ಭೇದೋ ಪಕೋಪೋ ಚ। **ಯಾಯಾತಿ** ಯಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **ಚಣ್ಡಾಲೋತಿ** ಉಪಾಸಕಚಣ್ಡಾಲೋ। **ಮಲನ್ತಿ** ಉಪಾಸಕಮಲಂ। **ಪಟಿಕುಟ್ಠೋತಿ** ಉಪಾಸಕನಿಹೀನೋ। ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು ಚ ಸದ್ಧಾವಿಪರಿಯಾಯೋ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಮಿಚ್ಛಾಧಿಮೋಕ್ಖೋ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸ್ಸದ್ಧೋ**। ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲವಿಪತ್ತಿಆಜೀವವಿಪತ್ತಿವಸೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ**। "ಇಮಿನಾ ದಿಟ್ಠಾದಿನಾ ಇದಂ ನಾಮ ಮಙ್ಗಲಂ ಹೋತೀ"ತಿ - ಏವಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಕೋತೂಹಲಸಙ್ಖಾತೇನ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತಮಙ್ಗಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಕೋತೂಹಲಮಙ್ಗಲಿಕೋ**। **ಮಙ್ಗಲಂ ಪಚ್ಚೇತೀತಿ** ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದಿಭೇದಂ ಮಙ್ಗಲಮೇವ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ನೋ ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಂ ನೋ ಪತ್ತಿಯಾಯತಿ। **ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಇತೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸಾಸನತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಾಹಿರಕಸಮಯೇ। **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀತಿ** ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ದಕ್ಖಿಣಾರಹಸಞ್ಞೀ ಗವೇಸತಿ। **ಪುಬ್ಬಕಾರಂ ಕರೋತೀತಿ** ದಾನಮಾನನಾದಿಕಂ ಕುಸಲಕಿರಿಯಂ ಪಠಮತರಂ ಕರೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪರಿಯೇಸನಪುಬ್ಬಕಾರೇ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಸಮ್ಪತ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಸಾನಂ ರತಿಜನನಟ್ಠೇನ ಉಪಾಸಕೋವ ರತನಂ **ಉಪಾಸಕರತನಂ**। ಗುಣಸೋಭಾಕಿತ್ತಿಸದ್ದಸುಗನ್ಧತಾಹಿ ಉಪಾಸಕೋವ ಪದುಮಂ **ಉಪಾಸಕಪದುಮಂ**। ತಥಾ **ಉಪಾಸಕಪುಣ್ಡರೀಕೋ**।

ಆದಿಮ್ಹೀತಿ ಆದಿಅತ್ಥೇ। **ಕೋಟಿಯನ್ತಿ** ಪರಿಯನ್ತಕೋಟಿಯಂ। **ವಿಹಾರಗ್ಗೇನಾತಿ** ಓವರಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ, "ಇಮಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭೇ ವಸನ್ತಾನಂ ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ ಪಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ತಂ ತಂ ವಸನಟ್ಠಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಜತನ್ತಿ** ಅಜ್ಜ ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ।

ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಸ್ಸ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಯಾವ ಮೇ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತತೀ**”ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಜೀವಿತೇನಪಿ ತಂ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ ಪಟಿಪೂಜೇನ್ತೋ ಸರಣಗಮನಂ ರಕ್ಖಾಮೀತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ “**ಅಹಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಾಣೇಹಿ ಉಪೇತ**ನ್ತಿ ಹಿ ಯಾವ ಮೇ ಪಾಣಾ ಧರನ್ತಿ, ತಾವ ಸರಣಂ ಉಪೇತಂ। ಉಪೇನ್ತೋ ಚ ನ ವಾಚಾಮತ್ತೇನ ನ ಏಕವಾರಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಪಾಣಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪೇತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೧೭-೧೯. ಸತ್ತಮೇ **ಜಾಣುಸ್ಸೋಣೀ**ತಿ ನೇತಂ ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಕತಂ ನಾಮಂ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಠಾನನ್ತರಪ್ಪಟಿಲಾಭಲದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ “**ಜಾಣುಸ್ಸೋಣೀತಿ ಠಾನನ್ತರಂ ಕಿರಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏಕಂ ಠಾನನ್ತರ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಪುರೋಹಿತಟ್ಠಾನಂ। ಉಣ್ಹೀಸಆದಿಕಕುಧಭಣ್ಡೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಲದ್ಧಂ ತಥಾ ಚಸ್ಸ ರಞ್ಞಾ ದಿನ್ನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಚ ಲದ್ಧಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿಸಕ್ಕಾರತ್ತಾ**”ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ಅಟ್ಠಮನವಮೇಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೧೦-೧೧. ದಸಮೇ **ದುನ್ನಿಕ್ಖಿತ್ತ**ನ್ತಿ ದುಟ್ಠು ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಪದಪಚ್ಚಾಭಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಠಪಿತಂ। ಪಜ್ಜತಿ ಞಾಯತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ,** ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜಯತಿ ಪಕಾಸೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ಪದಮೇವ। ತೇನೇವಾಹ “**ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ…ಪೇ॰… ಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ**”ತಿ। ಪದಸಮುದಾಯಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ವಿಸುಂ ಪಾಳಿ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ “**ಉಭಯಮೇತಂ ಪಾಳಿಯಾವ ನಾಮ**”ನ್ತಿ। ಪಕಟ್ಠಾನಞ್ಹಿ ವಚನಪ್ಪಬನ್ಧಾನಂ ಆಳಿಯೇವ ಪಾಳೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಏಕಾದಸಮಞ್ಚ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಅಧಿಕರಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಬಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೨-೧೪. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

೧೫. ಚತುತ್ಥೇ **ನೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಅಞ್ಞತೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ಬೋಧೇತಬ್ಬೋ, ಞಾಪೇತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೬. ಛಟ್ಠೇ **ನೋ ಚೇಪಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೋ ಸಚೇಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಕರೋನ್ತಿ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮೇವಾ**ತಿ ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಭಾವತೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾರಹತ್ತಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮೇವಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅವೀಚಿಆದಯೋ ಪದೇಸವಿಸೇಸಾ ತತ್ಥೂಪಪನ್ನಾ ಸತ್ತಾ ಚ ನಿರಯಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಆಹ "**ನಿರಯೋತಿ ಸಹೋಕಾಸಕಾ ಖನ್ಧಾ**"ತಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿ ನಾಮ ವಿಸುಂ ಪದೇಸವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ಖನ್ಧಾವ ಲಬ್ಭನ್ತೀ**"ತಿ।

೨೦. ದಸಮೇ ಅತ್ಥೋ ಫಲಂ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ವಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ಹೇತೂತಿ ಆಹ "**ಅತ್ಥವಸೇತಿ ಕಾರಣಾನೀ**"ತಿ। **ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾನಿ ವನಪತ್ಥಾನಿ। ವನಪತ್ಥ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಸಣ್ಡಭೂತೇ ರುಕ್ಖಸಮೂಹೇಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ಅರಞ್ಞಗ್ಗಹಣಂ। ವನೀಯತಿ ವಿವೇಕಕಾಮೇಹಿ ಭಜೀಯತಿ, ವನುತೇ ವಾ ತೇ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಸನತ್ಥಾಯ ಯಾಚನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ವನಂ, ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿವೇಕಕಾಮಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೇನಾತಿ ಪತ್ಥಂ, ವನೇಸು ಪತ್ಥಂ ಗಹನಟ್ಠಾನೇ ಸೇನಾಸನಂ **ವನಪತ್ಥಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**ತಿ ಅನುಜಾನನಸಮ್ಭಾವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಕಿಂ ಅನುಜಾನಾತಿ? ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಞ್ಞಭಾವಂ ಗಾಮತೋ ಬಹಿ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾ**"ತಿಆದಿ। ಕಿಂ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ? ಆರಞ್ಞಕಙ್ಗನಿಪ್ಫಾದಕತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ ಆರಞ್ಞಕಙ್ಗನಿಪ್ಫಾದಕಂ, ತಂ ವಿಸೇಸತೋ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಂ ತಂ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ**ತಿ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ, ತತೋ ಬಹಿ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ**ತಿ ವಾ ಯತ್ಥ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಇನ್ದಖೀಲಾನಿ, ತತ್ಥ ಬಹಿದ್ಧಾ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಯತ್ಥ ತಂ ನತ್ಥಿ, ತದರಹಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಗಾಮನ್ತ**ನ್ತಿ ಗಾಮಸಮೀಪಂ। **ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಕಿಚ್ಚವಸೇನ ನ ಉಪಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ "**ಯತ್ಥ ನ ಕಸೀಯತಿ ನ ವಪೀಯತೀ**"ತಿ।

ಅತ್ತನೋ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರನ್ತಿ ಏತೇನ ಸತ್ಥಾ ಅತ್ತನೋ ವಿವೇಕಾಭಿರತಿಂ ಪಕಾಸೇತಿ। ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ಸುಖವಿಹಾರೋ ನಾಮ ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರಾನಂ ಫಾಸುತಾ। ಏಕಕಸ್ಸ ಹಿ ಅರಞ್ಞೇ ಅನ್ತಮಸೋ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಿಚ್ಚಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಬ್ಬೇ ಇರಿಯಾಪಥಾ ಫಾಸುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಸುಖವಿಹಾರಂ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಪಚ್ಛಿಮಞ್ಚ ಜನತಂ ಅನುಕಮ್ಪಮಾನೋತಿ ಕಥಂ ಅರಞ್ಞವಾಸೇನ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜನತಾ ಅನುಕಮ್ಪಿತಾ ಹೋತಿ? ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಾ ಹಿ ಕುಲಪುತ್ತಾ ಭಗವತೋ ಅರಞ್ಞವಾಸಂ ದಿಸ್ವಾ "ಭಗವಾಪಿ ನಾಮ ಅರಞ್ಞಸೇನಾಸನಾನಿ ನ ಮುಞ್ಚತಿ, ಯಸ್ಸ ನೇವತ್ಥಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಬ್ಬಂ ನ ಪಹಾತಬ್ಬಂ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ ನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಂ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮಯ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ವಸಿತಬ್ಬಮೇವ ಮಞ್ಞಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಜನತಾ ಅನುಕಮ್ಪಿತಾ ಹೋತಿ। ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಪಚ್ಛಿಮೇ ಮಮ ಸಾವಕೇ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತೋ**"ತಿ।

೨೧. ಏಕಾದಸಮೇ ವಿಜ್ಜಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ,** ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೇ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವತ್ತನ್ತೀತಿಪಿ **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾ। ಪದಂ ಪಚ್ಛಿನ್ದತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ ನ ದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಬ್ಬಟ್ಟೇತ್ವಾ**ತಿ

ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಸಮೂಲಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಅಟ್ಠಸು ಠಾನೇಸು। **ರಾಗಸ್ಸ ಖಯವಿರಾಗೇನಾ**ತಿ ರಾಗಸ್ಸ ಖಯಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿರಾಗೇನ, ರಾಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಬಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಮಚಿತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೩೩. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಭೂಮಿ, ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಭೂಮಿ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿ**। **ಸಪ್ಪುರಿಸಭೂಮಿಯಮ್ಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕತಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ **ಅಕತಞ್ಞೂ,** ಅಸಮತ್ಥಸಮಾಸೋಯಂ ಗಮಕತ್ತಾ "ಅಸೂರಿಯಪಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನಾಹ **"ಕತಂ ನ ಜಾನಾತೀ"**ತಿ। **ಅಕತವೇದೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ನ ಜಾನಾತೀ**ತಿ "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಮಯ್ಹಂ ಇಮಿನಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಘಮಜ್ಝಗಣಮಜ್ಝಾದೀಸು ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ನ ಜಾನಾತಿ, ನ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಉಪಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ಥೋಮನಾವಸೇನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಞಾತಂ। ತೇನಾಹ **"ವಣ್ಣಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ।

೩೪. ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತಪರಿಮಾಣಮಾಯು ಅಸ್ಸಾತಿ **ವಸ್ಸಸತಾಯುಕೋ,** ವಸ್ಸಸತಾಯುಕತಞ್ಚ ವಸ್ಸಸತಾಯುಕಕಾಲೇ ಜಾತಸ್ಸೇವ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ವಸ್ಸಸತಾಯುಕಕಾಲೇ ಜಾತೋ"**ತಿ। ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ವಸ್ಸಸತಜೀವೀ**। **ವಸ್ಸಸತ**ನ್ತಿ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಕಲಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಜೀವನ್ತೋ"**ತಿ। ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಮಾತಾವ ಬಹೂಪಕಾರತರಾತಿ ತಸ್ಸಾಯೇವ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಪಟಿಕಾತಬ್ಬತ್ತಾ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅಂಸಕೂಟಂ ವದನ್ತಿ। **ಹದಯಲೋಹಿತಂ ಪಾಯೇತ್ವಾ**ತಿ ಖೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಲೋಹಿತಞ್ಹಿ ಖೀರಭಾವೇನ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ತ್ಯಾಸ್ಸಾ**ತಿ ತೇ ಅಸ್ಸ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೩೫. ತತಿಯೇ **ತೇನುಪಸಙ್ಕಮೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭಗವನ್ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿ, ತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಿರಜ್ಝನಪಞ್ಹ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕಥೇಸಿ, ಅವಿಪರೀತಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಾದಿಸಂ ಪಞ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಭತೋಕೋಟಿಕಂ ಪಞ್ಹ**ನ್ತಿ ಉಭೋಹಿ ಕೋಟೀಹಿ ಯುತ್ತಂ ಪಞ್ಹಂ। "ಕಿಂವಾದೀ ಭವಂ ಗೋತಮೋ"ತಿ ಹಿ ಪುಟ್ಠೋ "ಕಿರಿಯವಾದಿಮ್ಹೀ"ತಿ ವಾ ವದೇಯ್ಯ "ಅಕಿರಿಯವಾದಿಮ್ಹೀ"ತಿ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ "ಕಿರಿಯವಾದಿಮ್ಹೀ"ತಿ ಏಕಾ ಕೋಟಿ, "ಅಕಿರಿಯವಾದಿಮ್ಹೀ"ತಿ ದುತಿಯಾತಿ ಕೋಟಿದ್ವಯಯುತ್ತೋ ಅಯಂ ಪಞ್ಹೋ। **ಉಗ್ಗಿಲಿತು**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ಕೋಟಿಯೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಕಥೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಬಹಿ ನೀಹರಿತುಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಪನೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ದ್ವೇ ಕೋಟಿಯೋ ಮೋಚೇನ್ತೋ ಹಿ ತಂ ಬಹಿ ನೀಹರತಿ ನಾಮ। **ನಿಗ್ಗಿಲಿತು**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ದೋಸಂ ದತ್ವಾ ಹಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಪವೇಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ದೋಸಂ ದತ್ವಾ ಹಾರೇನ್ತೋ ಹಿ ಗಿಲಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮೇನ್ತೋ ಪವೇಸೇತಿ ನಾಮ। **ಕಿಂಲದ್ಧಿಕೋ**ತಿ ಕಿಂದಿಟ್ಠಿಕೋ। ವದನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾದೋ, ದಿಟ್ಠಿ। ಕೋ ವಾದೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕಿಂವಾದೀ**। **ಕಿಮಕ್ಖಾಯೀ**ತಿ ಕಿಮಭಿಧಾಯೀ, ಕೀದಿಸೀ ಧಮ್ಮಕಥಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಂ ನಾಮ…ಪೇ॰… ಪುಚ್ಛತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೩೬. ಚತುತ್ಥೇ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ**। ಆಹುನಂ ವುಚ್ಚತಿ ದಾನಂ, ತಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ **ಆಹುನೇಯ್ಯಾ**।

೩೭. ಪಞ್ಚಮೇ ಕಥಮಯಂ ಮಿಗಾರಮಾತಾ ನಾಮ ಜಾತಾತಿ ಆಹ **"ಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠಕಸ್ಸ ಪುತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಜಾತಸ್ಸ ಪುತ್ತಸ್ಸ। **ಅಯ್ಯಕಸೇಟ್ಠಿನೋವ ಸಮಾನನಾಮಕತ್ತಾ**ತಿ ಮಿಗಾರಸೇಟ್ಠಿನಾ ಏವ ಸದಿಸನಾಮಕತ್ತಾ। ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ಸಬ್ಬಜೇಟ್ಠಸ್ಸ ಪುತ್ತಸ್ಸ ನಾಮಗ್ಗಹಣದಿವಸೇ ಅಯ್ಯಕಸ್ಸ ಮಿಗಾರಸೇಟ್ಠಿಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। **ಅನಿಬದ್ಧವಾಸೋ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಿಹಾರೇ ನಿಬದ್ಧವಾಸೋ ಅಹುತ್ವಾ। **ಧುವಪರಿಭೋಗಾನೀ**ತಿ ನಿಯತಪರಿಭೋಗಾನಿ। ನನು ಭಗವಾ ಕದಾಚಿ ಚಾರಿಕಮ್ಪಿ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಕಥಂ ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಧುವಪರಿಭೋಗೇನ ಪರಿಭುಞ್ಜೀತಿ ಆಹ **"ಉತುವಸ್ಸಂ ಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉತುವಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಹೇಮನ್ತಗಿಮ್ಹೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಮಗ್ಗಂ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಆಗಮನಮಗ್ಗಂ ಠಪೇತ್ವಾ। **ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾ**ತಿ ಉಣ್ಹಉತುನೋ ಪಚ್ಚಯಭೂತಮೇಘಮಾಲಾಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ದೇವಪುತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಕಿರ ತಥಾಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸಮಕಾಲಮೇವ ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ಠಾನಂ ಉಣ್ಹಂ ಫರಮಾನಾ, ವಲಾಹಕಮಾಲಾ ನಾತಿಬಹಲಾ ಇತೋ ಚಿತೋ ನಭಂ

ಛಾದೇನ್ತೀ ವಿಧಾವತಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಸೀತವಲಾಹಕವಸ್ಸವಲಾಹಕಾಸು। ಅಬ್ಭವಲಾಹಕಾ** ಪನ ದೇವತಾ ಸೀತುಣ್ಹವಸ್ಸೇಹಿ ವಿನಾ ಕೇವಲಂ ಅಬ್ಭಪಟಲಸ್ಸೇವ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಂ ವಾ ವಾತಸ್ಸೇವ, ತೇನೇವ ದೇವತಾ ವಾತವಲಾಹಕಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯಂ ವಸ್ಸಾನೇ ಚ ಸಿಸಿರೇ ಚ ಅಬ್ಭಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕತಿಕಮೇವ। ಯಂ ಪನ ಅಬ್ಭಮ್ಹಿಯೇವ ಅತಿಅಬ್ಭಂ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಚನ್ದಸೂರಿಯೇ ಛಾದೇತ್ವಾ ಏಕನ್ಧಕಾರಂ ಕರೋತಿ, ಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತವೇಸಾಖಮಾಸೇಸು ಅಬ್ಭಂ, ತಂ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಬ್ಭನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯೋ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಉತುಮ್ಹಿ ಉತ್ತರದಕ್ಖಿಣಾದಿಪಕತಿವಾತೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೋ। ವಾತೇಪಿ ವನರುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪ್ಪದಾಲನೋ ಅತಿವಾತೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಅಯಞ್ಚೇವ, ಯೋ ಚ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಅಕಾಲವಾತೋ, ಅಯಞ್ಚ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ। ಯಂ ಗಿಮ್ಹಾನೇ ಉಣ್ಹಂ, ತಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಂ ಪಾಕತಿಮೇವ। ಯಂ ಪನ ಉಣ್ಹೇಪಿ ಅತಿಉಣ್ಹಂ ಸೀತಕಾಲೇ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಣ್ಹಂ, ತಂ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। ಯಂ ವಸ್ಸಾನೇ ಚ ಹೇಮನ್ತೇ ಚ ಸೀತಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವ। ಯಂ ಪನ ಸೀತೇಪಿ ಅತಿಸೀತಂ, ಗಿಮ್ಹೇ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸೀತಂ, ತಂ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। ಯಂ ವಸ್ಸಿಕೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ವಸ್ಸಂ, ತಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಮೇವ, ಯಂ ಪನ ವಸ್ಸೇಯೇವ ಅತಿವಸ್ಸಂ, ಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತವೇಸಾಖಮಾಸೇಸು ವಸ್ಸಂ, ತಂ ದೇವತಾನುಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ।

ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು - ಏಕೋ ಕಿರ ವಸ್ಸವಲಾಹಕದೇವಪುತ್ತೋ ತಗರಕೂಟವಾಸಿಖೀಣಾಸವತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಥೇರೋ - "ಕೋಸಿ ತ್ವ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ವಸ್ಸವಲಾಹಕೋ ದೇವಪುತ್ತೋತಿ । ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕಿರ ಚಿತ್ತೇನ ದೇವೋ ವಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮ, ಭನ್ತೇತಿ। ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮಾ ಮಯನ್ತಿ। ತೇಮಿಸ್ಸಥ, ಭನ್ತೇತಿ। ಮೇಘಸೀಸಂ ವಾ ಗಜ್ಜಿತಂ ವಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಕಥಂ ತೇಮಿಸ್ಸಾಮಾತಿ? ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಚಿತ್ತೇನ ದೇವೋ ವಸ್ಸತಿ, ತುಮ್ಹೇ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪವಿಸಥಾತಿ। ಸಾಧು ದೇವಪುತ್ತಾತಿ ಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪಾವಿಸಿ। ದೇವಪುತ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಪವಿಸನ್ತೇಯೇವ ಏಕಂ ಗೀತಂ ಗಾಯಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ ಉಕ್ಖಿಪಿ, ಸಮನ್ತಾ ತಿಯೋಜನಟ್ಠಾನಂ ಏಕಮೇಘಂ ಅಹೋಸಿ। ಥೇರೋ ಅಡ್ಢತಿನ್ತೋ ಪಣ್ಣಸಾಲಂ ಪವಿಟ್ಠೋತಿ।

ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾಪಿ ದೇವತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾವ, ತಾ ಪನ ತೇನ ತೇನ ವಿಸೇಸೇನ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದಞ್ಞೇ ಪಠಮಭೂಮಿಕೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವೇ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ"**ತಿ ಆಹ। ಧತರಟ್ಠವಿರೂಳ್ಹಕವಿರೂಪಕ್ಖಕುವೇರಸಙ್ಖಾತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ,** ತೇ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾಪಿ ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾಪಿ। ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ। ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ ಚನ್ದಿಮಾ ದೇವಪುತ್ತೋ ಸೂರಿಯೋ ದೇವಪುತ್ತೋತಿ ಏತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕಟ್ಠಾ ಏವ।

ತಾವತಿಂಸಾತಿ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ದೇವಾನಂ ನಾಮಂ, ತೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾ, ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ। ತಥಾ **ಯಾಮಾ**ದೀನಂ। ಏಕದೇವಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ದೇವಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ಮಘೇನ ಮಾಣವೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಮಚಲಗಾಮೇ ಕಾಲಂ ಕತ್ವಾ ತೇತ್ತಿಂಸ ಸಹಪುಞ್ಞಕಾರಿನೋ ಏತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಾತಿ ತಂ ಸಹಚಾರಿತಂ ಠಾನಂ ತೇತ್ತಿಂಸಂ, ತದೇವ ತಾವತಿಂಸಂ, ತಂ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ತಾವತಿಂಸಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೇಸಚಕ್ಕವಾಳೇಸುಪಿ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕಾ ಅತ್ಥಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ಸಹಸ್ಸಂ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಸಹಸ್ಸಂ ತಾವತಿಂಸಾನ"ನ್ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧)। ತಸ್ಮಾ ನಾಮಪಣ್ಣತ್ತಿಯೇವೇಸಾ ತಸ್ಸ ದೇವಲೋಕಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುಕ್ಖತೋ ಯಾತಾ ಅಪಯಾತಾತಿ **ಯಾಮಾ**। ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತುಸಂ ಇತಾ ಗತಾತಿ **ತುಸಿತಾ**। ನಿಮ್ಮಾನೇ ರತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಿಮ್ಮಾನರತಿನೋ। ವಸವತ್ತೀ ದೇವತಾ**ತಿ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ ದೇವಾ। ಪರನಿಮ್ಮಿತೇಸು ಭೋಗೇಸು ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ**।

ಬ್ರೂಹಿತೋ ಪರಿವುದ್ಧೋ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಝಾನಾದೀಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠೇಹಿ ಗುಣೇಹೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ। ವಣ್ಣವನ್ತತಾಯ ಚೇವ ದೀಘಾಯುಕತಾಯ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದೀಹಿ ಮಹನ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ **ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ**। ತಸ್ಸ ಪರಿಸಾಯಂ ಭವಾ ಪರಿಚಾರಿಕಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾ**। ತಸ್ಸೇವ ಪುರೋಹಿತಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಾ**। ಆಭಸ್ಸರೇಹಿ ಪರಿತ್ತಾ ಆಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪರಿತ್ತಾಭಾ**। ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಆಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾ**। ದೀಪಿಕಾಯ ಅಚ್ಚಿ ವಿಯ ಏತೇಸಂ ಸರೀರತೋ ಆಭಾ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತನ್ತೀ ವಿಯ ಸರತಿ ವಿಸ್ಸರತೀತಿ **ಆಭಸ್ಸರಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭಾಯ ಆಭಾಸನಸೀಲಾ ವಾ **ಆಭಸ್ಸರಾ**। **ಸುಭಾತಿ** ಸೋಭನಾ ಪಭಾ। **ಸುಭಾತಿ** ಹಿ ಏಕಗ್ಘನಾ ನಿಚ್ಚಲಾ ಸರೀರಾಭಾ ವುಚ್ಚತಿ , ಸಾ ಪರಿತ್ತಾ ಸುಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪರಿತ್ತಸುಭಾ**। ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಸುಭಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಸುಭಾ**। ಸುಭೇನ ಓಕಿಣ್ಣಾ ವಿಕಿಣ್ಣಾ, ಸುಭೇನ ಸರೀರಪ್ಪಭಾವಣ್ಣೇನ ಏಕಗ್ಘನಾ ಸುವಣ್ಣಮಞ್ಜೂಸಾಯ ಠಪಿತಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಕಞ್ಚನಪಿಣ್ಡಸಸ್ಸಿರಿಕಾತಿ **ಸುಭಕಿಣ್ಣಾ**। ತತ್ಥ ಸೋಭನಾಯ ಪಭಾಯ ಕಿಣ್ಣಾ ಸುಭಾಕಿಣ್ಣಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಭಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಅನ್ತಿಮ ಣ-ಕಾರಸ್ಸ ಹ-ಕಾರಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "**ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪುಲಫಲಾ ವೇಹಪ್ಫಲಾ। **ವಿಪುಲಫಲಾತಿ** ಚ ವಿಪುಲಸನ್ತಸುಖವಣ್ಣಾದಿಫಲಾ। ಅಪ್ಪಕೇನ ಕಾಲೇನ ಅತ್ತನೋ ಠಾನಂ ನ ವಿಜಹನ್ತೀತಿ **ಅವಿಹಾ**। ಕೇನಚಿ ನ ತಪನೀಯಾತಿ **ಅತಪ್ಪಾ**। ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಸುಖೇನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ ಮನುಞ್ಞರೂಪತಾಯಾತಿ **ಸುದಸ್ಸಾ**। ಸುಪರಿಸುದ್ಧದಸ್ಸನತಾಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ಸೀಲೇನಾತಿ **ಸುದಸ್ಸೀ**। ಉಕ್ಕಟ್ಠಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ಯೋಗತೋ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಕನಿಟ್ಠಾ ಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ **ಅಕನಿಟ್ಠಾ**।

ಕಾಯಸಕ್ಖೀಹೀತಿ ನಾಮಕಾಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನವಸೇನ ಸಕ್ಖಿಭೂತೇಹಿ। **ಹಲಾಹಲನ್ತಿ** ಕೋಲಾಹಲಂ। **ಮಹಗ್ಗತಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಾದಕೇನ ಅಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತೇನ।

ನನು ಚ "ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಕಾಮಭವೋ, ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೋ"ತಿ ಚ ಅಯುತ್ತಮೇತಂ? ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಭವೇ ಸತ್ತಾ ಬಹುತರಂ ಕಾಲಂ ವಸನ್ತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅಪ್ಪತರಂ ಕಾಲಂ ವಸನ್ತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ। ರೂಪಾರೂಪಭವೇ ಚ ಸತ್ತಾ ಚಿರತರಂ ವಸನ್ತಿ, ಅಪ್ಪತರಂ ಕಾಮಭವೇ, ತಸ್ಮಾ "ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಕಾಮಭವೋ, ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೋ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ಚತುತ್ಥಮೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿಸಙ್ಖಾತಂ ಚತುತ್ಥಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪಂ। **ಇತರೇಸೂತಿ** ಸಂವಟ್ಟಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿವಿವಟ್ಟಸಙ್ಖಾತೇಸು ತೀಸು ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಕಪ್ಪೇಸು। **ಆಲಯೋತಿ** ಸಙ್ಗೋ। **ಪತ್ಥನಾತಿ** "ಕಥಂ ನಾಮ ತತ್ರೂಪಪನ್ನಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ। **ಅಭಿಲಾಸೋತಿ** ತತ್ರೂಪಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾ। **ತಸ್ಮಾತಿಆದಿನಾ** ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮೇತಿ।

ಏತ್ಥಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಕಾರೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಮತ್ತೇನಪಿ ಅವಿಮುತ್ತೋ ಕಾಮಭವೋ ಅಜ್ಝತ್ತಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಬನ್ಧನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನಂ, ತೇನ ಸಂಯುತ್ತೋ **ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನೋ**। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನೋತಿ**।

ಛನ್ದರಾಗವಸೇನೇವ ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನಂ ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನವಸೇನಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ವಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಓರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು, ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ತಂ ಓರಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ**। ತತ್ಥ ಚ ಕಮ್ಮುನಾ ವಿಪಾಕಂ ಸತ್ತೇನ ಚ ದುಕ್ಖಂ ಸಂಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಾನಿ,** ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾ। ಉದ್ಧಂ ವುಚ್ಚತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಾತು, ವುತ್ತನಯೇನೇತಂ ಉದ್ಧಂ ಭಜನ್ತೀತಿ **ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ,** ಸಂಯೋಜನಾನಿ। ರೂಪರಾಗಾರೂಪರಾಗಮಾನುದ್ಧಚ್ಚಾವಿಜ್ಜಾ। ಅಥ ವಾ ಓರಮ್ಭಾಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು ರೂಪಾರೂಪಭವತೋ ಹೇಟ್ಠಾಭೂತತ್ತಾ, ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಓರಮ್ಭಾಗಸ್ಸ ಹಿತಾನೀತಿ **ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ** ಯಥಾ "ವಚ್ಛಾಯೋಗೋ ದುಹಕೋ"ತಿ। ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗೋ ನಾಮ ಮಹಗ್ಗತಭಾವೋ, ತಸ್ಸ ಹಿತಾನಿ **ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ**। ಪಾದೇಸು ಬದ್ಧಪಾಸಾಣೋ ವಿಯ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಆಕಡ್ಢಮಾನಾಕಾರಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಹತ್ಥೇಹಿ ಗಹಿತರುಕ್ಖಸಾಖಾ ವಿಯ

ಪಞ್ಚುದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ ಉಪರಿ ಆಕಡ್ಢಮಾನಾಕಾರಾನಿ। ಯೇಸಞ್ಹಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಿ, ತೇ ಭವಗ್ಗೇಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇ ಏತಾನಿ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಕಾಮಭವೇಯೇವ ಪಾತೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ವಾರೇನ್ತಿ, ಗತಂ ಪುನ ಆನೇನ್ತಿ। ರೂಪರಾಗಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ನ ವಾರೇನ್ತಿ, ಆಗನ್ತುಂ ಪನ ನ ದೇನ್ತಿ।

ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನೇಸು ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯೇಸು ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಗಣನೂಪಗಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಮ್ಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವಸೇನ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅರಿಯಾನಂ ಯೋಗವಸೇನ ವಿಭಜಿತುಕಾಮೋ **“ಉಭಯಮ್ಪಿ ಚೇತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಮಹಾಜನಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ದ್ವೇಧಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ**ತಿ ಕಾಮಸುಗತಿರೂಪಾರೂಪಭವವಸೇನ ದ್ವೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ।

ವಡ್ಢಕಸಾಲೋಪಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ। ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನೇ ಪನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ, ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಅವಿಮುತ್ತೋ ಕಾಮಭವೋ ಅಜ್ಝತ್ತಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ, ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಟ್ಠೇನ **ಅನ್ತೋ** ನಾಮ। ರೂಪಾರೂಪಭವೋ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಬಹಿ** ನಾಮ। ತಥಾ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಿ, ಸೋ ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನೋ ವುತ್ತೋ। ಯಸ್ಸ ತಾನಿ ಪಹೀನಾನಿ, ಸೋ ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನೋ। ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತೋ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಬನ್ಧನತಾಯ ಬಹಿ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಭವಙ್ಗಸನ್ತಾನತಾಯ **ಅನ್ತೋಬದ್ಧೋ ಬಹಿಸಯಿತೋ** ನಾಮ। ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಭವಙ್ಗಸನ್ತಾನವಸೇನ ಹಿ ಸಯಿತವೋಹಾರೋ। ಕಾಮಂ ನೇಸಂ ಬಹಿಬನ್ಧನಮ್ಪಿ ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅನ್ತೋಬನ್ಧನಸ್ಸ ಪನ ಮೂಲತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಸಂಯೋಜನಂ ಪನ ತೇಸಂ ಕಾಮಾವಚರೂಪನಿಬದ್ಧಮೇವಾ”**ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸತ್ತಯೇಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಕಿರಾತಿ ಕಿರ-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸಂಸೂಚನತ್ಥೋ। ತೇನೇತ್ಥ ಆಚರಿಯವಾದಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅರುಚ್ಚನಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। “ಸೀಲವಾ”ತಿ ಅನಾಮಟ್ಠವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸೀಲಸಙ್ಖೇಪೇನ ಗಹಿತಂ, ತಞ್ಚ ಚತುಬ್ಬಿಧನ್ತಿ ಆಚರಿಯತ್ಥೇರೋ **“ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ”**ತಿ ಆಹ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇಸು। **ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲ**ನ್ತಿ ಪಧಾನಸೀಲಂ। **ಉಭಯತ್ಥಾ**ತಿ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸೇಸು, ನಿದ್ದೇಸೇ ವಿಯ ಉದ್ದೇಸೇಪಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋವ ಥೇರೇನ ವುತ್ತೋ “ಸೀಲವಾ”ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೀಲಗ್ಗಹಣಞ್ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಸೇನೇವ ಆಗತಂ। ತೇನಾಹ **“ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋಯೇವಾ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇನ ಇತರೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಏಕದೇಸೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತೋಗಧಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅನೋಲೋಕಿಯೋಲೋಕನೇ ಆಜೀವಹೇತು ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಆಪತ್ತಿ ವಿಹಿತಾತಿ। **ತೀಣೀ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಾದೀನಿ। **ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಸೀಲಪರಿಯಾಯೇನ ತೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಸುತ್ತೇ ಗಹಿತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಕಿಂ ಅತ್ಥಿ ಯಥಾ “ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ”ತಿ? ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ ಉಪಚಾರೇನ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ವದತಿ। ತೇನಾಹ **“ಅನನುಜಾನನ್ತೋ”**ತಿ। **ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಾಮತ್ತಕಮೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಸಲ್ಲಹುಕಭಾವಮಾಹ ಚಿತ್ತಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವಮತ್ತೇನ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಇತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉಪ್ಪಾದನಹೇತುಕಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ಇದಮತ್ಥ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಯೋಜನಂ ಇಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಪಧಾನಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಪಾಲನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಪರಿಯಾಯಸೀಲಾನಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸೇವ ಪಧಾನಭಾವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಯಸ್ಸಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸೋ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ। **ಸೇಸಾನಿ** ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಾದೀನಿ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋತಿ ಯೋ ಹಿ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೋ। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂಭೂತೋ ತೇನ

ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಕಿಲೇಸಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ, ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಚ ಸುಕರಭಾವತೋ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ಪತನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಾ ಭವಾದೀಸು ಕಮ್ಮವೇಗಕ್ಖಿತ್ತೋ ಘಟಿಯನ್ತಂ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ಗಮನತೋ ಗಮನಸೀಲೋತಿ ಪಾತೀ, ಮರಣವಸೇನ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಾತನಸೀಲೋ ವಾ ಪಾತೀ, ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ಚಿತ್ತಮೇವ ವಾ। ತಂ ಪಾತಿಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸತ್ತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಚಿತ್ತವೋದಾನಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ”ತಿ, “ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮) ಚ।

ಅಥ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಹೇತುನಾ ಸಂಸಾರೇ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪಾತಿ, “ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸನ್ಧಾವತಂ ಸಂಸರತ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯತೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। “ಕಣ್ಠೇಕಾಳೋ”ತಿಆದೀನಂ ವಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಸಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಥ ವಾ ಪಾತೇತಿ ವಿನಿಪಾತೇತಿ ದುಕ್ಖೇತಿ ಪಾತಿ, ಚಿತ್ತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

“ಚಿತ್ತೇನ ನೀಯತೇ ಲೋಕೋ, ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಕಸ್ಸತೀ”ತಿ। (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨)।

ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಪತತಿ ವಾ ಏತೇನ ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ ಚಾತಿ ಪಾತಿ, ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

“ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ, (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫-೫೭) ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೫, ೧೦೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯) ಚ ಆದಿ।

ತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**।

ಅಥ ವಾ ಪತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಾತಿ, ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ -

“ಛಸು ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಛಸು ಕುಬ್ಬತಿ ಸನ್ಥವ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೭೧)।

ತತೋ ಛಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಸಙ್ಖಾತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**।

ಅಥ ವಾ ಪಾತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಾತೀ, ಸಂಸಾರೋ। ತತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**।

ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪತಿಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ “ಪತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಮುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾತಿ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ವಾ ಮೂಲಭಾವತೋ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪತಿ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠೇನ ಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಆದಿಮೇತಂ ಮುಖಮೇತಂ ಪಮುಖಮೇತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೫) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಅಥ ವಾ ಪ-ಇತಿ ಪಕಾರೇ, ಅತೀತಿ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಇದಞ್ಹಿ ಸೀಲಂ ಸಯಂ ತದಙ್ಗವಸೇನ, ಸಮಾಧಿಸಹಿತಂ ಪಞ್ಞಾಸಹಿತಞ್ಚ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತೀತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಪತಿ ಪತಿ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಮೋಕ್ಖೋ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಪತಿಬಿಮ್ಬಭೂತೋತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ। ಸೀಲಸಂವರೋ ಹಿ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉದಯಭೂತೋ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ವಿಯ ಯಥಾರಹಂ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾಪನತೋ ಪತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತಿಮೋಕ್ಖಂಯೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ**।

ಅಥ ವಾ ಮೋಕ್ಖಂ ಪತಿ ವತ್ತತಿ, ಮೋಕ್ಖಾಭಿಮುಖನ್ತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ** ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಚಾರೇನ, ನವೇಸಿಯಾದಿಗೋಚರತಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಗೋಚರೇನ ಸಮ್ಪನ್ನೋ, ಸಮ್ಪನ್ನಆಚಾರಗೋಚರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಸೂ**ತಿ ಪರಿತ್ತಕೇಸು ಅನಾಪತ್ತಿಗಮನೀಯೇಸು। ''ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತೇಸೂ''ತಿ ಅಪರೇ। **ವಜ್ಜೇಸೂ**ತಿ ಗಾರಯ್ಹೇಸು। ತೇ ಪನ ಏಕನ್ತತೋ ಅಕುಸಲಸಭಾವಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **''ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸೂ''**ತಿ। **ಭಯದಸ್ಸೀ**ತಿ ಭಯತೋ ದಸ್ಸನಸೀಲೋ, ಪರಮಾಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಭಾಯನಸೀಲೋ। **ಸಮ್ಮಾ ಆದಿಯಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಸೋವ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮನ್ತಿ ಸಮುದಾಯತೋ ಅವಯವನಿದ್ಧಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ತಂ ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತೀ''**ತಿ ಅತ್ಥಮಾಹ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಮೇವ ಹಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಞ್ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಸಬ್ಬತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಪದೇಸಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ ಸೀಲಂ, ತಂ ಪನ ದ್ವಾರವಸೇನ ದುವಿಧಮೇವಾತಿ ಆಹ **''ಕಾಯಿಕಂ ವಾ ವಾಚಸಿಕಂ ವಾ''**ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂ**ತಿ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ ಸಿಕ್ಖಾಭಾಗೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಸುಂ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ತೇನಾಹ **''ತಂ ಸಬ್ಬ''**ನ್ತಿ।

ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವಘಟನ್ತಿ ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ। **ಆಗಾಮೀ ಹೋತೀ**ತಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆಗಮನಸೀಲೋ ಹೋತಿ। **ಆಗನ್ತಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇಮಿನಾ ಅಙ್ಗೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ।

ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಮುಖೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೀ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **''ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಭಿಕ್ಖುನೋ''**ತಿ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತ್ವಾ ನಿಗಮೇನ್ತೋ **''ಪಠಮೇನ ಅಙ್ಗೇನಾ''**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖುಮಭಾವೋ ಇಧ ಸುಖುಮತ್ತಭಾವಮಾಪನ್ನೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **''ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹಿ ತಾ''**ತಿಆದಿ। **ತನ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಕೇವಲಂ ತನ್ತಿಟ್ಠಪನವಸೇನ, ನ ಪನ ಥೇರಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ವಾ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಾಯ, ನಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಯೋಜನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೩೮. ಭತ್ತೇ **ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ**ತಿ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಉಜ್ಜೇನಿರಞ್ಞೋ ಪುರೋಹಿತಪುತ್ತೋ ಅಭಿರೂಪೋ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ ಚ। ವರಣಾ ನಾಮ ರುಕ್ಖೋ, ತಸ್ಸ ಅವಿದೂರೇ ಭವತ್ತಾ ನಗರಮ್ಪಿ ವರಣಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **''ವರಣಾ ನಾಮ ಏಕಂ ನಗರ''**ನ್ತಿ। ದ್ವನ್ದಪದಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಭಿಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಹೇತುಸದ್ದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಕಾಮರಾಗಾಭಿನಿವೇಸಹೇತೂ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಹೇತುಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸತಿ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **''ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಮರಾಗೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠತ್ತಾ**ತಿ ಏತೇನ ಕಾಮರಾಗಾಭಿನಿವೇಸಹೇತೂತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ

ದೀಪೇತಿ, ತಥಾ **ವಿನಿಬದ್ಧತ್ತಾ**ತಿಆದೀಹಿ ಕಾಮರಾಗವಿನಿಬದ್ಧಹೇತೂತಿಆದೀನಂ। **ತತೋ ಮುಖೋ**ತಿ ತದಭಿಮುಖೋ। **ಮಾನ**ನ್ತಿ ಆಳ್ಹಕಾದಿಮಾನಭಣ್ಡಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೩೯. ಸತ್ತಮೇ **ಮಧುರಾಯ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಮಧುರಾಯಂ। **ಗುನ್ದಾವನೇ**ತಿ ಕಣ್ಹಗುನ್ದಾವನೇ, ಕಾಳಪಿಪ್ಪಲಿವನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜರಾಜಿಣ್ಣೇ**ತಿ ಜರಾಯ ಜಿಣ್ಣೇ, ನ ಬ್ಯಾಧಿಆದೀನಂ ವಸೇನ ಜಿಣ್ಣಸದಿಸೇ ನಾಪಿ ಅಕಾಲಿಕೇನ ಜರಾಯ ಅಭಿಭೂತೇ। **ವಯೋವುದ್ಧೇ**ತಿ ಜಿಣ್ಣತ್ತಾ ಏವ ಚಸ್ಸ ವಯೋವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವುದ್ಧೇನ ಸೀಲಾದಿವುದ್ಧಿಯಾ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕೇ**ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಮಹನ್ತತಾಯ ಚಿರರತ್ತತಾಯ ಮಹಲ್ಲಕೇ, ನ ಭೋಗಪರಿವಾರಾದೀಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅದ್ಧಗತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅದ್ಧ**-ಸದ್ದೋ ದೀಘಕಾಲವಾಚೀತಿ ಆಹ "**ದೀಘಕಾಲದ್ಧಾನಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ**"ತಿ। **ವಯೋ**ತಿ ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ "**ಪಚ್ಛಿಮವಯ**"ನ್ತಿ, ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸಸಙ್ಖಾತಂ ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಭೂಮಿ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ "**ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಪರಿಪಕ್ಕೋ**ತಿ ಪರಿಣತೋ, ವುದ್ಧಿಭಾವಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋಘಜಿಣ್ಣೋ**ತಿ ಅನ್ತೋ ಥಿರಕರಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೇನ ತುಚ್ಛಜಿಣ್ಣೋ ನಾಮ। ಬಾಲದಾರಕೋಪಿ ದಹರೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "**ಯುವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪಠಮವಯಾ ಏವ ಸತ್ತಾ ಸಭಾವೇನ ಪಲಿತಸಿರಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಠಮವಯೇ ಠಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸುಸುಕಾಳಕೇಸೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭದ್ರೇನಾ**ತಿ ಲದ್ಧಕೇನ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ದಹರೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಕಾಣೋ ವಾ ಹೋತಿ ಕುಣಿಆದೀನಂ ವಾ ಅಞ್ಞತರೋ, ಸೋ ನ ಭದ್ರೇನ ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ಅಭಿರೂಪೋ ಹೋತಿ ದಸ್ಸನೀಯೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಯಂ ಯದೇವ ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿಹಾರಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತೇನ ತೇನ ಅಲಙ್ಕತೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ವಿಯ ಚರತಿ, ಅಯಂ ಭದ್ರೇನ ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಯೇನ ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**"ತಿಆದಿ।

ಯಮ್ಹಿ ಸಚ್ಚಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋ ಚಾತಿ ಯಮ್ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇ ಸೋಳಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಚ್ಚಂ, ಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕತತ್ತಾ ನವವಿಧಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಚ ಅತ್ಥಿ। **ಅಹಿಂಸಾ**ತಿ ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇತಂ, ಯಮ್ಹಿ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಭಾವನಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಯಮೋ ದಮೋ**ತಿ ಸೀಲಞ್ಚೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಚ। **ವನ್ತಮಲೋ**ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ನೀಹಟಮಲೋ। **ಧೀರೋ**ತಿ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ। **ಥೇರೋ**ತಿ ಸೋ ಇಮೇಹಿ ಥಿರಭಾವಕಾರಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಥೇರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೪೦. ಅಟ್ಠಮೇ "**ಚೋರಾ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ತೇ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಕ್ಖಸಮ್ಪನ್ನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಸಮ್ಪನ್ನತಾ** ಗಿರಿದುಗ್ಗಾದಿಸಬ್ಭಾವತೋ। **ಅತಿಯಾತು**ನ್ತಿ ಅನ್ತೋ ಯಾತುಂ, ಗನ್ತುಂ ಪವಿಸಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಅನ್ತೋಪವಿಸನಂ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ಬಹಿಗತಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಬಹಿದ್ಧಾ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। **ನಿಯ್ಯಾತು**ನ್ತಿ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ। ತಞ್ಚ ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನಂ ಬಹಿದ್ಧಾಕರಣೀಯೇ ಸತಿ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ "**ಚೋರಾ ಜನಪದಂ ವಿಲುಮ್ಪನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ। **ಅನುಸಞ್ಞಾತು**ನ್ತಿ ಅನುಸಞ್ಚರಿತುಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೪೧. ನವಮೇ **ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಾಧಿಕರಣಹೇತೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಅನತ್ಥಕೋತಿ ಆಹ "**ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕರಣಹೇತೂ**"ತಿ। **ನ ಆರಾಧಕೋ**ತಿ ನ ಸಮ್ಪಾದಕೋ ನ ಪರಿಪೂರಕೋ। ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಞಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪಾತತೋ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಞಾಯೋ ಧಮ್ಮೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಸಹವಿಪಸ್ಸನಕಂ ಮಗ್ಗ**"ನ್ತಿ। **ಆರಾಧನಂ** ನಾಮ ಸಂಸಿದ್ಧಿ, ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಪಾದನೇನ ಪರಿಪೂರಣೇನ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ಪೂರೇತು**"ನ್ತಿ।

೪೨. ದಸಮೇ **ದುಗ್ಗಹಿತೇಹೀ**ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ದುಟ್ಠು ಗಹಿತೇಹಿ, ಊನಾಧಿಕವಿಪರೀತಪದಪಚ್ಚಾಭಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ವಿಲೋಮೇತ್ವಾ ಗಹಿತೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗಹಿತೇಹೀ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದುಗ್ಗಹಸ್ಸ

ಊನಾಧಿಕಾದಿವಸೇನಪಿ ಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಅತ್ತನೋ ದುಗ್ಗಹಿತಸುತ್ತನ್ತಾನಂಯೇವ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಪಾಳಿಞ್ಚ ಉತ್ತರಿತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ**”ತಿ।

ಸಮಚಿತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪರಿಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೪೩. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ** ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾಯ, ಕಪ್ಪಿಯೇ ಅಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾಯ, ಅವಜ್ಜೇ ವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಾಯ, ವಜ್ಜೇ ಅವಜ್ಜಸಞ್ಞಿತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚಪ್ಪಕತಿಕಾ। ಯೇ ಹಿ ವಿನಯೇ ಅಪಕತಞ್ಞುನೋ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ನ ಕುಸಲಾ ಸಕಿಞ್ಚನಕಾರಿನೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಬಹುಲಾ, ತೇಸಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಸಾರಾಭಾವೇನ ತುಚ್ಛತ್ತಾ ನಳೋ ವಿಯಾತಿ **ನಳೋ,** ಮಾನೋತಿ ಆಹ **"ಉನ್ನಳಾತಿ ಉಗ್ಗತನಳಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಟ್ಠಿತತುಚ್ಛಮಾನಾ"**ತಿ। ಮಾನೋ ಹಿ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋತಿ ಸದಿಸೋತಿ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸತೋ ತುಚ್ಛೋ। **ಚಾಪಲ್ಲೇನಾತಿ** ಚಪಲಭಾವೇನ, ತಣ್ಹಾಲೋಲುಪ್ಪೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುಖಖರಾತಿ** ಮುಖೇನ ಫರುಸಾ, ಫರುಸವಾದಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಕಿಣ್ಣವಾಚಾತಿ ವಿಸ್ಸಟವಚನಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಿತಾಯ ಅಪರಿಯನ್ತವಚನಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಸಂಯತವಚನಾ"**ತಿಆದಿ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಸತಿನೋತಿ** ಸತಿವಿರಹಿತಾ। ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಪಿ ಸತಿಯಾ ಸತಿಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। ನ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತೀತಿ **ಅಸಮ್ಪಜಾನಾ,** ತಂಯೋಗನಿವತ್ತಿಯಂ ಚಾಯಂ ಅಕಾರೋ "ಅಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೨), ಅಭಿಕ್ಖುಕೋ ಆವಾಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೭೬) ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ನಿಪ್ಪಞ್ಞಾ"**ತಿ, ಪಞ್ಞಾರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಳಿಯಂ **ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾತಿ** ಉಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತಾ। ಸಮಾಧಿವಿರಹೇನ ಲದ್ಧೋಕಾಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ತೇಸಂ ಸಮಾಧಿವಿರಹಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪರಿಬ್ಭಮತಿ ವನಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ ವನಸಾಖಾಸು। **ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯಾತಿ** ಸಂವರಾಭಾವೇನ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ವಿಯ ವಿವಟಇನ್ದ್ರಿಯಾ। ತೇನಾಹ **"ಪಕತಿಯಾ ಠಿತೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ವಿವಟೇಹೀತಿ** ಅಸಂವುತೇಹಿ।

೪೪. ದುತಿಯೇ **ಭಣ್ಡನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಲಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋತಿ** ಕಲಹಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತಾ ಪರಿಭಾಸಾ ತಂಸದಿಸೀ ಚ ಅನಿಟ್ಠಕಿರಿಯಾ ಭಣ್ಡನಂ ನಾಮ। **ಕಲಹಜಾತಾತಿ** ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೋ ಕಲಹೋ ಜಾತೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕಲಹಜಾತಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಿರುದ್ಧವಾದ**ನ್ತಿ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿರುದ್ಧವಾದಭೂತಂ ವಿವಾದಂ। ಮುಖಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾಯ ವಾಚಾ ಇಧ "ಮುಖ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ದುಬ್ಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾ ಮುಖಸತ್ತಿಯೋತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"**ತಿ। ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಂ ಸೀಮಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಹಿ ಪಕತತ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಏಕತೋ ಕತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ **ಏಕಕಮ್ಮಂ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೋ ಏಕತೋ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ **ಏಕುದ್ದೇಸೋ** ನಾಮ। ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಲಜ್ಜೀಪುಗ್ಗಲೇಹಿ ಸಮಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವತೋ **ಸಮಸಿಕ್ಖತಾ** ನಾಮ । ಪಾಳಿಯಂ **ಖೀರೋದಕೀಭೂತಾತಿ** ಯಥಾ ಖೀರಞ್ಚ ಉದಕಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸನ್ದತಿ, ವಿಸುಂ ನ ಹೋತಿ, ಏಕತ್ತಂ ವಿಯ ಉಪೇತಿ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಉಭಯೇಸಂ ಕಲಾಪಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭೇದೇ ಪಚುರಜನೇಹಿ ಪನ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನಾನತ್ತಂ ಖೀರೋದಕಂ ಸಮೋದಿತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸಂಸಟ್ಠಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ಸಾಮಗ್ಗಿವಸೇನ ಏಕತ್ತೂಪಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ವಿಯಾತಿ ಖೀರೋದಕೀಭೂತಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಮೇತ್ತಾಚಕ್ಖೂಹೀತಿ** ಮೇತ್ತಾಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಓಲೋಕನಚಕ್ಖೂಹಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಪಿಯಭಾವದೀಪನತೋ "ಪಿಯಚಕ್ಖೂನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

೪೫. ತತಿಯೇ **ಅಗ್ಗವತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಅಗ್ಗ**-ಸದ್ದೋ ಉತ್ತಮಪರಿಯಾಯೋ, ತೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಗಹಣಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಗ್ಗವತೀತಿ ಉತ್ತಮಪುಗ್ಗಲವತೀ"**ತಿಆದಿ। ಅವಿಗತತಣ್ಹತಾಯ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ ಬಹುಂ ಲನ್ತಿ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ ಬಹುಲಾ, ಬಹುಲಾ ಏವ **ಬಾಹುಲಿಕಾ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬)। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಬಹುಭಾವಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಚೀವರಾದಿಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಾಯ ಆದರಗಾರವಾಭಾವತೋ ಸಿಥಿಲಂ ಅದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಸಾಥಲಿಕಾತಿ** ವುತ್ತಂ। **ಸಿಥಿಲ**ನ್ತಿ ಚ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಿಥಿಲಸದ್ದೇನ ವಾ ಸಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಥಲಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾಥಲಿಕಾತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ

ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅವಗಮನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಧೋಗಮನಟ್ಠೇನ, ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಧಿವಿವೇಕೇ**ತಿ ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗತಾಯ ಉಪಧಿವಿವಿತ್ತೇ। **ಓರೋಪಿತಧುರಾ**ತಿ ಉಜ್ಝಿತುಸ್ಸಾಹಾ। **ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ವೀರಿಯಂ।

೪೯. ಚತುತ್ಥೇ **ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ತಕಮೇವ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಇತೋ ಉದ್ಧಂ ದುಕ್ಖಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಯಥಾಸಭಾವತೋ ನಪ್ಪಜಾನನ್ತೀ**ತಿ ಸರಸಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ನಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ। ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೋ ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿ। **ಅಚ್ಚನ್ತಕ್ಖಯೋ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಕ್ಖಯನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಅಸಮುಪ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಅಸಮುಪ್ಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೫೦. ಪಞ್ಚಮೇ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತೇನ **"ಪರಿಸಾಕಸಟೋ"**ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಸಟಪರಿಸಾ"**ತಿಆದಿ। "ಕಸಟಪರಿಸಾ"ತಿ ಹಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪರಿಸಾಕಸಟೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಸಾಮಣ್ಡೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೫೧. ಛಟ್ಠೇ **ಗಮ್ಭೀರಾ**ತಿ ಅಗಾಧಾ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹಾ। **ಪಾಳಿವಸೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯೋ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ವಿಸಯೋ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ, ತಮಾಹ। ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಹಿ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಾ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹತಾಯ ಗಮ್ಭೀರಭಾವೋ। **"ಪಾಳಿವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ **"ಸಲ್ಲಸುತ್ತಸದಿಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ತಸ್ಸ "ಅನಿಮಿತ್ತಮನಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೭೯) ಪಾಳಿವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯ ಲಬ್ಭನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತತ್ಥ ತಾ ಗಾಥಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯರೂಪಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಞ್ಹಿ ಞಾಣೇನ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹನ್ತಿ ಕತ್ವಾ "ಗಮ್ಭೀರ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುಬ್ಬಾಪರಮ್ಪೇತ್ಥ ಕಾಸಞ್ಚಿ ಗಾಥಾನಂ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ ದುಕ್ಖೋಗಾಳ್ಹಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಪಾಳಿವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ **"ಅತ್ಥವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರಾ"**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಮಹಾವೇದಲ್ಲಸುತ್ತಸ್ಸ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯ ಆದಯೋ) ಅತ್ಥವಸೇನ ಗಮ್ಭೀರತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ। ಲೋಕಂ ಉತ್ತರತೀತಿ ಲೋಕುತ್ತರೋ, ನವವಿಧೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಧಮ್ಮೋ। ಸೋ ಅತ್ಥಭೂತೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಲೋಕುತ್ತರಾ**। ತೇನಾಹ **"ಲೋಕುತ್ತರಅತ್ಥದೀಪಕಾ"**ತಿ।

ಸತ್ತಸುಞ್ಞಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇವಾತಿ ಸತ್ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಸುಞ್ಞಂ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇವ। **ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಚ ಪರಿಯಾಪುಣಿತಬ್ಬೇ ಚಾ"**ತಿ। ಕವಿನೋ ಕಮ್ಮಂ ಕವಿತಾ। ಯಂ ಪನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ, ತಂ ತೇನ ಕತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕವಿತಾತಿ ಕವೀಹಿ ಕತಾ"**ತಿ। **ಇತರ**ನ್ತಿ ಕಾವೇಯ್ಯಾತಿ ಪದಂ, ಕಾಬ್ಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಾಬ್ಯ**ನ್ತಿ ಚ ಕವಿನಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿ। **ವಿಚಿತ್ರಅಕ್ಖರಾ**ತಿ ವಿಚಿತ್ತಾಕಾರಕ್ಖರಾ ವಿಞ್ಞಾಪನೀಯಾ। **ಸಾಸನತೋ ಬಹಿಭೂತಾ**ತಿ ನ ಸಾಸನಾವಚರಾ। **ತೇಸಂ ಸಾವಕೇಹೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಾವಕಾತಿ ಅಪಞ್ಞಾತಾನಂ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಾವಕೇಹಿ। **ನ ಚೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಯೇ ವಾಚೇನ್ತಿ, ಯೇ ಚ ಸುಣನ್ತಿ, ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಾದಿಂ ನಪ್ಪಟಿಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಕೇವಲಂ ವಾಚನಸವನಮತ್ತೇನೇವ ಪರಿತುಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಚಾರಿಕಂ ನ ವಿಚರನ್ತೀ**ತಿ ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅತ್ಥಾದಿಂ ಜಾನನ್ತಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪುಚ್ಛನತ್ಥಾಯ ಚಾರಿಕಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರೋಧತೋ। **ಕಥಂ ರೋಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಂ। ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಸಭಾವತೋ ಅನುಸನ್ಧಿತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧತೋ ಪುಬ್ಬಾಪರತೋ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನತೋ ಚ ಞಾತೋ ಸಮ್ಮಾಞಾತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕೋ ಅತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿ। **ಅನುತ್ತಾನೀಕತ**ನ್ತಿ ಅಕ್ಖರಸನ್ನಿವೇಸಾದಿನಾ ಅನುತ್ತಾನೀಕತಂ। **ಕಙ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಸಂಸಯಸ್ಸ।

೪೯. ಸತ್ತಮೇ ಕಿಲೇಸೇಹೀ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ ಆಮಿಸಂ, ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ। ತದೇವ ಗರು ಗರುಕಾತಬ್ಬಂ ಏತೇಸಂ, ನ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಆಮಿಸಗರೂ**। ತೇನಾಹ "**ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಲಾಮಕತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಪರಿಸಾ**"ತಿ। ಉಭತೋ ಭಾಗತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ **ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ**। **ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ** ದ್ವೇ ವಾರೇ ವಿಮುತ್ತೋ। **ಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಸಮಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ವಿನಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ವಿಮುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವೋ**"ತಿ । **ಕಾಯೇನಾ**ತಿ ನಾಮಕಾಯೇನ। **ಝಾನಫಸ್ಸಂ ಫುಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಂ ಝಾನಫಸ್ಸಂ ಅಧಿಗಮವಸೇನ ಫುಸಿತ್ವಾ। ಪಚ್ಛಾ ನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಯಥಾ ಆಲೋಚಿತಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ **ಕಾಯಸಕ್ಖೀ**। ನ ತು ವಿಮುತ್ತೋ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ। **ದಿಟ್ಠನ್ತಂ ಪತ್ತೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅನನ್ತರೋ ಕಾಲೋ ದಿಟ್ಠನ್ತೋ, ದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಮಫಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಯಾವ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಇಮೇ ದ್ವೇಪಿ ಛಸು ಠಾನೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತೀ**"ತಿ।

ಸದ್ಧಹನ್ತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಏತೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ಅವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಮತ್ತೇನ ವಿಮುತ್ತಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಭಾವಮೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ವಾ ಸದ್ಧಾಯ ಅವಿಮುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛಸು ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಪಠಮಫಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛಸು ಠಾನೇಸು। **ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರತೀ**ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ। **ಸದ್ಧಂ ಅನುಸ್ಸರತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಭೋಪಿ ಹೇತೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಾಯೇವ। **ಇಮಂ ಕಸ್ಮಾ ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಏಕನ್ತಪಾಸಂಸೇಸು ಅರಿಯೇಸು ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು ಇಮಂ ಏಕನ್ತನಿನ್ದಿತಂ ಲಾಮಕಂ ದುಸ್ಸೀಲಂ ಕಸ್ಮಾ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ಸಬ್ಬತಾ ಸದಿಸೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನೋಪಿ ವಿಸೇಸೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ವಿಸಭಾಗೇ ಪನ ಸತಿ ಏವ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಪಟಭಾವೇನ ವಿಯ ಚಿತ್ತಪಟಸ್ಸಾತಿ ಆಹ "**ಏಕಚ್ಚೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಗನ್ಥಿತಾ**ತಿ ಅವಬದ್ಧಾ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಮುಚ್ಛಂ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಛನ್ದರಾಗಅಪಕಡ್ಢನಾಯಾ**ತಿ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಅಪನಯನತ್ಥಂ। **ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ತತೋ ನಿಸ್ಸರಣಾವಹಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿರಹಿತಾ।

ಪಞ್ಞಾಧುರೇನಾತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೇನ। **ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಂ ಓತಿಣ್ಣೋ। **ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ। **ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ನಾಮ** ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸೋತಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರಣತೋ। **ಕಾಯಸಕ್ಖೀ ನಾಮ** ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣತೋ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಾನಂ ವಸೇನ **ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ**। ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇಹಿ ರೂಪಕಾಯತೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಸೇಸಕಾಯತೋತಿ **ದ್ವೀಹಿ ಭಾಗೇಹಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಞ್ಚೇತಂ। ದಿಟ್ಠನ್ತಂ ಪತ್ತೋ, ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವಾ ಪತ್ತೋತಿ **ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ**। ತತ್ಥ **ದಿಟ್ಠನ್ತಂ ಪತ್ತೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಿಟ್ಠತ್ತಾ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ನಿರೋಧಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ। ಝಾನಫಸ್ಸರಹಿತಾಯ ಸಾತಿಸಯಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ವಿಮುತ್ತೋತಿ **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

೫೦. ಅಟ್ಠಮೇ ನ ಸಮಾತಿ **ವಿಸಮಾ**। ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ವಿಸಮತ್ತಾ ತತೋ ಏವ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಲನಂ ಸುಲಭನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಪಕ್ಖಲನಟ್ಠೇನಾ**"ತಿ। **ನಿಪ್ಪಕ್ಖಲನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಲನಾಭಾವೇನ। **ಉದ್ಧಮ್ಮಾನೀ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅಪೇತಾನಿ। **ಉಬ್ಬಿನಯಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೫೧. ನವಮೇ **ಅಧಮ್ಮಿಕಾ**ತಿ ಅಧಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ನಿದ್ಧಮ್ಮಾ**"ತಿ, ಧಮ್ಮರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೫೨. ದಸಮೇ **ಗಣ್ಹನ್ತೀ**ತಿ ಪವತ್ತೇನ್ತಿ। **ನ ಚೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಞ್ಞಾಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಯಥಾ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಇತರೀತರೇ ನ ಸಮ್ಮಾ ಜಾನಾಪೇನ್ತಿ। ಸಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇ ಸತಿ ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪತ್ತಕರಣೇನ ಸಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ತೇ ಪನ ಸಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ ನ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ। **ನ ಪೇಕ್ಖಾಪೇನ್ತೀ**ತಿ ತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಪೇಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ। ಅಸಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತಪಕ್ಖಸ್ಸ ಬಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅಸಞ್ಞತ್ತಿಬಲಾ**। ನ

ತಥಾ ಮನ್ತೇನ್ತೀತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಿಆಧಾನಗ್ಗಾಹಿದುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಭಾವೇನ ತಥಾ ನ ಮನ್ತೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ಥಾಮಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ** ಕಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ವುತ್ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ।

ಪರಿಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೨. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೬) ೧. ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೫೩. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಮೇತ್ತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ, ನ ಕರುಣಾ, ಅನುಕಮ್ಪಾಗಹಣೇನ ಪನ ಕರುಣಾತಿ **ಚಕ್ಕವತ್ತಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ**। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾ ನಾಮ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾಧೀನಾತಿ। **ದ್ವೇತಿ** ಮನುಸ್ಸದೇವಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। ತಾ ದ್ವೇ, ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ **ತಿಸ್ಸೋ**।

೫೪. ದುತಿಯೇ ಬಹುಸೋ ಲೋಕೇ ನ ಚಿಣ್ಣಾ ನ ಪವತ್ತಾ ಮನುಸ್ಸಾತಿ **ಆಚಿಣ್ಣಮನುಸ್ಸಾ**। ಕದಾಚಿದೇವ ಹಿ ನೇಸಂ ಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅಭೂತಪುಬ್ಬಾ ಭೂತಾತಿ **ಅಬ್ಭುತಮನುಸ್ಸಾ**।

೫೫. ತತಿಯೇ **ದಸಸು ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸೇಸು ಅನುತಾಪಂ ಕರೋತಿ** ತಸ್ಸ ಏಕಬುದ್ಧಖೇತ್ತಭಾವತೋ।

೫೬. ಚತುತ್ಥೇ **ಥೂಪಸ್ಸ ಯುತ್ತಾತಿ** ಧಾತುಯೋ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಥೂಪಕರಣಸ್ಸ ಯುತ್ತಾ।

೫೭. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನಾತಿ** ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ। **ಬುದ್ಧಾತಿ** ಬುದ್ಧವನ್ತೋ।

೫೮. ಛಟ್ಠೇ **ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಭಾಯತೀತಿ** ಅತ್ತಸಿನೇಹಾಭಾವತೋ ನ ಭಾಯತಿ। ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪಟಿಘಸ್ಸ ತದೇಕಟ್ಠಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಭಾಯನಂ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಭಾಯತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಅಭಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಲವತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅಹಂಕಾರಸಮ್ಮೋಹನತಾದೀನಮ್ಪಿ ಬಲವತ್ತಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೫೯. ಸತ್ತಮೇ **ಅಸ್ಸಾಜಾನೀಯೋತಿ** ಲಿಖನ್ತಿ, **ಉಸಭಾಜಾನೀಯೋತಿ** ಪನ ಪಾಠೋತಿ।

೬೧. ನವಮೇ **ತತ್ಥಾತಿ** ಅನ್ತರಾಪಣೇ। **ಏಕೋತಿ** ದ್ವೀಸು ಕಿನ್ನರೇಸು ಏಕೋ। ಅಮ್ಬಿಲಿಕಾಫಲಞ್ಚ ಅದ್ದಸಾತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಮ್ಬಿಲಿಕಾಫಲ**ನ್ತಿ ತಿನ್ತಿಣೀಫಲನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಚತುರಮ್ಬಿಲನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇತಿ** ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇ।

೬೨. ದಸಮೇ ಯಥಾಆರದ್ಧೇ ಕಿಚ್ಚೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಪಟಿಗಮನಂ ಪಟಿವಾನಂ, ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿವಾನನ್ತಿ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನೋ**। ತತ್ಥ ಅಸಂಕೋಚಪ್ಪತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅನುಕ್ಕಣ್ಠಿತೋ**"ತಿಆದಿ।

೬೩. ಏಕಾದಸಮೇ **ಸನ್ನಿವಾಸ**ನ್ತಿ ಸಹವಾಸಂ। ಯಥಾ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಸಹ ವಸನ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಗಾರವೇನ ಅನಾದರಿಯಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಸಗಾರವಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಪರಮಿದಂ ಸುತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೬೪. ದ್ವಾದಸಮೇ **ದ್ವೀಸುಪಿ ಪಕ್ಖೇಸೂತಿ** ವಿವಾದಾಪನ್ನಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದ್ವೀಸುಪಿ ಪಕ್ಖೇಸು। **ಸಂಸರಮಾನಾತಿ** ಪವತ್ತಮಾನಾ। **ದಿಟ್ಠಿಪಳಾಸೋತಿ** ದಿಟ್ಠಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಪಳಾಸೋ ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ। **ಆಘಾತೇನ್ತೋತಿ** ಆಹನನ್ತೋ ಬಾಧೇನ್ತೋ। **ಅನಭಿರಾಧನವಸೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತದಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನಭಿರಾಧನವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತ**ನ್ತಿ ವಚೀಸಂಸಾರೋತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ। ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸಾಯ ಚ ಚಿತ್ತೇತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೭) ೨. ಸುಖವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೬೫. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಸಬ್ಬಕಾಮನಿಪ್ಫತ್ತಿಮೂಲಕಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗವತ್ಥುನಿಪ್ಫತ್ತಿಹೇತುಕಂ ಕಾಮಸುಖಂ। **ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮೂಲಕಂ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಹೇತುಕಂ ಪವಿವೇಕಸುಖಂ।

೬೬. ದುತಿಯೇ **ಕಾಮೇ**ತಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ತೇಭೂಮಕೇ ಧಮ್ಮೇ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧)। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ** ಘರಬನ್ಧನತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ। ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ –

"ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ।
ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚರೇ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦೯) –

ಹಿ ವುತ್ತಂ।

೬೭. ತತಿಯೇ ಉಪಧೀ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಸುಖಂ **ಉಪಧಿಸುಖಂ**। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ನಿರುಪಧಿಸುಖಂ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖಂ**।

೬೮. ಚತುತ್ಥೇ ವಟ್ಟಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸುಖಂ **ವಟ್ಟಸುಖಂ**। ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಸುಖಂ **ವಿವಟ್ಟಸುಖಂ**।

೬೯. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸಂಕಿಲೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ। ತೇನಾಹ "**ವಟ್ಟಗಾಮಿಸುಖ**"ನ್ತಿ। **ವಿವಟ್ಟಸುಖ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಸಹಗತಂ ಸುಖಂ।

೭೦. ಛಟ್ಠೇ ಅರಿಯಾನಮೇವ ಸುಖಂ **ಅರಿಯಸುಖಂ,** ಅರಿಯಞ್ಚ ತಂ ಸುಖಞ್ಚಾತಿಪಿ **ಅರಿಯಸುಖಂ**। ಅನರಿಯಾನಮೇವ ಸುಖಂ **ಅನರಿಯಸುಖಂ**। ಅನರಿಯಞ್ಚ ತಂ ಸುಖಞ್ಚಾತಿಪಿ **ಅನರಿಯಸುಖಂ**।

೭೧. ಸತ್ತಮೇ **ತ**ನ್ತಿ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ।

೭೨. ಅಟ್ಠಮೇ ಸಹ ಪೀತಿಯಾ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಪ್ಪೀತಿಕಂ,** ಪೀತಿಸಹಗತಂ ಸುಖಂ। ಸಭಾವತೋ ವಿರಾಗತೋ ಚ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪೀತೀತಿ **ನಿಪ್ಪೀತಿಕಂ ಸುಖಂ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಝಾನಸುಖಮೇವ ಉದ್ಧಟಂ, ತಥಾ ಚ "ಲೋಕಿಯಸಪ್ಪೀತಿಕಸುಖತೋ ಲೋಕಿಯನಿಪ್ಪೀತಿಕಸುಖಂ ಅಗ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಲೋಕಿಯನಿಪ್ಪೀತಿಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಅಗ್ಗಂ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಭೂಮನ್ತರಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೭೩. ನವಮೇ ಸಾತಸಭಾವಮೇವ ಸುಖಂ **ಸಾತಸುಖಂ,** ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸುಖಂ ವಿಯ ಅಸಾತಸಭಾವಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸಹಗತಮ್ಪಿ ಸಾತಸುಖಮೇವ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಸುಖ"ನ್ತೇವ ವುತ್ತಂ।

೭೪. ದಸಮೇ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ **ಸಮಾಧಿಸುಖಂ**। ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ **ಅಸಮಾಧಿಸುಖಂ**।

೭೫. ಏಕಾದಸಮೇ ಸುತ್ತನ್ತಕಥಾ ಏಸಾತಿ "**ಸಪ್ಪೀತಿಕಂ ಝಾನದ್ವಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೭೭. ತೇರಸಮೇ ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ**। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಯದಸ್ಸ ಪಟಿಯೋಗೀ, ತೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮದಸ್ಸನಪರಂ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ

ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ ರೂಪಂ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅರೂಪಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸುಖವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೮) ೩. ಸನಿಮಿತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೭೮-೭೯. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ನಿಮೀಯತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕ್ಖಿಪೀಯತಿ ವಿಯಾತಿ **ನಿಮಿತ್ತಂ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸನಿಮಿತ್ತಾತಿ ಸಕಾರಣಾ"**ತಿ। **ದುತಿಯಾದೀಸೂತಿ** ದುತಿಯಸುತ್ತಾದೀಸು। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ನಿದಾನಾದಿಪದಾನಮ್ಪಿ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯಮೇವ ದೀಪೇತಿ। ನಿದದಾತಿ ಫಲನ್ತಿ **ನಿದಾನಂ,** ಹಿನೋತಿ ಫಲಂ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಹೇತು,** ಸಙ್ಖರೋತಿ ಫಲನ್ತಿ **ಸಙ್ಖಾರೋ,** ಪಟಿಚ್ಚ ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಏತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯೋ,** ರುಪ್ಪತಿ ನಿರುಪ್ಪತಿ ಫಲಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿದಾನಾದಿಪದಾನಮ್ಪಿ ಹೇತುಪರಿಯಾಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೮೪. ಸತ್ತಮೇ **ಪಚ್ಚಯಭೂತಾಯಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತಾಯ।

೮೭. ದಸಮೇ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭುಯ್ಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತೋತಿ ಸಙ್ಖತೋ, ಸಙ್ಖತೋ ಧಮ್ಮೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಙ್ಖತಾರಮ್ಮಣಾ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ನ ಹೋನ್ತಿ ನಾಮ** ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ನಾಹೇಸು**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ವುಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ ಅಜ್ಝಾಹರಿತಬ್ಬಂ। **ಯಾವ ಅರಹತ್ತಾ ದೇಸನಾ ದೇಸಿತಾ** ತಂತಂಸುತ್ತಪರಿಯೋಸಾನೇ "ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ।

ಸನಿಮಿತ್ತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೯) ೪. ಧಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೮೮. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಫಲಸಮಾಧೀ**ತಿ ಚತೂಸುಪಿ ಅರಿಯಫಲೇಸು ಸಮಾಧಿ। ತಥಾ **ಫಲಪಞ್ಞಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೮೯. ದುತಿಯೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ **ಪಗ್ಗಾಹೋ**। ನ ವಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**।

೯೦. ತತಿಯೇ ನಮನಟ್ಠೇನ **ನಾಮಂ**। ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ **ರೂಪಂ**। ಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "**ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ**"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಧಮ್ಮ-ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಚ್ಛೇದಞಾಣಂ ನಾಮ ಕಥಿತ**"ನ್ತಿ।

೯೧. ಚತುತ್ಥೇ ವಿಜಾನನಟ್ಠೇನ **ವಿಜ್ಜಾ**। ವಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನ **ವಿಮುತ್ತಿ**।

೯೨. ಪಞ್ಚಮೇ ಭವೋ ನಾಮ ಸಸ್ಸತಂ ಸದಾ ಭಾವತೋ, ಸಸ್ಸತವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನದಿಟ್ಠಿ **ಭವದಿಟ್ಠಿ**। ವಿಭವೋ ನಾಮ ಉಚ್ಛೇದೋ ವಿನಾಸನಟ್ಠೇನ, ವಿಭವವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನದಿಟ್ಠಿ **ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ**। **ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ।

೯೩. ಅಟ್ಠಮೇ ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿಪ್ಪಟಿಕೂಲಗಾಹಿಮ್ಹಿ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಸಾತೇ ಅನಾದರೇ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ ದುಬ್ಬಚೋ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ದೋವಚಸ್ಸಂ, ತಸ್ಸ ದುಬ್ಬಚಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನಾದರಿಯವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ದೋವಚಸ್ಸತಾ**। **ತಸ್ಸ ಭಾವೋ**ತಿ ಚ ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ದೋವಚಸ್ಸಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ, ಅತ್ಥತೋ ದೋವಚಸ್ಸಮೇವ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನೇಸಾ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ದೋವಚಸ್ಸತಾ? ಸಹಧಮ್ಮಿಕೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ದೋವಚಸ್ಸಾಯ"ನ್ತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** ಆಗತಾ। ಸಾ ಅತ್ಥತೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಚತುನ್ನಂ ವಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಏತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಪಾಪಯೋಗತೋ ಪಾಪಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಏತಸ್ಸ ಮಿತ್ತಾತಿ ಪಾಪಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ**। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನೇಸಾ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ? ಯೇ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಾ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಾ ಮಚ್ಛರಿನೋ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ। ಯಾ ತೇಸಂ ಸೇವನಾ ನಿಸೇವನಾ ಸಂಸೇವನಾ ಭಜನಾ ಸಮ್ಭಜನಾ ಭತ್ತಿ ಸಮ್ಭತ್ತಿ ತಂಸಮ್ಪವಙ್ಕತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೩೩) ಏವಂ ಆಗತಾ। ಸಾಪಿ ಅತ್ಥತೋ ದೋವಚಸ್ಸತಾ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಾಯ ಹಿ ಚೇತನಾಯ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಾಪಸಮ್ಪವಙ್ಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಾ ಚೇತನಾ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ತದಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ **ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ**।

೯೪. ನವಮೇ ಸುಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದಕ್ಖಿಣಗಾಹಿಮ್ಹಿ ಅನುಲೋಮಸಾತೇ ಸಾದರೇ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ **ಸುಬ್ಬಚೋ**ತಿಆದಿನಾ, ಕಲ್ಯಾಣಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಏತಸ್ಸ ಮಿತ್ತಾತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೯೫. ದಸಮೇ ಪಥವೀಧಾತುಆದಯೋ ಸುಖಧಾತುಕಾಮಧಾತುಆದಯೋ ಚ ಏತಾಸ್ವೇವ ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ ಏತಾಸು ಕೋಸಲ್ಲೇ ದಸ್ಸಿತೇ ತಾಸುಪಿ ಕೋಸಲ್ಲಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ "**ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಧಾತೂತಿ ಜಾನನನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಭಾವಪರಿಚ್ಛೇದಿಕಾ ಸವನಧಾರಣಸಮ್ಮಸನಪ್ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಧಾತೂನಂ ಸವನಧಾರಣಪಞ್ಞಾ ಸುತಮಯಾ, ಇತರಾ ಭಾವನಾಮಯಾ। ತತ್ಥಾಪಿ ಸಮ್ಮಸನಪಞ್ಞಾ ಲೋಕಿಯಾ । ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹಿ ಸಾ, ಇತರಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಲಕ್ಖಣಾದಿವಸೇನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಚ ಮನಸಿಕರಣಂ ಮನಸಿಕಾರೋ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಂ **ಮನಸಿಕಾರಕುಸಲತಾ**। ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂಯೇವ ಧಾತೂನಂ ಸಮ್ಮಸನಪ್ಪಟಿವೇಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾ ಮನಸಿಕಾರಕುಸಲತಾ, ಸಾ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ತಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮ್ಮಸನಪಞ್ಞಾ ತಸ್ಸಾ ಆದಿ, ಪಟಿವೇಧಪಞ್ಞಾ ಮಜ್ಝೇ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ।

೯೮. ಏಕಾದಸಮೇ ಆಪತ್ತಿಯೋವ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ। ತಾ ಪನ ಅನ್ತರಾಪತ್ತೀನಂ ಅಗ್ಗಹಣೇನ ಪಞ್ಚ, ತಾಸಂ ಗಹಣೇನ ಸತ್ತ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಚ ಸತ್ತನ್ನಞ್ಚ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನ**"ನ್ತಿ। **ಜಾನನ**ನ್ತಿ "ಇಮಾ ಆಪತ್ತಿಯೋ, ಏತ್ತಕಾ ಆಪತ್ತಿಯೋ, ಏವಞ್ಚ ತಾಸಂ ಆಪಜ್ಜನಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಜಾನನಂ। ಏವಂ ತಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಜಾನನಪಞ್ಞಾ ಹಿ ಆಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ ನಾಮ। ಆಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಪನಪ್ಪಯೋಗತಾಯ ಕಮ್ಮಭೂತಾ ವಾಚಾ ಕಮ್ಮವಾಚಾ, ತಥಾಭೂತಾ ಅನುಸ್ಸಾವನವಾಚಾ। "ಇಮಾಯ ಕಮ್ಮವಾಚಾಯ ಇತೋ ಆಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ, ಹೋನ್ತಞ್ಚ ಪಠಮೇ, ತತಿಯೇ ವಾ ಅನುಸ್ಸಾವನೇ ಯ್ಯ-ಕಾರಂ ಪತ್ತೇ, 'ಸಂವರಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ವಾ ಪದೇ ಪರಿಯೋಸಿತೇ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ತಂ ತಂ ಆಪತ್ತೀಹಿ ವುಟ್ಠಾನಪರಿಚ್ಛೇದಜಾನನಪಞ್ಞಾ **ಆಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ**। **ವುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಚ ಯಥಾಪನ್ನಾಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾ ತಥಾ ಅನನ್ತರಾಯತಾಪಾದನಂ। ಏವಂ ವುಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ದೇಸನಾಯಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ।

ಧಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೦) ೫. ಬಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೯೯. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅನಾಗತಂ ಭಾರಂ ವಹತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ ಭಾರಂ ವಹತಿ। ಅಥೇರೋವ ಸಮಾನೋ ಥೇರೇಹಿ ವಹಿತಬ್ಬಂ ಬೀಜನಗ್ಗಾಹಧಮ್ಮಜ್ಝೇಸನಾದಿಭಾರಂ ವಹತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೫೯-೧೬೦) ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಾದಿನವವಿಧಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಆಣತ್ತೇನೇವ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಞ್ಚ ಆಣತ್ತೇನೇವ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿನಾ ಆಣತ್ತಿಯಾ ಕರೋನ್ತೋ ಅನಾಗತಂ ಭಾರಂ ವಹತಿ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮ್ಮಜ್ಜನೀ ಪದೀಪೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಞ್ಹಿ "ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ **ಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಚ -

"ಸಮ್ಮಜ್ಜನೀ ಪದೀಪೋ ಚ, ಉದಕಂ ಆಸನೇನ ಚ।
ಉಪೋಸಥಸ್ಸ ಏತಾನಿ, 'ಪುಬ್ಬಕರಣ'ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ॥

"ಛನ್ದಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉತುಕ್ಖಾನಂ, ಭಿಕ್ಖುಗಣನಾ ಚ ಓವಾದೋ।
ಉಪೋಸಥಸ್ಸ ಏತಾನಿ, 'ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚ'ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ॥ (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ ೧೬೮) -

ಏವಂ ದ್ವೀಹಿ ನಾಮೇಹಿ ನವವಿಧಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಂ ಅಕತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಂ ಕಾತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಥೇರೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ನವಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಆಣಾಪೇತು"ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಥೇರೇನ ಆಣತ್ತೇನ ಅಗಿಲಾನೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಂ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಪಾನೀಯಂ ಪರಿಭೋಜನೀಯಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಂ, ಪದೀಪೋ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಅಕರೋನ್ತೋ ದುಕ್ಕಟಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।

ಥೇರೇನಪಿ ಪತಿರೂಪಂ ಞತ್ವಾ ಆಣಾಪೇತಬ್ಬಂ, ಆಣಾಪೇನ್ತೇನಪಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಾ ಸದಾ ಕಾಲಮೇವ ಏಕೋ ವಾ ಭಾರನಿತ್ಥರಣಕೋ ವಾ ಸರಭಾಣಕಧಮ್ಮಕಥಿಕಾದೀಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರೋ ನ ಉಪೋಸಥಾಗಾರಸಮ್ಮಜ್ಜನತ್ಥಂ ಆಣಾಪೇತಬ್ಬೋ, ಅವಸೇಸಾ ಪನ ವಾರೇನ ಆಣಾಪೇತಬ್ಬಾ। ಸಚೇ ಆಣತ್ತೋ ಸಮ್ಮಜ್ಜನಿಂ ತಾವಕಾಲಿಕಮ್ಪಿ ನ ಲಭತಿ, ಸಾಖಾಭಙ್ಗಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ತಮ್ಪಿ ಅಲಭನ್ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಪ್ಪಿಯಂ ಹೋತಿ। ಪದೀಪಕರಣೇಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಆಣಾಪೇತಬ್ಬೋ, ಆಣಾಪೇನ್ತೇನ ಚ "ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ತೇಲಂ ವಾ ಕಪಲ್ಲಿಕಾ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕರೋಹೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಸಚೇ ತೇಲಾದೀನಿ ನತ್ಥಿ, ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಾನಿ। ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಅಲಭನ್ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಪ್ಪಿಯಂ ಹೋತಿ। ಅಪಿ ಚ ಕಪಾಲೇ ಅಗ್ಗಿ ಜಾಲೇತಬ್ಬೋ। ಆಸನಪಞ್ಞಾಪನಾಣತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಆಣಾಪೇತಬ್ಬೋ, ಆಣತ್ತೇನ ಚ ಸಚೇ ಉಪೋಸಥಾಗಾರೇ ಆಸನಾನಿ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಘಿಕಾವಾಸತೋ ಆಹರಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ಪುನ ಆಹರಿತಬ್ಬಾನಿ, ಆಸನೇಸು ಅಸತಿ ಕಟಸಾರಕೇಪಿ ತಟ್ಟಿಕಾಯೋಪಿ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ತಾಸುಪಿ ಅಸತಿ ಸಾಖಾಭಙ್ಗಾನಿ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಾನಿ। ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕಂ ಅಲಭನ್ತಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಪ್ಪಿಯಂ ಹೋತಿ।

ಛನ್ದಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ ಏತ್ಥ ಉಪೋಸಥಕರಣತ್ಥಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇ ಸಙ್ಘೇ ಬಹಿ ಉಪೋಸಥಂ ಕತ್ವಾ ಆಗತೇನ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಕಾಯಸಾಮಗ್ಗಿಂ ಅದೇನ್ತೇನ ಛನ್ದೋ ದಾತಬ್ಬೋ। ಯೋಪಿ ಗಿಲಾನೋ ವಾ ಕಿಚ್ಚಪ್ಪಸುತೋ ವಾ, ತೇನ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ದೇನ್ತೇನ ಛನ್ದೋ ದಾತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ ದಾತಬ್ಬೋ? ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತಿಕೇ "ಛನ್ದಂ ದಮ್ಮಿ, ಛನ್ದಂ ಮೇ ಹರ, ಛನ್ದಂ ಮೇ ಆರೋಚೇಹೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಾಯೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಉಭಯೇನ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ದಿನ್ನೋ ಹೋತಿ ಛನ್ದೋ। ಅಕತೂಪೋಸಥೇನ ಪನ ಗಿಲಾನೇನ ವಾ ಕಿಚ್ಚಪ್ಪಸುತೇನ ವಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ದಾತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ದಾತಬ್ಬಾ? ಏಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತಿಕೇ "ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ದಮ್ಮಿ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಮೇ ಹರ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಮೇ ಆರೋಚೇಹೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಾಯೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ

ವಾ ಉಭಯೇನ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ದಿನ್ನಾ ಹೋತಿ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ। ತಂ ಪನ ದೇನ್ತೇನ ಛನ್ದೋಪಿ ದಾತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ - “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತದಹುಪೋಸಥೇ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ದೇನ್ತೇನ ಛನ್ದಮ್ಪಿ ದಾತುಂ, ಸನ್ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿದಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸಪಿ ಅತ್ತನೋಪಿ ಉಪೋಸಥಕರಣಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ನ ಅವಸೇಸಂ ಸಙ್ಘಕಿಚ್ಚಂ। ಛನ್ದದಾನಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸೇವ ಉಪೋಸಥಕರಣಞ್ಚ ಸೇಸಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಉಪೋಸಥೋ ಅಕತೋಯೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ದೇನ್ತೇನ ಛನ್ದೋಪಿ ದಾತಬ್ಬೋ।

ಉತುಕ್ಖಾನನ್ತಿ “ಹೇಮನ್ತಾದೀನಂ ಉತೂನಂ ಏತ್ತಕಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಏತ್ತಕಂ ಅವಸಿಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಉತೂನಂ ಆಚಿಕ್ಖನಂ। **ಭಿಕ್ಖುಗಣನಾ**ತಿ “ಏತ್ತಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಉಪೋಸಥಗ್ಗೇ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ”ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಗಣನಾ। ಇದಮ್ಪಿ ಉಭಯಂ ಕತ್ವಾವ ಉಪೋಸಥೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। **ಓವಾದೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದೋ। ನ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂನೀಹಿ ಯಾಚಿತಂ ಓವಾದಂ ಅನಾರೋಚೇತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಹಿ “ಸ್ವೇ ಉಪೋಸಥೋ”ತಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ “ಅಯಂ ಉಪೋಸಥೋ ಚಾತುದ್ದಸೋ, ಪನ್ನರಸೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪುನ ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಆಗನ್ತ್ವಾ “ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ, ಅಯ್ಯ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಾದೇ ವನ್ದತಿ, ಓವಾದೂಪಸಙ್ಕಮನಞ್ಚ ಯಾಚತಿ, ಲಭತು ಕಿರ, ಅಯ್ಯ, ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ ಓವಾದೂಪಸಙ್ಕಮನ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಓವಾದಂ ಯಾಚನ್ತಿ। ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಬಾಲಗಿಲಾನಗಮಿಯೇ ಅಞ್ಞೋ ಸಚೇಪಿ ಆರಞ್ಞಕೋ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ನ ಲಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೇನ ಸೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತೋ, ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಉಪೋಸಥಗ್ಗೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ “ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪಾದೇ ವನ್ದತಿ, ಓವಾದೂಪಸಙ್ಕಮನಞ್ಚ ಯಾಚತಿ, ಲಭತು ಕಿರ, ಭನ್ತೇ, ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ ಓವಾದೂಪಸಙ್ಕಮನ”ನ್ತಿ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಕೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ - “ಅತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕೋ ಸಮ್ಮತೋ”ತಿ। ಸಚೇ ಹೋತಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕೋ ಸಮ್ಮತೋ, ತತೋ ತೇನ ಸೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ - “ಇತ್ಥನ್ನಾಮಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕೋ ಸಮ್ಮತೋ, ತಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತೂ”ತಿ। ಸಚೇ ನತ್ಥಿ, ತತೋ ತೇನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ - “ಕೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಉಸ್ಸಹತಿ ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ ಓವದಿತು”ನ್ತಿ। ಸಚೇ ಕೋಚಿ ಉಸ್ಸಹತಿ, ಸೋಪಿ ಚ ಅಟ್ಠಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಂ ತತ್ಥೇವ ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಓವಾದಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೋ ವತ್ತಬ್ಬೋ - “ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕೋ ಸಮ್ಮತೋ, ತಂ ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ ಉಪಸಙ್ಕಮತೂ”ತಿ। ಸಚೇ ಪನ ನ ಕೋಚಿ ಉಸ್ಸಹತಿ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸಕೇನ ವತ್ತಬ್ಬಂ - “ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭಿಕ್ಖು ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕೋ ಸಮ್ಮತೋ, ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘೋ ಸಮ್ಪಾದೇತೂ”ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಹಿ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಆರೋಚಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ “ಸಾಧೂ”ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪಾಟಿಪದೇ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮ್ಪಿ “ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಜ್ಝಿಟ್ಠೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಂ, ಯೋ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ಆಪತ್ತಿ ದುಕ್ಕಟಸ್ಸಾ”ತಿ ವಚನತೋ ಅನಾಣತ್ತೇನ ನ ಉದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಂ। “ಥೇರಾಧೇಯ್ಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ”ನ್ತಿ ಹಿ ವಚನತೋ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ ವಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ , “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯೋ ತತ್ಥ ಭಿಕ್ಖು ಬ್ಯತ್ತೋ ಪಟಿಬಲೋ, ತಸ್ಸಾಧೇಯ್ಯಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ”ನ್ತಿ ವಚನತೋ ನವಕತರೋ ವಾ ಥೇರೇನ ಆಣತ್ತೋ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

೧೦೯. ಏಕಾದಸಮೇ **ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಬ್ಬಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತೀ**ತಿ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತುಂ ಯುತ್ತಕಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ। ಸೂಕರಮಂಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ಅಚ್ಛಮಂಸ”ನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ, “ಸೂಕರಮಂಸ”ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತೋಪಿ “ಅಚ್ಛಮಂಸ”ನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ, ನ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಮಿಗಮಂಸಂ “ದೀಪಿಮಂಸ”ನ್ತಿ, ಕಾಲೇ ಸನ್ತೇಯೇವ “ಕಾಲೋ ನತ್ಥೀ”ತಿ, ಅಪ್ಪವಾರೇತ್ವಾ “ಪವಾರಿತೋಮ್ಹೀ”ತಿ, ಪತ್ತೇ ರಜಸ್ಮಿಂ ಅಪತಿತೇಯೇವ “ಪತಿತ”ನ್ತಿ, ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಮಚ್ಛಮಂಸೇ ಅಕತೇಯೇವ “ಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತ”ನ್ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ। **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಬ್ಬಂ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತೀ**ತಿ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತುಂ ಯುತ್ತಂ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ। ಅಚ್ಛಮಂಸಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ಸೂಕರಮಂಸ”ನ್ತಿ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ, “ಅಚ್ಛಮಂಸ”ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತೋಪಿ “ಸೂಕರಮಂಸ”ನ್ತಿ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ, ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ದೀಪಿಮಂಸಂ ಮಿಗಮಂಸನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಅತ್ತಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಮಚ್ಛಮಂಸೇ ಕತೇ “ಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತ”ನ್ತಿ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಙ್ಘಭೋಗಸ್ಸ

ಅಪಟ್ಠಪನಂ ಅವಿಚಾರಣಂ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ, ತಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತಿ। ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪಟ್ಠಪನಂ ವಿಚಾರಣಂ, ತಂ ನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯತೀ''ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಘಭೋಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚತುಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗತ್ಥಾಯ ದಿನ್ನಖೇತ್ತವತ್ಥುತಳಾಕಾದಿಕಸ್ಸ, ತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಧಞ್ಞಹಿರಞ್ಞಾದಿಕಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಭೋಗಸ್ಸ। **ಅಪಟ್ಠಪನ**ನ್ತಿ ಅಸಂವಿದಹನಂ। ತೇನಾಹ ''**ಅವಿಚಾರಣ**''ನ್ತಿ। **ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸಙ್ಘಭೋಗಸ್ಸ।

ಬಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೩. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೧೧) ೧. ಆಸಾದುಪ್ಪಜಹವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೧೯. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಸ್ಸ ಪಠಮೇ ದುಕ್ಖೇನ ಪಜಹಿತಬ್ಬಾತಿ **ದುಪ್ಪಜಹಾ**। **ದುಚ್ಚಜಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಸಾನಂ ದುಚ್ಚಜಭಾವೋ ಕಥಂ ಜಾನಿತಬ್ಬೋತಿ ಪಠಮಂ ತಾವ ಲಾಭಾಸಾಯ ದುಚ್ಚಜಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ **''ಲಾಭಾಸಾಯಾ''**ತಿಆದಿನಾ। **ಉಭತೋಬ್ಯೂಳ್ಹನ್ತಿ** ಯುದ್ಧತ್ಥಾಯ ಉಭತೋ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ। **ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೀ**ತಿ ಅನುಪ್ಪವಿಸನ್ತಿ। **ಜೀವಿತಾಸಾಯ ದುಪ್ಪಜಹತ್ತಾ**ತಿಆದಿನಾ ಜೀವಿತಾಸಾಯ ದುಚ್ಚಜಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ।

೧೨೦. ದುತಿಯೇ **ದುಲ್ಲಭಾ**ತಿ ನ ಸುಲಭಾ। **ಇಣಂ ದೇಮೀತಿ ಸಞ್ಞಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ''ಪುಬ್ಬಕಾರೀತಿ ಪಠಮಂ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಕಾರಕೋ। ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದೀತಿ ತೇನ ಕತಂ ಞತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಕಾರಕೋ। ತೇಸು ಪುಬ್ಬಕಾರೀ 'ಇಣಂ ದೇಮೀ'ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಕರೋತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಕಾರಕೋ 'ಇಣಂ ಜೀರಾಪೇಮೀ'ತಿ ಸಞ್ಞಂ ಕರೋತೀ''ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಇಧ ವುತ್ತಂ। ಪುಗ್ಗಲಪಣ್ಣತ್ತಿಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ (ಪು॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೩) ಪನ –

> ''ಪುಬ್ಬಕಾರೀತಿ ಪಠಮಮೇವ ಕಾರಕೋ। ಕತವೇದೀತಿ ಕತಂ ವೇದೇತಿ, ವಿದಿತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ। ತೇ ಅಗಾರಿಯಾನಗಾರಿಯೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ಅಗಾರಿಕೇಸು ಹಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪುಬ್ಬಕಾರಿನೋ ನಾಮ, ಪುತ್ತಧೀತರೋ ಪನ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತಾ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ತೇಸಂ ಕುರುಮಾನಾ ಕತವೇದಿನೋ ನಾಮ। ಅನಗಾರಿಯೇಸು ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಪುಬ್ಬಕಾರಿನೋ ನಾಮ, ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇ ಪಟಿಜಗ್ಗನ್ತಾ ಅಭಿವಾದನಾದೀನಿ ಚ ತೇಸಂ ಕುರುಮಾನಾ ಕತವೇದಿನೋ ನಾಮ। ತೇಸಂ ಆವಿಭಾವತ್ಥಾಯ ಉಪಜ್ಝಾಯಪೋಸಕಸೋಣತ್ಥೇರಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ।
>
> ''ಅಪರೋ ನಯೋ – ಪರೇನ ಅಕತೇಯೇವ ಉಪಕಾರೇ ಅತ್ತನಿ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕಾರಕೋ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಚೇವ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ಚ। ಸೋ ದುಲ್ಲಭೋ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಪರೇನ ಕತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಅನುರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಅತ್ತನಿ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಉಪಕಾರತೋ ಜಾನನ್ತೋ ವೇದಿಯನ್ತೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಮಾತಾಪಿತುಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೋ। ಸೋಪಿ ದುಲ್ಲಭೋ ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಅಪಿಚ ಅಕಾರಣವಚ್ಛಲೋ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, ಸಕಾರಣವಚ್ಛಲೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ। 'ಕರಿಸ್ಸತಿ ಮೇ'ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾರಣನಿರಪೇಕ್ಖಕಿರಿಯೋ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, 'ಕರಿಸ್ಸತಿ ಮೇ'ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾರಣಸಾಪೇಕ್ಖಕಿರಿಯೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ। ತಮೋಜೋತಿಪರಾಯಣೋ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, ಜೋತಿಜೋತಿಪರಾಯಣೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ। ದೇಸೇತಾ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಾ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ। ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪುಬ್ಬಕಾರೀ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ''ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಕಾರಣೇನ ವಿನಾ ಪವತ್ತಹಿತಚಿತ್ತೋ **ಅಕಾರಣವಚ್ಛಲೋ**। ಅನಾಗತಮ್ಹಿ ಪಯೋಜನಂ ಅಪೇಕ್ಖಮಾನೋ ''ಕರಿಸ್ಸತಿ ಮೇ''ತಿಆದಿನಾ ಚಿತ್ತೇನ ಪಠಮಂ ಗಹಿತಂ ತಾದಿಸಂ ಕತಂ ಉಪಾದಾಯ ಕತಞ್ಞೂ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಪುಬ್ಬಕಾರೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **''ಕರಿಸ್ಸತಿ ಮೇತಿ ಏವಮಾದಿಕಾರಣಸಾಪೇಕ್ಖಕಿರಿಯೋ ಕತಞ್ಞುಕತವೇದೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಮೋಜೋತಿಪರಾಯಣೋ** ಪುಞ್ಞಫಲಾನಿ ಅನುಪಜೀವನ್ತೋ ಏವ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋತೀತಿ **''ಪುಬ್ಬಕಾರೀ''**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಪುಞ್ಞಫಲಂ ಉಪಜೀವನ್ತೋ ಹಿ ಕತಞ್ಞೂಪಕ್ಖೇ ತಿಟ್ಠತಿ।

೧೨೧. ತತಿಯೇ **ತಿತ್ತೋ**ತಿ ಸುಹಿತೋ ಪರಿಯೋಸಿತೋ ನಿಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚತಾಯ ನಿರುಸ್ಸುಕ್ಕೋ। ಗುಣಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಯಾವದತ್ಥೋ ಇಧ ತಿತ್ತೋ ವುತ್ತೋ। **ತಪ್ಪೇತಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತಿತ್ತಿಕರೋ। **ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ಚ ತಥಾಗತಸಾವಕೋ ಚ**

ಖೀಣಾಸವೋ ತಿತ್ತೋತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೋ ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಯಂ ತಿತ್ತೋ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ, ಅಞ್ಞಂ ಪನ ತಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅಭಿಸಮಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಸಾವಕಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮಕಥಾಯ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಾ ನ ಅತ್ತನೋ ವಚನಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಿ, ಬುದ್ಧಾನಂ ವಚನಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇನ್ತಿ, ಸೋತುಂ ನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾಪಿ - "ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖು ನ ಅತ್ತನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇತೀ"ತಿ ಚಿತ್ತೀಕಾರಂ ಕರೋತಿ। ಇತಿ ಸೋ ಚಿತ್ತೀಕಾರೋ ಬುದ್ಧಾನಂಯೇವ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋವ ತಪ್ಪೇತಾ ನಾಮ। ಯಥಾ ಹಿ "ಅಸುಕಸ್ಸ ನಾಮ ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ದೇಥಾ"ತಿ ರಞ್ಞಾ ಆಣತ್ತೇ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ರಾಜಾವ ತತ್ಥ ದಾಯಕೋ। ಯೇಹಿಪಿ ಲದ್ಧಂ ಹೋತಿ, ತೇ "ರಞ್ಞಾ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಠಾನನ್ತರಂ ದಿನ್ನಂ, ಇಸ್ಸರಿಯವಿಭವೋ ದಿನ್ನೋ"ತ್ವೇವ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನ "ರಾಜಪುರಿಸೇಹೀ"ತಿ ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೧೧. ಚತುತ್ಥೇ **ದುತ್ತಪ್ಪಯಾ**ತಿ ಅತಪ್ಪಯಾ, ನ ಸಕ್ಕಾ ಕೇನಚಿ ತಪ್ಪೇತುಂ। ಯೋ ಹಿ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಂ ವಾ ಞಾತಿಕುಲಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಸಮಾನೋ ಚೀವರೇ ಜಿಣ್ಣೇ ತೇಹಿ ದಿನ್ನಂ ಚೀವರಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ನ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ । ಪುನಪ್ಪುನಂ ದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪತೇವ। ಯೋ ಚ ತೇನೇವ ನಯೇನ ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಪರಸ್ಸ ದೇತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಲದ್ಧಮ್ಪಿ ತಥೇವ ಕರೋತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸಕಟೇಹಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಉಪನೇನ್ತೇನ ತಪ್ಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ದುತ್ತಪ್ಪಯಾ।

೧೧೨. ಪಞ್ಚಮೇ **ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಕತ್ವಾ ಪರಸ್ಸ ನ ದೇತಿ, ಅತಿರೇಕೇ ಪನ ಸತಿ ನ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಪರಸ್ಸ ದೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಬ್ಬಂಯೇವ ಪರೇಸಂ ನ ದೇತೀ"**ತಿಆದಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ "ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಾ ವಾ ಞಾತಿಕುಲಾ ವಾ ಜಿಣ್ಣಚೀವರೋ ಸಾಟಕಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಚೀವರಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ ನ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಅಗ್ಗಳಂ ದತ್ವಾ ಪಾರುಪನ್ತೋಪಿ ಪುನಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನೇ ಸಹಸಾ ನಪ್ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯೋ ಚ ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಪರೇಸಂ ನ ದೇತಿ। ಇಮೇ ದ್ವೇಪಿ ಸುಖೇನ ಸಕ್ಕಾ ತಪ್ಪೇತುನ್ತಿ ಸುತಪ್ಪಯಾ"ತಿ।

೧೧೪-೧೧೮. ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಆಸಾದುಪ್ಪಜಹವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೨) ೨. ಆಯಾಚನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೩೧. **ಸದ್ಧೋ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖು। ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೇಹಿ ಸದಿಸಭಾವಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ಸೋ ಯೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ ಏತದಗ್ಗೇ ಠಪಿತಾ, ತೇ ಗುಣೇ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಯಾದಿಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೋ ಪಞ್ಞಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇತೋ ಉತ್ತರಿ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾ ಪತ್ಥೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾನಂ ಯೇ ಪಞ್ಞಾದಯೋ ಗುಣಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತತೋ ಉತ್ತರಿ ಪತ್ಥೇನ್ತೋ ಮಿಚ್ಛಾ ಪತ್ಥೇಯ್ಯ। ಅಗ್ಗಸಾವಕಗುಣಪರಮಾ ಹಿ ಸಾವಕಗುಣಮರಿಯಾದಾ। ತೇಸಂ ಸಾವಕಗುಣಾನಂ ಯದಿದಂ ಅಗ್ಗಸಾವಕಗುಣಾ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಸಾವಕಗುಣಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಪತ್ಥಿತತ್ತಾ"**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೧೩೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಯಸ್ಸ ಗುಣಾ ಖತಾ ಉಪಹತಾ ಚ, ಸೋ **ಖತೋ ಉಪಹತೋ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಗುಣಾನಂ ಖತತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಖತತ್ತಾ**ತಿ ಛಿನ್ನತ್ತಾ। **ಉಪಹತತ್ತಾ**ತಿ ನಟ್ಠತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಛಿನ್ನಗುಣಂ ನಟ್ಠಗುಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಅಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಪಸವೋ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಪಟಿಲಾಭೋತಿ ಆಹ **"ಪಸವತೀತಿ ಪಟಿಲಭತೀ"**ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನನುಪವಿಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಅನೋಗಾಹೇತ್ವಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಛಟ್ಠಾದೀನಿ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನೇವ।

ಆಯಾಚನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೩) ೩. ದಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೪೨. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ದೀಯತೀತಿ **ದಾನಂ,** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದೀಯತಿ ಅನೇನಾತಿ ವಾ **ದಾನಂ,** ಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಅಯಂ ದುವಿಧೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ದಿಯ್ಯನಕವಸೇನ ದಾನಾನೀ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ದಿಯ್ಯನಕವಸೇನಾ**ತಿ ದಾತಬ್ಬವಸೇನ। **ಅಮತಪತ್ತಿಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಅಮತಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಂ।

೧೪೩-೧೫೧. ದುತಿಯಾದೀನಿ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನೇವ।

ದಾನವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೪) ४. ಸನ್ಥಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೩೭. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಆಮಿಸಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅಲಾಭೇನ ಅತ್ತನೋ ಪರಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇ ಸಮ್ಭವನ್ತಸ್ಸ ಛಿದ್ದಸ್ಸ ವಿವರಸ್ಸ ಭೇದಸ್ಸ ಸನ್ಥರಣಂ ಪಿದಹನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಂ ಸನ್ಥಾರೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ ಅಲಬ್ಭಮಾನೇನ ಆಮಿಸೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಛಿದ್ದೋ। ತಸ್ಸ ತಂ ಛಿದ್ದಂ ಯಥಾ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ , ಏವಂ ಪೀಠಸ್ಸ ವಿಯ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣೇನ ಆಮಿಸೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಚ ಸನ್ಥರಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಂ ಸನ್ಥಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಮಿಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ **ಆಮಿಸಸನ್ಥಾರೋ** ನಾಮ। ತಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಭಿಕ್ಖುಗತಿಕಸ್ಸ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಸ್ಸ ರಞ್ಞೋ ಚೋರಾನಞ್ಚ ಅಗ್ಗಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ದಾತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಆಮಸಿತ್ವಾ ದಿನ್ನೇಹಿ ರಾಜಾನೋ ಚ ಚೋರಾ ಚ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೋನ್ತಿ, ಜೀವಿತಕ್ಖಯಮ್ಪಿ ಪಾಪೇನ್ತಿ। ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ದಿನ್ನೇನ ಅತ್ತಮನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಚೋರನಾಗವತ್ಥುಆದೀನಿ ಚೇತ್ಥ ವತ್ಥೂನಿ ಕಥೇತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ೧೮೫) ವಿತ್ಥಾರಿತಾನಿ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಉದ್ದೇಸದಾನಂ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ ಧಮ್ಮಕಥಾಕಥನನ್ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮೇನ ಸಙ್ಗಹೋ **ಧಮ್ಮಸನ್ಥಾರೋ** ನಾಮ।

೧೩೮-೧೪೭. ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸನ್ಥಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೫) ೫. ಸಮಾಪತ್ತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೯೪. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ "ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪವತ್ತಂ, ಇತೋ ಪರಂ ಭವಙ್ಗಂ ಮಜ್ಝೇ ಸಮಾಪತ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸಹ ಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಅಪ್ಪನಾಪರಿಚ್ಛೇದಪ್ಪಜಾನನಾ ಪಞ್ಞಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ**। ವುಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲಭಾವೋ **ವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ**। ಪಗೇವ ವುಟ್ಠಾನಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೯೫. ದುತಿಯೇ ಉಜುನೋ ಭಾವೋ **ಅಜ್ಜವಂ,** ಅಜಿಮ್ಹತಾ ಅಕುಟಿಲತಾ ಅವಙ್ಕತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೪೬) ವುತ್ತಂ – "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅಜ್ಜವೋ? ಯಾ ಅಜ್ಜವತಾ ಅಜಿಮ್ಹತಾ ಅಕುಟಿಲತಾ ಅವಙ್ಕತಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಜ್ಜವೋ"ತಿ। **ಅನಜ್ಜವಞ್ಚ** ಅಜ್ಜವಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಗೋಮುತ್ತವಙ್ಕತಾ, ಚನ್ದಲೇಖಾವಙ್ಕತಾ, ನಙ್ಗಲಕೋಟಿವಙ್ಕತಾತಿ ಹಿ ತಯೋ ಅನಜ್ಜವಾ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಭಿಕ್ಖು ಪಠಮವಯೇ ಮಜ್ಝಿಮ-ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ಚ ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಅನೇಸನಾಸು ಛಸು ಚ ಅಗೋಚರೇಸು ಚರತಿ, ಅಯಂ ಗೋಮುತ್ತವಙ್ಕತಾ ನಾಮ, ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಙ್ಕಭಾವತೋ। ಏಕೋ ಪಠಮವಯೇ ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ಚ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಪೂರೇತಿ, ಲಜ್ಜೀ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕೋ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಮಜ್ಝಿಮವಯೇ ಪುರಿಮಸದಿಸೋ, ಅಯಂ ಚನ್ದಲೇಖಾವಙ್ಕತಾ ನಾಮ, ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ವಙ್ಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಏಕೋ ಪಠಮವಯೇಪಿ ಮಜ್ಝಿಮವಯೇಪಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಪೂರೇತಿ, ಲಜ್ಜೀ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕೋ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಿಮವಯೇ ಪುರಿಮಸದಿಸೋ, ಅಯಂ ನಙ್ಗಲಕೋಟಿವಙ್ಕತಾ ನಾಮ, ಪರಿಯೋಸಾನೇ ವಙ್ಕಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಏಕೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ವಙ್ಕತಂ ಪಹಾಯ ತೀಸು ವಯೇಸು ಪೇಸಲೋ ಲಜ್ಜೀ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕೋ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಯೋ ಸೋ ಉಜುಭಾವೋ, ಇದಂ ಅಜ್ಜವಂ ನಾಮ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಜುಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ।

ಮದ್ದವನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಲಜ್ಜವ"ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಏವಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ – "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಲಜ್ಜವೋ? ಯೋ ಹಿರೀಯತಿ ಹಿರೀಯಿತಬ್ಬೇನ ಹಿರೀಯತಿ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಲಜ್ಜವೋ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೋ ಲಜ್ಜಿಭಾವೋ ಲಜ್ಜವಂ ನಾಮ। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಚನಂ – ಲಜ್ಜತೀತಿ ಲಜ್ಜೋ, ಹಿರಿಮಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಲಜ್ಜವಂ,** ಹಿರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಜ್ಜಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಲಜ್ಜೀ ಯಥಾ "ಮಾಲೀ ಮಾಯೀ"ತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಲಜ್ಜಿಭಾವೋ, ಸಾ ಏವ ಲಜ್ಜಾ।

೧೯೬. ತತಿಯೇ **ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಧಿವಾಸನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಖಮನಂ। ತಞ್ಹಿ ಪರೇಸಂ ದುಕ್ಕಟಂ ದುರುತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿವಿರೋಧಾಕರಣೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಾಸನತೋ "ಅಧಿವಾಸನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಧಿವಾಸನಲಕ್ಖಣಾ ಖನ್ತಿ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿ। ಸುಚಿಸೀಲತಾ **ಸೋರಚ್ಚಂ**। ಸಾ ಹಿ ಸೋಭನಕಮ್ಮರತತಾ। ಸುಟ್ಠು ವಾ ಪಾಪತೋ ಓರತಭಾವೋ ವಿರತತಾತಿ ಆಹ **"ಸುರತಭಾವೋ**"ತಿ। ತೇನೇವ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೪೯) –

> "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಸೋರಚ್ಚಂ? ಯೋ ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸೋರಚ್ಚಂ, ಸಬ್ಬೋಪಿ ಸೀಲಸಂವರೋ ಸೋರಚ್ಚ"ನ್ತಿ – ಆಗತೋ।

೧೯೭. ಚತುತ್ಥೇ ಸಖಿಲೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಣ್ಹವಾಚೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಾಖಲ್ಯಂ,** ಸಣ್ಹವಾಚತಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಣ್ಹವಾಚಾವಸೇನ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಭಾವೋ**"ತಿ। ಸಣ್ಹವಾಚಾವಸೇನ ಹಿ ಸಮ್ಮೋದಮಾನಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಭಾವೋ ನಾಮ ಸಣ್ಹವಾಚತಾ। ತೇನೇವ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೦) –

> "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಸಾಖಲ್ಯಂ? ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ಅಣ್ಡಕಾ ಕಕ್ಕಸಾ ಪರಕಟುಕಾ ಪರಾಭಿಸಜ್ಜನೀ ಕೋಧಸಾಮನ್ತಾ ಅಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾ, ತಥಾರೂಪಿಂ ವಾಚಂ ಪಹಾಯ ಯಾ ಸಾ ವಾಚಾ ನೇಲಾ ಕಣ್ಣಸುಖಾ ಪೇಮನೀಯಾ

ಹದಯಙ್ಗಮಾ ಪೋರೀ ಬಹುಜನಕನ್ತಾ ಬಹುಜನಮನಾಪಾ, ತಥಾರೂಪಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ, ಯಾ ತತ್ಥ ಸಣ್ಹವಾಚತಾ ಸಖಿಲವಾಚತಾ ಅಫರುಸವಾಚತಾ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸಾಖಿಲ್ಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ಅಣ್ಡಕಾತಿ** ಸದೋಸೇ ಸವಣೇ ರುಕ್ಖೇ ನಿಯ್ಯಾಸಪಿಣ್ಡೋ, ಅಹಿಚ್ಛತ್ತಾದೀನಿ ವಾ ಉಟ್ಠಿತಾನಿ ಅಣ್ಡಕಾನೀತಿ ವದನ್ತಿ, ಫೇಗ್ಗುರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪನ ಕುಥಿತಸ್ಸ ಅಣ್ಡಾನಿ ವಿಯ ಉಟ್ಠಿತಾ ಚುಣ್ಣಪಿಣ್ಡಿಯೋ ವಾ ಗಣ್ಠಿಯೋ ವಾ ಅಣ್ಡಕಾ। ಇಧ ಪನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನಕಕ್ಕಸಾದಿಸಭಾವತೋ ಕಣ್ಣಕಪ್ಪಟಿಭಾಗೇನ ವಾಚಾ ಅಣ್ಡಕಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಪದುಮನಾಳಂ ವಿಯ ಸೋತಂ ಘಂಸಯಮಾನಾ ಪವಿಸನ್ತೀ **ಕಕ್ಕಸಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಕೋಧೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಾ **ಕೋಧಸಾಮನ್ತಾ**। ಪುರೇ ಸಂವದ್ಧನಾರೀ **ಪೋರೀ**। ಸಾ ವಿಯ ಸುಕುಮಾರಾ ಮುದುಕಾ ವಾಚಾ ಪೋರೀ ವಿಯಾತಿ ಪೋರೀ। **ಸಣ್ಹವಾಚತಾತಿ**ಆದಿನಾ ತಂ ವಾಚಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

೧೬೮. ಪಞ್ಚಮೇ **"ಅವಿಹಿಂಸಾತಿ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗೋ"**ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಇಧ ವುತ್ತಂ, ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ **ಸಙ್ಗೀತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೪) ಪನ "ಅವಿಹಿಂಸಾತಿ ಕರುಣಾಪಿ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗೋಪೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** (ವಿಭ॰ ೧೮೨) "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಅವಿಹಿಂಸಾ? ಯಾ ಸತ್ತೇಸು ಕರುಣಾ ಕರುಣಾಯನಾ ಕರುಣಾಯಿತತ್ತಂ ಕರುಣಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅವಿಹಿಂಸಾ"ತಿ ಆಗತಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಯಾ ಕಾಚಿ ಕರುಣಾ "ಕರುಣಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಕರುಣಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಪನ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾವ।

ಸುಚಿಸದ್ದತೋ ಭಾವೇ ಯಕಾರಂ ಇಕಾರಸ್ಸ ಚ ಉಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಸೋಚಬ್ಯಂ ಸುಚಿಭಾವೋ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸೋಚಬ್ಯನ್ತಿ** ಸೀಲವಸೇನ ಸುಚಿಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ। ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯ **ಸಙ್ಗೀತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೪) ಪನ "ಸೋಚೇಯ್ಯನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಚ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಸುಚಿಭಾವೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಸೋಚಬ್ಯಂ? ಯಾ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಯನಾ ಮೇತ್ತಾಯಿತತ್ತಂ ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸೋಚಬ್ಯ"ನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಹಿ "ಮೇತ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಯಾ ಕಾಚಿ ಮೇತ್ತಾ ವುತ್ತಾ, ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಪನ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾವ।

೧೬೯-೧೭೦. ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಅಟ್ಠಮಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನೇವ।

೧೭೧. ನವಮೇ ಕಾಮಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಥಿರಭಾವೋಪಿ ಬಲಟ್ಠೋ ಏವ, ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಪನ ಅಕಮ್ಪನೀಯತಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಬಲಟ್ಠೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚೇ ಅಕಮ್ಪನೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

೧೭೩. ದಸಮೇ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಸಮನತೋ **ಸಮಥೋ,** ಸಮಾಧೀತಿ ಆಹ **"ಸಮಥೋತಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ"**ತಿ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿನಾ ವಿವಿಧೇನಾಕಾರೇನ ದಸ್ಸನತೋ ಪಸ್ಸನತೋ **ವಿಪಸ್ಸನಾ,** ಪಞ್ಞಾತಿ ಆಹ **"ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಾಹಕಞಾಣ"**ನ್ತಿ।

೧೭೪. ಏಕಾದಸಮೇ **ದುಸ್ಸೀಲ್ಯನ್ತಿ** ಸಮಾದಿನ್ನಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಭೇದಕರೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ। **ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತೀತಿ** "ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ದೂಸಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಆಹ **"ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತೀತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ।

೧೭೫. ದ್ವಾದಸಮೇ **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾತಿ** ಸಬ್ಬಭಾಗತೋ ತಸ್ಸ ಅನೂನತಾಪತ್ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ। ಪರಿಪೂರಣತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ ಸಮ್ಪದಾಸದ್ದೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲತಾ"**ತಿ। **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾತಿ** ಅತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಆದಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಪಾರಿಪೂರಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ। ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತೇನ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ"**ತಿ।

೧೭೬. ತೇರಸಮೇ **ಸೀಲವಿಸುದ್ಧೀತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಸೀಲಂ, ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಉಪರಿವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸುವಿಸುದ್ಧಮೇವ ಹಿ ಸೀಲಂ ತಸ್ಸಾ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಲವಿಸುದ್ಧೀಹಿ ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಸೀಲ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಕ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಉಪರಿವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಪಾಪಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೭೨) ಪನಾಯಂ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ? ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಏವಂ ವಿಭತ್ತಾ।

ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸನಞಾಣಂ ದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿ, ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಪಾಪೇತುಂ ಉಪನೇತುಂ ಸಮತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಾದಿ ಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚವಿಧಾಪಿ ವಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠೀ"**ತಿ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ**ತಿ ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ದಸ್ಸನನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಾಯ ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಪಾಪಿಕಾತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೭೩) ಪನಾಯಂ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ? ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ, ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ, ಫಲಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಚ ಇದಂ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ನೋ ಸಕಂ, ಇದಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ಸಕನ್ತಿ ಏವಂ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಅನ್ವಯತೋ ಚ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಜಾನನಞಾಣಂ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ**। ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಞ್ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಕತಮ್ಪಿ ಪರೇನ ಕತಮ್ಪಿ ನೋ ಸಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ಅತ್ಥಭಞ್ಜನತೋ, ಸುಚರಿತಂ ಸಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಜನನತೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಪನ ವಚೀಸಚ್ಚಞ್ಚ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಞ್ಚ ನ ವಿಲೋಮೇತೀತಿ **ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಹಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತ್ಥಂ ಆರಮ್ಭಕಾಲೇ "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ವಚೀಸಚ್ಚಞ್ಚ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ತಥೇವ ಪಟಿವಿಜ್ಝನತೋ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನ ವಿಲೋಮೇತಿ ನ ವಿರಾಧೇತಿ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸಮ್ಪಾಪನತೋ।

೧೭೭. ಚುದ್ದಸಮೇ **ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ವುತ್ತಾ। **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ವೀರಿಯಂ। ತೇನೇವ **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ३.३೦೪) "ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀತಿ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಕಥಿತಂ। ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನನ್ತಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ವೀರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಞಾಣಭೂತಂ ದಸ್ಸನಂ। ತೇನ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗಂ ವದತಿ। **ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತವೀರಿಯಮಾಹ। ಅಪಿಚ **ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ವೀರಿಯಂ। ತೇನೇವ **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಅಪಿಚ ಪುರಿಮಪದೇನ ಚತುಮಗ್ಗಞಾಣಂ, ಪಚ್ಛಿಮಪದೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವೀರಿಯ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಥ ವಾ **ದಿಟ್ಠೀವಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಾದಿಸಙ್ಖಾತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ವುತ್ತಾ। **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಯೋ ಚೇತಸಿಕೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋತಿ। ಅಯಮೇವ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮೇತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಹಿ "ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ ಖೋ ಪನಾತಿ ಯಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ...ಪೇ॰... ಅಮೋಹೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನನ್ತಿ ಯೋ ಚೇತಸಿಕೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ"ತಿ ಏವಮಯಂ ದುಕೋ ವಿಭತ್ತೋ। ತೇನೇವ **ಅಭಿಧಮ್ಮಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೭೪) "ಯಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾತಿಆದೀಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಾದೀನೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಞಾಣಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನಿ। 'ಯೋ ಚೇತಸಿಕೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ'ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ವೀರಿಯಂ ಗಹಿತಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಲೋಕಿಯಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕಿಯಂ, ಲೋಕುತ್ತರಟ್ಠಾನೇ ಲೋಕುತ್ತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಧಾಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ ಚತುಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಪಞ್ಚವಿಧಾಪಿ ವಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧೀತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪಿಕಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯೇವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ "ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನನ್ತಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವೀರಿಯನ್ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವದತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ತಂತಂಭಾಣಕಾನಂ

ಮತಭೇದೇನಾಯಂ ವಣ್ಣನಾಭೇದೋತಿ ನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರೋಧೋ ಸಙ್ಕಿತಬ್ಬೋ। ಅಥ ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ವೀರಿಯಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ತಞ್ಹಿ ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅನುರೂಪತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ। **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನುರೂಪದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪ್ಪಕಾರದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಪಧಾನಾನುರೂಪದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಪ್ಪವತ್ತಕಿರಿಯಸ್ಸ ವಾತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣಯನ್ತಿ।

೧೭೮. ಪನ್ನರಸಮೇ ಸಮತ್ತಂ ತುಸ್ಸನಂ ತಿತ್ತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸನ್ತುಟ್ಠೀತಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ**। ಯಾ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಕಮ್ಯತಾ, ತಸ್ಸಾ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಾಯ ಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸೀಲಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಝಾನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭತಿ, ಆರದ್ಧವಿಪಸ್ಸಕೋ ಅರಹತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ, "ಅಲಮೇತ್ತಾವತಾ ಕತಮೇತ್ತಾವತಾ"ತಿ ಸಙ್ಕೋಚಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞತ್ರ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಾ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಭಾವೋ"**ತಿ। ತತ್ರ **ಅಞ್ಞತ್ರ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಾ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಂ ವಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ ಚ ಪಧಾನಸ್ಮಿ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ ನ ವಿಭತ್ತಂ।

೧೭೯. ಸೋಳಸಮೇ ಮುಟ್ಠಾ ನಟ್ಠಾ ಸತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಭಾವೋ"**ತಿ। **ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಭಾವೋ**ತಿ ಚ ಸತಿಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಧಮ್ಮೋ, ನ ಸತಿಯಾ ಅಭಾವಮತ್ತಂ। **ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞ**ನ್ತಿ "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ? ಯಂ ಅಞ್ಞಾಣಂ ಅದಸ್ಸನಂ…ಪೇ॰… ಅವಿಜ್ಜಾಲಙ್ಗೀ ಮೋಹೋ ಅಕುಸಲಮೂಲ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೭) ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯೇವ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಜ್ಜಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬತೋ, ಏವಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ । ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಸತಿ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಅಞ್ಞಾಣಭಾವೋ"**ತಿ।

೧೮೦. ಸತ್ತರಸಮೇ **ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ ಸತೀ**ತಿ ಉದಕೇ ಲಾಬು ವಿಯ ಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಿಲವಿತ್ವಾ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಓಗಾಹತಿ, ತಂ ಪಿಲಾಪನಂ। ನ ಪಿಲಾಪನಂ ಅಪಿಲಾಪನಂ, ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಸಭಾವೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ।

ಸಮಾಪತ್ತಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೧. ಕೋಧಪೇಯ್ಯಾಲಂ

೧೮೧. ಇತೋ ಪರೇಸು ಕೋಧವಗ್ಗಾದೀಸು **ಉಪನನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಕುಜ್ಝನವಸೇನ "ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿ ಮಂ ಅವಧಿ ಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೩, ೪) ಚಿತ್ತಪರಿಯೋನನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ। ಪುಬ್ಬಕಾಲಿಕಂ ಕೋಧಂ ಉಪನಯ್ಹತಿ ಬನ್ಧತಿ, ಕುಜ್ಝನಾಕಾರಂ ಪಬನ್ಧತಿ ಘಟೇತಿ। ಆಘಾತವತ್ಥುನಾ ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಅಪರಕಾಲೋ ಕೋಧೋ ಉಪನಾಹೋ। ಸುಟ್ಠು ಕತಂ ಕಾರಣಂ ಉಪಕಾರೋ ಸುಕತಕಾರಣಂ, ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಕಾರಿತಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಗುಣಸ್ಸ ಮಕ್ಖನಂ ಉದಕಪುಞ್ಛನಿಯಾ ವಿಯ ಸರೀರಾನುಗತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಛನಂ ವಿನಾಸನಂ ಲಕ್ಖಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಕತಕರಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋ**। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪರೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಮಕ್ಖನಟ್ಠೇನ ಮಕ್ಖೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಬಹುಸ್ಸುತೇಪಿ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿಂಸು, "ಈದಿಸಸ್ಸ ಚ ಬಹುಸ್ಸುತಸ್ಸ ಅನಿಯತಾ ಗಹಿತಾ, ತವ ಚ ಮಮ ಚ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಯುಗಗ್ಗಾಹೀ ಪಲಾಸೋತಿ ಆಹ **"ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ ಪಲಾಸೋ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಯುಗಗ್ಗಾಹೋ ನಾಮ ಸಮಧುರಗ್ಗಾಹೋ, ಅಸಮಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನಂ। ಪಲಾಸತೀತಿ **ಪಲಾಸೋ,** ಪರೇಸಂ ಗುಣೇ ಡಂಸಿತ್ವಾ ದನ್ತೇಹಿ ವಿಯ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸಮೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಸೂಯನಲಕ್ಖಣಾತಿ ಪರೇಸಂ ಸಕ್ಕಾರಾದೀನಿ ಖಿಯ್ಯನಲಕ್ಖಣಾ। ಮಚ್ಛೇರಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ತಞ್ಚ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಚಮಚ್ಛೇರಭಾವೋ ಮಚ್ಛರಿಯ"**ನ್ತಿ। **ಮಚ್ಛರಾಯನಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವೇ ಅಸಹನಲಕ್ಖಣಂ। **ಕತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಕತಪಾಪಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ। ಕೇರಾಟಿಕಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಸಾಠೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಕೇರಾಟಿಕಲಕ್ಖಣಂ ಸಾಠೇಯ್ಯ"**ನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಅತ್ತನೋ ಪವೇದನಪುಗ್ಗಲೋ ಕೇರಾಟಿಕೋ ನೇಕತಿಕವಾಣಿಜೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಕೇರಾಟಿಕೋ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆನನ್ದಮಚ್ಛೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

೧೮೭. **ಯಥಾಭತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಂ ನಿರಯೇ**ತಿ ಯಥಾ ಆಭತಂ ಕಞ್ಚಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ನಿರಯೇ ಠಪಿತೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೯. ಅಕುಸಲಪೇಯ್ಯಾಲಂ

೧೯೧-೨೦೦. ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಡ್ಢಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ದುಕ್ಖವಡ್ಢಿಕಾ**। ಯೇ ಹಿ ದುಕ್ಖಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಡ್ಢಿ ತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಸುಖವಡ್ಢಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩. ವಿನಯಪೇಯ್ಯಾಲಂ

೨೦೧. **ಅತ್ಥವಸೇತಿ** ವುದ್ಧಿವಿಸೇಸೇ ಆನಿಸಂಸವಿಸೇಸೇ। ತೇಸಂ ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಕಾರಣತ್ತಾ ಆಹ **“ದ್ವೇ ಕಾರಣಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾ”**ತಿ। ಅತ್ಥೋಯೇವ ವಾ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇ ದ್ವೇ ಕಾರಣಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಅತ್ಥೋ ಫಲಂ ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ವಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅತ್ಥವಸೋ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ “ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಧಮ್ಮಪದ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಏಕೋ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ ಹೋತಿ। ಏವಮಿಧಾಪಿ **ಸಿಕ್ಖಾಪದ**ನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಏಕೋ ಪದೇಸೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಠಪಿತೋ”**ತಿ।

ಸಙ್ಘಸುಟ್ಠು ನಾಮ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಟ್ಠುಭಾವೋ “ಸುಟ್ಠು ದೇವಾ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೯) ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಿಯ “ಸುಟ್ಠು, ಭನ್ತೇ”ತಿ ವಚನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಭಾವೋ। ತೇನಾಹ **“ಸಙ್ಘಸುಟ್ಠುತಾಯಾತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸುಟ್ಠುಭಾವಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ದುಮ್ಮಙ್ಕೂನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯಾತಿ** ದುಮ್ಮಙ್ಕೂ ನಾಮ ದುಸ್ಸೀಲಪುಗ್ಗಲಾ। ಯೇ ಮಙ್ಕುತಂ ಆಪಾದಿಯಮಾನಾಪಿ ದುಕ್ಖೇನ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮಂ ಕರೋನ್ತಾ ವಾ ಕತ್ವಾ ವಾ ನ ಲಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ನಿಗ್ಗಹತ್ಥಾಯ। ತೇ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಅಸತಿ “ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇಹಿ ದಿಟ್ಠಂ, ಕಿಂ ಸುತಂ, ಕಿಂ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಕತಂ, ಕತರಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಕತಮಂ ಆಪತ್ತಿಂ ರೋಪೇತ್ವಾ ಅಮ್ಹೇ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಥಾ”ತಿ ಸಙ್ಘಂ ವಿಹೇಠೇಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪದೇ ಪನ ಸತಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಘೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ವಿನಯೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇನ ನಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ದುಮ್ಮಙ್ಕೂನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಾಯಾ”ತಿ।

ಪೇಸಲಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯಾತಿ ಪೇಸಲಾನಂ ಪಿಯಸೀಲಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಫಾಸುವಿಹಾರತ್ಥಾಯ। ಪಿಯಸೀಲಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಕತ್ತಬ್ಬಾಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಂ ವೇಲಂ ಮರಿಯಾದಂ ಅಜಾನನ್ತಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಘಟಮಾನಾ ಕಿಲಮನ್ತಿ, ಉಬ್ಬಾಳ್ಹಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕತ್ತಬ್ಬಾಕತ್ತಬ್ಬಂ ಪನ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜಂ ವೇಲಂ ಮರಿಯಾದಞ್ಚ ಞತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಘಟೇನ್ತಾ ನ ಕಿಲಮನ್ತಿ, ನ ಉಬ್ಬಾಳ್ಹಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪ್ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಯೋ ವಾ ದುಮ್ಮಙ್ಕೂನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ನಿಗ್ಗಹೋ, ಸ್ವೇವ ಏತೇಸಂ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ। ದುಸ್ಸೀಲಪುಗ್ಗಲೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹಿ ಉಪೋಸಥೋ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪವಾರಣಾ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಙ್ಘಕಮ್ಮಾನಿ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಸಾಮಗ್ಗೀ ನ ಹೋತಿ, ಭಿಕ್ಖೂ ಅನೇಕಗ್ಗಾ ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಅನುಯುಞ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ದುಸ್ಸೀಲೇಸು ಪನ ನಿಗ್ಗಹಿತೇಸು ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅಯಂ ಉಪದ್ದವೋ ನ ಹೋತಿ, ತತೋ ಪೇಸಲಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಫಾಸು ವಿಹರನ್ತಿ। ಏವಂ “ಪೇಸಲಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಾಯಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವಿಧಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

“ನ ವೋ ಅಹಂ, ಚುನ್ದ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂಯೇವ ಆಸವಾನಂ ಸಂವರಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಮೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೨) ಏತ್ಥ ವಿವಾದಮೂಲಭೂತಾ ಕಿಲೇಸಾ ಆಸವಾತಿ ಆಗತಾ।

> “ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
> ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
> ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ”ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬) –

ಏತ್ಥ ತೇಭೂಮಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಇಧ ಪನ ಪರೂಪವಾದವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವಧಬನ್ಧನಾದಯೋ ಚೇವ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಭೂತಾ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಉಪದ್ದವಾ ಆಸವಾತಿ ಆಹ – **“ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಚ್ಚಯಾ ಪಟಿಲದ್ಧಬ್ಬಾನ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಹಿ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ನ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸೇವನಅದಿನ್ನಾದಾನಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಹೇತು ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಪರೂಪವಾದಾದಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ಯೇ ಚ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾದಿವಸೇನ

ಮಹಾದುಕ್ಖಾನುಭವನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "**ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಸಂವರಾಯ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾನಂ ಆಸವಾನಂ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ**"ತಿ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಭವಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ**। ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಪೇಚ್ಚ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪರಲೋಕೋ, ತತ್ಥ ಭವಾ **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ**।

ಅಕುಸಲವೇರಾನನ್ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚದುಚ್ಚರಿತಾನಂ। ತಾನಿ ವೇರಕಾರಣತ್ತಾ "ವೇರಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ವೇರಾನಿ। **ತೇ ಏವ ವಾ ದುಕ್ಖಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ವಧಬನ್ಧನಾದಯೋ। **ತೇಸಂ ಪಕ್ಖುಪಚ್ಛೇದನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಪಾಪಿಚ್ಛಾನಂ ಪಕ್ಖುಪಚ್ಛೇದಾಯ ಗಣಭೋಜನಸದಿಸಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ। **ಪಣ್ಡಿತಮನುಸ್ಸಾನ**ನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಪರಿಕ್ಖಕಜನಾನಂ। ತೇ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಞತ್ವಾ ವಾ ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ ವಾ - "ಯಾನಿ ವತ ಲೋಕೇ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಮುಯ್ಹನಟ್ಠಾನಾನಿ, ತೇಹಿ ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಸಕ್ಯಪುತ್ತಿಯಾ ಆರಕಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ದುಕ್ಕರಂ ವತ ಕರೋನ್ತಿ, ಭಾರಿಯಂ ವತ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ ಪಸಾದಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಿನಯಪಿಟಕೇ ಪೋತ್ಥಕಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕತವೇದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿಯ। **ಉಪರೂಪರಿಪಸಾದಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸಾದುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ। ಯೇಪಿ ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪಸನ್ನಾ ಕುಲಪುತ್ತಾ, ತೇಪಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ವಾ ಞತ್ವಾ ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ "ಅಹೋ, ಅಯ್ಯಾ, ದುಕ್ಕರಕಾರಿನೋ, ಯೇ ಯಾವಜೀವಂ ಏಕಭತ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವಿನಯಸಂವರಂ ಅನುಪಾಲೇನ್ತೀ"ತಿ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಪಸೀದನ್ತಿ।

ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥನ್ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ, ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ, ಅಧಿಗಮಸದ್ಧಮ್ಮೋತಿ ತಿವಿಧಸ್ಸಪಿ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ। ತತ್ಥ ಪಿಟಕತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ **ಪರಿಯತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ತೇರಸ ಧುತಗುಣಾ, ಚುದ್ದಸ ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನಿ, ದ್ವೇಅಸೀತಿ ಮಹಾವತ್ತಾನಿ, ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾತಿ ಅಯಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾತಿ ಅಯಂ **ಅಧಿಗಮಸದ್ಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ಸೋ ಸಬ್ಬೋ ಯಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಞ್ಚ ತಸ್ಸ ವಿಭಙ್ಗಞ್ಚ ತದತ್ಥಜೋತನತ್ಥಂ ಅಞ್ಞಞ್ಚ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಪರಿಯಾಪುಣನ್ತಿ, ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕೋ ಹೋತಿ।

ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸಪಿ ವಿನಯಸ್ಸಾತಿ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಪ್ಪಕಾರಸ್ಸ ವಿನಯಸ್ಸ। **ವಿನಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೯) ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸತಿ ಸಂವರವಿನಯೋ ಚ ಪಹಾನವಿನಯೋ ಚ ಸಮಥವಿನಯೋ ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿನಯೋ ಚಾತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ವಿನಯೋ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ಸುಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ವಿನಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಸಂವರವಿನಯೋ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಸತಿಸಂವರೋ, ಞಾಣಸಂವರೋ, ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋಪಿ ಸಂವರೋ ಯಥಾಸಕಂ ಸಂವರಿತಬ್ಬಾನಂ ವಿನೇತಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ, ವಿನಯನತೋ ವಿನಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಹಾನವಿನಯೋ**ತಿ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ, ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ, ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ, ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಮ್ಪಿ ಪಹಾನಂ ಯಸ್ಮಾ ಚಾಗಟ್ಠೇನ ಪಹಾನಂ, ವಿನಯನಟ್ಠೇನ ವಿನಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಹಾನವಿನಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮಥವಿನಯೋ**ತಿ ಸತ್ತ ಅಧಿಕರಣಸಮಥಾ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿನಯೋ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಮೇವ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ ಏವ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮ್ಭವತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಙ್ಖಾತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿವಿನಯೋತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಅನುಗ್ಗಹಿತೋ ಹೋತಿ।

೧೦೨-೧೩೦. **ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ನಿದಾನಪಾರಾಜಿಕಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಾನಿಯತವಿತ್ಥಾರುದ್ದೇಸವಸೇನ ಪಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಉದ್ದೇಸಾ। **ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವುತ್ತೇಸು ಅನಿಯತುದ್ದೇಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಚತ್ತಾರೋ।

ಏಹಿಭಿಕ್ಖೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ “ಏಹಿ ಭಿಕ್ಖೂ”ತಿ ವಚನಮತ್ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಉಪಸಮ್ಪದಾ। ಭಗವಾ ಹಿ ಏಹಿಭಿಕ್ಖುಭಾವಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ದಿಸ್ವಾ ರತ್ತಪಂಸುಕೂಲನ್ತರತೋ ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣಂ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಘೋಸಂ ನಿಚ್ಛಾರೇನ್ತೋ “ಏಹಿ ಭಿಕ್ಖು, ಚರ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಯಾ”ತಿ ವದತಿ। ತಸ್ಸ ಸಹೇವ ಭಗವತೋ ವಚನೇನ ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಚ ಉಪಸಮ್ಪದಾ ಚ ರುಹತಿ, ಭಣ್ಡು ಕಾಸಾವವಸನೋ ಹೋತಿ - ಏಕಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಏಕಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಏಕಂ ಅಂಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ವಾಮಅಂಸಕೂಟೇ ಆಸತ್ತನೀಲುಪ್ಪಲವಣ್ಣಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತೋ।

> “ತಿಚೀವರಞ್ಚ ಪತ್ತೋ ಚ, ವಾಸಿ ಸೂಚಿ ಚ ಬನ್ಧನಂ।
> ಪರಿಸ್ಸಾವನೇನ ಅಟ್ಠೇತೇ, ಯುತ್ತಯೋಗಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೫; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೯೪; ೨.೩೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೮; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೫ ಪದಭಾಜನೀಯವಣ್ಣನಾ; ಅಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೭.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಅವಿದೂರೇನಿದಾನಕಥಾ; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೦೬) -

ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ ಸರೀರೇ ಪಟಿಮುಕ್ಕೇಹಿಯೇವ ವಸ್ಸಸತಿಕತ್ಥೇರೋ ವಿಯ ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಬುದ್ಧಾಚರಿಯಕೋ ಬುದ್ಧುಪಜ್ಝಾಯಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ವನ್ದಮಾನೋಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಸರಣಗಮನೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ “ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇಹಿ ತೀಹಿ ಸರಣಗಮನೇಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತಉಪಸಮ್ಪದಾ। **ಓವಾದೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ** ಓವಾದಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣಉಪಸಮ್ಪದಾ। ಸಾ ಚ “ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ‘ತಿಬ್ಬಂ ಮೇ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ, ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಥೇರೇಸು ನವೇಸು ಮಜ್ಝಿಮೇಸೂ’ತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ‘ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮಿ ಕುಸಲೂಪಸಂಹಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಅಟ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಚೇತಸಾ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾ ಓಹಿತಸೋತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾತಿಹ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಏವಂ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ‘ಸಾತಸಹಗತಾ ಚ ಮೇ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ನ ವಿಜಹಿಸ್ಸತೀ’ತಿ, ಏವಞ್ಹಿ ತೇ, ಕಸ್ಸಪ, ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೪) ಇಮಿನಾ ಓವಾದಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಉಪಸಮ್ಪದಾ।

ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೂಪಸಮ್ಪದಾ ನಾಮ ಸೋಪಾಕಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಉಪಸಮ್ಪದಾ। ಭಗವಾ ಕಿರ ಪುಬ್ಬಾರಾಮೇ ಅನುಚಙ್ಕಮನ್ತಂ ಸೋಪಾಕಸಾಮಣೇರಂ “ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ, ಸೋಪಾಕ, ರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾನತ್ಥಾ ನಾನಾಬ್ಯಞ್ಜನಾ, ಉದಾಹು ಏಕತ್ಥಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನ”ನ್ತಿ ದಸ ಅಸುಭನಿಸ್ಸಿತೇ ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛಿ। ಸೋ ಬ್ಯಾಕಾಸಿ। ಭಗವಾ ತಸ್ಸ ಸಾಧುಕಾರಂ ದತ್ವಾ “ಕತಿವಸ್ಸೋಸಿ, ತ್ವಂ ಸೋಪಾಕಾ”ತಿ ಪುಚ್ಛಿ। ಸತ್ತವಸ್ಸೋಹಂ ಭಗವಾತಿ। ಸೋಪಾಕ, ತ್ವಂ ಮಮ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹೇ ಬ್ಯಾಕಾಸೀತಿ ಆರದ್ಧಚಿತ್ತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಂ ಅನುಜಾನಿ। ಅಯಂ ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣೂಪಸಮ್ಪದಾ।

ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥಉಪಸಮ್ಪದಾ ನಾಮ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಏತರಹಿ ಉಪಸಮ್ಪದಾ। **ಗರುಧಮ್ಮೂಪಸಮ್ಪದಾತಿ** ಗರುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಾ। ಸಾ ಚ ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ಅಟ್ಠಗರುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅನುಞ್ಞಾತಾ । **ಉಭತೋಸಙ್ಘೇ ಉಪಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಭಿಕ್ಖುನಿಸಙ್ಘತೋ ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥೇನ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘತೋ ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥೇನಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಅಟ್ಠವಾಚಿಕೂಪಸಮ್ಪದಾ। **ದೂತೇನ ಉಪಸಮ್ಪದಾ** ನಾಮ ಅಡ್ಢಕಾಸಿಯಾ ಗಣಿಕಾಯ ಅನುಞ್ಞಾತಾ ಉಪಸಮ್ಪದಾ।

ಞತ್ತಿಕಮ್ಮಂ ನವ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಕತಮಾನಿ ನವ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ? ಓಸಾರಣಂ, ನಿಸ್ಸಾರಣಂ, ಉಪೋಸಥೋ, ಪವಾರಣಾ, ಸಮ್ಮುತಿ, ದಾನಂ, ಪಟಿಗ್ಗಹಂ, ಪಚ್ಚುಕ್ಕಡ್ಢನಂ, ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಞ್ಞೇವ ನವಮನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ನವ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ “ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾಪೇಕ್ಖೋ, ಅನುಸಿಟ್ಠೋ ಸೋ

ಮಯಾ, ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಆಗಚ್ಛಾಹೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೨೬) ಏವಂ ಉಪಸಮ್ಪದಾಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಓಸಾರಣಾ **ಓಸಾರಣಾ** ನಾಮ।

"ಸುಣನ್ತು ಮೇ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ, ಅಯಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ, ಇಮಸ್ಸ ನೇವ ಸುತ್ತಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ನೋ ಸುತ್ತವಿಭಙ್ಗೋ, ಸೋ ಅತ್ಥಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಯ ಅತ್ಥಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ವುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಇಮಂ ಅಧಿಕರಣಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಉಬ್ಬಾಹಿಕವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ನಿಸ್ಸಾರಣಾ **ನಿಸ್ಸಾರಣಾ** ನಾಮ।

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಅಜ್ಜುಪೋಸಥೋ ಪನ್ನರಸೋ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಸಙ್ಘೋ ಉಪೋಸಥಂ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮವಸೇನ ಠಪಿತಾ ಞತ್ತಿ **ಉಪೋಸಥೋ** ನಾಮ।

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಅಜ್ಜ ಪವಾರಣಾ ಪನ್ನರಸೀ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಸಙ್ಘೋ ಪವಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವಾರಣಾಕಮ್ಮವಸೇನ ಠಪಿತಾ ಞತ್ತಿ **ಪವಾರಣಾ** ನಾಮ।

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪಸಮ್ಪದಾಪೇಕ್ಖೋ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಅನುಸಾಸೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಅನುಸಾಸೇಯ್ಯಾ"ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಅನ್ತರಾಯಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಅನ್ತರಾಯಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ವಿನಯಂ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೇನ ವಿನಯಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, "ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೇನ ವಿನಯಂ ಪುಟ್ಠೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಪರಂ ವಾ ಸಮ್ಮನ್ನಿತುಂ ಠಪಿತಾ ಞತ್ತಿ **ಸಮ್ಮುತಿ** ನಾಮ।

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಇದಂ ಚೀವರಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಸಙ್ಘೋ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದದೇಯ್ಯಾ"ತಿ, "ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ ಇಮಂ ಚೀವರಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ದದೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚೀವರಪತ್ತಾದೀನಂ ದಾನಂ **ದಾನಂ** ನಾಮ।

"ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಅಯಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮೋ ಭಿಕ್ಖು ಆಪತ್ತಿಂ ಸರತಿ ವಿವರತಿ ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತಿ ದೇಸೇತಿ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, "ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಅಹಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಪತಿಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ, ತೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ "ಪಸ್ಸಸೀ"ತಿ? ಆಮ ಪಸ್ಸಾಮೀತಿ। "ಆಯತಿಂ ಸಂವರೇಯ್ಯಾಸೀ"ತಿ ಏವಂ ಆಪತ್ತಿಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ **ಪಟಿಗ್ಗಹೋ** ನಾಮ।

"ಸುಣನ್ತು ಮೇ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ ಆವಾಸಿಕಾ, ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇದಾನಿ ಉಪೋಸಥಂ ಕರೇಯ್ಯಾಮ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾಮ, ಆಗಮೇ ಕಾಲೇ ಪವಾರೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ, ತೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ ಭಣ್ಡನಕಾರಕಾ ಕಲಹಕಾರಕಾ ಸಙ್ಘೇ ಅಧಿಕರಣಕಾರಕಾ ತಂ ಕಾಲಂ ಅನುವಸೇಯ್ಯುಂ, ಆವಾಸಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಬ್ಯತ್ತೇನ ಪಟಿಬಲೇನ ಆವಾಸಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಞಾಪೇತಬ್ಬಾ "ಸುಣನ್ತು ಮೇ, ಆಯಸ್ಮನ್ತಾ ಆವಾಸಿಕಾ, ಯದಾಯಸ್ಮನ್ತಾನಂ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಇದಾನಿ ಉಪೋಸಥಂ ಕರೇಯ್ಯಾಮ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾಮ, ಆಗಮೇ ಜುಣ್ಹೇ ಪವಾರೇಯ್ಯಾಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಕತಾ ಪವಾರಣಾ **ಪಚ್ಚುಕ್ಕಡ್ಢನಾ** ನಾಮ।

ಸಬ್ಬೇಹೇವ ಏಕಜ್ಝಂ ಸನ್ನಿಪತಿತಬ್ಬಂ, ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ ಬ್ಯತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಟಿಬಲೇನ ಸಙ್ಘೋ ಞಾಪೇತಬ್ಬೋ "ಸುಣಾತು ಮೇ, ಭನ್ತೇ, ಸಙ್ಘೋ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಭಣ್ಡನಜಾತಾನಂ ಕಲಹಜಾತಾನಂ ವಿವಾದಾಪನ್ನಾನಂ ವಿಹರತಂ ಬಹು ಅಸ್ಸಾಮಣಕಂ ಅಜ್ಝಾಚಿಣ್ಣಂ ಭಾಸಿತಪರಿಕ್ಕನ್ತಂ। ಸಚೇ ಮಯಂ ಇಮಾಹಿ ಆಪತ್ತೀಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಕಾರೇಸ್ಸಾಮ, ಸಿಯಾಪಿ ತಂ ಅಧಿಕರಣಂ ಕಕ್ಖಳತ್ತಾಯ ವಾಳತ್ತಾಯ ಭೇದಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ। ಯದಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಪತ್ತಕಲ್ಲಂ, ಸಙ್ಘೋ ಇಮಂ ಅಧಿಕರಣಂ ತಿಣವತ್ಥಾರಕೇನ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯ ಠಪೇತ್ವಾ ಥುಲ್ಲವಜ್ಜಂ, ಠಪೇತ್ವಾ ಗಿಹಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ತಿಣವತ್ಥಾರಕಸಮಥೇ ಕತಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಞತ್ತಿ **ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಂ** ನಾಮ।

ಞತ್ತಿದುತಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಕತಮಾನಿ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ? ಓಸಾರಣಂ , ನಿಸ್ಸಾರಣಂ, ಸಮ್ಮುತಿ, ದಾನಂ, ಉದ್ಧರಣಂ, ದೇಸನಂ, ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಸತ್ತಮನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ ವಡ್ಢಸ್ಸ ಲಿಚ್ಛವಿನೋ ಪತ್ತನಿಕ್ಕುಜ್ಜನವಸೇನ ಖನ್ಧಕೇ ವುತ್ತಾ **ನಿಸ್ಸಾರಣಾ,** ತಸ್ಸೇವ ಪತ್ತಉಕ್ಕುಜ್ಜನವಸೇನ ವುತ್ತಾ **ಓಸಾರಣಾ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೀಮಾಸಮ್ಮುತಿ ತಿಚೀವರೇನ ಅವಿಪ್ಪವಾಸಸಮ್ಮುತಿ ಸನ್ಥತಸಮ್ಮುತಿ ಭತ್ತುದ್ದೇಸಕಸೇನಾಸನಗ್ಗಾಹಾಪಕಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕ-ಚೀವರಪ್ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕ-ಚೀವರಭಾಜಕ-ಯಾಗುಭಾಜಕ-ಫಲಭಾಜಕ-ಖಜ್ಜಭಾಜಕ-ಅಪ್ಪಮತ್ತಕವಿಸ್ಸಜ್ಜಕ- ಸಾಟಿಯಗ್ಗಾಹಾಪಕ-ಪತ್ತಗ್ಗಾಹಾಪಕ-ಆರಾಮಿಕಪೇಸಕ-ಸಾಮಣೇರಪೇಸಕಸಮ್ಮುತೀತಿ ಏತಾಸಂ ಸಮ್ಮುತೀನಂ ವಸೇನ **ಸಮ್ಮುತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಠಿನಚೀವರದಾನಮತಕಚೀವರದಾನವಸೇನ **ದಾನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಠಿನುದ್ಧಾರಣವಸೇನ **ಉದ್ಧಾರೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕುಟಿವತ್ಥುವಿಹಾರವತ್ಥುದೇಸನಾವಸೇನ **ದೇಸನಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಾ ಪನ ತಿಣವತ್ಥಾರಕಸಮಥೇ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಞತ್ತಿಞ್ಚ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕೇಕಂ ಞತ್ತಿಞ್ಚಾತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಞತ್ತಿಯೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪುನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕಾ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಞತ್ತಿದುತಿಯಕಮ್ಮವಾಚಾ ವುತ್ತಾ। ತಾಸಂ ವಸೇನ **ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಞತ್ತಿಚತುತ್ಥಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಕತಮಾನಿ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ? ಓಸಾರಣಂ, ನಿಸ್ಸಾರಣಂ, ಸಮ್ಮುತಿ, ದಾನಂ, ನಿಗ್ಗಹಂ, ಸಮನುಭಾಸನಂ, ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಞ್ಞೇವ ಸತ್ತಮನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಸತ್ತ ಠಾನಾನಿ ಗಚ್ಛತಿ। ತತ್ಥ ತಜ್ಜನೀಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ **ನಿಸ್ಸಾರಣಾ,** ತೇಸಂಯೇವ ಚ ಕಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ **ಓಸಾರಣಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭಿಕ್ಖುನೋವಾದಕಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ **ಸಮ್ಮುತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪರಿವಾಸದಾನಮಾನತ್ತದಾನವಸೇನ **ದಾನಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮೂಲಾಯಪಟಿಕಸ್ಸನಕಮ್ಮವಸೇನ **ನಿಗ್ಗಹೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಉಕ್ಖಿತ್ತಾನುವತ್ತಕಾ, ಅಟ್ಠ ಯಾವತತಿಯಕಾ, ಅರಿಟ್ಠೋ, ಚಣ್ಡಕಾಳೀ ಚ ಇಮೇತೇ ಯಾವತತಿಯಕಾತಿ ಇಮಾಸಂ ಏಕಾದಸನ್ನಂ ಸಮನುಭಾಸನಾನಂ ವಸೇನ **ಸಮನುಭಾಸನಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಉಪಸಮ್ಪದಕಮ್ಮಅಬ್ಭಾನಕಮ್ಮವಸೇನ **ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಧಮ್ಮಸಮ್ಮುಖತಾತಿಆದೀಸು ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ, ಯೇನ ವಿನಯೇನ, ಯೇನ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇನ ಸಙ್ಘೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ **ಧಮ್ಮಸಮ್ಮುಖತಾ, ವಿನಯಸಮ್ಮುಖತಾ, ಸತ್ಥುಸಾಸನಸಮ್ಮುಖತಾ।** ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಭೂತವತ್ಥು। **ವಿನಯೋ**ತಿ ಚೋದನಾ ಚೇವ ಸಾರಣಾ ಚ। **ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ** ನಾಮ ಞತ್ತಿಸಮ್ಪದಾ ಚೇವ ಅನುಸಾವನಸಮ್ಪದಾ ಚ। ಯಾವತಿಕಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಕಮ್ಮಪ್ಪತ್ತಾ, ತೇ ಆಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಛನ್ದಾರಹಾನಂ ಛನ್ದೋ ಆಹಟೋ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾ ನಪ್ಪಟಿಕ್ಕೋಸನ್ತಿ, ಅಯಂ **ಸಙ್ಘಸಮ್ಮುಖತಾ।** ಯಸ್ಸ ಸಙ್ಘೋ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ **ಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಮುಖತಾ।** ಸೇಸಮೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ದುಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ತಿಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಬಾಲವಗ್ಗೋ

೧. ಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧. ತಿಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಭಯನ್ತಿ** ಭೀತಿ ಚೇತಸೋ ಬ್ಯಧೋತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋ"**ತಿ। **ಉಪದ್ದವೋತಿ** ಅನ್ತರಾಯೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ವಿಕ್ಖೇಪಕಾರಣತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಅನೇಕಗ್ಗತಾಕಾರೋ"**ತಿ। **ಉಪಸಗ್ಗೋತಿ** ಉಪಸಜ್ಜನಂ, ದೇವತೋಪಪೀಳಾದಿನಾ ಅಪ್ಪಟಿಕಾರವಿಘಾತಾಪತ್ತಿ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಕಾರಾಭಾವೇನ ವಿಹಞ್ಞಮಾನಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಓಸೀದನಕಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಲಗ್ಗನಾಕಾರೋ"**ತಿ। **ಯಥಾವುತ್ತೇ ದಿವಸೇ ಅನಾಗಚ್ಛನ್ತೇಸೂತಿ** ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಆಗನ್ತುಂ ನಿಯಮಿತದಿವಸೇ ಅನಾಗಚ್ಛನ್ತೇಸು। **ದ್ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿಂ ದತ್ವಾತಿ** ಬಹಿ ಅನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಾಯ ದ್ವಾರೇ ಅಗ್ಗಿಂ ದತ್ವಾ।

ನಳೇಹಿ ಛನ್ನಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾತಿ ನಳೇಹಿ ತಿಣಚ್ಛದನಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉಪರಿ ಛಾದೇತ್ವಾ ತೇಹಿಯೇವ ದಾರುಕುಟಿಕನಿಯಾಮೇನ ಪರಿತೋಪಿ ಛಾದಿತಾ। **ಏಸೇವ ನಯೋತಿ** ಇಮಿನಾ ತಿಣೇಹಿ ಛನ್ನತಂ ಸೇಸಸಮ್ಭಾರಾನಂ ರುಕ್ಖಮಯತಞ್ಚ ಅತಿದಿಸತಿ।

ವಿಧವಪುತ್ತೇತಿ ಅನ್ತಭಾವೋಪಲಕ್ಖಣಂ। ತೇ ಹಿ ನಿಪ್ಪಿತಿಕಾ ಅವಿನೀತಾ ಅಸಂಯತಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಿನೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨. ದುತಿಯೇ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಬಾಲೋ ಅಯನ್ತಿ ಞಾಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ಕಮ್ಮಂ ಲಕ್ಖಣಮೇತಸ್ಸಾತಿ **ಕಮ್ಮಲಕ್ಖಣೋತಿ** ಆಹ **"ಕಾಯದ್ವಾರಾದಿಪವತ್ತಂ ಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಅಪದೀಯನ್ತಿ ದೋಸಾ ಏತೇನ ರಕ್ಖೀಯನ್ತಿ, ಲೂಯನ್ತಿ ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಾತಿ ಅಪದಾನಂ, ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ, ಮಿಚ್ಛಾ ವಾ ಪವತ್ತಪ್ಪಯೋಗೋ। ತೇನ ಸೋಭತೀತಿ **ಅಪದಾನಸೋಭನೀ** । ತೇನಾಹ **"ಪಞ್ಞಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತನೋ ಚರಿತೇನೇವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾಯ ಏವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಚಿನ್ತೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩-೪. ತತಿಯೇ **ಏತೇಹೀತಿ** ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಾದೀಹಿ। ಏತೇನ ಲಕ್ಖಣಸದ್ದಸ್ಸ ಸರಣತ್ಥತಮಾಹ। **ತಾನೇವಾತಿ** ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಏವ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಬಾಲಸ್ಸ। ಬಾಲೋ ಅಯನ್ತಿ ನಿಮೀಯತಿ ಸಞ್ಜಾನೀಯತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಬಾಲನಿಮಿತ್ತಾನಿ**। ಅಪದಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ವಿಖ್ಯಾತಂ ಕಮ್ಮಂ, ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಾದೀನಿ ಚ ಬಾಲೇ ವಿಖ್ಯಾತಾನಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವೇನ। ತಸ್ಮಾ **"ಬಾಲಸ್ಸ ಅಪದಾನಾನೀ"**ತಿ। ಅಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ದುಟ್ಠಂ ದೂಸಿತಂ ಚಿನ್ತಿತಂ ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಂ, ತಂ ಚಿನ್ತೇತೀತಿ **ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತೀ**। ಲೋಭಾದೀಹಿ ದುಟ್ಠಂ ಭಾಸಿತಂ ಮುಸಾವಾದಾದಿಂ ಭಾಸತೀತಿ **ದುಬ್ಭಾಸಿತಭಾಸೀ**। ತೇಸಂಯೇವ ವಸೇನ ಕತ್ತಬ್ಬತೋ ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಂ ಕರೋತೀತಿ **ದುಕ್ಕಟಕಮ್ಮಕಾರೀ**। ತೇನಾಹ **"ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ। **ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನಾತಿ** "ಬಾಲೋ ಅಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಸ್ಸ "ಪಣ್ಡಿತೋ ಅಯನ್ತಿ ಏತೇಹಿ ಲಕ್ಖೀಯತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅನುಸ್ಸರಣೇನ। **ಮನೋಸುಚರಿತಾದೀನಂ ವಸೇನಾತಿ** "ಚಿನ್ತಯನ್ತೋ ಅನಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದಸಮ್ಮಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಸುಚಿನ್ತಿತಮೇವ ಚಿನ್ತೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮನೋಸುಚರಿತಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸುಚರಿತಾನಂ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಚತುತ್ಥಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಚಿನ್ತೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೧೦. ಅಯೋನಿಸೋಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫-೧೦. ಪಞ್ಚಮೇ **ಕತಿ ನು ಖೋ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನೀ**ತಿಆದಿ ಛಕ್ಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। **ಏವಂ ಚಿನ್ತಿತ**ನ್ತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಚಿನ್ತಿತಂ। **ಅಪಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಞನ್ತಿ ಕಥೇಸೀ**ತಿ ಅಪಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಞೋ ಅಯನ್ತಿ ಮಞ್ಞಮಾನೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಸಿ। **ದಸವಿಧಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಂ ಅಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ –

"ಸಿಥಿಲಂ ಧನಿತಞ್ಚ ದೀಘರಸ್ಸಂ, ಗರುಕಂ ಲಹುಕಞ್ಚ ನಿಗ್ಗಹೀತಂ।
ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ವವತ್ಥಿತಂ ವಿಮುತ್ತಂ, ದಸಧಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಭೇದೋ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೯೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೯೧; ಪರಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೮೫; ವಿ॰ ಸಙ್ಗ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೫೨) –

ಏವಂ ವುತ್ತಂ ದಸವಿಧಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಂ ಅಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ।

ತತ್ಥ ಠಾನಕರಣಾನಿ ಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ **ಸಿಥಿಲಂ,** ತಾನಿಯೇವ ಧನಿತಾನಿ ಅಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ **ಧನಿತಂ**। ದ್ವಿಮತ್ತಕಾಲಂ **ದೀಘಂ,** ಏಕಮತ್ತಕಾಲಂ **ರಸ್ಸಂ**। **ಗರುಕ**ನ್ತಿ ದೀಘಮೇವ, ಯಂ ವಾ "ಆಯಸ್ಮತೋ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸಾ"ತಿ ಸಂಯೋಗಪರಂ ಕತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ, **ಲಹುಕ**ನ್ತಿ ರಸ್ಸಮೇವ, ಯಂ ವಾ "ಆಯಸ್ಮತೋ ಬುದ್ಧರಕ್ಖಿತಥೇರಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂ ವಿಸಂಯೋಗಪರಂ ಕತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ನಿಗ್ಗಹೀತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕರಣಾನಿ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವಿವಟೇನ ಮುಖೇನ ಸಾನುನಾಸಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸಮ್ಬನ್ಧ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪರಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತ್ವಾ "ತುಣ್ಹಸ್ಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವವತ್ಥಿತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪರಪದೇನ ಅಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ "ತುಣ್ಹೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕರಣಾನಿ ಅನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ವಿವಟೇನ ಮುಖೇನ ಸಾನುನಾಸಿಕಂ ಅಕತ್ವಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ದಸಧಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಭೇದೋ**ತಿ ಏವಂ ಸಿಥಿಲಾದಿವಸೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಕ್ಖರುಪ್ಪಾದಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಸಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಭೇದೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚ।

"ಅಟ್ಠಾನಂ ಖೋ ಏತಂ, ಆವುಸೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಾ"ತಿಆದಿ ಪಞ್ಚಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **"ಕತಿ ನು ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನೀ"**ತಿಆದಿ ಪನ ಛಕ್ಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಛಟ್ಠಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಅಯೋನಿಸೋಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ರಥಕಾರವಗ್ಗೋ

೧. ಞಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಞಾತೋಯೇವ ಪಞ್ಞಾತೋತಿ ಆಹ **“ಞಾತೋ ಪಞ್ಞಾತೋ”**ತಿ। ಕಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮಿಕೇತಿ ಆಹ **“ಸಾಸನಸ್ಸಾ”**ತಿ, ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮಿಕೇ ಅಪ್ಪತಿರೂಪೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಅನನುಲೋಮಿಕಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಚನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕ”**ನ್ತಿ ಆಹ । **ಸಾಸನಸ್ಸಾ**ತಿ ವಾ ಸಾಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಸನಂ ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಅನನುಲೋಮಿಕನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗ**ನ್ತಿ ಲಿಙ್ಗತೋ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಂ। **“ವಿಯಪುಗ್ಗಲೇ”ತಿ ಆಹಾ**ತಿ ಲಿಙ್ಗಸಭಾಗೇಹಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಆಹ। **ಉಮ್ಮಾದಂ ಪಾಪುಣೀ**ತಿ ಸೋ ಕಿರ ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಿಹಿತದ್ವಾರಗಬ್ಭೇ ಸಯನಪಿಟ್ಠೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಭರಿಯಂ ಆರಬ್ಭ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಮೇತ್ತಾಮುಖೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ರಾಗೇನ ಅನ್ಧೀಕತೋ ಭರಿಯಾಯ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ದ್ವಾರಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾಪಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುಕಾಮತಾಯ ಭಿತ್ತಿಂ ಪಹರನ್ತೋ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಭಿತ್ತಿಯುದ್ಧಮಕಾಸಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಞಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಾರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨. ದುತಿಯೇ **ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಿಸ್ಸಿತಮೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜೂಪಗತಸಮನನ್ತರಮೇವ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಮ್ಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಮಗ್ಗಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಕಸಿಣಪರಿಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಮಗ್ಗಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನೇವ ತೇಸಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ತೇಹಿ ವಿನಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಸಿಖಾಪತ್ತತ್ತಾ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇಸು ವಿಯ ಫಲಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಸಾತಿಸಯೋ ಅಸಮ್ಮೋಹೋತಿ **“ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಾಮಂ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಜಾನನಾ ಪನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣಂ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖಕಿರಿಯಾತಿ **“ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **“ಅತ್ತನಾವ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ”**ತಿ। ತಥಾ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಚಸ್ಸ ಅತ್ತನಿ ಪಟಿಲಾಭೋತಿ “ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ”ತಿ।

ಸಾರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಆಸಂಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩. ತತಿಯೇ **ಸನ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸನ್ತ**-ಸದ್ದೋ “ದೀಘಂ ಸನ್ತಸ್ಸ ಯೋಜನ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೬೦) ಕಿಲನ್ತಭಾವೇ ಆಗತೋ। “ಅಯಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಸನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ ಸಮಿತಾ”ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೫೭೬) ನಿರುದ್ಧಭಾವೇ। “ಅಧಿಗತೋ ಖೋ ಮ್ಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ಗಮ್ಭೀರೋ ದುದ್ದಸೋ ದುರನುಬೋಧೋ ಸನ್ತೋ ಪಣೀತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭-೮) ಸನ್ತಞಾಣಗೋಚರತಾಯಂ। “ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಸದಾ ಸತಿಮತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೨೭) ಕಿಲೇಸವೂಪಸಮೇ। “ಸನ್ತೋ ಹವೇ ಸಬ್ಭಿ ಪವೇದಯನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೫೧) ಸಾಧೂಸು। “ಪಞ್ಚಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಚೋರಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೧೯೫) ಅತ್ಥಿಭಾವೇ। ಇಧಾಪಿ ಅತ್ಥಿಭಾವೇಯೇವಾತಿ ಆಹ **“ಸನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತೀ”**ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಲೋಕಸಙ್ಕೇತವಸೇನ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಹೇತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ

ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ। ಅತ್ಥೀತಿ ಚೇತಂ ನಿಪಾತಪದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦) ವಿಯ।

ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾತಿ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಾ। ಯಞ್ಹಿ ಸಂವಿಜ್ಜತಿ, ತಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ತೇನಾಹ "**ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ**"ನ್ತಿ। **ಅನಾಸೋತಿ** ಪತ್ಥನಾರಹಿತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಪತ್ಥನೋ**"ತಿ। ಆಸಂಸತಿ ಪತ್ಥೇತೀತಿ **ಆಸಂಸೋ।** ವೇಣುವೇತ್ತಾದಿವಿಲೀವೇಹಿ ಸುಪ್ಪಾದಿಭಾಜನಕಾರಕಾ **ವಿಲೀವಕಾರಕಾ।** ಮಿಗಮಚ್ಛಾದೀನಂ ನಿಸಾದನತೋ **ನೇಸಾದಾ,** ಮಾಗವಿಕಮಚ್ಛಬನ್ಧಾದಯೋ। ರಥೇಸು ಚಮ್ಮೇನ ನಹನಕರಣತೋ **ರಥಕಾರಾ** , ಧಮ್ಮಕಾರಾ। ಪುಇತಿ ಕರೀಸಸ್ಸ ನಾಮಂ, ತಂ ಕುಸೇನ್ತಿ ಅಪನೇನ್ತೀತಿ **ಪುಕ್ಕುಸಾ,** ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಾ।

ದುಬ್ಬಣ್ಣೋತಿ ವಿರೂಪೋ। **ಓಕೋಟಿಮಕೋತಿ** ಆರೋಹಾಭಾವೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋ, ರಸ್ಸಕಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಲಕುಣ್ಡಕೋ**"ತಿ। ಲಕು ವಿಯ ಘಟಿಕಾ ವಿಯ ಡೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಹಿ **ಲಕುಣ್ಡಕೋ,** ರಸ್ಸೋ। ಕಣತಿ ನಿಮೀಲತೀತಿ **ಕಾಣೋ।** ತಂ ಪನಸ್ಸ ನಿಮೀಲನಂ ಏಕೇನ ಅಕ್ಖಿನಾ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಚಾತಿ ಆಹ "**ಏಕಕ್ಖಿಕಾಣೋ ವಾ ಉಭಯಕ್ಖಿಕಾಣೋ ವಾ**"ತಿ। ಕುಣನಂ ಕುಣೋ, ಹತ್ಥವೇಕಲ್ಲಂ। ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕುಣೀ। ಖಞ್ಜೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಾದವಿಕಲೋ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸಙ್ಖಾತೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಪಕ್ಖೋ ಪದೇಸೋ ಹತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪಕ್ಖಹತೋ।** ತೇನಾಹ "**ಪೀಠಸಪ್ಪೀ**"ತಿ। ಪದೀಪೇ ಪದೀಪನೇ ಏತಬ್ಬಂ ನೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಪದೀಪೇಯ್ಯಂ,** ತೇಲಾದಿಉಪಕರಣಂ।

ಆಸಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕೇ ಕನಿಟ್ಠೋ ಪತ್ಥನಂ ನ ಕರೋತಿ ಜೇಟ್ಠೇ ಸತಿ ಕನಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅನಧಿಕಾರತ್ತಾ। ಅಭಿಸೇಕಂ ಅರಹತೀತಿ ಅಭಿಸೇಕಾರಹೋ, **ನ ಅಭಿಸೇಕಾರಹೋ** ಕಾಣಕುಣಿಆದಿದೋಸಸಮನ್ನಾಗತೋ।

ಸೀಲಸ್ಸ ದುಟ್ಠು ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಾವತ್ಥೋ ಇಧ ದು-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ನಿಸ್ಸೀಲೋ**"ತಿ। "ಪಾಪಂ ಪಾಪೇನ ಸುಕರ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಉದಾ॰ ೪೮; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ವಿಯ ಪಾಪ-ಸದ್ದೋ ನಿಹೀನಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ "**ಲಾಮಕಧಮ್ಮೋ**"ತಿ। ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ **ದುಸ್ಸೀಲೋ।** ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿಯಾ **ಪಾಪಧಮ್ಮೋ।** ಕಾಯವಾಚಾಸಂವರಭೇದೇನ ವಾ **ದುಸ್ಸೀಲೋ,** ಮನೋಸಂವರಭೇದೇನ, ಸತಿಸಂವರಾದಿಭೇದೇನ ವಾ **ಪಾಪಧಮ್ಮೋ।** ಅಸುದ್ಧಪ್ಪಯೋಗತಾಯ **ದುಸ್ಸೀಲೋ,** ಅಸುದ್ಧಾಸಯತಾಯ **ಪಾಪಧಮ್ಮೋ।** ಕುಸಲಸೀಲವಿರಹೇನ **ದುಸ್ಸೀಲೋ,** ಅಕುಸಲಸೀಲಸಮನ್ನಾಗಮೇನ **ಪಾಪಧಮ್ಮೋ। ಅಸುಚೀಹೀತಿ** ಅಪರಿಸುದ್ಧೇಹಿ। **ಸಙ್ಕಾಹಿ ಸರಿತಬ್ಬಸಮಾಚಾರೋತಿ** "ಇಮಸ್ಸ ಮಞ್ಞೇ ಇದಂ ಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಯ ಸರಿತಬ್ಬಸಮಾಚಾರೋ। ತೇನಾಹ "**ಕಿಞ್ಚಿದೇವಾ**"ತಿಆದಿ। **ಅತ್ತನಾಯೇವ ವಾ ಸಙ್ಕಾಹಿ ಸರಿತಬ್ಬಸಮಾಚಾರೋತಿ** ಏತೇನಪಿ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂಯೇವ ಸಙ್ಕಸ್ಸರಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅತ್ತನೋ ಸಙ್ಕಾಯ ಪರೇಸಂ ಸಮಾಚಾರಕಿರಿಯಂ ಸರತಿ ಆಸಙ್ಕತಿ ವಿಧಾವತೀತಿಪಿ **ಸಙ್ಕಸ್ಸರಸಮಾಚಾರೋತಿ** ಏವಮೇತ್ಥ ಕತ್ತುಸಾಧನತಾಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಸ್ಸ ಹಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜನೇ ಕಥೇನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಮಮ ದೋಸಂ ಮಞ್ಞೇ ಕಥೇನ್ತೀ"ತಿ ತೇಸಂ ಸಮಾಚಾರಂ ಸಙ್ಕಾಯ ಸರತಿ ಧಾವತಿ।

ಏವಂಪಟಿಞ್ಞೋತಿ ಸಲಾಕಗ್ಗಹಣಾದೀಸು "ಕಿತ್ತಕಾ ವಿಹಾರೇ ಸಮಣಾ"ತಿ ಗಣನಾಯ ಆರದ್ಧಾಯ "ಅಹಮ್ಪಿ ಸಮಣೋ, ಅಹಮ್ಪಿ ಸಮಣೋ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ದತ್ವಾ ಸಲಾಕಗ್ಗಹಣಾದೀನಿ ಕರೋತೀತಿ ಸಮಣೋ ಅಹನ್ತಿ ಏವಂಸಮಣಪ್ಪಟಿಞ್ಞೋ। **ಸುಮ್ಭಕಪತ್ತಧರೇತಿ** ಮತ್ತಿಕಾಪತ್ತಧರೇ। **ಪೂತಿನಾ ಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಕಮ್ಮೇನ, ನಿಗ್ಗುಣತಾಯ ವಾ ಗುಣಸಾರವಿರಹಿತತ್ತಾ **ಅನ್ತೋಪೂತಿ।** ಕಸಮ್ಬುಕಚವರೋ ಜಾತೋ ಸಞ್ಜಾತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕಸಮ್ಬುಜಾತೋತಿ** ಆಹ "**ಸಞ್ಜಾತರಾಗಾದಿಕಚವರೋ**"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಕಸಮ್ಬು ವುಚ್ಚತಿ ತಿನ್ತಕುಣಪಕಸಟಂ ಉದಕಂ, ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸಾಸನೇ ದುಸ್ಸೀಲೋ ನಾಮ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ ತಿನ್ತಕುಣಪಉದಕಸದಿಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಸಮ್ಬು ವಿಯ ಜಾತೋತಿ **ಕಸಮ್ಬುಜಾತೋ। ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಉಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ನತ್ಥಿತಾಯಾತಿ** ಯತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಸಕ್ಕಾ

ಭವೇಯ್ಯ ಅರಹತ್ತಂ ಲದ್ಧುಂ, ತಸ್ಸಾ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಭಿನ್ನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾಸೀಲಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯಾ**ತಿ ಯತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಸಕ್ಕಾ ಭವೇಯ್ಯ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ।

ಆಸಂಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂಹೀ**ತಿ ದಾನಪಿಯವಚನಅತ್ಥಚರಿಯಾಸಮಾನತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಕಾರಣೇಹಿ। **ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಆಣಾಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಚಕ್ಕ**ನ್ತಿ ವಾ ಇಧ ರತನಚಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಚಕ್ಕಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ, ಲಕ್ಖಣೇ, ರಥಙ್ಗೇ, ಇರಿಯಾಪಥೇ, ದಾನೇ, ರತನಧಮ್ಮಖುರಚಕ್ಕಾದೀಸು ಚ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಪಾದತಲೇಸು ಚಕ್ಕಾನಿ ಜಾತಾನೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫; ૩.೨೦೪) ಏತ್ಥ ಲಕ್ಖಣೇ। "ಚಕ್ಕಂವ ವಹತೋ ಪದ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧) ಏತ್ಥ ರಥಙ್ಗೇ। "ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಏತ್ಥ ಇರಿಯಾಪಥೇ। "ದದಂ ಭುಞ್ಜ ಮಾ ಚ ಪಮಾದೋ, ಚಕ್ಕಂ ವತ್ತಯ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನ"ನ್ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೭.೧೪೯) ಏತ್ಥ ದಾನೇ। "ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಾತುರಹೋಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೩) ಏತ್ಥ ರತನಚಕ್ಕೇ। "ಮಯಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೬೨) ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ। "ಇಚ್ಛಾಹತಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ, ಚಕ್ಕಂ ಭಮತಿ ಮತ್ಥಕೇ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೫.೧೦೩) ಏತ್ಥ ಖುರಚಕ್ಕೇ। "ಖುರಪರಿಯನ್ತೇನ ಚಕ್ಕೇನಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೬) ಏತ್ಥ ಪಹರಣಚಕ್ಕೇ। "ಅಸನಿವಿಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ૩.೬೧) ಏತ್ಥ ಅಸನಿಮಣ್ಡಲೇ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ರತನಚಕ್ಕೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕಿತ್ತಾವತಾ ಪನಾಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ನಾಮ ಹೋತಿ? ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ಚಕ್ಕರತನಂ ಆಕಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಸಬ್ಬಚಕ್ಕವತ್ತೀನಞ್ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಾಸನತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕರತನಸಮೀಪಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಹತ್ಥಿಸೋಣ್ಡಸದಿಸಪನಾಳಿಂ ಸುವಣ್ಣಭಿಙ್ಕಾರಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದಕೇನ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಿತ್ವಾ "ಅಭಿವಿಜಿನಾತು ಭವಂ ಚಕ್ಕರತನ"ನ್ತಿ ವಚನಸಮನನ್ತರಮೇವ ವೇಹಾಸಂ ಅಬ್ಭುಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಸಮಕಾಲಮೇವ, ಸೋ ರಾಜಾ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಧಮ್ಮೋ, ದಸವಿಧಂ ವಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಂ। ದಸವಿಧೇ ವಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಅಗರಹಿತೇ ವಾ ರಾಜಧಮ್ಮೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ಧಮ್ಮಿಕೋ**। ತೇನ ಚ ಧಮ್ಮೇನ ಸಕಲಲೋಕಂ ರಞ್ಜೇತೀತಿ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ**। ಧಮ್ಮೇನ ವಾ ಲದ್ಧರಜ್ಜತ್ತಾ **ಧಮ್ಮರಾಜಾ**। ಚಕ್ಕವತ್ತೀಹಿ ಧಮ್ಮೇನ ಞಾಯೇನ ರಜ್ಜಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಅಧಮ್ಮೇನ। **ದಸವಿಧೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತೇನಾ**ತಿ ದಸಪ್ಪಭೇದೇನ ಚಕ್ಕವತ್ತೀನಂ ವತ್ತೇನ।

ಕಿಂ ಪನ ತಂ ದಸವಿಧಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ -

> "ಕತಮಂ ಪನ ತಂ, ದೇವ, ಅರಿಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತನ್ತಿ? ತೇನ ಹಿ ತ್ವಂ, ತಾತ, ಧಮ್ಮಂಯೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಧಮ್ಮಂ ಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಮಾನೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಪೂಜೇನ್ತೋ ಧಮ್ಮಂ ಅಪಚಾಯಮಾನೋ ಧಮ್ಮದ್ಧಜೋ ಧಮ್ಮಕೇತು ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ ಧಮ್ಮಿಕಂ ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಂ ಸಂವಿದಹಸ್ಸು ಅನ್ತೋಜನಸ್ಮಿಂ ಬಲಕಾಯಸ್ಮಿಂ ಖತ್ತಿಯೇಸು ಅನುಯನ್ತೇಸು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇಸು ನೇಗಮಜಾನಪದೇಸು ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಮಿಗಪಕ್ಖೀಸು। ಮಾ ಚ ತೇ, ತಾತ, ವಿಜಿತೇ ಅಧಮ್ಮಕಾರೋ ಪವತ್ತಿತ್ಥ। ಯೇ ಚ ತೇ, ತಾತ, ವಿಜಿತೇ ಅಧನಾ ಅಸ್ಸು, ತೇಸಞ್ಚ ಧನಮನುಪ್ಪದೇಯ್ಯಾಸಿ। ಯೇ ಚ ತೇ, ತಾತ, ವಿಜಿತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಮದಪ್ಪಮಾದಾ ಪಟಿವಿರತಾ ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚೇ ನಿವಿಟ್ಠಾ ಏಕಮತ್ತಾನಂ ದಮೇನ್ತಿ, ಏಕಮತ್ತಾನಂ ಸಮೇನ್ತಿ, ಏಕಮತ್ತಾನಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಪೇನ್ತಿ। ತೇ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿಪುಚ್ಛೇಯ್ಯಾಸಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾಸಿ - 'ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಕುಸಲಂ ಕಿಂ ಅಕುಸಲಂ, ಕಿಂ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕಿಂ

ಅನವಜ್ಜಂ, ಕಿಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಕಿಂ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ, ಕಿಂ ಮೇ ಕರಿಯಮಾನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಅಸ್ಸ, ಕಿಂ ವಾ ಪನ ಮೇ ಕರಿಯಮಾನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಅಸ್ಸಾ'ತಿ। ತೇಸಂ ಸುತ್ವಾ ಯಂ ಅಕುಸಲಂ, ತಂ ಅಭಿನಿವಜ್ಜೇಯ್ಯಾಸಿ, ಯಂ ಕುಸಲಂ, ತಂ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತೇಯ್ಯಾಸಿ। ಇದಂ ಖೋ, ತಾತ, ತಂ ಅರಿಯಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತ''ನ್ತಿ -

ಏವಂ **ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೪) ಆಗತನಯೇನ ಅನ್ತೋಜನಸ್ಮಿಂ ಬಲಕಾಯೇ ಏಕಂ, ಖತ್ತಿಯೇಸು ಏಕಂ, ಅನುಯನ್ತೇಸು ಏಕಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಹಪತಿಕೇಸು ಏಕಂ, ನೇಗಮಜಾನಪದೇಸು ಏಕಂ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಸು ಏಕಂ, ಮಿಗಪಕ್ಖೀಸು ಏಕಂ, ಅಧಮ್ಮಕಾರಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಏಕಂ, ಅಧನಾನಂ ಧನಾನುಪ್ಪದಾನಂ ಏಕಂ, ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಂ ಏಕನ್ತಿ ಏವಮೇವಂ ತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿವತ್ತಂ ದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಗಹಪತಿಕೇ ಪನ ಪಕ್ಖಿಜಾತೇ ಚ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ದ್ವಾದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ಅಞ್ಞಥಾ ವತ್ತಿತುಂ ಅದೇನ್ತೋ ಸೋ ಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ತದಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತೇನ **ತದಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಚೇತಸಾ**। **ಸಕ್ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಆದರಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಕರೋನ್ತೋ। ತೇನಾಹ ''**ಯಥಾ**''ತಿಆದಿ। **ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಕರಣವಸೇನ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ ''**ತಸ್ಮಿಂ ಗಾರವುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ**''ತಿ। **ಧಮ್ಮಾಧಿಪತಿಭೂತಾಗತಭಾವೇನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಜೇಟ್ಠಕಭಾವೇನ ಪುರಿಮತರಂ ಅತ್ತಭಾವೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಮುಪಚಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಚ ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾನಂ ಕರಣೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದೀಸು ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ। **ಪರಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅನತ್ಥತೋ ರಕ್ಖನ್ತೋ। ತೇನೇವ ಪರರಕ್ಖಸಾಧನೇನ ಖನ್ತಿಆದಿಗುಣೇನ ಅತ್ತಾನಂ ತತೋ ಏವ ರಕ್ಖತಿ। **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾಯ। **ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಗೇಹಾದೀನಿ** ಸೀತುಣ್ಹಾದಿಪ್ಪಟಿಬಾಹನೇನ **ಆವರಣಂ**।

ಅನ್ತೋಜನಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಭೂತೇ ಪುತ್ತದಾರಾದಿಜನೇ। **ಸೀಲಸಂವರೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ರಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವತ್ಥಗನ್ಧಮಾಲಾದೀನಿ ಚಸ್ಸ ದದಮಾನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆವರಣಂ, ಇತರೇನ ಗುತ್ತಿಂ। **ಸಮ್ಪದಾನೇನಪೀ**ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಸೀಲಸಂವರೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಾದೀನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಪರೇಸುಪಿ ಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣೇ। ನಿಗಮೋ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನೇಗಮಾ**। ಏವಂ **ಜಾನಪದಾ**ತಿ ಆಹ ''**ತಥಾ ನಿಗಮವಾಸಿನೋ**''ತಿಆದಿನಾ।

ರಕ್ಖಾವರಣಗುತ್ತಿಯಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀಸು ಸಂವಿದಹನಂ ಠಪನಂ ನಾಮ ತದುಪದೇಸೋಯೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ''**ಕಥೇತ್ವಾ**''ತಿ। **ಏತೇಸೂ**ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೇಸು ಸಮಣಾದೀಸು। **ಪಟಿವತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ** ಖೀಣಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪುನ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಸಚೇತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಇಸಯೋ ಪತನ್ತಿ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಇಸಿಪತನ**ನ್ತಿ ಆಹ ''**ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಙ್ಖಾತಾನ**''ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬೂಪಕರಣಾನಿ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಛೇದನತಚ್ಛನಾದಿಸಾಧನಾನಿ ಉಪಕರಣಾನಿ ರಞ್ಞಾ ಆಣತ್ತದಿವಸೇಯೇವ ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ। ನಾನಾ ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಾನಾಕರಣಂ,** ನಾನಾಭಾವೋತಿ ಆಹ ''**ನಾನತ್ತ**''ನ್ತಿ। **ನೇಸ**ನ್ತಿ ಸರಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ ''**ನ ಏಸ**''ನ್ತಿ। ತಥಾ **ಅತ್ಥೇಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪೀತಿ ಆಹ ''**ಅತ್ಥಿ ಏಸ**''ನ್ತಿ। ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋ,** ತಸ್ಸ ಗತಿ ವೇಗಸಾ ಪವತ್ತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ ''**ಪಯೋಗಸ್ಸ ಗಮನ**''ನ್ತಿ।

ಸಗಣ್ಡಾತಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಗಣ್ಡಾ। ತೇನಾಹ “**ಉಣ್ಣತೋಣತಟ್ಠಾನಯುತ್ತಾ**”ತಿ। **ಸಕಸಾವಾ**ತಿ ಸಕಸಟಾ। ತೇನಾಹ “**ಪೂತಿಸಾರೇನಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಗುಣಪತನೇನ ಪತಿತಾ**ತಿ ಯಥಾ ತಂ ಚಕ್ಕಂ ನಾಭಿಅರನೇಮೀನಂ ಸದೋಸತಾಯ ನ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ, ಏವಮೇಕಚ್ಚೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಕಾಯವಙ್ಕಾದಿವಸೇನ ಸದೋಸತಾಯ ಗುಣಪತನೇನ ಪತಿತಾ ಸಕಟ್ಠಾನೇ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಫರುಸವಾಚಾದಯೋಪಿ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸಚೇತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಪಣ್ಣಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬. ಭಟ್ಠೇ ವಿರಜ್ಝನಕಿರಿಯಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚಾ ಸಮಾದಾತಬ್ಬತಾಯ ಅಪಣ್ಣಕಪ್ಪಯೋಗಸಮಾದಾನಾ ವಿಯ ಹೋತಿ, ಅವಿರಜ್ಝನಕಿರಿಯಾ ಪನ ಪಚ್ಚಾ ಅಸಮಾದಾತಬ್ಬತಾಯ ಅನೂನಾತಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅಪಣ್ಣಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಪಣ್ಣಕತಾ**ತಿ ಆಹ “**ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದನ್ತಿ ಅವಿರದ್ಧಪಟಿಪದ**”ನ್ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಾಧನೇನ ಏಕಂಸಿಕಾ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹಾ, ತತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಿಯುತ್ತಾ ಅಸಾರಾಪಗತಾ ಅವಿರುದ್ಧತಾಯ ಅಪಚ್ಚನೀಕಾ ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಅನುಧಮ್ಮಭೂತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ “**ಏಕಂಸಪಟಿಪದ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ನ ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ**ತಿ ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನ ಹೋತಿ ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ತತ್ಥ **ತಕ್ಕಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ**ತಿ ಆಚರಿಯಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ “ಏವಂ ಮೇ ಸುಗತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ತಕ್ಕಗ್ಗಹಣಮತ್ತೇನ। **ನಯಗ್ಗಾಹೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಅದಿಸ್ವಾ ನಯತೋ ಅನುಮಾನತೋ ಗಹಣೇನ। **ಏವಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನ, ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ವಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ। ಪಣ್ಡಿತಸತ್ಥವಾಹೋ ವಿಯ ಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ನ ಪರಿಹಾಯತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಪರಿಹಾನಞ್ಚ ಅಪರಿಹಾನಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ **ಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧.೧) ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ - **ಅಪಣ್ಣಕಂ ಠಾನಂ** ಅವಿರದ್ಧಕಾರಣಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಕಾರಣಂ **ಏಕೇ** ಬೋಧಿಸತ್ತಪ್ಪಮುಖಾ ಪಣ್ಡಿತಮನುಸ್ಸಾ ಗಣ್ಹಿಂಸು। ಯೇ ಪನ ತೇ ಬಾಲಸತ್ಥವಾಹಪುತ್ತಪ್ಪಮುಖಾ **ತಕ್ಕಿಕಾ ಆಹು, ತೇ ದುತಿಯಂ** ಸಾಪರಾಧಂ ಅನೇಕಂಸಿಕಂ ಠಾನಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಂ ಕಾರಣಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ, ತೇ ಕಣ್ಹಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಾ। ತತ್ಥ ಸುಕ್ಕಪಟಿಪದಾ ಅಪರಿಹಾನಿಪಟಿಪದಾ, ಕಣ್ಹಪಟಿಪದಾ ಪರಿಹಾನಿಪಟಿಪದಾ, ತಸ್ಮಾ ಯೇ ಸುಕ್ಕಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಅಪರಿಹೀನಾ ಸೋತ್ಥಿಭಾವಂ ಪತ್ತಾ। ಯೇ ಪನ ಕಣ್ಹಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನಾ, ತೇ ಪರಿಹೀನಾ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಆಪನ್ನಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಭಗವಾ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ ವತ್ವಾ ಉತ್ತರಿ ಇದಮಾಹ “**ಏತದಞ್ಞಾಯ ಮೇಧಾವೀ, ತಂ ಗಣ್ಹೇ ಯದಪಣ್ಣಕ**”ನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಏತದಞ್ಞಾಯ ಮೇಧಾವೀ**ತಿ ಮೇಧಾತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ವಿಸುದ್ಧಾಯ ಉತ್ತಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಏತಂ ಅಪಣ್ಣಕಂ ಠಾನಂ ದುತಿಯಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೀಸು ಅತಕ್ಕಗ್ಗಾಹತಕ್ಕಗ್ಗಾಹಸಙ್ಖಾತೇಸು ಠಾನೇಸು ಗುಣದೋಸಂ ವುದ್ಧಿಹಾನಿಂ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಞತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ ಗಣ್ಹೇ ಯದಪಣ್ಣಕ**ನ್ತಿ ಯಂ ಅಪಣ್ಣಕಂ ಏಕಂಸಿಕಂ ಸುಕ್ಕಪಟಿಪದಾಅಪರಿಹಾನಿಯಪಟಿಪದಾಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಕಾರಣಂ, ತದೇವ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ? ಏಕಂಸಿಕಾದಿಭಾವತೋಯೇವ। ಇತರಂ ಪನ ನ ಗಣ್ಹೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ? ಅನೇಕಂಸಿಕಾದಿಭಾವತೋಯೇವ।

ಯವನ್ತಿ ತಾಯ ಸತ್ತಾ ಅಮಿಸ್ಸಿತಾಪಿ ಸಮಾನಜಾತಿತಾಯ ಮಿಸ್ಸಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಯೋನಿ**। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅಣ್ಡಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಿಸಿಟ್ಠೋ ಖನ್ಧಾನಂ ಭಾಗಸೋ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸೋತಿ ಆಹ “**ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಯೋನಿ ನಾಮಾ**”ತಿ। **ಕಾರಣಂ ಯೋನಿ ನಾಮ,** ಯೋನೀತಿ ತಂ ತಂ ಫಲಂ ಅನುಪಚಿತಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ದುರವಗಾಧಭೇದತಾಯ ಮಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ। ಯತೋ ಏಕತ್ತನಯೇನ ಸೋ ಏವಾಯನ್ತಿ ಬಾಲಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹೋ। **ಪಸ್ಸಾವಮಗ್ಗೋ ಯೋನಿ ನಾಮ** ಯವನ್ತಿ ತಾಯ ಸತ್ತಾ ಯೋನಿಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಮಿಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಪಗ್ಗಹಿತಾ** ಅನುಟ್ಠಾನೇನ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆಸೇವನಾಯ **ಪರಿಪುಣ್ಣಾ**।

“ಚಕ್ಖುತೋಪೀ”ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಪನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವೀಥೀಸು ತದನುಗತಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವೀಥೀಸು ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಏವ ಪನ ವಣತೋ ಯೂಸಂ ವಿಯ ಪಗ್ಘರನಕಅಸುಚಿಭಾವೇನ ಸನ್ದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏವ **“ಆಸವಾ”**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಗ್ಘರನಕಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ಆಸವಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮತೋ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭೂತಿ** ತತೋ ಪರಂ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ। ಏತೇ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಧಮ್ಮೇ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ತತೋ ಪರಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ನನು ತತೋ ಪರಂ ಭವಙ್ಗಾದೀನಿಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತೇಸಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಆಲಮ್ಬಿತೇಸು ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಸವಭಾವೇನ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತತೋ ಪರತಾಭಾವತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಗೋತ್ರಭುವಚನೇನ ಗೋತ್ರಭುವೋದಾನಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಪುರೇಚಾರಿಕಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಪಠಮಮಗ್ಗಪುರೇಚಾರಿಕಮೇವ ವಾ ಗೋತ್ರಭು ಅವಧಿನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ, ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಸಮಾನತಾಯ ಅಞ್ಞೇಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ನಿರೋಧಾನನ್ತರಞ್ಚ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಫಲೇಸು ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಆಸವಾನಂ ಪವತ್ತಿ ನಿವಾರಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸವನ್ತೀತಿ** ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಧಿಅತ್ಥೋ ಆ-ಕಾರೋ, ಅವಧಿ ಚ ಮರಿಯಾದಾಭಿವಿಧಿಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಮರಿಯಾದಂ ಕಿರಿಯಂ ಬಹಿ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ “ಆಪಾಟಲೀಪುತ್ತಂ ವುಟ್ಠೋ ದೇವೋ”ತಿ। ಅಭಿವಿಧಿ ಪನ ಕಿರಿಯಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ ಯಥಾ “ಆಭವಗ್ಗಂ ಭಗವತೋ ಯಸೋ ಪವತ್ತತೀ”ತಿ। ಅಭಿವಿಧಿಅತ್ಥೋ ಚಾಯಮಾ-ಕಾರೋ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅನ್ತೋಕರಣತ್ಥೋ”**ತಿ।

ಮದಿರಾದಯೋತಿ ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಿನ್ಧವಕಾದಮ್ಬರಿಕಾಪೋತಿಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೋ** ಚಿರಪರಿವುಟ್ಠತಾ ಪುರಾಣಭಾವೋ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ನಾಹೋಸೀತಿಆದೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ “ಪುರಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಟಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಭವತಣ್ಹಾಯಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೨) ಇದಂ **ಸುತ್ತಂ** ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅವಿಜ್ಜಾಸವಭವಾಸವಾನಂ ಚಿರಪರಿವುಟ್ಠತಾಯ ದಸ್ಸಿತಾಯ ತಬ್ಭಾವಭಾವಿನೋ ಕಾಮಾಸವಸ್ಸ ಚಿರಪರಿವುಟ್ಠತಾ ದಸ್ಸಿತಾವ **ಹೋತಿ**। ಅಞ್ಞೇಸು ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಓಕಾಸಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇಸು ಮಾನಾದೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಅತ್ತತ್ತನಿಯಾದಿಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನಂ ಮದಕರಣವಸೇನ ಆಸವಸದಿಸತಾ ಚ ಏತೇಸಂಯೇವ, ನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಏತೇಸ್ವೇವ ಆಸವಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಆಯತಂ** ಅನಾದಿಕಾಲಿಕತ್ತಾ। **ಪಸವನ್ತೀತಿ** ಫಲನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ಯಂ ಆಸವೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ಪುರಿಮಾನಿ ಚೇತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಚತೂಸು ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇಸು ಪುರಿಮಾನಿ ತೀಣಿ। **ಯತ್ಥಾತಿ** ಯೇಸು ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪ್ಪದೇಸೇಸು। **ತತ್ಥ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸೇಸುಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥತ್ತಯಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ಪಚ್ಛಿಮಂ ಕಮ್ಮೇಪೀತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಂ “ಆಯತಂ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸವನ್ತಿ ಪಸವನ್ತೀ”ತಿ ವುತ್ತನಿಬ್ಬಚನಂ ಕಮ್ಮೇಪಿ ಯುಜ್ಜತಿ ದುಕ್ಖಪ್ಪಸವನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮಸಾಧಾರಣತ್ತಾ।

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ಭವಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ**। **ವಿವಾದಮೂಲಭೂತಾತಿ** ವಿವಾದಸ್ಸ ಮೂಲಕಾರಣಭೂತಾ ಕೋಧೂಪನಾಹಮಕ್ಖಪಲಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಥಮ್ಭಸಾರಮ್ಭಮಾನಾತಿಮಾನಾ। **ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸಾತಿ** ಯೇನ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಪ್ಪಕಾರೇನ ಆಸವೇನ ದೇವೇಸು ಉಪಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅಸ್ಸ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ** ಆಕಾಸಚಾರೀ ಅಸ್ಸನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ವಿಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬವಿನಿಮುತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾ ದೇವತಾ ದೇವಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। ನಳೋ ವುಚ್ಚತಿ ಮೂಲಂ, ತಸ್ಮಾ **ವಿನಳೀಕತಾತಿ** ವಿಗತನಳಾ ವಿಗತಮೂಲಾ ಕತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಅಕುಸಲಕಮ್ಮತೋ ಅವಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಆಸವಾತಿ ಆಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಪಟಿಘಾತಾಯಾತಿ ಪಟಿಸೇಧನಾಯ। **ಪರೂಪವಾದ...ಪೇ॰... ಉಪದ್ದವಾತಿ** ಇದಂ ಯದಿ ಭಗವಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ನ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯ, ತತೋ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸೇವನಅದಿನ್ನಾದಾನಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಹೇತು ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಪರೂಪವಾದಾದಯೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ಯೇ ಚ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಕಮ್ಮಕಾರಣಾದಿವಸೇನ ಮಹಾದುಕ್ಖಾನುಭವಾದಿಪ್ಪಕಾರಾ ಅನತ್ಥಾ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ತೇ ಪನೇತೇತಿ ಏತೇ ಕಾಮರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸತೇಭೂಮಕಕಮ್ಮಪರೂಪವಾದಾದಿಉಪ್ಪದ್ದವಪ್ಪಕಾರಾ ಆಸವಾ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ವಿನಯಾದಿಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸೇ। **ಯಥಾ**ತಿ ಯೇನ ದುವಿಧಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಅವಸೇಸೇಸು ಚ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ತಿಧಾ ಆಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನಿರಯಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ **ನಿರಯಗಾಮಿನಿಯಾ। ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ**ತಿ ಛಕ್ಕನಿಪಾತೇ ಆಹುನೇಯ್ಯಸುತ್ತೇ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮)। ತತ್ಥ ಹಿ ಆಸವಾ ಛಧಾ ಆಗತಾ।

ಸರಸಭೇದೋತಿ ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ। **ಖೀಣಾಕಾರೋ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ಖೀಣತಾ। ಆಸವಾ ಖೀಯನ್ತಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಆಸವಕ್ಖಯೋ,** ಮಗ್ಗೋ। ಆಸವಾನಂ ಖಯನ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಆಸವಕ್ಖಯೋ,** ಫಲಂ। ಆಸವಕ್ಖಯೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತೋ ಆಸವಾ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಸವಕ್ಖಯೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೫೭-೫೬೦) ವಿತ್ಥಾರಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ, ತಂ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತಥಾತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿತ್ಥಾರಿತತಂ ಉಪಸಂಹರತಿ। ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಆವರನ್ತಿ ನಿವಾರೇನ್ತೀತಿ **ಆವರಣೀಯಾ। ಪುರಿಮಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಸೇನ। **ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಹತ್ಥಗತಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞವಸೇನ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮೇವ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ಝಾನಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇನೇವ ಕಾಲೇನ ಪಬುಜ್ಝಮಾನೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಠಪಿತಟ್ಠಾನೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋಯೇವ ಪಬುಜ್ಝತಿ ನಾಮ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಸ್ಮಾ...ಪೇ॰... ನಾಮ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ। **ಪರಿಗ್ಗಹಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಸಯನಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಮಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರವಸೇನ। ಸೋ ಪನ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಪಣ್ಣಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭. ಸತ್ತಮೇ ಬ್ಯಾಬಾಧನಂ ದುಕ್ಖಾಪನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯಾತಿ ಅತ್ತದುಕ್ಖಾಯಾ"**ತಿ। ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾಪಿ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಸಙ್ಗಹೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಅವಾರಿತಾನೇವಾ"**ತಿ।

ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದೇವಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಇತೀತಿ ಪದಸನ್ಧಿಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾ**ತಿ ಪುರಿಮಪದಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಪದೇಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಸಹಿತತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಂ ವಾಕ್ಯಾನಂ ಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ದೀಪನೇ ನಿಪಾತೋ।

ದೇವಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಠಮಪಾಪಣಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯. ನವಮೇ **ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ**ತಿ ಆಸನದ್ವಾರಞ್ಚೇವ ಭಣ್ಡಪಸಿಬ್ಬಕೇ ಚ ವಿವರಿತ್ವಾ। **ನಾಧಿಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ತಂತಂಕಯವಿಕ್ಕಯೇ ಅತ್ತನಾ ಪೋಯೋಗಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ। **ದಿವಾಕಾಲೇ**ತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ। **ಅಸ್ಸಾಮಿಕೋ ಹೋತಿ** ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ಲದ್ಧಬ್ಬಲಾಭಸ್ಸ ಅಲಭನತೋ। ಅಪತಿವಾತಾಬಾಧಂ **ರತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ**। ಛಾಯುದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ **ದಿವಾಟ್ಠಾನಂ। ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ವಟ್ಟತಿ**

ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಿಕೋಯೇವ। ತೇನಪಿ ಹಿ ನವಧಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖತ್ತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೇನ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಮಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾಯ।

ಪಠಮಪಾಪಣಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ದುತಿಯಪಾಪಣಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. ದಸಮೇ **ವಿಸಿಟ್ಠಧುರೋ**ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠಧುರಸಮ್ಪಗ್ಗಾಹೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಞಾಣವೀರಿಯಾಯತ್ತಾ ಹಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೋ। ತೇನಾಹ "**ಉತ್ತಮಧುರೋ**"ತಿಆದಿ। **ವಿಕ್ಕಾಯಿಕಭಣ್ಡ**ನ್ತಿ ವಿಕ್ಕಯೇತಬ್ಬಭಣ್ಡಂ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧನೇನಾ**ತಿ ನಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತಧನವಸೇನ। **ವಳಞ್ಜನಕವಸೇನಾ**ತಿ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ದಾನೂಪಭೋಗವಸೇನ ವಳಞ್ಜಿತಬ್ಬಧನವಸೇನ। **ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಭಣ್ಡೇನಾ**ತಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗೂಪಕರಣೇನ। **ನಿಪತನ್ತೀ**ತಿ ನಿಪಾತೇನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಧನಗ್ಗಹೇನ ನಿಪಾತವುತ್ತಿಕೇ ಕರೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ನಿಮನ್ತೇನ್ತೀ**"ತಿ।

ಞಾಣಥಾಮೇನಾತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಥಿರಭಾವೇನ। **ಞಾಣಪರಕ್ಕಮೇನಾ**ತಿ ಞಾಣಸಹಿತೇನ ವೀರಿಯೇನ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಭೇದಞ್ಹಿ ಯೇನ ಸುತೇನ ಇಜ್ಝತಿ, ತಂ ಸುತಂ ನಾಮ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏಕನಿಕಾಯ...ಪೇ॰... ಬಹುಸ್ಸುತಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಆಗತೋ**ತಿ ಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಸ್ವಾಗತೋ। ತೇನಾಹ "**ಪಗುಣೋ ಪವತ್ತಿತೋ**"ತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಆಗತಾ ಕುಸಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕೇಪಿ ಓತರನ್ತೀತಿ "**ಧಮ್ಮಧರಾತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಧರಾ**"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕಭಾವೇನ ವಿನಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಞ್ಞುತಾ ಸಮ್ಭವತಿ। **ದ್ವೇಮಾತಿಕಾಧರಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನಿಮಾತಿಕಾವಸೇನ ದ್ವೇಮಾತಿಕಾಧರಾತಿ ವದನ್ತಿ, "ವಿನಯಾಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕಾಧರಾ"ತಿ ಯುತ್ತಂ। **ಪರಿಪುಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಕಾರಣಾಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತೀ**"ತಿ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ವಿಚಾರೇತಿ।

ನ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಏವಂ ದೇಸನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಅತ್ಥೋ ನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೋ ಹಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ, ಅಞ್ಞೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ। **ಹೇಟ್ಠಿಮೇನ ವಾ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇಸು ತೀಸು ಭಾಗೇಸು ಕತ್ಥಚಿ ಹೇಟ್ಠಿಮನಯೇನ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಸೀಲೇನ, ಕತ್ಥಚಿ ಉಪರಿಮೇನ ಭಾಗೇನ ಪಞ್ಞಾಯ, ಕತ್ಥಚಿ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಭಾಗೇಹಿ ಸೀಲಪಞ್ಞಾವಸೇನ। ಇಧ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಉಪರಿಮೇನ ಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಭಗವಾ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಪರಮಂ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪವೇದೇತ್ವಾ "ತಯಿದಂ ಅರಹತ್ತಂ ಇಮಾಯ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಂ ಪವೇದೇತ್ವಾ "ಸ್ವಾಯಂ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ ಇಮಿನಾ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಭವತೀ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪವೇದೇತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತನಿದಸ್ಸನಾನುರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಪಾಪಣಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ರಥಕಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮಿದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ರುಚ್ಚತೀತಿ** ಕಾಯಸಕ್ಖಿಆದೀಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಅತಿವಿಯ ಸುನ್ದರತರಪಣೀತತರಭಾವೇನ ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಉಪ್ಪಾದಕೋ ಕತಮೋತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಧುರಂ ಅಹೋಸಿ** ಸದ್ಧಾಧುರಂ ಮಗ್ಗವುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪನ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೇಸಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ಪಟಿವಿದ್ಧಮಗ್ಗೋವಾತಿ** ತೀಹಿಪಿ ಥೇರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿವಿದ್ಧಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಏವ ಕಥಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ನ ಸುಕರಂ ಏಕಂಸೇನ ಬ್ಯಾಕಾತುಂ "ಅಯಂ...ಪೇ॰... ಪಣೀತತರೋ ಚಾ"ತಿ। **ಭುಮ್ಮನ್ತರೇನೇವ ಕಥೇಸಿ** "ತೀಸುಪಿ ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಟ್ಠೋವ ಪಣೀತತರೋ"ತಿ।

ಸಮಿದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಗಿಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೨. ದುತಿಯೇ **ಹಿತಾನೀತಿ** ಭಬ್ಯಾನಿ। **ವುದ್ಧಿಕರಾನೀತಿ** ಆರೋಗ್ಯಾದಿವುದ್ಧಿಕರಾನಿ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕನ್ತಿ** ಉಪಟ್ಠಾನಕಿರಿಯಾಯ ಅನುರೂಪಂ। **ವಾತಾಪಮಾರರೋಗೇನಾತಿ** ವಾತರೋಗೇನ ಚ ಅಪಮಾರರೋಗೇನ ಚ, ವಾತನಿದಾನೇನ ವಾ ಅಪಮಾರರೋಗೇನ। **ನಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತಗಿಲಾನೋತಿ** "ಇಮಿನಾ ರೋಗೇನ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಮರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನಿಟ್ಠಂ ಪತ್ತೋ ಗಿಲಾನೋ। **ಖಿಪಿತಕಂ** ನಾಮ ವಮಥುರೋಗೋ। **ಕಚ್ಛೂತಿ** ಥುಲ್ಲಕಚ್ಛುಆಬಾಧೋ। **ತಿಣಪುಪ್ಫಕಜರೋ** ವಿಸಮವಾತಸಮ್ಫಸ್ಸಜರೋಗೋ। **ಯೇಸನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ರೋಗಾನಂ। **ಪಟಿಜಗ್ಗನೇನಾತಿ** ಪಟಿಕಾರಮತ್ತೇನ। **ಫಾಸುಕನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮನೇನ ಸರೀರಸ್ಸ ಫಾಸುಭಾವೋ। ಬ್ಯಾಧಿನಿದಾನಸಮುಟ್ಠಾನಜಾನನೇನ **ಪಣ್ಡಿತೋ,** ಪಟಿಕಾರಕಿರಿಯಾಯ ಯುತ್ತಕಾರಿತಾಯ **ದಕ್ಖೋ,** ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಅನಲಸೋ।**

ಪದಪರಮೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಥಿತೋ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಸ್ಸ ಅಯೋಗ್ಗಭಾವತೋ। ಅಲಭನ್ತೋವ ತಥಾಗತಪ್ಪವೇದಿತಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಸವನಾಯ ಓಕ್ಕಮತಿ ನಿಯಾಮಂ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮತ್ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಂ। **ಯನ್ತಿ,** ಯತೋ। **ಓವಾದಂ ಲಭಿತ್ವಾತಿ** ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕವತ್ತಂ ಓವಾದಮತ್ತಂ। ಏತ್ತಕೋಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ಹಿತಾವಹೋತಿ। **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋವಾತಿ** ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುನಿಸ್ಸಿತೋವ ಹೋತಿ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ದೇಸೇತಬ್ಬೋವ** ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಸ್ಸ ಯೋಗ್ಗಭಾವತೋ।

ಗಿಲಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸಙ್ಖಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩. ತತಿಯೇ ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಆಬಾಧನತೋ ಬ್ಯಾಬಾಧೋವ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ, ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ। ಸಹ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝೇನ ವತ್ತತೀತಿ **ಸಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ।** ತೇನಾಹ "**ಸದುಕ್ಖ**"ನ್ತಿ। **ಚೇತನಾರಾಸಿನ್ತಿ** ಪುಬ್ಬಚೇತನಾದಿರಾಸಿಂ। ಚೇತನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ "**ರಾಸಿಂ ಕರೋತಿ ಪಿಣ್ಡಂ ಕರೋತೀ**"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ಸದುಕ್ಖನ್ತಿ** ನಿರನ್ತರದುಕ್ಖಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಾಬಾಧಂ ನಿರಸ್ಸಾದ**"ನ್ತಿ। **ಅತ್ಥೀತಿ** ಉಜುಕಂ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅನಿಟ್ಠಸಭಾವತ್ತಾ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಚ ದುಕ್ಖಪಕ್ಖಿಕಾವ ಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಇಟ್ಠಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಪನ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಾವಸರಾ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ನಿರಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಬಹುಲತ್ತಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥ ಬಲವತಾಯ ಸಾ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ।

ಉಪಮಂ ಕತ್ವಾ ಆಹಟೋ ವಿಸೇಸೋ ವಿಯ ಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಯೋಪಿಣ್ಡರೋಹಿನೋ ವಿಯ ರೂಪಾನನ್ತಿ। **ಪಟಿಭಾಗಉಪಮಾ**ತಿ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಉಪಮಾ।

ತೇ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ವೋಮಿಸ್ಸಕಸುಖದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ವಿಮಿಸ್ಸಕಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪೀತಿಮಿಸ್ಸಕಭಾವತೋ। **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ। ಕಮ್ಮಸೀಸೇನ ಫಲಂ ವದತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಆಗತಂ, "ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಾ ಫಸ್ಸಾ ಫುಸನ್ತೀ"ತಿ ಪನ ವಚನೇನ ಲೋಕುತ್ತರಫಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ **"ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾನಿ ಕಥಿತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಞ್ಚಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಬಹುಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಅವಸ್ಸಯಂ ಗತೋ**ತಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪರಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅವಸ್ಸಯೋ ಮಯ್ಹನ್ತಿ ಸರಣಗಮನಕ್ಕಮೇನ ಉಪಗತೋ ಹೋತಿ। **ಸತನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಸಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ। **ಅಗ್ಗಹಿತಸರಣಪುಬ್ಬಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಪುಬ್ಬಸರಣಸ್ಸ। **ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ನ ಕತೋ ಸರಣಗಮನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಯೇನಾತಿ ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಂ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಸರಣದಾಯಕೋ ಆಚರಿಯೋ ವುತ್ತೋ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಾಯಕೋಪಿ ಸರಣದಾಯಕೋವ। ಪುಬ್ಬೇ ಪನ ಉಪಾಸಕಭಾವಾಪಾದಕವಸೇನ ಸರಣದಾಯಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಇದಂ ಪನ ಗಹಿತಪಬ್ಬಜ್ಜಸ್ಸ ಸರಣಗಮನಂ। ಪಬ್ಬಜಾ ಹಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಸರಣಗಮನನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಾಯಕೋ ಪುನ ವುತ್ತೋ। **ಏತೇ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಾಯಕಾದಯೋ। **ದುವಿಧೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಸಮ್ಪಾಪಕೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸಮ್ಪಾಪಕೋತಿ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ, ಕತಾಭಿನಿವೇಸಅಕತಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ವಾ। **ಉಪರೀ**ತಿ ಪರಮಮಗ್ಗತೋ ಉಪರಿ। **ನೇವ ಸಕ್ಕೋತೀ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ಕತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಮಹಾನುಭಾವತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪತಿಕಾರಂ ನಾಮ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ।

ಬಹುಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವಜಿರೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅರು**ಇತಿ ಪುರಾಣಂ ದುಟ್ಠವಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಕ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋತಿ ಅರುಕೂಪಮಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅರುಕೂಪಮಚಿತ್ತೋ** ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಸ್ಸಪಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಸಹನತೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಇತ್ತರಕಾಲೋಭಾಸೇನಾ**ತಿ ಪರಿತ್ತಮೇವ ಕಾಲೋ ಞಾಣೋಭಾಸವಿರಹೇನ। **ಲಗತೀ**ತಿ ಕೋಧಾಸಙ್ಗವಸೇನ ಕುಪ್ಪನ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಮ್ಮುಖಾ, "ಕಿಂ ವದಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಚ ಉಪನಯ್ಹನವಸೇನ ಲಗತಿ, ನ ತಣ್ಹಾಸಙ್ಗವಸೇನ। **ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿ ಕುಜ್ಝತಿ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ವಿಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ಥದ್ಧಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ಈಸಕಮ್ಪಿ ಮುದುತ್ತಾಭಾವತೋ। **ದುಟ್ಠಾರುಕೋ**ತಿ ಮಂಸಲೋಹಿತಾನಂ ದುಟ್ಠಭಾವೇನ ಪಕತಿಭಾವಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ದುಟ್ಠವಣೋ। "ದುಟ್ಠಾರುತಾ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ತಾಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ।

ತಸ್ಸಾತಿ ದುಟ್ಠಾರುಕಸ್ಸ। **ಸವನ**ನ್ತಿ ಅಸುಚಿವಿಸನ್ದನಂ। **ಉದ್ಧುಮಾತಸ್ಸ ವಿಯಾ**ತಿ ಕೋಧೇನ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಧುಮಾತಕಸ್ಸ ವಿಯ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ। **ಚಣ್ಡಿಕತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕುಪಿತಸ್ಸ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಾಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ತೇಹಿ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದಿತತ್ತಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ, ತಥಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನಾಪಿ ಕಿಲೇಸಾ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ತೇಸಂ ಞಾಣಾನಂ ವಿಜ್ಜೂಪಮತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ತೇಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪಹೀನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ವಜಿರೂಪಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೇವಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೬. ಛಟ್ಠೇ **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬೋ। **ಅಲ್ಲೀಯಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಛಾಯಾಯ ವಿಯ ವಿನಾ ಭಾವನಾಯ ನಿಲ್ಲೀಯಿತಬ್ಬೋ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಾಸಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಉಪನಿಸೀದಿತಬ್ಬೋ। **ಅನುದ್ದಯಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಪುಬ್ಬಭಾಗೋ। **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ**ತಿ "ಏತಸ್ಸ ಸೀಲೇನ ಅಭಿವುದ್ಧಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಉಪಕಾರತ್ಥಂ ಉಪಸೇವನಾದಿ ವಟ್ಟತಿ।

ನ ಪಟಿಹಞ್ಞಿಸ್ಸತೀತಿ "ಅಪೇಹಿ, ಕಿಂ ಏತೇನಾ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ ಪಿಯಸೀಲತ್ತಾ ನ ಪಟಿಹಞ್ಞಿಸ್ಸತಿ। **ಫಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಹಿ ಸೀಲವನ್ತೇಸು ಏಕೇನ ಸೀಲಸ್ಸ ವಣ್ಣೇ ಕಥಿತೇ ಇತರೋ ಅನುಮೋದತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಕಥಾ ಫಾಸು ಚೇವ ಹೋತಿ ಪವತ್ತಿನೀ ಚ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಸತಿ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಸೀಲಕಥಾ ದುಕ್ಕಥಾ, ನೇವ ಸೀಲಕಥಾ ಹೋತಿ, ನ ಫಾಸು ಹೋತಿ, ನ ಪವತ್ತಿನೀ। ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲಕಥಾ ಅಫಾಸು ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಸೀಲಕಥಾಯ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕಥಾಸುಪಿ ಅತಿದಿಸತಿ **"ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕಥಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। ದ್ವೇ ಹಿ ಸಮಾಧಿಲಾಭಿನೋ ಸಮಾಧಿಕಥಂ ಸಪ್ಪಞ್ಞಾ ಚ ಪಞ್ಞಾಕಥಂ ಕಥೇನ್ತಾ ರತ್ತಿಂ ವಾ ದಿವಸಂ ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಮ್ಪಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅನುಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಸೋಧೇತಬ್ಬೇ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬೇ ಚ ಅಧಿಕಸೀಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಞ್ಚ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಾನುಪಕಾರಧಮ್ಮೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಸೇವನೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯೇ"**ತಿಆದಿ। ಸೀಲಸ್ಸ ಅಸಪ್ಪಾಯಾನುಪಕಾರಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಅನಾಚಾರಾಗೋಚರಾದಯೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**ತಿ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಪದಟ್ಠಾನೇ। **ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ನಾಮಾ**ತಿ ಅಭಿನ್ನಂ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ನಾಮ। **ಖಾರಪರಿಸ್ಸಾವನೇ**ತಿ ರಜಕಾನಂ ಊಸಖಾರಾದಿಖಾರಪರಿಸ್ಸಾವನಪಟೇ। **ಹಾಯತೀ**ತಿ ಸೀಲಾದಿನಾ ಪರಿಹಾಯತಿ। **ಸೇಟ್ಠಂ ಪುಗ್ಗಲ**ನ್ತಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸೇಟ್ಠಂ ಉತ್ತರಿತರಂ ಉತ್ತಮಂ ಪುಗ್ಗಲಂ।

ಸೇವಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೭. ಸತ್ತಮೇ **ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ "ನ"ನ್ತಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸಾ"**ತಿ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭವನ್ತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ**ತಿ ಲಾಮಕಭಾವೇನ ಕಥೇತಬ್ಬಸದ್ದೋ। **ಗೂಥಕೂಪೋ ವಿಯ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಗೂಥಸದಿಸತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಚನ**ನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠವಚನಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ**ತಿ "ಗೂಥಕೂಪೋ ವಿಯ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸುಚಿಮಿತ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲಾಚಾರಸುದ್ಧಿಯಾ ಸುಚಿಮಿತ್ತೋ। ಸಹ ಅಯನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಸಹಾಯಾ**ತಿ ಆಹ **"ಸಹಗಾಮಿನೋ"**ತಿ।

ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಗೂಥಭಾಣೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಗೂಥಭಾಣೀತಿ** ಗೂಥಸದಿಸವಚನತ್ತಾ ಗೂಥಭಾಣೀ। ಯಥಾ ಹಿ ಗೂಥಂ ನಾಮ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಅನಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಚನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। **ದುಗ್ಗನ್ಧಕಥನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಗೂಥಂ ವಿಯ ದುಗ್ಗನ್ಧವಾಯನಕಥಂ। **ಪುಪ್ಫಭಾಣೀತಿ** ಸುಪುಪ್ಫಸದಿಸವಚನತ್ತಾ ಪುಪ್ಫಭಾಣೀ । ಯಥಾ ಹಿ ಫುಲ್ಲಾನಿ ವಸ್ಸಿಕಾನಿ ವಾ ಅಧಿಮುತ್ತಿಕಾನಿ ವಾ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಇಟ್ಠಾನಿ ಕನ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಚನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇಟ್ಠಂ ಹೋತಿ ಕನ್ತಂ। **ಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯಾತಿ** ಚಮ್ಪಕಸುಮನಾದಿಸುಗನ್ಧಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯ। **ಸುಗನ್ಧಕಥನ್ತಿ** ಸುಚಿಗನ್ಧವಾಯನಕಥಂ ಕಿಲೇಸದುಗ್ಗನ್ಧಾಭಾವತೋ। **ಮಧುಭಾಣೀತಿ** ಏತ್ಥ "ಮುದುಭಾಣೀ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಹಿ ಮಧುರವಚನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಚತುಮಧುರಂ ನಾಮ ಮಧುರಂ ಪಣೀತಂ, ಏವಮೇವ ಇಮಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ವಚನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮಧುರಂ ಹೋತಿ। **ಮಧುರಕಥನ್ತಿ** ಕಣ್ಣಸುಖತಾಯ ಪೇಮನೀಯತಾಯ ಚ ಸದ್ದತೋ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಮಧುರಸಭಾವಕಥಂ। **ಅತ್ತಹೇತು ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ವಾ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಚ್ಛೇದನಹರಣಹೇತು। **ಪರಹೇತು ವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತನೋ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

"ನೇಲಙ್ಗೋತಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ **ಸುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭) ಆಗತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ಏತ್ಥ ವುತ್ತಸೀಲಂ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಪೂರೇತಿ** ಗುಣಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಯಂ। **ಸುಕುಮಾರಾತಿ** ಅಫರುಸತಾಯ ಮುದುಕಾ ಕೋಮಲಾ। **ಪುರಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಪುರ**-ಸದ್ದೋ ತನ್ನಿವಾಸಿವಾಚಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನಾಹ **"ನಗರವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ಮನಾಪಾ**। ತೇನಾಹ **"ಚಿತ್ತವುದ್ಧಿಕರಾ"**ತಿ।

ಗೂಥಭಾಣೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಅನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ನವಮೇ **ಅನ್ಧೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಾಳಿಪದೇಸು ಪಠಮೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಭೋಗಸಂಹರಣಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಚ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ಥಸಾಧನಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನೋ ಚ ಅಭಾವಾ "ಅನ್ಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ದುತಿಯೋಪಿ, ತತಿಯೋ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಭಾವಾ "ದ್ವಿಚಕ್ಖೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖೂತಿ** ಆಯಕೋಸಲ್ಲಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು। ತೇನಾಹ **"ಫಾತಿಂ ಕರೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। **ಅಧಮುತ್ತಮೇತಿ** ಅಧಮೇ ಚೇವ ಉತ್ತಮೇ ಚ। **ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನಾತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾವಸೇನ। **ಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ** ಸುಕ್ಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಹಾಯಕೇಹಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ ಜಾನೇಯ್ಯ। **ಕಣ್ಹಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ** ಕಣ್ಹಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬೇಹಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ ಜಾನೇಯ್ಯ।

ತಥಾಜಾತಿಕಾತಿ ಯಾದಿಸೇಹಿ ಸಪುತ್ತದಾರಪರಿಜನಸಞಾತಿಮಿತ್ತಬನ್ಧವಗ್ಗಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸುಖೇತಿ ಪೀಣೇತಿ, ತಾದಿಸಾ ಭೋಗಾಪಿ ನ ಸನ್ತಿ। **ಪುಞ್ಞಾನಿ ಚ ನ ಕರೋತೀತಿ** ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಪಣದ್ಧಿಕಯಾಚಕಾನಂ ಸನ್ತಪ್ಪನವಸೇನ ಪುಞ್ಞಾನಿ ನ ಕರೋತಿ। **ಉಭಯತ್ಥಾತಿ** ಉಭಯಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ, ಉಭಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ಥೇತಿ ವಿಗ್ಗಹೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಧಲೋಕೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಉಭಯೇನಾತಿ** ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇತಿ** ಯಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ। **ನ ಸೋಚತೀತಿ** ಸೋಕಹೇತೂನಂ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ ನ ಸೋಚತಿ।

ಅನ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಅವಕುಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦. ದಸಮೇ **ಅವಕುಜ್ಜಪಞ್ಞೋತಿ** ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಪಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಧೋಮುಖಪಞ್ಞೋ"**ತಿ। **ಪುಬ್ಬಪಟ್ಠಪನಾತಿ** ಪಠಮಾರಮ್ಭೋ। **ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಕಥಾಪರಿಯೋಸಾನಂ। **ಅಪ್ಪನಾತಿ** ದೇಸನಾಯ ನಿಟ್ಠಾಪನಂ। ಅನೇಕೇ ವಾ ಅನುಸನ್ಧಿಯೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಸಮಾಧಿ ವಾತಿಆದೀಸು ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸಾಸನನ್ತಿ ತದತ್ಥೋಪಾದಕಸಮಾಧಿ ತಸ್ಸ ಆದೀತಿ ವುತ್ತೋ, ತದಾಸನ್ನತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವೇನ ಏಕದೇಸತ್ತಾ ಮಗ್ಗೋ।

ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿಸುದ್ಧಿಯೋ ನಾಮ ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತನಿಯಾಮೇನೇವ ಸಿದ್ಧಾ, ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅನೂನಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇನ್ತೀ**"ತಿ, "**ನಿಗ್ಗಣ್ಠಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇನ್ತೀ**"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನಿಜ್ಜಟ**ನ್ತಿ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಅನಾಕುಲಂ। **ನಿಗ್ಗಣ್ಠಿ**ನ್ತಿ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನರಹಿತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಕತ್ವಾ।

ಆಕಿಣ್ಣಾನೀತಿ ಆಕಿರಿತ್ವಾ ಸಂಕಿರಿತ್ವಾ ಠಪಿತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪಕ್ಖಿತ್ತಾನೀ**"ತಿ। **ಉಚ್ಚಙ್ಗೋ ವಿಯ ಉಚ್ಚಙ್ಗಪಞ್ಞೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**ತಿ ಉಚ್ಚಙ್ಗಸದಿಸಪಞ್ಞತಾಯ ಉಚ್ಚಙ್ಗಪಞ್ಞೋ। ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಉಚ್ಚಙ್ಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಚಿರಟ್ಠಾನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಚ ಉಚ್ಚಙ್ಗಸದಿಸಾ ಪಞ್ಞಾ, ಏವಂ ನಿಕ್ಕುಜ್ಜಕುಮ್ಭಸದಿಸಾ ಪಞ್ಞಾ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸಂವಿದಹನಪಞ್ಞಾಯಾತಿ "ಏವಂ ಕತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ತಂತಂಅತ್ಥಕಿಚ್ಚಂ ಸಂವಿಧಾತುಂ ಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಚಾರಣಪಞ್ಞಾಯ ರಹಿತೋ। **ಸೇಯ್ಯೋ**ತಿ ಸೇಟ್ಠೋ ಪಾಸಂಸೋ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಕಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿಂ।

ಅವಕುಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ದೇವದೂತವಗ್ಗೋ

೧. ಸಬ್ರಹ್ಮಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾನೀ**ತಿ ಸಸೇಟ್ಠಕಾನಿ। **ಯೇಸ**ನ್ತಿ ಯೇಸಂ ಕುಲಾನಂ। **ಪುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಪುತ್ತೇಹಿ। ಪೂಜಿತಸದ್ದಯೋಗೇನ ಹಿ ಇದಂ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ತೇನಾ**ತಿ ಆಹಾರಾದಿನಾ। **ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಾ ಗೋಪಿತಾ**ತಿ ಯಥಾಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಸ್ಸ ದಾನೇನ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇನ ಪಟಿಜಗ್ಗಿತಾ ಚೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾನತ್ಥಪ್ಪಹರಣೇನ ಗೋಪಿತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ। **ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭಾವಸಾಧನತ್ಥ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ಆಚರಿಯೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ಆಹುನೇಯ್ಯೋ ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ, ತೇ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಪುತ್ತಕಂ ಪಟಿಲಭನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನವಸೇನ ನೇಸಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭಾವಸಾಧನತ್ಥಂ "ಬಹುಕಾರಾ"ತಿ, ವತ್ವಾ ತಂ ತೇಸಂ ಬಹುಕಾರತಂ ನಾನಾಕಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಪಾದಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ಪುತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಆಪಾದಕಾ, ಸರೀರಸ್ಸ ಪೋಸಕಾ, ಆಚಾರಸಮಾಚಾರಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪಕಾ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಾರೋ। ತೇನಾಹ **"ಪುತ್ತಾನಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ತಾವ ತೇ ದಸ್ಸೇನ್ತು, ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ಕಥನ್ತಿ? ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಮೇವ ವಜ್ಜನೀಯಭಾವಜಾನಾಪನತ್ಥಂ।

ಅವಿಜಹಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಾಸಂ ಭಾವನಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಅವಿಜಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ ಭಾವನಾ। **ಲೋಭನೀಯವಯಸ್ಮಿಂ** ಪಠಮಯೋಬ್ಬನೇ ಅತಿವಿಯ ಮುದುಭಾವಪ್ಪತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸತವಿಹತ**ಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕ**ನ್ತಿ ವಿಸುಂ। **ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪುತ್ತೇಸು ಪವತ್ತಿತೇಹಿ ಅತಿಕ್ಕಮೇನ ಮೇತ್ತಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಾರಣೇನ।

ಥರುಸಿಪ್ಪನ್ತಿ ಅಸಿಸತ್ತಿಕುನ್ತಕಲಾಪಾದಿಆಯುಧಸಿಪ್ಪಂ। **ಮುದ್ದಾಗಣನಾ**ತಿ ಅಙ್ಗುಲಿಸಂಕೋಚನಾದಿನಾ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಗಣನಾ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಪಾಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಪಚ್ಛಾಚರಿಯಾ ನಾಮ** ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಿತಗಹಟ್ಠವತ್ತಸ್ಸೇವ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಯಥಾಸಕಂ ಹತ್ಥಾಚರಿಯಾದೀನಂ ಸಿಪ್ಪಗ್ಗಾಹಾಪನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಆಚರಿಯಾ ನಾಮಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಆನೀಯ ಹುತಂ **ಆಹುತಂ**। ಪಕಾರೇಹಿ ಹುತಂ **ಪಾಹುತಂ**। **ಅಭಿಸಙ್ಖತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ।

ನಮೋ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಗನ್ತ್ವಾ "ಇದಂ ಮಯ್ಹಂ ಉತ್ತಮಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತ"ನ್ತಿ ನಮಕ್ಕಾರಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ತಾಯ ನಂ ಪಾರಿಚರಿಯಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ಯಥಾವುತ್ತಪರಿಚರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ಅಥ ವಾ **ಪಾರಿಚರಿಯಾಯಾ**ತಿ ಭರಣಕಿಚ್ಚಕರಣಕುಲವಂಸಪ್ಪತಿಟ್ಠಾನಾಪನಾದಿನಾ ಪಞ್ಚವಿಧಉಪಟ್ಠಾನೇನ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಪಞ್ಚಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಬ್ಬಾ – 'ಭತೋ ನೇಸಂ ಭರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕಿಚ್ಚಂ ನೇಸಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಕುಲವಂಸಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮಿ, ದಾಯಜ್ಜಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಾಮಿ, ಅಥ ವಾ ಪನ ಪೇತಾನಂ ಕಾಲಕತಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅನುಪ್ಪದಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। ಇಮೇಹಿ ಖೋ, ಗಹಪತಿಪುತ್ತ, ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ದಿಸಾ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಪುತ್ತಂ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತಿ, ಪಾಪಾ ನಿವಾರೇನ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣೇ ನಿವೇಸೇನ್ತಿ, ಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತಿ, ಪತಿರೂಪೇನ ದಾರೇನ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ, ಸಮಯೇ ದಾಯಜ್ಜಂ ನಿಯ್ಯಾದೇನ್ತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೬೭)।

ಅಪಿಚ ಯೋ ಮಾತಾಪಿತರೋ ತೀಸು ವತ್ಥೂಸು ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೇ ಕತ್ವಾ ಸೀಲೇಸು ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯ ವಾ ನಿಯೋಜೇತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಅಯಂ ಮಾತಾಪಿತೂಪಟ್ಠಾಕಾನಂ ಅಗ್ಗೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಪಾರಿಚರಿಯಾ ಪುತ್ತಸ್ಸ ಉಭಯಲೋಕಹಿತಸುಖಾವಹಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಧೇವ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ, ಪೇಚ್ಚ ಸಗ್ಗೇ ಪಮೋದತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಸಂಸನ್ತೀ**ತಿ

“ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮತ್ತೇಯ್ಯೋ ಪೇತ್ತೇಯ್ಯೋ ಸಗ್ಗಸಂವತ್ತನಿಯಂ ಪಟಿಪದಂ ಪೂರೇತೀ”ತಿ ಇಧೇವ ನಂ ಪಸಂಸನ್ತಿ। **ಆಮೋದತಿ** ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮೋದಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಪಮೋದತಿ** ನಾನಪ್ಪಕಾರಮೋದಸಮ್ಪವತ್ತಿಯಾ।

ಸಬ್ರಹ್ಮಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಆನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧. ದುತಿಯೇ **ತಥಾಜಾತಿಕೋ**ತಿ ತಥಾಸಭಾವೋ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಲಾಭೋ**ತಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಧಿಗಮೋ। ರೂಪಮೇವ ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ **ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸಸ್ಸತಾದಿನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। **ಪುಗ್ಗಲನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಭಿನಿವೇಸನನಿಮಿತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಸಞ್ಞಾತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ। “ಸಿಯಾ ನು ಖೋ, ಭನ್ತೇ”ತಿ ಥೇರೇನ ಪುಟ್ಠೋ ಭಗವಾ “ಸಿಯಾ”ತಿ ಅವೋಚ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಸೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ತಂ ಪಣೀತನ್ತಿ ಚ ಪಸ್ಸತಿ। ತೇನಾಹ **“ಇಧಾನನ್ದಾ”**ತಿಆದಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ತನ್ತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ತನ್ತಿ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ । **ದಿವಸಮ್ಪಿ**ತಿಆದಿನಾ ಅಸಙ್ಖತಾಯ ಧಾತುಯಾ ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಪಣೀತಾದಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಟ್ಠವಿಧೇ**ತಿ “ಸನ್ತಂ ಪಣೀತಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ ಸಬ್ಬೂಪಧಿಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯೋ ವಿರಾಗೋ ನಿರೋಧೋ ನಿಬ್ಬಾನ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠವಿಧೇ ಆಭೋಗಸಙ್ಖಾತೇ ಸಮನ್ನಾಹಾರೇ। ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ...ಪೇ॰... ಲಬ್ಭನ್ತೇವಾ**ತಿ “ಇಧಾನನ್ದ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏವಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಆಗತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೇ ಏಕೋಪಿ ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಚೇಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಟ್ಠಪಿ ಆಭೋಗಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಲಬ್ಭನ್ತೇವ ಸಮನ್ನಾಹರತಂ ಅತ್ಥಾವಹತ್ತಾ।

ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಸಹಿತೇನ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಪರಾನಿ ಚ ಓಪರಾನಿ ಚ** ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಆಯತನಾನಿ। **ಸನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿತಾಯ। **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಧೂಮವಿರಹಿತೋ**ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ಏವ ಸನ್ತಾಪನಟ್ಠೇನ ಧೂಮೋ, ತೇನ ವಿರಹಿತೋ। **ಅನೀಘೋ**ತಿ ಅಪಾಪೋ। **ಜಾತಿಜರಾಗಹಣೇನೇವ ಬ್ಯಾಧಿಮರಣಮ್ಪಿ ಗಹಿತಮೇವಾ**ತಿ ತಬ್ಭಾವಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ।

ಆನನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨. ತತಿಯೇ, “ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಮಯಾ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ತಾದಿಸೇನಪಿ ನ ಸುಕರಂ ವಿಞ್ಞಾತು”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವ ವದನ್ತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಮತಿಕ್ಕಮಂ। **ಅಞ್ಞಾತಾರೋ ಚ ದುಲ್ಲಭಾ**ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಮಞ್ಞವಚನೇನ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಮ್ಪಿ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತೇನಪಿ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾಯ ದುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಸಮ್ಮಾತಿ ಹೇತುನಾ ಕಾರಣೇನ। ತೇನಾಹ **“ಉಪಾಯೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಮಾನಾಭಿಸಮಯಾ**ತಿ ಮಾನಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯಾ। ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋತಿ ಚ ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೋತಿ ಚ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೋ ವುತ್ತೋ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಮಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಯಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೋ। ತೇನ ದಿಟ್ಠೋ ಪನ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ಚ। ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೇನ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಮೇವ ಪಹೀಯತಿ। ದಿಟ್ಠವಿಸೇನ ದಿಟ್ಠಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ವಿಯ ಅಯಮಸ್ಸ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ । **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಸ್ಸ

ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯನಾನನ್ತರಿಯಕತ್ತಾ “ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೇನ”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೇ ಹಿ ಗಹಿತೇ ದಸ್ಸನಾಭಿಸಮಯೋ ಗಹಿತೋವ ಹೋತಿ।

ಅನ್ತಮಕಾಸಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸಾತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಮಾನಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಯೇ ಇಮೇ “ಕಾಯಬನ್ಧನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಜೀರತಿ (ಚೂಳವ॰ ೨೭೮), ಹರಿತನ್ತಂ ವಾ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ಏವಂ ವುತ್ತಅನ್ತಿಮಮರಿಯಾದನ್ತೋ ಚ “ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಇತಿವು॰ ೯೧) ಏವಂ ವುತ್ತಲಾಮಕನ್ತೋ ಚ “ಸಕ್ಕಾಯೋ ಏಕೋ ಅನ್ತೋ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೩) ಏವಂ ವುತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತೋ ಚ “ಏಸೇವನ್ತೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಯಾ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತೋ ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾ, ತೇಸು ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅದುಂ ಚತುತ್ಥಕೋಟಿಸಙ್ಖಾತಂ ಅನ್ತಮಕಾಸಿ, ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಪರಿವಟುಮಂ ಅಕಾಸಿ, ಅನ್ತಿಮಸಮುದಯಮತ್ತಾವಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಮಕಾಸೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **“ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಮಕಾಸೀ”**ತಿ।

ನನು ಚ “ಪಹಾನ”ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆಗತಂ? ಇಧ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ನಿದ್ದೇಸೇನಾಯಂ ವಣ್ಣನಾ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ **“ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥ ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಆಗತಾನೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನಿದ್ದೇಸೇ “ಪಹಾನಂ ವೂಪಸಮಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗ”ನ್ತಿಆದೀನಿ (ಚೂಳನಿ॰ ೭೫ ಉದಯಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ) ಪದಾನಿ ಆಗತಾನಿ।

ಧಮ್ಮತಕ್ಕಪುರೇಜವನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಮಿಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖೇ ಠತ್ವಾ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಅಧಿಗತಂ ಅರಹತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಂ ವದತಿ। ಅರಹತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಹಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮತಕ್ಕೋ ಪುರೇಜವೋ ಹೋತಿ।

ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಪಿಣ್ಡಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಆಯೂಹನವಸೇನ ರಾಸಿಕರಣತ್ಥಾಯ। **ಅಭಿನ್ನಾನೀ**ತಿ ಏಕದೇಸೇನಪಿ ಅಖಣ್ಡಿತಾನಿ। ಭಿನ್ನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ಬೀಜಂ ಬೀಜಕಿಚ್ಚಾಯ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ। **ಅಪೂತೀನೀ**ತಿ ಉದಕತೇಮನೇನ ಪೂತಿಭಾವಂ ನ ಉಪಗತಾನಿ। ಪೂತಿಬೀಜಞ್ಹಿ ಬೀಜತ್ಥಾಯ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ। ತೇನಾಹ **“ಪೂತಿಭಾವೇನ ಅಬೀಜತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾನೀ”**ತಿ। **ನ ವಾತೇನ ನ ಚ ಆತಪೇನ ಹತಾನೀ**ತಿ ವಾತೇನ ಚ ಆತಪೇನ ಚ ನ ಹತಾನಿ, ನಿರೋಜತಂ ನ ಪಾಪಿತಾನಿ। ನಿರೋಜಞ್ಹಿ ಕಸಟಬೀಜಂ ಬೀಜತ್ಥಾಯ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ। **ಸಾರಾದಾನೀ**ತಿ ತಣ್ಡುಲಸಾರಸ್ಸ ಆದಾನತೋ ಸಾರಾದಾನಿ। ನಿಸ್ಸಾರಞ್ಹಿ ಬೀಜಂ ಬೀಜತ್ಥಾಯ ನ ಉಪಕಪ್ಪತಿ। ತೇನಾಹ **“ಗಹಿತಸಾರಾನೀ”**ತಿ, ಪತಿಟ್ಠಿತಸಾರಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ನಿಚಯಭಾವೇನ ಸುಖಂ ಸಯಿತಾನೀ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಕೋಟ್ಠಪಕ್ಖಿತ್ತನಿಯಾಮೇನೇವ ಸುಖಸಯಿತಾನಿ।

ಕಮ್ಮವಿಭತ್ತೀತಿ ಕಮ್ಮವಿಭಾಗೋ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬಫಲಂ ಕಮ್ಮಂ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ**। ಪಚ್ಚುಪನ್ನಭವತೋ ಅನನ್ತರಂ ವೇದಿತಬ್ಬಫಲಂ ಕಮ್ಮಂ **ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಂ**। **ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾನನ್ತರಭವತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಯೇ ಅತ್ತಭಾವಪರಿವತ್ತೇ ವೇದಿತಬ್ಬಫಲಂ ಕಮ್ಮಂ। ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತಾಯ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧವಿಸೇಸತಾಯ ಚ ಬಲವಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾತಿಸಯಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಪಠಮಜವನಚೇತನಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಫಲದಾಯಿನೀ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮ**। ಸಾ ಹಿ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಬಲವತೀ ಜವನಸನ್ತಾನೇ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೇಸು ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರವಸಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಆಸೇವನಾಲಾಭೇನ ಅಪ್ಪವಿಪಾಕತಾಯ ಚ ಪಠಮಜವನಚೇತನಾ ಇತರದ್ವಯಂ ವಿಯ ಪವತ್ತಸನ್ತಾನುಪರಮಾಪೇಕ್ಖಂ ಓಕಾಸಲಾಭಾಪೇಕ್ಖಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಇಧೇವ ಪುಪ್ಫಮತ್ತಂ ವಿಯ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಮತ್ತಂ

ಫಲಂ ದೇತಿ। **ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕದಾನಂ ನಾಮ ಉಪಧಿಪ್ಪಯೋಗಾದಿಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ತದಭಾವತೋ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಂ। **ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಅಹೋಸಿ ಏವ ಕಮ್ಮಂ, ನ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಅಹೋಸಿ ಅತ್ಥಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ।

ಅತ್ಥಸಾಧಿಕಾತಿ ದಾನಾದಿಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ। ಕಾ ಪನ ಸಾತಿ ಆಹ "**ಸತ್ತಮಜವನಚೇತನಾ**"ತಿ। ಸಾ ಹಿ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಲದ್ಧವಿಸೇಸಾ ಪುರಿಮಜವನಚೇತನಾಹಿ ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ಚ ಸಮಾನಾ ಅನನ್ತರತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕದಾಯಿನೀ **ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮ**। **ಪುರಿಮಉಪಮಾಯಯೇವಾತಿ** ಮಿಗಲುದ್ದಕೋಪಮಾಯಯೇವ।

ಸತಿ ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸತಿ ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಅಹೋಸಿಕಮ್ಮಪಕ್ಖೇ ತಿಟ್ಠತಿ ವಿಪಚ್ಚನೋಕಾಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಯಂ ಗರುಕನ್ತಿ** ಯಂ ಅಕುಸಲಂ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ಕುಸಲಞ್ಚ ಮಹಾನುಭಾವಂ ಕಮ್ಮಂ। ಕುಸಲಂ ವಾ ಹಿ ಹೋತು ಅಕುಸಲಂ ವಾ, ಯಂ ಗರುಕಂ ಮಾತುಘಾತಾದಿಕಮ್ಮಂ ವಾ ಮಹಗ್ಗತಕಮ್ಮಂ ವಾ, ತದೇವ ಪಠಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ "**ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಯಂ ಬಹುಲನ್ತಿ** ಯಂ ಬಹುಲಂ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಕತಂ ಸಮಾಸೇವಿತಂ। ತೇನಾಹ "**ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಸು ಪನ ಯಂ ಬಹುಲಂ ಹೋತೀ**"ತಿಆದಿ। **ಯದಾಸನ್ನಂ ನಾಮ** ಮರಣಕಾಲೇ ಅನುಸ್ಸರಿತಂ ಕಮ್ಮಂ, ಆಸನ್ನಕಾಲೇ ಕತೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ ಆಹ "**ಯಂ ಪನ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಸು ಆಸನ್ನಮರಣೇ**"ತಿಆದಿ। **ಅನುಸ್ಸರಿತುನ್ತಿ** ಪರಿಬ್ಯತ್ತಭಾವೇನ ಅನುಸ್ಸರಿತುಂ।

ತೇಸಂ ಅಭಾವೇತಿ ತೇಸಂ ಯಂಗರುಕಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೇ। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಪಾಕಂ ದೇತೀತಿ** ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕವಸೇನ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕವಸೇನ ಹಿ ಗರುಕಾದಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಗರುಕಂ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಗರುಕೇ ಅಸತಿ ಬಹುಲೀಕತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ಯದಾಸನ್ನಂ , ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ "ಕಟತ್ತಾ ವಾ ಪನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಕತಕಮ್ಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ಬಹುಲಾಸನ್ನಪುಬ್ಬಕತೇಸು ಚ ಬಲಾಬಲಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಪತೋ ಪಾಪನ್ತರಂ ಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚ, ಕಲ್ಯಾಣತೋ ಕಲ್ಯಾಣನ್ತರಂ ಪಾಪಞ್ಚ ಬಹುಲೀಕತಂ। ತತೋ ಮಹತೋವ ಪುಬ್ಬಕತಾದಿ ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಬಹುಲಾನುಸ್ಸರಣೇನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಜನನತೋ, ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ ಆರದ್ಧವಿಪಾಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸೇಸಸ್ಸ ವಾ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣತಾಯ ಸನ್ತತಿಯಾ ಪರಿಣಾಮವಿಸೇಸತೋತಿ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಆಯೂಹಿತಫಲಂ ಪಠಮಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ। **ಮಹಾನಾರದಕಸ್ಸಪಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೧೫೩ ಆದಯೋ) ವಿದೇಹರಞ್ಞೋ ಸೇನಾಪತಿ ಅಲಾತೋ, ಬೀಜಕೋ ದಾಸೋ, ರಾಜಕಞ್ಞಾ ರುಚಾ ಚ ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ –

> "ತತ್ರಾನನ್ದ, ಯ್ವಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಇಧ ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ…ಪೇ॰… ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಪುಬ್ಬೇ ವಾಸ್ಸ ತಂ ಕತಂ ಹೋತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ದುಕ್ಖವೇದನೀಯಂ, ಪಚ್ಛಾ ವಾಸ್ಸ ತಂ ಕತಂ ಹೋತಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಂ ದುಕ್ಖವೇದನೀಯಂ, ಮರಣಕಾಲೇ ವಾಸ್ಸ ಹೋತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮತ್ತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ, ತೇನ ಸೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಅಪಾಯಂ ದುಗ್ಗತಿಂ ವಿನಿಪಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"ತಿ –

ಆದಿ । ಸಬ್ಬಂ **ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೩) ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। ಕಿಂ ಬಹುನಾ। ಯಂ ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಮಹಾಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಞಾಣಂ, ತಸ್ಸೇವಾಯಂ ವಿಸಯೋ, ಯದಿದಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ತೇನ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿಪಾಕತಾ ಸಮತ್ಥೀಯತಿ।

ಇದಾನಿ ಜನಕಾದಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಂ ವಿಭಜನ್ತೋ "**ಜನಕಂ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪವತ್ತಿಂ ನ ಜನೇತೀತಿ** ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಂ ನ ಜನೇತಿ। ಪಠಮನಯೇ ಜನಕಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಪಾಕಮತ್ತಸ್ಸೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಕತ್ತಮ್ಪಿ ಅನುಜಾನನ್ತೋ

“ಅಪರೋ ನಯೋ”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾನಾದಿವಸೇನ ವಿಪಾಕಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ **ಜನಕಂ**। ಸುಖದುಕ್ಖಸನ್ತಾನಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ವಾ ಚಿರತರಂ ಪವತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ **ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ**। ತೇನಾಹ **“ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತಿ, ಅದ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತೇತೀ”**ತಿ। **ಉಪಪೀಳಕಂ** ಸುಖದುಕ್ಖಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಸಣಿಕಂ ಸಣಿಕಂ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನಾಹ **“ಸುಖದುಕ್ಖಂ ಪೀಳೇತಿ ಬಾಧೇತಿ, ಅದ್ಧಾನಂ ಪವತ್ತಿತುಂ ನ ದೇತೀ”**ತಿ।

ವಾತಕಾಳಕೋ ಮಹಲ್ಲಕೋ ಚೋರೇ ಘಾತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸೋ ಕಿರ ಮಹಲ್ಲಕಕಾಲೇ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಸೀಸಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ದ್ವೇ ತಯೋ ವಾರೇ ಪಹರನ್ತೋ ಮನುಸ್ಸೇ ಕಿಲಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏವಮಾಹಂಸು। **ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಖನ್ತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಓರತೋ ಅನುಲೋಮಿಕಂ ಖನ್ತಿಂ ಲಭಿತ್ವಾ । **ತರುಣವಚ್ಛಾಯ ಗಾವಿಯಾ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪಿತೋ**ತಿ ಏಕಾ ಕಿರ ಯಕ್ಖಿನೀ ಧೇನುವೇಸೇನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಉರೇ ಪಹರಿತ್ವಾ ಮಾರೇಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ನಗರೇ ಭವೋ **ನಾಗರಿಯೋ**।

ಘಾತೇತ್ವಾತಿ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಪ್ಪಟಿಬಾಹನಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ”**ತಿ। ತಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಕರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಕರೋತೀ”**ತಿ। ವಿಪಚ್ಚನಾಯ ಕತೋಕಾಸಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಕ್ಕಮ್ಮೇವ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಏವಂ ಪನ ಕಮ್ಮೇನ ಕತೇ ಓಕಾಸೇ ತಂ ವಿಪಾಕಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ವುಚ್ಚತೀ”**ತಿ। ಉಪಪೀಳಕಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದತಿ, ನ ಸಯಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ। ಉಪಘಾತಕಂ ಪನ ದುಬ್ಬಲಕಮ್ಮಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಕಿಞ್ಚಿ ಬಹ್ವಾಬಾಧತಾದಿಪಚ್ಚಯೂಪಸನ್ನಿಪಾತೇನ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ವಿಬಾಧಕಂ ಉಪಪೀಳಕಂ, ತಥಾ ವಿಪಾಕಸ್ಸೇವ ಉಪಚ್ಛೇದಕಂ। ಉಪಘಾತಕಕಮ್ಮಂ ಪನ ಉಪಘಾತೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಓಕಾಸಕರಣೇನ ವಿಪಚ್ಚನೇ ಸತಿ ಜನಕಮೇವ ಸಿಯಾ। ಜನಕಾದಿಭಾವೋ ನಾಮ ವಿಪಾಕಂ ಪತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ನ ಕಮ್ಮಂ ಪತೀತಿ ವಿಪಾಕಸ್ಸೇವ ಉಪಘಾತಕತಾ ಯುತ್ತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಯಸ್ಮಿಂ ಕಮ್ಮೇ ಕತೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಪವತ್ತೇ ಚ ವಿಪಾಕಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಂ **ಜನಕಂ**। ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕತೇ ಅಞ್ಞೇನ ಜನಿತಸ್ಸ ಇಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಸ್ಸ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ವಿಬಾಧಕವಿಚ್ಛೇದಕಪಚ್ಚಯಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಬ್ರೂಹನಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯಾನುರೂಪಂ ಪರಿಸುದ್ಧಿಚಿರತರಪ್ಪಬನ್ಧಾ ಹೋತಿ, ತಂ **ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ**। ಜನಕೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಂ ಕುಸಲಫಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಫಲಂ ವಾ ಯೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಭೂತೇನ ರೋಗಧಾತುವಿಸಮತಾದಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ವಿಬಾಧಯತಿ, ತಂ **ಉಪಪೀಳಕಂ**। ಯೇನ ಪನ ಕಮ್ಮುನಾ ಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯವಸೇನ ಚಿರತರಪ್ಪಬನ್ಧಾರಹಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಫಲಂ ವಿಚ್ಛೇದಕಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಹಞ್ಞತಿ ವಿಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಂ **ಉಪಘಾತಕ**ನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಾರೋ।

ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ದುತಿಯಸ್ಸ ಕುಸಲಭಾವಂ ಇತ್ಥತ್ತಮಾಗತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಾಬಾಧದೀಘಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನವಸೇನ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಕುಸಲಭಾವಂ ಬಹ್ವಾಬಾಧಅಪ್ಪಾಯುಕತಾಸಂವತ್ತನವಸೇನ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ **ಚೂಳಕಮ್ಮವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೨೯೦) -

> “ಚತ್ತಾರಿ ಹಿ ಕಮ್ಮಾನಿ - ಉಪಪೀಳಕಂ, ಉಪಚ್ಛೇದಕಂ, ಜನಕಂ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕನ್ತಿ। ಬಲವಕಮ್ಮೇನ ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪವತ್ತೇ ಉಪಪೀಳಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ ‘ಸಚಾಹಂ ಪಠಮತರಂ ಜಾನೇಯ್ಯಂ, ನ ತೇ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತುಂ ದದೇಯ್ಯಂ, ಚತೂಸುಯೇವ ತಂ ಅಪಾಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇಯ್ಯಂ। ಹೋತು, ತ್ವಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತ, ಅಹಂ ಉಪಪೀಳಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ತಂ ಪೀಳೇತ್ವಾ ನಿರೋಜಂ ನಿಯೂಸಂ ಕಸಟಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ। ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ತಾದಿಸಂ ಕರೋತಿ। ಕಿಂ ಕರೋತಿ? ಪರಿಸ್ಸಯಂ ಉಪನೇತಿ, ಭೋಗೇ ವಿನಾಸೇತಿ।

“ತತ್ಥ ದಾರಕಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಾತು ಅಸ್ಸಾದೋ ವಾ ಸುಖಂ ವಾ ನ ಹೋತಿ, ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಪೀಳಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಪರಿಸ್ಸಯಂ ಉಪನೇತಿ। ದಾರಕಸ್ಸ ಪನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗೇಹೇ ಭೋಗಾ ಉದಕಂ ಪತ್ವಾ ಲೋಣಂ ವಿಯ ರಾಜಾದೀನಂ ವಸೇನ ನಸ್ಸನ್ತಿ, ಕುಮ್ಭದೋಹನಧೇನುಯೋ ಖೀರಂ ನ ದೇನ್ತಿ, ಸೂರತಾ ಗೋಣಾ ಚಣ್ಡಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಾಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ಖಞ್ಜಾ ಹೋನ್ತಿ, ಗೋಮಣ್ಡಲೇ ರೋಗೋ ಪತತಿ, ದಾಸಾದಯೋ ವಚನಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ವಾಪಿತಂ ಸಸ್ಸಂ ನ ಜಾಯತಿ, ಗೇಹಗತಂ ಗೇಹೇ, ಅರಞ್ಞಗತಂ ಅರಞ್ಞೇ ನಸ್ಸತಿ, ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಘಾಸಚ್ಛಾದನಮತ್ತಂ ದುಲ್ಲಭಂ ಹೋತಿ, ಗಬ್ಭಪರಿಹಾರೋ ನ ಹೋತಿ, ವಿಜಾತಕಾಲೇ ಮಾತು ಥಞ್ಞಂ ಛಿಜ್ಜತಿ, ದಾರಕೋ ಪರಿಹಾರಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಪೀಳಿತೋ ನಿರೋಜೋ ನಿಯೂಸೋ ಕಸಟೋ ಹೋತಿ। ಇದಂ ಉಪಪೀಳಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ।

“ದೀಘಾಯುಕಕಮ್ಮೇನ ಪನ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಆಯುಂ ಛಿನ್ದತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ ಅಟ್ಠುಸಭಗಮನಂ ಕತ್ವಾ ಸರಂ ಖಿಪೇಯ್ಯ, ತಮಞ್ಞೋ ಧನುತೋ ಮುತ್ತಮತ್ತಂ ಮುಗ್ಗರೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪಾತೇಯ್ಯ, ಏವಂ ದೀಘಾಯುಕಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮಂ ಆಯುಂ ಛಿನ್ದತಿ। ಕಿಂ ಕರೋತಿ? ಚೋರಾನಂ ಅಟವಿಂ ಪವೇಸೇತಿ, ವಾಳಮಚ್ಛೋದಕಂ ಓತಾರೇತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ವಾ ಪನ ಸಪರಿಸ್ಸಯಠಾನಂ ಉಪನೇತಿ। ಇದಂ ಉಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ। ‘ಉಪಘಾತಕ’ನ್ತಿಪಿ ಏತಸ್ಸೇವ ನಾಮಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ಜನಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ। ಅಪ್ಪಭೋಗಕುಲಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ಭೋಗಸಮ್ಪದಾದಿಕರಣೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಕಮ್ಮಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ।

“ಪರಿತ್ತಕಮ್ಮೇನಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಏತಂ ಪವತ್ತೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಿರತಿಕಮ್ಮಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ ‘ಸಚಾಹಂ ಪಠಮತರಂ ಜಾನೇಯ್ಯಂ, ನ ತೇ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತುಂ ದದೇಯ್ಯಂ, ದೇವಲೋಕೇಯೇವ ತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪೇಯ್ಯಂ, ಹೋತು, ತ್ವಂ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿಬ್ಬತ್ತ, ಅಹಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಂ ತೇ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಕರೋತಿ। ಕಿಂ ಕರೋತಿ? ಪರಿಸ್ಸಯಂ ನಾಸೇತಿ, ಭೋಗೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

“ತತ್ಥ ದಾರಕಸ್ಸ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸುಖಮೇವ ಸಾತಮೇವ ಹೋತಿ। ಯೇಪಿ ಪಕತಿಯಾ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಪರಿಸ್ಸಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ । ಏವಂ ಪರಿಸ್ಸಯಂ ನಾಸೇತಿ। ದಾರಕಸ್ಸ ಪನ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗೇಹೇ ಭೋಗಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನ ಹೋತಿ, ನಿಧಿಕುಮ್ಭಿಯೋ ಪುರತೋಪಿ ಪಚ್ಛತೋಪಿ ಗೇಹಂ ಪರಿವಟ್ಟಮಾನಾ ಪವಿಸನ್ತಿ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪರೇಹಿ ಠಪಿತಧನಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಧೇನುಯೋ ಬಹುಖೀರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಗೋಣಾ ಸುಖಸೀಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಪ್ಪಟ್ಠಾನೇ ಸಸ್ಸಾನಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ವಡ್ಢಿಯಾ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ತಾವಕಾಲಿಕಂ ವಾ ದಿನ್ನಂ ಧನಂ ಅಚೋದಿತಾ ಸಯಮೇವ ಆಹರಿತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ದಾಸಾದಯೋ ಸುಬ್ಬಚಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಮ್ಮನ್ತಾ ನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ದಾರಕೋ ಗಬ್ಭತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಹಾರಂ ಲಭತಿ, ಕೋಮಾರಿಕವೇಜ್ಜಾ ಸನ್ನಿಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಗಹಪತಿಕುಲೇ ಜಾತೋ ಸೇಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಮಚ್ಚಕುಲಾದೀಸು ಜಾತೋ ಸೇನಾಪತಿಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಲಭತಿ। ಏವಂ ಭೋಗೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ಸೋ ಅಪರಿಸ್ಸಯೋ ಸಭೋಗೋ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ। ಇದಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಕಮ್ಮಂ ನಾಮ। ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಅಕುಸಲಾನೇವ, ಜನಕಂ ಕುಸಲಮ್ಪಿ ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ ಕುಸಲಮೇವಾ”ತಿ।

ಏತ್ಥ ವಿಬಾಧೂಪಘಾತಾ ನಾಮ ಕುಸಲವಿಪಾಕಮ್ಹಿ ನ ಯುತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “ದ್ವೇ ಅಕುಸಲಾನೇವಾ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ದೇವದತ್ತಾದೀನಂ ಪನ ನಾಗಾದೀನಂ ಇತೋ ಅನುಪ್ಪದಿನ್ನಯಾಪನಕಪೇತಾನಞ್ಚ ನರಕಾದೀಸು ಅಕುಸಲವಿಪಾಕೂಪತ್ಥಮ್ಭನೂಪಪೀಳನೂಪಘಾತಕಾನಿ ಸನ್ತೀತಿ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಭಾವೋ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯಾ ಬಹೂಸು ಆನನ್ತರಿಯೇಸು ಕತೇಸು ಏಕೇನ ಗಹಿತಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಇತರೇಸಂ ತಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಿತಾ ವುತ್ತಾ, ಸಾಪಿ ಸಮತ್ಥಿತಾ ಹೋತಿ।

ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಏಕಾದಸ ಕಮ್ಮಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚಾನಿ ಪಾಪಕಾನಿ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನೀ”**ತಿಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಂ** (ವಿಭ॰ ೮೧೦) ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಬಾಳ್ಹಾನೀ**ತಿ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ನಿವಾರಿತಾನಿ ಪಟಿಸೇಧಿತಾನಿ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಚ **ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಗತಿ ದೇವಲೋಕೋ ಚ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೋ ಚ। **ಗತಿವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ವಿಪನ್ನಗತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯಾ। **ಉಪಧಿಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಸಮಿದ್ಧಿ। **ಉಪಧಿವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಹೀನಅತ್ತಭಾವತಾ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಸುರಾಜಸುಮನುಸ್ಸಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮ್ಪನ್ನಕಾಲೋ। **ಕಾಲವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ದುರಾಜದುಮ್ಮನುಸ್ಸಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಪನ್ನಕಾಲೋ। **ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ। **ಪಯೋಗವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಯೋಗೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನಾರಹೇ ಕಮ್ಮೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಯೇವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನನಿಮ್ಮಿತ್ತಕಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಂ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ತಂ ಪಾಪಕಂ ಕಮ್ಮಂ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನನಿಮಿತ್ತಂ ಬಹುಪಾಪಕಮ್ಮಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಗತಿವಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸೇವ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ಯದಿ ಪನ ಸೋ ಏಕೇನ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮೇನ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ದೇವೇಸು ವಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ತಾದಿಸೇ ಠಾನೇ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ವಾರೋ ನತ್ಥಿ, ಏಕನ್ತಂ ಕುಸಲಸ್ಸೇವಾತಿ ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪಟಿಬಾಳ್ಹಂ ನ ವಿಪಚ್ಚತಿ। **ಪತಿಬಾಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ**ತಿ ಬಾಧಿತಂ ಹುತ್ವಾ। **ಅತ್ತಭಾವಸಮಿದ್ಧಿಯ**ನ್ತಿ ಸರೀರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ಕಿಲಿಟ್ಠಕಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಹತ್ಥಿಮೇಣ್ಡಅಸ್ಸಬನ್ಧಕಗೋಪಾಲಕಾದಿಕಮ್ಮಸ್ಸ। **ಪಲಾಯಿತಬ್ಬಯುತ್ತಕಾಲೇ**ತಿ ಹತ್ಥಿಆದಿಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಸಮಾಗಮಕಾಲೇ। **ಲಞ್ಜಂ ದೇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಮೇ ಬಾಧತಂ ಪರೇಸಂ ವಸೇ ನ ಹೋತೀತಿ ದೇತಿ। **ಚೋರಿಕಯುತ್ತಕಾಲೇ**ತಿ ಪಕ್ಖಬಲಾದೀನಂ ಲಬ್ಭಮಾನಕಾಲೇ। **ಅನ್ತರಕಪ್ಪೇ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪತ್ತೇ ಅನ್ತರಕಪ್ಪೇ।

ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಸೋಳಸ ಕಮ್ಮಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೇನ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೩೪-೨೩೫) ದ್ವಾದಸ ಕಮ್ಮಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪರಾನಿಪೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಅತೀತಭವೇಸು ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅತೀತಭವೇಸುಯೇವ ವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಅತೀತೇ ಆಯೂಹಿತ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ವಿಪಾಕವಾರ**ನ್ತಿ ವಿಪಚ್ಚನಾವಸರಂ ವಿಪಾಕವಾರಂ। “ವಿಪಾಕವಾರಂ ಲಭತೀ”ತಿ ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ **“ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಜನೇಸೀ”**ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ **ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಜನೇಸೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿತಾಪಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಸ್ಸೇವ ಪನ ದಾಯಕಂ ರೂಪಜನಕಸೀಸೇನ ವದತಿ। ತಸ್ಸೇವ ಅತೀತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಸ್ಸ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ಅತೀತಭವೇಸುಯೇವ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಞ್ಚ, ಅತೀತೇಯೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನಾಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿಪಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಂ ಪನ ವಿಪಾಕವಾರಂ ನ ಲಭೀ”**ತಿಆದಿ।

ಅತೀತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೇ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಚ್ಚಮಾನಂ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಂ ಪನ ಅತೀತೇ ಆಯೂಹಿತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತೀತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಿಪಾಕಕಾಲಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಸ್ಸ ಚ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಅಲದ್ಧವಿಪಾಕವಾರ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಅತೀತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಾರಹಸ್ಸ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅನಾಗತಭವೇ ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಂ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಂ ಪನ ಅತೀತೇ ಆಯೂಹಿತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅತೀತಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಿಪಾಕಕಾಲಸ್ಸ ಚ ಅನಾಗತಭವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬವಿಪಾಕಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ “ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯಂ**

ಅನಾಗತೇ ವಿಪಾಕವಾರಂ ನ ಲಭಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿ। ಏವಂ ತಾವ ಅತೀತಕಮ್ಮಂ ಅತೀತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತವಿಪಾಕಾವಿಪಾಕವಸೇನ ಛಧಾ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವೇ ಕತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಸ್ಸ ಇಧೇವ ವಿಪಚ್ಚಮಾನಂ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಪನ ಏತರಹಿ ಆಯೂಹಿತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯಂ ಪನ ಏತರಹಿ ವಿಪಾಕವಾರಂ ನ ಲಭತೀ**ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ಇಧ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಞ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಸ್ಸ ಇಧ ಅವಿಪಚ್ಚಮಾನಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಸ್ಸ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಚ ಅನಾಗತಭವೇ ವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಪನ ಏತರಹಿ ಆಯೂಹಿತಂ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಾಕವಾರಂ ಲಭಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ಅನಾಗತಭವೇ ಅವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಅನಾಗತಭವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಅವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಪನ ವಿಪಾಕವಾರಂ ನ ಲಭಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ।

ಏವಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಾಗತವಿಪಾಕಾವಿಪಾಕವಸೇನ ಚತುಧಾ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನಾಗತಭವೇ ಕತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಪನಾನಾಗತೇ ಆಯೂಹಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸೇವ ಅನಾಗತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲೇನ ಅವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಞ್ಚ ಅನಾಗತಭವೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅವಿಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಪನ ವಿಪಾಕವಾರಂ ನ ಲಭಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ । ಏವಂ ಅನಾಗತಕಮ್ಮಂ ಅನಾಗತವಿಪಾಕಾವಿಪಾಕವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ದಸ್ಸಿತಂ। **ಏವ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತದ್ವಾದಸಕಮ್ಮಾನಿ ನಿಗಮೇತಿ।

ಇದಾನಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಭೇದೇಸು ಕಮ್ಮೇಸು ಯಾನಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ವಿಭತ್ತಾನಿ ಸೋಳಸ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಯಾನಿ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಭತ್ತಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಕಮ್ಮಾನಿ, ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ವಿಭತ್ತೇಸು ಏಕಾದಸವಿಧೇಸುಯೇವ ಕಮ್ಮೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯೇಸು ತೀಸುಯೇವ ಅನ್ತೋಗಧಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿ ಇಮಾನಿ ಚೇವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅತ್ತನೋ ಠಾನಾ ಓಸಕ್ಕಿತ್ವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಯಥಾವುತ್ತದ್ವಾದಸಸೋಳಸಪ್ಪಭೇದಸಙ್ಖಾತಟ್ಠಾನತೋ ಪರಿಹಾಪೇತ್ವಾ, ತಂ ತಂ ಪಭೇದಂ ಹಿತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏಕಾದಸ ಕಮ್ಮಾನಿಯೇವ ಭವನ್ತೀ**ತಿ ತಂಸಭಾವಾನಂಯೇವ ಕಮ್ಮಾನಂ ದ್ವಾದಸಧಾ ಸೋಳಸಧಾ ಚ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ಏವಮಾಹ। ಯಸ್ಮಾ ಏಕಾದಸಧಾ ವುತ್ತಕಮ್ಮಾನಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾನಿ ವಾ ಸಿಯುಂ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾನಿ ವಾ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಾನಿ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ತೀಣಿಯೇವ ಕಮ್ಮಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ।

ತೇಸಂ ಸಙ್ಕಮನಂ ನತ್ಥೀತಿ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಕಮನಂ ನತ್ಥಿ, ಸಙ್ಕಮನಂ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ"**ತಿ, ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದಿಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಮೇವ ಹಿ ಪಠಮಜವನಚೇತನಾ, ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಮೇವ ಸತ್ತಮಜವನಚೇತನಾ, ಮಜ್ಝೇ ಪಞ್ಚ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಮೇವಾತಿ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದಿಸಭಾವೇಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಭಗವತಾ – "ದಿಟ್ಠೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ, ಉಪಪಜ್ಜ ವಾ, ಅಪರೇ ವಾ ಪರಿಯಾಯೇ"ತಿ ತಯೋ ವಿಕಪ್ಪಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತೇನೇವಾಹ

“ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಕಮ್ಮ”ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **“ದಿಟ್ಠೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ”**ತಿ **ಸತ್ಥಾ ನ ವದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಅಸತಿ ನಿಯಾಮೇ ನ ವದೇಯ್ಯ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಙ್ಕಮನಂ ನತ್ಥಿ, ನಿಯತಸಭಾವಾ ಹಿ ತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಸತ್ಥಾ “ದಿಟ್ಠೇ ವಾ ಧಮ್ಮೇ”ತಿಆದಿಮವೋಚ।

ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇತಿ “ಅಲೋಭೋ ನಿದಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಸಮುದಯಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ। **ನಿರುದ್ಧೇ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನ ನಿರುದ್ಧೇ। **ತಾಲವತ್ಥು ವಿಯ ಕತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತಾಲೇ ಛಿನ್ನೇ ಠಿತಟ್ಠಾನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕಮ್ಮೇ ಪಹೀನೇ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಾಲವತ್ಥೂ**ತಿ ವಾ ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನೋ ತಾಲೋ ವುತ್ತೋ ಪತ್ತಫಲಮಕುಲಸೂಚಿಆದೀನಂ ಅಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ಸೋ **ಅವಿರುಳ್ಹಿಧಮ್ಮೋ**। ಏವಂ ಪಹೀನಕಮ್ಮೋ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ। ತೇನಾಹ **“ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನತಾಲೋ ವಿಯಾ”**ತಿ। **ಅನುಅಭಾವಂ ಕತಂ** ಪಚ್ಛತೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ಯಥಾ”**ತಿಆದಿ। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕತಕಾಲೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಬೀಜಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಕತಕಾಲೋ ವಿಯ। **ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಮೂಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾನಂ। ಕಿಲೇಸಾ ಹಿ ಖನ್ಧಾನಂ ಮೂಲಾನಿ।

ವೇದನೀಯನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅಞ್ಞಂ ವತ್ಥು ನತ್ಥೀ**ತಿ ಅಞ್ಞಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ। ಸುಗತಿಸಞ್ಞಿತಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತೋ ಅನಪಗತತ್ತಾ ದುಗ್ಗತಿಯೋ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ “ಸಬ್ಬಾ ದುಗ್ಗತಿಯೋ”ತಿ, ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಲೋಭೋ ಏತಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತೋ ಅತ್ಥೀತಿ **ಲೋಭಂ,** ಲೋಭನಿಮಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ। ತಥಾ **ದೋಸ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ತೇನಾಹ **“ಲೋಭದೋಸಸೀಸೇನ ಲೋಭಜಞ್ಚ ದೋಸಜಞ್ಚ ಕಮ್ಮಮೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠ”**ನ್ತಿ। **ವಟ್ಟವಿವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ವಟ್ಟಞ್ಚ ವಿವಟ್ಟಞ್ಚ।

ನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಹತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಆಳವಿಯ**ನ್ತಿ ಆಳವಿರಟ್ಠೇ, ನ ಆಳವಿನಗರೇ। ತೇನಾಹ **“ಆಳವಿಯನ್ತಿ ಆಳವಿರಟ್ಠೇ”**ತಿ। **ಅಥಾ**ತಿ ಅವಿಚ್ಛೇದತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ತತ್ಥ ಭಗವತೋ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಏವ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ಹತ್ಥತೋ ಹತ್ಥಂ ಗತತ್ತಾ**ತಿ ಆಳವಕಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಹತ್ಥತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಹತ್ಥಂ, ತತೋ ರಾಜಪುರಿಸಾನಂ ಹತ್ಥಂ ಗತತ್ತಾ।

ಮಾಘಸ್ಸಾತಿ ಮಾಘಮಾಸಸ್ಸ। ಏವಂ **ಫಗ್ಗುನಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಖುರನ್ತರೇಹಿ ಕದ್ದಮೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ಕದ್ದಮೋ ಖುರನ್ತರೇಹಿ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ವಾಯನ್ತೋ ವಾತೋ ವೇರಮ್ಭೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ವೇರಮ್ಭವಾತಸದಿಸತ್ತಾ।

ಪಞ್ಚದ್ವಾರಕಾಯನ್ತಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಂ। **ಖೋಭಯಮಾನಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಖೋಭವಸೇನ ಖೋಭಯಮಾನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಙ್ಖೋಭಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಚೇತಸಿಕಾ**ತಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ। ತೇನಾಹ **“ಮನೋದ್ವಾರಂ ಖೋಭಯಮಾನಾ”**ತಿ। **ಸೋ ರಾಗೋ**ತಿ ತಂಸದಿಸೋ ರಾಗೋ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸದಿಸೇ ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ “ಸಾ ಏವ ತಿತ್ತಿರಿಕಾ, ತಾನಿ ಏವ ಓಸಧಾನೀ”ತಿ। ಯಾದಿಸೋ ಹಿ ಏಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗೋ, ತಾದಿಸೋ ಏವ ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ರಾಗಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ತಥಾರೂಪೋ ರಾಗೋ”**ತಿಆದಿ। ಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭೇನ ರಜನೀಯೇಸು ವಾ ನಿರುದ್ಧೇಸು ವತ್ಥೂಸು ದೋಮನಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದೋಸಪರಿಳಾಹಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನ ಲಿಮ್ಪತಿ ಅನುಪಲಿತ್ತಚಿತ್ತತ್ತಾ। **ಸೀತಿಭೂತೋ** ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹತ್ತಾ। **ಆಸತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಯೋ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆಸಞ್ಜನಟ್ಠೇನ। **ದರಥ**ನ್ತಿ ಪರಿಳಾಹಜಾತಂ। **ಚೇತಸೋ**ತಿ ಸಾಮಿವಚನಂ।

ಹತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ದೇವದೂತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬. ಛಟ್ಠೇ **ದೇವದೂತಾನೀತಿ** ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ದೇವದೂತಾ"**ತಿ, ಉಭಯಲಿಙ್ಗಂ ವಾ ಏತಂ ಪದಂ, ತಸ್ಮಾ ನಪುಂಸಕಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪುಲ್ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ ಕತಂ। **ದೇವೋತಿ ಮಚ್ಚೂ**ತಿ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತಾಪನತೋ ಮಚ್ಚುರಾಜಾ "ದೇವೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದೇವೋ ಪಕತಿಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ, ಏವಂ ಮಚ್ಚು ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೇವೋ ವಿಯಾತಿ ದೇವೋ। **"ತಸ್ಸ ದೂತಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿಸ್ಸ ದೂತೇ ತೇಸಂ ದೂತಭಾವಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಜಿಣ್ಣಬ್ಯಾಧಿಮತಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಚೋದನತ್ಥೇನ ದೇವಸ್ಸ ದೂತಾ ವಿಯಾತಿ ದೇವದೂತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। "ಅಹಂ ಅಸುಕಂ ಪಮದ್ದಿತುಂ ಆಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ, ತುವಂ ತಸ್ಸ ಕೇಸೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಹೀ"ತಿ ಮಚ್ಚುದೇವಸ್ಸ ಆಣಾಕರಾ ದೂತಾ ವಿಯಾತಿ ಹಿ ದೂತಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಇದಾನಿ ಸದ್ಧಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ದೇವಾ ವಿಯ ದೂತಾತಿ ದೇವದೂತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದೇವಾ ವಿಯ ದೂತಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಲಙ್ಕತಪ್ಪಟಿಯತ್ತಾಯಾತಿ** ಇದಂ ಅತ್ತನೋ ದಿಬ್ಬಾನುಭಾವಂ ಆವಿಕತ್ವಾ ಠಿತಾಯಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ದೇವತಾಯ ಬ್ಯಾಕರಣಸದಿಸಮೇವ ಹೋತಿ** ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ। **ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನನ್ತಿ** ಖೀಣಾಸವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ। ತೇ ಹಿ ಚರಿಮಭವೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಜಿಣ್ಣಾದಿಭೇದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನ್ತಿಮಭವಿಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಾಪಿತಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ ತದಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ತೇಹಿ ಅನುಪಟ್ಠಾಪಿತಾನಮ್ಪಿ ತಥಾ ವೋಹರಿತಬ್ಬತಾ ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದಿಸ್ವಾವಾತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿದೇವೇಹಿ ದಸ್ಸಿತೇ ದಿಸ್ವಾವ। ತತೋಯೇವ ಹಿ ತೇ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾನಂ ದೂತಾ ವುತ್ತಾ।

ಕಸ್ಮಾ ಆರದ್ಧನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ದೇವದೂತೇ ಏವ ಸರೂಪತೋ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ದೇವಾನಂ ದೂತಾನಂ ದಸ್ಸನೂಪಾಯತ್ತಾ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ದೇವದೂತಾ...ಪೇ॰... ಸಮನುಯುಞ್ಜತೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ದೇವದೂತಾ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ದೇವದೂತಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನಟ್ಠಾನೂಪಗಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಏಕಚ್ಚೇ ಥೇರಾತಿ ಅನ್ಧಕಾದಿಕೇ ವಿಞ್ಞಾಣವಾದಿನೋ ಚ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ನೇರಯಿಕೇ ನಿರಯೇ ಪಾಲೇನ್ತಿ ತತೋ ನಿಗ್ಗನ್ತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ **ನಿರಯಪಾಲಾ**। ಅಥ ವಾ ನಿರಯಪಾಲತಾಯ ನೇರಯಿಕಾನಂ ನಿರಯದುಕ್ಖೇನ ಪರಿಯೋನದ್ಧಾಯ ಅಲಂ ಸಮತ್ಥಾತಿ **ನಿರಯಪಾಲಾ। ತನ್ತಿ** "ನತ್ಥಿ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ ವಚನಂ। **ಪಟಿಸೇಧಿತಮೇವಾತಿ** "ಅತ್ಥಿ ನಿರಯೇಸು ನಿರಯಪಾಲಾ ಅತ್ಥಿ ಚ ಕಾರಣಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ಕಥಾ॰ ೮೬೬) ಪಟಿಸೇಧಿತಮೇವ। ಯದಿ ನಿರಯಪಾಲಾ ನಾಮ ನ ಸಿಯುಂ, ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಪಿ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಸತಿ ಹಿ ಕಾರಣಿಕೇ ಕಮ್ಮಕಾರಣಾಯ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥಾಹ - "ಕಿಂ ಪನೇತೇ ನಿರಯಪಾಲಾ ನೇರಯಿಕಾ, ಉದಾಹು ಅನೇರಯಿಕಾ"ತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ನೇರಯಿಕಾ ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯೇನ ಕಮ್ಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಯಮ್ಪಿ ನಿರಯದುಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚನುಭವೇಯ್ಯುಂ, ತಥಾ ಸತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಘಾತನಾಯ ಅಸಮತ್ಥಾ ಸಿಯುಂ, "ಇಮೇ ನೇರಯಿಕಾ ಇಮೇ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ ವವತ್ಥಾನಞ್ಚ ನ ಸಿಯಾ। ಯೇ ಚ ಯೇ ಘಾತೇನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಸಮಾನರೂಪಬಲಪ್ಪಮಾಣೇಹಿ ಇತರೇಸಂ ಭಯಸನ್ತಾಸಾ ನ ಸಿಯುಂ। ಅಥ ಅನೇರಯಿಕಾ, ನೇಸಂ ತತ್ಥ ಕಥಂ ಸಮ್ಭವೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅನೇರಯಿಕಾ ನಿರಯಪಾಲಾ ಅನಿರಯಗತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ। ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಸಂವತ್ತನಿಯಕಮ್ಮತೋ ಹಿ ಅಞ್ಞೇನೇವ ಕಮ್ಮುನಾ ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ರಕ್ಖಸಜಾತಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಿವಾದಿನೋ -

"ಕೋಧಾ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾ, ಪಾಪಾಭಿರುಚಿನೋ ತಥಾ।
ದುಕ್ಖಿತೇಸು ಚ ನನ್ದನ್ತಿ, ಜಾಯನ್ತಿ ಯಮರಕ್ಖಸಾ"ತಿ॥

ತತ್ಥ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಯಾತನಾದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯುಂ, ಅಥ ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಘಾತೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿ, ತಯಿದಂ ಅಸಾರಂ ನಿರಯಪಾಲಾನಂ ನೇರಯಿಕಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿಪಿ ಅನೇರಯಿಕಾ ನಿರಯಪಾಲಾ, ಅಯೋಮಯಾಯ ಪನ ಆದಿತ್ತಾಯ ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯ ಸಜೋತಿಭೂತಾಯ ನಿರಯಭೂಮಿಯಾ ಪರಿಕ್ಕಮಮಾನಾ ಕಥಂ ದಾಹದುಕ್ಖಂ ನಾನುಭವನ್ತೀತಿ? ಕಮ್ಮಾನುಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಇದ್ಧಿಮನ್ತೋ ಚೇತೋವಸಿಪ್ಪತ್ತಾ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾದಯೋ ನೇರಯಿಕೇ ಅನುಕಮ್ಪನ್ತಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ನಿರಯಭೂಮಿಂ ಉಪಗತಾ ದಾಹದುಕ್ಖೇನ ನ ಬಾಧೀಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಇದ್ಧಿವಿಸಯಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಚೇ? ಇದಮ್ಪಿ ತಂಸಮಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ತಥಾರೂಪೇನ ಹಿ ಕಮ್ಮುನಾ ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಯಥಾ ನಿರಯದುಕ್ಖೇನ ಅಬಾಧಿತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ನೇರಯಿಕೇ ಘಾತೇನ್ತಿ, ನ ಚೇತ್ತಕೇನ ಬಾಹಿರವಿಸಯಾಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠತಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾರಪುರಿಸೇಸುಪಿ ವಿಭತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದ್ವಾರಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚ ಇಟ್ಠಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಅನಿಟ್ಠಂ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಚ ಅನಿಟ್ಠಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಇಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಯದೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಸೇನ ತೇಜಸಾ ಪರೂಪತಾಪನ"ನ್ತಿಆದಿ, ತದಪಾಹತಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಅನೇರಯಿಕಾನಂ ತೇಸಂ ಕಥಂ ತತ್ಥ ಸಮ್ಭವೋ"ತಿ ನಿರಯೇ ನೇರಯಿಕಾನಂ ಯಾತನಾಸಬ್ಭಾವಭಾವತೋ। ನೇರಯಿಕಸತ್ತಯಾತನಾಯೋಗ್ಗಞ್ಹಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ತಾದಿಸನಿಕನ್ತಿ ವಿನಾಮಿತಂ ನಿರಯಟ್ಠಾನೇ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। ತೇ ಹಿ ನೇರಯಿಕೇಹಿ ಅಧಿಕತರಬಲಾರೋಹಪರಿಣಾಹಾ ಅತಿವಿಯ ಭಯಾನಕದಸ್ಸನಾ ಕುರೂರತರಪಯೋಗಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇನೇವ ತತ್ಥ ನೇರಯಿಕಾನಂ ವಿಬಾಧಕಕಾಕಸುನಖಾದೀನಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಿಭಾವೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಕಥಮಞ್ಞಗತಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಞಗತಿಕಬಾಧನನ್ತಿ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ತಥಾ ದಸ್ಸನತೋ। ಯಂ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಅಸತ್ತಸಭಾವಾ ಏವ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲಾ ನಿರಯೇ ಸುನಖಾದಯೋ ಚಾ"ತಿ, ತಮ್ಪೇತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ತಥಾ ಅದಸ್ಸನತೋ। ನ ಹಿ ಕಾಚಿ ಅತ್ಥಿ ತಾದಿಸೀ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿ, ಯಾ ಅಸತ್ತಸಭಾವಾ, ಸಮ್ಪತಿಸತ್ತೇಹಿ ಅಪ್ಪಯೋಜಿತಾ ಚ ಅತ್ಥಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇನ್ತೀ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ। ಪೇತಾನಂ ಪಾನೀಯನಿವಾರಕಾನಂ ದಣ್ಡಾದಿಹತ್ಥಾನಞ್ಚ ಪುರಿಸಾನಂ ಸಬ್ಭಾವೇ ಅಸತ್ತಭಾವೇ ಚ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ತಾದಿಸಾನಂ ಸಬ್ಭಾವೇ ಕಿಂ ಪಾಪಕಾನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸುಪಿನೋಪಘಾತೋಪಿ ಅತ್ಥಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥತಾಯ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸನಾದಿಮತ್ತೇನಪಿ ತದತ್ಥಸಿದ್ಧಿತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸುಪಿನೇ ಆಹಾರೂಪಭೋಗಾದಿನಾ ನ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ಇದ್ಧಿನಿಮ್ಮಾನರೂಪಂ ಪನೇತ್ಥ ಲದ್ಧಪರಿಹಾರಂ ಇದ್ಧಿವಿಸಯಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋ। ಇಧಾಪಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಭಾವತೋತಿ ಚೇ? ತಂ ನ, ಅಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ನೇರಯಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ ನಿರಯಪಾಲಾತಿ ಸಿದ್ಧಮೇತ್ತಂ, ವುತ್ತನಯೇನ ಪಾಳಿತೋ ಚ ತೇಸಂ ಸತ್ತಭಾವೋ ಏವ ಸಿದ್ಧೋ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ ವತ್ತುಂ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತಾ ನಿರಯಪಾಲಸಞ್ಞಿತಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿ ಸಾಭಿಸನ್ಧಿಕಪರೂಪಘಾತಿ ಅತ್ಥಕಿಚ್ಚಸಬ್ಭಾವತೋ ಓಜಾಹಾರಾದಿ ರಕ್ಖಸಸನ್ತತಿ ವಿಯ। ಅಭಿಸನ್ಧಿಪುಬ್ಬಕತಾ ಚೇತ್ಥ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತುಂ ತಥಾ ತಥಾ ಅಭಿಸನ್ಧಿಯಾ ಘಾತನತೋ। ತತೋ ಏವ ನ ಸಙ್ಖಾತಪಬ್ಬತೇಹಿ ಅನೇಕನ್ತಿಕತಾ। ಯೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಭೂತವಿಸೇಸಾ ಏವ ತೇ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದಿವಿಸೇಸವನ್ತೋ ಭೇರವಾಕಾರಾ ನರಕಪಾಲಾತಿ ಸಮಞ್ಞಂ ಲಭನ್ತೀ"ತಿ, ತದಸಿದ್ಧಂ ಉಜುಕಮೇವ ಪಾಳಿಯಂ "ಅತ್ಥಿ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲಾ"ತಿ ವಾದಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ ಯಥಾ ಅರಿಯವಿನಯೇ ನರಕಪಾಲಾನಂ ಭೂತಮತ್ತತಾ ಅಸಿದ್ಧಾ, ತಥಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತವಾದಿನೋಪಿ ಭೂತಮತ್ತತಾ ಅಸಿದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿಭಾವಸ್ಸೇವ ಅಪ್ಪಟಿಜಾನನತೋ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಭೂತಾನಿ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸನ್ತಿ। ಯದಿ ಪರಮತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವೋಹರತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ? ತಿಟ್ಠತೇಸಾ ಅನವಟ್ಠಿತತಕ್ಕಾನಂ ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಾನಂ ವಾದವೀಮಂಸಾ। ಏವಂ ಅತ್ಥೇವ ನಿರಯೇ ನಿರಯಪಾಲಾತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ। ಸತಿ ಚ ನೇಸಂ ಸಬ್ಭಾವೇ ಅಸತಿಪಿ ಬಾಹಿರೇ ವಿಸಯೇ ನರಕೇ ವಿಯ ದೇಸಾದಿನಿಯಮೋ ಹೋತೀತಿ ವಾದೋ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸತಿ ಏವ ಪನ ಬಾಹಿರೇ ವಿಸಯೇ ದೇಸಾದಿನಿಯಮೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದೇವದೂತಸರಾಪನವಸೇನ ಸತ್ತೇ ಯಥೂಪಚಿತೇ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮೇ ಯಮೇತಿ ನಿಯಮೇತೀತಿ ಯಮೋ। ತಸ್ಸ ಯಮಸ್ಸ ವೇಮಾನಿಕಪೇತಾನಂ ರಾಜಭಾವತೋ ರಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ "**ಯಮರಾಜಾ ನಾಮ ವೇಮಾನಿಕಪೇತರಾಜಾ**"ತಿ। **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕನ್ತಿ** ಅಕುಸಲಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ। ವೇಮಾನಿಕಪೇತಾ ಹಿ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕವಸೇನ ಮಿಸ್ಸಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ವಿನಿಪಾತಿಕದೇವತಾ ವಿಯ ಸುಕ್ಕೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಮಗ್ಗಫಲಭಾಗಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಕಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಕದಾಚಿ ಪುಞ್ಞಫಲಂ, ಕದಾಚಿ ಅಪುಞ್ಞಫಲಂ ಪಚ್ಚನುಭವನ್ತಿ। ಯೇಸಂ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪುಞ್ಞಫಲಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಪುಞ್ಞಫಲಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಕಟುಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಂ ವಿಯ ಮುದುಕಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಅಪರೇ। **ಧಮ್ಮಿಕೋ ರಾಜಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಿಕಭಾವೋ ಧಮ್ಮದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿಯತೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದ್ವಾರೇಸೂತಿ** ಅವೀಚಿಮಹಾನರಕಸ್ಸ ಚತೂಸು ದ್ವಾರೇಸು। **ಖೀಣಾಸವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನಾಮ** ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ।

ಅನುಯೋಗವತ್ತನ್ತಿ ಅನುಯೋಗೇ ಕತೇ ವತ್ತಿತಬ್ಬವತ್ತಂ। **ಆರೋಪೇನ್ತೋತಿ** ಕಾರಾಪೇನ್ತೋ, ಅತ್ತನೋ ಪುಚ್ಛಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಟಿವಚನಂ ದಾಪೇನ್ತೋ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪರಸ್ಸ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ ತದುಪಗಂ ಪಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪುಚ್ಛತಿ ನಾಮ। **ಲದ್ಧಿನ್ತಿ** ಗಾಹಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋತಿ** ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಕಾರಾಪೇನ್ತೋ। **ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋತಿ** ಯುತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಸಮನುಭಾಸತೀತಿ** ಯಥಾನುಯುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇತಿ।

ಜಿಣ್ಣನ್ತಿ ಜರಾಪತ್ತಿಯಾ ಜಿಣ್ಣಂ। ಏಕಚ್ಚೋ ದಹರಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಣ್ಡುರೋಗಾದಿನಾ ಅಭಿಭೂತಕಾಯತಾಯ ಜಿಣ್ಣಸದಿಸೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ನ ತಥಾ ಜರಾಪತ್ತಿಯಾ ಜಿಣ್ಣೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗೋಪಾನಸೀ ವಿಯ ವಙ್ಕನ್ತಿ** ವಙ್ಕಗೋಪಾನಸೀ ವಿಯ ವಙ್ಕಂ। ನ ಹಿ ವಙ್ಕಭಾವಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅವಙ್ಕಗೋಪಾನಸೀ ಗಯ್ಹತಿ। **ಭಗ್ಗನ್ತಿ** ಭಗ್ಗಸರೀರಂ ಕಟಿಯಂ ಭಗ್ಗಕಾಯತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಇಮಿನಾಪಿಸ್ಸ ವಙ್ಕಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತೀ**"ತಿ। **ದಣ್ಡಪಟಿಸರಣನ್ತಿ** ಠಾನಗಮನೇಸು ದಣ್ಡೋ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ದಣ್ಡಪಟಿಸರಣಂ ತೇನ ವಿನಾ ವತ್ತಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ದಣ್ಡದುತಿಯ**"ನ್ತಿ। **ಜರಾತುರನ್ತಿ** ಜರಾಯ ಪತ್ಥತಸಂಕಿಲನ್ತಕಾಯಂ। ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಮಿಹತಂ ವಿಯ ಮಹಾಖಲ್ಲಾಟಂ ಸೀಸಮಸ್ಸಾತಿ **ಮಹಾಖಲ್ಲಾಟಸೀಸಂ**। **ಸಞ್ಜಾತವಲಿನ್ತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಜಾತವಲಿಕಂ। **ಜರಾಧಮ್ಮೋತಿ** ಜರಾಪಕತಿಕೋ। ತೇನಾಹ "**ಜರಾಸಭಾವೋ**"ತಿ। ಸಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಣ್ಹತಾ ವಿಯ ನ ಕದಾಚಿ ವಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಆಹ "**ಅಪರಿಮುತ್ತೋ ಜರಾಯಾ**"ತಿಆದಿ।

ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದತಿ ನಾಮ, ವಾಚಾಯ ಅವದನ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ವಿಞ್ಞೂನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತರುಣೋ ಅಹೋಸಿಂ** ಯೋಬ್ಬನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಊರೂನಂ ಬಲಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಊರುಬಲೀ**। ತೇನ ದೂರೇಪಿ ಗಮನಾಗಮನಲಙ್ಘನಾದಿಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, **ಬಾಹುಬಲೀತಿ** ಪನ ಇಮಿನಾ ಹತ್ಥೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಮತ್ಥತಂ, **ಜವಗ್ಗಹಣೇನ** ವೇಗಸಾ ಪವತ್ತಿಸಮತ್ಥತಂ। **ಅನ್ತರಹಿತಾತಿ** ನಟ್ಠಾ। ಏತ್ಥ ಚ **ನ ಖೋ ಪನಾಹನ್ತಿಆದಿ** ಜರಾಯ ದೇವದೂತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ "**ತೇನೇಸ ದೇವದೂತೋ ನಾಮ ಜಾತೋ**"ತಿ। ಆಬಾಧಸ್ಸ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಆಬಾಧಿಕಂ**। ವಿವಿಧಂ ದುಕ್ಖಂ ಆದಹತೀತಿ ಬ್ಯಾಧಿ, ವಿಸೇಸೇನ ವಾ ಆಧಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಬ್ಯಾಧಿ, ಬ್ಯಾಧಿ ಸಂಜಾತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬ್ಯಾಧಿತಂ**। ಏಸ ನಯೋ **ದುಕ್ಖಿತನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ।

ದುತಿಯಂ ದೇವದೂತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಅಭಿಹತೋತಿ** ಬ್ಯಾಧಿನಾ ಬಾಧಿತೋ, ಉಪದ್ದುತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿಪರಿಭಿನ್ನವಣ್ಣೋತಿ ವಿಪರಿಭಿನ್ನನೀಲವಣ್ಣೋ। ತಞ್ಹಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಕಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಣ್ಡುವಣ್ಣಂ, ಮಂಸುಸ್ಸದಟ್ಠಾನೇ ರತ್ತವಣ್ಣಂ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚ ನೀಲಸಾಟಕಪಾರುತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಿಪರಿಭಿನ್ನನೀಲವಣ್ಣೋ"ತಿ।

“ಕೋ ಲಭತಿ, ಕೋ ನ ಲಭತೀ”ತಿ ನಿರಯುಪಗಸ್ಸೇವ ವಸೇನಾಯಂ ವಿಚಾರಣಾತಿ **“ಯೇನ ತಾವ ಬಹು ಪಾಪಂ ಕತ”**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಬಹು ಪಾಪಂ ಕತ**ನ್ತಿ ಬಹುಸೋ ಪಾಪಂ ಕತಂ। ತೇನ ಪಾಪಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರಣಮಾಹ। **ಬಹೂ**ತಿ ವಾ ಮಹನ್ತಂ। ಮಹತ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಬಹುಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ಬಹು ವತ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾ”ತಿಆದೀಸು, ಗರುಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸೋ ಗರುಕಂ ಬಹುಲಂ ವಾ ಪಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತೋ ನಿರಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿಯೇವ, ನ ಯಮಪುರಿಸೇಹಿ ಯಮಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ನೀಯತೀತಿ। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣಪರಿತ್ತತಾಯ ಕಾಲಪರಿತ್ತತಾಯ ಚ ಪರಿತ್ತಂ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಅಗರೂತಿ ಅತ್ಥೋ, ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ಅಬಹುಲನ್ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕತ್ತಬ್ಬಮೇವ ಕರೋನ್ತೀ**ತಿ ದಣ್ಡಮೇವ ಕರೋನ್ತಿ। **ಅನುವಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಟಕರಣಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಿತ್ತಪಾಪಕಮ್ಮಾ**ತಿ ದುಬ್ಬಲಪಾಪಕಮ್ಮಾ। **ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಾ**ತಿ ಪರೇಹಿ ಅಸಾರಿಯಮಾನೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಸರನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ ಕತೂಪಚಿತಸ್ಸ ಚ ಓಕಾಸಾರಹಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯಪಿ ಸರನ್ತಿ। **ಸಾರಿಯಮಾನಾಪೀ**ತಿ “ಇದಂ ನಾಮ ತಯಾ ಕತಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮ”ನ್ತಿ ಪರೇಹಿ ಸಾರಿಯಮಾನಾಪಿ।

ಆಕಾಸಚೇತಿಯನ್ತಿ ಗಿರಿಸಿಖರೇ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಿವಟಙ್ಗಣೇ ಕತಚೇತಿಯಂ। **ರತ್ತಪಟೇನಾ**ತಿ ರತ್ತವಣ್ಣೇನ ಪಟೇನ **ಪೂಜೇಸಿ** ಪಟಾಕಂ ಕತ್ವಾ। **ಅಗ್ಗಿಜಾಲಸದ್ದ**ನ್ತಿ ಪಟಪಟಾಯನ್ತಂ ನರಕೇ ಅಗ್ಗಿಜಾಲಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾವ। **ಅತ್ತನಾ ಪೂಜಿತಪಟಂ ಅನುಸ್ಸರೀ**ತಿ ತದಾ ಪಟಾಕಾಯ ವಾತಪ್ಪಹಾರಸದ್ದೇ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ “ಮಯಾ ತದಾ ಆಕಾಸಚೇತಿಯೇ ಪೂಜಿತರತ್ತಪಟಸದ್ದೋ ವಿಯಾ”ತಿ ಅತ್ತನಾ ಪೂಜಿತಪಟಂ ಅನುಸ್ಸರಿ।

ಸುಮನಪುಪ್ಫಕುಮ್ಭೇನಾತಿ ಕುಮ್ಭಪರಿಮಾಣೇನ ಸುಮನಪುಪ್ಫರಾಸಿನಾ। “ದಸಾಧಿಕಂ ನಾಳಿಸಹಸ್ಸಕುಮ್ಭ”ನ್ತಿ ಕೇಚಿ, “ಪಞ್ಚಅಮ್ಬಣ”ನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ತೀಹಿಪಿ ನ ಸರತಿ** ಬಲವತೋ ಪಾಪಕಮ್ಮೇನ ಬ್ಯಾಮೋಹಿತೋ। **ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸೀ**ತಿ “ಕಮ್ಮಾರಹೋ ಅಯ”ನ್ತಿ ತತ್ಥ ಪಟಿಕಾರಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ತುಣ್ಹೀ ಅಹೋಸಿ।

ಏಕಪಕ್ಖಚ್ಛದನಮತ್ತಾಹೀತಿ ಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸ ಏಕಚ್ಛದನಪ್ಪಮಾಣೇಹಿ। **ಸುತ್ತಾಹತಂ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಕಾಳಸುತ್ತಂ ಪಾತೇತ್ವಾ। ಯಥಾ ರಥೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಜ್ಜಲಿತೋ ಹೋತಿ ಅಯೋಮಯೋ, ಏವಂ ಯುಗಾದಯೋಪಿಸ್ಸ ಪಜ್ಜಲಿತಾ ಸಜೋತಿಭೂತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಸದ್ಧಿಂ…ಪೇ॰… ರಥೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ”**ತಿ। **ಮಹಾಕೂಟಾಗಾರಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಭೂಮಕಮಹಾಕೂಟಾಗಾರಪ್ಪಮಾಣಂ।

ವಿಭತ್ತೋತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಸಾಧಾರಣೇನ ಪಾಪಕಮ್ಮುನಾ ವಿಭತ್ತೋ। **ಹೀನಂ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಹೀನಂ ಸತ್ತನಿಕಾಯಂ, ಹೀನಂ ವಾ ಅತ್ತಭಾವಂ। **ಉಪಾದಾನೇ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಉಪಾದಾನೇ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋತಿ ಆಹ **“ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಹಣೇ”**ತಿ । ಸಮ್ಭವತಿ ಜರಾಮರಣಂ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮ್ಭವೋ,** ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಆಹ **“ಜಾತಿಯಾ ಚ ಮರಣಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಭೂತೇ”**ತಿ। **ಅನುಪಾದಾ**ತಿ ಅನುಪಾದಾಯ। ತೇನಾಹ **“ಅನುಪಾದಿಯಿತ್ವಾ”**ತಿ। **ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ**ತಿ ಚರಿಮಚಿತ್ತನಿರೋಧೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಸಬ್ಬಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ।

ದೇವದೂತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಚತುಮಹಾರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭. ಸತ್ತಮೇ ಅಮಾ ಸಹ ವತ್ತನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚೇತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ,** ಸಹಿತಾ। ಪರಿಸತಿ ಭವಾತಿ **ಪಾರಿಸಜ್ಜಾ,** ಪರಿವಾರಟ್ಠಾನಿಯಾ ಪರಿಸಾಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। ತೇನಾಹ **“ಪರಿಚಾರಿಕದೇವತಾ”**ತಿ। **ತಾತಾ**ತಿ ಆಲಪನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ “ಕಚ್ಚಿ ಬಹೂ ಮನುಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ। **ಅಟ್ಠ ವಾರೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಡ್ಢಮಾಸೇ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ತಥಾ ಇತರಸ್ಮಿನ್ತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠ ವಾರೇ।

ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತೀತಿ ಅಧಿತಿಟ್ಠನ್ತಿ। **ಪಟಿಜಾಗರೋನ್ತೀತಿ** ಪಟಿ ಪಟಿ ಜಾಗರೋನ್ತಿ। ಪುಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತಾ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಜಾಗರೋನ್ತಿ ನಾಮ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಪ್ಪಸುತತ್ತಾ, ಇತರೇ ಪನ ಸುಪನ್ತಿ ನಾಮ ಸಹಿತಪರಹಿತವಿಮುತ್ತತ್ತಾ। ಚಾತುದ್ದಸಿಉಪೋಸಥಸ್ಸ ಅನುಗಮನಂ ವಿಯ ಪನ್ನರಸಿಉಪೋಸಥಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ ದಿವಸಾಭಾವತೋ।

ತತೋತಿ ತತೋ ತತೋ। **ತಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ತಾ ತಾ ಗಾಮನಿಗಮರಾಜಧಾನಿಯೋ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ। **ಅಧಿವತ್ಥಾತಿ** ಆರಾಮವನರುಕ್ಖಾದೀಸು ಅಧಿವತ್ಥಾ ದೇವತಾ। **ತೇತಿ** ತೇ ದೇವಾ। **ಸನ್ಧಾಯ ಕಥೇತೀತಿ** ಭಗವಾ ಕಥೇತಿ। **ವುತ್ತನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ।

ನಿಚ್ಚಂ ನಿಬದ್ಧಂ ಉಪೋಸಥೋ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಸಂವಚ್ಛರೇ ಪಟಿ ಪಟಿ ಹರಿತಬ್ಬತೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬತೋ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಪಕ್ಖೋ ನಾಮ**। **ಗುಣಙ್ಗೇಹೀತಿ** ಉಪೋಸಥಙ್ಗೇಹಿ।

ವುತ್ಥವಾಸೋತಿ ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ। **ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚನ್ತಿ** ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಪರಿಞ್ಞಾತಾದಿಕಿಚ್ಚಂ। **ಓತಾರೇತ್ವಾತಿ** ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ। **ಪರಿಕ್ಖೀಣಭವಸಂಯೋಜನೋತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀಣಭವಬನ್ಧನೋ। **ಕಾರಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ಜಾನಿತ್ವಾ।

ಜಾನನ್ತೋತಿ "ಅರಹನ್ತಾನಂ ಅನುಕರಣಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಏಸಾ, ಯದಿದಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪೋಸಥಾನುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಸ್ಸ ಗುಣಂ ಜಾನನ್ತೋ। **ಏವರೂಪೇನಾತಿ** ಯಾದಿಸೋ ಭಗವತೋ ಉಪೋಸಥಭಾವೋ ವಿಹಿತೋ, ಏವರೂಪೇನ ಅರಹನ್ತಾನುಕರಣೇನ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮೇನ। **ಸಕ್ಕಾ** ಪಹಿತತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಖೀಣಾಸವಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ। **ಅಟ್ಠಮಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ** ಸತ್ತಮೇ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ।

ಚತುಮಹಾರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸುಖುಮಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯. ನವಮೇ **ನಿದ್ದುಕ್ಖೋತಿ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖವಿರಹಿತೋ। ಸದುಕ್ಖೇ ಹಿ ಸವಿಘಾತೇ ಸುಖುಮಾಲತ್ತಾ ಅನವಸರಾ, ತಸ್ಮಾ ಸುಖಿತೋ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾಯ ಸುಖುಮಾಲೋ ನಾಮ। ಯಾವಸ್ಸ ಸುಖುಮಾಲತ್ತಾ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಾತಿ ಆಹ "**ಪರಮಸುಖುಮಾಲೋ**"ತಿ। ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮಾಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನ್ತಮತೀತಂ **ಅಚ್ಚನ್ತಂ**। ಸಬ್ಬದಾ ಸುಖುಮಾಲೋತಿ ಆಹ "**ಸತತನಿದ್ದುಕ್ಖೋ**"ತಿ। **ಚರಿಯಕಾಲೇತಿ** ಬೋಧಿಚರಿಯಾಯ ಚರಣಕಾಲೇ। **ತೇನಾತಿ** ಬೋಧಿಸತ್ತೇನ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪನ **ಪದುಮನ್ತಿ** ರತ್ತಂ ಕಮಲಂ। **ಪುಣ್ಡರೀಕನ್ತಿ** ಸೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇತರಾತಿ** ಇತರಪೋಕ್ಖರಣಿಯೋ। "**ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಕಿರಾ**"ತಿಆದಿಕಂ ಪೋಕ್ಖರಣೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। **ಕುದ್ದಾಲಕಮ್ಮಕಾರೇತಿ** ಖಣಕೇ। **ಪೋಕ್ಖರಣಿಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಪೋಕ್ಖರಣಿಖಣನಯೋಗ್ಗಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಗಣ್ಹಾಪೇಸೀತಿ** ಖಣಾಪೇಸಿ। ಪೋಕ್ಖರಣಿಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ತಾದಿಸೇ ಜಲಾಸಯೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಪಙ್ಕಜಾದಿಸದ್ದಾ ವಿಯ। ಸೋಪಾನಬಾಹುಕಾನಂ ಮತ್ಥಕಟ್ಠಾನಂ **ಉಣ್ಹೀಸನ್ತಿ** ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಉದಕಸೇಚನನಾಳಿಕಾತಿ** ಉದಕಚ್ಛಟಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಾಳಿಯನ್ತಾನಿ। **ಪಞ್ಚವಿಧಾತಿ** ವಣ್ಣವಸೇನ ಜಾತಿವಸೇನ ಚ।

ಖೋ ಪನಸ್ಸಾತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। ಕಾಸಿಕ-ಸದ್ದೋ ಅತಿವಿಯ ಸಣ್ಹೇ ಸುಖುಮೇ ಮಹಗ್ಘವತ್ಥೇ ನಿರುಳ್ಹೋ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ತಥಾಜಾತಿಕೇ ರುಳ್ಹಿವಸೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಅಕಾಸಿಕಂ ಚನ್ದನ**"ನ್ತಿ। ಹೇಮನ್ತೇ ವಾಸೋ ಹೇಮನ್ತಂ, ಹೇಮನ್ತಂ ಅರಹತೀತಿ **ಹೇಮನ್ತಿಕೋ,** ಪಾಸಾದೋ। "**ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತದೇವ ನೇಸಂ ಅರಹತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತತ್ಥ ಹೇಮನ್ತಿಕೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಜಾಲಾನೀತಿ** ಸಜಾಲವಾತಪಾನಾನಿ, **ಉದಕಯನ್ತಾನೀತಿ** ಉದಕಧಾರಾವಿಸ್ಸನ್ದನಕಯನ್ತಾನಿ।

ಪಾಸಾದಮತ್ಥಕೇತಿ ಪಾಸಾದಸ್ಸ ಉಪರಿಆಕಾಸತಲೇ। **ಬನ್ಧಿತ್ವಾತಿ** ಪಯೋಜಿತಯನ್ತೇ ಸುಕ್ಖಮಹಿಂಸಚಮ್ಮಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಯನ್ತಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಪಯೋಜಿತಂ ಯನ್ತಂ ಪಾಸಾಣಾರೋಪನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪುನ ತೇಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ಥಞ್ಚ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ। **ತಸ್ಮಿಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತೀತಿ** ಭದನಪಿಟ್ಠೇ ಬದ್ಧಸುಕ್ಖಮಹಿಂಸಚಮ್ಮೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ।

ಸಹಸ್ಸಥಾಮನ್ತಿ ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸಬಲಂ, ಪುರಿಸಸಹಸ್ಸೇನ ವಹಿತಬ್ಬಭಾರವಹಂ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋವಾತಿ** ರತನಮಯಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋ ಏವ। **ಉಪ್ಪತನಾಕಾರಪತ್ತನ್ತಿ** ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ವಿಯ। **ಜಿಯಂ ಪೋಥೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಜಿಯಾಘಾತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಜಿಯಪ್ಪಹಾರಸದ್ದೋತಿ** ಜಿಯಾಘಾತಸದ್ದೋ। **ಯನ್ತೇ ಬದ್ಧನ್ತಿ** ಯನ್ತಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಠಪಿತಂ। **ಸದ್ದನ್ತರೇತಿ** ಥಾಮಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸದ್ದಸವನಟ್ಠಾನೇ। ಗಾವುತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥೋ ಭಾಗೋ ಕೋಸೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸದಣ್ಡಪ್ಪಮಾಣಟ್ಠಾನಂ।

ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಾನೀತಿ ಮಹಾಪುರಿಸಸ್ಸ ತಾನಿ ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಸನಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಸಿಖಾಬದ್ಧೋತಿ** ಪುರಿಸಸಭಾವಸ್ಸೇವ ವಿಸೇಸತೋ ದಸ್ಸನಮೇತಂ। **ನ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಭಾವತ್ಥನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ನ ಕಥೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸೇತುಘಾತೋ। **ತೇನೇವಾತಿ** ಅಪ್ಪಮಾದಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ದೀಪನತೋ ಏವ। **ಅತ್ತಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಜರಾಪತ್ತಿಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಅಟ್ಟೀಯತಿ। **ನ ಪನೇಸ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನೋ** ತದಾ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। **ಸಿಕ್ಖಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ** ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಸಿಕ್ಖಂ ಪಹಾಯ।

ಅವಿಪರೀತಬ್ಯಾಧಿಆದಿಸಭಾವಾವಾತಿ ಏಕನ್ತೇನ ಬ್ಯಾಧಿಆದಿಸಭಾವಾ ಏವ। **ಏವಂ ಜಿಗುಚ್ಛಾವಿಹಾರೇನಾತಿ** ಏವಂ ಸಕಲಸ್ಸೇವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಜಿಗುಚ್ಛನವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ। **ಏವಂ ಜಿಗುಚ್ಛನನ್ತಿ** ಏವಂ ಪರಸ್ಸ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ। **ಪರಂ ಅಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋತಿ** ಕರುಣಾಯನೇನ ಏವಂ ಪರಂ ಅಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೋ। **ಅಭಿಭೋಸ್ಮೀತಿ** ಅಭಿಭವಿತಾ ಅಸ್ಮಿ। **ಉಸ್ಸಾಹೋ ಅಹೂತಿ** ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ವೀರಿಯಮೇವ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಞ್ಚ ಅಹೋಸಿ, ಯೇನ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಾಯಣೋ ಜಾತೋ।

ಸುಖುಮಾಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೦. ದಸಮೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಅಧಿಪತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಜೇಟ್ಠಕಂ ನ ಕಾರಕಂ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಏವ ಅಧಿಪತಿ, ತತೋ ಆಗತಂ **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ**। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಲೋಕನ್ತಿ** ಸತ್ತಲೋಕಂ। ಸೋ ಚ ಖೋ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಅಧಿಪತಿಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। **ನವವಿಧಂ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಇತಿ ಭವೋತಿ** ಏವಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೋ, ತತ್ಥ ಏವಂ ಅಭಿವುದ್ಧೀತಿ। **ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಹೇತೂತಿ** ತಂತಂಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ತತ್ಥ ಚ ಅಭಿವುದ್ಧಿಯಾ ಹೇತು। ಜಾತಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಕತೂಪಚಿತತ್ತಾ **ಜಾತಿ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಾ। ಜರಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ** ಹೇತುಸಿದ್ಧಿಯಾ ಫಲಸಿದ್ಧಿತೋ।

ಅಸಲ್ಲೀನನ್ತಿ ನ ಸಙ್ಕೋಚಪ್ಪತ್ತಂ। **ಉಪಟ್ಠಿತಾತಿ** ಕಾಯಾದಿಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಾ। **ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ** ಸಮ್ಮೋಸಾಭಾವತೋ। **ಅಸಾರದ್ಧೋತಿ** ಸಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಸಾರಮ್ಭಹೇತೂನಞ್ಚ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಅಸಾರದ್ಧೋ। **ಏಕಗ್ಗಂ** ಅನೇಕಗ್ಗಭಾವಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾಪಿತತ್ತಾ। **ನಿಮ್ಮಲಂ ಕತ್ವಾತಿ** ರಾಗಾದಿಮಲಾನಂ ಅಪನಯನೇನ ಮಲರಹಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಗೋಪಾಯತೀತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸಾನತ್ಥತೋ ರಕ್ಖತಿ। **ಅಯನ್ತಿ** ಏವಂಪಟಿಪನ್ನೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಸುದ್ಧಮತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರತಿ** ಅಸುದ್ಧಭಾವಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವತೋ।

ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞಸೀತಿ ಅಸಕ್ಖಿಂ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಞಸಿ। ತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ನಿಬ್ಬತ್ತೋತಿ ತಮ್ಮಯೋ, ತಣ್ಹಾವಸಿಕೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ತಮ್ಮಯತಾ, ತಸ್ಸಾ **ತಮ್ಮಯತಾಯ** ಅಭಾವೇನ। **ನ ಹಾಯತಿ** ಪಞ್ಞಾದಿಗುಣವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ।

ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದೇವದೂತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಚೂಳವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಸಮ್ಮುಖೋ ಭವತಿ ಯೇನ ಸೋ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವೋ, ಪುರತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾ, ತಸ್ಮಾ **ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾ**। **ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮನ್ತಿ** ದಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮಂ। **ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ಸುಲಭಾ** ಬಾಹಿರತ್ತಾ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇನ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಸದ್ಧಾ ಪನ ದುಲ್ಲಭಾ** ಪಚುರಜನಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಿತಕಿಚ್ಚತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ "**ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ।

ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ತಿಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೨. ದುತಿಯೇ ಮಚ್ಛರಿಯಮೇವ ಮಲಂ ಮಚ್ಛರಿಯಮಲಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಮಲೀನಸಭಾವಾಪಾದನತೋ ವಿಗತಂ ಮಚ್ಛರಿಯಮಲಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ವಿಗತಮಚ್ಛರಿಯಮಲಂ**। ಗೇಧಾಭಾವೇನ ಕೋಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ದೇನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥ ಆಸತ್ತಿಂ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, ಅಯಂ ಪನ ನ ತಾದಿಸೋತಿ ಆಹ "**ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಾಗೋ**"ತಿ। **ಮಲೀನಹತ್ಥೋವ** ಚಿತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ಧೋತಹತ್ಥೋವ** ಧೋತಹತ್ಥೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸಾಧನತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "ಚಿತ್ತೇ ಸುದ್ಧೇ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತಿ, ಇತಿ ವುತ್ತಂ ಮಹೇಸಿನಾ"ತಿ। **ಯಾಚಿತುಂ ಯುತ್ತೋ** ಯಾಚಕಾನಂ ಮನೋರಥಪೂರಣತೋ। **ಯಾಚಯೋಗೋ** ಪಯೋಗಾಸಹೇಹಿ ಯಾಚಕೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಯುತ್ತಭಾವತೋ। ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಏವ ತತ್ಥ ರತೋ ನಾಮ, ನ ಚಿತ್ತಮತ್ತೇನೇವಾತಿ ಆಹ "**ದಾನಂ...ಪೇ॰... ರತೋ ನಾಮ ಹೋತೀ**"ತಿ।

"**ಉಚ್ಚಾ, ಭನ್ತೇ**"ತಿ ವತ್ವಾ ಅಯಂ ಮಂ ಉಚ್ಚತೋ ವದತೀತಿ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಪುನ "**ನಾತಿಉಚ್ಚಾ ತುಮ್ಹೇ**"ತಿ ಆಹ, ಸರೀರೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮೇಚಕವಣ್ಣಸ್ಸಾತಿ** ನೀಲೋಭಾಸಸ್ಸ। **ಪುಚ್ಛೀತಿ** ಭಿಕ್ಖೂ ಪುಚ್ಛಿ। **ಭೂಮಿಯಂ ಲೇಖಂ ಲಿಖನ್ತೋ ಅಚ್ಛೀತಿ** ಪಠಮಂ ಮಞ್ಚೇ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯ ಭೂಮಿಯಂ ಲೇಖಂ ಲಿಖನ್ತೋ ಅಚ್ಛಿ "ಅಖೀಣಾಸವೋತಿ ಮಞ್ಞನಾ ಹೋತೂ"ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ರಾಜಾ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ನಾಮ...ಪೇ॰... ನಿವತ್ತಿ। **ಧಜಪಗ್ಗಹಿತಾವಾತಿ** ಪಗ್ಗಹಿತಧಜಾವ। **ಸಿಲಾಚೇತಿಯಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಥೂಪಾರಾಮಸ್ಸ ಚ ಮಹಾಚೇತಿಯಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರೇ ಸಿಲಾಯ ಕತಚೇತಿಯಟ್ಠಾನಂ। **ಚೇತಿಯಂ...ಪೇ॰... ಅಟ್ಠಾಸಿ** ಸಾವಕಸ್ಸ ತಂ ಕೂಟಾಗಾರನ್ತಿ ಕತ್ವಾ।

ಪಚ್ಛಾಭಾಗೇನಾತಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಪಸ್ಸೇನ। **ಗೋನಸೋತಿ** ಮಣ್ಡಲಸಪ್ಪೋ। ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತರಾಯ ಬಹೂನಂ ಸಗ್ಗಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಲಾಭನ್ತರಾಯೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಧಮ್ಮಸ್ಸವನನ್ತರಾಯಂ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ**"ತಿ ಚಿನ್ತೇಸಿ। **ವಿಸಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾತೇಜೇನ ವಿಸವೇಗಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ। **ಗಾಥಾಸಹಸ್ಸನ್ತಿ** ಗಾಥಾಸಹಸ್ಸವನ್ತಂ। **ಪಟ್ಠಾನಗಾಥಾಯಾತಿ** ಪಟ್ಠಾಪನಗಾಥಾಯ, ಆದಿಗಾಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟ್ಠಾನ...ಪೇ॰... ಅವಸಾನಗಾಥಂ ಏವ ವವತ್ಥಪೇಸಿ,** ನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅನ್ತರೇ ವುತ್ತಂ ಕಿಲನ್ತಕಾಯತ್ತಾ। **ಸರಭಾಣಂ** ಸಾಯನ್ಹಧಮ್ಮಕಥಾ। **ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕರೋನ್ತೀ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಧಮ್ಮಕಥನದಿವಸೇ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅಕಿಲಮನತ್ಥಂ ಸದ್ಧಾ ಉಪಾಸಕಾ ಸಿನಿದ್ಧಭೋಜನಂ ಮಧುಪಾನಕಞ್ಚ ದೇನ್ತಿ ಸರಸ್ಸ ಮಧುರಭಾವಾಯ ಸಪ್ಪಿಮಧುಕತೇಲಾದಿಞ್ಚ ಭೇಸಜ್ಜಂ। ತೇನಾಹ "**ಅರಿಯವಂಸಂ ಕಥೇಸ್ಸಾಮೀ**"ತಿಆದಿ। **ಚತೂಹಿ ದಾಠಾಹಿ ಡಂಸಿತ್ವಾತಿ** ದಳ್ಹದಟ್ಠಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಚರಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಸಮ್ಮಾನೇಸ್ಸಾಮಿ, ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಮ್ಮಥೇತ್ವಾತಿ** ನಿಮ್ಮದ್ದಿತ್ವಾ, ಅಪನೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತಿಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅತ್ಥವಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೩. ತತಿಯೇ ಅತ್ಥೋ ನಾಮ ಫಲಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ವಸೋತಿ **ಅತ್ಥವಸೋ**। ಹೇತು, ಅತ್ಥೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ತಯೋ ಅತ್ಥೇ ತೀಣಿ ಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ। ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ನಾಮ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಪಕಾಸನಾತಿ ಆಹ **"ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಪಕಾಸೇತೀ"**ತಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಂ ಞಾಣೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೀ**ತಿ ಪಾಳಿಪದಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಣಞಾಣೇನ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಂವೇದನಸೀಲೋ "ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಭಾಸಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"ತಿ। ಏತೇನ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ। **ಪಾಳಿಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಸಂವೇದೀ**ತಿ ಪಾಳಿಗತಿಂ ಪಾಳಿಂ ಪದವಿವರಣಂ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಂವೇದನಸೀಲೋ। ಏತೇನ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಬ್ಯಾಪಾರಮಾಹ।

ಅತ್ಥವಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಕಥಾಪವತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಪವತ್ತಿನೀ**ತಿ ಯಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥನಿಗಮನಾ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪವತ್ತಿನೀ। ಪಟಿಘಾತಾಭಾವೇನ **ಅಪ್ಪಟಿಹತಾ**। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ** ಸಪ್ಪಾಟಿಹೀರಕಾ।

ಕಥಾಪವತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಪಣ್ಡಿತಪಞ್ಞತ್ತಾನೀ**ತಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಪಠಮಂ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ। **ಕಥಿತಾನೀ**ತಿ ಸೇಯ್ಯಸೋ ಕಥಿತಾನಿ। **ಮಹಾಪುರಿಸೇಹೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ। **ಕರುಣಾ**ತಿ ಕರುಣಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಉಪಚಾರೋ। **ದಮೋತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ** "ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ದಮನ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅತ್ತದಮನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತದಮನಂ। **ಪುಣ್ಣೋವಾದೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೯೬) "ಸಕ್ಖಿಸ್ಸಸಿ ಖೋ, ತ್ವಂ ಪುಣ್ಣ, ಇಮಿನಾ ದಮೂಪಸಮೇನಾ"ತಿ ಆಗತತ್ತಾ **ದಮೋತಿ ವುತ್ತಾ ಖನ್ತಿಪಿ**। **ಆಳವಕೇ** ಆಳವಕಸುತ್ತೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೯೦) "ಸಚ್ಚಾ ದಮಾ ಚಾಗಾ"ತಿ ಏವಂ **ವುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಪಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ "ದಮೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ರಕ್ಖನಂ ಗೋಪನಂ ಪಟಿಜಗ್ಗನ**ನ್ತಿ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸಕತೂಪದ್ದವತೋ ರಕ್ಖನಂ, ಬ್ಯಾಧಿಆದಿಅನತ್ಥತೋ ಗೋಪನಂ, ಘಾಸಚ್ಛಾದನಾದೀಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಣೇನ ಪಟಿಜಗ್ಗನಂ। **ಸನ್ತೋ ನಾಮ** ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥಪರಿಳಾಹೂಪಸಮೇನ ಉಪಸನ್ತಕಾಯವಚೀಸಮಾಚಾರತಾಯ ಚ। **ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಸನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಮತ್ತೇಯ್ಯತಾದೀಹಿ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಸನ್ತಾನಂ।

ಇಧ ಇಮೇಸಂಯೇವ ತಿಣ್ಣಂ ಠಾನಾನಂ ಕರಣೇನಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಠಾನಾನಂ ಕರಣೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ। **ಏತಾನಿ...ಪೇ॰... ಕಾರಣಾನೀ**ತಿ ಮಾತುಪಟ್ಠಾನಂ ಪಿತುಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏತಾನಿ ದ್ವೇ ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನಂ ಕಾರಣಾನಿ। ಉತ್ತಮಕಿಚ್ಚಕರಣೇನ ಹಿ ಮಾತಾಪಿತುಉಪಟ್ಠಾಕಾ "ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಮಾತಾಪಿತು...ಪೇ॰... ವುತ್ತೋ"**ತಿ। ಅನುಪದ್ದವಭಾವೇನ **ಖೇಮಂ**।

ಪಣ್ಡಿತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೀಲವನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೬. ಛಟ್ಠೇ **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಮನುಸ್ಸಾ ಪುಞ್ಞಂ ಪಸವನ್ತೀ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಭಾವನಾಮಯಸ್ಸಪಿ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸಪಿ ಸಮ್ಭವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸೀಲವನ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭. ಸತ್ತಮೇ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಂ **ಸಙ್ಖತಂ**। **ನಿಮಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಸಞ್ಜಾನನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಾನಿ। ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ **ಉಪ್ಪಾದೋ,** ಅತ್ತಲಾಭೋ। **ವಯೋ**ತಿ ಭಙ್ಗೋ। **ಠಿತಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣತೋ ಉದ್ಧಂ ಠಿತಿಕ್ಖಣಪತ್ತಸ್ಸ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಅವತ್ಥಾ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಭಿನ್ನಾತಿ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ ಜರಾತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಏವ ಭಿಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಸತಿ ಉಪ್ಪಾದಭಙ್ಗಾ ಸಮಾನಕ್ಖಣಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಚ ತಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಭಿನ್ನಾ ಭಙ್ಗಾಭಿಮುಖಾವತ್ಥಾ ಜರಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯೇ ಪನ ''ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಠಿತಿ ನತ್ಥೀ''ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಂ ಮಿಚ್ಛಾ। ಯಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಭಿನ್ನಾ ಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ''ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ''ತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಭಙ್ಗಾಭಿಮುಖಾ ಧಮ್ಮಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಸಾ ಚ ಠಿತಿಕ್ಖಣೋ। ನ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುನ್ತಿ।

ಸಙ್ಖತನ್ತಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **''ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಪನಾ''**ತಿಆದಿ। ಲಕ್ಖಣಕಥಾ ಹಿ ಯಾವದೇವ ಸಮ್ಮಸನತ್ಥಾ। **ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಾದೋ,** ನ ಠಾನಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇಸು। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪ್ಪಾದಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಕಾರೇನ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ, ಏವಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇನಪಿ ಉಪ್ಪಾದೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯಪಿ ಕಾಲಸ್ಸ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಙ್ಖತಂ, ಸಙ್ಖತಂ ನ ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ನೇಸಂ ಭೇದದಸ್ಸನಂ। ಅವತ್ಥಾವತೋ ಹಿ ಅವತ್ಥಾ ಭಿನ್ನಾವಾತಿ । **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದವಯೇಹಿ ತಾವ ಸಙ್ಖತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಹೋತು, ಜರಾಯ ಪನ ತಂ ಕಥಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ? ನ ವುಚ್ಚತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತಮತ್ತೇನ, ಅಥ ಖೋ ಸಭಾವಭೇದೇನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। **ಸಙ್ಖತಂ** ಧಮ್ಮಜಾತಂ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ** ತಬ್ಬನ್ತಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಏವಂ ತೇಸಂ ಅಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬಾನಮೇತನ್ತಿ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ ಸಞ್ಜಾನಿತಬ್ಬತೋ। ಇದಾನಿ **''ಯಥಾ ಹೀ''**ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವೇತಿ।

ಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸಾ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ನ ಸಙ್ಖತಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **''ಪಚ್ಚಯೇಹೀ''**ತಿಆದಿ। ಯಥಾ ಉಪ್ಪಾದಾದೀನಂ ಭಾವೇನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಜಾತಂ ಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ತೇಸಂ ಅಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ।

ಅಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಬ್ಬತರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೯. ನವಮೇ ಇಧ **ಸಾಲ**-ಸದ್ದೋ ರುಕ್ಖಸಾಮಞ್ಞಪರಿಯಾಯೋ, ನ ರುಕ್ಖವಿಸೇಸಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **''ಮಹಾಸಾಲಾತಿ ಮಹಾರುಕ್ಖಾ''**ತಿ। **ಕುಲಜೇಟ್ಠಕ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ಜೇಟ್ಠಭೂತಂ ಸಾಮಿಭೂತಂ। **ಸಿಲಾಮಯೋ** ನ ಪಂಸುಮಯೋ ಮಿಸ್ಸಕೋ ಚ। ಗಾಮಂ ಗಾಮೂಪಚಾರಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ಆಹ **''ಅರಞ್ಞಸ್ಮಿನ್ತಿ ಅಗಾಮಕಟ್ಠಾನೇ''**ತಿ। ಮಹನ್ತೋ ಪಬ್ಬತೋ ಸೇಲೋತಿ ಯೋಜನಾ।

ಪಬ್ಬತರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಆತಪ್ಪಕರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦. ದಸಮೇ **ಸರೀರಸಮ್ಭವಾನ**ನ್ತಿ ಸರೀರೇ ಸಮ್ಭೂತಾನಂ। **ದುಕ್ಖಾನ**ನ್ತಿ ಅನಿಟ್ಠಾನಂ। **ಬಹಲಾನ**ನ್ತಿ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಅವಿರಳಾನಂ। **ತಾಪನವಸೇನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಾಪನವಸೇನ। **ತಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಕುರೂರಾನಂ। ತಾಸಂ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಅಧಿವಾಸನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬದುಕ್ಖವೇದನಾನಂ ಪಜಹನಂ ನಾಮ ಖಮನಮೇವಾತಿ ಆಹ **''ಖಮನತ್ಥಾಯಾ''**ತಿ । **ಆಣಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ''ಆತಪ್ಪಂ ಕರಣೀಯ''ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾಣಂ ವಿಧಾಯ। **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ ಕಥಿತಾ** ಸಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಕಥಿತತ್ತಾ।

ಆತಪ್ಪಕರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಮಹಾಚೋರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧. ಏಕಾದಸಮೇ ಮಹಾಬಲವಚೋರೋ **ಮಹಾಚೋರೋ**ತಿ ಆಹ **''ಮಹನ್ತೋ ಬಲವಚೋರೋ''**ತಿ। **ಬಲವಚೋರೋ**ತಿ ಚ ಮಹಾಥಾಮತಾಯ ಮಹಾಪರಿವಾರತಾಯ ಮಹಾಚೋರಿಯಕಮ್ಮಸಮತ್ಥತಾಯ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮಹತಂ ಗಾಮನಿಗಮಾನಂ ವಿಲುಪ್ಪನಂ **ಮಹಾವಿಲೋಪೋ**। **ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ ತಂ ತಂ ಅಕರಣಮೇವ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾಯ ಕಥಾಯ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ಅತ್ಥಂ ಕಥಯಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಞ್ಚ ಕಥಯಿಸ್ಸನ್ತಿ। **ಹರನ್ತಾ**ತಿ ಅಪನೇನ್ತಾ ಪರಿಹರನ್ತಾ। **ದಸವತ್ಥುಕಾಯಾ**ತಿ ''ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೯) ಆದಿದಸವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾಯ। **ಅನ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ತಮೇವ ಸಸ್ಸತಾದಿಅನ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಠಿತದಿಟ್ಠಿಯಾ।

ಮಹಾಚೋರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚೂಳವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೨. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೬) ೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮದ್ವೇಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಜರಾಜಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಜರಾವಸೇನ ಜಿಣ್ಣಾ, ನ ಬ್ಯಾಧಿಆದೀನಂ ವಸೇನ ಜಿಣ್ಣಸದಿಸತ್ತಾ ಜಿಣ್ಣಾ। **ವಯೋವುದ್ಧಾ**ತಿ ವಯಸೋ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವುದ್ಧಾ, ನ ಸೀಲಾದಿವುದ್ಧಿಯಾ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕಾ**ತಿ ಜಾತಿಯಾ ಮಹನ್ತತಾಯ ಚಿರರತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕಾ। **ತಯೋ ಅದ್ಧೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ**ತಿ ಪಠಮೋ, ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಪಚ್ಛಿಮೋತಿ ತಯೋ ಅದ್ಧೇ ಅತೀತಾ। **ತತಿಯಂ ವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಪಚ್ಛಿಮಂ ವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ। **ಅಕತಭಯಪರಿತ್ತಾಣಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಭಯಪರಿತ್ತಾಣ**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಭಯತೋ ಪರಿತ್ತಾಯಕಂ ಪುಞ್ಞಂ, ತಂ ಅಕತಂ ಏತೇಹೀತಿ ಅಕತಭಯಪರಿತ್ತಾಣಾ। **ಪತಿಟ್ಠಾಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸುಗತಿಸಙ್ಖಾತಪ್ಪತಿಟ್ಠಾವಹಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಉಪಸಂಹರೀಯತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಾಪೀಯತಿ। ''ಉಪನೀಯತೀ''ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಿಂ ಕೇನ ಉಪನೀಯತೀತಿ ಆಹ **''ಅಯಞ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಂ ಉಪನೀಯತೀ''**ತಿಆದಿ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಲೋಕೋ। ಜಾತೋ ನ ಜಾತಭಾವೇನೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಥ ಖೋ ತತೋ ಪರಂ ಜರಂ ಪಾಪೀಯತಿ, ಜರಾಯ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಪಾಪೀಯತಿ। ಏವಂ ಪರತೋ ಪರಂ ದುಕ್ಖಮೇವ ಉಪನೀಯತಿ।

ತಾಯನಟ್ಠೇನಾತಿ ರಕ್ಖನಟ್ಠೇನ। **ನಿಲೀಯನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ನಿಲೀನಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। **ಅವಸ್ಸಯನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅವಸ್ಸಯಿತಬ್ಬಭಾವೇನ। **ಉತ್ತಮಗತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಪರಮಗತಿಭಾವೇನ।

ಪಠಮದ್ವೇಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯದ್ವೇಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨. ದುತಿಯೇ ಭಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಪರೇಸಂ ಭಾಜಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಭಾಜನಂ,** ಭಣ್ಡಕಂ।

ದುತಿಯದ್ವೇಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಅಞ್ಞತರಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೪-೫೫. ತತಿಯೇ ಯೇಸಂ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಪ್ಪಹಾನೇನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾದೀನಂ ಸಮ್ಭವೋ, ಪಹಾನೇನ ಅಸಮ್ಭವೋತಿ ಏವಂ ರಾಗಾದೀನಂ ಪಹಾಯಕೋ ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾಯ ಚ ಸಾಮಂ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋತಿ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸು ಪದೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಸದ್ದತ್ಥೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೪೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಚತುತ್ಥಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಅಞ್ಞತರಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ನಿಬ್ಬುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ನ ಕಾಲನ್ತರೇ ಪತ್ತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯದಾ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೋ, ತದಾ ಏವ ಲದ್ಧಬ್ಬತ್ತಾ ನ ಕಾಲನ್ತರೇ ಪತ್ತಬ್ಬಂ। ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಉಪನೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಉಪನೇಯ್ಯಂ। ಉಪನೇಯ್ಯಮೇವ **ಓಪನೇಯ್ಯಿಕ**ನ್ತಿ ಆಹ **''ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬ''**ನ್ತಿ।

ನಿಬ್ಬುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಪಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೭. ಛಟ್ಠೇ **ಆಚರಿಯಪಾಚರಿಯಾನ**ನ್ತಿ ಆಚರಿಯಾನಮ್ಪಿ ಆಚರಿಯಾನಂ। **ನಿರನ್ತರಫುಟೋ ನೇರಯಿಕಸತ್ತೇಹಿ** ನಿರಯಗಾಮಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಕಾನಂ ಬಹುಭಾವಾ। **ಉಭಯಮ್ಪೇತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ। **ಘನನಿವಾಸತ**ನ್ತಿ ಗಾಮಾನಂ ಘನಸನ್ನಿವಾಸತಂ। **ಏಕನ್ತೇನೇವ ಅಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಹೇತುಕತ್ತಾ ಅನತ್ಥಹೇತುತಾಯ ಚ ನಿಯಮೇನೇವ ಅಧಮ್ಮೋ। **ನ ಅಧಮ್ಮರಾಗೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ**ತಿ ಪರಪರಿಕ್ಖಾರೇಸು ರಾಗೋ ವಿಯ ನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸಕಸಕಪರಿಕ್ಖಾರವಿಸಯೋ ರಾಗೋ ವಿಸಮಲೋಭೋ ವಿಯ ನ ಏಕನ್ತತೋ ಅಪಾಯುಪ್ಪತ್ತಿಜನಕೋ। ಪರಪರಿಕ್ಖಾರೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾಯ **ಅಧಮ್ಮರಾಗತಾ। ಲೋಭಸ್ಸ ಸಮಕಾಲೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ। **ಏಸಾ**ತಿ ಏಸೋ ಪಾಪಧಮ್ಮೋ। **ಸಮಲೋಭೋ** ವಿಸಮಲಕ್ಖಣಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಪಯೋಗೋ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋತಿ ನ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅವತ್ಥುಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನಾ**ತಿ ಯಂ ಲೋಕಿಯಸಾಧುಸಮನುಞ್ಞಾತಂ ರಾಗಸ್ಸ ವತ್ಥುಟ್ಠಾನಂ, ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನ।

ವಿವಿಧಸಸ್ಸಾನನ್ತಿ ಸಾಲಿವೀಹಿಆದಿನಾನಪ್ಪಕಾರಸಸ್ಸಾನಂ। **ದುಸ್ಸಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯದೂಸೇನ ದೂಸಿತಂ ಸಸ್ಸಂ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ**ತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ ಪಗೇವ ಗಬ್ಭಪರಿವುದ್ಧಿಕಾಲೇ। **ಪಾಣಕಾ**ತಿ ಸಲಭಾದಿಪಾಣಕಾ। **ಪತನ್ತೀ**ತಿ ಸಸ್ಸಾನಂ ಮತ್ಥಕೇ ಪತನ್ತಿ। **ಸಲಾಕಾಮತ್ತಮೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಗಬ್ಭಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। **ತೇ**ತಿ ವಾಳಅಮನುಸ್ಸಾ। **ಲದ್ಧೋಕಾಸಾ**ತಿ ಯಕ್ಖಾಧಿಪತೀಹಿ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಲದ್ಧೋಕಾಸಾ।

ಪಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ವಚ್ಛಗೋತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೮. ಸತ್ತಮೇ **ಮಹಾವಿಪಾಕ**ನ್ತಿ ಉಳಾರಫಲಂ ಬಹುವಿಪಾಕಂ। **ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ** ಕಥಿತಕಥಾ "ಅತ್ಥಂ ದಹತಿ ವಿದಹತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅನುಧಮ್ಮೋ ನಾಮ** ಪಟಿಕಥನಂ "ತಂ ಅನುಗತೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಕತ್ವಾ। ಸಹ ಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಹಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಏವ **ಸಹಧಮ್ಮಿಕೋ**। ಧಮ್ಮಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ "**ಸಕಾರಣೋ**"ತಿ। **ವಾದಸ್ಸಾ**ತಿ ವಚನಸ್ಸ। **ಅನುಪಾತೋ** ಅನುಪಚ್ಛಾ ಪವತ್ತಿ।

ಪರಿಪನ್ಥೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಪಾರಿಪನ್ಥಿಕೋ**। ಪನ್ಥೇ ಠತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಭಿನ್ದನತೋ **ಪನ್ಥದೂಹನಚೋರೋ**। ಯದಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ, ಕಥಂ ತಂ ಅಸೇಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ "**ಅಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ**"ತಿ। **ಇತರಾನೀ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಿ। **ಸಯಮ್ಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ "ಅಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಪವತ್ತಾ ಚಾ"ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ।

ನಿಬ್ಬಿಸೇವನೋತಿ ವಿಸೇವನರಹಿತೋ ವಿಗತವಿಲೋಮಭಾವೋ। **ನ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತೀ**ತಿ ನ ವಿಚಾರೇನ್ತಿ। ಜಾತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಯಾತಿ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ **ಜಾತಿಯೋ,** ಜಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕುಲಜಾತೇ**"ತಿ।

ಕೇವಲೀತಿ ಕೇವಲವಾ, ಪಾರಿಪೂರಿಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಯುತ್ತೋ**"ತಿ। **ಏತಂ** ಕೇವಲೀತಿ ಪದಂ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರ**ನ್ತಿ ಅಭಿಜಾನನಸ್ಸ ಪಾರಂ। ಪರಿಯನ್ತಂ ಗತತ್ತಾ **ಪಾರಗೂ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಖೇತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯಸವನೇನಾ**ತಿ "ಇಮೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಖೇತ್ತಂ, ತದಞ್ಞೋ ನ ಖೇತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಖೇತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯಸವನೇನ ರಹಿತಾ।

ವಚ್ಛಗೋತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ತಿಕಣ್ಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೯. ಅಟ್ಠಮೇ **ದುರಾಸದಾ**ತಿ ದುರುಪಸಙ್ಕಮನಾ। **ಗರಹಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀ**ತಿ ಮಯಿ ಏವಂ ಕಥೇನ್ತೇ ಸಮಣೋ ಗೋತಮೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಮೇ ವಚನಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಲದ್ಧನ್ತಿ ಅಯಂ ಗರಹಾ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸತೀತಿ। **ಪಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಪಣ್ಡಿಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಧೀರಾ**ತಿ ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನಾ। **ಬ್ಯತ್ತಾ**ತಿ ಪರವಾದಮದ್ದನಸಮತ್ಥೇನ ವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಬಹುಸ್ಸುತಾ**ತಿ ಬಾಹುಸಚ್ಚವನ್ತೋ। **ವಾದಿನೋ**ತಿ ವಾದಿಮಗ್ಗಕುಸಲಾ। **ಸಮ್ಮತಾ**ತಿ ಬಹುನೋ ಜನಸ್ಸ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾ। **ಪಣ್ಡಿತಾದಿಆಕಾರಪರಿಚ್ಛೇದ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇವಿಜ್ಜಾನಂ ಪಣ್ಡಿತಾಕಾರಾದಿಆಕಾರಪರಿಚ್ಛೇದಂ। ಆಕಾರಸದ್ದೋ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೋ, ಪರಿಚ್ಛೇದಸದ್ದೋ ಪರಿಮಾಣತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಏತ್ತಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ।

ಯಥಾತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ, ಯೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾತಿ ಕಾರಣವಚನ"**ನ್ತಿ। **"ದ್ವೀಹಿಪಿ ಪಕ್ಖೇಹೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತೇ ಪಕ್ಖೇ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮಾತಿತೋ ಚ ಪಿತಿತೋ ಚಾ"**ತಿ ಆಹ। ತೇಸಂ ಪಕ್ಖಾನಂ ವಸೇನಸ್ಸ ಸುಜಾತತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಸ್ಸ ಮಾತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಜನಕಜನಿಕಾಭಾವೇನ ವಿನಾಪಿ ಲೋಕೇ ಮಾತಾಪಿತುಸಮಞ್ಞಾ ದಿಸ್ಸತಿ, ಇಧ ಪನ ಸಾ ಓರಸಪುತ್ತವಸೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಧಾರೇತೀತಿ **ಗಹಣೀ,** ಗಬ್ಭಾಸಯಸಞ್ಞಿತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಪ್ಪದೇಸೋ। ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಿಪಾಚನವಸೇನ ಗಣ್ಹನತೋ ಅಛಡ್ಡನತೋ **ಗಹಣೀ,** ಕಮ್ಮಜತೇಜೋಧಾತು।

ಪಿತಾ ಚ ಮಾತಾ ಚ ಪಿತರೋ, ಪಿತೂನಂ ಪಿತರೋ ಪಿತಾಮಹಾ, ತೇಸಂ ಯುಗೋ **ಪಿತಾಮಹಯುಗೋ,** ತಸ್ಮಾ "ಯಾವ ಸತ್ತಮಾ ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ ಪಿತಾಮಹದ್ವನ್ದಾ"ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ದ್ವನ್ದಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಯುಗನ್ತಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಯುಗ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಕಥಾ ದಸ್ಸಿತಾ **"ಪಿತಾಮಹೋಯೇವ ಪಿತಾಮಹಯುಗ"**ನ್ತಿ। **ಪುಬ್ಬಪುರಿಸಾ**ತಿ ಪುರಿಸಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಹಿ "ಮಾತಿತೋ"ತಿ ಪಾಳಿವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। **ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಅಕ್ಖೇಪೋ। **ಅನವಕ್ಖಿತ್ತೋ**ತಿ ಸದ್ಧಥಾಲಿಪಾಕಾದೀಸು ಅನವಕ್ಖಿತ್ತೋ ನ ಛಡ್ಡಿತೋ। **ಜಾತಿವಾದೇನಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ "ಉಭತೋ…ಪೇ॰… ಪಿತಾಮಹಯುಗಾ"ತಿ ಏತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಯೋನಿದೋಸಾಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಂಸುದ್ಧಗಹಣಿಕತಾಕಿತ್ತನತೋ। "ಅಕ್ಖಿತ್ತೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧಾಭಾವೋ। ಸಂಸುದ್ಧಜಾತಿಕಾಪಿ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧೇನ ಖೇಪಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। "ಅನುಪಕ್ಕುಟ್ಠೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಾಭಾವೋ। ಅಯುತ್ತಸಂಸಗ್ಗಞ್ಹಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸತ್ತಾ ಸುದ್ಧಜಾತಿಕಾ ಕಿರಿಯಾಪರಾಧರಹಿತಾಪಿ ಅಕ್ಕೋಸಂ ಲಭನ್ತಿ।

ತನ್ತಿ ಗರಹಾವಚನಂ। **ಮನ್ತೇ ಪರಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ವೇದೇ ಸಜ್ಝಾಯತಿ, ಪರಿಯಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನ್ತೇ ಧಾರೇತೀ**ತಿ ಯಥಾಅಧೀತೇ ಮನ್ತೇ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠೇ ಕತ್ವಾ ಹದಯೇ ಠಪೇತಿ।

ಓಟ್ಠಪಹತಕರಣವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥಾವಧಾರಣವಸೇನ। **ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಚನೀಯವಾಚಕಭಾವೇನ ಅತ್ಥಂ ಸದ್ದಞ್ಚ ಖಣ್ಡತಿ ಭಿನ್ದತಿ ವಿಭಜ್ಜ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ನಿಖಣ್ಡು, ಸೋ ಏವ ಇಧ ಖ-ಕಾರಸ್ಸ ಘ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ **"ನಿಘಣ್ಡೂ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಕಿಟತಿ ಗಮೇತಿ ಕಿರಿಯಾದಿವಿಭಾಗಂ, ತಂ ವಾ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನತೋ ಗಮೇನ್ತೋ ಪೂರೇತೀತಿ **ಕೇಟುಭಂ**। **ವೇವಚನಪ್ಪಕಾಸಕ**ನ್ತಿ ಪರಿಯಾಯಸದ್ದದೀಪಕಂ, ಏಕೇಕಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನೇಕಪರಿಯಾಯವಚನವಿಭಾವಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅನೇಕೇಸಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಾನಂ ಏಕಸದ್ದವಚನೀಯತಾವಿಭಾವನವಸೇನಪಿ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ವಚೀಭೇದಾದಿಲಕ್ಖಣಾ ಕಿರಿಯಾ ಕಪ್ಪೀಯತಿ ವಿಕಪ್ಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪೋ, ಸೋ ಪನ ವಣ್ಣಪದಸಮ್ಬನ್ಧಪದತ್ಥಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಬಹುಕಪ್ಪೋತಿ ಆಹ **"ಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪವಿಕಪ್ಪೋ"**ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಮೂಲಕಿರಿಯಾಕಪ್ಪಗನ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಮಹಾವಿಸಯೋ

ಸತಸಹಸ್ಸಪರಿಮಾಣೋ ನಮಾಚರಿಯಾದಿಪ್ಪಕರಣಂ। ಠಾನಕರಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ ನಿಬ್ಬಚನವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅಕ್ಖರಾ ಪಭೇದೀಯನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಅಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾ,** ಸಿಕ್ಖಾನಿರುತ್ತಿಯೋ। **ಏತೇಸನ್ತಿ** ಚತುನ್ನಂ ವೇದಾನಂ।

ಪದನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ, ಪಞ್ಚವಿಧಂ ವಾ ಪದಂ, ತಂ ಪದಂ ಕಾಯತೀತಿ **ಪದಕೋ,** ತೇಯೇವ ವಾ ವೇದೇ ಪದಸೋ ಕಾಯತೀತಿ **ಪದಕೋ। ತದವಸೇಸನ್ತಿ** ವುತ್ತಾವಸೇಸಂ ವಾಕ್ಯಂ। ಏತ್ತಾವತಾ ಸದ್ದಬ್ಯಾಕರಣಂ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಬ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಬ್ಯಾಕರಣಮಾಹ। ತಂ ತಂ ಸದ್ದಂ ತದತ್ಥಞ್ಚ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ ಬ್ಯಾಚಿಕ್ಖತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಕರಣಂ,** ಸದ್ದಸತ್ಥಂ। ಆಯತಿಂ ಹಿತಂ ತೇನ ಲೋಕೋ ನ ಯತತಿ ನ ಈಹತೀತಿ **ಲೋಕಾಯತಂ।** ತಞ್ಹಿ ಗನ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ।

ಅಸೀತಿ ಮಹಾಸಾವಕಾತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞೋ, ವಪ್ಪೋ, ಭದ್ದಿಯೋ, ಮಹಾನಾಮೋ, ಅಸ್ಸಜಿ, ನಾಳಕೋ, ಯಸೋ, ವಿಮಲೋ, ಸುಬಾಹು, ಪುಣ್ಣಜಿ, ಗವಮ್ಪತಿ, ಉರುವೇಲಕಸ್ಸಪೋ, ನದೀಕಸ್ಸಪೋ, ಗಯಾಕಸ್ಸಪೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತೋ, ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ, ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ, ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ, ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕೋ, ಮಹಾಕಪ್ಪಿನೋ, ಮಹಾಚುನ್ದೋ, ಅನುರುದ್ಧೋ, ಕಙ್ಖಾರೇವತೋ, ಆನನ್ದೋ, ನನ್ದಕೋ, ಭಗು, ನನ್ದಿಯೋ, ಕಿಮಿಲೋ, ಭದ್ದಿಯೋ, ರಾಹುಲೋ, ಸೀವಲಿ, ಉಪಾಲಿ, ದಬ್ಬೋ, ಉಪಸೇನೋ, ಖದಿರವನಿಯರೇವತೋ, ಪುಣ್ಣೋ ಮನ್ತಾನಿಪುತ್ತೋ, ಪುಣ್ಣೋ ಸುನಾಪರನ್ತಕೋ, ಸೋಣೋ ಕುಟಿಕಣ್ಣೋ, ಸೋಣೋ ಕೋಳಿವಿಸೋ, ರಾಧೋ, ಸುಭೂತಿ, ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲೋ, ವಕ್ಕಲಿ, ಕಾಳುದಾಯೀ, ಮಹಾಉದಾಯೀ, ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋ, ಸೋಭಿತೋ, ಕುಮಾರಕಸ್ಸಪೋ, ರಟ್ಠಪಾಲೋ, ವಙ್ಗೀಸೋ, ಸಭಿಯೋ, ಸೇಲೋ, ಉಪವಾಣೋ, ಮೇಘಿಯೋ, ಸಾಗತೋ, ನಾಗಿತೋ, ಲಕುಣ್ಡಕಭದ್ದಿಯೋ, ಪಿಣ್ಡೋಲೋ ಭಾರದ್ವಾಜೋ, ಮಹಾಪನ್ಥಕೋ, ಚೂಳಪನ್ಥಕೋ, ಬಾಕುಲೋ, ಕುಣ್ಡಧಾನೋ, ದಾರುಚೀರಿಯೋ, ಯಸೋಜೋ, ಅಜಿತೋ , ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯೋ, ಪುಣ್ಣಕೋ, ಮೇತ್ತಗು, ಧೋತಕೋ, ಉಪಸೀವೋ, ನನ್ದೋ, ಹೇಮಕೋ, ತೋದೇಯ್ಯೋ, ಕಪ್ಪೋ, ಜತುಕಣ್ಣೀ, ಭದ್ರಾವುಧೋ, ಉದಯೋ, ಪೋಸಲೋ, ಮೋಘರಾಜಾ, ಪಿಙ್ಗಿಯೋತಿ ಏತೇ ಅಸೀತಿ ಮಹಾಸಾವಕಾ ನಾಮ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಏವ ಥೇರಾ "ಮಹಾಸಾವಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ? ಅಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ದ್ವೇ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾಪಿ ಮಹಾಸಾವಕೇಸು ಅನ್ತೋಗಧಾ। ತೇ ಹಿ ಸಾವಕಪಾರಮಿಞಾಣಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾವಕೇಸು ಅಗ್ಗಧಮ್ಮಾಧಿಗಮೇನ ಅಗ್ಗಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾಪಿ ಅಭಿನೀಹಾರಮಹನ್ತತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ "ಮಹಾಸಾವಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ ಪನ ಪಕತಿಸಾವಕೇಹಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪದುಮುತ್ತರಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಕಾಲೇ ಕತಪಣಿಧಾನಾ, ತತೋ ಏವ ಸಾತಿಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತೀಸು ವಸಿನೋ ಪಭಿನ್ನಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಚ। ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಹನ್ತೋ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಕೇ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಚತೂಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಚಿತ್ತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಯಥಾಭೂತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಫಲೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತತೋ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ, ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತತೋ ಚ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾವಿಸೇಸಸಿದ್ಧೋ ಮಗ್ಗಭಾವನಾವಿಸೇಸೋ, ಏವಂ ಅಭಿನೀಹಾರಮಹನ್ತತ್ತಪುಬ್ಬಯೋಗಮಹನ್ತತ್ತಾ ಹಿ ಸಸನ್ತಾನೇ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಗುಣವಿಸೇಸಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಮಹನ್ತಾ ಸಾವಕಾತಿ ಮಹಾಸಾವಕಾ। ತೇಸುಯೇವ ಪನ ಯೇ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಪಾಮೋಕ್ಖಭಾವೇನ ಧುರಭೂತಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಕಿಚ್ಚಾನುಭಾವನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭೂತಾಯ ತಜ್ಜಾಭಿನೀಹಾರಾಭಿನೀಹಟಾಯ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ಚಿರಕಾಲಸಮ್ಭಾವಿತಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಞ್ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಅಗ್ಗಭಾವೇ ಠಿತಾ, ತೇ ಸಾರಿಪುತ್ತಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಾ। ಇತರೇ ಅಟ್ಠಸತ್ತತಿ ಥೇರಾ ಸಾವಕಪಾರಮಿಯಾ ಮತ್ಥಕೇ ಸಬ್ಬಸಾವಕಾನಂ ಅಗ್ಗಭಾವೇನ ಅಟ್ಠಿತತ್ತಾ "ಮಹಾಸಾವಕಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಪಕತಿಸಾವಕಾ ಪನ ಅಭಿನೀಹಾರಮಹನ್ತತ್ತಾಭಾವತೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗಮಹನ್ತತ್ತಾಭಾವತೋ ಚ "ಸತ್ಥುಸಾವಕಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇ ಪನ ಅಗ್ಗಸಾವಕಾ ವಿಯ ಮಹಾಸಾವಕಾ ವಿಯ ಚ ನ ಪರಿಮಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಅನೇಕಸತಾ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಾ।

ವಯತೀತಿ **ವಯೋ,** ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಕಿಲಮನ್ತೋ ಅವಿತ್ಥಾಯನ್ತೋ ತೇ ಗನ್ಥೇ ಸನ್ತಾನೇತಿ ಪಣೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದ್ವೇ ಪಟಿಸೇಧಾ ಪಕತಿಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಯೋ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅವಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಯೋ ನಾಮ...ಪೇ॰... ನ ಸಕ್ಕೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಏತ**ನ್ತಿ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ। ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೭೦) ಸಾತಿಸಯಂ ವಿತ್ಥಾರಿತೋ, ತಥಾ ಇಧ ಅವತ್ತುಕಾಮತಾಯ **ಭಯಭೇರವಸುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೪ ಆದಯೋ) ವಿಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚ ವತ್ತುಕಾಮತಾಯ "ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಜ್ಜಾನ"ಮಿಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

ವಿಜ್ಜಾತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಸ್ಸ ಮೋಹಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನಪಿ ವಿಜ್ಜಾ। **ಮೋಹೋ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಟ್ಠೇನ ತಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ತಮೋ ವಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕರಣಂ, ಓಭಾಸೋವ ಕರಣಂ **ಓಭಾಸಕರಣಂ,** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಓಭಾಸಭಾವೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಅಯಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ। **ಪಸಂಸಾವಚನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಥೋಮನಾವಚನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಾನಂ ಬೋಧನತೋ। **ಯೋಜನಾ**ತಿ ಪಸಂಸಾವಸೇನ ವುತ್ತಪದಾನಂ ಅತ್ಥದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಪದಸ್ಸ ಚ ಯೋಜನಾ। **ಅವಿಜ್ಜಾ ವಿಹತಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯಸ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ**ತಿ ಏತೇನ ವಿಜ್ಜಾಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಚಸ್ಸಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಾಯ ಚ ಪಹಾಯಕಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಪದದ್ವಯೇ**ತಿ "ತಮೋ ವಿಹತೋ, ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಪದದ್ವಯೇಪಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಯೋಜನಂ ಅತಿದಿಸತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಏವಂ ಅಧಿಗತವಿಜ್ಜಸ್ಸ ತಮೋ ವಿಹತೋ ವಿದ್ಧಸ್ತೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಆಲೋಕೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಞಾಣಾಲೋಕೋ ಪಾತುಭೂತೋತಿ। **ಪೇಸಿತತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿಂ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಪರಮವಿಜ್ಜಾಧಿಗಮಾಯ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಝಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತಮಾಹ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ತಿವಿಧಾ ವಿಪಸ್ಸಕಪುಗ್ಗಲಭೇದೇನ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಾನಞ್ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಸಂವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣಭೂತಾ, ಇತರೇಸಂ ಸುತಮಯಞಾಣಸಂವಡ್ಢಿತತ್ತಾ ಪರೋಪದೇಸಸಮ್ಭೂತಾ। ಸಾ "ಠಪೇತ್ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಅವಸೇಸರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ ಅಞ್ಞತರತೋ ವುಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಧಾ ಅರೂಪಮುಖವಸೇನ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ ವುತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹಮುಖಾನಂ ಅಞ್ಞತರಮುಖವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಧಾವ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೬) ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಾವಿತಾ। ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಭೇದಗಮನತೋ ನಾನಾನಯಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಞಾಣಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾಪೇನ್ತಂ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ ಹೋತಿ, ಯಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು "ಮಹಾವಜಿರಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿಯಮಾನಾ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖಾ ದೇವಸಿಕಂ ಸತ್ಥು ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೋ ಪರಮತ್ಥಮಞ್ಜೂಸಾಯಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೪೪) ದಸ್ಸಿತೋ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। ಇಧ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ "ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಾಮಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಞಾಣಾನಿಪಿ ಆಸವಾನಂ ಖೇಪನಞಾಣಾನಿ ಏವ, ಅನವಸೇಸತೋ ಪನ ತೇಸಂ ಖೇಪನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಞಾಣೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। **ಆಸವವಿನಾಸನತೋ**ತಿ ಆಸವಾನಂ ನಿಸ್ಸೇಸಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನತೋ। ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ಞಾಣಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ರ ಚೇತಂ ಞಾಣ"**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ **"ಖಯೇ"**ತಿ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ, ನ ವಿಸಯೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಅಭಿನೀಹರತೀ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ನೀಹರತಿ, ಯಥಾ ಮಗ್ಗಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತಿ, ಸವನಂ ತದಭಿಮುಖಂ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಇದಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅರಿಯಸಚ್ಚಸ್ಸ ತದಾ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ

ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಏತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋತಿ** ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಗಹಿತಭಾವದಸ್ಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾತಿ** ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಅಸಮ್ಮೋಹಪಟಿವೇಧೋತಿ ಚ ಯಥಾ ತಸ್ಮಿಂ ಞಾಣೇ ಪವತ್ತೇ ಪಚ್ಛಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಸರೂಪಾದಿಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಸಮ್ಮೋಹೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"**ತಿ। ದುಕ್ಖಂ ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ **ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ। ಯಂ ಠಾನಂ ಪತ್ವಾತಿ** ಯಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕಾರಣಭೂತಂ ಆಗಮ್ಮ। **ಪತ್ವಾತಿ** ಚ ತದುಭಯವತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಪತ್ವಾತಿ** ವಾ ಪಾಪುಣನಹೇತು। **ಅಪ್ಪವತ್ತಿನ್ತಿ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। ತೇ ವಾ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ। **ಸಮ್ಪಾಪಕನ್ತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಾಪಕಂ।

ಕಿಲೇಸವಸೇನಾತಿ ಆಸವಸಙ್ಖಾತಕಿಲೇಸವಸೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಆಸವಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಯೋ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಞ್ಚ ತಂಸಮುದಯಾದಿಪರಿಯಾಯೋ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪರಿಯಾಯತೋ"**ತಿ। ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಆಸವಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಗಹಣಂ "ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯಾ"ತಿ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಸವವಿಮುತ್ತಿಸೀಸೇನೇವ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತಿ ವುತ್ತಾ। "ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮಿಸ್ಸಕಮಗ್ಗೋ ಇಧ ಕಥಿತೋತಿ **"ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಕಥೇಸೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ಇಮಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾ ವುತ್ತಾ। **ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಜಾನತೋ ಪಸ್ಸತೋತಿ** ವಾ ಹೇತುನಿದ್ದೇಸೋ। ಯಂ ಜಾನನಹೇತು ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಧಮ್ಮಾನಞ್ಹಿ ಸಮಾನಕಾಲಿಕಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾ ಸಹಜಾತಕೋಟಿಯಾ ಲಬ್ಭತಿ। ಭವಾಸವಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಏತ್ಥ ಭವರಾಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭವದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ಸಮವರೋಧೋತಿ ದಿಟ್ಠಾಸವಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಖೀಣಾ ಜಾತೀತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ। **ಭೂಮಿನ್ತಿ** ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಕತಮಾ ಪನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದನಾ ಕತಾ, ತಂ ವಿವರನ್ತೋ **"ನ ತಾವಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ನ ತಾವಸ್ಸ ಅತೀತಾ ಜಾತಿ ಖೀಣಾ** ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇವ ಖೀಣತ್ತಾ"**ತಿ। ನ ಅನಾಗತಾ ಅಸ್ಸ ಜಾತಿ ಖೀಣಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ನ ಅನಾಗತಾತಿ** ಚ ಅನಾಗತಭಾವಸಾಮಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಲೇಸೇನ ಚೋದೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅನಾಗತೇ ವಾಯಾಮಾಭಾವತೋ"**ತಿ। ಅನಾಗತವಿಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಖೇಪನೇ ವಾಯಾಮೋ ಲಬ್ಭತೇವ। ತೇನಾಹ **"ಯಾ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸೂತಿ** ಭವತ್ತಯಗ್ಗಹಣಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಜಾತಿಯಾ ಖೀಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಜಾತಿಂ। **ಸೋತಿ** ಖೀಣಾಸವೋ ಭಿಕ್ಖು।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋ ನಾಮ ಇಧ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿವುತ್ಥ"**ನ್ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾದಿಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯಾನುಗುಣಾ ಪವತ್ತಿ, ಇತರೇಸು ಚ ಸಚ್ಚೇಸು ನೇಸಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಾ ಏವ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಪಹಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನಾ"**ತಿ। **ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಾದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸತ್ತಸೇಖಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ ಇಮೇ ಪಕಾರಾ ಇತ್ಥಂ, ತಬ್ಭಾವೋ ಇತ್ಥತ್ತಂ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ ಪರಿಞ್ಞಾದಯೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಏವಂಸೋಳಸವಿಧಕಿಚ್ಚಭಾವಾಯಾ"**ತಿ। ತೇ ಹಿ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ ಮಗ್ಗಾನುಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪರಿಞ್ಞಾದೀಸು ಚ ಪಹಾನಮೇವ ಪಧಾನಂ ತದತ್ಥತ್ತಾ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಾಯ ವಾ"**ತಿ। ಪಹೀನಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತಂ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ

ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಮ್ಪದಾನವಚನನ್ತಿ ಆಹ “**ಇತ್ಥಭಾವತೋ**”ತಿ । **ಅಪರ**ನ್ತಿ ಅನಾಗತಂ। ಇಮೇ ಪನ ಚರಿಮಕತ್ತಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ। **ಪರಿಞ್ಞಾತಾ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪರಿಞ್ಞಾಮೂಲಕಾ ಹಿ ಪತಿಟ್ಠಾ। ಯಥಾಹ “ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ, ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರುಳ್ಹ”ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಕಥಾ॰ ೨೯೬; ಮಹಾನಿ॰ ೭)। ತೇನೇವಾಹ - “**ಛಿನ್ನಮೂಲಕಾ ರುಕ್ಖಾ ವಿಯಾ**”ತಿಆದಿ।

ಯಸ್ಸಾತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲಂ ಕದಾಚಿ ವಡ್ಢತಿ, ಕದಾಚಿ ಹಾಯತಿ। ಸೇಕ್ಖಾಪಿ ಪನ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋವ, ಅಸೇಕ್ಖೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ “**ಖೀಣಾಸವಸ್ಸಾ**”ತಿಆದಿ। **ವಸಿಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ। **ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಾಹಿತಂ। **ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಫಲಧಿತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ಮಚ್ಚುಂ ಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪುನಬ್ಭವಾಭಾವೋತಿ ಆಹ “**ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತ**”ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚತುಸಚ್ಚನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಬುದ್ಧನ್ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಬುದ್ಧ**”ನ್ತಿ। **ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ**ತಿ ಸಾವಕಬುದ್ಧಾ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಇತರಾ ಪಜಾ। ಇತರಾ ಹಿ ಪಜಾ ಸಾವಕೇಪಿ ನಮಸ್ಸನ್ತಿ। ಇತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಠಾನೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ವಸೇನ ಗಾಥಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಾವಕಸ್ಸಪಿ ವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಥ ವಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಾವಕೋಪಿ ಗೋತಮೋ** ಮುಖನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ, ಯತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕಾ ಭಗವತೋ ಓರಸಪುತ್ತಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತೀತಿ।

ನಿವುಸ್ಸತೀತಿ **ನಿವಾಸೋ,** ನಿವುತ್ಥೋ ಖನ್ಧಸನ್ತಾನೋತಿ ಆಹ “**ನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಪರಮ್ಪರ**”ನ್ತಿ। **ಅವೇತಿ, ಅವೇದೀ**ತಿ ಪಾಠದ್ವಯೇನಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಂಯೇವ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಕತ್ತಕಾಯಏಕತ್ತಸಞ್ಞಿಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ವೇಹಪ್ಫಲಾಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ “**ಛ ಕಾಮಾವಚರೇ, ನವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ**”ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಇತರೇ ಪನ ಅಪಚುರಭಾವತೋ ನ ವುತ್ತಾ। ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಅವಿಸಯಭಾವತೋ ಚ ಅವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಜಾತಿ ಖೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಜಾತಿಕ್ಖಯೋ,** ಅರಹತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೋ**”ತಿ। “ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಯಕಾರಲೋಪೇನ “ಅಭಿಞ್ಞಾ”ತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಆಹ “**ಜಾನಿತ್ವಾ**”ತಿ। **ಕಿಚ್ಚವೋಸಾನೇನಾ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೋಳಸವಿಧಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇನ। **ವೋಸಿತತೋ**ತಿ ಪರಿಯೋಸಿತೋ, ನಿಟ್ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೋನೇಯ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಲಪಿತಂ ಲಪತೀತಿ **ಲಪಿತಲಾಪನೋ।** **ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞತ್ವಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಪಟಿಲದ್ಧಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ।

ತಿಕಣ್ಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೦. ನವಮೇ **ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿ ಯಾಗಂ ಕರೋನ್ತೇನ ದಾತಬ್ಬದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ ತದಞ್ಞಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಮತಕಭತ್ತ**ನ್ತಿ ಮತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ, ಪಿತುಪಿಣ್ಡನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವರಪುರಿಸಾನ**ನ್ತಿ ವಿಸಿಟ್ಠಪುರಿಸಾನಂ, ಉತ್ತಮಪುರಿಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಮೇತಂ ದಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಭೇದಂ ಯಞ್ಞಸದ್ಧಾದಿದಾನಂ।

ಜಾಣುಸ್ಸೋಣಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೧. ದಸಮೇ ಜಿಣ್ಣಾನಂ ಹತ್ಥಿಸಾಲಾದೀನಂ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಕರಣಂ ಜಿಣ್ಣಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ , ತಸ್ಸ ಕಾರಕೋ **ಜಿಣ್ಣಪಟಿಸಙ್ಖರಣಕಾರಕೋ।** **ಬಾಹಿರಸಮಯೇ**ತಿ ಸತ್ಥುಸಾಸನತೋ ಬಾಹಿರೇ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸಮಯೇ। **ಸಬ್ಬಚತುಕ್ಕೇನಾ**ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬೇಸು ದ್ವಿಪದಚತುಪ್ಪದಾದಿಭೇದೇಸು ಪಾಣೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಪಾಣೇ ವಧಿತ್ವಾ ಯಜಿತಬ್ಬಂ ಯಞ್ಞಂ

ಸಬ್ಬಚತುಕ್ಕಂ ನಾಮ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಯಸ್ಸ ವಾ ತಸ್ಸ ವಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಯಸ್ಮಾ ವಾ ತಸ್ಮಾ ವಾ**"ತಿ। **ಏವಮಸ್ಸಾ**ಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಅಯ**"ನ್ತಿ।

ವಡ್ಢೇನ್ತೋತಿ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೋ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಓಗಧಂ ಮೂಲಂ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋಗಧಂ**। ತೇನಾಹ "**ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉತ್ತಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ** ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ।

ಅಪ್ಪೇಹಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಾದೀಹಿ ಅತ್ಥೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪಟ್ಠಾ** ತ್ಥ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ್ಠ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಯತ್ಥ ಬಹೂ**"ತಿಆದಿ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಸಂ ಪಟಿಪದಾಯಂ । ಅಪ್ಪೋ ಸಮಾರಮ್ಭೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭೋ**। **ಪಾಸಂಸಾ**ತಿ ಪಸಂಸಾರಹಾ। **ಏತಂ ಯೇವ ಕಥಾಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಏತೇನೇವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ಕಥಾಪೇಸ್ಸಾಮಿ।

ಸೋಪ್ಪೇನಾತಿ ನಿದ್ದಾಯ। **ಪಮಾದೇನಾ**ತಿ ಜಾಗರಿಯಾದೀಸು ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋ ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸಲಕ್ಖಣೇನ ಪಮಾದೇನ। **ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಹರಣವಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಪನಯನವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಚ ಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ತಿತ್ಥಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹರಣತೋ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ। ತೇ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಹರಣವಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪಕಾಸನೇ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೇನ ಚ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನೀಹಿ ಹರಿತಾ ಅಪನೀತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। "ಪಟೀ"ತಿ ವಾ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಪಚ್ಛಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತಿ "ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಪವಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂ, ಅಞ್ಞೋ ಆಗಞ್ಛಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೮೫; ಚೂಳನಿ॰ ವತ್ಥುಗಾಥಾ ೪) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಪಚ್ಛಾ ಹರಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮಗ್ಗೇಹಿ ಹರಿತೇಸು ಪಚ್ಛಾಹರಣಂ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಯೋ ಚ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇನ ಕತಕಿಚ್ಚೇನ ಚ ಸತ್ತಹಿತತ್ಥಂ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾ, ಹರಿತೇಸು ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಸತ್ತಾನಂ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಹರಣಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಟಿಹಾರಿಯಾನಿ ಭವನ್ತಿ, ಪಟಿಹಾರಿಯಮೇವ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ಪಟಿಹಾರಿಯೇ ವಾ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಸಮುದಾಯೇ ಭವಂ ಏಕೇಕಂ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಟಿಹಾರಿಯಂ ವಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಹರಣತೋ, ತತ್ಥ ಜಾತಂ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇ, ತತೋ ವಾ ಆಗತನ್ತಿ **ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**।

ಆಗತನಿಮಿತ್ತೇನಾತಿ ಆಗತಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಏಕೋ ರಾಜಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣಮಧುರಾಧಿಪತಿ ಏಕೋ ಪಣ್ಡುರಾಜಾ। **ಏವಮ್ಪಿ ತೇ ಮನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ತವ ಮನೋ ಪವತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ "**ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ**"ತಿಆದಿ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। "ಏವಂ ತವ ಮನೋ"ತಿ ಇದಞ್ಚ ಮನಸೋ ಸೋಮನಸ್ಸಿತತಾದಿಮತ್ತದಸ್ಸನಂ, ನ ಪನ ಯೇನ ಸೋ ಸೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ ದೋಮನಸ್ಸಿತೋ ವಾ, ತಂದಸ್ಸನಂ। ಸೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ತದೇಕಟ್ಠಾ ರಾಗಾದಯೋ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಚ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ದೋಮನಸ್ಸಗ್ಗಹಣೇನ ದೋಸಾದಯೋ। **ದುತಿಯ**ನ್ತಿ "ಇತ್ಥಮ್ಪಿ ತೇ ಮನೋ"ತಿ ಪದಂ। **ಇತಿಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ "ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ೩.೯೦) ವಿಯ। ತೇನಾಹ "**ಇಮಞ್ಚ ಇಮಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಚಿನ್ತಯಮಾನ**"ನ್ತಿ। ಪಿ-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತತ್ಥಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ।

ಕಥೇನ್ತಾನಂ ಸುತ್ವಾತಿ ಕಥೇನ್ತಾನಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ। **ತಸ್ಸ ವಸೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಿತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಅಟ್ಟಕಾರಕೇನಾ**ತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯಕಾರಕೇನ।

ನ ಅರಿಯಾನನ್ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಞ್ಹಿ ತೇನ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನಪಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿಯೇವ। **ಹೇಟ್ಠಿಮೋ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಜಾನಾತೀ**ತಿಆದೀನಿಪಿ ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋಪಿ ಹಿ ಅತ್ತನಾ

ಅಧಿಗತಮೇವ ಮಗ್ಗಫಲಂ ಪರೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ನ ಅತ್ತನಾ ಅನಧಿಗತಂ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅಧಿಗತತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏತೇಸು ಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯದಿ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಫಲಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪರಿಮಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಫಲಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಲೋಕಿಯಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ವಿಯಾತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾ ಸಿಯಾ, ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಮಾಹ **"ಉಪರಿಮೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

ಉಪರಿಮೋತಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದಿಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೋ। **ಹೇಟ್ಠಿಮ**ನ್ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಾದಿಂ। **ನ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಸತಿಪಿ ಅಧಿಗತತ್ತೇ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಕಾರಣಮಾಹ **"ತೇಸಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ, ತೇಸಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದೀನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ತೇಸು ತೇಸುಯೇವ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಸು ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ನ ಉಪರಿಮೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಫಲಚಿತ್ತಂ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇ? ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಭಾವೂಪಗಮನೇನ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ। ಏತೇನ ಉಪರಿಮೋ ಅರಿಯೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಯಥಾ ತಂ ಲೋಕಿಯಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ ಹೇತು ಬ್ಯಭಿಚಾರಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಲೋಕಿಯಜ್ಝಾನೇಸು ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಭಾವೂಪಗಮನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ, ಇಧ ಪನ ಅಸಮುಗ್ಘಾಟಿತಕಮ್ಮಕಿಲೇಸನಿರೋಧನೇನ ಪುಥುಜ್ಜನೇಹಿ ವಿಯ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀಹಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಆದೀನಂ ಪುಗ್ಗಲನ್ತರಭಾವೂಪಗಮನಂ ಅತ್ಥಿ। ಯತೋ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಫಲಧಮ್ಮಾ ಉಪರೂಪರಿಮಗ್ಗಧಮ್ಮೇಹಿ ನಿವತ್ತಿತಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ವಿಯ ಅಭಿಭೂತಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಧಮ್ಮತಂಯೇವ ಆಪನ್ನಾ। ತೇನೇವ ವುತ್ತಂ **"ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಾ"**ತಿ।

ಅಪಿಚ ಕುಸಲಕಿರಿಯಪ್ಪವತ್ತಿ ನಾಮ ಅಞ್ಞಾ, ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿ ಚ ಅಞ್ಞಾತಿ ಅನನ್ತರಫಲತ್ತಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ಉಪರಿಮೋ ಭವನ್ತರಗತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತಂತಂಫಲವಸೇನೇವ ಹಿ ಅರಿಯಾನಂ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿನಾಮಲಾಭೋ। ತೇ ಸಚೇ ಅಞ್ಞಫಲಸಮಙ್ಗಿನೋಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿನಾಮಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಅವವತ್ಥಿತಂ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಾ ಅರಿಯಸ್ಸ ತಂ ತಂ ಫಲಂ ಸದಿಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ನ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಿಮಫಲಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಲೇಸೋಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ಕುತೋ ತಸ್ಸಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಹೇಟ್ಠಿಮಾ ಚ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಉಪರಿಮಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಾದಿಂ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಅನಧಿಗತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಫಲಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

ಪವತ್ತೇನ್ತಾತಿ ಪವತ್ತಕಾ ಹುತ್ವಾ, ಪವತ್ತನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಾಯ ಅನುಸಾಸನಿಯಾ ವಿಧಿವಸೇನ ಪಟಿಸೇಧವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಿತಾಕಾರಪರಾಮಸನಂ। ಸಾ ಚ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾ ನಾಮ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಞ್ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಆದೀನವಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನತ್ಥಂ **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಮೇವ,** ನ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಯೋಗಿನಿವತ್ತನತ್ಥಞ್ಹಿ **ಏವ**-ಕಾರಗ್ಗಹಣಂ। ಇಧಾಪಿ ಏವಸದ್ದಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಪಯೋಜನಞ್ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇದಂ**-ಗಹಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣರಾಗ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ತದಞ್ಞರಾಗಸ್ಸ ದೋಸಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ ತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಚ ತದಞ್ಞರಾಗಾದಿಖೇಪಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ। ತಥಾ ವುತ್ತಂ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತವಿಮೋಚನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬದುಟ್ಠಮಂಸಖೇಪನೂಪಾಯತಾ ವಿಯ। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಮೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಭಾವತೋ ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮನಿವತ್ತನಪರಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯಾನಿಸಂಸಭೂತಾನಂ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ।

ಚಿನ್ತಾಮಣಿಕವಿಜ್ಜಾಸರಿಕ್ಖಕತನ್ತಿ ಇಮಿನಾ "ಚಿನ್ತಾಮಣೀ"ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮಾ ಲೋಕೇ ಏಕಾ ವಿಜ್ಜಾ ಅತ್ಥಿ, ಯಾಯ ಪರೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿಜಾನನ್ತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। "ತಸ್ಸಾ ಕಿರ ವಿಜ್ಜಾಯ ಸಾಧಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಾದಿಸೇ ದೇಸಕಾಲೇ ಮನ್ತಂ ಪರಿಜಪ್ಪಿತ್ವಾ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಹತ್ಥಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಜಾನನಮುಖೇನ ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಅನುಮಿನನ್ತೋ ಕಥೇತೀ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಅಪರೇ "ವಾಚಂ ನಿಚ್ಛರಾಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಕ್ಖರಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಇದಞ್ಚ ಪನ ಸಬ್ಬನ್ತಿ “ಭವಂ ಗೋತಮೋ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಂ ಪಚ್ಚನುಭೋತೀ”ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ।

ಸಙ್ಗಾರವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೬) ೨. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ತಿತ್ಥಾಯತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೨. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ತಿತ್ಥಂ ನಾಮ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಾ ತರನ್ತಿ ಉಪ್ಪಿಲವನ್ತಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಿಮುಜ್ಜಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ತಿತ್ಥ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾರಗಮನಸಙ್ಖಾತಞ್ಹಿ ತರಣಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ನತ್ಥಿ, ತತ್ಥೇವ ಅಪರಾಪರಂ ನಿಮುಜ್ಜನುಮ್ಮುಜ್ಜನವಸೇನ ಪಿಲವನಮೇವ ತೇಸಂ ತರಣಂ ನಾಮ। **ಉಪ್ಪಾದಕಾತಿ** ಪೂರಣಕಸ್ಸಪಾದಯೋ। ತಿತ್ಥೇ ಜಾತಾ **ತಿತ್ಥಿಯಾ,** ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಙ್ಖಾತಂ ತಿತ್ಥಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ತಿತ್ಥಿಕಾ, ತಿತ್ಥಿಕಾ ಏವ **ತಿತ್ಥಿಯಾ। ಮನೋರಮೇತಿ** ಸಾದುಫಲಭರಿತತಾಯ ಅಭಯದಿಸತಾಯ ಚ ಮನೋರಮೇ। **ಇಮೇಸುಯೇವ ತೀಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ತಿತ್ಥಾಯತನೇಸು।

ಯೋ ಯಥಾ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಸ ತಥಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಇಮಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪುಗ್ಗಲ**-ಸದ್ದೋ ಚ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಪಕತೀನಂ ಸಾಧಾರಣೋ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಸಗ್ಗಹಣೇನ ತತೋ ವಿಸೇಸನಂ ಯಥಾ "ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ"ತಿ। **ಪಟಿಸಂವಿದಿತಂ ಕರೋತೀತಿ** ಕೇವಲಂ ಜಾನನವಸೇನ ವಿದಿತಂ ಕರೋತಿ। **ಅನುಭವತಿ ವಾತಿ** ವಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಂ ಅನುಭವತಿ। **ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತೂತಿ** ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣಂ ಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುಬ್ಬೇಕತಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನೇವಾ"**ತಿ। **ಇಮಿನಾತಿ** "ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತೂ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ। **ಕಮ್ಮವೇದನನ್ತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಸಹಜಂ ವೇದನಂ। **ಕಿರಿಯವೇದನನ್ತಿ** "ನೇವ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ನ ಚ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಕಿರಿಯಚಿತ್ತಸಹಜಂ ವೇದನಂ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತೇ ಕಮ್ಮಕಿರಿಯವೇದನಾ ಏವ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನೇ ಲೋಕೇ ಚ ಪಾಕಟೇ ವಾತಾಬಾಧಾದಿರೋಗೇ ಚ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯೇ ವಾ ಇಮೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾತಿ** ಪಿತ್ತವಿಕಾರಾಧಿಕಸಮ್ಭೂತಾ । ಅನನ್ತರದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸನ್ನಿಪಾತಿಕಾತಿ** ಪಿತ್ತಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಿಕಾರಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತತೋ ಜಾತಾ। **ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾತಿ** ಸೀತಾದಿಉತುನೋ ವಿಪರಿಣಾಮತೋ ವಿಸಮಪರಿವುತ್ತಿತೋ ಜಾತಾ। **ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾತಿ** ಅಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಯೋಗಪಟಿಸೇವನವಸೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಸಮಂ ಪರಿಹರಣತೋ ಜಾತಾ। **ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾತಿ** ಉಪಕ್ಕಮತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ। **ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಾತಿ** ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕಭೂತಕ್ಖನ್ಧತೋ ಜಾತಾ। ವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಧಾತೂನಂ ವಿಕಾರಾವತ್ಥಾ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ವಾ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಆಬಾಧನಟ್ಠೇನ **ಆಬಾಧೋ,** ಸೋ ಏವ ರುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರೋಗೋ**। ತತ್ಥ "ಯೋ ಯಾಪ್ಯಲಕ್ಖಣೋ, ಸೋ ರೋಗೋ, ಇತರೋ ಆಬಾಧೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ನೇಸಂ ತಂತಂಧಾತೂನಂ ವಿಸಮಂ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ನ ತಥಾ ಇತರಾನಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಪಕೋಪಾವತ್ಥಾ ಧಾತುಯೋ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ನ ತಥಾ ಪರಪಚ್ಚಯಾವತ್ಥಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಟ್ಠಮಂಯೇವ** ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಜಂ ಆಬಾಧಂ **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ** "ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತೂ"ತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಗ್ಗಾಹೇನ। **"ಪುಬ್ಬೇ"**ತಿ ಪುರಾತನಸ್ಸೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಮ್ಪಿ ತೇ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ದ್ವೇ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತೀತಿ** ಅನುಜಾನನ್ತಿ।

ಅತ್ತನಾ ಕತಮೂಲಕೇನಾತಿ ಸಾಹತ್ಥಿಕಕಮ್ಮಹೇತು। **ಆಣತ್ತಿಮೂಲಕೇನಾತಿ** ಪರಸ್ಸ ಆಣಾಪನವಸೇನ ಕತಕಮ್ಮಹೇತು। **ಇಮಾತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೀತಿ** ಸಬ್ಬೇ ರೋಗೇ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಏಕೇನ ಇಸ್ಸರೇನೇವ ನಿಮ್ಮಿತತ್ತಾ ತಬ್ಭಾವೀಭಾವಾಸಮ್ಭವತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೀತಿ** ಹೇತುಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇಧನತೋ ಸಬ್ಬಂ ನಿಸೇಧೇನ್ತಿ।

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾತಿ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವೇದಾನಂ ಅಸಾರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಉದ್ದೇಸಂ ಕತ್ವಾ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ಮಾತಿಕಂ। **ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ** ದೋಸದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ। **ಲದ್ಧಿಪತಿಟ್ಠಾಪನತ್ಥನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಯಾ ಪಟಿಜಾನಾಪನತ್ಥಂ। **ಲದ್ಧಿತೋ ಲದ್ಧಿಂ ಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ** ಮೂಲಲದ್ಧಿತೋ ಅಞ್ಞಲದ್ಧಿಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ। **ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತುಯೇವ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ**

ಕಮ್ಮವೇದನಮ್ಪಿ ವಿಪಾಕವೇದನಂ ಕತ್ವಾ ವದನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಹಿ ಬ್ಯಾಮೂಳ್ಹಚಿತ್ತಾ ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರಾದೀನಿ ಆಲೋಳೇನ್ತಿ, ಅಸಙ್ಕರತೋ ಸಞ್ಞಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮೇ, ಏವಂ ಕುಸಲಕಮ್ಮೇಪೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತು ಏವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಿನೋ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇದಾನಿ ಸಯಂಕತಕಾರಣಾ, ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರಮಣಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತು ಏವಾತಿ ವಿಚಾರಿಯಮಾನೋ ಪುಬ್ಬೇಕತವಾದೋ ಅಕಿರಿಯವಾದೋ **ಏವ** ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ ನ ತಣ್ಹಾಛನ್ದೋ। **ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾತಿ** ಕಾತುಮಿಚ್ಛಾ। **ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೋತಿ** ತೇನ ತೇನ ಪುರಿಸೇನ ಕತ್ತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತು ಏವ ಸಿಜ್ಝನತೋ। **ಉಭಯಮ್ಪಿ ತಂ ಏಸ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ** ಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಂ ಸುಚರಿತಪೂರಣಂ, ಅಕತ್ತಬ್ಬಅಕರಣಂ ದುಚ್ಚರಿತವಿರತೀತಿ ಇದಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಏಸ ನ ಲಭತಿ। **ಸಮಣಾಪಿ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಕಾರಣಾಯೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ** ಪುಬ್ಬೇಕತಕಾರಣಾಯೇವ ಸಮಣಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇದಾನಿ ಸಂವರಸಮಾದಾನಾದಿನಾ। **ಅಸ್ಸಮಣಾಪಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಕಾರಣಾಯೇವಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇಕತಕಾರಣಾಯೇವ ಅಸ್ಸಮಣಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಸಂವರಭೇದೇನ।

ಯಥಾ ಪುಬ್ಬೇಕತವಾದೇ ಛನ್ದವಾಯಾಮಾನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರಾನಂ ಅಭಾವೋ, ಏವಂ ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನವಾದೇಪಿ ಇಸ್ಸರೇನೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಮ್ಮಿತಭಾವಾನುಜಾನನತೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪುಬ್ಬೇಕತವಾದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ”**ತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಅಹೇತುಕವಾದೇಪೀತಿ ಆಹ **“ತಥಾ ಅಹೇತುಕವಾದೇಪೀ”**ತಿ।

ಇಮೇಸನ್ತಿಆದಿನಾ ಇಮೇಸಂ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಂ ತುಚ್ಛಾಸಾರತಾಯ ಥುಸಕೋಟ್ಟನೇನ ಕುಣ್ಡಕಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅಲಾಭೋ ವಿಯ ಪರಮತ್ಥಲೇಸಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವೋ, ತಥಾ ಖಜ್ಜೋಪನಕೋಭಾಸತೋ ತೇಜಸೋ ಫುಲಿಙ್ಗಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವೋ ವಿಯ ಅನ್ಧವೇಣಿಕಸ್ಸಪಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ ವಿಯ ಸದ್ದಮತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಭಾಗೇನ ವಿಪಲ್ಲತ್ಥತಾಯ **ದದ್ದರಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೧.೨.೪೩-೪೪) ಸಸಕಸದಿಸತಾ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ। **ಸಾರಭಾವನ್ತಿ** ಸೀಲಸಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾರಸಬ್ಭಾವಂ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವನ್ತಿ** ಏಕನ್ತೇನೇವ ವಟ್ಟತೋ ನಿಯ್ಯಾನಾವಹಭಾವಂ। **ಅನಿಗ್ಗಹಿತೋತಿ** ನ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ **“ನಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ”**ತಿ। **ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸವಿರಹಿತೋ। ತೇನಾಹ **“ನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋ”**ತಿಆದಿ। **ಅನುಪವಜ್ಜೋತಿ** ಧಮ್ಮತೋ ನ ಉಪವದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠೋ** ನಾಮ ಅಪ್ಪಟಿಸೇಧನಂ ವಾ ಸಿಯಾ ಅನಕ್ಕೋಸನಂ ವಾತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಿತೋ ಅನುಪಕ್ಕುಟ್ಠೋ”**ತಿ ಆಹ।

ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ “ಅಯಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ”ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾತಿ** ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಯಥಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾತಿ** ಮಾತಿಕಾಯ ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ। **ಧಾತುಯೋತಿ** ಸಭಾವಧಾರಣಟ್ಠೇನ ಧಾತುಯೋ। ತಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಕಪ್ಪನಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಅತ್ತಸುಭಸುಖಸಸ್ಸತಾದಿಪಕತಿಆದಿಧುವಾದಿಜೀವಾದಿಕಾಯಾದಿಕಾ ವಿಯ ನ ಇಚ್ಛಾಸಭಾವಾ ದಿಟ್ಠಿಆದಿರಹಿತೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನಉದುಮ್ಬರಪುಪ್ಫಾದಿಲೋಕವೋಹಾರವತ್ಥೂನಿ ವಿಯ ಚ ವಾಚಾವತ್ಥುಮತ್ತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಚ್ಚಪರಮತ್ಥಭೂತಾತಿ ಆಹ **“ಸಭಾವಾ”**ತಿ, ಸಚ್ಚಸಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಹಿ ಧಾತುಯೋ। **ನಿಜ್ಜೀವನಿಸ್ಸತ್ತಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೋತಿ** ಬಾಹಿರಪರಿಕಪ್ಪಿತಜೀವಾಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನಸಂಕಪ್ಪಿತಸತ್ತಾಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಚ। **ಆಕರಟ್ಠೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಆಕರೋ ಆಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ “ಕಮ್ಬೋಜೋ ಅಸ್ಸಾನಂ ಆಯತನ”ನ್ತಿ। **ಮನೋಪವಿಚಾರಾತಿ** ತಂ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪೇಚ್ಚ ಮನಸೋ ವಿವಿಧಚರಣಾಕಾರೋ। ಕೇಹಿ ಕತ್ಥಾತಿ ಆಹ **“ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಾದೇಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಠಾನೇಸೂತಿ** ಛ ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯಾನಿ , ಛ ದೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯಾನಿ, ಛ ಉಪೇಕ್ಖಾಟ್ಠಾನಿಯಾನೀತಿ ಏವಂ ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಠಾನೇಸು।

ಪತಿಟ್ಠಾಧಾತೂತಿ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಸ್ಸ ಚೇವ ಸಬ್ಬುಪಾದಾರೂಪಾನಞ್ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಸಭಾವಾ ಧಾತು। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ಆಬನ್ಧನಧಾತೂತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ಕಕ್ಖಳಭಾವಸಿದ್ಧೋ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೋ **ಪತಿಟ್ಠಾ**ಭಾವೋ। ದ್ರವಭಾವಸಿದ್ಧಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ **ಆಬನ್ಧನಂ**। ಉಣ್ಹಭಾವಸಿದ್ಧಂ ಮುದುತಾಪಕ್ಕತಾವಹಂ **ಪರಿಪಾಚನಂ**। ಥದ್ಧಭಾವಾವಹಂ ಉದ್ಧುಮಾತನಂ **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ**। ರೂಪವಿವಿತ್ತೋ ರೂಪಪರಿಯನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಯೇಸಂ ಸೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇಹಿ ಸೋ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠೋವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಆಕಾಸಧಾತೂತಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಧಾತೂ”**ತಿ। ಸಞ್ಜಾನನವಿಧುರಾ ಆರಮ್ಮಣೂಪಲದ್ಧಿ **ವಿಜಾನನಧಾತು**। **ವಿತ್ಥಾರತೋಪಿ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ** ಸಙ್ಖೇಪನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಿತ್ಥಾರಸ್ಸ। **ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಥೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ** ಕಥೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **“ವಿತ್ಥಾರತೋವ ವಟ್ಟತೀ”**ತಿ। **ಉಭಯಥಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ।

ಅನಿಪ್ಫನ್ನಾಪಿ ಆಕಾಸಧಾತು ಭೂತಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬತಾಮತ್ತೇನ **“ಉಪಾದಾರೂಪ”**ನ್ತೇವ ವುಚ್ಚತಿ। **ದಿಟ್ಠಾನೇವಾತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಾನಿ** ಉಪಾದಾರೂಪಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ। **ತೇನ ಸಹಜಾತಾ ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ** ಸಮುದಾಯೇ ಪವತ್ತವೋಹಾರಸ್ಸ ಅವಯವೇಪಿ ದಿಸ್ಸನತೋ ಯಥಾ “ವತ್ಥೇಕದೇಸೇ ದಡ್ಢೇ ವತ್ಥಂ ದಡ್ಢ”ನ್ತಿ। **“ಫಸ್ಸೋ ಚ ಚೇತನಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ ಮಹಾಭೂಮಕತ್ತಾ ತೇಸಂ ತಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ। **ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾ ನಾಮಂ** ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ನಮನತೋ ನಾಮಾಧೀನಗ್ಗಹಣತೋ ಚ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪಂ** ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ। **ಪಚ್ಚಯನ್ತಿ** ನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಪಚ್ಚಯಂ। ವಿಭಾಗೇನ **ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ। ಏಕಾಸೀತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ** “ಸಮ್ಮಸನಚಾರೋಯ”ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋತಿ** ಏವಂ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿಯಂ ಠಿತೋ ಉಪರಿಮೇನ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ವಿಸುದ್ಧೀನಂ ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇನ್ತೋ।

ಫಸ್ಸಾಯತನನ್ತಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಸುವಣ್ಣಾದೀನನ್ತಿ** ಸುವಣ್ಣಮಣಿವಜಿರಾದೀನಂ। ಆಕಿಣ್ಣಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಕರೋ**। ಯಥಾ ಚಕ್ಖು ವಿಪಾಕಫಸ್ಸಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ನ ತಥಾ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ದ್ವೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾನೀ”**ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ। ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ವಿಪಾಕಫಸ್ಸೇಸು ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಹಗತಫಸ್ಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ **ದ್ವಾವೀಸತಿ ವಿಪಾಕಫಸ್ಸಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ** ತೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖಮತ್ತಾ। **“ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಾವಾ”**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪಕಥಂ ಆರಭಿತ್ವಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರಕಥಾಪೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಹೇಟ್ಠಾ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ।

ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ **ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯಂ**। ತೇನಾಹ **“ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತ”**ನ್ತಿ। **ಉಪವಿಚರತೀತಿ** ಉಪೇಚ್ಚ ಪವತ್ತತಿ। ಸಭಾವತೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪತೋ ಚ ಸೋಮನಸ್ಸಾದಿಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಕಾ ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯಾದಿತಾತಿ ಆಹ **“ಇಟ್ಠಂ ವಾ ಹೋತೂ”**ತಿಆದಿ। **ಚತುತ್ಥಂ ದಿಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ** ತದವಿನಾಭಾವತೋ।

ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **“ಅರಿಯಭಾವಕರಾನೀ”**ತಿಆದಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೫೩೧) **ಪಕಾಸಿತಂ,** ತಸ್ಮಾ ನ ಇಧ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುಖಾವಬೋಧನತ್ಥನ್ತಿ** ದೇಸಿಯಮಾನಾಯ ವಟ್ಟಕಥಾಯ ಸುಖೇನ ಅವಬೋಧನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **“ಯಸ್ಸ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ದ್ವಾದಸಪದನ್ತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ದ್ವಾದಸಪದಂ। **ಪಚ್ಚಯವಟ್ಟನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಬನ್ಧಂ। **ಕಥೇತುಕಾಮೋ ಹೋತಿ** ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಮುಖೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಕಾಮತಾಯ। **ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿವಟ್ಟನ್ತಿ** ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಮುಖೇನ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸೇತಿ “ಗಬ್ಭಸ್ಸಾವಕ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ। ತಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿವಸೇನೇವ ವಟ್ಟಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಆಹ **“ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಹೀ”**ತಿಆದಿ। **ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿವಟ್ಟಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಮ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಪವತ್ತಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೇ। **ದಸ್ಸಿತೇತಿ** ದೇಸನಾವಸೇನ ದಸ್ಸಿತೇ। ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ಯೋನಿಯೋ ಇತರಾಹಿ ಓಳಾರಿಕತಾಯ ಪರಿಬ್ಯತ್ತತರಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಗಬ್ಭಾವಕ್ಕನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಅವಬೋಧೇತುಮ್ಪಿ”**ತಿ।

ಪಚ್ಚಯಮತ್ತನ್ತಿ ಛನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವಮತ್ತಂ, ನ ತೇಹಿ ಭಾಗಸೋ ನಿಪ್ಫಾದಿಯಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸಂ "ಕುತೋ ಪನೇತಂ ಛನ್ನಂ ಧಾತೂನ"ನ್ತಿ ಅವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿಆದಿ। **ನ ಮಾತು ನ ಪಿತು** ತಾಸಂ ಧಾತೂನಂ ಇಮಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಬಾಹಿರಭಾವತೋ। **ಗಬ್ಭಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ಗಬ್ಭತಿ ಅತ್ತಭಾವಭಾವೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಗಬ್ಭೋ, ಕಲಲಾದಿಅವತ್ಥೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೋ। ತನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ಪನ ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ ಗಬ್ಭೋತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ ಮಞ್ಚನಿಸ್ಸಿತಾ "ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ। ತನ್ನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ ಗಬ್ಭೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಗಬ್ಭೇ ವಸತಿ ಮಾಣವೋ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩)। ಗಬ್ಭೋ ವಿಯಾತಿ ವಾ ಗಬ್ಭೋ। ಯಥಾ ಹಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಓವರಕೋ "ಗಬ್ಭೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಯಾವ ಅಭಿಜಾತಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನತಾಯ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿ "ಗಬ್ಭೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ಪಠಮಂ ವುತ್ತಅತ್ಥೇನೇವ ಗಬ್ಭೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ಗಬ್ಭೋ ಚ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ।

ನಿರತಿಅತ್ಥೇನ ನಿರಯೋ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಗಬ್ಭೋ ಚಾತಿ **ನಿರಯಗಬ್ಭೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ದೇವಮನುಜಾದಯೋ ವಿಯ ಉದ್ಧಂ ದೀಘಾ ಅಹುತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಚಿತಾ ದೀಘಾತಿ ತಿರಚ್ಛಾನಾ। ತೇ ಏವ ಖನ್ಧಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವೇನ ಯೋನಿ ಚ ಸೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಬ್ಭೋ ಚಾತಿ **ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಗಬ್ಭೋ**। ಪಕಟ್ಠತೋ ಸುಖತೋ ಅಪೇತಂ ಅಪಗಮೋ ಪೇತಭಾವೋ, ತಂ ಪತ್ತಾನಂ ವಿಸಯೋತಿ **ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೋ,** ಪೇತಯೋನಿ। ಮನಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನತಾಯ ಸೂರಭಾವಾದಿಗುಣೇಹಿ ಉಪಚಿತಮಾನಸತಾಯ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಚಿತ್ತತಾಯ **ಮನುಸ್ಸಾ**। ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣಾದೀಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ ಲಳನ್ತಿ ಜೋತನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**। **ಗಬ್ಭಸದ್ದೋ** ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ತದನನ್ತರಭೇದೇನ ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋ। **ಮನುಸ್ಸಗಬ್ಭೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ** ಸುಪಾಕಟತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ। **ಓಕ್ಕನ್ತಿ** ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಯ ಉಪ್ಪತಿತ್ವಾತಿ ಕತ್ವಾ। ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ **ನಿಬ್ಬತ್ತಿ**। **ಪಾತುಭಾವೋ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸಕೋ ಚ।

ಸನ್ನಿಪಾತೋ ನಾಮ ಅವೇಕಲ್ಲಜಾತಿಹೀನವೇಕಲ್ಲೇತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇಧ ಮಾತಾಪಿತರೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತಲೋಕೇ। **ಸನ್ನಿಪತಿತಾತಿ** ಸಮೋಧಾನಭಾವತೋ ಸನ್ನಿಪತಿತಾ ಸಮಾಗತಾ ಸಂಸಿಲಿಟ್ಠಾ। **ಉತುನೀತಿ** ಉತುಮತೀ ಸಞ್ಜಾತಪುಪ್ಫಾ। ಇದಞ್ಚ ಉತುಸಮಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಲೋಕಸಮಞ್ಞಾಕರಜಸ್ಸ ಲಗ್ಗನದಿವಸಮತ್ತಂ। ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಹಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಗಬ್ಭಾಸಹಸಞ್ಞಿತೇ ಓಕಾಸೇ ದಾರಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ತತ್ಥ ಮಹತೀ ಲೋಹಿತಪೀಳಕಾ ಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅಗ್ಗಹಿತಪುಬ್ಬಾ ಏವ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಗ್ಘರತಿ, ವತ್ಥು ಸುದ್ಧಂ ಹೋತಿ ಪಗ್ಘರಿತಲೋಹಿತತ್ತಾ ಅನಾಮಯತ್ತಾ ಚ। ವಿಸುದ್ಧೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಏಕವಾರಂ ಸನ್ನಿಪತಿತೇಸು ಯಾವ ಸತ್ತ ದಿವಸಾನಿ ಖೇತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। ಸುದ್ಧಂ ವತ್ಥು ನಹಾನತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಕತಿಪಯಾನಿ ದಿವಸಾನಿ ಗಬ್ಭಸಣ್ಠಹನತಾಯ ಖೇತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಲೇಸಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಹತ್ಥಗ್ಗಾಹವೇಣಿಗ್ಗಾಹಾದಿನಾ ಅಙ್ಗಪರಾಮಸನೇನಪಿ ದಾರಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿಯೇವ। ಇತ್ಥಿಸನ್ತಾನೇಪಿ ಹಿ ಸತ್ತಪಿ ಧಾತೂ ಲಬ್ಭನ್ತೇವ। ತಥಾ ಹಿ **ಪಾರಿಕಾಯ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ** ಸಾಮಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ, **ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕಾಯ ನಾಭಿಪರಾಮಸನೇನ** (ಜಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪.೧೫.ಮಾತಙ್ಗಜಾತಕವಣ್ಣನಾ; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೬೫) ಮಣ್ಡಬ್ಯಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ಅಹೋಸಿ। ಗನ್ಧನತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಗತಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತೂಪಟ್ಠಾನೇನ ಸೂಚನತೋ ದೀಪನತೋ ಗನ್ಧೋತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಭವಗಾಮಿಕಮ್ಮುನಾ ಅಬ್ಬತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಗನ್ಧಬ್ಬೋ,** ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಕಸತ್ತೋ। **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ಹೋತೀತಿ** ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಂ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ ಸಮೀಪೇ ಠಿತೋ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಯನ್ತಯನ್ತಿತೋ ಪನ ಏಕೋ ಸತ್ತೋ ತಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನಕೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದಾ ಹಿ ತತ್ರೂಪಗಸತ್ತೋ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಆವಹನ್ತಕಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಪೇಲ್ಲಕಯನ್ತೇನ ತಥತ್ಥಾಯ ಪೇಲ್ಲಿತೋ ಉಪನೀತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ತಯೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ಏವ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಮನುಸ್ಸಗಬ್ಭಸ್ಸ ಓಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "**ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತಣ್ಹಾಯ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಭಾವೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ **"ಠಪೇತ್ವಾ ತಣ್ಹ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಸೇವ ಪಭಾವಿಕಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಿಕಾ। **ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋತಿ** ಏತ್ಥ ದುಕ್ಖಗ್ಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾಪಿ ಗಹಿತಾತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ"**ತಿ। ಅವಿಸೇಸೇನ ಹಿ ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟಂ ಇಧ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಅಥ ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೋ ತಬ್ಭಾವಿಕಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೇನ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ"**ತಿ। **ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೋತಿ** ಚ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

"ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಉಭಯತ್ಥ ಪಾಳಿಯಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ"**ತಿ ಆಹ। **ತತ್ಥಾತಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ। **ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತ್ವೇವಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾಯ ತು ಏವ। **ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧಾತಿ** ಏತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಿರಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿರಾಗೋ, ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸೇಸನಿರೋಧಾ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ನಿರೋಧಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಸಕಲಸ್ಸಾತಿ ಅನವಸೇಸಸ್ಸ। **ಕೇವಲಸ್ಸಾತಿ** ವಾ ಸುದ್ಧಸ್ಸ, ಪರಪರಿಕಪ್ಪಿತಸತ್ತಜೀವಾದಿವಿರಹಿತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖೀಣಾಕಾರೋಪಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ನಿರುಜ್ಝನಂ ನಿರೋಧೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ। **ಅರಹತ್ತಮ್ಪಿ ನಿರೋಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ನಿರೋಧನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ। **ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ನಿರೋಧೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿರೋಧೋತಿ ಕತ್ವಾ। **ಖೀಣಾಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನಾತಿ** ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧೇನ ನಿರುಜ್ಝನಾಕಾರದಸ್ಸನವಸೇನ। **ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ,** ನ ಪನ ಅರಹತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಗ್ಗಹೋ ನಾಮ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಊನಾಧಿಕಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಅತ್ತಸಭಾವವಿಭಾವನೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ತಿತ್ಥಾಯತನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೩. ದುತಿಯೇ **ಪರಿತ್ತಾತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಭಯತೋ ರಕ್ಖಿತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವೇನ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಮಾತಾಪುತ್ತಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ತಾಯಿತುಂ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ಅಮಾತಾಪುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿಯೇವ **ಅಮಾತಾಪುತ್ತಿಕಾನಿ**। ತೇನಾಹ **"ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। **ಯನ್ತಿ** ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"**ತಿ। **ಮಾತಾಪಿ ಪುತ್ತಂ ಪಸ್ಸಿತುಂ ನ ಲಭತಿ,** ಪರಿತ್ತಾತುಂ ನ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ । **ಪುತ್ತೋಪಿ ಮಾತರನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸೋಯೇವ ಭಯಂ **ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಭಯಂ**। ಇಮಿನಾ ಓತ್ತಪ್ಪಭಯಾದಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಅಟವಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅಟವಿವಾಸಿನೋ ವುತ್ತಾ "ಸಬ್ಬೋ ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಅಟವೀತಿ ಚೇತ್ಥ ಅಟವಿವಾಸಿನೋ ಚೋರಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಏತೇತಿ** ಅಟವಿವಾಸಿನೋ ಚೋರಾ। **ಏತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ** "ಅಟವಿಸಙ್ಕೋಪೋ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತಂ। ಠಾನಗಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಸಮಙ್ಗಿನೋ ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಸಮಾರುಳ್ಹಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। ಇರಿಯಾಪಥೋಯೇವ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಕ್ಕನ್ತಿ **ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಂ**।

ಪರಿಯಾಯನ್ತೀತಿ ಪರಿತೋ ತೇನ ತೇನ ದಿಸಾಭಾಗೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೀ"**ತಿ। ಮಾತುಪೇಮೇನ ಗನ್ತುಂ ಅವಿಸಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಿಕಂ **ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ**। ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ಮಾತರಮ್ಪಿ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ "ಅತ್ತಾನಂಯೇವ ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ **ಗಚ್ಛನ್ತಂ**। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಲೀನನ್ತಿ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖೇಮೇ ಪದೇಸೇ ನಿಸಿನ್ನಂ। **ಕುಲ್ಲೇ ವಾತಿಆದೀಸು** ಕೂಲಂ ಪರತೀರಂ ವಹತಿ ಪಾಪೇತೀತಿ **ಕುಲ್ಲೋ,** ತರಣತ್ಥಾಯ ವೇಳುನಳಾದೀಹಿ ಕಲಾಪಂ ಕತ್ವಾ ಬದ್ಧೋ। ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ಬದ್ಧೋ ಪನ **ಉಳುಮ್ಪೋ,** ಚಾಟಿಆದಿ **ಮತ್ತಿಕಾಭಾಜನಂ**। **ವುಯ್ಹಮಾನನ್ತಿ** ಉದಕೋಘೇನ ಅಧೋಸೋತಂ ನೀಯಮಾನಂ।

ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ತೀಣಿ ಭಯಾನಿ ಸಮಾತಾಪುತ್ತಿಕಾನಿಯೇವ ಅಸ್ಸುತವತೋ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಮಾತಾಪುತ್ತಿಕಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಅಮಾತಾಪುತ್ತಿಕಾನಿ ಭಯಾನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ"**ತಿ।

ಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ವೇನಾಗಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೪. ತತಿಯೇ **ಏವಂನಾಮಕೇ ಜನಪದೇ**ತಿ ಯತ್ಥ ನಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಕೋಸಲಸದ್ದಸ್ಸ ರುಳ್ಹೀಸದ್ದತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಕೋಸಲಾ ನಾಮ ಜಾನಪದಿನೋ ರಾಜಕುಮಾರಾ, ತೇಸಂ ನಿವಾಸೋ ಏಕೋಪಿ ಜನಪದೋ ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನ "ಕೋಸಲಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಈದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಯುತ್ತೇ ವಿಯ ಸಲಿಙ್ಗವಚನಾನಿ (ಪಾಣಿನಿ ೧.೨.೫೧) ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ರುಳ್ಹೀ ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಕುರೂಸು ವಿಹರತಿ, ಅಙ್ಗೇಸು ವಿಹರತೀ"ತಿ ಚ। ತಬ್ಬಿಸೇಸನೇ ಪನ ಜನಪದಸದ್ದೇ ಜಾತಿಸದ್ದೇ ಏಕವಚನಮೇವ ಯಥಾ "ಕೋಸಲೇಸು ಜನಪದೇ"ತಿ। **ಚಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಚರಣಂ। ಚರಣಂ ವಾ ಚಾರೋ, ಸೋ ಏವ **ಚಾರಿಕಾ**। ತಯಿದಂ ಮಗ್ಗಗಮನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಚುಣ್ಣಿಕಗಮನಮತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅದ್ಧಾನಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ। ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಚಾರಿಕಾ ಚ ನಾಮೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ದೂರೇಪೀ**ತಿ ದೂರೇಪಿ ನಾತಿದೂರೇಪಿ। **ಸಹಸಾ ಗಮನ**ನ್ತಿ ಸೀಘಗಮನಂ। **ಮಹಾಕಸ್ಸಪಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಳವಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಗಮನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಭಗವಾ ಹಿ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಂ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಮುಹುತ್ತೇನ ತಿಗಾವುತಮಗ್ಗಮಗಮಾಸಿ। ಆಳವಕಸ್ಸತ್ಥಾಯ ತಿಂಸಯೋಜನಂ, ತಥಾ ಅಙ್ಗುಲಿಮಾಲಸ್ಸ, ಪುಕ್ಕುಸಾತಿಸ್ಸ ಪನ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಯೋಜನಂ, ಮಹಾಕಪ್ಪಿನಸ್ಸ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ, ಧನಿಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಸತ್ತ ಯೋಜನಸತಾನಿ, ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನೋ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಸ್ಸ ವನವಾಸಿಸ್ಸ ತಿಸ್ಸಸಾಮಣೇರಸ್ಸ ತಿಗಾವುತಾಧಿಕಂ ವೀಸಯೋಜನಸತಂ ಅಗಮಾಸಿ। **ಇಮಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಇಮಂ ಅತುರಿತಚಾರಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ।

ಉಪಲಭಿಂಸೂತಿ ಏತ್ಥ ಸವನವಸೇನ ಉಪಲಭಿಂಸೂತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋತದ್ವಾರ...ಪೇ॰... ಜಾನಿಂಸೂ"**ತಿ ಆಹ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಾಕ್ಯಂ ಅವಧಾರಣಫಲತ್ತಾ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪದಪೂರಣಮತ್ತೇ ವಾ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ। **ಅವಧಾರಣತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಇಟ್ಠತ್ಥತೋವಧಾರಣತ್ಥಂ ಖೋ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಸ್ಸೋಸೀ**ತಿ ಪದಂ ಖೋ-ಸದ್ದೇ ಗಹಿತೇ ತೇನ ಫುಲ್ಲಿತಮಣ್ಡಿತವಿಭೂಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋನ್ತಂ ಪೂರಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇನ ಚ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಪದಾನಿ ಸಂಸಿಲಿಟ್ಠಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇತಿ ಆಹ **"ಪದಪೂರಣೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ। **ಮತ್ತ**ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ। ತೇನಸ್ಸ ಅನತ್ಥನ್ತರದೀಪನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ, **ಏವ**ಸದ್ದೇನ ಪನ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಏಕನ್ತಿಕತಾ।

ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವಾಸನಂ ಸಮಿತಪಾಪತ್ತಾ। ಏವಞ್ಹಿ ಬಾಹಿರಕವೀತರಾಗಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖಪಾಪಸಮನತೋ ಭಗವತೋ ಪಾಪಸಮನಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಯಥಾಭೂತಗುಣಾಧಿಗತಮೇತಂ ನಾಮಂ ಯದಿದಂ ಸಮಣೋತಿ ದೀಪೇತಿ। ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ ಇಧ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಖಲೂತಿ ಅನುಸ್ಸವತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ"**ತಿ। **ಆಲಪನಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಲಾಪವಚನಮತ್ತಂ। ಪಿಯಸಮುದಾಹಾರಾ ಹೇತೇ "ಭೋ"ತಿ ವಾ "ಆವುಸೋ"ತಿ ವಾ "ದೇವಾನಂ ಪಿಯಾ"ತಿ ವಾ। **ಗೋತ್ತವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಗೋತಮೋತಿ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಚನಂ ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ತಾಯತಿ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ರಕ್ಖತೀತಿ ಗೋತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ವತ್ತತಿ, ತಥಾ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಗೋತ್ತಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ ತಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ? ಅಞ್ಞಕುಲಪರಮ್ಪರಾಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ಆದಿಪುರಿಸಸಮುದಾಗತಂ ತಂಕುಲಪರಿಯಾಪನ್ನಸಾಧಾರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞರೂಪನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಮಣೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪರಿಕ್ಖಕಜನೇಹಿ ಭಗವತೋ ಬಹುಮತಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಸಮಿತಪಾಪತಾಕಿತ್ತನತೋ। **ಗೋತಮೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ಉಚ್ಚಾಕುಲಸಮ್ಭೂತತಾ

ದೀಪಿತಾ ತೇನ ಉದಿತೋದಿತವಿಪುಲಖತ್ತಿಯಕುಲವಿಭಾವನತೋ। ಸಬ್ಬಖತ್ತಿಯಾನಞ್ಹಿ ಆದಿಭೂತಮಹಾಸಮ್ಮತಮಹಾರಾಜತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಉಳಾರತಮಂ ಸಕ್ಯರಾಜಕುಲಂ।

ಕೇನಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನಾತಿ ಞಾತಿಪಾರಿಜುಞ್ಞಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞಾದಿನಾ ಕೇನಚಿಪಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞೇನ ಪರಿಹಾನಿಯಾ **ಅನಭಿಭೂತೋ** ಅನಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ಕುಲಸ್ಸ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾರಿಜುಞ್ಞಂ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಭಿಜಾತಿಯಂ, ಅಥ ಖೋ ವಡ್ಢಿಯೇವ। ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ ಚ ತತೋಪಿ ಸಮಿದ್ಧತಮಭಾವೋ ಲೋಕೇ ಪಾಕಟೋ ಪಞ್ಞಾತೋತಿ। **ಸಕ್ಯಕುಲಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ**ತಿ ಇದಂ ವಚನಂ ಭಗವತೋ ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಭಾವದೀಪನಂ ವುತ್ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಞಾತಿಪರಿವಟ್ಟಂ ಮಹನ್ತಞ್ಚ ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧಂ ಪಹಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ।

ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥೇತಿ ಇತ್ಥಂ ಏವಂಪಕಾರೋ ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ ಏವಂ ಕಥನತ್ಥೇ। **ಉಪಯೋಗವಚನ**ನ್ತಿ "ಅಬ್ಭುಗ್ಗತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಾಖ್ಯಾನತ್ಥಜೋತಕೋ, ತೇನ ಯೋಗತೋ "ತಂ ಖೋ ಪನ ಭವನ್ತ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ಭೋತೋ ಗೋತಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಯುತ್ತೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ತಬ್ಬಿಸಯತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇಟ್ಠೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕಿತ್ತೇತಬ್ಬತೋ ಕಿತ್ತಿ, ಸಾ ಏವ ಸದ್ದನೀಯತೋ ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋತಿ ಕಿತ್ತಿಯೇವಾ"**ತಿ। ಅಭಿತ್ಥವನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಸದ್ದೋ **ಥುತಿಘೋಸೋ। ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತೋ**ತಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಉಗ್ಗತೋ।

ಸೋ ಭಗವಾತಿ ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ, ಸೋ ಭಗವಾ। "ಭಗವಾ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತೇನಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿ "ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತ"ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೪)। ಪರತೋ ಪನ **ಭಗವಾ**ತಿ ಗುಣಕಿತ್ತನಂ। ಯಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ "ಅರಹ"ನ್ತಿಆದೀಸು ನವಸು ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಇತಿ**-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಸಂಕಿತ್ತನೇನಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ ಇತಿಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ...ಪೇ॰... ಇತಿಪಿ ಭಗವಾ"**ತಿ ಆಹ। "ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ ಇತಿಪೇತಂ ತಚ್ಛ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬) ವಿಯ ಇಧ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ಚ ತೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಬಹುಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ, ತಾನಿ ಚ ಸಂಕಿತ್ತೇನ್ತೇನ ವಿಞ್ಞುನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾನೇವ ಕತ್ವಾ ಸಂಕಿತ್ತೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಂ ನಿರೂಪೇತ್ವಾ ಕಿತ್ತೇನ್ತೋ ಯೋ ಕಿತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಸ ಭಗವತಿ ಅತಿವಿಯ ಅಭಿಪ್ಪಸಾದೋ ಹೋತಿ।

ಆರಕತ್ತಾತಿ ಸುವಿದೂರತ್ತಾ। **ಅರೀನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ। **ಅರಾನ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅರಾನಂ। **ಹತತ್ತಾ**ತಿ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ। **ಪಚ್ಚಯಾದೀನ**ನ್ತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಞ್ಚೇವ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನಞ್ಚ। **ತತೋ**ತಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೫-೧೨೭)। ಯಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗತೋ, ಏವಂ ತಂಸಂವಣ್ಣನಾತೋಪಿ ನೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಇಮಂ ಲೋಕನ್ತಿ ನಯಿದಂ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಮತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಖೋ ಅನವಸೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದೇವಕ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿದಸ್ಸೇತೀ"**ತಿ। **ಪಜಾತತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಾರಿಸೇಸನಯೇನ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸದೇವಕ**ನ್ತಿ ಚ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ। **ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ** ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿನಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸೋ ಜಾತೋ ತನ್ನಿವಾಸೀ

ಚ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕವಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣನ್ತಿ** ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಸಮಿತಬಾಹಿತಪಾಪಾನಞ್ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾಮಂ "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವಿಸಯೋ ಲೋಕಸದ್ದೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗೇಪಿ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ ಪಜಾಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣ"**ನ್ತಿ।

ಅರೂಪಿನೋ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಆನೇಞ್ಜವಿಹಾರೇನ ವಿಹರನ್ತಾ ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ ದೇವಾತಿ ಇಮಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಲಭನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸದೇವಕಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ"**ತಿ। ತೇನಾಹ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತ"ನ್ತಿ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭)। **ಸಮಾರಕಗ್ಗಹಣೇನ ಛಕಾಮಾವಚರದೇವಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ತಸ್ಸ ಸವಿಸೇಸಂ ಮಾರಸ್ಸ ವಸೇ ವತ್ತನತೋ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕಗ್ಗಹಣೇನ ರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೋ ಗಹಿತೋ** ಅರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಚತುಪರಿಸವಸೇನಾತಿ** ಖತ್ತಿಯಾದಿಚತುಪರಿಸವಸೇನ। ಇತರಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪರಿಸಾ ಸಮಾರಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ। **ಅವಸೇಸಸತ್ತಲೋಕೋ** ನಾಗಗರುಳಾದಿಭೇದೋ। **ತೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ದೇವಮಾರಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತತಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। **ತೀಸು ಪದೇಸೂತಿ** "ಸದೇವಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ತೀಸು ಪದೇಸು। **ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನಾತಿ** ಸದೇವಕತ್ತಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ। **ತೇಧಾತುಕಮೇವ ಪರಿಯಾದಿನ್ನನ್ತಿ** ಪೋರಾಣಾ ಆಹೂತಿ ಯೋಜನಾ।

ಅಭಿಞ್ಞಾತಿ ಯಕಾರಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ, ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಕೇನ ಞಾಣೇನ ಞತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅನುಮಾನಾದಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಅನುಮಾನಅತ್ಥಾಪತ್ತಿಆದಿಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಏಕಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರತಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಬುದ್ಧಾ ಭಗವನ್ತೋ।

ಅನುತ್ತರಂ ವಿವೇಕಸುಖನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಸುಖಂ। ತೇನ ವಿಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಕದಾಚಿ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಹೋತೀತಿ **"ಹಿತ್ವಾಪೀ"**ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಪರಿಸಾ ಸಾಧುಕಾರಂ ವಾ ದೇತಿ, ಯಥಾಸುತಂ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ತಂ ಖಣಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದಞ್ಚ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋತಿ** ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪಂ ವಾ, ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಸ್ಸ ನೇಯ್ಯಸ್ಸ ವಾ ವಸೇನ ಬಹುಂ ವಾ ದೇಸೇನ್ತೋ। ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾ ಚ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನವಜ್ಜಭಾವೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅನವಜ್ಜಮೇವ ಕತ್ವಾ"**ತಿ।

ದೇಸಕಾಯತ್ತೇನ ಆಣಾದಿವಿಧಿನಾ ಅತಿಸಜ್ಜನಂ ಪಬೋಧನಂ ದೇಸನಾತಿ ಸಾ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ದೇಸನಾಯ ತಾವ ಚಾತುಪ್ಪದಿಕಗಾಥಾಯಪೀ"**ತಿಆದಿ। ನಿದಾನನಿಗಮಾನಿಪಿ ಸತ್ಥು ದೇಸನಾಯ ಅನುವಿಧಾನತೋ ತದನ್ತೋಗಧಾನಿ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ನಿದಾನಂ ಆದಿ, ಇದಮವೋಚಾತಿ ಪರಿಯೋಸಾನ"**ನ್ತಿ।

ಸಾಸಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಗತೇನ ಯಥಾಪರಾಧಾದಿಸಾಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಅನುಸಾಸನಂ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಿನಯನಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ತಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕುಸಲಾನನ್ತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ಸೀಲಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಸೀಲದಿಟ್ಠೀನಞ್ಚ ಆದಿಭಾವೋ ತಂಮೂಲಿಕತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನ್ತದ್ವಯವಿಗಮೇನ ಮಜ್ಝಿಮಾಪಟಿಪದಾಭಾವೋ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಆರಬ್ಭ ನಿಬ್ಬತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝತಾಪಿ ಮಜ್ಝಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ...ಪೇ॰... ಮಜ್ಝಿಮಂ ನಾಮಾ"**ತಿ। **ಫಲಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ** ಸಉಪಾದಿಸೇಸತಾವಸೇನ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನಾಮ** ಅನುಪಾದಿಸೇಸತಾವಸೇನ। ಇದಾನಿ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನತಂ ಆಗಮೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾತಿಹ ತ್ವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। "ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿಆದಿವಚನತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ

ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ “**ಇಧ…ಪೇ०… ಅಧಿಪ್ಪೇತ**”ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕಥಾವಧಿಸದ್ದಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಗಾಥಾವಸೇನ ಸುತ್ತವಸೇನ ಚ ವವತ್ಥಿತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಇಧ ದೇಸನಾತಿ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥೋ ವಿಸೇಸತೋ ಸೀಲಾದಿ ಏವಾತಿ ಆಹ “**ಭಗವಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ…ಪೇ०… ದಸ್ಸೇತೀ**”ತಿ। ತತ್ಥ **ಸೀಲಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಸೀಲಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಂ ಸೀಲಂ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಮಗ್ಗಗ್ಗಹಣೇನ ಸಸಮ್ಭಾರೋ ಮಗ್ಗೋತಿ ತದುಭಯವಸೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಸೀಲಾದಿದಸ್ಸನೇನ। ಅತ್ಥವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ದೇಸನಾಯ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಕಥಿಕಸಣ್ಠಿತೀ**ತಿ ಕಥಿಕಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾನಂ ಕಥನವಸೇನ ಸಮವಟ್ಠಾನಂ।

ನ ಸೋ ಸಾತ್ಥಂ ದೇಸೇತೀತಿ ನಿಯ್ಯಾನತ್ಥವಿರಹತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। **ಏಕಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಯುತ್ತಾ ವಾ**ತಿ ಸಿಥಿಲಾದಿಭೇದೇಸು ಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ಯುತ್ತಾ ದಮಿಳಭಾಸಾ ವಿಯ। ವಿವಟಕರಣತಾಯ ಓಟ್ಠೇ ಅಫುಸಾಪೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬತೋ **ಸಬ್ಬನಿರೋಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಕಿರಾತಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯಯುತ್ತತಾಯ **ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಟ್ಠಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಯವನಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಸಾನುಸಾರತಾಯ **ಸಬ್ಬನಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾ** ಪಾರಸಿಕಾದಿಮಿಲಕ್ಖಭಾಸಾ ವಿಯ। ಸಬ್ಬಾಪೇಸಾ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಕದೇಸವಸೇನೇವ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಾತಿ ಕತ್ವಾ “**ಅಬ್ಯಞ್ಜನಾ**”ತಿ ವುತ್ತಾ।

ಠಾನಕರಣಾನಿ ಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ ಪಞ್ಚಸು ವಗ್ಗೇಸು ಪಠಮತತಿಯನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಸಿಥಿಲಂ**। ತಾನಿ ಅಸಿಥಿಲಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ ಅಕ್ಖರಂ ವಗ್ಗೇಸು ದುತಿಯಚತುತ್ಥನ್ತಿ ಏವಮಾದಿ **ಧನಿತಂ**। ದ್ವಿಮತ್ತಕಾಲಂ **ದೀಘಂ**। ಏಕಮತ್ತಕಾಲಂ **ರಸ್ಸಂ**। ತದೇವ ಲಹುಕಂ **ಲಹುಕಮೇವ**। ಸಂಯೋಗಪರಂ ದೀಘಞ್ಚ **ಗರುಕಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ನಿಗ್ಗಹಿತಂ**। ಪರೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ಸಮ್ಬನ್ಧಂ**। ತಥಾ ನ ಸಮ್ಬನ್ಧಂ **ವವತ್ಥಿತಂ**। ಠಾನಕರಣಾನಿ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ಕತ್ವಾ ಉಚ್ಚಾರೇತಬ್ಬಂ **ವಿಮುತ್ತಂ**। **ದಸಧಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಪಭೇದೋ**ತಿ ಏವಂ ಸಿಥಿಲಾದಿವಸೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಬುದ್ಧಿಯಾ ಅಕ್ಖರುಪ್ಪಾದಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ದಸಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಭೇದೋ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಹಿ ಅಕ್ಖರಾನಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚ।

ಅಮಕ್ಖೇತ್ವಾತಿ ಅಮಿಲೇಚ್ಛೇತ್ವಾ, ಅವಿನಾಸೇತ್ವಾ, ಅಹಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಗವಾ ಯಮತ್ಥಂ ಞಾಪೇತುಂ ಏಕಗಾಥಂ ಏಕವಾಕ್ಯಮ್ಪಿ ದೇಸೇತಿ, ತಮತ್ಥಂ ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ ಏವ ದೇಸೇತೀತಿ ಆಹ “**ಪರಿಪುಣ್ಣಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ**”ತಿ। ಇಧ **ಕೇವಲ**ಸದ್ದೋ ಅನವಸೇಸವಾಚಕೋ, ನ ಅವೋಮಿಸ್ಸತಾದಿವಾಚಕೋತಿ ಆಹ “**ಸಕಲಾಧಿವಚನ**”ನ್ತಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಂ। ತಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಊನಂ ವಾ ಅಧಿಕಂ ವಾ ನ ಹೋತೀತಿ “**ಅನೂನಾಧಿಕವಚನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯದತ್ಥಂ ದೇಸಿತಂ, ತಸ್ಸ ಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನೂನತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಬ್ಬಿಧುರಸ್ಸ ಪನ ಅಸಾಧಕತ್ತಾ ಅನಧಿಕತಾ। **ಸಕಲ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗವನ್ತಂ। **ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ। ತೇನಾಹ “**ಏಕದೇಸನಾಪಿ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾ ನತ್ಥೀ**”ತಿ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧಾ ದೇಸನಾ ನಾಮ ಹೋತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಾ। ಲೋಕಾಮಿಸಂ ಚೀವರಾದಯೋ ಪಚ್ಚಯಾ, ತತ್ಥ ಅಗಧಿತಚಿತ್ತತಾಯ **ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖೋ**। **ಹಿತಫರಣೇನಾ**ತಿ ಹಿತೂಪಸಂಹರಣೇನ। **ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಮುದುಹದಯೋ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ಕರುಣಾಯ ವಾ ಮುದುಹದಯೋ। **ಉಲ್ಲುಮ್ಪನಸಭಾವಸಣ್ಠಿತೇನಾ**ತಿ ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಚ ಉದ್ಧರಣಾಕಾರಾವಟ್ಠಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಕರುಣಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಇಧ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಾನಿ ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸೋ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ…ಪೇ०… ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**”ತಿ ಆಹ।

ಸುನ್ದರನ್ತಿ ಭದ್ದಕಂ। ಭದ್ದಕತಾ ಚ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ “**ಅತ್ಥಾವಹಂ ಸುಖಾವಹ**”ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥಾವಹ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥಸಂಹಿತಹಿತಾವಹಂ। **ಸುಖಾವಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತಿವಿಧಸುಖಾವಹಂ।

ತಥಾನುರೂಪಾನನ್ತಿ ತಾದಿಸಾನಂ। ಯಾದಿಸೇಹಿ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ಭಗವಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತೇಹಿ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಸಾದನೀಯೋ ತೇಸಂ ಯಥಾಭೂತಸಭಾವತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಯಥಾರೂಪೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಥಾಭೂತ...ಪೇ॰... ಅರಹತ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಭಗವತೋ ಪಸಾದಾವಹತಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಇತರೇನ ಇತರೇಸಂ। **ದಸ್ಸನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾಧು ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೋಸಿಯವತ್ಥು ಕಥೇತಬ್ಬಂ। **ಉಭತೋಪಕ್ಖಿಕಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಉಭಯಪಕ್ಖಿಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಾ**ತಿ ಸಠಾ।

ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ನಿಪಾತಾನಂ **ಯಾವಞ್ಚಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತಸಮುದಾಯೋ ಅಧಿಮತ್ತಪ್ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ "**ಅಧಿಮತ್ತಪ್ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದವಚನಮೇತ**"ನ್ತಿ। **ಅಧಿಮತ್ತವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನೀ**ತಿ ಅಧಿಕಪ್ಪಮಾಣೇನ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ। **ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನೀ**ತಿ ಚ ಪಕತಿಆಕಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ನನು ಚ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ ಕಥಂ ತೇನ ತೇಸಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನತಾ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ "**ತಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ। ಏವಮ್ಪಿ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಸ್ಸ ಅದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಕಥಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಸನ್ನತಾ ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಆಹ "**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। ನಯಗ್ಗಾಹಪಞ್ಞಾ ಹೇಸಾ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ। **ಮನೇ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೇಯೇವ ಹೋತಿ** ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪಸಮ್ಪದಾಹಿ ಏವ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಸ್ಸ ಪಸನ್ನತಾಸಮ್ಭವತೋ।

ಜಮ್ಬೋನದಸುವಣ್ಣಂ ರತ್ತವಣ್ಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸುರತ್ತವಣ್ಣಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ಜಮ್ಬೋನದಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಘಟಿಕಾ**ತಿ ಜಮ್ಬೋನದಸುವಣ್ಣಪಿಣ್ಡಂ। ಇಮಿನಾ **ನೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ ನೇಕ್ಖಪ್ಪಮಾಣಜಮ್ಬೋನದಸುವಣ್ಣೇನ ಕತಂ ಅಕತಭಣ್ಡಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನೇಕ್ಖ**ನ್ತಿ ವಾ ಅತಿರೇಕಪಞ್ಚಸುವಣ್ಣೇನ ಕತಪಿಲನ್ಧನಂ ಕತಭಣ್ಡಂ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಘಟ್ಟನಮಜ್ಜನಕ್ಖಮಂ ಹೋತೀತಿ। **ಸುವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಚ ಪಞ್ಚಧರಣಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಧರಣಹಿರಞ್ಞವಿಚಿತಂ ಆಭರಣಂ ಇಧ ನೇಕ್ಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಜಮ್ಬೋನದ**ನ್ತಿ ಮಹಾಜಮ್ಬುಸಾಖಾಯ ಪವತ್ತನದಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। ತಂ ಕಿರ ರತನಂ ರತ್ತಂ। ಸುವಣ್ಣಾಕಾರೇ ಮಹಾಜಮ್ಬುಫಲರಸೇ ವಾ ಪಥವಿಯಂ ಪವಿಟ್ಠೇ ಸುವಣ್ಣಙ್ಕುರಾ ಉಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇನ ಸುವಣ್ಣೇನ ಕತಪಿಲನ್ಧನನ್ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಪರಿಕಮ್ಮಕತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ಕತಪರಿಕಮ್ಮಂ। **ಸಮ್ಪಹಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಪಹಟ್ಠಂ ಘಟ್ಟನಾದಿವಸೇನ ಸುಕತಪರಿಕಮ್ಮಂ। ತೇನಾಹ "**ಸುವಣ್ಣಕಾರ...ಪೇ॰... ಸುಪರಿಮಜ್ಜಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

ವಾಳರೂಪಾನೀತಿ ಆಹರಿಮಾನಿ ವಾಳರೂಪಾನಿ। "ಅಕಪ್ಪಿಯರೂಪಾಕುಲೋ ಅಕಪ್ಪಿಯಮಞ್ಚೋ ಪಲ್ಲಙ್ಕೋ"ತಿ ಸಾರಸಮಾಸೇ। **ರತನಚಿತ್ರ**ನ್ತಿ ಭಿತ್ತಿಚ್ಛೇದಾದಿವಸೇನ ರತನಚಿತ್ರಂ। ರುಕ್ಖತೂಲಲತಾತೂಲಪೋಟಕಿತೂಲಾನಂ ವಸೇನ **ತಿಣ್ಣಂ ತೂಲಾನಂ**। ಉದ್ದಲೋಮಿಯಂ **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ ಉತ್ತರವಿಹಾರಿನೋ ಚ। ತಥಾ ಏಕನ್ತಲೋಮಿಯಂ। **ಕೋಸೇಯ್ಯಕಟ್ಟಿಸ್ಸಮಯ**ನ್ತಿ ಕೋಸೇಯ್ಯಕಸಟಮಯಂ। **ಅಜಿನಚಮ್ಮೇಹೀ**ತಿ ಅಜಿನಮಿಗಚಮ್ಮೇಹಿ। ತಾನಿ ಕಿರ ಚಮ್ಮಾನಿ ಸುಖುಮತರಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ದುಪಟ್ಟತಿಪಟ್ಟಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅಜಿನಪ್ಪವೇಣೀ**"ತಿಆದಿ।

ನಿಕಾಮಲಾಭೀತಿ ಯಥಿಚ್ಛಿತಲಾಭೀ। ತೇನಾಹ "**ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಲಾಭೀ**"ತಿ। **ವಿಪುಲಲಾಭೀ**ತಿ ಉಳಾರಲಾಭೀ। ಕಸಿರನ್ತಿ ಹಿ ಪರಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅಕಸಿರಂ** ಉಳಾರಂ। ತೇನಾಹ "**ಮಹನ್ತಲಾಭೀ**"ತಿಆದಿ।

ಲದ್ಧಾ ಚ ನ ಕಪ್ಪನ್ತೀತಿ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಟಿಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಸಬ್ಬಥಾ ನ ಕಪ್ಪತೀತಿ ಕಸ್ಸಚಿ ಆಸಙ್ಕಾ ಸಿಯಾ, ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "**ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಪ್ಪತೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬನರಹಿತಂ। ಏತ್ಥ ಚ "ಸುದ್ಧಕೋಸೇಯ್ಯಂ ಪನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ **ವಿನಯೇ** (ಮಹಾವ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೫೪) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। **ದೀಘನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೫) **ಪನ** "ಠಪೇತ್ವಾ ತೂಲಿಕಂ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಗೋನಕಾದೀನಿ ರತನಪರಿಸಿಬ್ಬಿತಾನಿ ನ ವಟ್ಟನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಠಪೇತ್ವಾ ತೂಲಿಕ"ನ್ತಿ ಏತೇನ ರತನಸಿಬ್ಬನರಹಿತಾಪೀ ತೂಲಿಕಾ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। **ವಚನತೋ**ತಿ ಏತೇನ **ವಿನಯೇ** (ಚೂಳವ॰ ೨೯೭) ವುತ್ತಭಾವಂ

ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಕೇನ ವಿಧಾನೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಮೇವ ವಿಧಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ "ಲದ್ಧಾ ಚ ನ ಕಪ್ಪನ್ತೀ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **"ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ಪನ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮನ್ತತೋತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಾಮೂರುಂ ದಕ್ಖಿಣೂರುಞ್ಚ ಸಮಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಕತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನ"**ನ್ತಿ। ಊರೂನಂ ಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾತಿ** ಚ ಯಥಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಆಭುಜೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ತಥಾ ಸಮ್ಬನ್ಧತಾಕರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಬನ್ಧಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾತಿ** ಉಪರಿಮಂ ಸರೀರಂ ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿಪಾದೇತ್ವಾ। ಏವಞ್ಹಿ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಚಮ್ಮಮಂಸನ್ಹಾರೂನಿ ನ ಪಣಮನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಪಣಮನಪಚ್ಚಯಾ ಖಣೇ ಖಣೇ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಾಸು ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಸು ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನ ಪರಿಪತತಿ, ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ"**ತಿಆದಿ। **ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಠಪೇತ್ವಾತಿ** ಉಪರಿಮಂ ಕಾಯಂ ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಹಿ ಅನುಜುಕಟ್ಠಪನಂ ನಿಸಜ್ಜಾವಚನೇನೇವ ಬೋಧಿತನ್ತಿ। **ಉಜುಂ ಕಾಯನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋ।

ಪರಿಮುಖನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಿಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಯಥಾ "ವನನ್ತಞ್ಞೇವ ಪವಿಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ "ನಿಸೀದಾಮೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೋ ಸನ್ತೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ, "ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವೋ, "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೂಪಾಯೋ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಮಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ** "ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬.೨೦) ವಿಯ। **ಮುಖನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** "ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೦೯-೨೧೦) ವಿಯ। ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ।

ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ದಿಬ್ಬಭಾವಾವಹತ್ತಾ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಾಸನ್ನಪ್ಪವತ್ತಚಙ್ಕಮೋಪಿ ತದುಪಚಾರತೋ ದಿಬ್ಬೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರಿ ಹಿ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಇದಞ್ಚ ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾಯುಟ್ಠಾಯ ಚಙ್ಕಮನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅವುಟ್ಠಿತೇನ ಸಕ್ಕಾ ಚಙ್ಕಮಿತುಂ। **ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸಪಿ ಚಙ್ಕಮೋತಿ** ಇದಂ ಪನ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ದ್ವೀಸು ವಿಹಾರೇಸೂತಿ** ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ, ಅರಿಯವಿಹಾರೇ ಚ। ಮೇತ್ತಾಝಾನಾದಯೋ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಾ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ ವಿಹಾರಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ**। ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಪನ ಅರಿಯಾನಂ ವಿಹಾರಾತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರಾ,** ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ಇಧ ಪನ ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯೇವ ಆಗತಾ।

ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಕಥಿತಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಸಮ್ಭವತೋ। **ಚಙ್ಕಮಾದಯೋತಿ** ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸಪಿ ಚಙ್ಕಮಟ್ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಯೋ। **ಅರಿಯಚಙ್ಕಮಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ** ನ ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ವೇನಾಗಪುರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸರಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೫. ಚತುತ್ಥೇ ಗಿಜ್ಝಾ ಏತ್ಥ ಸನ್ತೀತಿ ಗಿಜ್ಝಂ, ಕೂಟಂ। ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೋ। ಗಿಜ್ಝೋ ವಿಯಾತಿ ವಾ ಗಿಜ್ಝಂ, ಕೂಟಂ। ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಗಿಜ್ಝಕೂಟೋ, ಪಬ್ಬತೋ। ತಸ್ಮಿಂ **ಗಿಜ್ಝಕೂಟೇ**। ತೇನಾಹ **"ಗಿಜ್ಝಾ ವಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಚಿರಪಕ್ಕನ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ ದೇಸನ್ತರಪಕ್ಕಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅಥ ಖೋ ಸಾಸನಪಕ್ಕಮನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ, ತೇನೇವ ಹಿ "ಇಮಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಲಬ್ಭತೀತಿ ಲಾಭೋ, ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕಾತಬ್ಬೋ ದಾತಬ್ಬೋತಿ ಸಕ್ಕಾರೋ। ಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಹಿ ಪಣೀತಪಣೀತಾ ಸುನ್ದರಸುನ್ದರಾ ಅಭಿಸಙ್ಖರಿತ್ವಾ ಕತಾ ಸಕ್ಕಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಕ್ಕಾರೋತಿ ವಾ ಸುನ್ದರಕಾರೋ, ಪರೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಗಾರವಕಿರಿಯಾ ಪುಪ್ಫಾದೀಹಿ ವಾ ಪೂಜಾ। ಲಾಭೋ ಚ ಸಕ್ಕಾರೋ ಚ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾ, ತೇ ನಟ್ಠಾ ಪಹೀನಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಟ್ಠಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾ**।

ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀತಿ ತದಾ ಕಿರ ಭಗವತೋ ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿ ಯಥಾ ತಂ ಚತ್ತಾರೋ ಅಸಙ್ಖೇಯ್ಯೇ ಪೂರಿತದಾನಪಾರಮಿಸಞ್ಚಯಸ್ಸ। ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಹಿ ಯಮಕಮಹಾಮೇಘೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಮಹೋಘೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಪಾರಮಿಯೋ "ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾ ವಿಯ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಮಹೋಘಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಯಿಂಸು। ತತೋ ತತೋ ಅನ್ನಪಾನಯಾನವತ್ಥಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದಿಹತ್ಥಾ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ "ಕಹಂ ಬುದ್ಧೋ , ಕಹಂ ಭಗವಾ, ಕಹಂ ದೇವದೇವೋ ನರಾಸಭೋ ಪುರಿಸಸೀಹೋ"ತಿ ಭಗವನ್ತಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತಿ, ಸಕಟಸತೇಹಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಆಹರಿತ್ವಾ ಓಕಾಸಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಸಮನ್ತಾ ಗಾವುತಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ಸಕಟಧುರೇನ ಸಕಟಧುರಂ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚೇವ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಿ ಚ ಅನ್ಧಕವಿನ್ದಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಿಯ। ಯಥಾ ಚ ಭಗವತೋ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸಪಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> "ತೇನ ಖೋ ಪನ ಸಮಯೇನ ಭಗವಾ ಸಕ್ಕತೋ ಹೋತಿ ಗರುಕತೋ ಮಾನಿತೋ ಪೂಜಿತೋ ಅಪಚಿತೋ ಲಾಭೀ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋಪಿ ಸಕ್ಕತೋ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಪರಿಕ್ಖಾರಾನ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೩೮)।

ತಥಾ –

> "ಯಾವತಾ ಖೋ ಪನ, ಚುನ್ದ, ಏತರಹಿ ಸಙ್ಘೋ ವಾ ಗಣೋ ವಾ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ನಾಹಂ, ಚುನ್ದ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಂ ಸಙ್ಘಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ ಏವಂಲಾಭಗ್ಗಯಸಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಂ ಯಥರಿವಾಯಂ, ಚುನ್ದ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೬)।

ಸ್ವಾಯಂ ಭಗವತೋ ಚ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಮಹಾನದೀನಂ ಉದಕಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅಹೋಸಿ, ಭಗವತೋ ಪನ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋಯೇವ। ಧಮ್ಮಧರಾನಞ್ಹಿ ಕತೋ ಸಕ್ಕಾರೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಮಹಾಲಾಭಸಕ್ಕಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೀ"**ತಿ।

ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಕ್ಕತೋ**ತಿ ಸಕ್ಕಾರಪ್ಪತ್ತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯೇ ಸಕ್ಕತ್ವಾ ಸುಅಭಿಸಙ್ಖತೇ ಪಣೀತಪಣೀತೇ ಉಪನೇತಿ, ಸೋ ಸಕ್ಕತೋ। **ಗರುಕತೋ**ತಿ ಗರುಭಾವಹೇತೂನಂ ಉತ್ತಮಗುಣಾನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇನ ಗರುಕಾರೇನ ಸಬ್ಬದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಕತೋ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಗರುಭಾವಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೇ ದೇನ್ತಿ, ಸೋ ಗರುಕತೋ। **ಮಾನಿತೋ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಾನಿತೋ ಮನೇನ ಪಿಯಾಯಿತೋ। ತಾಯ ಹಿ ವಿಞ್ಞೂನಂ ಮನಾಪತಾ। **ಪೂಜಿತೋ**ತಿ ಮಾನನಾದಿಪೂಜಾಯ ಚೇವ ಚತುಪಚ್ಚಯಪೂಜಾಯ

ಚ ಪೂಜಿತೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಪೂಜನಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಿ, ಸೋ ಪೂಜಿತೋ। **ಅಪಚಿತೋ**ತಿ ನೀಚವುತ್ತಿಕರಣೇನ ಅಪಚಿತೋ। ಸತ್ಥಾರಞ್ಹಿ ದಿಸ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಓತರನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಂ ದೇನ್ತಿ, ಅಂಸಕೂಟತೋ ಸಾಟಕಂ ಅಪನೇನ್ತಿ। ಆಸನತೋ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ವನ್ದನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಸೋ ತೇಹಿ ಅಪಚಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಅವಣ್ಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾತಿ ಅವಣ್ಣಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಂಕಿತ್ತನವಸೇನ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ। **ಆವಟ್ಟನಿಮಾಯ**ನ್ತಿ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಗಹಣಮಾಯಂ। ಆವಟ್ಟೇತಿ ಪುರಿಮಾಕಾರತೋ ನಿವತ್ತೇತಿ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಆವಟ್ಟನೀ, ಮಾಯಾ, ತಂ ಆವಟ್ಟನಿಮಾಯಂ **ಓಸಾರೇತ್ವಾ** ಪರಿಜಪ್ಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಅನ್ತಿಮಕೋಟಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಥದ್ಧಕಾಯೇನ ಫರುಸವಾಚಾಯ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ಅವಣ್ಣಕಥನಂ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ ವಿಸಸಿಙ್ಚನಸದಿಸಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಸಂ ಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞಾತೋ**ತಿ ಆಞಾತೋ। ತೇನಾಹ **"ಞಾತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಕಾಯಙ್ಗನ್ತಿ ಕಾಯಮೇವ ಅಙ್ಗಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಂ, ಸೀಸಾದಿ। **ವಾಚಙ್ಗ**ನ್ತಿ "ಹೋತು, ಸಾಧೂ"ತಿ ಏವಮಾದಿವಾಚಾಯ ಅವಯವಂ। **ಏಕಕೇನಾ**ತಿ ಅಸಹಾಯೇನ। **ಇಮಸ್ಸ ಪನತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ "ಚರಿಯಂ ಚರಣಕಾಲೇ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ। **ಯತೋ ಯತೋ ಗರು ಧುರ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಧುರಂ ಗರು ಭಾರಿಕಂ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞೇ ಬಲಿಬದ್ದಾ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। **ಯತೋ ಗಮ್ಭೀರವತ್ತನೀ**ತಿ ವತ್ತನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವತ್ತನೀ, ದುಮ್ಮಗ್ಗಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ, ಯಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಮಹನ್ತತಾಯ ವಾ ವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನತಟಭಾವೇನ ವಾ ಮಗ್ಗೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದಾಸ್ಸು ಕಣ್ಹಂ ಯುಞ್ಜನ್ತೀ**ತಿ **ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ತದಾ ಕಣ್ಹಂ ಯುಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯದಾ ಧುರಞ್ಚ ಗರು ಹೋತಿ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಗಮ್ಭೀರೋ, ತದಾ ಅಞ್ಞೇ ಬಲಿಬದ್ದೇ ಅಪನೇತ್ವಾ ಕಣ್ಹಮೇವ ಯುಞ್ಜನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸ್ವಾಸ್ಸು ತಂ ವಹತೇ ಧುರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಪಿ **ಅಸ್ಸೂ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಮೇವ, ಸೋ ತಂ ಧುರಂ ವಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗೇಹವೇತನನ್ತಿ ಗೇಹೇ ನಿವುಟ್ಠಭಾವಹೇತು ದಾತಬ್ಬಂ। **ಕಾಳಕೋ ನಾಮ ನಾಮೇನಾ**ತಿ ಅಞ್ಜನವಣ್ಣೋ ಕಿರೇಸ, ತೇನಸ್ಸ "ಕಾಳಕೋ"ತಿ ನಾಮಂ ಅಕಂಸು। **ಕಾಳಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಆಹಾ**ತಿ ಕಾಳಕೋ ಕಿರ ಏಕದಿವಸಂ ಚಿನ್ತೇಸಿ "ಮಯ್ಹಂ ಮಾತಾ ದುಗ್ಗತಾ ಮಂ ಪುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ಪೋಸೇತಿ, ಯಂನೂನಾಹಂ ಭತಿಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಂ ದುಗ್ಗತಭಾವತೋ ಮೋಚೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ಸೋ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭತಿಂ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ ವಿಚರತಿ। ಅಥ ತಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಗಾಮಗೋರೂಪೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತತ್ಥ ಸಮೀಪೇ ಚರತಿ। ಸತ್ಥವಾಹಪುತ್ತೋಪಿ ಗೋಸುತ್ತವಿತ್ತಕೋ, ಸೋ "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಏತೇಸಂ ಗುನ್ನಂ ಅನ್ತರೇ ಸಕಟಾನಿ ಉತ್ತಾರೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಉಸಭಾಜಾನೀಯೋ"ತಿ ಉಪಧಾರಯಮಾನೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಆಜಾನೀಯೋ ಸಕ್ಖಿಸ್ಸತಿ ಮಯ್ಹಂ ಸಕಟಾನಿ ಉತ್ತಾರೇತು"ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಾಸಿ। ತೇನ ತಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ಏವಮಾಹ। **ಸೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ...ಪೇ॰... ಗೇಹಮೇವ ಅಗಮಾಸೀ**ತಿ ತದಾ ಕಿರ ಗಾಮದಾರಕಾ "ಕಿಂ ನಾಮೇತಂ ಕಾಳಕಸ್ಸ ಗಲೇ"ತಿ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಸೋ ತೇ ಅನುಬನ್ಧಿತ್ವಾ ದೂರತೋವ ಪಲಾಪೇನ್ತೋ ಮಾತು ಸನ್ತಿಕಂ ಗತೋ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಸಾಯನ್ಹಸಮಯನ್ತಿ ಸಾಯನ್ಹಕಾಲೇ। ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಏತಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ನ ಹೇತ್ಥ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೋ ಸಮ್ಭವತಿ। **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಅನ್ತೇವಾಸಿಕಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾದಿಸತ್ತೇಹಿ ಚೇವ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಪಟಿನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ನಿಲೀಯನಂ ವಿವೇಚನಂ ಕಾಯಚಿತ್ತೇಹಿ ತತೋ ವಿವಿತ್ತತಾಯ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ ಕಾಯವಿವೇಕೋ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಚ। ಯೋ ತತೋ ದುವಿಧವಿವೇಕತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ ಭವಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಹಿ ಸಮಾಗಮೇನ ಚ ಅಪೇತೋ। ಸೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾನಂ ಉತ್ತಮತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಯಸಕ್ಖಿನೋ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ**ತಿ ನಾಮಕಾಯೇನ ದೇಸನಾಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನವಸೇನ ಸಕ್ಖಿಭೂತಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮ। ನನು ಚ "ಪಞ್ಞತ್ತೇ ಆಸನೇ ನಿಸೀದೀ"ತಿ ಇದಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ತಿತ್ಥಿಯಾ ಹಿ ಭಗವತೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ತೇ ಕಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಾಪೇನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ತಥಾಗತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥನ್ತಿ ವಿಗ್ಗಾಹಸಂವತ್ತನಿಕಂ ಸಾರಮ್ಭಕಥಂ। **ಆಯಾಚೇಯ್ಯಾಸೀತಿ** ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಯಾಚೇಯ್ಯಾಸಿ। **ಪತ್ಥೇಯ್ಯಾಸೀತಿ** ಮನಸಾ ಆಸೀಸೇಯ್ಯಾಸಿ। **ಪಿಹೇಯ್ಯಾಸೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ನಿತ್ತೇಜತಂ ಆಪನ್ನೋತಿ** ತೇಜಹಾನಿಯಾ ನಿತ್ತೇಜಭಾವಂ ಆಪನ್ನೋ, ನಿತ್ತೇಜಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಏವ ಭಿಕ್ಖುಆದಯೋಪಿ ಸಮ್ಮುಖಾ ಓಲೋಕೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ **ಪತ್ತಕ್ಖನ್ಧೋ,** ಪತಿತಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಓನತಗೀವೋ"**ತಿ। **ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತೇಸಂ, ನ ಪನ ದಸ್ಸನಂ ತಾದಿಸಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಭಗವತೋ ಏವ ವಾ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ವಚನವಸೇನ **ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸು। ಪಟಿಚರಿಸ್ಸತೀತಿ** ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇ ಚರಿಸ್ಸತಿ ಪವತ್ತಿಸ್ಸತಿ, ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥೋ ಏವ ವಾ **ಚರತಿ**-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಚ್ಛಾದೇಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ವಚನೇನಾ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಂ ವಚನ**ನ್ತಿ ಯಂ ಸಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಪರಸ್ಸ ದೋಸವಿಭಾವನಂ ವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನೇವ ವಚನೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ। "ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ಚೋದಕೇನ ವುತ್ತವಚನಂ ವಿಯ "ಕೋ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಸ್ಮಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ಕಂ ಭಣಥ, ಕಿಂ ಭಣಥಾ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ಅಞ್ಞಂ ಆಗನ್ತುಕಕಥಂ ಆಹರನ್ತೋ "ತ್ವಂ ಇತ್ಥನ್ನಾಮಂ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ "ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಂ ಗತೋಮ್ಹೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ನ ತವ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತಗಮನಂ ಪುಚ್ಛಾಮ, ಆಪತ್ತಿಂ ಪುಚ್ಛಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತತೋ ರಾಜಗಹಂ ಗತೋಮ್ಹಿ। ರಾಜಗಹಂ ವಾ ಯಾಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೇಹಂ ವಾ, ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀತಿ। "ತತ್ಥ ಮೇ ಸೂಕರಮಂಸಂ ಲದ್ಧ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಸಮನುಯುಞ್ಜಕೇನ ವುತ್ತವಚನತೋ ಅಞ್ಞಂ ಆಗನ್ತುಕಕಥಂ ಆಹರನ್ತೋ ಅಪನಾಮೇಸ್ಸತಿ, ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಮಯಿಸ್ಸತಿ। ಅಪ್ಪತೀತಾ ಹೋನ್ತಿ ತೇನ ಅತುಟ್ಠಾ ಅಸೋಮನಸ್ಸಿಕಾತಿ **ಅಪಚ್ಚಯೋ,** ದೋಮನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ನೇವ ಅತ್ತನೋ, ನ ಪರೇಸಂ ಹಿತಂ ಅಭಿರಾಧಯತೀತಿ **ಅನಭಿರದ್ಧಿ,** ದೋಮನಸ್ಸಮೇವ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅಪಚ್ಚಯೇನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋತಿ ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೇನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಯಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ವಾ ಫಲಸ್ಸ ವಾ ಅತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ದೇಸೀಯತಿ। **ನ ನಿಗ್ಗಚ್ಛತೀತಿ** ನ ಪವತ್ತೇತಿ। ನನ್ತಿ ನಂ ಧಮ್ಮಂ। ಇದಾನಿ "ಯಸ್ಸ ಖೋ ಪನ ತೇ ಅತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ನ ಪನ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಭೂತಾನಂ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಉಗ್ಗಹಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಸಮ್ಮಾ**ಸದ್ದೋ ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ "ಸಮ್ಮಾ ತಕ್ಕರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯಾಯಾ"ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಕ್ಖಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಯೋ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ತಕ್ಕರೋ, ತಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಂ ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸೇವ ನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **"ಸೋ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ನ ನಿಯ್ಯಾತಿ ನ ನಿಗ್ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ ಆಹ।

ಯದಿ ತಿರಚ್ಛಾನಸೀಹಸ್ಸ ನಾದೋ ಸಬ್ಬತಿರಚ್ಛಾನಏಕಚ್ಚಮನುಸ್ಸಾಮನುಸ್ಸನಾದತೋ ಸೇಟ್ಠತ್ತಾ ಸೇಟ್ಠನಾದೋ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ತಥಾಗತಸೀಹಸ್ಸ ನಾದೋತಿ ಆಹ **"ಸೀಹನಾದನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠನಾದ"**ನ್ತಿ। ಯದಿ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಸೀಹನಾದಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠನಾದತಾ ನಿಬ್ಭಯತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಸತ್ತುತಾಯ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತಥಾಗತಸೀಹನಾದಸ್ಸೇವ ಅಯಮತ್ಥೋ ಸಾತಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಅಭೀತನಾದಂ ಅಪ್ಪಟಿನಾದ"**ನ್ತಿ। "ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬೮-೨೯೦) ಹಿ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭೂತತಾಯ ಅಯಂ ನಾದೋ **ಸೇಟ್ಠನಾದೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ ಉತ್ತಮನಾದೋ। ಭೂತತ್ಥೋ ಹಿ ಉತ್ತಮತ್ಥೋತಿ। ಇಮಮತ್ಥಂ ಪನ ವದನ್ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಞ್ಞತೋ ಭಯಂ ವಾ ಆಸಙ್ಕಾ ವಾ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಭೀತನಾದೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಭೂತಞ್ಹಿ ವದತೋ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ವಾ ಆಸಙ್ಕಾ ವಾ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಪನ ವದನ್ತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಕೋಚಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ಅಯಂ ನಾದೋ **ಅಪ್ಪಟಿನಾದೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಸಮನ್ತತೋ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ತೋದನಂ ವಿಜ್ಝನಂ **ಸನ್ನಿತೋದಕಂ,** ಸಮ್ಮಾ ವಾ ನಿತುದನ್ತಿ ಪೀಳೇನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸನ್ನಿತೋದಕಂ। ವಾಚಾಯಾತಿ** ಚ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ವಚನಪತೋದೇನಾ"**ತಿ। **ಸಙ್ಘಮ್ಫರಿಮಕಂಸೂತಿ** ಸಮನ್ತತೋ ಸಮ್ಫರಿತಂ ಅಕಂಸು, ಸಬ್ಬೇ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ವಾಚಾತೋದನೇಹಿ ತುದಿಂಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಫರಿತಂ...ಪೇ॰... ವಿಜ್ಝಿಂಸೂ"**ತಿ। **ಸಿಙ್ಗಾಲಕಂಯೇವಾತಿ** ಸಿಙ್ಗಾಲಮೇವ, "ಸೇಗಾಲಕಂಯೇವಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। **ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ಸಿಙ್ಗಾಲರವಸ್ಸೇವ। ಅಥ ವಾ **ಭೇರಣ್ಡಕಂಯೇವಾತಿ** ಭೇದಣ್ಡಸಕುಣಿಸದಿಸಂಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭೇದಣ್ಡಂ ನಾಮ ಏಕೋ ಪಕ್ಖೀ ದ್ವಿಮುಖೋ, ತಸ್ಸ ಕಿರ ಸದ್ದೋ ಅತಿವಿಯ ವಿರೂಪೋ ಅಮನಾಪೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಪಿಚ ಭಿನ್ನಸ್ಸರಂ ಅಮನಾಪಸದ್ದಂ ನದತೀ"**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸರಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕೇಸಮುತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೬. ಪಞ್ಚಮೇ ಕೇಸಮುತ್ತಂ ನಿವಾಸೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕೇಸಮುತ್ತಿಯಾತಿ** ಆಹ **"ಕೇಸಮುತ್ತನಿಗಮವಾಸಿನೋ"**ತಿ। **ಅಟ್ಠವಿಧಪಾನಕಾನೀತಿ** ಅಮ್ಬಪಾನಾದಿಅಟ್ಠವಿಧಾನಿ ಪಾನಾನಿ।

"ಮಾ ಅನುಸ್ಸವೇನಾ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಏಕೋ ದಹರಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ಅನುಸ್ಸವೋ ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಚಿರಕಾಲಕತಾಯ ಅನುಸ್ಸುತಿಯಾ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಕಥಮಿದಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಭೂತಮೇತನ್ತಿ ಅನುಸ್ಸವೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಥಾ ಗಹಣಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **"ಮಾ ಅನುಸ್ಸವೇನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಅನು ಅನು ಸವನಂ **ಅನುಸ್ಸವೋ।** ಅಪರೋ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪಿತುಪಿತಾಮಹಾದಿವುದ್ಧಾನಂ ಉಪದೇಸಪರಮ್ಪರಾಯ ಇದಮಾಭತಂ, ಏವಂ ಪರಮ್ಪರಾಭತಕಥಂ ನಾಮ ನ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಭೂತಮೇತ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **"ಮಾ ಪರಮ್ಪರಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏಕೋ ಕೇನಚಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವುತ್ತಮತ್ತೇ "ಏವಂ ಕಿರ ಏತ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ನಿಸೇಧೇನ್ತೋ **"ಮಾ ಇತಿಕಿರಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। ಪಿಟಕಂ ಗನ್ಥೋ ಸಮ್ಪದೀಯತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನಂ, ಗನ್ಥಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಕೋ। ತೇನ ಪಿಟಕಉಗ್ಗಣ್ಹನಕಭಾವೇನ ಏಕಚ್ಚೋ ತಾದಿಸಂ ಗನ್ಥಂ ಪಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ತೇನ ತಂ ಸಮೇನ್ತಂ ಸಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಭೂತಮೇತ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ **"ಮಾ ಪಿಟಕಸಮ್ಪದಾನೇನಾ"**ತಿ, ಅತ್ತನೋ ಉಗ್ಗಹಗನ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಾ ಗಣ್ಹಿತ್ಥಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸಮೇತ**ನ್ತಿ ಸಂಗತಂ।

ಕೋಚಿ ಕಞ್ಚಿ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ "ಏವಮೇವ ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ಅತ್ತನೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ "ಭೂತಮಿದ"ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಮಾ ತಕ್ಕಹೇತೂ"**ತಿ। ಅಞ್ಞೋ "ಇಮಾಯ ಯುತ್ತಿಯಾ ಭೂತಮಿದ"ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ಅನುಮಾನತೋ ನಯಗ್ಗಾಹೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ **"ಮಾ ನಯಹೇತೂ"**ತಿ ಆಹ। ಕಸ್ಸಚಿ "ಏವಮೇತಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಸ್ಸ ಏಕಂ ಕಾರಣಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ "ಅತ್ಥೇತ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾಕಾರೇನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಪಟಿಸೇಧೇನ್ತೋ **"ಮಾ ಆಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕೇನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಅಪರಸ್ಸ ಚಿನ್ತಯತೋ ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಕಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ "ಏವಮೇತಂ ನ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ಅಭಿನಿವಿಸನ್ತಸ್ಸ ಏಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಾ ಯಸ್ಸ ತಂ ಕಾರಣಂ ನಿಜ್ಝಾಯನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ವಿಯ ನಿರೂಪೇತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಖಮತಿ। ಸೋ "ಅತ್ಥೇತ"ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಮಾ ದಿಟ್ಠಿನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ"**ತಿ।

ಅಕುಸಲವೇರಸ್ಸಾತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚವಿಧಂ ವೇರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಕೋಧೋ ನಾಮ ಚೇತಸೋ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ **"ಕೋಧಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವೇನಾ"**ತಿ। **ಕಿಲೇಸಸ್ಸಾತಿ** ಚಿತ್ತಂ ವಿಬಾಧೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪತಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸಸ್ಸ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಕೇಸಮುತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸಾಳ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೭. ಭತ್ತೇ ಪಾತೋ ಅಸಿತಬ್ಬಭೋಜನಂ ಪಾತರಾಸಂ, ಭುತ್ತಂ ಪಾತರಾಸಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭುತ್ತಪಾತರಾಸಾ**। **ದಾಸಾ** ನಾಮ ಅನ್ತೋಜಾತಾ ವಾ ಧನಕ್ಕೀತಾ ವಾ ಕರಮರಾನೀತಾ ವಾ ಸಯಂ ವಾ ದಾಸಬ್ಯಂ ಉಪಗತಾ। ಭತ್ತವೇತನಭತಾ **ಕಮ್ಮಕಾರಾ** ನಾಮ।

ನಿಚ್ಛಾತೋತಿ ಏತ್ಥ ಛಾತಂ ವುಚ್ಚತಿ ತಣ್ಹಾ ಜಿಘಚ್ಛಾಹೇತುತಾಯ, ಸಾ ಅಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ ನಿಚ್ಛಾತೋ। ತೇನಾಹ “**ನಿತ್ತಣ್ಹೋ**”ತಿ। **ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಸನ್ತಾಪಕರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ದರಥಪರಿಳಾಹಜನನೇನ ಸನ್ತಾಪನಕಿಲೇಸಾನಂ। ಅನ್ತೋತಾಪನಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಭಾವಾ ಸೀತೋ ಸೀತಲೋ ಭೂತೋ ಜಾತೋತಿ **ಸೀತಿಭೂತೋ**। ತೇನಾಹ “**ಸೀತಲೀಭೂತೋ**”ತಿ। ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಸುಖಾನಿ ವಾ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ **ಸುಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಾಳ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಕಥಾವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೮. ಸತ್ತಮೇ **ಕಥಾವತ್ಥೂನೀತಿ** ಕಥಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಕಥಾ ನ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ “**ಕಥಾಕಾರಣಾನೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತತಿ ಸತತಿ ಸತತಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಅದ್ಧಾ,** ಕಾಲೋತಿ ಆಹ “**ಅತೀತಮದ್ಧಾನಂ ನಾಮ ಕಾಲೋಪಿ ವತ್ತತೀ**”ತಿ। ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತತಾಯ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ಕಾಲೋ ತಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ತೇನೇವ **ವೋಹಾರೇನ** ಅತೀತೋತಿಆದಿನಾ **ವೋಹರೀಯತಿ**, ಅತೀತಾದಿಭೇದೋ ಚ ನಾಮಾಯಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಹೋತಿ, ನ ಕಾಲಸ್ಸಾತಿ ಆಹ “**ಖನ್ಧಾಪಿ ವತ್ತನ್ತೀ**”ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಇತರೇಸು ದ್ವೀಸು ಅತಿದಿಸತಿ “**ಅನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**”ತಿ। **ಅತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿಆದೀಸು** ಚ ದ್ವೇ ಪರಿಯಾಯಾ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೋ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೋ ಚ। ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ, ಚುತಿತೋ ಪಚ್ಛಾ ಅನಾಗತೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ, ಸಹ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀತಿ ತದನ್ತರಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ತೀಸು ಖಣೇಸು ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ, ಉಪ್ಪಾದತೋ ಉದ್ಧಂ ಅನಾಗತೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ, ಖಣತ್ತಯಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾ ನಾಮ। ತತ್ಥಾಯಂ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನೇವ ಅತೀತಾದಿವಿಸಯಂ ಕಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅತೀತೇ ಕಸ್ಸಪೋ ನಾಮಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಏಕಂಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋತಿ **ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ**। “ಚಕ್ಖು ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಪಞ್ಹೇ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಏಕಂಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ನಿಚ್ಚತಾಯ ಲೇಸಸ್ಸಪಿ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ, ಪುರಿಮಪದಾವಧಾರಣೇ ಪನ ವಿಭಜ್ಜಬ್ಯಾಕರಣೀಯತಾಯ। ತೇನಾಹ “**ಅನಿಚ್ಚಂ ನಾಮ ಚಕ್ಖೂತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। ಚಕ್ಖುಸೋತೇ ವಿಸೇಸತ್ಥಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಾನಂ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ತೇಸಂ ಸದಿಸಚೋದನಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಮುಖೇನೇವ ಬ್ಯಾಕರಣೀಯಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಅನುಞ್ಞಾತವಸೇನ ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋತಿ ಆಹ “**ಯಥಾ ಚಕ್ಖು, ತಥಾ ಸೋತಂ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಾಬ್ಯಾಕರಣೀಯೋ ಪಞ್ಹೋ**”ತಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಜೀವಸರೀರಾನಂ ಅನಞ್ಞತಾಪಞ್ಹೇ ಯಸ್ಸ ಯೇನ ಅನಞ್ಞತಾ ಚೋದಿತಾ, ಸೋ ಏವ ಪರಮತ್ಥತೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಚ ಝಾನತ್ತಯಸ್ಸ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯತಾಕಿತ್ತನಸದಿಸೋತಿ ಅಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬತಾಯ **ಠಪನೀಯೋ** ವುತ್ತೋ। ಏವರೂಪೋ ಹಿ ಪಞ್ಹೋ ತಿಧಾ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನೀಯತ್ತಾ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಅಕತ್ವಾ ಠಪೇತಬ್ಬೋ।

ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ **ಠಾನಂ,** ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಕಾರಣಾಕಾರಣೇ**”ತಿ। **ಯುತ್ತೇನ ಕಾರಣೇನಾತಿ** ಅನುರೂಪೇನ ಕಾರಣೇನ। **ಪಹೋತೀತಿ** ನಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತಿ। **ಸಸ್ಸತವಾದಿಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತೀತಿ** ಅತ್ತನಾ ಗಹಿತೇ

ಉಚ್ಛೇದವಾದೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಅತ್ತನೋಪಿ ಸಸ್ಸತವಾದಿಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತಿ। **ಪುಗ್ಗಲವಾದಿಮ್ಹೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚ್ಛಕುತ್ತಿಯವಾದಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನಕಾನಂ ವತ್ತಂ।

ಪಟಿಚರತೀತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ಚರತಿ ಪವತ್ತತಿ। ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥೋ ಏವ ವಾ ಚರತಿಸದ್ದೋ ಅನೇಕತ್ಥತ್ತಾ ಧಾತೂನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತೀ"**ತಿ। **ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಾಕಾರದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಞ್ಞೇನ ವಚನೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞೇನ ವಚನೇನಾ**ತಿ ಯಂ ಚೋದಕೇನ ಚುದಿತಕಸ್ಸ ದೋಸವಿಭಾವನಂ ವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ವಚನೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ। ಯೋ ಹಿ "ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪನ್ನೋಸೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕೋ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ಕಿಸ್ಮಿಂ ಆಪನ್ನೋ, ಕಂ ಭಣಥ, ಕಿಂ ಭಣಥಾ"ತಿ ವದತಿ। "ಏವರೂಪಂ ಕಿಞ್ಚಿ ತಯಾ ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ "ನ ಸುಣಾಮೀ"ತಿ ಸೋತಂ ವಾ ಉಪನೇತಿ, ಅಯಂ ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರತಿ ನಾಮ। "ಕೋ ಆಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹಿ ಚೋದನಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ವಿಕ್ಖೇಪಾಪಜ್ಜನಂ ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರಣಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಥಾಪನಾಮನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಆಗನ್ತುಕಕಥಂ ಓತಾರೇನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅಪನಾಮೇತೀ**ತಿ ವಿಕ್ಖೇಪೇತಿ। **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಬಹಿದ್ಧಾಕಥಾಯ ಅಪನಾಮನೇ।

ಉಪನಿಸೀದತಿ ಫಲಂ ಏತ್ಥಾತಿ ಕಾರಣಂ ಉಪನಿಸಾ, ಉಪೇಚ್ಚ ನಿಸ್ಸಯತೀತಿ ವಾ ಉಪನಿಸಾ, ಸಹ ಉಪನಿಸಾಯಾತಿ **ಸಉಪನಿಸೋ**ತಿ ಆಹ **"ಸಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸಪಚ್ಚಯೋ"**ತಿ।

ಓಹಿತಸೋತೋತಿ ಅನಞ್ಞವಿಹಿತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯ ಅಪನಾಮಿತಸೋತೋ। ತತೋ ಏವ ತದತ್ಥಂ **ಠಪಿತಸೋತೋ**। **ಕುಸಲಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗ"**ನ್ತಿ।

ಕಥಾವತ್ಥುಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಭಗವಾ ಮೂಲಂ ಕಾರಣಂ ಏತೇಸಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಧಿಗಮಾಯಾತಿ **ಭಗವಂಮೂಲಕಾ**। ತೇನಾಹ "ಭಗವನ್ತಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಯಂ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಆಜಾನಾಮ ಪಟಿವಿಜ್ಝಾಮಾ"ತಿ। **ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೇವಿತಬ್ಬಾಸೇವಿತಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅಧಿಗಮಞ್ಞಾಣಾನಿ ಅಧಿಗಚ್ಛನಕಸಮ್ಬನ್ಧೀನಿ, ತಾನಿ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಅನಞ್ಞವಿಸಯತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬೇ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಇಮೇ ಞಾಣಧಮ್ಮಾ। **ಆಜಾನಾಮಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಜಾನಾಮ। **ಪಟಿವಿಜ್ಝಾಮಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ, ಅಧಿಗಚ್ಛಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಭಗವಾ ನೇತಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂನೇತ್ತಿಕಾ**। **ನೇತಾ**ತಿ ಸೇವಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನಂ ಪಾಪೇತಾ। **ವಿನೇತಾ**ತಿ ಅಸೇವಿತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನತೋ ಅಪನೇತಾ। ತದಙ್ಗವಿನಯಾದಿವಸೇನ ವಾ **ವಿನೇತಾ**। ಅಥ ವಾ ಯಥಾ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಿಸೇಸತೋ **ನೇತಾ**। **ಅನುನೇತಾ**ತಿ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ, ಇಮೇ ನ ಸೇವಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ಉಭಯಸಮ್ಪಾಪನಾಪನಯನತ್ಥಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಾ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಸಭಾವತೋ"**ತಿಆದಿ।

ಪಟಿಸರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಟಿಸರಣಂ, ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂಪಟಿಸರಣಾ**। ಆಪಾಥಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಾ ಹಿ ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಟಿಸರತಿ ಸಭಾವಸಮ್ಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ಪಟಿಸರಣಂ, ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂಪಟಿಸರಣಾ**। ಪಟಿಸರತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ವಾ ಪಟಿಸರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ ಭಗವಾ ಪಟಿಸರಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಗವಂಪಟಿಸರಣಾ**। ತೇನಾಹ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬತಾವಸೇನ। ಅಸತಿಪಿ ಮುಖೇ ಅತ್ಥತೋ ಏವಂ ವದನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸೋ ಆಗಚ್ಛತಿ ಅಹಂ ಭಗವಾ**

ಕಿನ್ನಾಮೋ"ತಿ। ಫಸ್ಸೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತೋಯೇವ ಹಿ ಅತ್ತನೋ "ಅಹಂ ಕಿನ್ನಾಮೋ"ತಿ ನಾಮಂ ಪುಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ, ಭಗವಾ ಚಸ್ಸ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ।

ಪಟಿಭಾತೂತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ "ಭಗವನ್ತ"ನ್ತಿ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ ಪನ ಸಾಮಿವಚನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಭಗವತೋ"**ತಿ। **ಪಟಿಭಾತೂತಿ** ಚ ಭಾಗೋ ಹೋತು। ಭಗವತೋ ಹಿ ಏಸ ಭಾಗೋ, ಯದಿದಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದೇಸನಾ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಪನ ಭಾಗೋ ಸವನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಞ್ಚಿ ಸದ್ದಲಕ್ಖಣೇನ ಸಮೇತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ **ಪಟಿಭಾತೂತಿ** ಪದಸ್ಸ ದಿಸ್ಸತೂತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ಞಾಣೇನ ದಿಸ್ಸತು, ದೇಸೀಯತೂತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಟ್ಠಾತೂತಿ** ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತು। ಪಾಳಿಯಂ **ಕೋ ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋತಿ** ಏತ್ಥ ಕೋ ಅಧಿಕಪ್ಪಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಲೋಕವಜ್ಜವಸೇನಾತಿ ಲೋಕಿಯಜನೇಹಿ ಪಕತಿಯಾ ಗರಹಿತಬ್ಬವಜ್ಜವಸೇನ। **ವಿಪಾಕವಜ್ಜವಸೇನಾತಿ** ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಪಾಯಸಂವತ್ತನಿಕವಜ್ಜವಸೇನ। **ಕಥನ್ತಿ**ಆದಿನಾ ಉಭಯವಜ್ಜವಸೇನಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜತಾಯ ವಿಸಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಅಕುಸಲಮೂಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೦. ನವಮೇ ಲುಬ್ಭತೀತಿ **ಲೋಭೋ**। ದುಸ್ಸತೀತಿ **ದೋಸೋ**। ಮುಯ್ಹತೀತಿ **ಮೋಹೋ**। ಲೋಭಾದೀನಿ ಪನೇತಾನಿ ಅಸಹಜಾತಾನಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಅಕುಸಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಕಟ್ಠೇನ, ಸಯಞ್ಚ ಅಕುಸಲಾನೀತಿ ಸಾವಜ್ಜದುಕ್ಖವಿಪಾಕಟ್ಠೇನಾತಿ ಆಹ **"ಅಕುಸಲಾನಂ ಮೂಲಾನಿ, ಅಕುಸಲಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಮೂಲಾನೀ"**ತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ರತ್ತೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ರಾಗೇನ ಅಭಿಭೂತೋ ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪಾಣಮ್ಪಿ ಹನತೀ"ತಿಆದಿ। **ಯದಪೀತಿ** ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೋಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಭೋ"**ತಿ। **ತದಪೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಆಹ **"ಸೋಪಿ ಅಕುಸಲಮೂಲ"**ನ್ತಿ। ವಿನಾಪಿ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಕುಸಲಮೂಲಂ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ಯದಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೋಸೋ, ತದಪಿ ಅಕುಸಲಮೂಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಆಯೂಹತೀತಿ** ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತಞ್ಚ ಆಯೂಹನಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯಸಿದ್ಧಿತೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ ರಾಸಿಕರಣಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ರಾಸಿಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ।

ಪಾಳಿಯಂ "ವಧೇನಾ"ತಿಆದೀಸು **ವಧೇನಾತಿ** ಮಾರಣೇನ ವಾ ಪೋಥನೇನ ವಾ। **ವಧಸದ್ದೋ** ಹಿ ಹಿಂಸನತ್ಥೋ ವಿಹೇಠನತ್ಥೋ ಚ ಹೋತಿ। **ಬನ್ಧನೇನಾತಿ** ಅದ್ದುಬನ್ಧನಾದಿನಾ। **ಜಾನಿಯಾತಿ** ಧನಜಾನಿಯಾ, "ಸತಂ ಗಣ್ಹಥ, ಸಹಸ್ಸಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿತದಣ್ಡೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗರಹಾಯಾತಿ** ಪಞ್ಚಸಿಖಮುಣ್ಡಕಕರಣಂ, ಗೋಮಯಸಿಞ್ಚನಂ, ಗೀವಾಯ ಕುರಣ್ಡಕಬನ್ಧನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಗರಹಪಾಪನೇನ। ತತ್ಥ **ಪಞ್ಚಸಿಖಮುಣ್ಡಕಕರಣಂ** ನಾಮ ಕಾಕಪಕ್ಖಕರಣಂ। **ಗೋಮಯಸಿಞ್ಚನಂ** ಸೀಸೇನ ಕಣೋದಕಾವಸೇಚನಂ। **ಕುರಣ್ಡಕಬನ್ಧನಂ** ಗದ್ದುಲಬನ್ಧನಂ।

ಕಾಲಸ್ಮಿಂ ನ ವದತೀತಿ ಯುತ್ತಕಾಲೇ ನ ವದತಿ, ವತ್ತಬ್ಬಕಾಲಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇ ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇ ವತ್ತಾ ಹೋತಿ। **ಅಭೂತವಾದೀತಿ** ಯಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ವತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **"ಭೂತಂ ನ ವದತೀ"**ತಿ। **ಅತ್ಥಂ ನ ವದತೀತಿ** ಕಾರಣಂ ನ ವದತಿ, ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತಂ ನಿಪ್ಫಲಂ ವತ್ತಾ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಂ ನ ವದತೀತಿ** ಸಭಾವಂ ನ ವದತಿ, ಅಸಭಾವಂ ವತ್ತಾ ಅಯಥಾವಾದೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿನಯಂ ನ ವದತೀತಿ** ಸಂವರವಿನಯಂ ನ ವದತಿ, ನ ಸಂವರವಿನಯಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ನ ಸಂವರವಿನಯಾವಹಸ್ಸ ವತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತಚ್ಛನ್ತಿ ಅಭೂತತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **“ಇತರಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ”**ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಸನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ಅತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಅತಥಾಕಾರಂ।

ಪುಞ್ಞಕಮ್ಮತೋ ಏತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅಯೋ, ವಡ್ಢಿ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ಅನಯೋ,** ಅವಡ್ಢೀತಿ ಆಹ **“ಅನಯಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ ಅವಡ್ಢಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ”**ತಿ। **ಮಾಲುವಾಸಿಪಾಟಿಕಾ** ನಾಮ ದೀಘಸಣ್ಠಾನಂ ಮಾಲುವಾಪಕ್ಕಂ , ಮಾಲುವಾಫಲಪೋಟ್ಟಲಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಫಲಿತಾಯಾ**ತಿ ಆತಪೇನ ಸುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಭಿನ್ನಾಯ। **ವಟರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಮೂಲೇ**ತಿ ವಟರುಕ್ಖಾದೀನಂ ಸಮೀಪೇ। **ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ? ಭವನವಿನಾಸಭಯಾ। ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಪತಿತಮಾಲುವಾಬೀಜತೋ ಹಿ ಲತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ರುಕ್ಖಂ ಅಭಿರುಹತಿ। ಸಾ ಮಹಾಪತ್ತಾ ಚೇವ ಬಹುಪತ್ತಾ ಚ ಮಹಾಕೋಲಿರಪತ್ತಸಣ್ಠಾನೇಹಿ ತತೋ ಚ ಮಹನ್ತತರೇಹಿ ಸಾಖಾವಿಟಪನ್ತರೇಹಿ ಪತ್ತೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಅಥ ನಂ ರುಕ್ಖಂ ಮೂಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಿನನ್ಧಮಾನಾ ಸಬ್ಬವಿಟಪಾನಿ ಸಞ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಮಹನ್ತಂ ಭಾರಂ ಜನೇತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಾ ವಾತೇ ವಾಯನ್ತೇ ದೇವೇ ವಾ ವಸ್ಸನ್ತೇ ಓಘನಹೇಟ್ಠಾಗತಾ ಓಲಮ್ಬನಹೇತುಭೂತಂ ಘನಭಾವಂ ಜನೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸಾಖಂ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಭೂಮಿಯಂ ನಿಪಾತೇತಿ। ತತೋ ತಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖೇ ಪತಿಟ್ಠಿತವಿಮಾನಂ ಭಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ। ಇತಿ ತಾ ದೇವತಾಯೋ ಭವನವಿನಾಸಭಯಾ ಸಕಭಾವೇನ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಂ ಸಾಖಟ್ಠಕವಿಮಾನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಸಾಖಾಸು ಭಿಜ್ಜಮಾನಾಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸಾಖಾಸು ಭಿನ್ನಾಸು ಸಬ್ಬಂ ಭಿಜ್ಜತಿ, ರುಕ್ಖಟ್ಠಕವಿಮಾನಂ ಪನ ಯಾವ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಮೂಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಾವ ನ ನಸ್ಸತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಲುಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಕುಸಲಮೂಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೧. ದಸಮೇ **ತದಹೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಸ್ಮಿಂ ಅಹನೀತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ತಸ್ಮಿಂ ಅಹು ಉಪೋಸಥೇ”**ತಿ। ಉಪವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಪೋಸಥೋ,** ಉಪೋಸಥದಿವಸೋ। **ಉಪವಸನ್ತೀ**ತಿ ಚ ಸೀಲೇನ ವಾ ಅನಸನೇನ ವಾ ಖೀರಸಾಯನಾದಿವಿಧಿನಾ ವಾ ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ ವಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪೋಸಥದಿವಸೇ ಹಿ ಸಾಸನಿಕಾ ಸೀಲೇನ, ಬಾಹಿರಕಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಹಾರಸ್ಸ ಅಭುಞ್ಜನೇನ ಖೀರಸಾಯನಮಧುಸಾಯನಾದಿವಿಧಿನಾ ವಾ ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ। ಸೋ ಪನೇಸ ಉಪೋಸಥದಿವಸೋ ಅಟ್ಠಮಿಚಾತುದ್ದಸಿಪನ್ನರಸಿಭೇದೇನ ತಿವಿಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೇಸದ್ವಯನಿವಾರಣತ್ಥಂ **“ಪನ್ನರಸಿಕಉಪೋಸಥದಿವಸೇ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವವಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥೇ**ತಿ ವಚಸಾಯತ್ಥೇ। **ದಿವಸ**ದ್ದೋ ದಿವಾಸದ್ದೋ ವಿಯ ದಿವಸಪರಿಯಾಯೋ, ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸನಭಾವೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ದಿವಾಸದ್ದೋ ಸವಿಸೇಸೇನ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **“ದಿವಸಸ್ಸ ದಿವಾ , ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ”**ತಿ। **ಪಟಿಚ್ಛಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ ಕಾರೇತ್ವಾ। **ವಿಪಾಕಫಲೇನಾ**ತಿ ಸದಿಸಫಲೇನ। **ನ ಮಹಪ್ಫಲೋ** ಹೋತಿ ಮನೋದುಚ್ಚರಿತದುಸ್ಸೀಲ್ಯೇನ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕಾನಿಸಂಸೇನಾ**ತಿ ಉದ್ರಯಫಲೇನ। **ವಿಪಾಕೋಭಾಸೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮಜನಿತೇನ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಪಾಕೋಭಾಸೇನ। **ನ ಮಹಾಟಭಾಸೋ** ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವತೋ। **ವಿಪಾಕವಿಪ್ಫಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಪಾಕವೇಪುಲ್ಲಸ್ಸ।

ನಾಹಂ ಕ್ವಚನೀತಿಆದಿವಚನಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ “ಇದಂ ತಸ್ಸ ಮುಸಾವಾದಸ್ಮಿಂ ವದಾಮೀ”ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪನ ಅರಿಯದಸ್ಸನಮೇವಾತಿ ನ ತತ್ಥ ಮುಸಾವಾದೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> “ಪುನ ಚಪರಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಇತಿ ಪಟಿಸಞ್ಚಿಕ್ಖತಿ ‘ನಾಹಂ ಕ್ವಚನಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನತಸ್ಮಿಂ, ನ ಚ ಮಮ ಕ್ವಚನಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚನತತ್ಥೀ’”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೦)।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾ ಕಥಿತಾ। ಕಥಂ? ಅರಿಯೋ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೭೬೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೭೦) ಹಿ **ನಾಹಂ ಕ್ವಚನೀತಿ** ಕ್ವಚಿ ಅತ್ತಾನಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, **ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಾನಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಪರಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಭಾತಿಟ್ಠಾನೇ ಭಾತರಂ, ಸಹಾಯಟ್ಠಾನೇ ಸಹಾಯಂ, ಪರಿಕ್ಖಾರಟ್ಠಾನೇ ಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಮಞ್ಞಿತ್ವಾ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಚ ಮಮ ಕ್ವಚನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಮ**-ಸದ್ದಂ ತಾವ ಠಪೇತ್ವಾ ಕ್ವಚನಿ ಪರಸ್ಸ ಚ ಅತ್ತಾನಂ ಕ್ವಚಿ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ಮಮ-ಸದ್ದಂ ಆಹರಿತ್ವಾ **"ಮಮ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚನತತ್ಥೀ"**ತಿ ಸೋ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ "ಮಮ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಅತ್ತನೋ ಭಾತಿಕಟ್ಠಾನೇ ಭಾತರಂ, ಸಹಾಯಟ್ಠಾನೇ ಸಹಾಯಂ, ಪರಿಕ್ಖಾರಟ್ಠಾನೇ ಪರಿಕ್ಖಾರನ್ತಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಠಾನೇ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಇಮಿನಾ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇನ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮಯಂ ಯಸ್ಮಾ ನೇವ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ಪರಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ। ನ ಕತ್ಥಚಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಸುಞ್ಞತಾ ಚತುಕೋಟಿಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾನಂ ಯಾಥಾವದಸ್ಸನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಯಥಾವುತ್ತಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನತ್ಥಿ ಮಾತಾ, ನತ್ಥಿ ಪಿತಾ"ತಿಆದಿವಚನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧) ವಿಯ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹವಸೇನ "ನಾಹಂ ಕ್ವಚನೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಯುತ್ತೋ ಚೇತ್ಥ ಮುಸಾವಾದಸಮ್ಭವೋ। **ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಠಾನೇ, ಕಾಲೇ ವಾ। ಅಥ "ನಿಪ್ಫಲೋ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। "ನ ಮಹಪ್ಫಲೋ"ತಿ ಸದ್ದೇನ ಹಿ ಮಹಪ್ಫಲಾಭಾವೋವ ಜೋತಿತೋ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬಥಾ ಫಲಾಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ಹಿ ಏತ್ಥ ಸಾವಸೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸೇಸಪದೇಸುಪೀ**ತಿ "ನ ಮಹಾನಿಸಂಸೋ"ತಿಆದೀಸುಪಿ।

ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ –

> "ಅಥ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ದೇವಾನಂ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಭಗವತೋ ಅಟ್ಠ ಯಥಾಭುಚ್ಚೇ ವಣ್ಣೇ ಪಯಿರುದಾಹಾಸಿ – 'ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ, ಭೋನ್ತೋ ದೇವಾ ತಾವತಿಂಸಾ, ಯಾವಞ್ಚ ಸೋ ಭಗವಾ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಏವಂ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಂ ಬಹುಜನಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಮ್ಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಇಮಿನಾಪಙ್ಗೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನೇವ ಅತೀತಂಸೇ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಪನೇತರಹಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ತೇನ ಭಗವತಾ"ತಿ –

ಆದಿನಾ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೯೬) ವಿತ್ಥಾರಿತೇಹಿ ಬಹುಜನಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಹಿ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವದೀಪಕೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಅಥ "ನವಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏತ್ಥ ಹಿ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"**ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ – ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಚನೇನ ಅವಿಸೇಸತೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ದೀಪಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇನ ದೀಪಿತಗುಣೇ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ। **ಅರಹನ್ತಿಆದೀಹಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಗುಣಾವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಅರಹನ್ತಿಆದೀಹಿ ಏಕೇಕೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಏಕೇಕೇ ಗುಣಾವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಹತನ್ತಿಕನ್ತಿ ಪಾಳಿಧಮ್ಮಸಹಿತಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ**ತಿ "ಕಿಲಿಟ್ಠಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕಾಯೇ ಪಸಾಧನಂ ಪಸಾಧೇತ್ವಾ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳಮಾನಾ ನ ಸೋಭನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರಣಂ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರತೀ"**ತಿ। **ದ್ವೇ ತಯೋ ವಾರೇ ಗಾಹಾಪಿತಂ ಉಸುಮ**ನ್ತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ವಾರೇ ಉದ್ಧನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸೇದನವಸೇನ ಗಾಹಾಪಿತಂ

ಉಸುಮಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ**ತಿ “ಕಿಲಿಟ್ಠಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ವತ್ಥೇ ಪಸಾಧನಂ ಪಸಾಧೇತ್ವಾ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳಮಾನಾ ನ ಸೋಭನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

ಪಹೀನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ವಿರತಾವಾತಿ ಏತೇನ ಪಹಾನಹೇತುಕಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ ವಿರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಞಾಣೇನ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಅರಹನ್ತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ತತೋ ಪಟಿವಿರತಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನವಿರತೀನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಹಾನವಿರಮಣಾನಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಕಾಲತಾ ನತ್ಥಿ, ಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದೀನಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತೇ ಸಹಜಾತಾನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಭಾವೇನೇವ ಹೋತೀತಿ, ಗಹಣಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀಸು ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮೇಸು ಪಹಾನಕಿರಿಯಾಯ ಪುರಿಮಕಾಲವೋಹಾರೋ, ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾಸು ಚ ವಿರತೀಸು ವಿರಮಣಕಿರಿಯಾಯ ಅಪರಕಾಲವೋಹಾರೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಪಹಾನಂ ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ, ವಿರತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

ಅಥ ವಾ ಪಾಣೋ ಅತಿಪಾತೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ,** ಪಾಣಘಾತಹೇತುಭೂತೋ ಧಮ್ಮಸಮೂಹೋ। ಕೋ ಪನ ಸೋ? ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪದೋಸಮೋಹವಿಹಿಂಸಾದಯೋ ಕಿಲೇಸಾ। ತೇ ಹಿ ಅರಹನ್ತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾಯ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತ್ವಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತದುಸ್ಸೀಲ್ಯತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಟಿವಿರತಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸೇಸು ಪಹೀನೇಸು ಕಿಲೇಸನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವಿರತಾವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಸಮಾದಿನ್ನವಿರತಿಕಾಪಿ ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತತಾಯ ಲಾಭಜೀವಿತಾದಿಹೇತು ಸಮಾದಾನಂ ಭಿನ್ದನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಅರಹನ್ತೋ, ಅರಹನ್ತೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಪಾಣಾತಿಪಾತತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರತಾ ಏವಾತಿ।

ದಣ್ಡನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪರವಿಹೇಠನಸ್ಸ ಚ ಪರಿವಜ್ಜನಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ದಣ್ಡಸತ್ಥಾನಂ ನಿಕ್ಖೇಪವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರೂಪಘಾತತ್ಥಾಯಾ”**ತಿಆದಿ। **ಲಜ್ಜೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಲಜ್ಜಾಯ ಓತ್ತಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛನಪಾಪುತ್ತಾಸರಹಿತಂ, ಪಾಪಭಯಂ ವಾ ಅಲಜ್ಜನಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಧಮ್ಮಗರುತಾಯ ವಾ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ತಾಧೀನತ್ತಾ ಅತ್ತಾಧಿಪತಿಭೂತಾ ಲಜ್ಜಾವ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। **“ದಯಂ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಂ ಆಪನ್ನಾ”**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ದಯಾ-ಸದ್ದೋ “ಅದಯಾಪನ್ನೋ”ತಿಆದೀಸು ಕರುಣಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಅಯಂ ಪನ ದಯಾ-ಸದ್ದೋ ಅನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಮೇತ್ತಾಯ ಕರುಣಾಯ ಚ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇಧ ಮೇತ್ತಾಯ ಪವತ್ತಮಾನೋ ವುತ್ತೋ। ಮಿಜ್ಜತಿ ಸಿನಿಯ್ಹತೀತಿ ಮೇತ್ತಾ, ಮೇತ್ತಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಂ, ಮೇತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮೇತ್ತಚಿತ್ತತಾ,** ಮೇತ್ತಾಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ।

ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀತಿ ಏತೇನ ತಸ್ಸಾ ವಿರತಿಯಾ ಪವತ್ತವಸೇನ ಅಪರಿಯನ್ತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಾಣಭೂತೇ**ತಿ ಪಾಣಜಾತೇ। **ಅನುಕಮ್ಪಕಾ**ತಿ ಕರುಣಾಯನಕಾ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮೇತ್ತಾ ಕರುಣಾಯ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ತಾಯ ಏವ ದಯಾಪನ್ನತಾಯಾ”**ತಿ। ಏವಂ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಹಿ ಲಜ್ಜಾಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಆದಾನನ್ತಿ ಪರಸನ್ತಕಸ್ಸ ಆದಾನಂ। ಥೇನೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚೋರೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಥೇಯ್ಯಂ,** ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ “ಲಜ್ಜೀ ದಯಾಪನ್ನೋ”ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಕಾರವಸೇನ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಲಜ್ಜಾದಯೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ, ಏವಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಪ್ಪಹಾನಸ್ಸಪೀತಿ , ತಸ್ಮಾ ಸಾಪಿ ಪಾಳಿ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಏಸ

ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। ಅಥ ವಾ **ಸುಚಿಭೂತೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ, ಅಹಿರಿಕಾದೀನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ "ಲಜ್ಜೀ"ತಿಆದಿ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅಸೇಟ್ಠಚರಿಯನ್ತಿ ಅಸೇಟ್ಠಾನಂ ಹೀನಾನಂ, ಅಸೇಟ್ಠಂ ವಾ ಲಾಮಕಂ ಚರಿಯಂ, ನಿಹೀನವುತ್ತಿಂ ಮೇಥುನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಆಚಾರ**ನ್ತಿ ಮೇಥುನವಿರತಿಮಾಹ। **ಆರಾಚಾರೀ ಮೇಥುನಾ**ತಿ ಏತೇನ - "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ನ ಹೇವ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಪರಿಮದ್ದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಂ ಸಾದಿಯತಿ, ಸೋ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ತಂ ನಿಕಾಮೇತಿ, ತೇನ ಚ ವಿತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೭.೫೦) ವುತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗಾಪಿ ಪಟಿವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

"ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯) ವಿಯ **ಥೇತ**-ಸದ್ದೋ ಥಿರಪರಿಯಾಯೋ, ಥಿರಭಾವೋ ಚ ಸಚ್ಚವಾದಿತಾಯ ಠಿತಕಥತ್ತಾ ಕಥಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಠಿತಕಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ನ ಠಿತಕಥೋ**ತಿ ಯಥಾ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಅನವಟ್ಠಿತಸಭಾವತಾಯ ನ ಠಿತಾ, ಏವಂ ನ ಠಿತಾ ಕಥಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ ನ ಠಿತಕಥೋತಿ ಹಲಿದ್ದಿರಾಗಾದಯೋ ಯಥಾ ಕಥಾಯ ಉಪಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ **"ಪಾಸಾಣಲೇಖಾ ವಿಯಾ"**ತಿಆದೀಸುಪಿ। ಸದ್ಧಾ ಅಯತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸದ್ಧಾಯಾ, ಸದ್ಧಾಯಾ **ಏವ ಸದ್ಧಾಯಿಕಾ** ಯಥಾ ವೇನಯಿಕಾ। ಸದ್ಧಾಯ ವಾ ಅಯಿತಬ್ಬಾ **ಸದ್ಧಾಯಿಕಾ,** ಸದ್ಧೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ** ವಿಸಂವಾದನತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕಂ ಭತ್ತಂ ಏಕಭತ್ತಂ, ತಂ ಏತೇಸಮತ್ಥೀತಿ **ಏಕಭತ್ತಿಕಾ,** ಏಕಸ್ಮಿಂ ದಿವಸೇ ಏಕವಾರಮೇವ ಭುಞ್ಜನಕಾ। ತಯಿದಂ ರತ್ತಿಭೋಜನೇನಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ರತ್ತೂಪರತಾ"**ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಸಾಯನ್ಹಭೋಜನೇನಪಿ ಸಿಯಂ ಏಕಭತ್ತಿಕಾತಿ ತದಾಸಙ್ಕಾನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ವಿರತಾ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾ ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನಾಮ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ದುತಿಯಪದೇನ ರತ್ತಿಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಅಪರಣ್ಹೋ "ವಿಕಾಲೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಸಙ್ಖೇಪತೋ "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦; ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩) ಭಗವತೋ ಸಾಸನಂ ಸಚ್ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ನಚ್ಚಾದೀನಂ ದಸ್ಸನಂ ನ ಅನುಲೋಮೇತೀತಿ ಆಹ **"ಸಾಸನಸ್ಸ ಅನನುಲೋಮತ್ತಾ"**ತಿ। ಅತ್ತನಾ ಪಯೋಜಿಯಮಾನಂ ಪರೇಹಿ ಪಯೋಜಾಪೀಯಮಾನಞ್ಚ ನಚ್ಚಂ ನಚ್ಚಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕೇನೇವ ನಚ್ಚಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಂ, ತಥಾ ಗೀತವಾದಿತಸದ್ದಾ ಚಾತಿ ಆಹ **"ನಚ್ಚನನಚ್ಚಾಪನಾದಿವಸೇನಾ"**ತಿ । **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಗಾಯನಗಾಯಾಪನವಾದನವಾದಾಪನಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ದಸ್ಸನೇನ ಚೇತ್ಥ ಸವನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ವಿರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ। ಆಲೋಚನಸಭಾವತಾಯ ವಾ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸವನಕಿರಿಯಾಯಪಿ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖೇಪಸಬ್ಭಾವತೋ **ದಸ್ಸನಾ**ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅವಿಸೂಕಭೂತಸ್ಸ ಗೀತಸ್ಸ ಸವನಂ ಕದಾಚಿ ವಟ್ಟತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಸೂಕಭೂತಂ ದಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ಪರಮತ್ಥಜೋತಿಕಾಯ **ಖುದ್ದಕಪಾಠಟ್ಠಕಥಾಯ** "ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತಂ ಗೀತಂ ವಟ್ಟತಿ, ಗೀತೂಪಸಂಹಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ।

ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಗನ್ಥಿತಂ ವಾ ಅಗನ್ಥಿತಂ ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ **ಪುಪ್ಫಂ। ಗನ್ಧಜಾತ**ನ್ತಿ ಗನ್ಧಜಾತಿಯಂ। ತಸ್ಸಾಪಿ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಧೂಪಿತಸ್ಸಪಿ ಅಧೂಪಿತಸ್ಸಪಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಲೇಪನಾದಿ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಚ್ಚಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ಏಕಂ ಸದ್ದನ್ತರಂ। ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಯನಂ।** ಉಚ್ಚಾಸಯನಂ ಮಹಾಸಯನಞ್ಚ ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪರಹಿತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಮಾಣಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅಕಪ್ಪಿಯತ್ಥರಣ"**ನ್ತಿ, ಆಸನ್ದಾದಿಆಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಯನೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆಧಾರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಾಧಾರಕಿರಿಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ"ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತದುಪಭೋಗಭೂತನಿಸಜ್ಜಾನಿಪಜ್ಜನೇಹಿ ವಿರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ "ಉಚ್ಚಾಸಯನಾಸನಮಹಾಸಯನಾಸನಾ"ತಿ,

ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ ಯಥಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿ। (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧) ಆಸನಕಿರಿಯಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ವಾ ಸಯನಕಿರಿಯಾಯ ಸಯನಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಆಸನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಕೀವಾ"ತಿ ಅಯಂ ನಿಪಾತೋ। "ಕಿತ್ತಕ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಆಹ **"ಕೀವಮಹಪ್ಫಲೋತಿ ಕಿತ್ತಕಂ ಮಹಪ್ಫಲೋ"**ತಿ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** "ಕೀವಮಹಾನಿಸಂಸೋ"ತಿಆದೀಸು। **ರತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ರತನಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಪಹೂತರತ್ತರತನಾನನ್ತಿ ಪಹೂತೇನ ರತ್ತಸಙ್ಖಾತೇನ ರತನೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾನ"**ನ್ತಿ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನ "ಪಹೂತಸತ್ತರತನಾನ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಭೇರಿತಲಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಭೇರಿತಲಂ ವಿಯ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ। **ತತೋ ಏಕಂ ಭಾಗಂ ನ ಅಗ್ಘತೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಂ ತತೋ ಸೋಳಸಭಾಗತೋ ಏಕಂ ಭಾಗಂ ನ ಅಗ್ಘತಿ। **ತತೋ ಬಹುತರಂ ಹೋತೀತಿ** ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಜ್ಜಸಿರಿತೋ ಬಹುತರಂ ಹೋತಿ।

ಚಾತುಮಹಾರಾಜೀಕಾನನ್ತಿಆದೀಸು **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ** ನಾಮ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸು ಬಹೂ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಾಪಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಾಪಿ, ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ, ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ, ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ, ಸೀತವಲಾಹಕಾ, ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾ, ಚನ್ದಿಮಾ, ದೇವಪುತ್ತೋ, ಸೂರಿಯೋ, ದೇವಪುತ್ತೋತಿ ಏತೇ ಸಬ್ಬೇ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕದೇವಲೋಕಟ್ಠಕಾ ಏವ। ತೇತ್ತಿಂಸ ಜನಾ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ **ತಾವತಿಂಸಾ**। ಅಪಿಚ **ತಾವತಿಂಸಾತಿ** ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ನಾಮಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪಬ್ಬತಟ್ಠಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಆಕಾಸಟ್ಠಕಾ, ತೇಸಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಾ, ತಥಾ ಯಾಮಾದೀನಂ। ಏಕದೇವಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ದೇವಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಸುಖಂ ಯಾತಾ ಪಯಾತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಾತಿ **ಯಾಮಾ**। ತುಟ್ಠಾ ಪಹಟ್ಠಾತಿ **ತುಸಿತಾ**। ಪಕತಿಪಟಿಯತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ಅತಿರೇಕೇನ ರಮಿತುಕಾಮಕಾಲೇ ಯಥಾರುಚಿತೇ ಭೋಗೇ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ರಮನ್ತೀತಿ **ನಿಮ್ಮಾನರತಿ**। ಚಿತ್ತಾಚಾರಂ ಞತ್ವಾ ಪರೇಹಿ ನಿಮ್ಮಿತೇಸು ಭೋಗೇಸು ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀ**।

ತತ್ಥ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಮನುಸ್ಸಗಣನಾಯ ನವುತಿವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ। ತಾವತಿಂಸಾನಂ ದೇವಾನಂ ತಿಸ್ಸೋ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಸಟ್ಠಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಯಾಮಾನಂ ದೇವಾನಂ ಚುದ್ದಸ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ। ತುಸಿತಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಸಟ್ಠಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ। ನಿಮ್ಮಾನರತೀನಂ ದೇವಾನಂ ದ್ವೇ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಸತಾನಿ ತಿಸ್ಸೋ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಯೋ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ। ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀನಂ ದೇವಾನಂ ನವ ಚ ವಸ್ಸಕೋಟಿಸತಾನಿ ಏಕವೀಸ ಕೋಟಿಯೋ ಚ ಸಟ್ಠಿ ಚ ವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ।

ಮುಟ್ಠಿಹತ್ಥಪಾದಕೇತಿ ಪಾದತಲತೋ ಯಾವ ಅಟನಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೋ, ತಾವ ಮುಟ್ಠಿರತನಪ್ಪಮಾಣಪಾದಕೇ। ತಞ್ಚ ಖೋ ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಹತ್ಥೇನ, ಯಸ್ಸಿದಾನಿ ವಡ್ಢಕೀಹತ್ಥೋತಿ ಸಮಞ್ಞಾ। ಸೀಲಸಮಾದಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಞ್ಞಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನ ವಾ ವೀತಿನಾಮೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ತಂ ಪನ ಉಪವಸನ್ತೇನ...ಪೇ॰... ವಿಚಾರೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ವಾಚಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಙ್ಗಾನಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನೀತಿ "ಇಮಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಇಮಞ್ಚ ದಿವಸ"ನ್ತಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ "ಉಪೋಸಥಙ್ಗವಸೇನ ಅಟ್ಠ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಪುನ ಪಚ್ಚೇಕಂ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಾಮಿ...ಪೇ॰... ಉಚ್ಚಾಸಯನಮಹಾಸಯನಾ ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾಪಾಳಿ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನಿ। ಪಾಳಿಂ ಅಜಾನನ್ತೇನ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಭಾಸಾಯ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವಾ "ಬುದ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಂ ಉಪೋಸಥಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಮೀ"ತಿ ಏಕತೋ ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಾ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನಿ, ಅಞ್ಞಂ ಅಲಭನ್ತೇನ

ಅಧಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಾನಿ। ಉಪಾಸಕಸೀಲಞ್ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಪರಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನಪಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮಾದಿನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ। ತಂ ಪನ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಏಕಾಯೇವ ವಿರತಿ ಏಕಾ ಚೇತನಾ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನ ಸಬ್ಬವಿರತಿಚೇತನಾನಂ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀತಿ ತೇನಪಿ ಸಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸಮಾದಿನ್ನಾನೇವ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮಾದಿಯತೋ ಪನ ನಾನಾವಿರತಿಚೇತನಾಯೋ ಯಥಾಸಕಂ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ , ಸಬ್ಬಸಮಾದಾನೇ ಪನ ವಚೀಭೇದೋ ಕಾತಬ್ಬೋಯೇವ। **ಪರೂಪರೋಧಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ** ಪರವಿಹಿಂಸಾಸಂಯುತ್ತಾ।

ನನು ಚ ''ಮಣಿ''ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ವೇಳುರಿಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ, ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ವೇಳುರಿಯನ್ತಿ ಆಹ **''ವೇಳುರಿಯನ್ತಿ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸೇತೀ''**ತಿ। ''ಮಣಿ''ನ್ತಿ ವತ್ವಾವ ''ವೇಳುರಿಯ''ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಜಾತಿಮಣಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಏಕವಸ್ಸಿಕವೇಳುವಣ್ಣನ್ತಿ** ಜಾತಿತೋ ಏಕವಸ್ಸಾತಿಕ್ಕನ್ತವೇಳುವಣ್ಣಂ। **ಲದ್ಧಕನ್ತಿ** ಸುನ್ದರಂ। **ಚನ್ದಪ್ಪಭಾ ತಾರಗಣಾವ ಸಬ್ಬೇ**ತಿ ಯಥಾ ಚನ್ದಪ್ಪಭಾಯ ಕಲಂ ಸಬ್ಬೇ ತಾರಾಗಣಾ ನಾನುಭವನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **''ಚನ್ದಪ್ಪಭಾತಿ ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಪಚ್ಚತ್ತ''**ನ್ತಿ।

ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೮) ३. ಆನನ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ಛನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಛನ್ನಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ**ತಿ ನ ನಗ್ಗಪರಿಬ್ಬಾಜಕೋ। **ಬಾಹಿರಕಸಮಯಂ ಉಜ್ಝಿತ್ವಾ ಹರನ್ತೋ**ತಿ ಬಾಹಿರಕಾನಂ ಸಮಯಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಆಪನ್ನೋ।

ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧನತೋ ಅನ್ಧಂ ಕರೋತೀತಿ **ಅನ್ಧಕರಣೋ**ತಿ ಆಹ **''ಯಸ್ಸ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ''**ತಿಆದಿ। **ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ**ತಿ ಅಸಮತ್ಥಸಮಾಸೋಯಂ ''ಅಸೂರಿಯಪಸ್ಸಾನಿ ಮುಖಾನೀ''ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ **''ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಂ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅಚಕ್ಖುಕರಣೋ''**ತಿ। **ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ**ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ದೇತಿ, ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಂ ಪನ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಖಿಪತೀತಿ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪಾದಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಹಾನಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಹಿ ಪಞ್ಞಂ ನಿರೋಧೇತೀತಿ ಪಞ್ಞಾನಿರೋಧಿಕೋ। ವಿಹನತಿ ವಿಬಾಧತೀತಿ **ವಿಘಾತೋ,** ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಆಹ **''ದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸಾ''**ತಿ। **ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸಙ್ಖತನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವದತಿ। ಅಸಙ್ಖತಞ್ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ, ತಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತುಂ ನ ದೇತೀತಿ **ಅನಿಬ್ಬಾನಸಂವತ್ತನಿಕೋ। ಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕೋ ಕಥಿತೋ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಸ್ಸಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ।

ಛನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಆಜೀವಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೨. ದುತಿಯೇ **ನ ಅಞ್ಞಾತುಕಾಮೋ**ತಿ ನ ಆಜಾನಿತುಕಾಮೋಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **''ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಪನ ಆಗತೋ''**ತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾರಣಾಪದೇಸೋ**ತಿ ಕಾರಣನಿದ್ದೇಸೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಆಜೀವಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

३. ಮಹಾನಾಮಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೩. ತತಿಯೇ ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಗೇಲಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಆಹ **''ಗಿಲಾನಭಾವತೋ''**ತಿ। **ದೀಪೇತೀ**ತಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನೇವ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ। ಪಠಮಞ್ಹಿ ಸೇಖಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಯೋ ವತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅಸೇಖಸೀಲಾದೀನಿ ವದನ್ತೋ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ।

ಮಹಾನಾಮಸಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ನಿಗಣ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಹಂಸವಟ್ಟಕಚ್ಛನ್ನೇನಾ**ತಿ ಹಂಸವಟ್ಟಕಪರಿಚ್ಛನ್ನೇನ, ಹಂಸಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪರಿಸೇಸನ್ತಿ **ಅಪರಿಸೇಸಂ**। ತೇನಾಹ **''ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ''**ತಿ। ಅಪರಿಸೇಸಧಮ್ಮಜಾನನತೋ ವಾ ಅಪರಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಂ ಞಾಣದಸ್ಸನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತತ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಂ। **ಸಮಿತ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನನ್ತಿ ಆಹ **''ಸತತಂ**

ಸಮಿತನ್ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ನಿರನ್ತರ"ನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ನಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ **ಸತತ**-ಸದ್ದೇನ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪವತ್ತಿ ಜೋತಿತಾ ಸಿಯಾತಿ "**ಸಮಿತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ನಿರನ್ತರ**"ನ್ತಿ।

ವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪನತ್ಥಾಯಾತಿ ರಾಗಾದೀಹಿ ಮಲೇಹಿ ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾದೀಹಿ ಚ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಪಾಪನತ್ಥಾಯ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸೋಕಸ್ಸ ಚ ಪರಿದೇವಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನತ್ಥಾಯ। **ಅತ್ಥಂ ಗಮನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಚೇತಸಿಕದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮನಾಯ, ನಿರೋಧಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಯತಿ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಞಾಯೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ "**ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮನತ್ಥಾಯಾ**"ತಿ। **ಅಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯರಹಿತತ್ತಾ ಅಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾವಾನವಿರಹಿತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸ ಅಮತಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ, ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಫುಸಿತ್ವಾ ಫುಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಪತ್ವಾ ಪತ್ವಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನಿಗಣ್ಠಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ನಿವೇಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೬. ಪಞ್ಚಮೇ ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ಸಹಭಾವಟ್ಠೇನ ಅಮಾ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಅಮಚ್ಚಾ**। "ಅಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೋ"ತಿ ಏವಂ ಜಾನನ್ತಿ, ಞಾಯನ್ತಿ ವಾತಿ **ಞಾತೀ**। **ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ**ತಿ ಸಸ್ಸುಸಸುರಾ ಚ ತಪ್ಪಕ್ಖಿಕೋ ಚ ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ। ಲೋಹಿತೇನ ಸಮ್ಬದ್ಧಾತಿ **ಸಾಲೋಹಿತಾ**। ಪಿತುಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ **ಞಾತೀ,** ಮಾತುಪಕ್ಖಿಕಾ **ಸಾಲೋಹಿತಾ**। ಮಾತುಪಿತುಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ **ಞಾತೀ,** ಸಸ್ಸುಸಸುರಪಕ್ಖಿಕಾ **ಸಾಲೋಹಿತಾ**। ಅವೇಚ್ಚ ರತನಸ್ಸ ಗುಣೇ ಯಾಥಾವತೋ ಞತ್ವಾ ಪಸಾದೋ **ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೋ**। ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗೇನಾಗತತ್ತಾ ಕೇನಚಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯೋ ಚ ಅಪ್ಪಧಂಸಿಯೋ ಚ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "**ಅಚಲಪ್ಪಸಾದೋ**"ತಿ। **ಭಾವಞ್ಞಥತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ।

ವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ ಕೇಸಾದಿಮತ್ಥಲುಙ್ಗಪರಿಯನ್ತೇಸು। **ದ್ವಾದಸಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ**ತಿ ಪಿತ್ತಾದಿಮುತ್ತಪರಿಯನ್ತೇಸು। **ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ**ತಿ "ಯೇನ ಚ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಯೇನ ಚ ಜೀರೀಯತಿ, ಯೇನ ಚ ಪರಿದಯ್ಹತಿ, ಯೇನ ಚ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೪) ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ**ತಿ "ಉದ್ಧಙ್ಗಮಾ ವಾತಾ, ಅಧೋಗಮಾ ವಾತಾ, ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸಯಾ ವಾತಾ, ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾ, ಅಸ್ಸಾಸೋ ಪಸ್ಸಾಸೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೦೫) ಏವಂ ವುತ್ತೇಸು ಛಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ** ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಸನ್ಧಮ್ಭಿತತಾಪಾದನಂ, "ಉಪಕೀಳನ"ನ್ತಿ ಏಕೇ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನಿವೇಸಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೭. ಪಠಮಭವಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೭-೭೮. ಛಟ್ಠೇ **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸಹಜಾತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಸತ್ತಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮಭವಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸೀಲಬ್ಬತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೯. ಅಟ್ಠಮೇ **ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಾನುಯೋಗೋತಿ** ದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾಯ ಅನುಯೋಗೋ। **ಉಪಟ್ಠಾನೇನ ಸಾರನ್ತಿ** ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೇನ ಸಾರಂ। **“ಇದಂ ವರ”**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಂ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಸತ್ಥಾರಾ ಪುಚ್ಛಿತೇ ಪಞ್ಹೇ।

ಸೀಲಬ್ಬತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಗನ್ಧಜಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೦. ನವಮೇ ಮೂಲೇ, ಮೂಲಸ್ಸ ವಾ ಗನ್ಧೋ **ಮೂಲಗನ್ಧೋತಿ** ಆಹ **“ಮೂಲವತ್ಥುಕೋ ಗನ್ಧೋ”**ತಿ। ಮೂಲಂ ವತ್ಥು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಮೂಲವತ್ಥುಕೋ**। ಇದಾನಿ ಮೂಲಂ ಗನ್ಧಯೋಗತೋ ಗನ್ಧೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಗನ್ಧಸಮ್ಪನ್ನಂ ವಾ ಮೂಲಮೇವ ಮೂಲಗನ್ಧೋ”**ತಿ ಆಹ। ಪಚ್ಛಿಮೋಯೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ ಯುತ್ತತರೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಸ್ಸ ಹಿ ಗನ್ಧೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ವಸ್ಸಿಕಪುಪ್ಫಾದೀನನ್ತಿ** ಸುಮನಪುಪ್ಫಾದೀನಂ।

ಗನ್ಧಜಾತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಚೂಳನಿಕಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೧. ದಸಮೇ **ಅರುಣವತಿಸುತ್ತನ್ತಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯನ್ತಿ** “ಭೂತಪುಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಜಾ ಅಹೋಸಿ ಅರುಣವಾ ನಾಮ। ರಞ್ಞೋ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರುಣವತೋ ಅರುಣವತೀ ನಾಮ ರಾಜಧಾನೀ ಅಹೋಸಿ। ಅರುಣವತಿಂ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರಾಜಧಾನಿಂ ಸಿಖೀ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹಾಸಿ। ಸಿಖಿಸ್ಸ ಖೋ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿಭೂಸಮ್ಭವಂ ನಾಮ ಸಾವಕಯುಗಂ ಅಹೋಸಿ ಅಗ್ಗಂ ಭದ್ದಯುಗಂ। ಅಥ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಿಖೀ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅಭಿಭುಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಆಮನ್ತೇಸೀ”ತಿಆದಿನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಸಂಯುತ್ತೇ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫) ಆಗತಸ್ಸ ಅರುಣವತಿಸುತ್ತನ್ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ಅತಿಪ್ಪಗೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಪಗೋ, ಅತಿವಿಯ ಪಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ನ ತಾವ ಕುಲೇಸು ಭತ್ತಂ ನಿಟ್ಠಾತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಉಜ್ಝಾಯನ್ತೀತಿ ಅವಝಾಯನ್ತಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ, ಲಾಮಕತೋ ಚಿನ್ತೇನ್ತಿ। **ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನಂ ಕತ್ವಾತಿ** “ಪಕತಿವಣ್ಣಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ನಾಗವಣ್ಣಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ, ಸುಪಣ್ಣವಣ್ಣಂ ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೧೩) ನಯೇನ ಆಗತಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬನಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುನ್ತಿ** ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸಂ। **ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸೀತಿ** ಥೇರೋ ಕಿರ “ಕಥಂ ದೇಸಿತಾ ಖೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಿಯಾ ಮನಾಪಾ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ “ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಾಸಣ್ಡಾ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮಯೇ ಪುರಿಸಕಾರಂ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ, ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅವಣ್ಣವಾದೀ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವೀರಿಯಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಿಯಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಮನಾಪಾ”ತಿ ಇತ್ವಾ ತೀಸು ಪಿಟಕೇಸು ವಿಚಿನಿತ್ವಾ “ಆರಮ್ಭಥ ನಿಕ್ಕಮಥಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಇದಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ಅಭಾಸಿ।

ಕಿಂ ಆಲೋಕೋ ಅಯನ್ತಿ ಕಸ್ಸ ನು ಖೋ ಅಯಂ ಆಲೋಕೋತಿ। **ವಿಚಿನನ್ತಾನನ್ತಿ** ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ। **ಸಬ್ಬೇತಿ** ಲೋಕಧಾತುಯಂ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಾ ಚ। **ಓಸಟಾಯ ಪರಿಸಾಯಾತಿ** ಧಮ್ಮಸ್ಸವನತ್ಥಂ ಸಮೋಸಟಾಯ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಯ ಪರಿಸಾಯ। **ಅತ್ಥೋಪಿ ನೇಸಂ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸೀತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ತೇ ಸದ್ದಮೇವ ಅಸ್ಸೋಸುಂ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ಥೋಪಿ ತೇಸಂ ಪಕತಿಸವನೂಪಚಾರೇ ವಿಯ ಪಾಕಟೋ ಅಹೋಸಿ। ತೇನ ಸಹಸ್ಸಂ ಲೋಕಧಾತುಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪರಿಹರನ್ತೀತಿ ಸಿನೇರುಂ ದಕ್ಖಿಣತೋ ಕತ್ವಾ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಿ। **ವಿರೋಚಮಾನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಜುತಿಯಾ ದಿಬ್ಬಮಾನಾ, ಸೋಭಮಾನಾ ವಾ। **ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋತಿ** ಯತ್ತಕೋ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯೇಹಿ ಓಭಾಸಿಯಮಾನೋ ಲೋಕಧಾತುಸಞ್ಞಾತೋ

ಏಕೇಕೋ ಲೋಕೋ, ತತ್ತಕೇನ ಪಮಾಣೇನ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋ, ಇಮಿನಾ ಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸಾ ಆನೀತಾ**ತಿ ಏಸಾ ಚೂಳನಿಕಾ ಲೋಕಧಾತು ಕಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ಆನೀತಾ, ದೇಸಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಜ್ಝಿಮಿಕಾಯ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನ**ತ್ಥನ್ತಿ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಪರಿಮಾಣದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

ಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸಹಸ್ಸೀ ದ್ವಿಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು, ಸಾ ಚಕ್ಕವಾಳಗಣನಾಯ ದಸಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಮಾಣಾ। ತೇನಾಹ **"ಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಾನಿ ಸಹಸ್ಸಭಾಗೇನ ಗಣೇತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಮ್ಪನದೇವತೂಪಸಙ್ಕಮನಾದಿನಾ ಜಾತಚಕ್ಕವಾಳೇನ ಸಹ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಠಾನಂ **ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ**। ತತ್ತಕಾಯ ಏವ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಭಾವೋ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, "ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಏವಂ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ತನ್ನಿವಾಸೀನಂಯೇವ ಚ ದೇವತಾನಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಾ**ದೀನಂ ಸತ್ತನ್ನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಾದಿಕಾಲೇಪಿ ತಸ್ಸ ಪಕಮ್ಪನಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ।

ಸಹಸ್ಸಂ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಕತ್ವಾ ಗಣಿತಂ ಮಜ್ಝಿಮಿಕನ್ತಿಆದಿನಾ ಮಜ್ಝಿಮಿಕಾಯ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ಸಹಸ್ಸಂ ತಿಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತು, ಸಾಯೇವ ಚ ಮಹಾಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತೂತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸರಸೇನೇವ ಆಣಾಪವತ್ತನಂ **ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ,** ಯಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಸಂವಟ್ಟತಿ ವಿವಟ್ಟತಿ ಚ। **ಆಣಾ ಫರತೀ**ತಿ ತನ್ನಿವಾಸಿದೇವತಾನಂ ಸಿರಸಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ ವತ್ತತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಕೇವಲಂ ಬುದ್ಧಾನುಭಾವೇನೇವ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಸೇನ ಚ ಪನ "ಯಾವತಾ ಪನ ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) ವಚನತೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅವಿಸಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ವಿಸಮೋ**ತಿ ಸೂರಿಯುಗ್ಗಮನಾದೀನಂ ವಿಸಮಭಾವತೋ ವಿಸಮೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸೂರಿಯೋ ಉಗ್ಗತೋ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚೂಳನಿಕಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆನನ್ದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೯) ೪. ಸಮಣವಗ್ಗೋ

೧-೫. ಸಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೨-೮೬. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾನಂ ಗಹಣಂ **ಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಮಾದಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಹಣ**"ನ್ತಿ। ಅಧಿಕಂ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಸೀಲನ್ತಿ **ಅಧಿಸೀಲಂ**। ಲೋಕಿಯಸೀಲಸ್ಸ ಅಧಿಸೀಲಭಾವೋ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಮೇವ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಲೋಕಿಯಸೀಲ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ**ತಿ ಆಸೇವಿತಬ್ಬತೋ। ಪಞ್ಚಪಿ ದಸಪಿ ವಾ ಸೀಲಾನಿ ಸೀಲಂ ನಾಮ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಅಧಿಸೀಲಂ ನಾಮ ಅನವಸೇಸಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಸಂವರಭಾವತೋ ಮಗ್ಗಸೀಲಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಚ। ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಚಿತ್ತಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ ಪಞ್ಞಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ಅಪಿಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ಥಯನ್ತೇನ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಪಞ್ಚಸೀಲಂ ದಸಸೀಲಮ್ಪಿ ಅಧಿಸೀಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ಥಯನ್ತೇನ ಸಮಾಪನ್ನಾ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಮೇವ।

> "ಕಲ್ಯಾಣಕಾರೀ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಪಾಪಕಾರೀ ಚ ಪಾಪಕಂ।
> ಅನುಭೋತಿ ದ್ವಯಮೇತಂ, ಅನುಬನ್ಧಞ್ಹಿ ಕಾರಣ"ನ್ತಿ॥ –

ಏವಂ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಚ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಸಂವೇಗವತ್ಥುತಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಆಕಙ್ಖಾಯ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಪಞ್ಞಾಪಿ ಅಧಿಪಞ್ಞಾತಿ ವದನ್ತಿ। ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಪಠಮಸಿಕ್ಖಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೭. ಛಟ್ಠೇ **ಸಮತ್ತಕಾರೀ**ತಿ ಅನೂನೇನ ಪರಿಪೂರೇನ ಆಕಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕತ್ತಂ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧನ್ತಿ ಆಹ "**ತತ್ರಾಪಿ ಸಞ್ಚಾದಿಸೇಸಂ ಖುದ್ದಕ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅಙ್ಗುತ್ತರಮಹಾನಿಕಾಯವಳಞ್ಜನಕಆಚರಿಯಾ**ತಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯಂ ಪರಿಹರನ್ತಾ ಆಚರಿಯಾ, ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಲೋಕವಜ್ಜಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ** ಲೋಕವಜ್ಜಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಸಾಧಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಹನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾ। **ಪಣ್ಣತ್ತಿವಜ್ಜಮೇವ ಆಪಜ್ಜತಿ** ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮಂ ವಾ ಅಜಾನತೋಪಿ ಆಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ। **ಚಿತ್ತೇನ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ ರೂಪಿಯಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯೇನ ಆಪಜ್ಜತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಆದಿಭೂತಾನಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಿ, ತಾನಿ ಏವ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಾನಿ** ಯಥಾ "ವಿನಯೋ ಏವ ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ ಆಹ "**ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। **ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಾರಾಜಿಕಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಸವನತೋ ಪಗ್ಘರಣತೋ ಸೋತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋತಿ ಆಹ "**ಸೋತಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಗ್ಗೇನಾ**"ತಿ। ವಿನಿಪಾತೇತೀತಿ ವಿರೂಪಂ ಸದುಕ್ಖಂ ಸಉಪಾಯಾಸಂ ನಿಪಾತೇತೀತಿ ವಿನಿಪಾತೋ, ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ ಖಿಪನಕೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸಭಾವೋ। ನಾಸ್ಸ ವಿನಿಪಾತೋ ಧಮ್ಮೋತಿ **ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮೋ,** ನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಪಾಯೇಸು ವಿನಿಪಾತನಸಭಾವೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಪಾಯಗಮನೀಯಾ, ತೇಸಂ ಪಹೀನತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮೋತಿ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಅಪತನಸಭಾವೋ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಅಪತನಸಭಾವೋ**ತಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಸಭಾವೋ। **ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗನಿಯಾಮೇನ ನಿಯತೋ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವೀಭಾವತೋ ನಿಯತೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ**"ತಿ।

ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತತೋ ಸತ್ತಮಭವತೋ ಉಪರಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ **ನಿಯತೋ**। ಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಸಮ್ಬೋಧಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಪನ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅವಸಿಟ್ಠೋ ಚ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಾ ಸಮ್ಬೋಧಿ ಪರಂ ಅಯನಂ ಪರಾ ಗತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ**। ತೇನಾಹ "**ಉಪರಿಮಗ್ಗತ್ತಯಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ**"ತಿ।

ತನುಭಾವಾತಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ ಚ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ತನುಭಾವೇನ। ತನುತ್ತಞ್ಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ ಚ। ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಹಿ ವಟ್ಟಾನುಸಾರಿಮಹಾಜನಸ್ಸ ವಿಯ ಕಿಲೇಸಾ ಅಭಿಣ್ಹಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ವಿರಳಾಕಾರಾ ಹುತ್ವಾ ವಿರಳವಾಪಿತೇ ಖೇತ್ತೇ ಅಙ್ಕುರಾ ವಿಯ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಚ ವಟ್ಟಾನುಸಾರಿಮಹಾಜನಸ್ಸೇವ ಮದ್ದನ್ತಾ ಫರನ್ತಾ ಛಾದೇನ್ತಾ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಕರೋನ್ತಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಮನ್ದಮನ್ದಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ತನುಕಾಕಾರಾ ಹುತ್ವಾ ಅಬ್ಭಪಟಲಮಿವ ಮಕ್ಖಿಕಾಪತ್ತಮಿವ ಚ। ತತ್ಥ ಕೇಚಿ ಥೇರಾ ಭಣನ್ತಿ "ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಿರೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಬಹಲಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಪುತ್ತಾ ಚ ಧೀತರೋ ಚ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ। ಏತಂ ಪನ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ। ಪುತ್ತಧೀತರೋ ಹಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪರಾಮಸನಮತ್ತೇನಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ। ದ್ವೀಹಿಯೇವ ಕಾರಣೇಹಿಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತನುತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅಧಿಚ್ಚುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಮನ್ದತಾಯ ಚಾತಿ।

ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಹೇಟ್ಠಾ**ತಿ ಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿತೋ ಹೇಟ್ಠಾ, ಕಾಮಭೂಮಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಸ್ಸ ಹಿತಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾ, ತೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಿಯಾನಂ, ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಸ್ಸ ಕಾಮಭವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಗಹಿತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ ಬನ್ಧನ್ತಿ ಖನ್ಧಗತಿಭವಾದೀಹಿ ಖನ್ಧಗತಿಭವಾದಯೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಫಲೇನಾತಿ **ಸಂಯೋಜನಾನೀ**ತಿ ಆಹ "**ಸಂಯೋಜನಾನನ್ತಿ ಬನ್ಧನಾನ**"ನ್ತಿ। ಅಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಾದಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಏತರಹಿ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಆಯತಿಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನರಾಗಾದಿಕಸ್ಸ ಪನ ತಂ ನತ್ಥಿ, ಕತಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾನಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ ರಾಗಾದೀನಂ ಅನ್ವಯತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಚ ಸಂಯೋಜನಟ್ಠೋ ಸಿದ್ಧೋ। **ಪರಿಕ್ಖಯೇನಾ**ತಿ ಸಮುಚ್ಛೇದೇನ।

ಓಪಪಾತಿಕೋತಿ ಉಪಪಾತಿಕಯೋನಿಕೋ ಉಪಪತನೇ ಸಾಧುಕಾರೀ। ಸೇಸಯೋನಿಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಮೇತಂ। ತೇನ ಗಬ್ಭವಾಸದುಕ್ಖಾಭಾವಮಾಹ। **ತತ್ಥ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೇಸದುಕ್ಖಾಭಾವಂ। ತತ್ಥ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿತಾ ಚಸ್ಸ ಕಾಮಲೋಕೇ ಖನ್ಧಬೀಜಸ್ಸ ಅಪುನಾಗಮನವಸೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪರಿಯೇವಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಯೇವ। **ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ**ತಿ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ನ ಆವತ್ತನಧಮ್ಮೋ। ತೇನಾಹ "**ಯೋನಿಗತಿವಸೇನ ಅನಾಗಮನಧಮ್ಮೋ**"ತಿ।

ಪದೇಸಂ ಪದೇಸಕಾರೀ ಆರಾಧೇತೀತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗತ್ತಯಂ ಪದೇಸೋ, ತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪದೇಸಂ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಫಲತ್ತಯಮೇವ ಆರಾಧೇತಿ, ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪದೇಸಕಾರೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾಮ ಸೋತಾಪನ್ನೋ**"ತಿಆದಿ। **ಪರಿಪೂರಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿತೋ ಪೂರಣೇನ ಪರಿಪೂರಸಙ್ಖಾತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಕರೋನ್ತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ಪರಿಪೂರಂ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಆರಾಧೇತಿ, ನಿಪ್ಫಾದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ನಾಮ ಅರಹಾ**"ತಿಆದಿ।

ಪಠಮಸಿಕ್ಖಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ದುತಿಯಸಿಕ್ಖಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೮-೯೧. ಸತ್ತಮೇ **ಕುಲಾ ಕುಲಂ ಗಮನಕೋ**ತಿ ಕುಲತೋ ಕುಲಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ। **ದ್ವೇ ವಾ ತಯೋ ವಾ ಭವೇ**ತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸವಸೇನ ದ್ವೇ ವಾ ತಯೋ ವಾ ಭವೇ। ಮಿಸ್ಸಕಭವವಸೇನ ಹೇತಂ ವುತ್ತಂ। ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇವ ಚೇತಂ "**ದ್ವೇ ವಾ**

ತೀಣಿ ವಾ"ತಿ। ಯಾವ ಛಟ್ಠಭವಾ ಸಂಸರನ್ತೋಪಿ ಕೋಲಂಕೋಲೋವ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಅಯಞ್ಹಿ ದ್ವೇ ವಾ ಭವೇ...ಪೇ॰... ಏವಮೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ**"ತಿ। ಉಳಾರಕುಲವಚನೋ ವಾ ಏತ್ಥ ಕುಲಸದ್ದೋ, ಕುಲತೋ ಕುಲಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಕೋಲಂಕೋಲೋ**। ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ನೀಚಕುಲೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾಭೋಗಕುಲೇಸು ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಲೋ ಹಿ ಕುಲಸದ್ದೋ ಮಹಾಕುಲಮೇವ ವದತಿ "ಕುಲಪುತ್ತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಏಕಬೀಜೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಖನ್ಧಬೀಜಂ ನಾಮ ಕಥಿತಂ, **ಖನ್ಧಬೀಜ**ನ್ತಿ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಏಕಂ ಖನ್ಧಬೀಜಂ ಅತ್ಥಿ, ಏಕಂ ಭವಗ್ಗಹಣಂ, ಸೋ ಏಕಬೀಜೀ ನಾಮ। ತೇನಾಹ "**ಏಕಸ್ಸೇವ ಭವಸ್ಸ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಏಕಬೀಜೀ**"ತಿ। "**ಮಾನುಸಕಂ ಭವ**"ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ದೇಸನಾಮತ್ತಮೇವ, "ದೇವಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತೀ"ತಿಪಿ ಪನ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ।

ಉದ್ಧಂವಾಹಿಭಾವೇನ ಉದ್ಧಮಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ವಟ್ಟಸೋತಂ ವಾತಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ,** ಉದ್ಧಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ ಉದ್ಧಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸೋತನ್ತಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ**। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅಕನಿಟ್ಠಭವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ**। **ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಅವಿಹಾದೀಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ। **ಸಪ್ಪಯೋಗೇನಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸಙ್ಖಾತೇನ ಪಯೋಗೇನ ಸಹ, ಮಹತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಯೋಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಹಚ್ಚಾ**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಉಪಗನ್ತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ವೇಮಜ್ಝಾತಿಕ್ಕಮೋ ಕಾಲಕಿರಿಯಾಪಗಮನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತೋ ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಯೋ ಪನ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕೇಸು ಅವಿಹೇಸೂ**"ತಿಆದಿ। **ಸೋ ತಿವಿಧೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಞಾಣಸ್ಸ ತಿಕ್ಖಮಜ್ಝಮುದುಭಾವೇನ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾಯುಕೇಸೂ**"ತಿಆದಿ।

ಸದ್ಧಾಧುರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾತಿ "ಸಚೇ ಸದ್ಧಾಯ ಸಕ್ಕಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸದ್ಧಾಧುರವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಪಞ್ಞಾಧುರೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ**ತಿ "ಸಚೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಕ್ಕಾ, ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ। ಯಥಾವುತ್ತಮೇವ ಅಟ್ಠವಿಧತ್ತಂ ಕೋಲಂಕೋಲಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೇಸು ಅತಿದಿಸನ್ತೋ "**ತಥಾ ಕೋಲಂಕೋಲಾ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಾ ಚಾ**"ತಿ ಆಹ। ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅಟ್ಠ ಕೋಲಂಕೋಲಾ, ಅಟ್ಠ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಪರಮಾ ಭವೂಪಪತ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಗ್ಗಹಣಂ ಅಸ್ಸ, ತತೋ ಪರಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ನಾದಿಯತೀತಿ **ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ**। ಭಗವತಾ ಗಹಿತನಾಮವಸೇನೇವ ಚೇತಾನಿ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತಾನಂ ತೇಸಂ ನಾಮಾನಿ ಜಾತಾನಿ ಕುಮಾರಾನಂ ಮಾತಾಪಿತೂಹಿ ಗಹಿತನಾಮಾನಿ ವಿಯ। ಏತ್ತಕಞ್ಹಿ ಠಾನಂ ಗತೋ ಏಕಬೀಜೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏತ್ತಕಂ ಕೋಲಂಕೋಲೋ, ಏತ್ತಕಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ ಭಗವತಾ ಏತೇಸಂ ನಾಮಂ ಗಹಿತಂ। ನಿಯಮತೋ ಪನ ಅಯಂ ಏಕಬೀಜೀ, ಅಯಂ ಕೋಲಂಕೋಲೋ, ಅಯಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ ನತ್ಥಿ। ಕೋ ಪನ ನೇಸಂ ಏತಂ ಪಭೇದಂ ನಿಯಮೇತೀತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಥೇರಾ "ಪುಬ್ಬಹೇತು ನಿಯಮೇತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ, ಕೇಚಿ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ, ಕೇಚಿ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ।

ತತ್ಥ "ಪುಬ್ಬಹೇತು ನಿಯಮೇತೀ"ತಿ ವಾದೇ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಕತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, "ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ನಿರುಪನಿಸ್ಸಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ ವಚನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। "ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ನಿಯಮೇಹೀ"ತಿ ವಾದೇ ಉಪರಿ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ನಿರತ್ಥಕತಾ ಆಪಜ್ಜತಿ। "ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ನಿಯಮೇನ್ತೀ"ತಿ ವಾದೇ ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಯೇವ ಉಪರಿ ತಯೋ ಮಗ್ಗಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ। "ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ನಿಯಮೇತೀ"ತಿ ವಾದೋ ಪನ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸಚೇ ಹಿ ಉಪರಿ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ಏಕಬೀಜೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತತೋ ಮನ್ದತರಾಯ ಕೋಲಂಕೋಲೋ, ತತೋ ಮನ್ದತರಾಯ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿ।

ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ ವಟ್ಟಾಭಿರತೋ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚರತಿ ಸನ್ದಿಸ್ಸತಿ। ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕೋ ಸೇಟ್ಠಿ, ವಿಸಾಖಾ ಉಪಾಸಿಕಾ, ಚೂಳರಥಮಹಾರಥಾ ದೇವಪುತ್ತಾ, ಅನೇಕವಣ್ಣೋ ದೇವಪುತ್ತೋ, ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ, ನಾಗದತ್ತೋ ದೇವಪುತ್ತೋತಿ ಇಮೇ ಹಿ ಏತ್ತಕಾ ಜನಾ ವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯಾ ವಟ್ಟಾಭಿರತಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛ ದೇವಲೋಕೇ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅಕನಿಟ್ಠೇ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇಮೇ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚಿಮೇವ, ಯೋಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸುಯೇವ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಯೋಪಿ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ದೇವೇಸುಯೇವ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪರಾಪರಂ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಇಮೇಪಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ, ಕಾಲೇನ ದೇವೇ, ಕಾಲೇನ ಮನುಸ್ಸೇ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋವ ಇಧ ಗಹಿತೋ, ತಸ್ಮಾ "ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ"ತಿ ಇದಂ ಇಧಟ್ಠಕವೋಕಿಣ್ಣಭವೂಪಪತ್ತಿಕಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ನಾಮಂ ಕಥಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ"ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೩೪) ವಚನತೋ ಪಞ್ಚಸು ಸಕದಾಗಾಮೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಏಕೋವ ಗಹಿತೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಇಧ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ಪತ್ವಾ ಇಧೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ , ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ। ಯೋ ಪನ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಯಾವತಾಯುಕಂ ವಸಿತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ಏಕೋವ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತೀಸು ಪನ ವಿಮೋಕ್ಖೇಸೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಏಕಬೀಜಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಕಿಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ? ಏಕಬೀಜಿಸ್ಸ ಏಕಾವ ಪಟಿಸನ್ಧಿ, ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ದ್ವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ, ಇದಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣಂ। ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಿಮುತ್ತಖೀಣಾಸವೋ ಪಟಿಪದಾವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅನಿಮಿತ್ತಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೇಹೀತಿ ಏವಂ ದ್ವಾದಸ ಅರಹನ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ಪನ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ತಥೇವ ಅರಹನ್ತೋ ದ್ವಾದಸ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಅಟ್ಠಮನವಮದಸಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ದುತಿಯಸಿಕ್ಖಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ಸಙ್ಕವಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೨. ಏಕಾದಸಮೇ ವಿಹಾರಪಟಿಬದ್ಧನವಕಮ್ಮಾದಿಭಾರಂ ಹರತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಭಾರಹಾರೋ**। ತೇನೇವಾಹ **"ನವೇ ಆವಾಸೇ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಪುರಾಣೇ ಪಟಿಜಗ್ಗತೀ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ, ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ವಾ ಪದಾನಿ, ಸಿಕ್ಖಾಯೇವ ಪದಾನಿ **ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ**ತಿ ಆಹ **"ಸಿಕ್ಖಾಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪದೇಹೀ"**ತಿ। **ದಸ್ಸೇತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸೇತಿ, ಹತ್ಥಾಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಾಕಟೇ ವಿಭೂತೇ ಕತ್ವಾ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಗಣ್ಹಾಪೇತೀ**ತಿ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಮನಸಾ ಅನುಪಕ್ಖಿತೇ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧೇ ಕಾರೇನ್ತೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। **ಸಮುಸ್ಸಾಹೇತೀ**ತಿ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಜನೇತಿ। **ಪಟಿಲದ್ಧಗುಣೇಹೀ**ತಿ ತಾಯ ದೇಸನಾಯ ತನ್ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚತ್ತಪುರಿಸಕಾರೇನ ಚ ತೇಸಂ ಪಟಿವಿದ್ಧಗುಣೇಹಿ। **ವೋದಾಪೇತೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಕಿಲೇಸಮಲಾಪಗಮನೇನ ಪಭಸ್ಸರಂ ಕರೋತಿ। **ಸಣ್ಹಂ ಸಣ್ಹಂ ಕಥೇತೀ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮಂ ಕತ್ವಾ ಕಥೇತಿ।

ಅಚ್ಚಯನಂ ಸಾಧುಮರಿಯಾದಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಆಹ **"ಅಪರಾಧೋ"**ತಿ। ಅಚ್ಚೇತಿ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಅಚ್ಚಯೋ,** ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪವತ್ತನಕೋ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೋ। ಸೋ ಏವ ಅಪರಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಪರಾಧೋ**। ಸೋ ಹಿ ಅಪರಜ್ಝನ್ತಂ ಪುರಿಸಂ ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ"**ತಿ। **ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೂ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನವಸೇನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೂತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಮತೂ"**ತಿ। ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ ನಿಸ್ಸರಣನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ **ಅರಿಯೋ,** ತಥಾಗತೋತಿ ಆಹ **"ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇತಿ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ"**ತಿ। **ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಕಾಮಂ "ವುದ್ಧಿ

ಹೇಸಾ”ತಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಾಕ್ಯಂ ಆರದ್ಧಂ, ತಥಾಪಿ ದೇಸನಂ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕರೋನ್ತೋ “ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಆಹಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಸಙ್ಕವಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೦) ೫. ಲೋಣಕಪಲ್ಲವಗ್ಗೋ

೧. ಅಚ್ಚಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೩. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅತಿಪಾತಿಕಾನೀ**ತಿ ಸೀಘಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಕರಣೀಯಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಸ್ಸಕೇ ಅನೀಯಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಅವಸ್ಸಕಿಚ್ಚಾನೀ”**ತಿ। **ನಿಕ್ಖನ್ತಸೇತಙ್ಕುರಾನೀ**ತಿ ಬೀಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಸೇತಙ್ಕುರಾನಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಚ್ಚಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪವಿವೇಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೪. ದುತಿಯೇ ಸಾಣೇಹಿ ವಾಕೇಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾನಿ **ಸಾಣಾನಿ**। ಮಿಸ್ಸಸಾಣಾನಿ **ಮಸಾಣಾನಿ** ನ ಭಙ್ಗಾನಿ। **ಏರಕತಿಣಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಕಮಕಚಿಕದಲಿವಾಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಏರಕಾದೀಹಿ ಕತಾನಿ ಹಿ ಛವಾನಿ ಲಾಮಕಾನಿ ದುಸ್ಸಾನೀತಿ **“ಛವದುಸ್ಸಾನೀ”**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭನ್ತಿ। **ಕುಣ್ಡಕ**ನ್ತಿ ತನುತರಂ ತಣ್ಡುಲಪ್ಪಕರಣಂ। **ಪಞ್ಚ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾನೀ**ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ। **ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ**ತಿ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ। **ಸೀಲಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲೇನ, ಸೀಲಸ್ಸ ವಾ ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ।

ಪವಿವೇಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸರದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೫. ತತಿಯೇ **ವಿದ್ಧೇ**ತಿ ದೂರೀಭೂತೇ। ದೂರಭಾವೋ ಚ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಲಾಹಕವಿಗಮೇನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ವಲಾಹಕವಿಗಮೇನ ದೂರೀಭೂತೇ”**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ “ವಿದ್ಧೇ ವಿಗತವಲಾಹಕೇ”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನಭಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಕ್ಕಮಾನೋ**ತಿ ಆಕಾಸಂ ಅಭಿಲಙ್ಘನ್ತೋ। ಇಮಿನಾ ತರುಣಸೂರಿಯಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ನಾತಿದೂರೋದಿತೇ ಹಿ ಆದಿಚ್ಚೇ ತರುಣಸೂರಿಯಸಮಞ್ಞಾ। **ದುವಿಧಮೇವಸ್ಸ ಸಂಯೋಜನಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯವಸೇನ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಸಂಯೋಜನಂ ಅಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಲಾಭಿನೋ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ನತ್ಥಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಸ್ಸ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಮ್ಪಿ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ। ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಮೇವ ಹೇತ್ಥ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಇತರಮ್ಪೀ”**ತಿಆದಿ, ಇತರಂ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಂ ಪುನ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಆನೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಝಾನಲಾಭಿನೋ ಹಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪನ್ನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಾಪಿ ವೇಹಪ್ಫಲಂ ಅಕನಿಟ್ಠಂ ಭವಗ್ಗಞ್ಚ ಪತ್ವಾ ನ ಪುನಞ್ಞತ್ಥ ಜಾಯನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **“ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಝಾನಾನಾಗಾಮೀ ನಾಮ ಕಥಿತೋ”**ತಿ। ಝಾನವಸೇನ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ನ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ ಝಾನಾನಾಗಾಮೀ।

ಸರದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೬. ಚತುತ್ಥೇ **ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಿಕಾ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ। ಅವೀತತಣ್ಹತಾಯ ಹಿ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ ಬಹುಂ ಲನ್ತಿ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ ಬಹುಲಾ, ತೇ ಏವ **ಬಾಹುಲಿಕಾ** ಯಥಾ “ವೇನಯಿಕೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮)। ತೇ ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಚೀವರಾದಿಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಗಾರವಭಾವತೋ ಸಿಥಿಲಂ ಅಗಾಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಸಾಥಲಿಕಾ**। **ಸಿಥಿಲ**ನ್ತಿ ಚ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। ಸಿಥಿಲಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥಸ್ಸ

ಸಥಲಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಾಥಲಿಕಾತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅವಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅಧೋಗಮನಟ್ಠೇನ, ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಧುರಾತಿ** ಓರೋಪಿತಧುರಾ ಉಜ್ಝಿತುಸ್ಸಾಹಾ। **ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ದುವಿಧಮ್ಪಿ ವೀರಿಯನ್ತಿ** ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ವೀರಿಯಂ।

ಭಣ್ಡನಂ ಜಾತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಭಣ್ಡನಜಾತಾ**। ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪರನಿಪಾತವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬನಿಪಾತವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಜಾತಭಣ್ಡನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಕಲಹೋ ಜಾತೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕಲಹಜಾತಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಲಹಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋತಿ** ಕಲಹಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತಾ ಪಟಿಭಾಗಾ ತಂಸದಿಸೀ ಚ ಅನಿಟ್ಠಕಿರಿಯಾ। **ಹತ್ಥಪರಾಮಾಸಾದಿವಸೇನಾತಿ** ಕುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹತ್ಥೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಲಪನಅಚ್ಛಿನ್ದನಾದಿವಸೇನ। "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ, ನಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿರುದ್ಧವಾದಭೂತಂ ವಿವಾದಂ ಆಪನ್ನಾತಿ **ವಿವಾದಪನ್ನಾ**। ತೇನಾಹ **"ವಿರುದ್ಧವಾದಂ ಆಪನ್ನಾ"**ತಿ। ಮುಖಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾಯ ವಾಚಾ ಇಧ "ಮುಖ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಫರುಸಾ ವಾಚಾ ಮುಖಸತ್ತಿಯೋ"**ತಿ।

ಸತಿಪಿ ಉಭಯೇಸಂ ಕಲಾಪಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಭೇದೇ ಪಚುರಜನೇಹಿ ಪನ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನಾನತ್ತಂ ಖೀರೋದಕಸಮ್ಮೋದಿತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇತಂ ಸಂಸಟ್ಠಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **"ಖೀರೋದಕಂ ವಿಯ ಭೂತಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಖೀರಞ್ಚ ಉದಕಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸನ್ದತಿ, ವಿಸುಂ ನ ಹೋತಿ, ಏಕತ್ತಂ ವಿಯ ಉಪೇತಿ, ಏವಂ ಸಾಮಗ್ಗಿವಸೇನ ಏಕತ್ತೂಪಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇತ್ತಚಿತ್ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಓಲೋಕನಂ ಚಕ್ಖೂನಿ ವಿಯ ಚಕ್ಖೂನಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಉಪಸನ್ತೇಹಿ ಮೇತ್ತಚಕ್ಖೂಹೀ"**ತಿ। ಪಿಯಭಾವದೀಪಕಾನಿ ಹಿ ಚಕ್ಖೂನಿ **ಪಿಯಚಕ್ಖೂನಿ**। **ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀತಿ** ಪಮೋದಪಚ್ಚಯಬಲವಪೀತಿಮಾಹ। **ಪಞ್ಚವಣ್ಣಾ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಖುದ್ದಿಕಾದಿಭೇದೇನ ಪಞ್ಚಪ್ಪಕಾರಾ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಪೀತಿಮನಸ್ಸಾತಿ** ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಪೀಣಿತಮನಸ್ಸ, ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆವಹೇಹಿ ಉಳಾರೇಹಿ ಪೀತಿವೇಗೇಹಿ ತಿನ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಗತದರಥೋತಿ** ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ವೂಪಸನ್ತದರಥೋ।

ಕೇನ ಉದಕೇನ ದಾರಿತೋ ಪಬ್ಬತಪ್ಪದೇಸೋತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಕನ್ದರೋ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಉದಕಸ್ಸ ಯಥಾನಿನ್ನಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ನದಿನಿಬ್ಬತ್ತನಭಾವೇನ **"ನದಿಕುಞ್ಜೋ"**ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾವಟ್ಟಾ ನದಿಯೋ **ಪದರಾ**। **ಅಟ್ಠ ಮಾಸೇತಿ** ಹೇಮನ್ತಗಿಮ್ಹಉತುವಸೇನ ಅಟ್ಠ ಮಾಸೇ। ಖುದ್ದಕಾ ಉದಕವಾಹಿನಿಯೋ ಸಾಖಾ ವಿಯಾತಿ **ಸಾಖಾ**। ಖುದ್ದಕಸೋಬ್ಭಾ **ಕುಸುಬ್ಭಾ** ಓಕಾರಸ್ಸ ಉಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಯತ್ಥ ಉಪರಿ ಉನ್ನತಪ್ಪದೇಸತೋ ಉದಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಚೇವ ಸನ್ದತಿ ಚ, ತೇ ಕುಸುಬ್ಭಾ ಖುದ್ದಕಆವಾಟಾ। **ಖುದ್ದಕನದಿಯೋತಿ** ಪಬ್ಬತಪಾದಾದಿತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಾ ಖುದ್ದಕಾ ನದಿಯೋ।

ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೭. ಪಠಮಆಜಾನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೭-೬೯. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅನುಚ್ಛವಿಕೋತಿ** ರಞ್ಞೋ ಪರಿಭುಞ್ಜನಯೋಗ್ಗೋ। **ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅಙ್ಗಸಮತಾಯಾತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅವಯವಸಮತಾಯ, ರಞ್ಞೋ ವಾ ಸೇನಾಯ ಅಙ್ಗಭೂತತ್ತಾ **ರಞ್ಞೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ವುಚ್ಚತಿ। ಆನೇತ್ವಾ ಹುನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹುನಂ, ಆಹುತೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಹುತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತ"**ನ್ತಿ। ದೂರತೋಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸೀಲವನ್ತೇಸು ದಾತಬ್ಬಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತನ್ತಿ** ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ಆನೇತ್ವಾ ಹುನಿತಬ್ಬಾನಞ್ಹಿ ಚೀವರಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ ಆಹುನನ್ತಿ। ತಂ ಅರಹತೀತಿ **ಆಹುನೇಯ್ಯೋ**। **ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತೋತಿ** ತಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣತೋ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ।

ಪಾಹುನಕಭತ್ತಸ್ಸಾತಿ ದಿಸವಿದಿಸತೋ ಆಗತಾನಂ ಪಿಯಮನಾಪಾನಂ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಸಕ್ಕಾರೇ ಪಟಿಯತ್ತಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕಭತ್ತಸ್ಸ। ತಞ್ಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ತೇ ತಥಾರೂಪೇ ಪಾಹುನಕೇ ಸಙ್ಘಸ್ಸೇವ ದಾತುಂ ಯುತ್ತಂ, ಸಙ್ಘೋವ ತಂ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತೋ। ಸಙ್ಘಸದಿಸೋ ಹಿ ಪಾಹುನಕೋ ನತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧನ್ತರೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕದಾಚಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಪಿ ಕಪ್ಪೇ ವೀತಿವತ್ತೇ। ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಞ್ಚ ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿಕರೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಏವಂ ಪಾಹುನಮಸ್ಸ ದಾತುಂ ಯುತ್ತಂ, ಪಾಹುನಞ್ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತುಂ ಯುತ್ತೋತಿ **ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ**। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ "ಞಾತಿಮಿತ್ತಾ ವಿಪ್ಪವುಟ್ಠಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅನವಟ್ಠಿತಾ ಚ ತೇಸು ಪಿಯಮನಾಪತಾ, ನ ಏವಮರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋವ ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ"ತಿ।

ದಕ್ಖನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಾಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ವಡ್ಢನ್ತೀತಿ ದಕ್ಖಿಣಾ, ಪರಲೋಕಂ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ ದಾನಂ। ತಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹತಿ, ದಕ್ಖಿಣಾಯ ವಾ ಹಿತೋ ಯಸ್ಮಾ ಮಹಪ್ಫಲಕರಣತಾಯ ವಿಸೋಧೇತೀತಿ **ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ**।

ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಜಲಿ ಕರಣೀಯೋ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ**। ಉಭೋ ಹತ್ಥೇ ಸಿರಸಿ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕೇನ ಕಯಿರಮಾನಂ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಂ ಅರಹತೀತಿ ವಾ **ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ**। ತೇನಾಹ "**ಅಞ್ಜಲಿಪಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ**"ತಿ।

ಯದಿಪಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಉತ್ತರಂ ವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಹಿ ಅನುತ್ತರಂ, ಸಮಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪನ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಸದಿಸ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಖಿತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಬೀಜಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತಿ, ಖಿಪನ್ತಿ ವಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಬೀಜಾನೀತಿ ವಾ ಖೇತ್ತಂ, ಕೇದಾರಾದಿ, ಖೇತ್ತಂ ವಿಯ ಖೇತ್ತಂ, ಪುಞ್ಞಾನಂ ಖೇತ್ತಂ **ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ರಞ್ಞೋ ವಾ ಅಮಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಸಾಲೀನಂ ವಾ ಯವಾನಂ ವಾ ವಿರುಹನಟ್ಠಾನಂ "ರಞ್ಞೋ ಸಾಲಿಕ್ಖೇತಂ ಯವಕ್ಖೇತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಸಙ್ಘೋ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಾನಂ ವಿರುಹನಟ್ಠಾನಂ। ಸಙ್ಘಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಹಿ ಲೋಕಸ್ಸ ನಾನಪ್ಪಕಾರಹಿತಸುಖಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ವಿರುಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋ **ಅನುತ್ತರಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ ಲೋಕಸ್ಸ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಠಮಆಜಾನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಪೋತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೦. ಅಟ್ಠಮೇ **ನವೋತಿ** ನವವಾಯಿಮೋ। ತೇನಾಹ "**ಕರಣಂ ಉಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿ। **ವಾಕಮಯವತ್ಥನ್ತಿ** ಸಾಣಾದಿವಾಕಸಾಟಕಂ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣೋತಿ** ವಿವಣ್ಣೋ। **ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ** ಖರಸಮ್ಫಸ್ಸೋ। ಅಪ್ಪಂ ಅಗ್ಘತೀತಿ **ಅಪ್ಪಗ್ಘೋ**। ಅತಿಬಹುಂ ಅಗ್ಘನ್ತೋ ಕಹಾಪಣಗ್ಘನಕೋ ಹೋತಿ। **ಪರಿಭೋಗಮಜ್ಝಿಮೋತಿ** ಪರಿಭೋಗಕಾಲವಸೇನ ಮಜ್ಝಿಮೋ। ಸೋ ಹಿ ನವಭಾವಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಜಿಣ್ಣಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಮಜ್ಝೇ ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇಪಿ ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ಚ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಚ ಅಪ್ಪಗ್ಘೋಯೇವ ಹೋತಿ। ಅತಿಬಹುಂ ಅಗ್ಘನ್ತೋ ಅಡ್ಢಂ ಅಗ್ಘತಿ, ಜಿಣ್ಣಕಾಲೇ ಪನ ಅಡ್ಢಮಾಸಕಂ ವಾ ಕಾಕಣಿಕಂ ವಾ ಅಗ್ಘತಿ। **ಉಕ್ಖಲಿಪರಿಪುಞ್ಛನನ್ತಿ** ಕಾಳುಕ್ಖಲಿಪರಿಪುಞ್ಛನಂ। **ನವೋತಿಪಿ** ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಕಾಲತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಜಾತಿಯಾ ಸಟ್ಠಿವಸ್ಸೋಪಿ ನವೋಯೇವ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣತಾಯಾತಿ** ಸರೀರವಣ್ಣೇನಪಿ ಗುಣವಣ್ಣೇನಪಿ ದುಬ್ಬಣ್ಣತಾಯ। ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಹಿ ಪರಿಸಮಜ್ಝೇ ನಿತ್ತೇಜತಾಯ ಸರೀರವಣ್ಣೋಪಿ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಗುಣವಣ್ಣೇನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಸರೀರವಣ್ಣೇನ ದುಬ್ಬಣ್ಣತಾಪಿ ಗುಣವಣ್ಣಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ದುಬ್ಬಣ್ಣತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇ ಖೋ ಪನಸ್ಸಾತಿ ಯೇ ಖೋ ಪನ ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಕಾ ವಾ ಞಾತಿಮಿತ್ತಾದಯೋ ವಾ ಏತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸೇವನ್ತಿ। **ತೇಸನ್ತಿ** ತೇಸಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಛ ಸತ್ಥಾರೇ ಸೇವನ್ತಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾನಂ ವಿಯ। ದೇವದತ್ತೇ ಸೇವನ್ತಾನಂ ಕೋಕಾಲಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಚ ತಂ ಸೇವನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಹೋತಿ। **ಮಜ್ಝಿಮೋತಿ** ಪಞ್ಚವಸ್ಸಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ನವವಸ್ಸಕಾಲಾ ಮಜ್ಝಿಮೋ ನಾಮ। **ಥೇರೋತಿ** ದಸವಸ್ಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಥೇರೋ ನಾಮ। **ಏವಮಾಹಂಸೂತಿ** ಏವಂ ವದನ್ತಿ। **ಕಿಂ ನು ಖೋ ತುಯ್ಹನ್ತಿ**

ತುಯ್ಹಂ ಬಾಲಸ್ಸ ಭಣಿತೇನ ಕೋ ಅತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಥಾರೂಪ**ನ್ತಿ ತಥಾಜಾತಿಕಂ ತಥಾಸಭಾವಂ ಉಕ್ಖೇಪನೀಯಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಂ।

ತೀಹಿ ಕಪ್ಪಾಸಅಂಸೂಹಿ ಸುತ್ತಂ ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಕತವತ್ಥನ್ತಿ ತಯೋ ಕಪ್ಪಾಸಅಂಸೂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕನ್ತಿತಸುತ್ತೇನ ವಾಯಿತಂ ಸುಖುಮವತ್ಥಂ, ತಂ ನವವಾಯಿಮಂ ಅನಗ್ಘಂ ಹೋತಿ, ಪರಿಭೋಗಮಜ್ಝಿಮಂ ವೀಸಮ್ಪಿ ತಿಂಸಮ್ಪಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಗ್ಘತಿ, ಜಿಣ್ಣಕಾಲೇ, ಅಟ್ಠಪಿ ದಸಪಿ ಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಗ್ಘತಿ।

ತೇಸಂ ತಂ ಹೋತೀತಿ ತೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಸೇವನ್ತಾ ವಿಯ ತಂ ಸೇವನಂ ದೀಘರತ್ತಂ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಹೋತಿ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಞ್ಹಿ ಏಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಾವಜ್ಜಕಾಲಾ ಮುಚ್ಚನಕಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರೇ ಅವಸೇಸೇ ಚ ಅಸೀತಿ ಮಹಾಸಾವಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಗ್ಗಗತಸತ್ತಾನಂ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ, ಯಾವಜ್ಜಕಾಲಾ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಪಟಿಪನ್ನಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪಮಾಣಂ ನತ್ಥಿಯೇವ। **ಆಧೇಯ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ತಂ ಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತಂ ವಚನಂ ಯಥಾ ಗನ್ಧಕರಣ್ಡಕೇ ಕಾಸಿಕವತ್ಥಂ ಆಧಾತಬ್ಬತಂ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗೇ ಸಿರಸ್ಮಿಂ ಹದಯೇ ಚ ಆಧಾತಬ್ಬತಂ ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತಿ।

ಪೋತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಲೋಣಕಪಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೧. ನವಮೇ **ಯಥಾ ಯಥಾ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಯೇನ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಣಘಾತಾದಿಪಾಪಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। **ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಸಂವೇದಿಯತೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಕಮ್ಮಸಿದ್ಧಿಯಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ**"ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ಸನ್ತೇ**"ತಿ। **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣನಿರೋಧೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಮವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಜ್ಜನೇನ।

"ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಕಾಯೋ ಏವಂಧಮ್ಮೋ ಏವಂಭಾವೀ ಏವಂಅನತೀತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಸುಭಾನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರಅನುಪಸ್ಸನಾ ಕಾಯಭಾವನಾತಿ ಆಹ "**ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಾಯ ಭಾವನಾಯಾ**"ತಿ। **ರಾಗಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ದೋಸಮೋಹಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "ರಾಗೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಪಮಾಣಕರಣೋ, ದೋಸೋ ಪಮಾಣಕರಣೋ, ಮೋಹೋ ಪಮಾಣಕರಣೋ, ತೇ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಹೀನಾ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ಅನಭಾವಂಕತಾ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೯) ಹಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಥಾ ಹಿ ಪಬ್ಬತಪಾದೇ ಪೂತಿಪಣ್ಣಸ್ಸ ಉದಕಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಕಾಳವಣ್ಣಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಾನಂ ಬ್ಯಾಮಸತಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ, ಯಟ್ಠಿಂ ವಾ ರಜ್ಜುಂ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಮಿನನ್ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಪಾದೋದ್ಧರಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಮೇವ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಯಾವ ರಾಗಾದಯೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾವ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸಞ್ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ, ಸೋತಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಸಕದಾಗಾಮೀ ವಿಯ ಅನಾಗಾಮೀ ವಿಯ ಚ ಖಾಯತಿ। ಯದಾ ಪನಸ್ಸ ರಾಗಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ರತ್ತೋ ದುಟ್ಠೋ ಮೂಳ್ಹೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಇತಿ ತೇ ರಾಗಾದಯೋ "ಏತ್ತಕೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪಮಾಣಕರಣಾ ನಾಮ ವುತ್ತಾ।

ಜಾಪೇತುನ್ತಿ ಜಿನಧನಂ ಕಾತುಂ। **ಸೋ**ತಿ ರಾಜಾ, ಮಹಾಮತ್ತೋ ವಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಞ್ಜಲಿಂ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಾಚನ್ತಸ್ಸ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಲೋಣಕಪಲ್ಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪಂಸುಧೋವಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೨. ದಸಮೇ **ಅನೀಹತದೋಸನ್ತಿ** ಅನಪನೀತಥೂಲಕಾಳಕಂ। **ಅನಪನೀತಕಸಾವನ್ತಿ** ಅನಪಗತಸುಖುಮಕಾಳಕಂ। **ಪಹಟಮತ್ತನ್ತಿ** ಆಹಟಮತ್ತಂ।

ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಮೇವ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚಿತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಞ್ಚ ತತೋ ಚಿತ್ತತೋ ಅಧಿಕಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ **ಅಧಿಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಆಹ **"ಅಧಿಚಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪಟಿಬ್ರೂಹನವಸೇನ ಅನು ಅನು ಯುತ್ತಸ್ಸ, ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರೇಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪ್ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ ನಿಸೀದನಂ ಆದಾಯ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ವಾ ವನಸಣ್ಡೇ ವಾ ಪಬ್ಭಾರೇ ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ಹತ್ಥೇಹಿ ವಾ ಪಾದೇಹಿ ವಾ ನಿಸಜ್ಜಟ್ಠಾನತೋ ತಿಣಪಣ್ಣಾನಿ ಅಪನೇನ್ತೋಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ಅನುಯುತ್ತೋಯೇವ। ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪನ ಹತ್ಥಪಾದೇ ಧೋವಿತ್ವಾ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಭಾವನಾಯ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತಾಯಪಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಮನುಯುತ್ತೋಯೇವ ತದತ್ಥೇನಪಿ ತಂಸದ್ದವೋಹಾರತೋ। **ಚಿತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಧಮ್ಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸಮ್ಪನ್ನಚಿತ್ತೋ। **ಪಣ್ಡಿತಜಾತಿಕೋತಿ** ಪಣ್ಡಿತಸಭಾವೋ।

ಕಾಮೇ ಆರಬ್ಭಾತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಆರಬ್ಭ। ಕಾಮರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ವಾ ಕಾಮೇನ ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ**। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ,** ದೋಸೋ। ವಿಹಿಂಸನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತೇ, ವಿಹಿಂಸನಂ ವಾ ತೇಸಂ ಏತನ್ತಿ **ವಿಹಿಂಸಾ,** ಪರೇಸಂ ವಿಹೇಠನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಕರುಣಾಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಞಾತಕೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋತಿ** ಞಾತಕೇ ಆರಬ್ಭ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋ। **ಜನಪದಮಾರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಹೋ ವತ ಮಂ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋತಿ** "ಅಹೋ ವತ ಮಂ ಪರೇ ನ ಅವಜಾನೇಯ್ಯುಂ, ನ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತ್ವಾ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯುಂ, ಪಾಸಾಣಚ್ಛತ್ತಂ ವಿಯ ಗರುಂ ಕರೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕೋ। **ದಸವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿತಕ್ಕಾತಿ** ಓಭಾಸಾದಿದಸವಿಪಸ್ಸನುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನವಿತಕ್ಕಾ।

ಅವಸಿಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅವಸಿಟ್ಠಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕೋ,** ವಿಪಸ್ಸನಾಸಮಾಧಿ। **ನ ಏಕಗ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತೋ** ನ ಏಕಗ್ಗತಂ ಪತ್ತೋ। ಏಕಂ ಉದೇತೀತಿ ಹಿ **ಏಕೋದಿ,** ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅನಭಿಭೂತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಹುತ್ವಾ ಉದೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ ಏಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಏಕೋದಿಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಏಕೋದಿಭಾವೋ,** ಏಕಗ್ಗತಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ।

ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ** ಇಧ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಗೋಚರೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। **ಸುಟ್ಠು ನಿಸೀದತೀತಿ** ಸಮಾಧಿಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸನ್ನಿಸೀದೇನ್ತೋ ಸುಟ್ಠು ನಿಸೀದತಿ। **ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ** ಅಬ್ಯಗ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಸಮ್ಮಾ ಆಧಿಯತೀತಿ** ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಧಿಯತಿ।

ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸಾತಿ ಏತ್ಥ "ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅಭಿಞ್ಞಾ"ತಿ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ಪನ ಪುನ ಕಾಲಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಆಹ **"ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಪಚ್ಚನುಭವನಾದಿಕಂ **ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯನ್ತಿ** ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಸಕ್ಖೀ, ಸಕ್ಖಿನೋ ಭಬ್ಬತಾ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾ, ಸಕ್ಖಿಭವನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಕ್ಖೀ ಚ ಸೋ ಭಬ್ಬೋ ಚಾತಿ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದೀನಂ ಭಬ್ಬೋ ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಖೀತಿ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾ, ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಾದಿಭೇದೇತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಞ್ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಾನಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ **ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೯೮) -

> "ಸತಿ ಸತಿಆಯತನೇತಿ ಸತಿ ಸತಿಕಾರಣೇ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾರಣಂ? ಅಭಿಞ್ಞಾ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ವಾ, ಅವಸಾನೇ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ವಾ ಕಾರಣಂ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯಞ್ಹಿ ತಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಪಚ್ಚನುಭವನಾದಿ, ತಸ್ಸ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಕಾರಣಂ । ಅಥ ಇದ್ಧಿವಿಧಪಚ್ಚನುಭವನಾದಿ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಏವಂ ಸತಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಕಾರಣಂ। ಅವಸಾನೇ ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾಯ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ, ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವಾ ಕಾರಣಂ। ಅರಹತ್ತಞ್ಹಿ "ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಂ ತದಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯದರಿಯಾ ಏತರಹಿ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರನ್ತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫; ೩.೩೦೭) ಅನುತ್ತರೇಸು ವಿಮೋಕ್ಖೇಸು ಪಿಹಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। ಇದಞ್ಚ ಸಾಧಾರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಪನ ಅರಹತ್ತಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಾರಣಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಸುತ್ತೇ ಅರಹತ್ತಫಲವಸೇನ ಛಟ್ಠಾಭಿಞ್ಞಾ ವುತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಆಸವಾನಂ ಖಯಾತಿಆದಿ ಚೇತ್ಥ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

ಪಂಸುಧೋವಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧. ನಿಮಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩. ಏಕಾದಸಮೇ ಯೇಹಿ ಫಲಂ ನಿಮೀಯತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಪಕ್ಖಿಪಮಾನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಾನಿ **ನಿಮಿತ್ತಾನಿ**। ತೇನಾಹ **"ತೀಣಿ ಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ। **ಕಾಲೇನ ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಕಾಲ**ನ್ತಿ ಚ ಉಪಯೋಗವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ"**ತಿ। **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕಾತಬ್ಬಾ, ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪಲಕ್ಖಿತಸಮಾಧಾನಾಕಾರೋ ಸಮಾಧಿಯೇವ ಇಧ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏಕಗ್ಗತಾ ಹಿ ಇಧ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಾ"**ತಿ। **ಠಾನಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಠಾನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ವಚನಸೇಸೋ। ತಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ, ತಸ್ಸ ಸಂವತ್ತನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ** ವಾ ಮನಸಿಕರಣಂ **ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ**, ಏತಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಾರಣಂ ವಿಜ್ಜತೀ"**ತಿಆದಿ। **ಞಾಣಜವ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಪಞ್ಞಾಜವಂ।

ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುವಣ್ಣತಾಪನಯೋಗ್ಗಅಙ್ಗಾರಭಾಜನಂ ಇಧ "ಉಕ್ಕಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಙ್ಗಾರಕಪಲ್ಲ"**ನ್ತಿ। **ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸುವಣ್ಣಂ ತಪ್ಪತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಯಾದಿಯೇಯ್ಯ। **ಆಲಿಮ್ಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಆದಿಯೇಯ್ಯ, ಜಲೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ತತ್ಥ ಅಙ್ಗಾರೇ...ಪೇ॰... ಗಾಹಾಪೇಯ್ಯಾ"**ತಿ। **ಮೂಸಾಯ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತತ್ತಕೇ ವಾ ಪಕ್ಖಿಪೇಯ್ಯ। **ಉಪಧಾರೇತೀ**ತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ।

ನಿಮಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಲೋಣಕಪಲ್ಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೩. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೧೧) ೧. ಸಮ್ಬೋಧವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಪುಬ್ಬೇವಸಮ್ಬೋಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೪-೧೦೬. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುಬ್ಬೇವಾ**ತಿ ಸಮ್ಬೋಧೋ ವುಚ್ಚತಿ ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂ "ಸಾಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝಿ ಏತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಪರಭಾಗೇಯೇವಾ"**ತಿ। **ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕತೋ ಉಗ್ಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಂ ಪರಿಪಾಕಗತಂ ಪದುಮಂ ಸೂರಿಯರಸ್ಮಿಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಅವಸ್ಸಂ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಬುಜ್ಝನಕಪದುಮನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಬ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ಲದ್ಧತ್ತಾ ಅವಸ್ಸಂ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಬುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತೋತಿ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಸ್ಸೇವ...ಪೇ॰... ಆರಭನ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ"**ತಿ। ಯಾ ವಾ ಏಸಾ ಚತುಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾ ಬೋಧಿ, "ತಂ ಬೋಧಿಂ ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ ಬೋಧಿಯಂ ಸತ್ತೋ ಆಸತ್ತೋತಿಪಿ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಲಗ್ಗಸ್ಸೇವ ಸತೋ"**ತಿ।

ಅಥ ವಾ ಬೋಧೀತಿ ಞಾಣಂ "ಬುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ಬೋಧಿಮಾ ಸತ್ತೋ **ಬೋಧಿಸತ್ತೋ,** ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಯಥಾ "ಞಾಣಸತ್ತೋ"ತಿ, ಞಾಣವಾ ಪಞ್ಞವಾ ಪಣ್ಡಿತೋ ಸತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಪಾದಮೂಲೇ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಣ್ಡಿತೋವ ಸೋ ಸತ್ತೋ, ನ ಅನ್ಧಬಾಲೋತಿ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ। ಏವಂ ಗುಣವತೋ ಉಪ್ಪನ್ನನಾಮವಸೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ। ಅಸ್ಸಾದೀಯತೀತಿ **ಅಸ್ಸಾದೋ,** ಸುಖಂ। ತಞ್ಚ ಸಾತಾಕಾರಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಅಸ್ಸಾದೋತಿ ಮಧುರಾಕಾರೋ"**ತಿ। ಛನ್ದರಾಗೋ ವಿನೀಯತಿ ಚೇವ ಪಹೀಯತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ "ಛನ್ದರಾಗವಿನಯೋ ಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನಞ್ಚಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ**। ತೇನಾಹ **"ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ಇದಂ ಯೋ ಜನೋ ರಾಗಂ ವಿನೇತಿ ಪಜಹತಿ ಚ, ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ದುತಿಯತತಿಯಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪುಬ್ಬೇವಸಮ್ಬೋಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೯. ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೭-೧೧೨. ಚತುತ್ಥೇ **ಸಾಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಂ,** ಅರಿಯಫಲನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಅರಿಯಫಲ"**ನ್ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಞ್ಞತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಇತರಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನ"**ನ್ತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ವಾ ಅರಣೀಯತೋ **ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥ**ನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥೇನ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ"**ತಿ। ಪಞ್ಚಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ದುತಿಯನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೩. ದಸಮೇ **ವಿವಟ್ಟಗಾಮಿಕಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಕಮ್ಮಾನಂ। **ತದಭಿನಿವತ್ತೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ತಂ**-ಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸನಸ್ಸ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪರಾಮಾಸೋತಿ ಆಹ **"ತಂ ಅಭಿನಿವತ್ತೇತೀ"**ತಿ, ತಂ ವಿಪಾಕಂ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ನಿವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ನ ಕೇವಲಂ ವಿಪಾಕಸ್ಸೇವ ಪರಾಮಾಸೋ ತಂ-ಸದ್ದೇನ, ಅಥ ಖೋ ಛನ್ದರಾಗಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಬ್ಬಿಪಾಕಸ್ಸ ಚ

ಪರಾಮಾಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ಯದಾ ವಾ ತೇನಾ”**ತಿಆದಿ। **ತೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ** ತೇ ಛನ್ದರಾಗಟ್ಠಾನಿಯೇ ಧಮ್ಮೇ। **ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಕಿಲೇಸೇ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ವಿಭೂತಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ।

ದುತಿಯನಿದಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮ್ಬೋಧವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೨) ೨. ಆಪಾಯಿಕವಗ್ಗೋ

೧. ಆಪಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೪. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಅಪಾಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತನಸೀಲತಾಯ ಅಪಾಯೂಪಗಾ **ಆಪಾಯಿಕಾ**ತಿ ಆಹ **"ಅಪಾಯಂ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಆಪಾಯಿಕಾ"**ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಸುನಿವತ್ಥೇ ಸುಪಾರುತೇ ಸುಮ್ಭಕಪತ್ತಧರೇ ಗಾಮನಿಗಮರಾಜಧಾನೀಸು ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೇನ ಆಕಾರೇನ ತಥಾಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ "ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ"ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಂ ದೇನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿರೂಪಕೋ"**ತಿ। "ಅಹಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಗ್ಗಾದೀನಿ ಪವಿಸನ್ತೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞೋ ಹೋತಿಯೇವ, ತಥಾ ಸಙ್ಘಿಕಂ ಲಾಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ತೇಸಂ ವಾ…ಪೇ॰… ಏವಂಪಟಿಞ್ಞೋ"**ತಿ। **ಅಕ್ಕೋಸತೀ**ತಿ "ಅಸ್ಸಮಣೋಸಿ, ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞೋಸೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅಕ್ಕೋಸತಿ। **ಪರಿಭಾಸತೀ**ತಿ "ಸೋ ತ್ವಂ 'ಹೋತು, ಮುಣ್ಡಕಸಮಣೋ ಅಹ'ನ್ತಿ ಮಞ್ಞಸಿ, ಇದಾನಿ ತೇ ಅಸ್ಸಮಣಭಾವಂ ಆರೋಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ವದನ್ತೋ ಪರಿಭಾಸತಿ।

ಕಿಲೇಸಕಾಮೋಪಿ ಅಸ್ಸಾದಿಯಮಾನೋ ವತ್ಥುಕಾಮನ್ತೋಗಧೋಯೇವ, ಕಿಲೇಸಕಾಮವಸೇನ ಚ ತೇಸಂ ಅಸ್ಸಾದನಂ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನ ವತ್ಥುಕಾಮೇ ಸೇವನ್ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। **ಕಿಲೇಸಕಾಮೇನಾ**ತಿ ಕರಣತ್ಥೇ ಕರಣವಚನಂ। **ನತ್ಥಿ ದೋಸೋ**ತಿ ಅಸ್ಸಾದೇತ್ವಾ ವಿಸಯಪರಿಭೋಗೇ ನತ್ಥಿ ಆದೀನವೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಕೋಚಿ ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಾತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜನಕತಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। ಪರಿಭೋಗತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಪಾ-ಸದ್ದೋ, ಕತ್ತುಸಾಧನೋ ಚ ತಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ, ಯಥಾರುಚಿ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಿವಿತಬ್ಬತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕತ್ತುವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆಪಾಯಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುಲ್ಲಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೫. ದುತಿಯೇ ಪರೇನ ಕತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಸ್ಸ ಅನುರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿ ಅತ್ತನಿ ಕತಂ ಉಪಕಾರಂ ಉಪಕಾರತೋ ಜಾನನ್ತೋ ವೇದಿಯನ್ತೋ **ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದೀ**ತಿ ಆಹ **"ಇಮಿನಾ ಮಯ್ಹಂ ಕತ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ದುಲ್ಲಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೬. ತತಿಯೇ **ಸುಖೇನ ಮೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಯಥಾ ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಪಮಾಣಂ ಗಯ್ಹತಿ, ಏವಮೇವ "ಉದ್ಧತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಅಗುಣಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಪಮಾಣಂ ಗಯ್ಹತೀತಿ, ಸುಖೇನ ಮೇತಬ್ಬೋ। **ದುಕ್ಖೇನ ಮೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದಸ್ಸ ದುಕ್ಖೇನ ಪಮಾಣಂ ಗಯ್ಹತಿ, ಏವಮೇವ "ಅನುದ್ಧತೋ"ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತೇಹಿ ಗುಣಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ದುಕ್ಖೇನ ಪಮಾಣಂ ಗಯ್ಹತಿ, "ಅನಾಗಾಮೀ ನು ಖೋ ಖೀಣಾಸವೋ ನು ಖೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತೇನೇಸ ದುಕ್ಖೇನ ಮೇತಬ್ಬೋ। **ಪಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋ**ತೀತಿ ಯಥಾ ಆಕಾಸಸ್ಸ ನ ಸಕ್ಕಾ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ, ಏವಂ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ, ತೇನೇಸ ಪಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ **ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ**।

ಸಾರಾಭಾವೇನ ತುಚ್ಛತ್ತಾ ನಳೋ ವಿಯ ನಳೋ, ಮಾನೋತಿ ಆಹ “**ಉನ್ನಳೋತಿ ಉಗ್ಗತನಳೋ**”ತಿ, ಉಟ್ಠಿತತುಚ್ಛಮಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ತುಚ್ಛಮಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ**”ತಿ। ಮನೋ ಹಿ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋತಿ ಸದಿಸೋತಿ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸತೋ ತುಚ್ಛೋ। **ಚಾಪಲ್ಲೇನಾತಿ** ಚಪಲಭಾವೇನ, ತಣ್ಹಾಲೋಲುಪ್ಪೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುಖರೋತಿ** ಮುಖೇನ ಫರುಸೋ, ಫರುಸವಾಚೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕಿಣ್ಣವಾಚೋತಿ** ವಿಸಟವಚನೋ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಿತಾಯ ಅಪರಿಯನ್ತವಚನೋ। ತೇನಾಹ “**ಅಸಞ್ಞತವಚನೋ**”ತಿ, ದಿವಸಮ್ಪಿ ನಿರತ್ಥಕವಚನಂ ಪಲಾಪೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾರಹಿತೋತಿ** ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿರಹಿತೋ ಚಣ್ಡಸೋತೇ ಬದ್ಧನಾವಾ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಿತಕಿರಿಯೋ। **ಭನ್ತಚಿತ್ತೋತಿ** ಅನವಟ್ಠಿತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಣರುಳ್ಹವಾಲಮಿಗಸದಿಸೋ। **ವಿವಟಿನ್ದ್ರಿಯೋತಿ** ಸಂವರಾಭಾವೇನ ಗಿಹಿಕಾಲೇ ವಿಯ ಅಸಂವುತಚಕ್ಖಾದಿಇನ್ದ್ರಿಯೋ।

ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಆನೇಞ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೭. ಚತುತ್ಥೇ ಸಹ ಬ್ಯಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹಪವತ್ತನಕೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾ,** ಸಹಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಸಹಭಾವಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ**”ತಿ। “ಯಾವತಕಂ ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ನಿರಯಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿಆದಿವಚನತೋ ಅರೂಪಭವತೋ ಚುತಸ್ಸ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಭಗವತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿವರನ್ತೋ “ಸನ್ಧಾಯಭಾಸಿತಮಿದಂ ವಚನ”ನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ “**ನಿರಯಾದೀಹಿ ಅವಿಪ್ಪಮುತ್ತತ್ತಾ**”ತಿಆದಿನಾ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನತೋ ಬಲವತರಂ ಅಕುಸಲಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಇಮಿನಾ ತತೋ ಚವನ್ತಾನಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। ಅಧಿಕಂ ಪಯಸತಿ ಪಯುಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಧಿಪ್ಪಯಾಸೋ,** ಸವಿಸೇಸಂ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬಕಿರಿಯಾ। ತೇನಾಹ “**ಅಧಿಕಪ್ಪಯೋಗೋ**”ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಆನೇಞ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೮. ಪಞ್ಚಮೇ **ದಿನ್ನನ್ತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸೀಸೇನ ದಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ದಿನ್ನಸ್ಸ ಫಲಾಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತೀ**”ತಿ। ದಿನ್ನಂ ಪನ ಅನ್ನಾದಿವತ್ಥುಂ ಕಥಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಏಸ ನಯೋ “**ಯಿಟ್ಠಂ ಹುತ**”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಮಹಾಯಾಗೋತಿ** ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಂ ಮಹಾದಾನಂ। **ಪಹೇಣಕಸಕ್ಕಾರೋತಿ** ಪಾಹುನಕಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಸಕ್ಕಾರೋ। **ಫಲನ್ತಿ** ಆನಿಸಂಸಫಲಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಞ್ಚ। **ವಿಪಾಕೋತಿ** ಸದಿಸಫಲಂ। **ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಪರಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। **ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸಪಿ ಪರಲೋಕೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಇಧಲೋಕೇ ಠಿತಸ್ಸ ಕಮ್ಮುನಾ ಲದ್ಧಬ್ಬೋ ಪರಲೋಕೋ ನ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ “**ಸಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತೀ**”ತಿ। ಇಮೇ ಸತ್ತಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಭವಯೋನಿಗತಿಆದೀಸು ಠಿತಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ದ್ವಯವಿನಾಸೇನ ವಿನಸ್ಸನ್ತಿ।

ಫಲಾಭಾವವಸೇನಾತಿ ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಫಲಸ್ಸ ಅಭಾವವಸೇನ “ನತ್ಥಿ ಮಾತಾ, ನತ್ಥಿ ಪಿತಾ”ತಿ ವದತಿ, ನ ಮಾತಾಪಿತೂನಂ, ನಾಪಿ ತೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಅಭಾವವಸೇನ ತೇಸಂ ಲೋಕಪಚ್ಚಕ್ಖತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬುಳಕಸ್ಸ ವಿಯ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೋ ನಾಮ ಕೇವಲೋ, ನ ಚ ಖನಪುಬ್ಬಕೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ನತ್ಥಿ ಸತ್ತಾ ಓಪಪಾತಿಕಾ**”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ “**ಚವಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ ಸತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ವದತೀ**”ತಿ। **ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ**

ಪವೇದೇನ್ತೀತಿ ಯೇ ಇಮಞ್ಚ ಲೋಕಂ ಪರಞ್ಚ ಲೋಕಂ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ ಪವೇದೇನ್ತಿ, ತೇ ನತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಾನಂ ಅಭಾವಂ ದೀಪೇತಿ।

ವಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪದಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೭. ಅಪಣ್ಣಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೯-೧೨೦. ಛಟ್ಠೇ **ಛಹಿ ತಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಾಸಕೋ**ತಿ ಚತೂಸು ಪಸ್ಸೇಸು ಚತ್ತಾರಿ ತಲಾನಿ, ದ್ವೀಸು ಕೋಟೀಸು ದ್ವೇ ತಲಾನೀತಿ ಏವಂ ಛಹಿ ತಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪಾಸಕಕೀಳಾಪಸುತಾನಂ ಮಣಿಸದಿಸೋ ಪಾಸಕವಿಸೇಸೋ। ಸತ್ತಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಪಣ್ಣಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಪಠಮಸೋಚೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೧. ಅಟ್ಠಮೇ **ಸುಚಿಭಾವೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿವಿಗಮೇನ ಸುದ್ಧಭಾವೋ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವೋ, ಅತ್ಥತೋ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದೀನಿ।

ಪಠಮಸೋಚೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ದುತಿಯಸೋಚೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೨. ನವಮೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹೀನಸಬ್ಬಕಾಯದುಚ್ಚರಿತತಾಯ ಕಾಯೇ, ಕಾಯೇನ ವಾ ಸುಚಿ **ಕಾಯಸುಚಿ**। ತೇನಾಹ "**ಕಾಯದ್ವಾರೇ**"ತಿಆದಿ। **ಸೋಚೇಯ್ಯಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಸೋಚೇಯ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪೇತಂ। ನಿನ್ಹಾತಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಲಿಲೇನ ವಿಕ್ಖಾಲಿತಾ ಪಾಪಾ ಏತೇನಾತಿ **ನಿನ್ಹಾತಪಾಪಕೋ,** ಖೀಣಾಸವೋ। ತೇನಾಹ "**ಖೀಣಾಸವೋವ ಕಥಿತೋ**"ತಿ।

ದುತಿಯಸೋಚೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಮೋನೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೩. ದಸಮೇ ಮುನಿನೋ ಭಾವಾ **ಮೋನೇಯ್ಯಾನಿ,** ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಉಭಯಹಿತಮುನನತೋ ಮುನಿ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತೇ ಮುನಿಭಾವಕರಾ ಮೋನೇಯ್ಯಾ ಪಟಿಪದಾ ಧಮ್ಮಾ ಏವ ವುತ್ತಾ। ಮುನಿನೋ ವಾ ಏತಾನಿ **ಮೋನೇಯ್ಯಾನಿ,** ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಏವ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಕರಣಂ , "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೭; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರ) ಕಾಯಸಞ್ಞಾತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಜಾನನಂ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಸಮುದಯತೋ ಅತ್ಥಙ್ಗಮತೋ ಅಸ್ಸಾದತೋ ಆದೀನವತೋ ನಿಸ್ಸರಣತೋ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಪರಿಜಾನನತಾ, ತಥಾ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪನ ಪವತ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೋ, ತೇನ ಚ ಕಾಯೇ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಜಹನಂ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ನಿರೋಧೇತ್ವಾ ಪತ್ತಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತಿ ವಾ, ಸಬ್ಬೇ ಏತೇ ಕಾಯಮುಖೇನ ಪವತ್ತಾ ಮೋನೇಯ್ಯಪ್ಪಟಿಪದಾ ಧಮ್ಮಾ **ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ ನಾಮ**। ತಸ್ಮಾ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಕತಮಂ ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ? ತಿವಿಧಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ

ಪಹಾನಂ ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ, ತಿವಿಧಕಾಯಸುಚರಿತಮ್ಪಿ ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೪) ಪಾಳಿ ಆಗತಾ। ಇಧಾಪಿ ತೇನೇವ ಪಾಳಿನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಿವಿಧಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಪ್ಪಹಾನಂ ಕಾಯಮೋನೇಯ್ಯಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಇದಾನಿ "ಕತಮಂ ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯಂ? ಚತುಬ್ಬಿಧವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯಂ, ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಚೀಸುಚರಿತಂ, ವಾಚಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣಂ, ವಾಚಾಪರಿಞ್ಞಾ, ಪರಿಞ್ಞಾಸಹಗತೋ ಮಗ್ಗೋ, ವಾಚಾಯ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅತಿದೀಪೇನ್ತೋ **"ವಚೀಮೋನೇಯ್ಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಚೋಪನವಾಚಞ್ಚೇವ ಸದ್ದವಾಚಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ **ವಾಚಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣಂ**। ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಸಮುದಯಾದಿತೋ ಪರಿಜಾನನಂ **ವಾಚಾಪರಿಞ್ಞಾ**।

"ಕತಮಂ ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯಂ? ತಿವಿಧಮನೋದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯಂ, ತಿವಿಧಂ ಮನೋಸುಚ್ಚರಿತಂ, ಮನಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣಂ, ಮನಪರಿಞ್ಞಾ, ಪರಿಞ್ಞಾಸಹಗತೋ ಮಗ್ಗೋ, ಮನಸ್ಮಿಂ ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೋ ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಮನೋಮೋನೇಯ್ಯೇಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥಂ ಞತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಚ ಏಕಾಸೀತಿವಿಧಂ ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಞಾಣಂ **ಮನಾರಮ್ಮಣೇ ಞಾಣಂ**। ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಾದಿತೋ ಪರಿಜಾನನಂ **ಮನಪರಿಞ್ಞಾ**ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಮೋನೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಪಾಯಿಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೩) ३. ಕುಸಿನಾರವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಕುಸಿನಾರಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೨೪-೧೨೫. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ತಣ್ಹಾಗೇಧೇನ ಗಥಿತೋತಿ** ತಣ್ಹಾಬನ್ಧನೇನ ಬದ್ಧೋ। **ತಣ್ಹಾಮುಚ್ಛನಾಯಾತಿ** ತಣ್ಹಾಯ ವಸೇನ ಮುಚ್ಛಾಪತ್ತಿಯಾ। **ಮುಚ್ಛಿತೋತಿ** ಮುಚ್ಛಂ ಮೋಹಂ ಪಮಾದಂ ಆಪನ್ನೋ। **ಅಜ್ಝೋಪನ್ನೋತಿ** ಅಧಿಓಪನ್ನೋ। ತಣ್ಹಾಯ ಅಧಿಭವಿತ್ವಾ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ವಿಯ ಠಿತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಜ್ಝೋಪನ್ನೋತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೋ**"ತಿ। **ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವೀತಿ** ಗಥಿತಾದಿಭಾವೇನ ಪರಿಭೋಗೇ ಆದೀನವಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ। **ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋತಿ** ಅಯಮತ್ಥೋ ಆಹಾರಪರಿಭೋಗೇತಿ ತತ್ಥ ಪಯೋಜನಪರಿಚ್ಛೇದಿಕಾ "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ೨.೨೪; ३.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ६.೫೮; ೮.೯) ಪವತ್ತಾ ಆಹಾರಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗನಿಸ್ಸರಣಭೂತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ದುತಿಯೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಕುಸಿನಾರಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

३. ಗೋತಮಕಚೇತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೬. ತತಿಯೇ **ಸಮ್ಬಹುಲಾತಿ** ಪಞ್ಚಸತಮತ್ತಾ। ಪಞ್ಚಸತಾ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಅಪರಭಾಗೇ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮದೇಸನಂ ಸುತ್ವಾ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸಮಾನಾ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಬ್ಬಜಿತ್ವಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇಸುಂ - "ಯಂ ಯಂ ಭಗವಾ ಕಥೇತಿ, ತಂ ತಂ ಮಯಂ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಜಾನಾಮ। ಭಗವಾ ಹಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಲಿಙ್ಗಾನಿ, ನಾಮಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪದಾನಿ, ಪಠಮಾದಯೋ ಸತ್ತ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಥೇತಿ, ಏವಂ ಕಥಿತೇ ಚ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಗಣ್ಠಿಪದಂ ನಾಮ ನತ್ಥೀ"ತಿ, ತೇ ಭಗವತಿ ಅಗಾರವಾ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಮ್ಪಿ ಅಭಿಣ್ಹಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಸಮ್ಬಹುಲಾ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಬ್ಬಜಿತಾ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**"ತಿ। **ಮುಖಪಟಿಞ್ಞಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** "ಸಚ್ಚಂ ಕಿರ ತುಮ್ಹೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಸಚ್ಚಂ ಭಗವಾ"ತಿ ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ವುತ್ತಂ ಪಟಿವಚನಂ ಗಹೇತ್ವಾ। ತಞ್ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಮುಖೇನೇವ ಪಟಿಞ್ಞಾತತ್ತಾ "ಮುಖಪಟಿಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ನೇವ ಆಗತಟ್ಠಾನಂ ನ ಗತಟ್ಠಾನಂ ಅದ್ದಸಂಸು। ಕಸ್ಮಾ? ಅಞ್ಞಾಣತೋ। ತೇ ಕಿರ ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ನ ಜಾನಿಂಸು। ತೇಸಞ್ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ವಿಚಿತ್ರನಯಂ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಯುತ್ತಮ್ಪಿ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಘನಪುಥುಲೇನ ದುಸ್ಸಪಟ್ಟೇನ ಮುಖಂ ಬದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಪುರತೋ ಠಪಿತಮನುಞ್ಞಭೋಜನಂ ವಿಯ ಅಹೋಸಿ। ನನು ಚ ಭಗವಾ ಅತ್ತನಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರೇ ಞಾಪೇತುಂ ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪತ್ತೋ, ಸೋ ಕಸ್ಮಾ ಯಥಾ ತೇ ನ ಜಾನನ್ತಿ, ತಥಾ ದೇಸೇತೀತಿ? ತೇಸಂ ಮಾನಭಞ್ಜನತ್ಥಂ। ಭಗವಾ ಹಿ "ಅಭಬ್ಬಾ ಇಮೇ ಇಮಂ ಮಾನಖಿಲಂ ಅನುಪಹಚ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕಾತು"ನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸುತಪರಿಯತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಾಕುಸಲೋ ಮಾನಭಞ್ಜನತ್ಥಂ "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಮೂಲಪರಿಯಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧) ಅಭಾಸಿ।

ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ "ಮಯ್ಹಂ ಕಥಾ ನಿಯ್ಯಾತೀ"ತಿ ಮುಖಸಮ್ಪತ್ತಮೇವ ಕಥೇತೀತಿ ಚಿನ್ತಯಿಂಸೂತಿ ಇದಂ ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾನಂ ವಳಞ್ಜನಕತನ್ತಿನೀಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ ಪನ ಏವಂ ವದನ್ತಿ - ಏವಂ ಮಾನಭಞ್ಜನತ್ಥಂ

ದೇಸಿತಞ್ಚ ಪನ ತಂ ಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ "ತಂಯೇವ ಕಿರ ಪಥವಿಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ, ಸೇಖೋಪಿ ಅರಹಾಪಿ ತಥಾಗತೋಪಿ ಅಭಿಜಾನಾತಿ, ಕಿ ನಾಮಿದಂ ಕಥಂ ನಾಮಿದ"ನ್ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾ "ಪುಬ್ಬೇ ಮಯಂ ಭಗವತಾ ಕಥಿತಂ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಜಾನಾಮ, ಇದಾನಿ ಪನಿಮಸ್ಸ ಮೂಲಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ವಾ ಕೋಟಿಂ ವಾ ನ ಜಾನಾಮ ನ ಪಸ್ಸಾಮ, ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಾ ಅತುಲಾ"ತಿ ಉದ್ಧತದಾಠಾ ವಿಯ ಸಪ್ಪಾ ನಿಮ್ಮದಾ ಹುತ್ವಾ ಬುದ್ಧೂಪಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಞ್ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಗಮಂಸು। ತೇನ ಸಮಯೇನ ಧಮ್ಮಸಭಾಯಂ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಅಹೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಆನುಭಾವೋ, ತೇ ನಾಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಬ್ಬಜಿತಾ ತಥಾ ಮಾನಮದಮತ್ತಾ ಭಗವತಾ ಮೂಲಪರಿಯಾಯದೇಸನಾಯ ನಿಹತಮಾನಾ ಕತಾ"ತಿ ಕಥಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇಸುಂ। ತಂ ಸುತ್ವಾ ಭಗವಾ "ನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇದಾನೇವ, ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಅಹಂ ಏವಂ ಇಮೇ ಮಾನಪಗ್ಗಹಿತಸೀಸೇ ಚರನ್ತೇ ನಿಹತಮಾನೇ ಅಕಾಸಿ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಅತೀತಂ ಆಹರನ್ತೋ "ಭೂತಪುಬ್ಬಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞತರೋ ದಿಸಾಪಾಮೋಕ್ಖೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬಾರಾಣಸಿಯಂ ಪಟಿವಸತಿ ತಿಣ್ಣಂ ವೇದಾನಂ ಪಾರಗೂ ಸನಿಘಣ್ಡುಕೇಟುಭಾನಂ ಸಾಕ್ಖರಪ್ಪಭೇದಾನಂ ಇತಿಹಾಸಪಞ್ಚಮಾನಂ ಪದಕೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೋ ಲೋಕಾಯತಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಸು ಅನವಯೋ, ಸೋ ಪಞ್ಚಮತ್ತಾನಿ ಮಾಣವಕಸತಾನಿ ಮನ್ತೇ ವಾಚೇತಿ। ಪಣ್ಡಿತಮಾಣವಕಾ ಬಹುಞ್ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಿ ಲಹುಞ್ಚ, ಸುಟ್ಠು ಚ ಉಪಧಾರೇನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಜಾತಕಂ ಕಥೇಸಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ "ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಮಯಂ ಮಾನೇನೇವ ಉಪಹತಾ"ತಿ ಭಿಯ್ಯೋಸೋಮತ್ತಾಯ ನಿಹತಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಾಯಣಾ ಅಹೇಸುಂ। ತತೋ ಭಗವಾ ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಜನಪದಚಾರಿಕಂ ಚರನ್ತೋ ವೇಸಾಲಿಂ ಪತ್ವಾ ಗೋತಮಕೇ ಚೇತಿಯೇ ವಿಹರನ್ತೋ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚಸತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಞಾಣಪರಿಪಾಕಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಇದಂ ಗೋತಮಕಸುತ್ತಂ ಕಥೇಸಿ। ಇದಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಸುತ್ವಾ ತೇ ಪಞ್ಚಸತಾ ಭಿಕ್ಖೂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆಸನೇ ಸಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿಂಸೂತಿ।

ಅಭಿಞ್ಞಾಯಾತಿ ಕುಸಲಾದಿಭೇದಂ ಖನ್ಧಾದಿಭೇದಞ್ಚ ದೇಸೇತಬ್ಬಂ ಧಮ್ಮಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಞ್ಚ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿಯಾಧಿಮುತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ, ತಸ್ಸ ಚ ನೇಸಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಮೇ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನೀತಿ**ಆದಿ ಪನೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನ್ತಿ** ಸಕಾರಣಂ, ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ವಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಾ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಹೇತೂದಾಹರಣಸಹಿತಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಾಗಾದೀನಂ ಪಟಿಹರಣಂ ಪಟಿಹಾರಿಯಂ, ತದೇವ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ, ಸಹ ಪಾಟಿಹಾರಿಯೇನಾತಿ **ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ**। ರಾಗಾದಿಪ್ಪಟಿಸೇಧನವಸೇನೇವ ಹಿ ಸತ್ಥಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ। ತೇನಾಹ "**ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಹರಣೇನ ಸಪ್ಪಾಟಿಹಾರಿಯಮೇವ ಕತ್ವಾ**"ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ಯಥಾರಹಂ ಇದ್ಧಿಆದೇಸನಾನುಸಾಸನಿಪಾಟಿಹಾರಿಯಸಹಿತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನಿಪಾಟಿಹಾರಿಯರಹಿತಾ ದೇಸನಾ ನತ್ಥೀತಿ ಕತ್ವಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಗೋತಮಕಚೇತಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಭರಣ್ಡುಕಾಲಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೭. ಚತುತ್ಥೇ **ಆಳಾರಕಾಲಾಮಕಾಲೇತಿ** ಆಳಾರಕಾಲಾಮಾನಂ ಧರಮಾನಕಾಲೇ। **ಪರಿಞ್ಞನ್ತಿ** ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ನ ಇತರಾ। ತೇನಾಹ "**ಪರಿಞ್ಞಾ ನಾಮ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ**"ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮೋ ಸತ್ಥಾ ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ದುತಿಯೋ ಅರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ, ತತಿಯೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ **ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ** (ಪು॰ ಪ॰ ೧೨೦) –

"ಯ್ವಾಯಂ ಸತ್ಥಾ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ರೂಪಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ವೇದನಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಲಾಭೀ ಸತ್ಥಾ ತೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯ್ವಾಯಂ ಸತ್ಥಾ ಕಾಮಾನಞ್ಚ

ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ರೂಪಾನಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ನ ವೇದನಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಅರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಲಾಭೀ ಸತ್ಥಾ ತೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯ್ವಾಯಂ ಸತ್ಥಾ ಕಾಮಾನಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ರೂಪಾನಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ವೇದನಾನಞ್ಚ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಸತ್ಥಾ ತೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"ತಿ।

ತತ್ಥ ತಿತ್ಥಿಯಾ ಸಮಯಂ ಜಾನನ್ತಾ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯುಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವದಮಾನಾ। ರೂಪಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯುಂ ಅರೂಪರಾಗಂ ವದಮಾನಾ। ವೇದನಾಪರಿಞ್ಞಂ ಪಞ್ಞಾಪೇಯ್ಯುಂ ಅಸಞ್ಞಾರಾಗಂ ವದಮಾನಾ। ತೇ ಪನ "ಇದಂ ನಾಮ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಅಯಂ ರೂಪಭವೋ, ಅಯಂ ಅಸಞ್ಞಾಭವೋ"ತಿಪಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ತೇ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾಪಿ ಕೇವಲಂ "ಪಞ್ಞಾಪೇಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾಗತೋ ಪನ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ರೂಪವೇದನಾನಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। ಏವಮೇತ್ಥ ದ್ವೇ ಜನಾ ಬಾಹಿರಕಾ, ಏಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ತಯೋ ಸತ್ಥಾರೋ ನಾಮ।

ಭರಣ್ಡುಕಾಲಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಹತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೮. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾ, ವಿಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಖಯೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ನಿಕ್ಖನ್ತೋ ಪಠಮೋ ಯಾಮೋ"**ತಿ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತತರೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತತರೋ। ತಾದಿಸೋ ಚ ಸುನ್ದರೋ ಭದ್ದಕೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರೇ ದಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಕೋ**ತಿ ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ ಕತಮೋ? **ಮೇ**ತಿ ಮಮ। **ಪಾದಾನೀ**ತಿ ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **ಯಸಸಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಅಭಿರೂಪೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾ**ತಿ ದಸ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ, ಚನ್ದೋ ವಿಯ ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿರೂಪೇ**ತಿ ಉಳಾರರೂಪೇ ಸಮ್ಪನ್ನರೂಪೇ। **ಅಬ್ಭನುಮೋದನೇ**ತಿ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ । **ಇಧ ಪನಾ**ತಿ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದೇ। **ತೇನಾ**ತಿ ಸುನ್ದರಪರಿಯಾಯತ್ತಾ। ಖಯೇ ವಾ ಇಧ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತೇನ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯ ರತ್ತಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ರೂಪಾಯತನಾದೀಸೂತಿ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅಕ್ಖರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ**ತಿ ಸುವಣ್ಣಚ್ಛವೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಛವಿಯ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಕಞ್ಚನಸನ್ನಿಭತ್ತಚೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೯; ಸು॰ ನಿ॰ ೫೫೮)। **ಸಞ್ಞಾಳ್ಹಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಾ, ಗನ್ಥಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಣ್ಣಾ**ತಿ ಗುಣವಣ್ಣಾತಿ ಆಹ **"ಥುತಿಯ"**ನ್ತಿ, ಥೋಮನಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕುಲವಗ್ಗೇ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಾದಿಕುಲಕೋಟ್ಠಾಸೇ। ತತ್ಥ "ಅಚ್ಛೋ ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಣ್ಣಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ವಣ್ಣೋ,** ಛವಿ। ವಣ್ಣನಟ್ಠೇನ ಅಭಿತ್ಥವಟ್ಠೇನ **ವಣ್ಣೋ,** ಥುತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬತೋ ಠಪೇತಬ್ಬತೋ **ವಣ್ಣೋ,** ಖತ್ತಿಯಾದಿಕುಲವಗ್ಗೋ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಞಾಪೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ಞಾಪಕಕಾರಣಂ। ವಣ್ಣನತೋ ಥೂಲರಸ್ಸಾದಿಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ **ವಣ್ಣೋ,** ಸಣ್ಠಾನಂ। ಮಹನ್ತಂ ಖುದ್ದಕಂ ಮಜ್ಝಿಮನ್ತಿ ವಣ್ಣೇತಬ್ಬತೋ ಪಮಿತಬ್ಬತೋ **ವಣ್ಣೋ,** ಪಮಾಣಂ। ವಣ್ಣೀಯತಿ ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸೀಯತೀತಿ **ವಣ್ಣೋ,** ರೂಪಾಯತನನ್ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವಣ್ಣಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸೋ**ತಿ ವಣ್ಣಸದ್ದೋ। **ಛವಿಯಾ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ರೂಪಾಯತನೇ ಗಯ್ಹಮಾನಸ್ಸಪಿ ಛವಿಮುಖೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ। ಛವಿಗತಾ ಪನ ವಣ್ಣಧಾತು ಏವ "ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ವಣ್ಣಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಅಪರೇ।

ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಏಕದೇಸಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ನಿರವಸೇಸತೋವ ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಅನವಸೇಸತಾ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ**ತಿ **ಕಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ ನಿಪಾತೋ ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ, "ಕೇವಲಂ"ಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಲಸದ್ದೋ ಚ ಬಹುಲವಾಚೀತಿ ಆಹ **"ಯೇಭುಯ್ಯತಾ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಈಸಕಂ ಅಸಮತ್ತಂ ಕೇವಲಂ ಕೇವಲಕಪ್ಪ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಅನವಸೇಸತ್ಥೋ ಏತ್ಥ ಕೇವಲಸದ್ದೋ ಸಿಯಾ, ಅನತ್ಥನ್ತರೇನ ಪನ ಕಪ್ಪಸದ್ದೇನ ಪದವಡ್ಢನಂ ಕತಂ "ಕೇವಲಾ ಏವ ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ"ತಿ। ತಥಾ ವಾ ಕಪ್ಪನೀಯತ್ತಾ ಪಞ್ಞಪೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಕೇವಲಕಪ್ಪಾ। **ಅಬ್ಯಾಮಿಸ್ಸತಾ** ವಿಜಾತಿಯೇನ ಅಸಙ್ಕರೋ ಸುದ್ಧತಾ। **ಅನತಿರೇಕತಾ** ತಂಪರಮತಾ ವಿಸೇಸಾಭಾವೋ। **ಕೇವಲಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇವಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿವಿತ್ತತ್ತಾ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅಧಿಗತಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕೇವಲೀ,** ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧೋ ಖೀಣಾಸವೋ।

ಕಪ್ಪ-ಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಓಕಪ್ಪನಿಯಪದೇ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಓಕಪ್ಪಸದ್ದಮತ್ತಂ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಪ್ಪಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೇ ಓಕಪ್ಪನಿಯಪದಂ ಅನಿದಸ್ಸನಮೇವ ಸಿಯಾ। **ಸಮಣಕಪ್ಪೇಹೀ**ತಿ ವಿನಯಸಿದ್ಧೇಹಿ ಸಮಣವೋಹಾರೇಹಿ। **ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ। **ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ನಾಮಂ। ನಾಮಞ್ಹೇತಂ ತಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ, ಯದಿದಂ ಕಪ್ಪೋತಿ। **ಕಪ್ಪಿತಕೇಸಮಸ್ಸೂ**ತಿ ಕತ್ತರಿಯಾ ಛೇದಿತಕೇಸಮಸ್ಸು। **ದ್ವಙ್ಗುಲಕಪ್ಪೋ**ತಿ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಾಯ ದ್ವಙ್ಗುಲತಾವಿಕಪ್ಪೋ। **ಲೇಸೋ**ತಿ ಅಪದೇಸೋ। ಅನವಸೇಸಂ ಫರಿತುಂ ಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಓಭಾಸಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ಏಕದೇಸಫರಣಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ, ಅಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಫರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಮನ್ತತ್ಥೋ ಕಪ್ಪಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ "**ಅನವಸೇಸಂ ಸಮನ್ತತೋ**"ತಿ।

ಆಭಾಯ ಫರಿತ್ವಾತಿ ವತ್ಥಮಾಲಾಲಙ್ಕಾರಸರೀರಸಮುಟ್ಠಿತಾಯ ಆಭಾಯ ಫರಿತ್ವಾ। ದೇವತಾನಞ್ಹಿ ಸರೀರೋಭಾಸಂ ದ್ವಾದಸಯೋಜನಮತ್ತಂ ಠಾನಂ। ತತೋ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಫರಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಥಾ ವತ್ಥಾಭರಣಾದಿಸಮುಟ್ಠಿತಾ ಪಭಾ।

ಹತ್ಥಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಕಟುವಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೬. ಛಟ್ಠೇ ಗಾವೀನಂ ಕಯವಿಕ್ಕಯವಸೇನ ಯೋಗೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಯೋಗೋ, ಕಯವಿಕ್ಕಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಗಾವೀಹಿ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ವಾ ಗೋಯೋಗೋ, ಗಾವೀನಂ ವಿಕ್ಕಯಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ಜಾತೋ ಪಿಲಕ್ಖರುಕ್ಖೋ **ಗೋಯೋಗಪಿಲಕ್ಖೋ,** ತಸ್ಮಿಂ। ಸಮೀಪತ್ಥೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ತೇನಾಹ "**ಗಾವೀನಂ ವಿಕ್ಕಯಟ್ಠಾನೇ ಉಟ್ಠಿತಪಿಲಕ್ಖಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ**"ತಿ। ರಿತ್ತೋ ಅಸ್ಸಾದೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ರಿತ್ತಸ್ಸಾದೋ**। ತೇನಾಹ "**ಝಾನಸುಖಾಭಾವೇನ ರಿತ್ತಸ್ಸಾದ**"ನ್ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಕಟುವಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದುತಿಯಅನುರುದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೭. ಅಟ್ಠಮೇ **ಇದಂ ತೇ ಮಾನಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಾನಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। **ಇದ**ನ್ತಿ ಚ ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ಆಹ "**ಅಯಂ ತೇ ನವವಿಧೇನ ವಡ್ಢಿತಮಾನೋ**"ತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ದುತಿಯಅನುರುದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೮. ನವಮೇ **ಅಸಾಧಾರಣಸಿಕ್ಖಾಪದ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂಯೇವ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಂ **ಸಾಧಾರಣಸಿಕ್ಖಾಪದ**ನ್ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಞ್ಚ ಸಾಧಾರಣಂ ಉಭತೋಪಞ್ಞತ್ತಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ।

ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೩. ದಸಮೇ **ಥಿರಟ್ಠಾನತೋತಿ** ಥಿರಟ್ಠಾನತೋವ। ಪಾಸಾಣೇ ಲೇಖಸದಿಸಾ ಪರಾಪರಾಧನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಕೋಧಲೇಖಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ ಪಾಸಾಣಲೇಖೂಪಮಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಪಾಸಾಣಲೇಖೂಪಮೋತಿ** ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ಇತರೇಪಿ। **ಅನುಸೇತೀತಿ** ಅಪ್ಪಹೀನತಾಯ ಅನುಸೇತಿ। **ನ ಖಿಪ್ಪಂ ಲುಜ್ಜತೀತಿ** ನ ಅನ್ತರಾ ನಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನೇವ ನಸ್ಸನತೋ। **ಏವಮೇವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸಪಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಕೋಧೋ ನ ಅನ್ತರಾ ಪುನದಿವಸೇ ವಾ ಅಪರದಿವಸೇ ವಾ ನಿಟ್ಠಾತಿ, ಅದ್ಧನಿಯೋ ಪನ ಹೋತಿ, ಮರಣೇನೇವ ನಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಕ್ಖಳೇನಾತಿ** ಅತಿಕಕ್ಖಳೇನ ಧಮ್ಮಚ್ಛೇದಕೇನ ಥದ್ಧವಚನೇನ। **ಸಂಸನ್ದತೀತಿ** ಏಕೀಭವತಿ। **ಸಮ್ಮೋದತೀತಿ** ನಿರನ್ತರೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಥ ವಾ **ಸನ್ಧಿಯತೀತಿ** ಠಾನಗಮನಾದೀಸು ಕಾಯಕಿರಿಯಾಸು ಕಾಯೇನ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಿಲತಣ್ಡುಲಾ ವಿಯ ಮಿಸ್ಸೀಭಾವಂ ಉಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಂಸನ್ದತೀತಿ** ಚಿತ್ತಕಿರಿಯಾಸು ಚಿತ್ತೇನ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಖೀರೋದಕಂ ವಿಯ ಏಕೀಭಾವಂ ಉಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಮೋದತೀತಿ** ಉದ್ದೇಸಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಸು ವಚೀಕಿರಿಯಾಸು ವಾಚಾಯ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿಪ್ಪವಾಸಾಗತೋಪಿ ಪಿಯಸಹಾಯಕೋ ವಿಯ ಪಿಯತರಭಾವಂ ಉಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಕಿಚ್ಚಕರಣೀಯೇಸು ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆದಿತೋವ ಏಕಕಿರಿಯಾಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೋ **ಸನ್ಧಿಯತಿ,** ಯಾವ ಮಜ್ಝಾ ಪವತ್ತನ್ತೋ **ಸಂಸನ್ದತಿ,** ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಅನಿವತ್ತನ್ತೋ **ಸಮ್ಮೋದತೀತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಲೇಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕುಸಿನಾರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೪) ೪. ಯೋಧಾಜೀವವಗ್ಗೋ

೧. ಯೋಧಾಜೀವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೪. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಯುಜ್ಝನಂ ಯೋಧೋ, ಸೋ ಆಜೀವೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಯೋಧಾಜೀವೋ**। ಯುದ್ಧಮುಪಜೀವತೀತಿ ವಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ಯೋಧಾಜೀವೋ**ತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಯುದ್ಧಂ ಉಪಜೀವತೀತಿ ಯೋಧಾಜೀವೋ"**ತಿ। **ಸಹ...ಪೇ॰... ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅಭಿಸಮಯವಸೇನ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖೇನ ಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸತಿ।

ಯೋಧಾಜೀವಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೫. ದುತಿಯೇ **ಅಪ್ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನೀತಾ**ತಿ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರೂಪಂ ನಿಚ್ಚಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾವಸೇನೇವ ವಿನೀತಪರಿಸಾ। **ದುಬ್ಬಿನೀತಪರಿಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖೇನ ವಿನೀತಪರಿಸಾ। **ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ವಿನೀತಾ**ತಿ "ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ವಿನೀತಾ। **ಸುವಿನೀತಪರಿಸಾ**ತಿ ಸುಖೇನ ವಿನೀತಪರಿಸಾ। ಅನುಮತಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ವಿನಯನಞ್ಹಿ ನ ದುಕ್ಕರಂ ಹೋತಿ।

ಪರಿಸಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಉಪ್ಪಾದಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೭. ಚತುತ್ಥೇ **ಉಪ್ಪಾದಾ ವಾ ತಥಾಗತಾನ**ನ್ತಿ ತಥಾಗತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇಪಿ ವೇನೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವೋ ನ ತಥಾಗತುಪ್ಪಾದಾಯತ್ತೋ, ಅಥ ಖೋ ತಥಾಗತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇಪಿ ಅನುಪ್ಪಾದೇಪಿ ಹೋತಿಮೇವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಠಿತಾವ ಸಾ ಧಾತೂ**ತಿ ಠಿತೋ ಏವ ಸೋ ಅನಿಚ್ಚಸಭಾವೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವತೋ ನ ಕದಾಚಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ನ ಹೋತಿ। ಕಾಮಂ ಅಸಙ್ಖತಾ ವಿಯ ಧಾತು ನ ನಿಚ್ಚೋ ಸೋ ಸಭಾವೋ, ತಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕೋಯೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಅಪರೋ ನಯೋ – **ಠಿತಾವ ಸಾ ಧಾತೂ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಏಸಾ ಧಾತು ಏಸ ಸಭಾವೋ ತಥಾಗತಾನಂ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಉದ್ಧಞ್ಚ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಯಮಾನೋ ನ ತಥಾಗತೇಹಿ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ಠಿತಾವ ಸಾ ಧಾತು, ಕೇವಲಂ ಪನ ಸಯಮ್ಭುಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝನತೋ "ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪವೇದನತೋ ಚ ತಥಾಗತೋ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾಮೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಅಪುಬ್ಬಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಠಿತಾವ ಸಾ ಧಾತೂ"**ತಿ।

ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ। **ಅಭಿಸಮೇತೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಮಾಗಚ್ಛತಿ। **ಆಚಿಕ್ಖತೀ**ತಿ ಕಥೇತಿ। **ದೇಸೇತೀ**ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಞ್ಞಾಪೇತೀ**ತಿ ಜಾನಾಪೇತಿ। **ಪಟ್ಠಪೇತೀ**ತಿ ಞಾಣಮುಖೇ ಠಪೇತಿ। **ವಿವರತೀ**ತಿ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿಭಜತೀ**ತಿ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉತ್ತಾನೀಕರೋತೀ**ತಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋತಿ।

ಅಥ ವಾ **ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಬುಜ್ಝತಿ, ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ತತೋ ಏವ **ಅಭಿಸಮೇತಿ** ಅಭಿಮುಖಂ ಸಮಾಗಚ್ಛತಿ। ಆದಿತೋ ಕಥೇನ್ತೋ **ಆಚಿಕ್ಖತಿ,** ಉದ್ದಿಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಮೇವ ಉದ್ದೇಸಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇನ್ತೋ **ದೇಸೇತಿ**। ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಮತ್ಥಂ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪೇನ್ತೋ **ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ**। ಪಕಾರೇಹಿ ಏತಮತ್ಥಂ ಪತಿಟ್ಠಪೇನ್ತೋ **ಪಟ್ಠಪೇತಿ**। ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಪಟಿನಿದಸ್ಸನವಸೇನ **ವಿವರತಿ ವಿಭಜತಿ**। ವಿವಟಂ ವಿಭತ್ತಞ್ಚ ಅತ್ಥಂ ಹೇತೂದಾಹರಣದಸ್ಸನೇಹಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ **ಉತ್ತಾನೀಕರೋತಿ**।

ಉಪ್ಪಾದಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೧೦. ಕೇಸಕಮ್ಬಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩೮-೧೪೩. ಪಞ್ಚಮೇ **ತನ್ತಾವುತಾನಂ ವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಇದಂ "ಯಾನಿ ಕಾನಿಚೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಸಾಮಿವಚನ**"ನ್ತಿ। **ವಾಯಿತಾನ**ನ್ತಿ ವೀತಾನಂ। **ಲಾಮಕೋ**ತಿ ನಿಹೀನೋ, **ಮಕ್ಖಲಿ ಮೋಘಪುರಿಸೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಕ್ಖಲೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ನಾಮಂ। ತಂ ಕಿರ ಸಕದ್ದಮಾಯ ಭೂಮಿಯಾ ತೇಲಘಟಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ, "ತಾತ, ಮಾ ಖಲೀ"ತಿ ಸಾಮಿಕೋ ಆಹ। ಸೋ ಪಮಾದೇನ ಖಲಿತ್ವಾ ಪತಿತ್ವಾ ಸಾಮಿಕಸ್ಸ ಭಯೇನ ಪಲಾಯಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ಸಾಮಿಕೋ ಉಪಧಾವಿತ್ವಾ ನಂ ದುಸ್ಸಕಣ್ಣೇ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ, ಸಾಟಕಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಅಚೇಲಕೋ ಹುತ್ವಾ ಪಲಾಯಿ। ಸೋ ಪಣ್ಣೇನ ವಾ ತಿಣೇನ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತುಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತೋ ಜಾತರೂಪೇನೇವ ಏಕಂ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ಮನುಸ್ಸಾ ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಮಣೋ ಅರಹಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ನತ್ಥಿ ಇಮಿನಾ ಸದಿಸೋ"ತಿ ಪೂವಭತ್ತಾದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। ಸೋ "ಮಯ್ಹಂ ಸಾಟಕಂ ಅನಿವತ್ಥಭಾವೇನ ಇದಂ ಉಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಾಟಕಂ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ನ ನಿವಾಸೇಸಿ, ತದೇವ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅಗ್ಗಹೇಸಿ। ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಪೀತಿ ಪಞ್ಚಸತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಪಬ್ಬಜಿಂಸು। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಮಕ್ಖಲಿ ಮೋಘಪುರಿಸೋ"ತಿ। ಛಟ್ಠಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ ಏವ।

ಕೇಸಕಮ್ಬಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೧-೧೩. ಪಠಮಮೋರನಿವಾಪಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೪-೧೪೬. ಏಕಾದಸಮೇ ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮತಾಯ ಖಯವಯಸಙ್ಖಾತಂ ಅನ್ತಂ ಅತೀತಾತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಾ, ಏವಂ ಅಪರಿಹಾಯನಸಭಾವತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಾ ನಿಟ್ಠಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತನಿಟ್ಠೋ**। ತೇನಾಹ "**ಅನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತನಿಟ್ಠೋ**"ತಿಆದಿ। ನ ಹಿ ಪಟಿವಿದ್ಧಸ್ಸ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸನಂ ಕುಪ್ಪನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। **ಧುವನಿಟ್ಠೋ**ತಿ ಸತತನಿಟ್ಠೋ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಯೋಗಕ್ಖೇಮೀ,** ನಿಚ್ಚಯೋಗಕ್ಖೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ವುಸಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಅವಿಹಾಯನಸಭಾವತ್ತಾ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ,** ನಿಚ್ಚಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಪರಿಯೋಸಾನಂ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಚ । ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಪರಿಯೋಸಾನಮಸ್ಸಾತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಯೋಸಾನೋ**। ದ್ವಾದಸಮತೇರಸಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಠಮಮೋರನಿವಾಪಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯೋಧಾಜೀವವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೪೭-೧೫೬. ಮಙ್ಗಲವಗ್ಗೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

(೧೬) ೬. ಅಚೇಲಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೫೭-೧೬೩. ಇತೋ ಪರೇಸು ಪನ ಸುತ್ತಪದೇಸು **“ಗಾಳ್ಹಾ”**ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ **“ಕಕ್ಖಳಾ”**ತಿ ಆಹ। ಕಕ್ಖಳಚಾರೋ ಚಸ್ಸಾ ನ ಲೂಖಸಭಾವೋ। ಅಥ ಖೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಥಿರಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಲೋಭವಸೇನ ಥಿರಗ್ಗಹಣಾ”**ತಿ। **ಅಗಾಳ್ಹಾ ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ವಾ ಕಾಮಾನಂ ಓಗಾಹನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಕಾಮಸುಖಾನುಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಜ್ಝಾಮಾ ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ಕಾಯಸ್ಸ ನಿಜ್ಝಾಪನವಸೇನ ಖೇಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಚ್ಚೇಲೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಚೇಲೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಚೇಲೋ। ನಗ್ಗಿಯವತಸಮಾದಾನೇನ **ನಗ್ಗೋ**। **ಠಿತಕೋವ ಉಚ್ಚಾರಂ ಕರೋತೀ**ತಿಆದಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ವಮಿತ್ವಾ ಮುಖವಿಕ್ಖಾಲನಾದಿಆಚಾರಸ್ಸಪಿ ತೇನ ವಿಸ್ಸಟ್ಠತ್ತಾ। **ಜಿವ್ಹಾಯ ಹತ್ಥಂ ಅಪಲೇಖತಿ** ಅವಲೇಖತಿ ಉದಕೇನ ಅಧೋವನತೋ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। “ಏಹಿ, ಭದನ್ತೇ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಉಪಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ವಿಧಿ ಏಹಿಭದನ್ತೋ, ತಂ ಚರತೀತಿ ಏಹಿಭದನ್ತಿಕೋ, ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ನ ಏಹಿಭದನ್ತಿಕೋ**। **ನ ಕರೋತಿ** “ಸಮಣೇನ ನಾಮ ಪರಸ್ಸ ವಚನಕರೇನ ನ ಭವಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ।

ಪುರೇತರನ್ತಿ ತಂ ಠಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಗಮನತೋ ಪುರೇತರಂ। ತಂ ಕಿರ ಸೋ “ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಯದಿಚ್ಛಕಾ ಏವ ಭಿಕ್ಖಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಕತಂ** ಮಮ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಬಹೂ ಖುದ್ದಕಾ ಪಾಣಾ ಸಙ್ಘಾತಂ ಆಪಾದಿತಾತಿ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ನಿಮನ್ತನಂ ನ ಸಾದಿಯತಿ** ಏವಂ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ಕುಮ್ಭಿ ಆದೀಸುಪಿ ಸೋ ಸತ್ತಸಞ್ಞೀತಿ ಆಹ **“ಕುಮ್ಭಿ-ಕಳೋಪಿಯೋ”**ತಿಆದಿ। **ಕಬಳನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಉಟ್ಠಿತಸ್ಸ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಕಬಳನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ। ಗಾಮಸಭಾಗಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ಕಿತ್ತೇನ್ತಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸಙ್ಕಿತ್ತಿ,** ಯಥಾಸಂಹತತಣ್ಡುಲಾದಿಸಞ್ಚಯೋ। **ಮಾನುಸಕಾ**ನೀತಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಕರಾ ಮನುಸ್ಸಾ।

ಸುರಾಪಾನಮೇವಾತಿ ಮಜ್ಜಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಾಯ ಸುರಾಯ ಪಾನಮೇವ। ಸುರಾಗಹಣೇನೇವೇತ್ಥ ಮೇರಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಏಕಾಗಾರಮೇವ ಉಞ್ಛತೀತಿ **ಏಕಾಗಾರಿಕೋ**। ಏಕಾಲೋಪೇನೇವ ವತ್ತತೀತಿ **ಏಕಾಲೋಪಿಕೋ**। ದೀಯತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ದತ್ತಿ,** ದ್ವತ್ತಿಆಲೋಪಮತ್ತಗ್ಗಾಹಿ ಖುದ್ದಕಂ ಭಿಕ್ಖಾದಾನಭಾಜನಂ। ತೇನಾಹ **“ಖುದ್ದಕಪಾತೀ”**ತಿ। ಅಭುಞ್ಜನವಸೇನ ಏಕೋ ಅಹೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಏಕಾಹಿಕೋ, ಆಹಾರೋ, ತಂ **ಏಕಾಹಿಕಂ**। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಏಕದಿವಸಂ ಲಙ್ಘಕೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಏಕಾದಿವಸನ್ತರಿಕ”**ನ್ತಿ। **ದ್ವಾಹಿಕ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏಕಾಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ **ಏಕಾಹವಾರೋ,** ತಂ ಏಕಾಹಿಕಮೇವ ಅತ್ಥತೋ। ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ದ್ವೀಹಂ ಭುಞ್ಜನಂ **ದ್ವೀಹವಾರೋ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಕ್ಕಟ್ಠೋ ಪನ ಪರಿಯಾಯಭತ್ತಭೋಜನಿಕೋ ದ್ವೀಹಂ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಾಹಮೇವ ಭುಞ್ಜತಿ। ಸೇಸದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮವಸೇನೇವ ಉಕ್ಕುಟಿಕವತಾನುಯೋಗೋತಿ ಆಹ **“ಉಕ್ಕುಟಿಕವೀರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ”**ತಿ। **ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ, ಸರೀರದುಕ್ಖಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸರೀರಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಅತ್ತಸದ್ದೋ “ಅತ್ತನ್ತಪೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೩) ವಿಯ। **ದ್ವೇ ಅನ್ತೇ**ತಿ ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋ, ಉಭೋ ಲಾಮಕಪಟಿಪತ್ತಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಾಮಕಮ್ಪಿ ಹಿ ಅನ್ತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ “ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಇತಿವು॰ ೯೧), ಕೋಟ್ಠಕೋ ಅನ್ತೋ”ತಿ ಏವಮಾದೀಸು। ಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪದಾಯ ಉಪ್ಪಥಭಾವೇನ ಅಮನೀಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ **ಅನ್ತಾ**। ತತೋ ಏವ ಲಾಮಕಾ।

ಅಚೇಲಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪೇಯ್ಯಾಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೬೪-೧೮೪. ಸಮನುಞ್ಞೋತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಕತಾನುಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಮಾನಜ್ಝಾಸಯೋ**"ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ತಿಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೇ

ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತ-ಟೀಕಾ

೧. ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

೧. ಭಣ್ಡಗಾಮವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಅನುಬುದ್ಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧-೨. ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಅನುಬೋಧೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ಞಾಣಂ, ಪಟಿವೇಧೋ ಅನುಬೋಧೇನ ಅಭಿಸಮಯೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಬೋಧಪುಬ್ಬಕೋ ಪಟಿವೇಧೋ ಅನುಬೋಧೇನ ವಿನಾ ನ ಹೋತಿ। ಅನುಬೋಧೋ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೋ ಪಟಿವೇಧಸಮ್ಬದ್ಧೋ, ತದುಭಯಾಭಾವಹೇತುಕಞ್ಚ ವಟ್ಟೇ ಸಂಸರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ ಪಾಳಿಯಂ ''ಅನನುಬೋಧಾ...ಪೇ॰... ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚಾ''ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಭವತೋ ಭವನ್ತರೂಪಗಮನಂ **ಸನ್ಧಾವನಂ,** ಅಪರಾಪರಂ ಚವನೂಪಪಜ್ಜನವಸೇನ ಸಞ್ಚರಣಂ **ಸಂಸರಣ**ನ್ತಿ ಆಹ **''ಭವತೋ''**ತಿಆದಿ। ಸನ್ಧಾವಿತಸಂಸರಿತಪದಾನಂ ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **''ಮಯಾ ಚ ತುಮ್ಹೇಹಿ ಚಾ''**ತಿ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಹದಯೇ ಕತ್ವಾ **''ಮಮಞ್ಚೇವ ತುಮ್ಹಾಕಞ್ಚಾ''**ತಿ ಯಥಾರುತವಸೇನೇವ ವುತ್ತಂ । ದೀಘರಜ್ಜುನಾ ಬದ್ಧಸಕುಣಂ ವಿಯ ರಜ್ಜುಹತ್ಥೋ ಪುರಿಸೋ ದೇಸನ್ತರಂ ತಣ್ಹಾರಜ್ಜುನಾ ಬದ್ಧಂ ಸತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋ ಭವನ್ತರಂ ನೇತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಭವನೇತ್ತಿ**। ತೇನಾಹ **''ಭವರಜ್ಜೂ''**ತಿಆದಿ।

ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಕರೋತಿ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಕಸನ್ತಾನೇ ಪರಸನ್ತಾನೇ ಚ ವಿನಾಸಕರೋ ಅಭಾವಕರೋ। ಬುದ್ಧಚಕ್ಖುಧಮ್ಮಚಕ್ಖುದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಮಂಸಚಕ್ಖುಸಮನ್ತಚಕ್ಖುಸಙ್ಖಾತೇಹಿ **ಪಞ್ಚಹಿ ಚಕ್ಖೂಹಿ ಚಕ್ಖುಮಾ।** ಸವಾಸನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ **ಪರಿನಿಬ್ಬುತೋ।** ದುತಿಯಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅನುಬುದ್ಧಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಪಠಮಖತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೩-೪. ತತಿಯೇ **ಕಲಿ**ನ್ತಿ ಅಪರಾಧಂ। **ವಿಚಿನಾತೀ**ತಿ ಆಚಿನೋತಿ ಪಸವತಿ। **ತೇನ ಚ ಕಲಿನಾ ಸುಖಂ ನ ಪಟಿಲಭತೀ**ತಿ ತೇನ ಅಪರಾಧೇನ ಸುಖಂ ನ ವಿನ್ದತಿ। ನಿನ್ದಿಯಪ್ಪಸಂಸಾಯ ಹಿ ಪಸಂಸಿಯನಿನ್ದಾಯ ಚ ಸಮಕೋವ ವಿಪಾಕೋ। **ಪಸಂಸಿಯನಿನ್ದಾ**ತಿ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಗುಣಪರಿಧಂಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾಯ ಕಟುಕತರವಿಪಾಕಾ। ನಿನ್ದಿಯಪ್ಪಸಂಸಾ ಪನ ಕಥಂ ತಾಯ ಸಮವಿಪಾಕಾತಿ ಚೇ? ತಸ್ಮಿಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಸಮಾರೋಪನೇನ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವತೋ ಪಸಂಸಿಯೇನ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಭಾವಕರಣತೋ ಚ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಅಸೂರಂ ಸೂರೇನ ಸಮಂ ಕರೋನ್ತೋ ಗಾರಯ್ಹೋ ಹೋತಿ, ಪಗೇವ ದುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇನ ಸಮಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ। **ಸಕೇನ ಧನೇನಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸಾಪತೇಯ್ಯೇನ। **ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋವ ಕಲೀ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕತ್ತಾ ಸಪ್ಪಟಿಕಾರತ್ತಾ ಚ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೋ ಅಪರಾಧೋ। **ಅಯಂ...ಪೇ॰... ಮಹನ್ತತರೋ ಕಲಿ** ಕತೂಪಚಿತತ್ತಾ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕತ್ತಾ ಅಪ್ಪಟಿಕಾರತ್ತಾ ಚ।

ನಿರಬ್ಬುದೋತಿ ಗಣನಾವಿಸೇಸೋ ಏಸೋತಿ ಆಹ **''ನಿರಬ್ಬುದಗಣನಾಯಾ''**ತಿ, ಸತಸಹಸ್ಸಂ ನಿರಬ್ಬುದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿರಬ್ಬುದಪರಿಮಾಣಂ ಪನ ವಸ್ಸಗಣನಾಯ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಕೋಟಿ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಕೋಟಿಯೋ ಪಕೋಟಿ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಂ ಪಕೋಟಿಯೋ ಕೋಟಿಪಕೋಟಿ, ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸಕೋಟಿಪಕೋಟಿಯೋ ನಹುತಂ, ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸನಹುತಾನಿ ನಿನ್ನಹುತಂ, ಸತಂ ಸತಸಹಸ್ಸನಿನ್ನಹುತಾನಿ ಏಕಂ ಅಬ್ಬುದಂ, ತತೋ ವೀಸತಿಗುಣಿತಂ ನಿರಬ್ಬುದಂ। **ಯಂ ಅರಿಯೇ ಗರಹನ್ತೋ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅರಿಯೇ ಗರಹನ್ತೋ ಯಂ ನಿರಬ್ಬುದಸಙ್ಖಾತಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ನಿರಬ್ಬುದೋತಿ ಚ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ ನಿರಯೋ ನತ್ಥಿ, ಅವೀಚಿಮ್ಹಿಯೇವ ಪನ ನಿರಬ್ಬುದಗಣನಾಯ ಪಚ್ಚಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಚತುತ್ಥಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪರಮಖಿತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಅನುಸೋತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅನುಸೋತಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಸಂಸಾರಸೋತಸ್ಸ ಅನುಕೂಲಭಾವೇನ ಗಚ್ಛತಿ। **ಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಸಂಸಾರಸೋತಸ್ಸ ಪಟಿಕೂಲವಸೇನ ಪವತ್ತನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ । **ಠಿತಸಭಾವೋತಿ** ಅಚಲಪ್ಪಸಾದಾದಿಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಠಿತಸಭಾವೋ। ಅನಾಗಾಮೀ ಹಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯೇಹಿ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದೇಹಿ ಅಕಮ್ಪನಿಯಚಿತ್ತತಾಯ ತಮ್ಹಾ ಲೋಕಾ ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಯ ಚ ಠಿತಸಭಾವೋ ನಾಮ। **ಓಘಂ ತರಿತ್ವಾತಿ** ಕಾಮೋಘಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಓಘಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಪರತೀರಂ ಗತೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ಗತೋ। **ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ** ಬಾಹಿತಪಾಪತಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ ಖೀಣಾಸವೋ। ತೇನಾಹ "**ಸೇಟ್ಠೋ ನಿದ್ದೋಸೋ**"ತಿ। **ಪಞ್ಚವೇರಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಞ್ಚದುಚ್ಚರಿತಂ। **ಸಹಾಪಿ ದುಕ್ಖೇನ ಸಹಾಪಿ ದೋಮನಸ್ಸೇನಾತಿ** ಕಿಲೇಸಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸೇನ ಸದ್ಧಿಮ್ಪಿ। **ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಏಕಾಯಪಿ ಅನೂನಂ। **ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸಂ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ** ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಂ। ಇಮಿನಾ ವಾರೇನ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಕಥಿತಾ। ಕಿಂ ಪನ ತೇ ರುದನ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರನ್ತೀತಿ? ಆಮ, ಕಿಲೇಸರೋದನೇನ ರೋದನ್ತಾ ಚರನ್ತಿ ನಾಮ, ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಥುಜ್ಜನಭಿಕ್ಖು ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಿತೋ।

ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ ಫಲಸಮಾಧಿಂ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿನ್ತಿ** ಫಲಞಾಣಂ। **ಛಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಾರಗತೋತಿ** ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ, ಪರಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ, ಭಾವನಾಪಾರಗೂ, ಪಹಾನಪಾರಗೂ, ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಾರಗೂ, ಸಮಾಪತ್ತಿಪಾರಗೂತಿ ಏವಂ ಛಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಪಾರಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗತೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅನುಸೋತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬. ಛಟ್ಠೇ **ಅಪ್ಪಕಂ ಸುತಂ ಹೋತೀತಿ** ನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನೇ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಸುತಂ ಹೋತಿ। ತದೇವ ನವಙ್ಗಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸುತ್ತಾದೀನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗನಿದ್ದೇಸಕ್ಖನ್ಧಕಪರಿವಾರಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ವಿಭಾಗೋ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಸಗಾಥಕಞ್ಹಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ। ತದುಭಯವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಸುತ್ತಂ ಉದಾನಾದಿವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾರಹಿತಂ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ಸಿಯಾ। **ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಞ್ಚ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೬೧ ಆದಯೋ) ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಪದಾದೀನಂ ವಿಯ । ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ವಾ ಸಿಯಾ ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗಸ್ಸ ವಿಯ। ತಥಾ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ –

> "ಸುತ್ತನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ, ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ।
> ಸನಿಮಿತ್ತಾ ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ, ಸಹತಾಞ್ಞೇನ ನಾಞ್ಞತೋ"॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರವಣ್ಣನಾ; ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ)

ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ **ಸಾಮಞ್ಞವಿಧಿ**। ತೇನೇವಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ ಮಹಾಕಚ್ಚಾನೋ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ಸಙ್ಗಹವಾರೋ) "ನವವಿಧಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯೇಟ್ಠೀ"ತಿ। ಏತ್ತಕಂ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸುತ್ತಾಗತಂ ಸುತ್ತಪರಿಯಾಪನ್ನಂ (ಪಾಚಿ॰ ೬೫೫, ೧೨೪೨) ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಏವಮಾದಿ ಚ ಏತಸ್ಸ

ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। **ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಪರೇ ಸನಿಮಿತ್ತಾ** ತದೇಕದೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ತೇನ ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಗಾಥಕತ್ತಂ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಲೋಕೇಪಿ ಹಿ ಸಸಿಲೋಕಂ ಸಗಾಥಕಂ ವಾ ಚುಣ್ಣಿಯಗನ್ಥಂ "ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಪನ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಞ್ಹಿ "ಬ್ಯಾಕರಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಬ್ಯಾಕರಣಮೇವ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಂ। ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಸಗಾಥಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅನೋಕಾಸಭಾವತೋ, "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತೀ"ತಿ ವಿಸೇಸಿತತ್ತಾ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಪದಾದೀಸು ಕೇವಲಂ ಗಾಥಾಬನ್ಧೇಸು ಸಗಾಥಕತ್ತೇಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಮಯಿಕಗಾಥಾಯುತ್ತೇಸು "ವುತ್ತಂ ಹೇತ"ನ್ತಿಆದೀವಚನಸಮ್ಬನ್ಧೇಸು ಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ಚ ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಗಾಥಾಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕಅಬ್ಭುತಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ತಥಾ ಸತಿಪಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಭಾವೇ ಭಗವತೋ ಅತೀತಾಸು ಜಾತೀಸು ಚರಿಯಾನುಭಾವಪ್ಪಕಾಸಕೇಸು ಜಾತಕಸಞ್ಞಾ, ಸತಿಪಿ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೇ ಸಗಾಥಕತ್ತೇ ಚ ಕೇಸುಚಿ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ವೇದಸ್ಸ ಲಭಾಪನತೋ ವೇದಲ್ಲಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಸಗಾಥಕತ್ತಾದಿನಾ ನಿಮಿತ್ತೇನ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತವಿಸೇಸೇಸು ಗೇಯ್ಯಾದಿಸಞ್ಞಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವಿಸೇಸವಿಧಯೋ ಸುತ್ತಙ್ಗತೋ ಪರೇ ಗೇಯ್ಯಾದಯೋ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತರಹಿತಂ, ತಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ವಿಸೇಸಸಞ್ಞಾಪರಿಹಾರೇನ ಸಾಮಞ್ಞಸಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ನನು ಚ ಸಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯಂ, ನಿಗ್ಗಾಥಕಂ ಸುತ್ತಂ ವೇಯ್ಯಾಕರಣನ್ತಿ ಸುತ್ತಙ್ಗಂ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಚೋದನಾ ತದವತ್ಥಾವಾತಿ? ನ ತದವತ್ಥಾ ಸೋಧಿತತ್ತಾ। ಸೋಧಿತಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ "ಗಾಥಾವಿರಹೇ ಸತಿ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಭಾವೋ ವೇಯ್ಯಾಕರಣಸ್ಸ ತಬ್ಭಾವನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ।

ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ - "ಗಾಥಾಭಾವತೋ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತಂ **ನ, ನಿರುಳ್ಹತ್ತಾ।** ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀನಂ ಸುತ್ತಭಾವೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಪದಬುದ್ಧವಂಸಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಥಾಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಸುತ್ತಭಾವೇನೇವ, ತೇನೇವ ಹಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಸುತ್ತನಾಮಕ"ನ್ತಿ ನಾಮಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ "ಸಗಾಥಕತ್ತಾ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತದಪಿ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ **ಸಹತಾಞ್ಞೇನ।** ಸಹ ಗಾಥಾಹೀತಿ ಹಿ ಸಗಾಥಕಂ। ಸಹಭಾವೋ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತಾದೀಸು ಗಾಥಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ "ಸಹ ಗಾಥಾಹೀ"ತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ। ಯದಪಿ ವುತ್ತಂ - "ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಸಗಾಥಕಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಸಿಯಾ"ತಿ, ತದಪಿ ನ, ಅಞ್ಞತೋ। ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಹಿ ತಾ ಗಾಥಾ ಜಾತಕಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ। ಅತೋ ನ ತಾಹಿ ಉಭತೋವಿಭಙ್ಗಾದೀನಂ ಗೇಯ್ಯಙ್ಗಭಾವೋತಿ। ಏವಂ ಸುತ್ತಾದೀನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಕರಾಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕಾಯ ವಿನಯಸಂವಣ್ಣನಾಯ **ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿಯಾ** (ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ೧.ಪಠಮಮಹಾಸಙ್ಗೀತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ) ಅಮ್ಹೇಹಿ ಪಕಾಸಿತೋ, ಇಚ್ಛನ್ತೇಹಿ ತತೋಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ನ ಅತ್ಥಮಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಞ್ಚ ಪಾಳಿಞ್ಚ ಜಾನಿತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪಧಮ್ಮಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ನ ಅತ್ಥಮಞ್ಞಾಯ ಧಮ್ಮಮಞ್ಞಾಯಾತಿ ಅಟ್ಠಕಥಞ್ಚ ಪಾಳಿಞ್ಚ ಜಾನಿತ್ವಾ...ಪೇ॰... ನ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತೀ**"ತಿ।

ಅಪ್ಪಸ್ಸುತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸೋಭನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮. ಸತ್ತಮೇ **ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನಾತಿ** ಸಚ್ಚಸಮ್ಪಟಿವೇಧಾದಿಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯೇನ। **ವಿನಯಂ ಉಪೇತಾತಿ** ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿನಯಂ ಉಪೇತಾ। **ವೇಸಾರಜ್ಜೇನಾತಿ** ಸಾರಜ್ಜಕರಾನಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ

ವಿಗಮನತೋ ವೇಸಾರಜ್ಜೇನ, ಸಾರಜ್ಜರಹಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಪಿಟಕವಸೇನ ಬಹು ಸುತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಬಹುಸ್ಸುತಾ**। ತಮೇವ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಧಾರೇನ್ತಿ ಸುವಣ್ಣಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಸೀಹವಸಂ ವಿಯ ವಿನಸ್ಸನ್ತಂ ಅಕತ್ವಾ ಸುಪ್ಪಗುಣಸುಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಹದಯೇ ಠಪೇನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮಧರಾ**। ಏದಿಸಾ ಚ ಅತ್ತನಾ ಸುತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆಧಾರಭೂತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸುತಧಮ್ಮಾನಂ ಆಧಾರಭೂತಾ"**ತಿ।

ಸೋಭನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವೇಸಾರಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಬ್ಯಾಮೋಹವಸೇನ ಸರಣಪರಿಯೇಸನಂ ಸಾರಜ್ಜನಂ ಸಾರದೋ, ಬ್ಯಾಮೋಹಭಯಂ। ವಿಗತೋ ಸಾರದೋ ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಿಸಾರದೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವೇಸಾರಜ್ಜಂ**। ತಂ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪದಂ, ಪಹಾನಸಮ್ಪದಂ, ದೇಸನಾವಿಸೇಸಸಮ್ಪದಂ ಖೇಮಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಚತೂಸು ಠಾನೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ **ಆಸಭಂ,** ಸೇಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಪಟಿಜಾನನವಸೇನ ಅಭಿಮುಖಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಟ್ಠ ವಾ ಪರಿಸಾ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೀತಿ **ಆಸಭಾ,** ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾ। **ಇದಂ ಪನಾತಿ** ಬುದ್ಧಾನಂ ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಮೇವ ವದತಿ। **ತಿಟ್ಠಮಾನೋವಾತಿ** ಅವದನ್ತೋಪಿ ತಿಟ್ಠಮಾನೋವ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ** ಅನುಜಾನಾತಿ।

ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸೂತಿ "ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಅನೇಕಸತಂ ಖತ್ತಿಯಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಾ…ಪೇ॰… ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಸಂ ಗಹಪತಿಪರಿಸಂ, ಸಮಣಪರಿಸಂ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಪರಿಸಂ, ತಾವತಿಂಸಪರಿಸಂ, ಮಾರಪರಿಸಂ, ಬ್ರಹ್ಮಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಾ, ತತ್ರಪಿ ಮಯಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಪುಬ್ಬಞ್ಚೇವ ಸಲ್ಲಪಿತಪುಬ್ಬಞ್ಚ ಸಾಕಚ್ಛಾ ಚ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಪುಬ್ಬಾ। ತತ್ರ ವತ ಮಂ 'ಭಯಂ ವಾ ಸಾರಜ್ಜಂ ವಾ ಓಕ್ಕಮಿಸ್ಸತೀ'ತಿ ನಿಮಿತ್ತಮೇತಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ನ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೧) ಏವಂ ವುತ್ತಪರಿಸಾಸು। **ಅಭೀತನಾದಂ ನದತೀತಿ** ಪರತೋ ದಸ್ಸಿತಞಾಣಯೋಗೇನ ವಿಸಾರದೋ ಅಹನ್ತಿ ಅಭೀತನಾದಂ ನದತಿ। **ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನಾತಿ** ಖನ್ಧವಗ್ಗೇ ಆಗತೇನ ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನ।

"ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ವತ್ತತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಸುತ್ತಸೇಸೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ಪುರಿಮಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಉಪನಿಸ್ಸಯಾ ಪಚ್ಛಿಮಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಪವತ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತಾ। ಆದಿ-ಸದ್ದೇನ ತತ್ಥ ಚ ಚಕ್ಕಸದ್ದಸ್ಸ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಚಕ್ಕಸಣ್ಠಾನಾ ಅಸನಿ ಏವ **ಅಸನಿವಿಚಕ್ಕಂ**। **ಉರಚಕ್ಕಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಣಾಸಮೂಹಾದೀಸುಪಿ ಚಕ್ಕಸದ್ದಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಸಙ್ಘಭೇದಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ ಚಕ್ಕಭೇದ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೪೦೯; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ಹಿ ಆಣಾ "ಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। "ದೇವಚಕ್ಕಂ ಅಸುರಚಕ್ಕ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಮೂಹೋತಿ।

ಪಟಿವೇಧನಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಪಟಿವೇಧೋತಿ **"ಫಲಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸಪಿ ದೇಸನಾಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಪರಸ್ಸ ಬುಜ್ಝನಮತ್ತೇನ ಹೋತೀತಿ **"ಅಞ್ಞಾಸಿಕೋಣ್ಡಞ್ಞಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿ…ಪೇ॰… ಫಲಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಂ ನಾಮಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ದೇಸನಾಞಾಣಪ್ಪವತ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು। ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಹಿ ತೇಸಂ, ನ ಪನ ದಸ್ಸನಂ ತಾದಿಸಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಭಗವತೋ ಏವ ವಾ "ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ವಚನವಸೇನ **ದಸ್ಸಿತಧಮ್ಮೇಸು**। "ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೧೮-೭೨೧) ವಿಯ **ಧಮ್ಮ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಸಹಧಮ್ಮೇನಾತಿ ಸಹೇತುನಾ"**ತಿ। **ಹೇತೂತಿ** ಚ ಉಪಪತ್ತಿಸಾಧನಹೇತು ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಕಾರಕೋ, ಸಮ್ಪಾಪಕೋ ವಾ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಚೋದನಾಯ

ಕಾರಣಂ। ತತ್ಥ ಚೋದಕೋ ಚೋದನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕಾರಣಂ,** ಧಮ್ಮೋ ಚೋದನಂ ಕರೋತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಕಾರಣಂ**। ತೇನಾಹ **"ಪುಗ್ಗಲೋಪೀ"**ತಿಆದಿ। **ಖೇಮ**ನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿಬಾಹಿಯಭಾವೇನ ಅನುಪದ್ದುತಂ।

ಅನ್ತರಾಯೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನ್ತರಾಯೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ**। ಏವಂಭೂತಾ ಪನ ತೇ ಯಸ್ಮಾ ಅನ್ತರಾಯಕರಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಅನ್ತರಾಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ"**ತಿ। ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ನಾತಿಸಾವಜ್ಜಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಾ"**ತಿ। **ಸತ್ತ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ**ತಿಆದಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ಚತುನ್ನಂ "ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ತಬ್ಭಾವೇ ಬ್ಯಭಿಚಾರಾಭಾವತೋ। **ಇಧ ಪನ ಮೇಥುನಧಮ್ಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ**ತಿ ಇದಂ ಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಅರಿಟ್ಠಸಿಕ್ಖಾಪದಂ (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭) ವಿಯ। ಯಸ್ಮಾ ತಂಖಣಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿರತೋ ಹೋತಿ ಚೇ, ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಕಾಮೇಸು ಆಸತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮೇಥುನ...ಪೇ॰...ಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ**ತಿ ನ ಕೇವಲಂ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಮೇಥುನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ, ಮುಸ್ಸತೇವಾಪಿ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೧೦)।

ತಸ್ಮಿಂ ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೇತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ। ನಿಮಿತ್ತತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಕಮ್ಮಸಂಯೋಗೇ ಭುಮ್ಮಂ।

ಉಪನಿಬದ್ಧಾತಿ ವಿರಚಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಸಙ್ಖತಾ"**ತಿ। **ಪುಥುಭಾವ**ನ್ತಿ ಬಹುಭಾವಂ। **ಪುಥೂಹಿ ವಾ ಸಿತಾ**ತಿ ಬಹೂಹಿ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಸಿತಾ ಉಪನಿಬದ್ಧಾ।

ವೇಸಾರಜ್ಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯. ನವಮೇ ಭವತಿ ಏತೇನ ಆರೋಗ್ಯನ್ತಿ **ಭವೋ,** ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋ। ಪರಿವುದ್ಧೋ ಭವೋ **ಅಭವೋ**। ವುದ್ಧಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಕಾರೋ ಯಥಾ "ಸಂವರಾಸಂವರೋ, ಫಲಾಫಲ"ನ್ತಿ ಚ। **ಸಪ್ಪಿನವನೀತಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತೇಲಮಧುಫಾಣಿತಾದೀನಂ ಗಹಣಂ। ಸಪ್ಪಿನವನೀತಾದಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಭವಾಭವೋ**ತಿ ವಾ ಖುದ್ದಕೋ ಚೇವ ಮಹನ್ತೋ ಚ ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ಭವೋ**ತಿ ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ವಿಪತ್ತಿ। **ಭವೋ**ತಿ ವುದ್ಧಿ, **ಅಭವೋ**ತಿ ಹಾನಿ। ತಂನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಭವಾಭವಹೇತು ವಾ"**ತಿ।

ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋತಿ ತಣ್ಹಾಸಹಾಯೋ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ನಿರುದಕಕನ್ತಾರೇ ಮರೀಚಿಕಾಯ ಉದಕಸಞ್ಞಾ ವಿಯ ಪಿಪಾಸಾಭಿಭೂತಂ ತಸಿತಂ ಸತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಸಹಾಯಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋನ್ತೀ ಭವಾದೀಸು ಅನಿಬ್ಬಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಭಮಾಪೇತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಪಪಾತಕಂ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಮಧುಗ್ಗಣ್ಹನಕಲುದ್ದಕಾ ವಿಯ ಅನೇಕಾದೀನವಾಕುಲೇಸು ಭವೇಸು ಆನಿಸಂಸಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ಅನತ್ಥಜಾಲೇ ಸಾ ಪರಿಬ್ಭಮಾಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಣ್ಹಾ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ದುತಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ನನು ಚ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಕಿಲೇಸಾದಯೋ ಭವನಿಬ್ಬತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ನ ಪನ ತಥಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಯಥಾ ತಣ್ಹಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಕುಸಲೇಹಿ ವಿನಾ ಅಕುಸಲೇಹಿ, ಕಾಮಾವಚರಾದಿಕುಸಲೇಹಿ ಚ ವಿನಾ ರೂಪಾವಚರಾದಿಕುಸಲೇಹಿ ಭವನಿಬ್ಬತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ। ಯತೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। **ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವ**ನ್ತಿ ಇತ್ಥಭಾವೋ ಚ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ ಚ ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವೋ, ಸಂಸಾರೋ, ತಂ ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವಂ। ತತ್ಥ **ಇತ್ಥಭಾವೋ** ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ, **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ** ತತೋ ಅವಸಿಟ್ಠಸತ್ತಾವಾಸಾ। **ಇತ್ಥಭಾವೋ** ವಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ**

ಅನಾಗತತ್ತಭಾವೋ। ಏವರೂಪೋ ವಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಅತ್ತಭಾವೋ **ಇತ್ಥಭಾವೋ,** ನ ಏವರೂಪೋ **ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ**। ತೇನೇವಾಹ **"ಇತ್ಥಭಾವಞ್ಞಥಾಭಾವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಇತ್ಥಭಾವೋ ನಾಮ ಅಯಂ ಅತ್ತಭಾವೋ"**ತಿಆದಿ। ಸಂಸರಣಂ **ಸಂಸಾರೋ**।

> "ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
> ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ಸಂಸಾರೋತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ"॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೧೯; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೫ ಅಪಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೯; ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨೬ ಸಙ್ಖಾರಪದನಿದ್ದೇಸೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೫೨೩; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೯; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪)।

ತೇನಾಹ **"ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾನಂ ಪಟಿಪಾಟಿ"**ನ್ತಿ, ಖನ್ಧಧಾತುಆಯತನಾನಂ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಅಪರಾಪರಪ್ಪವತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾತಿ ಏತ್ಥ ಏತಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ಏತಂ ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮ್ಭವಂ ಸಮುದಯಂ ತಣ್ಹಂ ಆದೀನವಂ ಞತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ಏವಮಾದೀನವಂ ಞತ್ವಾತಿ** ಏತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಂಸಾರಾನತಿವತ್ತನಆದೀನವಂ ದೋಸಂ ಞತ್ವಾ। **ನಿಗ್ಗಹಣೋತಿ** ಚತುರೂಪಾದಾನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಗಹಣಸ್ಸ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನೇನ ನಿಗ್ಗಹಣೋ, ಖನ್ಧಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಅಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಯೋಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦. ದಸಮೇ **ಯೋಜೇನ್ತೀತಿ** ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕೇನ ಭವಾದಿಂ, ಭವನ್ತರಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇನ ಸತ್ತಂ ಯೋಜೇನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತೀತಿ **ಯೋಗಾ**। ಕಾಮನಟ್ಠೇನ ಕಾಮೋ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಯೋಗೋ ಚಾತಿ **ಕಾಮಯೋಗೋ। ಭವಯೋಗೋ** ನಾಮ ಭವರಾಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪಠಮೋ ಉಪಪತ್ತಿಭವೇಸು ರಾಗೋ, ದುತಿಯೋ ಕಮ್ಮಭವೇಸು, ತತಿಯೋ ಭವದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ಯಥಾ ರಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ರಾಗೋ, ಏವಂ ಯುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಯೋಗೋತಿ ವುತ್ತೋ। **ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಅಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಸುತ್ತನ್ತನಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸುತ್ತನ್ತಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೇಸಾತಿ, ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವಾ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀನಂ।

ಸಮುದಯನ್ತಿ ದ್ವೇ ಸಮುದಯಾ ಖಣಿಕಸಮುದಯೋ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯೋ ಚ। ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೋ ಖಣಿಕಸಮುದಯೋ, ಪಚ್ಚಯೋವ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯೋ। ಸಮುದಯತೇ ಸಮುದಯನಂ ಸಮುದಯೋ, ಸಮುದೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಸಮುದಯೋತಿ ಏವಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಸಮುದಯಾನಂ ಸದ್ದತ್ಥತೋಪಿ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಂ ಪಜಾನನ್ತೋಪಿ ಭಿಕ್ಖು ಖಣಿಕಸಮುದಯಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಖಣಿಕಸಮುದಯಂ ಪಜಾನನ್ತೋಪಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಪಚ್ಚಯತೋ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತೋ ಖಣತೋ ಚ ನೇಸಂ ಉದಯದಸ್ಸನಂ ಸುಖಂ ಹೋತಿ, ಖಣತೋ ಚ ನೇಸಂ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತೋ ಪಗೇವ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯತೋ ದಸ್ಸನಂ ಸುಖೇನ ಇಜ್ಝತಿ। ಇಧ ಪನ ಖಣಿಕಸಮುದಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಸಮುದಯನ್ತಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿ"**ನ್ತಿ।

ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋಪಿ ದುವಿಧೋ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥಙ್ಗಮೋ, ಭೇದತ್ಥಙ್ಗಮೋತಿ। ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥಙ್ಗಮೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿರೋಧೋ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಭೇದತ್ಥಙ್ಗಮೋ ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ। ತದುಭಯಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಪಸ್ಸತೋ ಅಞ್ಞತರದಸ್ಸನೇನ ಇತರದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವ ಹೋತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಯೇವ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಖಯತೋ ವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನಾದಿಕಾಲೇ ಭೇದತ್ಥಙ್ಗಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಅನುಸ್ಸವಾದಿತೋ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥಙ್ಗಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಆರಮ್ಮಣತೋ

ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥಙ್ಗಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಇತರಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಇಧ ಪನ ಭೇದತ್ಥಙ್ಗಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಅತ್ಥಙ್ಗಮನ್ತಿ ಭೇದ”**ನ್ತಿ। ಕಾಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಭೇದಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ಕಾಮಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನತಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ಏವಂ ಕಾಮವತ್ಥುನೋಪೀತಿ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಚತಾ ದುಕ್ಖತಾ ಅನತ್ತತಾ ಚ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಮಧುರಭಾವ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। “ಯಂ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಅಯಂ ಕಾಮಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೬) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಮಧುರಭಾವ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನ ಕಾಮಹೇತುಕಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಫಸ್ಸಾಯತನಾನನ್ತಿ ಛದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾನಂ ಚಕ್ಖಾದಿಆಯತನಾನಂ। ತೇನಾಹ **“ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕಾರಣಾನ”**ನ್ತಿ। ಪುನಬ್ಭವಕರಣಂ ಪುನೋಭವೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಮನೋ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ಚ ಪುರಿಮಪದಸ್ಸ ಓಕಾರನ್ತತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಪುನೋಭವೋ ಸೀಲಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಪೋನೋಭವಿಕಾ**। ಅಥ ವಾ ಸೀಲತ್ಥೇನ ಇಕಸದ್ದೇನ ಗಮಿತತ್ಥತ್ತಾ ಕಿರಿಯಾವಾಚಕಸದ್ದಸ್ಸ ಅದಸ್ಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಯಥಾ ಅಪೂಪಭಕ್ಖನಸೀಲೋ ಆಪೂಪಿಕೋ। ಅಥ ವಾ ಪುನಬ್ಭವಂ ದೇನ್ತಿ, ಪುನಬ್ಭವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ, ಪುನಪ್ಪುನಬ್ಭವೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಪೋನೋಭವಿಕಾ**। “ತದ್ಧಿತಾ”ತಿ ಹಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸಾ ವಿಚಿತ್ತತ್ತಾ ವಾ ತದ್ಧಿತಾನಂ ಅಭಿಧಾನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ವಾ “ಪುನಬ್ಭವಂ ದೇನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೇಸು ಪೋನೋಭವಿಕಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ವಿಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ ಪಟಿಪನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕಾಮಯೋಗಾದಿತೋ ವಿಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ವಿಸಂಯೋಗಾ,** ಅಸುಭಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಿಸಂಯೋಜನಕಾರಣಾನಿ। ತೇನಾಹ **“ವಿಸಂಯೋಗಾತಿ ವಿಸಂಯೋಜನಕಾರಣಾನೀ”**ತಿಆದಿ।

ಯೋಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭಣ್ಡಗಾಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಚರವಗ್ಗೋ

೧. ಚರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಚರತೋತಿ** ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ವಾ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕೋ ವಾತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಅವೀತರಾಗತಾಯ ತಾದಿಸೇ ಪಚ್ಚಯೇ ಕಾಮಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇ , ಯದಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕೋ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕೋ ವಾತಿ** ಆಘಾತವಿನಯೇ ವಿಸೇಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅದಮಿತತ್ತಾ ಆಘಾತನಿಮಿತ್ತೇ ಬ್ಯಾಪಾದಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ, ಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀತಿ ಪರಹಿಂಸನವಸೇನ ವಿಹಿಂಸಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತಂ ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ಅಧಿವಾಸೇತೀತಿ** ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಂ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ "ಇತಿಪಾಯಂ ವಿತಕ್ಕೋ ಪಾಪಕೋ, ಇತಿಪಿ ಅಕುಸಲೋ, ಇತಿಪಿ ಸಾವಜ್ಜೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ ಅತ್ತಬ್ಯಾಬಾಧಾಯ ಸಂವತ್ತತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಅಭಾವತೋ ಅಧಿವಾಸೇತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಾಸೇತಿ। ಅಧಿವಾಸೇನ್ತೋಯೇವ ಚ **ನಪ್ಪಜಹತಿ** ತದಙ್ಗಾದಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ನ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ। ತತೋ ಏವ ಚ **ನ ವಿನೋದೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನತೋ ನ ನುದತಿ ನ ನೀಹರತಿ। ತಥಾ ಅವಿನೋದನತೋ **ನ ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ** ನ ವಿಗತನ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಆತಾಪೀ ಪಹಿತತ್ತೋ ಯಥಾ ತೇಸಂ ಅನ್ತೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ, ಏವಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಪನ ತಥಾ ನ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾಭೂತೋ ಪನ **ನ ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ** ಅನು ಅನು ಅಭಾವಂ ನ ಗಮೇತಿ। ನ ಪಜಹತಿ ಚೇ, ನ ವಿನೋದೇತಿ ಚೇತಿ ಇತಿಆದಿನಾ ಚೇ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂಭೂತೋತಿ ಏವಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಪಾಪವಿತಕ್ಕೇಹಿ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತೋ। **ಅನಾತಾಪೀತಿ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪಯಿಕಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅನಾತಾಪೀ। ಪಾಪುತ್ರಾಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಓತ್ತಪ್ಪಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ **ಅನೋತ್ತಾಪೀ। ಸತತಂ ಸಮಿತಂ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ನಿರನ್ತರಂ। **ಕುಸೀತೋ ಹೀನವೀರಿಯೋತಿ** ಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪರಿಹಾಪಯಿತ್ವಾ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸೀದನತೋ ಕೋಸಜ್ಜಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಚ ಕುಸೀತೋ, ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಾಭಾವೇನ ಹೀನವೀರಿಯೋ ವೀರಿಯವಿರಹಿತೋತಿ **ವುಚ್ಚತಿ** ಕಥೀಯತಿ। **ಠಿತಸ್ಸಾತಿ** ಗಮನಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೋ। ಸಯನಇರಿಯಾಪಥಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ಯಥಾ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಭಾವಿತತ್ತಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಜಾಗರಸ್ಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೇ **ತಞ್ಚೇ ಭಿಕ್ಖು ನಾಧಿವಾಸೇತೀತಿ** ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸಪಿ ವಿಹರತೋ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಚಿರಕಾಲಭಾವಿತತ್ತಾ ತಥಾರೂಪಪಚ್ಚಯಸಮಾಯೋಗೇ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ವಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇ, ತಂ ಭಿಕ್ಖು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ನ ವಾಸೇತಿ, ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ನ ವಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನಧಿವಾಸೇನ್ತೋ ಕಿಂ ಕರೋತಿ? **ಪಜಹತಿ** ಛಡ್ಡೇತಿ। ಕಿಂ ಕಚವರಂ ವಿಯ ಪಿಟಕೇನಾತಿ? ನ, ಅಪಿಚ ಖೋ ತಂ **ವಿನೋದೇತಿ** ನುದತಿ ನೀಹರತಿ। ಕಿಂ ಬಲಿಬದ್ದಂ ವಿಯ ಪತೋದೇನಾತಿ? ನ, ಅಥ ಖೋ **ಬ್ಯನ್ತೀಕರೋತಿ** ವಿಗತನ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಯಥಾ ತೇಸಂ ಅನ್ತೋಪಿ ನಾವಸಿಸ್ಸತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ, ತಥಾ ತೇ ಕರೋತಿ। ಕಥಂ ಪನ ತೇ ತಥಾ ಕರೋತಿ? **ಅನಭಾವಂ ಗಮೇತಿ** ಅನು ಅನು ಅಭಾವಂ ಗಮೇತಿ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನೇನ ಯಥಾ ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ನೇ ಕರೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

ಏವಂಭೂತೋತಿಆದೀಸು ಏವಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಅನಧಿವಾಸೇನ ಸುವಿಸುದ್ಧಾಸಯೋ ಸಮಾನೋ ತಾಯ ಚ ಆಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾಯ ಚ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಲಕ್ಖಣೇನ ವೀರಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಆತಾಪೀ**। ಸಬ್ಬಸೋ ಪಾಪುತ್ರಾಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಓತ್ತಾಪೀ ಸತತಂ** ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ। **ಸಮಿತಂ** ನಿರನ್ತರಂ

ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನುಯೋಗವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಿದ್ಧಿಯಾ **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಪಹಿತತ್ತೋ**। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋತಿ **ವುಚ್ಚತಿ** ಕಥೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗಾಥಾಸು **ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಗೇಹವಾಸೀಹಿ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ ಗೇಹವಾಸಿಸಭಾವತ್ತಾ ಗೇಹಧಮ್ಮತ್ತಾ ವಾ ಗೇಹಂ ವುಚ್ಚತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೋ। ಅಥ ವಾ ಗೇಹಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವತೋ, ಕಿಲೇಸಕಾಮಾನಂ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ವಾ ಗೇಹಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಂವತ್ಥುಕತ್ತಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿ ಗೇಹನಿಸ್ಸಿತಂ ನಾಮ। **ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಥಭಾವತೋ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ತದೇಕಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ಚ ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿಬಹುಲೋ ಕುಮ್ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಮೋಹನೇಯ್ಯೇಸು ಮುಚ್ಛಿತೋ**ತಿ ಮೋಹಸಂವತ್ತನಿಯೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಮುಚ್ಛಿತೋ ಸಮ್ಮತ್ತೋ ಅಜ್ಝೋಪನ್ನೋ। **ಸಮ್ಬೋಧಿ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಂ। **ಫುಟ್ಠು**ನ್ತಿ ಫುಸಿತುಂ ಪತ್ತುಂ **ಪಾಪೋ ಸೋ ತಾದಿಸೋ** ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಗೋಚರೋ ಪುಗ್ಗಲೋ **ಅಭಬ್ಬೋ,** ನ ಕದಾಚಿ ತಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ವಿತಕ್ಕಂ ಸಮಯಿತ್ವಾನಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಭಾವನಾಬಲೇನ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ। **ವಿತಕ್ಕೂಪಸಮೇ ರತೋ**ತಿ ನವನ್ನಮ್ಪಿ ಮಹಾವಿತಕ್ಕಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತೂಪಸಮಭೂತೇ ಅರಹತ್ತೇ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಏವ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯೇನ ರತೋ ಅಭಿರತೋ। **ಭಬ್ಬೋ ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಬಲೇನ ಸಬ್ಬವಿತಕ್ಕೇ ಯಥಾರಹಂ ತದಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಅನುತ್ತರಂ **ಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಫುಟ್ಠುಂ** ಅಧಿಗನ್ತುಂ **ಭಬ್ಬೋ** ಅರಹಾ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಚರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸೀಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨. ದುತಿಯೇ **ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ತಿವಿಧಂ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮಙ್ಗಿಮಧುರವಸೇನ। ತತ್ಥ –

> “ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಾಲಿಕೇದಾರಂ, ಸುವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಕೋಸಿಯ।
> ಪಟಿವೇದೇಮಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮೇ, ನ ನೇ ವಾರೇತುಮುಸ್ಸಹೇ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೪.೧) –

ಇದಂ **ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। “ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ ಉಪಾಗತೋ ಸಮುಪಾಗತೋ ಉಪಪನ್ನೋ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೧೧) ಇದಂ **ಸಮಙ್ಗಿಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। “ಇಮಿಸ್ಸಾ, ಭನ್ತೇ, ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮತಲಂ ಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಖುದ್ದಮಧುಂ ಅನೀಲಕಂ, ಏವಮಸ್ಸಾದ”ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೭) ಇದಂ **ಮಧುರಸಮ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಇಧ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ”**ತಿ ಆಹ। ಸಮಙ್ಗಿಸಮ್ಪನ್ನವಸೇನಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ **ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ**ತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ ಹುತ್ವಾತಿಪಿ ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿನೋ ಹುತ್ವಾತಿಪಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಸೀಲಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಸಮಾದಾನೇನ ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ, ಸಮಾದಾನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದನತೋ ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿನೋ। ಸಮಾದಾನವತೋ ಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರೋಧಿಧಮ್ಮಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಚೇತನಾದೀನಂ ಪನ ಸೀಲನಲಕ್ಖಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣೇನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ತತ್ಥ “ಪರಿಪುಣ್ಣಸೀಲಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಖೇತ್ತದೋಸವಿಗಮೇನ ಖೇತ್ತಪಾರಿಪೂರೀ ವಿಯ ಸೀಲದೋಸವಿಗಮೇನ ಸೀಲಪಾರಿಪೂರೀ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಖೇತ್ತಂ ಬೀಜಖಣ್ಡಂ, ವಪ್ಪಖಣ್ಡಂ, ಉದಕಖಣ್ಡಂ, ಊಸಖಣ್ಡನ್ತಿ

ಚತುದೋಸಸಮನ್ನಾಗತಂ ಅಪರಿಪೂರಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಬೀಜಖಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಬೀಜಾನಿ ಖಣ್ಡಾನಿ ವಾ ಪೂತೀನಿ ವಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಾನಿ ಯತ್ಥ ಪತನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸಸ್ಸಂ ನ ಉಟ್ಠೇತಿ, ಖೇತ್ತಂ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ, ಅಪರಿಪೂರಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಪ್ಪಖಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಅಕುಸಲೋ ಬೀಜಾನಿ ವಪನ್ತೋ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ನಿಪಾತೇತಿ। ಏವಞ್ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಸ್ಸಂ ನ ಉಟ್ಠೇತಿ, ಖೇತ್ತಂ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ। **ಉದಕಖಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಉದಕಂ ಅತಿಬಹುಂ ವಾ ಹೋತಿ, ನ ವಾ ಹೋತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಸಸ್ಸಾನಿ ನ ಉಟ್ಠೇನ್ತಿ, ಖೇತ್ತಂ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ। **ಊಸಖಣ್ಡಂ** ನಾಮ ಯತ್ಥ ಕಸ್ಸಕೋ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಪದೇಸೇ ನಙ್ಗಲೇನ ಭೂಮಿಂ ಚತ್ತಾರೋ ಪಞ್ಚ ವಾರೇ ಕಸನ್ತೋ ಅತಿಗಮ್ಭೀರಂ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಊಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ರಾಪಿ ಹಿ ಸಸ್ಸಂ ನ ಉಟ್ಠೇತಿ, ಖೇತ್ತಂ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಞ್ಚ ಖೇತ್ತಂ ನ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ನ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ। ತತ್ರಾಪಿ ಬಹುಮ್ಪಿ ವಪಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಂ ಲಭತಿ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ವಿಗಮಾ ಖೇತ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಞ್ಚ ಖೇತ್ತಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ। ಏವಮೇವ ಖಣ್ಡಂ, ಛಿದ್ದಂ, ಸಬಲಂ, ಕಮ್ಮಾಸನ್ತಿ ಚತುದೋಸಸಮನ್ನಾಗತಂ ಸೀಲಂ ಅಪರಿಪೂರಂ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಞ್ಚ ಸೀಲಂ ನ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ನ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ದೋಸಾನಂ ವಿಗಮಾ ಸೀಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸಞ್ಚ ಸೀಲಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಹೋತಿ ಮಹಾನಿಸಂಸಂ।

"ಸೀಲಸಮಙ್ಗಿನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪನತ್ಥೇನ ಸೀಲೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ ಸಮೋಧಾನಗತಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರಥಾತಿ ಇದಮೇವ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲತಾ ಹೋತಿ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ, ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನೇನ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೪) ವಿತ್ಥಾರಿತಂ । ತತ್ಥ "ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾತಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಕಿರ ಭಗವಾ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ 'ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಾ'ತಿ ಇಮಿನಾ ತತ್ಥ ಜೇಟ್ಠಕಸೀಲಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ದೀಪವಿಹಾರವಾಸೀ ಸುಮತ್ಥೇರೋ ಆಹ। ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಪನಸ್ಸ ತೇಪಿಟಕಚೂಳನಾಗತ್ಥೇರೋ ಆಹ - "ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋಯೇವ ಹಿ ಸೀಲಂ, ಇತರಾನಿ ಪನ ತೀಣಿ ಸೀಲನ್ತಿ ವುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಅನನುಜಾನನ್ತೋ ಆಹ - "ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ನಾಮ ಛದ್ವಾರರಕ್ಖಾಮತ್ತಕಮೇವ, ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತಕಂ, ಪಚ್ಚಯನಿಸ್ಸಿತಂ ಪಟಿಲದ್ಧಪಚ್ಚಯೇ ಇದಮತ್ಥನ್ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಮತ್ತಕಂ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋವ ಸೀಲಂ। ಯಸ್ಸ ಸೋ ಭಿನ್ನೋ, ಅಯಂ ಛಿನ್ನಸೀಸೋ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ ಹತ್ಥಪಾದೇ, ಸೇಸಾನಿ ರಕ್ಖಿಸ್ಸತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸೋ ಅರೋಗೋ, ಅಯಂ ಅಚ್ಛಿನ್ನಸೀಸೋ ವಿಯ ಪುರಿಸೋ ಜೀವಿತಂ, ಸೇಸಾನಿ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ರಕ್ಖಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ತಸ್ಮಾ 'ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾ'ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ 'ಸಮ್ಪನ್ನಪಾತಿಮೋಕ್ಖಾ'ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ ವತ್ವಾ ತಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ 'ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತಾ'ತಿಆದಿಮಾಹಾ"ತಿ।

ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇನ ಸಂವುತಾತಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾ। ಏವಂಭೂತಾ ಚ ತೇನ ಉಪೇತಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪೇತಾ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। **ಆಚಾರೇನ ಚ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಾತಿ** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಚಾರೇನ, ನ-ವೇಸಿಯಗೋಚರತಾದಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಾ, ಸಮ್ಪನ್ನಆಚಾರಗೋಚರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸೂತಿ** ಅತಿಪರಿತ್ತಕೇಸು ಅನಾಪತ್ತಿಗಮನೀಯೇಸು। ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತೇಸೂತಿ ಅಪರೇ। **ದೋಸೇಸೂತಿ** ಗಾರಯ್ಹೇಸು ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು। **ಭಯತೋ ದಸ್ಸನಸೀಲಾತಿ** ಪರಮಾಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಜ್ಜಂ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಭಾಯನಸೀಲಾ। **ಸಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ** ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಸಬ್ಬತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಪದೇಸಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದೇಸು। **ತಂ ತಂ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಂ ಸಮಾದಾಯಾತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಪೂರಿತಬ್ಬಂ ಕಾಯಿಕಂ ವಾಚಸಿಕಂ ವಾ ಸೀಲಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸಮ್ಮಾ ಆದಾಯ, ಸಮ್ಮದೇವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಆದಿಯಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉದಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ "ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ರೂಪಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ…ಪೇ॰… ಕಮ್ಮಸಮುದಯಾ…ಪೇ॰… ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ರೂಪಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ…ಪೇ॰… ಕಮ್ಮಸಮುದಯಾ…ಪೇ॰… ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಯಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಉದಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧೇ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಉದಯಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ।

ವಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತೀತಿ "ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ರೂಪನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ತಣ್ಹಾನಿರೋಧಾ…ಪೇ॰… ಕಮ್ಮನಿರೋಧಾ…ಪೇ॰… ಆಹಾರನಿರೋಧಾ ರೂಪನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ। ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ…ಪೇ॰… ತಣ್ಹಾನಿರೋಧಾ…ಪೇ॰… ಫಸ್ಸನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋತಿ ಪಚ್ಚಯನಿರೋಧಟ್ಠೇನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ವಿಪರಿಣಾಮಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸತೀ। ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ವಯಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧೇ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ವಯಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ। **ಪೇಸಿತತ್ತೋತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿ ಪೇಸಿತಚಿತ್ತೋ। **ಕಥಯನ್ತೀತಿ** ತಥಾವಿಧಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ।

ಯತಂ ಚರೇತಿ ವಾಯಮಮಾನೋ ಚರೇಯ್ಯ, ಚಙ್ಕಮನಾದಿವಸೇನ ಗಮನಂ ಕಪ್ಪೇನ್ತೋಪಿ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ವಾಯಮತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೪೩೧) ನಯೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಘಟೇನ್ತೋ ವಾಯಮನ್ತೋ ಯಥಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏವಂ ಗಮನಂ ಕಪ್ಪೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಯತಮೇನಂ ಪಸಾರಯೇತಿ** ಏತಂ ಪಸಾರೇತಬ್ಬಂ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಂ ಯತಂ ಯತಮಾನೋ ಯಥಾವುತ್ತವೀರಿಯಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಪಸಾರೇಯ್ಯ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಧಾನಂ ನ ಜಹೇಯ್ಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋ ಯತಂ ಯತನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಟಿಪದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉದ್ಧ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉದ್ಧ**ನ್ತಿ ಉಪರಿ। **ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಪರಿತೋ, ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾದಿವಸೇನ ಸಮನ್ತತೋ ದಿಸಾಭಾಗೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಾಚೀನ**ನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ। **ಯಾವತಾ ಜಗತೋ ಗತೀತಿ** ಯತ್ತಕಾ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭೇದಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಅನವಸೇಸತಾ ಸಮ್ಮಸನಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮವೇಕ್ಖಿತಾತಿ** ಸಮಾ ಹೇತುನಾ ಞಾಯೇನ ಅವೇಕ್ಖಿತಾ, ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಸುಞ್ಞಾನಂ। **ಖನ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ರೂಪಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ। **ಉದಯಬ್ಬಯ**ನ್ತಿ ಉದಯಞ್ಚ ವಯಞ್ಚ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಉಪರಿ ತಿರಿಯಂ ಅಧೋತಿ ತಿಧಾ ಸಙ್ಗಹಿತೇ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಂ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಮ್ಮಸನಾಧಿಗತೇನ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣೇನ ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಉದಯಂ, ಪಞ್ಚವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಯಂ ಸಮವೇಕ್ಖಿತಾ ಸಮನುಪಸ್ಸಿತಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ।

ಚೇತೋಸಮಥಸಾಮೀಚಿನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವೂಪಸಮನತೋ ಚೇತೋಸಮಥಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಂ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಂ। **ಸಿಕ್ಖಮಾನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಂ ಭಾವೇನ್ತಂ ಞಾಣಪರಮ್ಪರಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಂ। **ಸದಾತಿ**

ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ರತ್ತಿಞ್ಚೇವ ದಿವಾ ಚ। **ಸತತ**ನ್ತಿ ಚತುಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಮನ್ನಾಗತಾಯ ಸತಿಯಾ ಸತೋಕಾರೀ। ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಗಾಥಾವಣ್ಣನಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸೀಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩. ತತಿಯೇ **ಉತ್ತಮವೀರಿಯಾನೀ**ತಿ ಸೇಟ್ಠವೀರಿಯಾನಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ। ಮಾರೋ ಧಿಯ್ಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಮಾರಧೇಯ್ಯಂ,** ಕಿಲೇಸಮಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ, ತಂ ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟನ್ತಿ ಆಹ **"ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟಸಙ್ಖಾತಂ ಮಾರಧೇಯ್ಯ"**ನ್ತಿ। ಜಾತಿಮರಣತೋ ಜಾತಂ ಭಯಂ **ಜಾತಿಮರಣಭಯಂ,** ಜಾತಿಮರಣಮೇವ ವಾ ಭಯಹೇತುತೋ ಭಯನ್ತಿ **ಜಾತಿಮರಣಭಯಂ**। ತೇನಾಹ **"ಜಾತಿಞ್ಚ ಮರಣಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಭಯಸ್ಸಾ"**ತಿ ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಂವರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೪. ಚತುತ್ಥೇ ಸಂವರಾದೀನಂ ಸಾಧನವಸೇನ ಪದಹತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಪಧಾನಾನಿ**। **ಸಂವರನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಿದಹನೇ ಅನಲಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನವೀರಿಯಂ। **ಪಜಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿನೋದೇನ್ತಸ್ಸ। **ಉಪ್ಪನ್ನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪಹಾನಸ್ಸ ಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ। **ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನವೀರಿಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿ ಏವ। ಪುರಿಮುಪ್ಪನ್ನಸಮಾಧಿ ಹಿ ಪರತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೋತೀತಿ "ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಉಪಧಿವಿವೇಕತ್ತಾತಿ ಖನ್ಧೂಪಧಿಆದಿಉಪಧೀಹಿ ವಿವಿತ್ತತ್ತಾ ವಿನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ। **ತಂ ಆಗಮ್ಮಾ**ತಿ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗೇನ ಅಧಿಗಮಹೇತು। ರಾಗಾದಯೋ ವಿರಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ **ವಿರಾಗೋ**। ಏವಂ **ನಿರೋಧೋ**ಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತಸ್ಮಾ **"ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಾ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬವಸೇನ ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬವಸೇನಾ**ತಿ ತನ್ನಿನ್ನತಾವಸೇನ। **ವೋಸ್ಸಗ್ಗಪರಿಣಾಮಿ**ನ್ತಿ ವೋಸ್ಸಗ್ಗವಸೇನ ಪರಿಣಾಮಿತಂ ಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಚೇವ ಪಕ್ಖನ್ದನವಸೇನ ಚ ಪರಿಣಾಮನಸೀಲಂ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವೇ ವೋಸ್ಸಗ್ಗಾ"**ತಿಆದಿ। ಖನ್ಧಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ ನಾಮ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನವಸೇನಾತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತಿ, ತೇನೇವಾಕಾರೇನ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಕ್ಖನ್ಧೇ ಚ ಪಜಹತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾ...ಪೇ॰... ಪರಿಚ್ಚಜತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವೇನ ಏಕಂಸತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪಕ್ಖನ್ದತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ, ಮಗ್ಗೋ ಚ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ರಾಗಂ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಾನಂ ವಸೇನ **ಪಕ್ಖನ್ದನಪರಿಚ್ಚಾಗವೋಸ್ಸಗ್ಗಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವೋಸಗ್ಗತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚಾಗವೋಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಚೇವ ಪಕ್ಖನ್ದನವೋಸ್ಸಗ್ಗತ್ಥಾಯ ಚ। **ಪರಿಣಮತೀ**ತಿ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ। ತಂ ಪನ ಪರಿಣಾಮನಂ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಇಚ್ಛಿತನ್ತಿ ಆಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವಞ್ಚ ಮಗ್ಗಭಾವಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತೀ"**ತಿ। **ಸೇಸಪದೇಸೂ**ತಿ "ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿಆದೀಸು ಸೇಸಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು।

ಭದ್ದಕನ್ತಿ ಅಭದ್ದಕಾನಂ ನೀವರಣಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ರಾಗವಿಗಮನೇನ ಏಕನ್ತಹಿತತ್ತಾ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾ ಚ ಭದ್ದಕಂ ಸುನ್ದರಂ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಏವಂ ದುಲ್ಲಭಂ ರಾಗಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಂ ಅತ್ಥಿ। **ಅನುರಕ್ಖತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ

ಅನುರಕ್ಖನಾ ನಾಮ ಅಧಿಗತಸಮಾಧಿತೋ ಯಥಾ ಪರಿಹಾನಿ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾಸನ-ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮನೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಾಧೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾದಿಕಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಜ್ಝಾನಾದಿಕಾ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಹಿ ಝಾನಂ ವದತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಂವರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಪಞ್ಞತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಅತ್ತಭಾವೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ತಭಾವಿನೋ, ತೇಸಂ **ಅತ್ತಭಾವೀನಂ**। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತಭಾವವನ್ತಾನ"**ನ್ತಿ। **ಯಾವ ಛತ್ತಿಂಸಾಯ ಇನ್ದಾನಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ತಾವ ಪಣೀತೇ ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜೀ**ತಿ ಮನ್ಧಾತುರಾಜಾ ಕಿರ ಏಕದಿವಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಣಾಯಕರತನಂ ಪುಚ್ಛಿ - "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ರಮಣೀಯತರಂ ಠಾನ"ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ದೇವ ಏವಂ ಭಣಸಿ, ಕಿಂ ನ ಪಸ್ಸಸಿ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಆನುಭಾವಂ, ನನು ಏತೇಸಂ ಠಾನಂ ಇತೋ ರಮಣೀಯತರನ್ತಿ? ರಾಜಾ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಗಮಾಸಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ "ಮನ್ಧಾತುಮಹಾರಾಜಾ ಆಗತೋ"ತಿ ಸುತ್ವಾ "ತಾವಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾರಾಜಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಯುದ್ಧೇನ ಪಟಿಬಾಹಿತು"ನ್ತಿ ಸಕರಜ್ಜಂ ನಿಯ್ಯಾತೇಸುಂ। ಸೋ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನ ಪುಚ್ಛಿ - "ಅತ್ಥಿ ನು ಖೋ ಇತೋ ರಮಣೀಯತರಂ ಠಾನ"ನ್ತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ಕಥಯಿಂಸು। "ತಾವತಿಂಸಭವನಂ, ದೇವ, ರಮಣೀಯಂ, ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ದೇವರಞ್ಞೋ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಪಾರಿಚಾರಿಕಾ ದೋವಾರಿಕಭೂಮಿಯಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಸಕ್ಕೋ ದೇವರಾಜಾ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ। ತಸ್ಸಿಮಾನಿ ಉಪಭೋಗಟ್ಠಾನಾನಿ - ಯೋಜನಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧೋ ವೇಜಯನ್ತಪಾಸಾದೋ, ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧಾ ಸುಧಮ್ಮದೇವಸಭಾ, ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕೋ ವೇಜಯನ್ತರಥೋ, ತಥಾ ಏರಾವಣೋ ಹತ್ಥೀ, ದಿಬ್ಬರುಕ್ಖಸಹಸ್ಸಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ನನ್ದನವನಂ, ಚಿತ್ತಲತಾವನಂ, ಫಾರುಸಕವನಂ, ಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧೋ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕೋ ಕೋವಿಳಾರೋ, ತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಟ್ಠಿಯೋಜನಾಯಾಮಾ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನವಿತ್ಥಾರಾ ಪಞ್ಚದಸಯೋಜನುಬ್ಬೇಧಾ ಜಯಸುಮನಪುಪ್ಫವಣ್ಣಾ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾ, ಯಸ್ಸಾ ಮುದುತಾಯ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ನಿಸೀದತೋ ಉಪಡ್ಢಕಾಯೋ ಅನುಪ್ಪವಿಸತೀ"ತಿ।

ತಂ ಸುತ್ವಾ ರಾಜಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ಚಕ್ಕರತನಂ ಅಬ್ಭುಕ್ಕಿರಿ। ತಂ ಆಕಾಸೇ ಉಟ್ಠಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ। ಅಥ ದ್ವಿನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನಂ ವೇಮಜ್ಝತೋ ಚಕ್ಕರತನಂ ಓತರಿತ್ವಾ ಪಥವಿಯಾ ಆಸನ್ನೇ ಠಾನೇ ಅಟ್ಠಾಸಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಣಾಯಕರತನಪ್ಪಮುಖಾಯ ಚತುರಙ್ಗಿನಿಯಾ ಸೇನಾಯ। ರಾಜಾ ಏಕಕೋವ ಅತ್ತನೋ ಆನುಭಾವೇನ ತಾವತಿಂಸಭವನಂ ಅಗಮಾಸಿ। ಸಕ್ಕೋ "ಮನ್ಧಾತಾ ಆಗತೋ"ತಿ ಸುತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಂ ಕತ್ವಾ "ಸ್ವಾಗತಂ, ಮಹಾರಾಜ, ಸಕಂ, ತೇ ಮಹಾರಾಜ, ಅನುಸಾಸ ಮಹಾರಾಜಾ"ತಿ ವತ್ವಾ ಸದ್ಧಿಂ ನಾಟಕೇಹಿ ರಜ್ಜಂ ದ್ವೇ ಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ಏಕಂ ಭಾಗಮದಾಸಿ। ರಞ್ಞೋ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಮನುಸ್ಸಗನ್ಧಸರೀರನಿಸ್ಸನ್ದಾದಿಮನುಸ್ಸಭಾವೋ ವಿಗಚ್ಛಿ, ದೇವಲೋಕೇ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕದಾಯಿನೋ ಅಪರಪರಿಯಾಯವೇದನೀಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೋಕಾಸತ್ತಾ ಸಬ್ಬದಾ ಸೋಳಸವಸ್ಸುದ್ದೇಸಿಕತಾಮಾಲಾಮಿಲಾಯನಾದಿದೇವಭಾವೋ ಪಾತುರಹೋಸಿ। ತಸ್ಸ ಸಕ್ಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಅಕ್ಖಿನಿಮಿಸನಮತ್ತೇನ ನಾನತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತಾ ದೇವಾ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಚ ತಸ್ಸ ಚ ನಾನತ್ತೇ ಮುಯ್ಹನ್ತಿ। ಸೋ ತತ್ಥ ದಿಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಮಾನೋ ತದಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾಯುಕತಾಯ ಯಾವ ಛತ್ತಿಂಸ ಸಕ್ಕಾ ಉಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚುತಾ, ತಾವ ಸಕ್ಕರಜ್ಜಂ ಕಾರೇತ್ವಾ "ಕಿಂ ಮೇ ಇಮಿನಾ ಉಪಡ್ಢರಜ್ಜೇನಾ"ತಿ ಅತಿತ್ತೋ ಕಾಮೇಹಿ ತತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉಯ್ಯಾನೇ ಪತಿತೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಉತುಕಕ್ಖಳತಾಯ ವಾತಾತಪೇನ ಫುಸಿತಗತ್ತೋ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದೇವಲೋಕೇ ಪನ ಯಾವ ಛತ್ತಿಂಸಾಯ ಇನ್ದಾನಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ತಾವ ಪಣೀತೇ ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜೀ"**ತಿ।

ಪಞ್ಞತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಸೋಖುಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬. ಛಟ್ಠೇ **ಸುಖುಮಲಕ್ಖಣಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಾನೀ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸುಖುಮಲಕ್ಖಣಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಕಾನಿ। **ಸುಖುಮಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಾಹಕಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಸುಖುಮಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಾಹಕೇನ ಞಾಣೇನ। **ಪರತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಅವಸವತ್ತನೇನ ಅಞ್ಞತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ। ಸಙ್ಖಾರಾ ಹಿ "ಮಾ ಭಿಜ್ಜಿಂಸೂ"ತಿ ಇಚ್ಛಿತಾಪಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತೇವ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಅವಸವತ್ತಿತಾಯ ಪರೇ ನಾಮ। ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಪರತಾ ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನೇ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಇಮಿನಾ ಹಿ ಪದೇನ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ಕಥಿತಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸೋಖುಮ್ಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ಪಠಮಅಗತಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭-೨೦. ಸತ್ತಮೇ **ಛನ್ದಾಗತಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ಧಿವಸೇನ ಸರಲೋಪೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಛನ್ದೇನ ಅಗತಿ"**ನ್ತಿ। **ಛನ್ದಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಛನ್ದೇನಾ"**ತಿ, ಪೇಮೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಛನ್ದಸದ್ದೋ ಹೇತ್ಥ ತಣ್ಹಾಪರಿಯಾಯೋ, ಅಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಪರಿಯಾಯೋ ವಾ। **ಸೇಸೇಸೂ**ತಿ "ದೋಸಾಗತಿಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು।

ಏತ್ಥ ಚ ಯೋ "ಅಯಂ ಮೇ ಮಿತ್ತೋತಿ ವಾ, ಸನ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವಾ, ಞಾತಕೋತಿ ವಾ, ಲಞ್ಜಂ ವಾ ಪನ ಮೇ ದೇತೀ"ತಿ ಛನ್ದವಸೇನ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಂ ಸಾಮಿಕಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಛನ್ದೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಯೋ "ಅಯಂ ಮೇ ವೇರೀ"ತಿ ಚಿರಕಾಲಾನುಬದ್ಧವೇರವಸೇನ ವಾ, ತಙ್ಖಣುಪ್ಪನ್ನಕೋಧವಸೇನ ವಾ ಸಾಮಿಕಂ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ದೋಸೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಮನ್ದತ್ತಾ ಮೋಮೂಹತ್ತಾ ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಅಯುತ್ತಂ ಅಕಾರಣಂ ವತ್ವಾ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಂ ಸಾಮಿಕಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಮೋಹೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ "ಅಯಂ ರಾಜವಲ್ಲಭೋತಿ ವಾ ವಿಸಮೇ ಚೋರಾದಿಕೇ ವಿಸಮಾನಿ ವಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಿ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನೇನ ವಿಸಮನಿಸ್ಸಿತೋ ವಾ, ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಮೇ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಭೀತೋ ಅಸ್ಸಾಮಿಕಂ ಸಾಮಿಕಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ ಭಯೇನ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ।

ಯೋ ಪನ ಕಿಞ್ಚಿ ಭಾಜೇನ್ತೋ "ಅಯಂ ಮೇ ಸನ್ದಿಟ್ಠೋ ವಾ ಸಮ್ಭತ್ತೋ ವಾ"ತಿ ಪೇಮವಸೇನ ಅತಿರೇಕಂ ದೇತಿ, "ಅಯಂ ಮೇ ವೇರೀ"ತಿ ದೋಸವಸೇನ ಊನಕಂ ದೇತಿ , ಯೋ ಮುಯ್ಹನ್ತೋ ದಿನ್ನಾದಿನ್ನಂ ಅಜಾನಮಾನೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಊನಂ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಧಿಕಂ ದೇತಿ, "ಅಯಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅದೀಯಮಾನೇ ಮಯ್ಹಂ ಅನತ್ಥಮ್ಪಿ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಭೀತೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತಿರೇಕಂ ದೇತಿ, ಸೋ ಚತುಬ್ಬಿಧೋಪಿ ಯಥಾನುಕ್ಕಮೇನ ಛನ್ದಾಗತಿಆದೀನಿ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಅಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ।

ನಿಹೀಯತಿ ತಸ್ಸ ಯಸೋತಿ ತಸ್ಸ ಅಗತಿಗಾಮಿನೋ ಕಿತ್ತಿಯಸೋಪಿ ಪರಿವಾರಯಸೋಪಿ ನಿಹೀಯತಿ ಪರಿಹಾಯತಿ। ಯಸ್ಸತಿ ತೇನ ಕಿತ್ತೀಯತೀತಿ ಹಿ ಯಸೋ, ಕಿತ್ತಿ ಥುತಿಘೋಸೋ। ಯಸ್ಸತಿ ತೇನ ಪುರೇಚರಾನುಚರಭಾವೇನ ಪರಿವಾರಯತೀತಿ ಯಸೋ, ಪರಿವಾರೋ। ಅಟ್ಠಮನವಮದಸಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಚರವಗ್ಗೋ ದುತಿಯೋ।

೩. ಉರುವೇಲವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮಉರುವೇಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಮಹಾವೇಲಾ ವಿಯ **ಮಹಾವೇಲಾ,** ವಿಪುಲವಾಲಿಕಪುಞ್ಜತಾಯ ಮಹನ್ತೋ ವೇಲಾತಟೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಮಹಾವಾಲಿಕರಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಉರು, ಮರು, ಸಿಕತಾ, ವಾಲುಕಾ, ವಣ್ಣು, ವಾಲಿಕಾತಿ ಇಮೇ ಸದ್ದಾ ಸಮಾನತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಉರೂತಿ ವಾಲಿಕಾ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ।

ನಜ್ಜಾತಿ ನದತಿ ಸದ್ದಾಯತೀತಿ ನದೀ, ತಸ್ಸಾ ನಜ್ಜಾ, ನದಿಯಾ ನಿನ್ನಗಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೇರಞ್ಜರಾಯಾತಿ** "ನೇಲಞ್ಜಲಾಯಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಲ-ಕಾರಸ್ಸ ರ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ನೇರಞ್ಜರಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕದ್ದಮಸೇವಾಲಪಣಕಾದಿದೋಸರಹಿತಸಲಿಲಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ "ನೀಲಂ-ಜಲಾಯಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನೇರಞ್ಜರಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ನಾಮಮೇವ ವಾ ಏತಂ ತಸ್ಸಾ ನದಿಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸಾ ನದಿಯಾ ತೀರೇ ಯತ್ಥ ಭಗವಾ ವಿಹಾಸಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧೋ ನಾಮ ಜಾತೋತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕೇಚಿ** ಪನ "ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವೇದೇ ಸಜ್ಝಾಯಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥಾ ಮಹಲ್ಲಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಪಾಕಾರಪರಿಕ್ಖೇಪಯುತ್ತಾನಿ ನಿವೇಸನಾನಿ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ವಸಿಂಸು, ತಸ್ಮಾಸ್ಸ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧೋತಿ ನಾಮಂ ಜಾತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ । ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ನ ಜಪನ್ತೀತಿ ಅಜಪಾ, ಮನ್ತಾನಂ ಅನಜ್ಝಾಯಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಜಪಾಲನ್ತಿ ಆದಿಯನ್ತಿ ನಿವಾಸಂ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಜಪಾಲೋ**ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಯಸ್ಮಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಸಮಯೇ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠೇ ಅಜೇ ಅತ್ತನೋ ಛಾಯಾಯ ಪಾಲೇತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಮಾ 'ಅಜಪಾಲೋ'ತಿಸ್ಸ ನಾಮಂ ರುಳ್ಹ"ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ನಾಮಮೇತಂ ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ।

ಪಠಮಾಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಪಠಮಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಅನುನಾಸಿಕಲೋಪೇನಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಮೇವಾ"**ತಿ। **ಪಠಮನ್ತಿ** ಚ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪಠಮಂ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧೇ ವಿಹರಾಮೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಯಂ ವಿತಕ್ಕೋತಿ** ಅಯಂ "ಕಿನ್ನು ಖ್ವಾಹಂ…ಪೇ॰… ವಿಹರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಿತಕ್ಕೋ। ಹತ್ಥೀ ಚ ವಾನರೋ ಚ ತಿತ್ತಿರೋ ಚ **ಹತ್ಥಿವಾನರತಿತ್ತಿರಾ**।

ಯೇ ವುದ್ಧಮಪಚಾಯನ್ತೀತಿ ಜಾತಿವುದ್ಧೋ, ವಯೋವುದ್ಧೋ, ಗುಣವುದ್ಧೋತಿ ತಯೋ ವುದ್ಧಾ। ತೇಸು ಜಾತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ **ಜಾತಿವುದ್ಧೋ** ನಾಮ, ವಯೇ ಠಿತೋ **ವಯೋವುದ್ಧೋ** ನಾಮ, ಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ **ಗುಣವುದ್ಧೋ** ನಾಮ। ತೇಸು ಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ವಯೋವುದ್ಧೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ವುದ್ಧೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಅಪಚಾಯನ್ತೀತಿ** ಜೇಟ್ಠಾಪಚಾಯಿಕಾಕಮ್ಮೇನ ಪೂಜೇನ್ತಿ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋವಿದಾತಿ** ಜೇಟ್ಠಾಪಚಾಯನಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋವಿದಾ ಕುಸಲಾ। **ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ। **ಪಾಸಂಸಾತಿ** ಪಸಂಸಾರಹಾ। **ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ ಸುಗ್ಗತೀತಿ** ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬೇ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಹಿತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬೇ ಪರಲೋಕೇಪಿ ತೇಸಂ ಸುಗತಿಯೇವ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ - ಖತ್ತಿಯಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾ ವೇಸ್ಸಾ ವಾ ಸುದ್ದಾ ವಾ ಗಹಟ್ಠಾ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಾ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾ ವಾ, ಯೇ ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ ಜೇಟ್ಠಾಪಚಿತಿಕಮ್ಮೇನ ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ವಯೋವುದ್ಧಾನಂ ಅಪಚಿತಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ತಭಾವೇ ಜೇಟ್ಠಾಪಚಿತಿಕಾರಕಾತಿ ಪಸಂಸಂ ವಣ್ಣನಂ ಥೋಮನಂ ಲಭನ್ತಿ, ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಭೇದಾ ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತೀತಿ।

ಅಞ್ಞಸ್ಮಿನ್ತಿ ಪರಸ್ಮಿಂ। ಅತ್ತಾ ನ ಹೋತೀತಿ **ಅಞ್ಞೋ,** ಪರೋ। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಅಥ ಖೋ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಞ್ಚಿ ಗರುಟ್ಠಾನೇ ಅಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಪತಿಸ್ಸತಿ ಗರುನೋ ಆಣಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತೀತಿ ಪತಿಸ್ಸೋ, ನ ಪತಿಸ್ಸೋ **ಅಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ, ಪತಿಸ್ಸಯರಹಿತೋ,** ಗರುಪಸ್ಸಯರಹಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸದೇವಕೇತಿ ಅವಯವೇನ ವಿಗ್ಗಹೋ ಸಮುದಾಯೋ ಸಮಾಸತ್ಥೋ। **ಸದೇವಕ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಞ್ಚಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ ಪಾರಿಸೇಸಞಾಯೇನ ಇತರೇಸಂ ಪದನ್ತರೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸಮಾರಕ**ಗ್ಗಹಣೇನ ಛಟ್ಠಕಾಮಾವಚರದೇವಗ್ಗಹಣಂ ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನ। ತತ್ಥ ಹಿ ಮಾರೋ ಜಾತೋ ತನ್ನಿವಾಸೀ ಚ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ರಹ್ಮಕ**ವಚನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾದಿಬ್ರಹ್ಮಗ್ಗಹಣಂ ಪಚ್ಚಾಸತ್ತಿಞಾಯೇನೇವ। **ಸಸ್ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯಾ ಪಜಾಯಾ**ತಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಗ್ಗಹಣಂ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಅಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾನಂ ಅಸಮಿತಾಬಾಹಿತಪಾಪಾನಞ್ಚ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ತೇನೇವ ವಚನೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಕಾಮಂ "ಸದೇವಕೇ"ತಿಆದಿವಿಸೇಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವಿಸಯೋ ಲೋಕಸದ್ದೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ತುಲ್ಯಯೋಗವಿಸಯತ್ತಾ ತೇಸಂ, "ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಪನ ಅತುಲ್ಯಯೋಗೇ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಬ್ಯಭಿಚಾರದಸ್ಸನತೋ **ಪಜಾ**ಗಹಣನ್ತಿ ಪಜಾವಚನೇನ ಸತ್ತಲೋಕಗ್ಗಹಣಂ।

ದೇವಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಮಾರಬ್ರಹ್ಮೇಸು ಗಹಿತೇಸುಪಿ ಇತರೇಹಿ ತೇಸಂ ಲಬ್ಭಮಾನವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಾರೋ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಮಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಮ್ಪಿ ವಿಚಕ್ಖುಕಮ್ಮಾಯ ಪಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಸಬ್ಬೇಸ**"ನ್ತಿ। **ಉಪರೀ**ತಿ ಉಪರಿಭಾಗೇ। **ಬ್ರಹ್ಮಾ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಿಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತಥಾ ಚಾಹ "**ದಸಹಿ ಅಙ್ಗುಲೀಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಇಧ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ ಬಾಹಿರಕಾನಮ್ಪಿ ಗನ್ಥನಿಕಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ "**ಏಕನಿಕಾಯಾದಿವಸೇನಾ**"ತಿ। **ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ। ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಪಜಾತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಪಜಾ, ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ, ತಸ್ಸಾ **ಪಜಾಯ**। **ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಗ್ಗಹಣಂ ತದವಸಿಟ್ಠಮನುಸ್ಸಲೋಕಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಭಾಗಸೋ ಲೋಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚೇತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಲೋಕವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ** "ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಂ ಕಮ್ಮಫಲಾನೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪಜಾವಸೇನ** "ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಜಾತಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮ್ಪನ್ನತಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ "ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಾಲಿಕೇದಾರ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೪.೧) ವಿಯ। ತೇನಾಹ "**ಅಧಿಕತರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಞ್ಹಿ ಅಧಿಕತರನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ಅರಹತಿ। **ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಯುತ್ತಿಂ। **ಅತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅವಿಪರೀತತ್ಥಂ। **ವಡ್ಢಿ**ನ್ತಿ ಅತಿವಡ್ಢಿನಿಮಿತ್ತಂ।

ಇಮಿನಾ ವಚನೇನಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸುತ್ತೇ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತವಚನೇನ। ನ ಕೇವಲಂ ಇಮಿನಾವ, ಸುತ್ತನ್ತರಮ್ಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನ ಮೇ ಆಚರಿಯೋ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಚರಿಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಯಾದಿಸೋ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ, ನ ತಾದಿಸೋ ಅಧಿಗಮೋ ಪರೂಪದೇಸೋ ಅತ್ಥಿ। ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಪನಸ್ಸ ಲೇಸೋಪಿ ನತ್ಥಿ। **ನತ್ಥಿ ಮೇ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಮಯ್ಹಂ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಪಟಿನಿಧಿಭೂತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಸರ**ನ್ತಿ ಕರಣೇ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಸರನ್ತೇನಾ**"ತಿ, **ಸರ**ನ್ತಿ ವಾ ಸರಣಹೇತು ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯತೋತಿ ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ತೋಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ**"ತಿ। ರತ್ತಿಯೋ ಜಾನನ್ತೀತಿ ರತ್ತಞ್ಞೂ, ಅತ್ತನೋ ಪಬ್ಬಜಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬಹೂ ರತ್ತಿಯೋ ಜಾನನ್ತಿ, ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ರತ್ತಞ್ಞೂನಂ ಮಹನ್ತಭಾವೋ **ರತ್ತಞ್ಞುಮಹನ್ತಂ**। ಭಾವಪ್ಪಧಾನೋ ಏಸ ನಿದ್ದೇಸೋ। "ರತ್ತಞ್ಞುಮಹತ್ತ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಥೇರನವಮಜ್ಝಿಮಾನಂ ವಸೇನ ವಿಪುಲಭಾವೋ **ವೇಪುಲ್ಲಮಹನ್ತಂ**। ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಝಾನಾಭಿಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ವಿಪುಲಭಾವೋ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಮಹನ್ತಂ**। ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಲಾಭಸ್ಸ ವಿಪುಲಭಾವೋ **ಲಾಭಗ್ಗಮಹನ್ತಂ**। **ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಮಹನ್ತೇನಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಮಹನ್ತಭಾವೇನ। **ಮಹಾಪಜಾಪತಿಯಾ ದುಸ್ಸಯುಗದಾನಕಾಲೇ**ತಿ ಭಗವತೋ ಸಙ್ಘೇ ಗಾರವಸ್ಸ ಪಾಕಟಕಾಲದಸ್ಸನಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಸಙ್ಘೇ ಗಾರವರಹಿತೋ ವಿಹಾಸಿ।

ಪಠಮಉರುವೇಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨.ದುತಿಯಉರುವೇಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೨. ದುತಿಯೇ **ಹುಹುಙ್ಕಜಾತಿಕೇನಾ**ತಿ ಸೋ ಕಿರ ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಿಕೋ ಮಾನವಸೇನ ಕೋಧವಸೇನ ಚ "ಹುಹು"ನ್ತಿ ಕರೋನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ತಸ್ಮಾ ಹುಹುಙ್ಕಜಾತಿಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಹುಹುಕ್ಕಜಾತಿಕೋ"ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜರಾಜಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಜರಾಯ ಖಣ್ಡದನ್ತಪಲಿತಕೇಸಾದಿಭಾವಂ ಆಪಾದಿತಾ। **ವಯೋವುದ್ಧಾ**ತಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ವುದ್ಧಿಮರಿಯಾದಪ್ಪತ್ತಾ। **ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕಾ**ತಿ ಉಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಮಹತ್ತಂ ಲನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಮಹಲ್ಲಕಾ, ಜಾತಿಯಾ ಮಹಲ್ಲಕಾ, ನ ವಿಭವಾದಿನಾತಿ ಜಾತಿಮಹಲ್ಲಕಾ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಿಮವಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಾ, ಪಚ್ಛಿಮವಯೋ ನಾಮ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೋ ತತಿಯೋ ಭಾಗೋ। **ಜಿಣ್ಣಾ**ತಿ ವಾ ಪೋರಾಣಾ, ಚಿರಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಕುಲನ್ವಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವುದ್ಧಾ**ತಿ ಸೀಲಾಚಾರಾದಿಗುಣವುದ್ಧಿಯುತ್ತಾ। **ಮಹಲ್ಲಕಾ**ತಿ ವಿಭವಮಹನ್ತತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಮಹದ್ಧನಾ**ತಿ ಮಹಾಭೋಗಾ। **ಅದ್ಧಗತಾ**ತಿ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ ವತಚರಿಯಾದಿಮರಿಯಾದಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಚರಮಾನಾ। **ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತಾ**ತಿ ಜಾತಿವುದ್ಧಭಾವಂ ಅನ್ತಿಮವಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ। **ಸುತಂ ನೇತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸುತಂ ನೋ ಏತನ್ತಿ ಪದಚ್ಛೇದೋ। **ನೋ**ತಿ ಚ ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಮ್ಹೇಹಿ ಸುತ"**ನ್ತಿ।

ಅಕಾಲೇತಿ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇ। **ಅಸಭಾವಂ ವದತೀ**ತಿ ಯಂ ನತ್ಥಿ, ತಂ ವದತಿ। **ಅನತ್ಥಂ ವದತೀ**ತಿ ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತಂ ವದತಿ। **ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಚ ನಿಪ್ಫಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಫಲಞ್ಹಿ ಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತಂ। ಅಕಾರಣನಿಸ್ಸಿತತಾ ಚ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಅಕಾರಣೇ ನಿಸ್ಸಿತಂ, ನಿಪ್ಫಲಂ ಸಮ್ಫನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅವಿನಯಂ ವದತೀ**ತಿ ನ ಸಂವರವಿನಯಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಂ ವದತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ನ ಸಂವರವಿನಯಾವಹಂ ವದತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಹದಯೇ ನಿಧೇತಬ್ಬಯುತ್ತಕ**ನ್ತಿ ಅಹಿತಸಂಹಿತತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪವೇಸೇತ್ವಾ ನಿಧೇತುಂ ಅಯುತ್ತಂ। **ಕಥೇತುಂ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೇನ ಯೋ ಅತ್ಥೋ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪಚ್ಛಾ ಚ ತಸ್ಸ ಅಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಯುತ್ತಕಾಲೇ ವತ್ತಾ। **ಅಪದೇಸರಹಿತ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತಾಪದೇಸರಹಿತಂ। **ಸಾಪದೇಸಂ ಸಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ನ ಕಥೇತೀ**ತಿ "ಭಗವತಾ ಅಸುಕೇ ಸುತ್ತೇ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಾಪದೇಸಂ ಕಾರಣಸಹಿತಂ ಕತ್ವಾ ನ ಕಥೇತಿ।

ಪರಿಯನ್ತರಹಿತನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದರಹಿತಂ, ಸುತ್ತಂ ವಾ ಜಾತಕಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನುಯೋಗಂ ಉಪಮಂ ವಾ ವತ್ಥುಂ ವಾ ಆಹರಿತ್ವಾ ಯಂ ಸುತ್ತಂ ಜಾತಕಂ ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪಿತಂ, ತಸ್ಸ ಸರೀರಭೂತಂ ಕಥಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಬಾಹಿರಕಥಂಯೇವ ಕಥೇತಿ, ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, "ಸುತ್ತಂ ನು ಖೋ ಕಥೇತಿ ಜಾತಕಂ ನು ಖೋ, ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ವಾ ಕೋಟಿಂ ವಾ ಪಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯಥಾ ವಟರುಕ್ಖಸಾಖಾನಂ ಗತಗತಟ್ಠಾನೇ ಪಾರೋಹಾ ಓತರನ್ತಿ, ಓತಿಣ್ಣೋ-ತಿಣ್ಣಟ್ಠಾನೇ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ವಡ್ಢನ್ತಿಯೇವ, ಏವಂ ಅಡ್ಢಯೋಜನಮ್ಪಿ ಯೋಜನಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛತಿಯೇವ। ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಪನ ಮೂಲರುಕ್ಖೋ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಅನುಜಾತಪಾರೋಹಮೂಲಾನಿಯೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏವಂ ಅಯಮ್ಪಿ ನಿಗ್ರೋಧಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ ಕತ್ವಾ ಪಸ್ಸೇನೇವ ಪರಿಹರನ್ತೋ ಗಚ್ಛತಿ। ಯೋ ಪನ ಬಹುಮ್ಪಿ ಭಣನ್ತೋ "ಏತದತ್ಥಮಿದಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಸುತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿ ಅನುಯೋಗೂಪಮಾವತ್ಥುವಸೇನ ತದುಪಯೋಗೀನಂ ಆಹರಿತ್ವಾ ಆಹರಿತ್ವಾ ಜಾನಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸ್ಸ ಬಹುಮ್ಪಿ ಕಥೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಅತ್ಥನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ನ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಹಿತಾವಹಂ।

ಪಕಟ್ಠಾನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನಂ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಾನಂ ಬೋಧನತೋ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿವಸೇನ ಚ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಭಾಸಿತತ್ತಾ ಪಕಟ್ಠಾನಂ ವಚನಪ್ಪಬನ್ಧಾನಂ ಆಳೀತಿ **ಪಾಳಿ,** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। ಪುರಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅತ್ಥೇನ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ **ಅನುಸನ್ಧಿ,** ಅತ್ಥಮುಖೇನ ಪನ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಾನಮ್ಪಿ ಅನುಸನ್ಧಿ ಹೋತಿಯೇವ। ಸ್ವಾಯಂ ಅನುಸನ್ಧಿ

ಪುಚ್ಛಾನುಸನ್ಧಿಅಜ್ಝಾಸಯಾನುಸನ್ಧಿಯಥಾನುಸನ್ಧಿಆದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ, ತಂತಂದೇಸನಾನಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಾಪರಪಾಳಿವಸೇನ ಅನುಸನ್ಧಿವಸೇನ **ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಉಗ್ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ಅತ್ಥಸೋ ಚ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಗಹಿತಂ, ಪರಿಯಾಪುಣನವಸೇನ ಚೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಚ ಹದಯೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಸ್ಸರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಸೋತಬ್ಬತೋ **ಸುತಂ,** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। ತಂ ಧಾರೇತೀತಿ **ಸುತಧರೋ।** ಯೋ ಹಿ ಸುತಧರೋ, ಸುತಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಹೋತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಅರೋಗಿಕಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸುತಸ್ಸ ಆಧಾರಭೂತೋ**"ತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಏಕಂ ಪದಂ ಏಕಕ್ಖರಮ್ಪಿ ಅವಿನಟ್ಠಂ ಹುತ್ವಾ ಸನ್ನಿಚೀಯತೀತಿ ಸನ್ನಿಚಯೋ, ಸುತಂ ಸನ್ನಿಚಯೋ ಏತಸ್ಮಿನ್ತಿ **ಸುತಸನ್ನಿಚಯೋ। ಅಜ್ಝೋಸಾಯಾ**ತಿ ಅನುಪ್ಪವಿಸಿತ್ವಾ। **ತಿಟ್ಠತೀ**ತಿ ನ ಸಮ್ಮುಸ್ಸತಿ।

ಪಗುಣಾತಿ ವಾಚುಗ್ಗತಾ। **ನಿಚ್ಚಲಿಕ**ನ್ತಿ ಅವಿಪರಿವತ್ತಂ। **ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ। **ಸಮನುಗ್ಗಾಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ಓಗಾಹಿತ್ವಾ। ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದಾಭಾವತೋ **ಗಙ್ಗಾಸೋತಸದಿಸಂ।** "ಭವಙ್ಗಸೋತಸದಿಸ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅಕಿತ್ತಿಮಂ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುತ್ತೇಕದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಮತ್ತಸ್ಸ ಚ ವಚಸಾ ಪರಿಚಯೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪನ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಸುತ್ತದಸಕ...ಪೇ... ಸಜ್ಝಾಯಿತಾ**"ತಿ, "ದಸಸುತ್ತಾನಿ ಗತಾನಿ, ದಸವಗ್ಗಾನಿ ಗತಾನೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನಸಾ ಅನು ಅನು ಪೇಕ್ಖಿತಾ ಭಾಗಸೋ ನಿಜ್ಝಾಯಿತಾ ಚಿನ್ತಿತಾ **ಮನಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತೀ**ತಿ ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ।

ಅಧಿಕಂ ಚೇತೋತಿ **ಅಭಿಚೇತೋ,** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಅಧಿಕತಾ ಪಾಕತಿಕಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇಹಿ ಸುನ್ದರತಾಯ, ಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಸುದ್ಧಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತ**"ನ್ತಿ। **ಅಧಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಮಾಹ। ಸೋಪಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ, ಅಪೀತಿಜಂ ಕಾಯಸುಖಂ, ಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಜಂ ಞಾಣಸುಖನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಝಾನಸುಖಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತಂ ಉಪಾದಾಯ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸುಖಂ ವಿನ್ದತೀ**"ತಿ। **ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸು ಝಾನೇಸು ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀಭಾವಮಾಹ। **ನಿಕಾಮಲಾಭೀ**ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಆವಜ್ಜನಾಧಿಟ್ಠಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸಿಯೋಪಿ ವುತ್ತಾ ಏವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸುಖೇನೇವ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ**ತಿ ಏತೇನ ತೇಸಂ ಝಾನಾನಂ ಸುಖಪ್ಪಟಿಪದತಂ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ।

ವಿಪುಲಾನನ್ತಿ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪಿತಾನಂ ಝಾನಾನಂ। ವಿಪುಲತಾ ನಾಮ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ಚಿರತರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ಸಾ ಚ ಪರಿಚ್ಛೇದಾನುರೂಪಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ "**ವಿಪುಲಾನ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ "**ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ವುಟ್ಠಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಆಹ। ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾಲಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪತ್ವಾವ ವುಟ್ಠಹನ್ತೋ ಅಕಸಿರಲಾಭೀ ನ ಹೋತಿ ಯಾವದಿಚ್ಛಿತಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸಮಾಪಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವೇ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಏಕಚ್ಚೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಲಾಭೀಯೇವ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ। **ಪಾರಿಪನ್ಥಿಕೇ**ತಿ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ। ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾ ಪಗೇವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಝಾನಾಧಿಗಮೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ। **ಕಿಚ್ಛೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀ**ತಿ ಕಿಚ್ಛೇನ ವಿಸೋಧೇತಿ। ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಸಮಾಧಿಪಾರಿಪನ್ಥಿಕಾನಂ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಣಂ ಇಧ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ವಿಸೋಧನಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ನಾಳಿಕಯನ್ತ**ನ್ತಿ ಕಾಲಮಾನನಾಳಿಕಯನ್ತಮಾಹ।

ಅಟ್ಠಪಿತಸಙ್ಕಪ್ಪೋತಿ ನ ಸಮ್ಮಾಪಣಿಹಿತಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। **ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಪಾರಂ ಗತೋ, ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಞ್ಞಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪಾರಂ ಗತೋ, ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಪರಿಜಾನಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾವನಾಪಾರಗೂ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ

ಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಂ ಗತೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗೇ ಭಾವೇತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಹಾನಪಾರಗೂ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನೇನ ಪಾರಂ ಗತೋ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಪಾರಗೂ**ತಿ ನಿರೋಧಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಾರಂ ಗತೋ, ನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಪಾರಗೂ**ತಿ ಸಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ಪಾರಂ ಗತೋ, ಸಬ್ಬಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಕೇವಲೀ**ತಿ ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಕೇವಲಂ ಸಕಲಭಾವೋ, ತೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಸಕಲಚತುಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಸಕಲಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ**"ತಿ, ಪರಿಪುಣ್ಣಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದುತಿಯಉರುವೇಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩. ತತಿಯೇ **ಲೋಕೋ**ತಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚದ್ವಯಂ, ಇಧ ಪನ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಲೋಕೋತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ**"ನ್ತಿ। **ವಿಸಂಯುತ್ತೋ**ತಿ ವಿಸಂಸಟ್ಠೋ ನ ಪಟಿಬದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ತತೋ ವಿಪ್ಪಮುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕಸಮುದಯೋ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ತಣ್ಹಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮನಯೇನ ಪನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಿಯಡ್ಢಕಿಲೇಸಸಹಸ್ಸಂ। **ಲೋಕನಿರೋಧೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಸಚ್ಛಿಕತೋ**ತಿ ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಕತೋ। **ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಗಹೋ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಹಿ ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ತದತ್ಥಂ ಅರಿಯೇಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜೀಯತಿ ಚಾತಿ ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಏತ್ತಾವತಾ ತಥಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಯಾಥಾವತೋ ಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ**ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಚತ್ತಾರಿ ಹಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ ತಥಾನಿ ನಾಮ। ಯಥಾಹ -

> "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾನಿ ಅವಿತಥಾನಿ ಅನಞ್ಞಥಾನಿ। ಕತಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ? ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಮೇತಂ ಅವಿತಥಮೇತಂ ಅನಞ್ಞಥಮೇತ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೯೦; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೮) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಅಪಿಚ ತಥಾಯ ಗತೋತಿ **ತಥಾಗತೋ, ಗತೋ**ತಿ ಚ ಅವಗತೋ ಅತೀತೋ ಪತ್ತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಸಕಲಲೋಕಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಅವಿಪರೀತಾಯ ಗತೋ ಅವಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕೋ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ತಥಾಯ ಗತೋ ಪತ್ತೋತಿ ತಥಾಗತೋ। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ತಥಂ ಅವಿಪರೀತಂ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ ತಥಾಗತೋತಿ। ಏವಂ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ತಥಾಗತಭಾವದೀಪನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇತಿ ಭಗವಾ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ತಥಾಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾದಿಅಭಿಸಮ್ಬೋಧವಸೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ಚತೂಹಿ ಸಚ್ಚೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಭಾವಂ ಕಥೇತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ತಥಾಗತಸದ್ದಬುದ್ಧಸದ್ದಾನಂ ಅತ್ಥತೋ ನಿನ್ನಾನಾಕರಣತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಚೇವ ಹಿ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ। **ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ರೂಪಾಯತನಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬತೋ। ತೇನ ಯಂ ದಿಟ್ಠಂ ಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಂ ದಕ್ಖತಿ, ಯಂ ಸಮವಾಯೇ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದಿಟ್ಠನ್ತೇವ ಗಹಿತಂ ಕಾಲವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನಾಮಟ್ಠಭಾವತೋ ಯಥಾ "ದುದ್ಧ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸುತ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸುತನ್ತಿ ಸದ್ದಾಯತನಂ** ಸೋತಬ್ಬತೋ। **ಮುತ**ನ್ತಿ ಸನಿಸ್ಸಯೇ ಇನ್ದ್ರಿಯೇ ನಿಸ್ಸಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ

ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ “**ಪತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ**”ತಿ। **ವಿಞ್ಞಾತ**ನ್ತಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಂ। ತಂ ಪನ ದಿಟ್ಠಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ “**ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣ**”ನ್ತಿ। **ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ತಥಾ ಪತ್ವಾ ಹತ್ಥಗತಂ, ಅಧಿಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ವಾ ಅಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ವಾ**”ತಿ। **ಪರಿಯೇಸಿತ**ನ್ತಿ ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಯಿಟ್ಠಂ। ತಂ ಪನ ಪತ್ತಂ ವಾ ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪತ್ತಂ ವಾ, ಉಭಯಥಾಪಿ ಪರಿಯೇಸಿತಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ಪತ್ತಂ ವಾ ಅಪ್ಪತ್ತಂ ವಾ**”ತಿ। ದ್ವಯೇನಪಿ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಪತ್ತಂ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಮ್ಪಿ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ತಥಾಗತೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಿತ್ತೇನ ಅನುಸಞ್ಚರಿತ**ನ್ತಿ ತೇ ಪನ ಅಪಾಪೇತ್ವಾ ಚಿತ್ತೇನೇವ ಅನು ಅನು ಸಞ್ಚರಿತಂ, ವಿಪರಿತಕ್ಕಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪೀತಕನ್ತಿಆದೀತಿ ಆದಿಸದ್ದೇನ ಲೋಹಿತಓದಾತಾದಿಸಬ್ಬಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಭಾಗಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸುಮನೋ**ತಿ ರಾಗವಸೇನ ಲೋಭವಸೇನ ಸದ್ಧಾದಿವಸೇನ ವಾ ಸುಮನೋ। **ದುಮ್ಮನೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದವಿತಕ್ಕವಸೇನ ವಾ ವಿಹಿಂಸಾವಿತಕ್ಕವಸೇನ ವಾ ದುಮ್ಮನೋ। **ಮಜ್ಝತ್ತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞಾಣವಸೇನ, ಞಾಣವಸೇನ ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ತತ್ಥ **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಖಸದ್ದೋ, ಪಣವಸದ್ದೋ, ಪತ್ತಗನ್ಧೋ, ಪುಪ್ಫಗನ್ಧೋ, ಪುಪ್ಫರಸೋ, ಫಲರಸೋ, ಉಪಾದಿನ್ನಂ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಂ, ಮಜ್ಝತ್ತವೇದನಾ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಞಾಣೇನ ಅಸಮ್ಪತ್ತಂ, ಅವಿದಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ “**ಞಾಣೇನ ಅಸಚ್ಛಿಕತ**”ನ್ತಿ। **ಲೋಕೇನ ಗತ**ನ್ತಿ ಲೋಕೇನ ಞಾತಂ। **ತಥೇವ ಗತತ್ತಾ**ತಿ ತಥೇವ ಞಾತತ್ತಾ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ , ಗತಸದ್ದೇನ ಏಕತ್ತಂ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗತಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಧಾತವೋ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥಾ ಭವನ್ತೀತಿ ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ।

ಯಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ರತಿಂ ತಥಾಗತೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಯಸ್ಸಞ್ಚ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಂ ತಥಾಆಗತತ್ತಾದಿಅತ್ಥೇನ ತಥಾಗತೋ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಉತ್ತರಿತರಾಭಾವತೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ। **ಯಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀ**ತಿ ಯಸ್ಸಞ್ಚ ವಿಸಾಖಪುಣ್ಣಮಾಯ ರತ್ತಿಯಂಯೇವ ಕುಸಿನಾರಾಯಂ ಉಪವತ್ತನೇ ಮಲ್ಲಾನಂ ಸಾಲವನೇ ಯಮಕಸಾಲಾನಮನ್ತರೇ ಅನುಪಾದಿಸೇಸಾಯ ನಿಬ್ಬಾನಧಾತುಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತಿ। **ಯಂ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ**ತಿ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಉಪಾದಿಸೇಸಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತೂನಂ ಮಜ್ಝೇ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸವಸ್ಸಪರಿಮಾಣಕಾಲೇ ಪಠಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಮಜ್ಝಿಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಪಚ್ಛಿಮಬೋಧಿಯಮ್ಪಿ ಯಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಪ್ಪಭೇದಂ ಧಮ್ಮಂ **ಭಾಸತಿ** ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ, **ಲಪತಿ** ಉದ್ದಿಸನವಸೇನ, **ನಿದ್ದಿಸತಿ** ಪರಿನಿದ್ದಿಸನವಸೇನ। **ಸಬ್ಬಂ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತೀ**ತಿ ತಂ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ದೇಸಿತಂ ಸಬ್ಬಂ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿನವಙ್ಗಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಅತ್ಥತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ಅನೂನಂ ಅನಧಿಕಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪುಣ್ಣಂ ರಾಗಮದನಿಮ್ಮದನಂ ದೋಸಮದನಿಮ್ಮದನಂ ಮೋಹಮದನಿಮ್ಮದನಂ, ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ವಾಲಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅವಕ್ಖಲಿತಂ, ಏಕಮುದ್ದಿಕಾಯ ಲಞ್ಛಿತಂ ವಿಯ ಏಕಾಯ ನಾಳಿಯಾ ಮಿತಂ ವಿಯ ಏಕತುಲಾಯ ತುಲಿತಂ ವಿಯ ಚ ತಂ ತಥೇವ ಹೋತಿ ಯಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಭಾಸಿತಂ, ಏಕನ್ತೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ, **ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ,** ತಸ್ಮಾ ತಥಂ ಅವಿತಥಂ ಅನಞ್ಞಥಂ। ಏತೇನ ತಥಾವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಗದಅತ್ಥೋ ಅಯಂ ಗತಸದ್ದೋ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಮಾ ತಥಂ ಗದತೀತಿ ತಥಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಆಗದನಂ ಆಗದೋ, ವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಅವಿಪರೀತೋ ಆಗದೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಥಾಗತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಯಥಾವಾದೀತಿ ಯೇ ಧಮ್ಮೇ ಭಗವಾ “ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಸಾವಜ್ಜಾ ವಿಞ್ಞುಗರಹಿತಾ ಸಮತ್ತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಅಹಿತಾಯ ದುಕ್ಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ಪರೇಸಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ವದತಿ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸಯಂ ಪಹಾಸಿ। ಯೇ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಭಗವಾ - “ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ ಅನವಜ್ಜಾ ವಿಞ್ಞುಪ್ಪಸತ್ಥಾ ಸಮತ್ತಾ ಸಮಾದಿನ್ನಾ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ”ತಿ ವದತಿ, ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸಯಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಾದೀ ಭಗವಾ ತಥಾಕಾರೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀಲಾದಿಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾಯಂ ಯಥಾಕಾರೀ ಭಗವಾ, ತಥೇವ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪರೇಸಂ ತತ್ಥ

ಪತಿಟ್ಠಾಪನವಸೇನ **ತಥಾವಾದೀ**। ಭಗವತೋ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಕಾಯೋ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ಕಾಯಸ್ಸಪಿ ವಾಚಾ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವಾದೀ ತಥಾಕಾರೀ, ಯಥಾಕಾರೀ ತಥಾವಾದೀ ಚ ಹೋತಿ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಚ ಯಥಾ ವಾಚಾ, ಕಾಯೋಪಿ ತಥಾ ಗತೋ ಪವತ್ತೋ। ಯಥಾ ಚ ಕಾಯೋ, ವಾಚಾಪಿ ತಥಾ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋತಿ ಉಪರಿ ಭವಗ್ಗಂ, ಹೇಟ್ಠಾ ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತಿರಿಯಂ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಭಗವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇ ಅಭಿಭವತಿ ಸೀಲೇನಪಿ ಸಮಾಧಿನಾಪಿ ಪಞ್ಞಾಯಪಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾಪಿ, ನ ತಸ್ಸ ತುಲಾ ವಾ ಪಮಾಣಂ ವಾ ಅತ್ಥಿ। ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅತುಲೋ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯೋ ಅನುತ್ತರೋ ಧಮ್ಮರಾಜಾ ದೇವದೇವೋ ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ, ತತೋ ಏವ ಅಯಂ ನ ಕೇನಚಿ ಅಭಿಭೂತೋ। **ದಕ್ಖತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ। ವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯಪಿ ಅಭಾವತೋ ಅನವಸೇಸವಿಸಯೋ ದಸಸದ್ದೋ। ತೇನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನೇಯ್ಯಂ ನಾಮ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ಅವಿಪರೀತಂ ಆಸಯಾದಿಅವಬೋಧೇನ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿನಾ ಚ ಸತ್ತೇ, ಭಾವಞ್ಞತ್ಥತ್ತೂಪನಯವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇ, ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸುಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ಚಿತ್ತಞ್ಚ ವಸೇ ವತ್ತೇತೀತಿ **ವಸವತ್ತೀ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ "**ಚತುನ್ನಂ ಯೋಗಾನಂ ಪಹಾನೇನ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ**"ತಿ। **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಉಪಯೇಹಿ ವಿರಹಿತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಲೋಕೇ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಉಪಯೇಹಿ ವಿರಹಿತೋ।

ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಠಿತೋತಿ ತಬ್ಬಿಸಯಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನೇನ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಗನ್ಥೇ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಠಿತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಾದಿಕೇ ಸಕಸನ್ತಾನತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಠಿತೋ। ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇ ವಾ ಅತ್ತನೋ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ತೇಸಂ ಪಮೋಚನೋತಿ **ಸಬ್ಬಗನ್ಥಪ್ಪಮೋಚನೋ**। **ಫುಟ್ಠಸ್ಸ ಪರಮಾ ಸನ್ತೀ**ತಿ ಅಸ್ಸ ಅನೇನ ಖೀಣಾಸವೇನ ಬುದ್ಧೇನ ಪರಮಾ ಸನ್ತಿ ಞಾಣಫುಸನೇನ ಫುಟ್ಠಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ "**ಫುಟ್ಠಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। **ನಿಬ್ಬಾನೇ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ನತ್ಥೀ**ತಿ ಕುತೋಚಿ ಭಯಕಾರಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಭಯಂ ನತ್ಥಿ ಅಸಙ್ಖತಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೇಮತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಖೇಮಞ್ಚ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಖೇಮಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಪಟಿಪದ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೭೯-೪೦೮)। ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ನತ್ಥೀತಿ **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಕುತೋಭಯ**ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಕುತೋಚಿ ಭಯಂ ಏತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇತಿ **ಅಕುತೋಭಯಂ,** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಚನಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಅನೀಘೋ ನಿದ್ದುಕ್ಖೋ। **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಕ್ಖಯಂ ಪತ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಖಯಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಭಾವಂ ಪತ್ತೋ। ಉಪಧೀ ಸಮ್ಮದೇವ ಖೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಉಪಧಿಸಙ್ಖಯೋ,** ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಆಹ "**ಉಪಧಿಸಙ್ಖಯಸಙ್ಖಾತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ**"ತಿ। **ಚಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ। **ಪವತ್ತಯೀ**ತಿ ತೇಪರಿವಟ್ಟಂ ದ್ವಾದಸಾಕಾರಂ ಪವತ್ತೇಸಿ । ಮಹನ್ತೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಮಹನ್ತಂ**। **ವೀತಸಾರದ**ನ್ತಿ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಯೋಗೇನ ವೀತಸಾರದಂ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಲೋಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಬಾಳ್ಹಂ ಖೋ ನೇ ಪಸಂಸಸೀ**ತಿ ನೇ ಸಮಣೇ ಬಾಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ಪಸಂಸಸಿ ವಣ್ಣಯಸಿ। ಕೀದಿಸಂ ಸೀಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕಿಂಸೀಲಾ**। ಕೋ ಸಮಾಚಾರೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಕಿಂಸಮಾಚಾರಾ**। **ಗುಣಮಗ್ಗಸಣ್ಠಿತಾ**ತಿ ಗುಣಗ್ಗಸಣ್ಠಿತಾ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ಅಗ್ಗಗುಣೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸನ್ತಿನ್ದ್ರಿಯಾ** ಸನ್ತಮಾನಸಾ, "ಸನ್ತಂ ತೇಸಂ ಗತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। **ಏಕಕಿಯಾ**ತಿ ಏಕಕಾ,

ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕಕಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಅದುತಿಯಾ**”ತಿ। **ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮಾತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ। ತೇನ -

“ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಸುಚಿ ನೇಸಂ, ವಾಚಾಕಮ್ಮಂ ಅನಾವಿಲಂ।
ಮನೋಕಮ್ಮಂ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮ॥

“ವಿಮಲಾ ಸಙ್ಖಮುತ್ತಾಭಾ, ಸುದ್ಧಾ ಅನ್ತರಬಾಹಿರಾ।
ಪುಣ್ಣಾ ಸುದ್ಧೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮ॥

“ಲಾಭೇನ ಉನ್ನತೋ ಲೋಕೋ, ಅಲಾಭೇನ ಚ ಓನತೋ।
ಲಾಭಾಲಾಭೇನ ಏಕಟ್ಠಾ, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮ॥

“ಯಸೇನ ಉನ್ನತೋ ಲೋಕೋ, ಅಯಸೇನ ಚ ಓನತೋ।
ಯಸಾಯಸೇನ ಏಕಟ್ಠಾ, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮ॥

“ಪಸಂಸಾಯುನ್ನತೋ ಲೋಕೋ, ನಿನ್ದಾಯಪಿ ಚ ಓನತೋ।
ಸಮಾ ನಿನ್ದಾಪಸಂಸಾಸು, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮ॥

“ಸುಖೇನ ಉನ್ನತೋ ಲೋಕೋ, ದುಕ್ಖೇನಪಿ ಚ ಓನತೋ।
ಅಕಮ್ಪಾ ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು, ತಾದಿಸಾ ಸಮಣಾ ಮಮಾ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೦೨ ಚೂಳಸುಭದ್ದಾವತ್ಥು) -

ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

“**ದೂರೇ ಸನ್ತೋ**”ತಿಆದಿಗಾಥಾಯ ಅಯಮತ್ಥೋ। **ಸನ್ತೋ**ತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಸನ್ತತಾಯ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಸನ್ತೋ ನಾಮ, ಇಧ ಪನ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧೇಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾ ಉಸ್ಸನ್ನಕುಸಲಮೂಲಾ ಭಾವಿತಭಾವನಾ ಸತ್ತಾ ಸನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। **ಪಕಾಸನ್ತೀ**ತಿ ದೂರೇ ಠಿತಾಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಪಥಂ ಆಗಚ್ಛನ್ತಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಹಿಮವನ್ತೋವಾ**ತಿ ಯಥಾ ತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸವಿತ್ಥತೋ ಪಞ್ಚಯೋಜನಸತುಬ್ಬೇಧೋ ಚತುರಾಸೀತಿಯಾ ಕೂಟಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ ಹಿಮವನ್ತಪಬ್ಬತೋ ದೂರೇ ಠಿತಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಮುಖೇ ಠಿತೋ ವಿಯ ಪಕಾಸತಿ, ಏವಂ ಪಕಾಸನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸನ್ತೇತ್ಥ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ**ತಿ ಲಾಭಗರುಕಾ, ವಿತ್ಥಿಣ್ಣಪರಲೋಕಾ, ಆಮಿಸಚಕ್ಖುಕಾ, ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಬಾಲಪುಗ್ಗಲಾ ಅಸನ್ತೋ ನಾಮ। ತೇ ಏತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನಂ ದಕ್ಖಿಣಸ್ಸ ಜಾಣುಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ನಿಸಿನ್ನಾಪಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। **ರತ್ತಿಂ ಖಿತ್ತಾ ಯಥಾ ಸರಾ**ತಿ ರತ್ತಿಂ ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ಅನ್ಧಕಾರೇ ಖಿತ್ತಾ ಸರಾ ವಿಯ ತಥಾರೂಪಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಹೇತುನೋ ಅಭಾವೇನ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ್ಯನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠದೇಯ್ಯಂ, ಯಥಾ ದಿನ್ನಂ ನ ಪುನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಂ, ಏವಂ ದಿನ್ನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಿಟ್ಠಂ ನ ಮಞ್ಞತೀತಿ ಏತ್ಥ **ದಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಮಂಸಚಕ್ಖುನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಂ, ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾಪಿ ದಿಟ್ಠಂ, ರೂಪಾಯತನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಯಞ್ಹಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಯೇನ ಕತದಸ್ಸನಕಿರಿಯಾಸಮಾಪನಂ, ಯಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಯಂ ಪಸ್ಸತಿ ಅಪಸ್ಸಿ ಪಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ಸಮವಾಯೇ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಾಲವಿಸೇಸವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ “ದಿಟ್ಠ”ನ್ತೇವ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ದುದ್ಧ”ನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ದಿಟ್ಠಂ ರೂಪಾಯತನ**”ನ್ತಿ। **ಏವರೂಪಾನಿ ಹಿ ವಚನಾನೀ**ತಿ “ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸೋತಬ್ಬ”ನ್ತಿಆದೀನಿ।

ಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀ, ಅಲಾಭೇಪಿ ತಾದೀತಿ ಯಥಾ ಅಲಾಭಕಾಲೇ ಲಾಭಸ್ಸ ಲದ್ಧಕಾಲೇಪಿ ತಥೇವಾತಿ ತಾದಿಸೋ। **ಯಸೇಪೀ**ತಿ ಯಸೇ ಸತಿಪಿ ಮಹಾಪರಿವಾರಕಾಲೇಪಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಕಾಳಕಾರಾಮಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ನಯಿದ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ನ**-ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಸ ''ವುಸ್ಸತೀ''ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ''ನ ವುಸ್ಸತೀ''ತಿ, **ಯ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **ಇದಂ**-ಸದ್ದೋ ''ಏಕಮಿದಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾಯಂ ವಿಹರಾಮಿ ಸುಭಗವನೇ ಸಾಲರಾಜಮೂಲೇ''ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೫೦೧) ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, ''ಇದಂ ಖೋ ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಸೀಲಮತ್ತಕ''ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭) ಯಥಾವುತ್ತೇ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ಆಗತೋ।

''ಇದಞ್ಹಿ ತಂ ಜೇತವನಂ, ಇಸಿಸಙ್ಘನಿಸೇವಿತಂ।
ಆವುತ್ಥಂ ಧಮ್ಮರಾಜೇನ, ಪೀತಿಸಞ್ಜನನಂ ಮಮಾ''ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೭-೩೮೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮, ೧೦೧) -

ಆದೀಸು ವಕ್ಖಮಾನೇ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖೇ। ಇಧಾಪಿ ವಕ್ಖಮಾನೇಯೇವ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ-ಸದ್ದೋ -

''ಕಿಂ ತೇ ವತಂ ಕಿಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ಕಿಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ತೇ ನಾಗ ಮಹಾವಿಮಾನಂ॥

''ಅಹಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ಚ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ,
ಸದ್ಧಾ ಉಭೋ ದಾನಪತೀ ಅಹುಮ್ಹಾ।
ಓಪಾನಭೂತಂ ಮೇ ಘರಂ ತದಾಸಿ,
ಸನ್ತಪ್ಪಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಚ॥

''ತಂ ಮೇ ವತಂ ತಂ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,
ತಸ್ಸ ಸುಚಿಣ್ಣಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ।
ಇದ್ಧೀ ಜುತೀ ಬಲವೀರಿಯೂಪಪತ್ತಿ,
ಇದಞ್ಚ ಮೇ ವೀರ ಮಹಾವಿಮಾನ''ನ್ತಿ॥ -

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಪುಣ್ಣಕಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧೫೯೫) ದಾನೇ ಆಗತೋ।

''ಕೇನ ಪಾಣಿ ಕಾಮದದೋ, ಕೇನ ಪಾಣಿ ಮಧುಸ್ಸವೋ।
ಕೇನ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಪುಞ್ಞಂ ಪಾಣಿಮ್ಹಿ ಇಜ್ಝತೀ''ತಿ॥ -

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಅಙ್ಕುರಪೇತವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ** (ಪೇ॰ ವ॰ ೨೭೫, ೨೭೭) ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚೇ।

“ಏವಂ ಖೋ ತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಿತ್ತಿರಿಯಂ ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅಹೋಸೀ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ತಿತ್ತಿರಜಾತಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೩೧೧) ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲೇ।

“ತಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಪಞ್ಚಸಿಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ನ ವಿರಾಗಾಯ…ಪೇ॰… ಯಾವದೇವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೂಪಪತ್ತಿಯಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ।

“ಪರೇ ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಮಯಮೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಸಲ್ಲೇಖಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೩) ಮೇಥುನವಿರತಿಯಂ।

“ಮಯಞ್ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮಾಮ,
ಅಮ್ಹೇ ಚ ಭರಿಯಾ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ।
ಅಞ್ಞತ್ರ ತಾಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಾಮ,
ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಅಮ್ಹಂ ದಹರಾ ನ ಮೀಯರೇ”ತಿ॥ –

ಇಮಸ್ಮಿಂ **ಮಹಾಧಮ್ಮಪಾಲಜಾತಕೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧೦.೯೭) ಸದಾರಸನ್ತೋಸೇ।

“ಅಭಿಜಾನಾಮಿ ಖೋ ಪನಾಹಂ, ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಚತುರಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರಿತಾ, ತಪಸ್ಸೀ ಸುದಂ ಹೋಮೀ”ತಿ **ಲೋಮಹಂಸಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೫) ವೀರಿಯೇ।

“ಹೀನೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇನ, ಖತ್ತಿಯೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ।
ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಚ ದೇವತ್ತಂ, ಉತ್ತಮೇನ ವಿಸುಜ್ಝತೀ”ತಿ॥ –

ನಿಮಿಜಾತಕೇ (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೪೨೯) ಅತ್ತದಮನವಸೇನ ಕತೇ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇ ಉಪೋಸಥೇ।

“ಇದಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಪಞ್ಚಸಿಖ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ…ಪೇ॰… ಅಯಮೇವ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ”ತಿ **ಮಹಾಗೋವಿನ್ದಸುತ್ತೇಯೇವ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೨೯) ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ।

“ತಯಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಫೀತಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಬಾಹುಜಞ್ಞಂ ಪುಥುಭೂತಂ ಯಾವ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸುಪ್ಪಕಾಸಿತ”ನ್ತಿ **ಪಾಸಾದಿಕಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೭೪) ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತೇ ಸಕಲಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। ಇಧಾಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಸಾಸನೇ ಚ ವತ್ತತಿ।

ವುಸ್ಸತೀತಿ ವುಸೀಯತಿ, ಚರೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಕುಹನತ್ಥನ್ತಿ** “ಅಹೋ ಅಯ್ಯೋ ಸೀಲವಾ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಮಹಿದ್ಧಿಕೋ ಮಹಾನುಭಾವೋ”ತಿಆದಿನಾ ಜನಸ್ಸ ಸತ್ತಲೋಕಸ್ಸ ವಿಮ್ಹಾಪನತ್ಥಂ। ಕೇಚಿ ಪನ “**ಕುಹನತ್ಥನ್ತಿ** ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಇಚ್ಛಾಪಕತಸ್ಸ ಸತೋ ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥನಿಸ್ಸಿತಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನ ತಿವಿಧೇನ ಕುಹನವತ್ಥುನಾ ಕುಹಕಭಾವೇನ ಜನಸ್ಸ ವಿಮ್ಹಾಪನತ್ಥ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ತೀಹಿ ಕುಹನವತ್ಥೂಹಿ ಜನಸ್ಸ ಕುಹನತ್ಥಾಯಾ”**ತಿ, ಜನಸ್ಸ ವಿಮ್ಹಾಪನತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಜನಲಾಪನತ್ಥನ್ತಿ** “ಏವರೂಪಸ್ಸ ನಾಮ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೇಹಿ “ಕೇನತ್ಥೋ, ಕಿಂ ಆಹರೀಯತೂ”ತಿ ವದಾಪನತ್ಥಂ। “ಜನಲಪನತ್ಥ”ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಸತೋ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ ಪರಿಕಥೋಭಾಸಾದಿವಸೇನ ಲಪನಭಾವೇನ ಉಪಲಾಪಕಭಾವೇನ ಜನಸ್ಸ ಲಪನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ನ ಜನಲಪನತ್ಥನ್ತಿ ನ ಜನಸ್ಸ ಉಪಲಾಪನತ್ಥ”**ನ್ತಿ।

ನ ಇತಿವಾದಪ್ಪಮೋಕ್ಖಾನಿಸಂಸತ್ಥನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ನ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾನಿಸಂಸತ್ಥ"ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯ್ವಾಯಂ "ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು 'ಲಾಭೀ ಅಸ್ಸಂ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನ'ನ್ತಿ, ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ಸೀಲಾನಿಸಂಸಭಾವೇನ ವುತ್ತೋ ಚತುಪಚ್ಚಯಲಾಭೋ ಚ। ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚದಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಆದರಬಹುಮಾನಗರುಕರಣಸಙ್ಖಾತೋ ಚ ಸಕ್ಕಾರೋ, ಯೋ ಚ "ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಸುತಧರೋ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಉಗ್ಗಚ್ಛನಕಥುತಿಘೋಸಸಙ್ಖಾತೋ ಸಿಲೋಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವಸನ್ತಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ, ತದತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ ಪನ **"ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಾನಿಸಂಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಲಾಭಾದಿಗರುತಾಯ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಉದಯಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥ"ನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ।

ನ ಇತಿ ಮಂ ಜನೋ ಜಾನಾತೂತಿ ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೇ ಸತಿ "ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಮಂ ಲೋಕೋ ಜಾನಾತು ಸಮ್ಭಾವೇತೂತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಗುಣವಸೇನ ಸಮ್ಭಾವನತ್ಥಮ್ಪಿ ನ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ಸತೋ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ 'ಇತಿ ಏವಂಗುಣೋತಿ ಮಂ ಲೋಕೋ ಜಾನಾತೂ'ತಿ ನ ಇದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಪುರಿಮೋ ಪುರಿಮೋಯೇವ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ ಸುನ್ದರತರೋ।

ಅಥ ಖೋತಿ ಏತ್ಥ **ಅಥಾತಿ** ಅಞ್ಞತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, **ಖೋತಿ** ಅವಧಾರಣೇ। ತೇನ ಕುಹನಾದಿತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥಂಯೇವ ಇದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಂವರತ್ಥಂ ಪಹಾನತ್ಥ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಂವರೋ - ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ, ಸತಿಸಂವರೋ, ಞಾಣಸಂವರೋ, ಖನ್ತಿಸಂವರೋ, ವೀರಿಯಸಂವರೋತಿ। "ಇತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಉಪೇತೋ ಹೋತಿ ಸಮುಪೇತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೧) ನಯೇನ ಆಗತೋ ಅಯಂ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ,** ಸೀಲಸಂವರೋತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬) ಆಗತೋ ಅಯಂ **ಸತಿಸಂವರೋ।**

"ಯಾನಿ ಸೋತಾನಿ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ, ಸತಿ ತೇಸಂ ನಿವಾರಣಂ।
ಸೋತಾನಂ ಸಂವರಂ ಬ್ರೂಮಿ, ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧೀಯರೇ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೦೪೧; ಚೂಳನಿ॰
ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೪; ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೧, ೪೫) -

ಆಗತೋ ಅಯಂ **ಞಾಣಸಂವರೋ।** "ಖಮೋ ಹೋತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಉಣ್ಹಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೪; ೬.೫೮) ನಯೇನ ಆಗತೋ ಅಯಂ **ಖನ್ತಿಸಂವರೋ।**

"ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೪; ೬.೫೮) ನಯೇನ ಆಗತೋ ಅಯಂ **ವೀರಿಯಸಂವರೋ।**

ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಪಜಹನವಸೇನ ವತ್ತಪ್ಪಟಿವತ್ತಾನಂ ಪೂರಣವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ ಚೇವ ವಿರತಿ ಚ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯವಚೀಸಂಯಮೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲಸಂವರೋ। ಸತಿ ಏವ **ಸತಿಸಂವರೋ,** ಸತಿಪ್ಪಧಾನಾ ವಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ। ಞಾಣಮೇವ **ಞಾಣಸಂವರೋ।** ಅಧಿವಾಸನವಸೇನ ಅದೋಸೋ, ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಾ ವಾ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ **ಖನ್ತಿಸಂವರೋ,** ಪಞ್ಞಾತಿ ಏಕೇ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಅಭಿಭವನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ವೀರಿಯಮೇವ **ವೀರಿಯಸಂವರೋ।** ತೇಸು ಪಠಮೋ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಸು ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ, ದುತಿಯೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಸ್ಸ , ತತಿಯೋ ಅಞ್ಞಾಣಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥೋ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ, ಪಞ್ಚಮೋ ಕೋಸಜ್ಜಸ್ಸ ಸಂವರಣತೋ ಪಿದಹನತೋ ಸಂವರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮೇತಸ್ಸ ಸಂವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ **ಸಂವರತ್ಥಂ** ಸಂವರನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತೀಹಿ ಪಹಾನೇಹೀತಿ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ತೀಹಿ ಪಹಾನೇಹಿ। ಪಞ್ಚವಿಧಪ್ಪಹಾನಮ್ಪಿ ಇಧ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। ಪಞ್ಚವಿಧಞ್ಹಿ ಪಹಾನಂ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಸೇನ। ತತ್ಥ ಯಂ ದೀಪಾಲೋಕೇನೇವ ತಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ಅಲೋಭಾದೀಹಿ ಲೋಭಾದಿಕಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಾದಿವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಹಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಲೋಭಾದಿಮಲಸ್ಸ, ಸೀಲೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ, ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಕಸ್ಸ, ನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ, ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇನ ಅಹೇತುವಿಸಮಹೇತುದಿಟ್ಠೀನಂ, ತಸ್ಸೇವ ಅಪರಭಾಗೇನ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣೇನ ಕಥಂಕಥೀಭಾವಸ್ಸ, ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನೇನ ಅಹಂಮಮಾತಿ ಗಾಹಸ್ಸ, ಮಗ್ಗಾಮಗ್ಗವವತ್ಥಾನೇನ ಅಮಗ್ಗೇ ಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯ, ಉದಯದಸ್ಸನೇನ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯಾ, ವಯದಸ್ಸನೇನ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯಾ, ಭಯದಸ್ಸನೇನ ಸಭಯೇ ಅಭಯಸಞ್ಞಾಯ, ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ ಅಸ್ಸಾದಸಞ್ಞಾಯ, ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನೇನ ಅಭಿರತಿಸಞ್ಞಾಯ, ಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಞಾಣೇನ ಅಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಯ, ಉಪೇಕ್ಖಾಞಾಣೇನ ಅನುಪೇಕ್ಖಾಯ, ಅನುಲೋಮೇನ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಂ ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಪಟಿಲೋಮಭಾವಸ್ಸ, ಗೋತ್ರಭುನಾ ಸಙ್ಖಾರನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಏತಂ **ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಂ** ನಾಮ।

ಯಂ ಪನ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪವತ್ತಿಭಾವನಿವಾರಣತೋ ಘಟಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಉದಕಪಿಟ್ಠೇ ಸೇವಾಲಸ್ಸ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ, ಏತಂ **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಂತಂಮಗ್ಗವತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ "ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭; ವಿಭ॰ ೬೨೮) ನಯೇನ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಹಣಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಂ, ಏತಂ **ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಪನ ಫಲಕ್ಖಣೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ತಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಏತಂ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತನಿಸ್ಸಟತ್ತಾ ಪಹೀನಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಏತಂ **ನಿಸ್ಸರಣಪ್ಪಹಾನಂ** ನಾಮ । ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸಪಿ ತಥಾ ತಥಾ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸಮತಿಕ್ಕಮನಟ್ಠೇನ ವಾ ಪಹಾನಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ, ಪಹಾನಸಾಧನತ್ಥನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ಸಂವರೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಪವೇಸನಿವಾರಣಂ ಪಹಾನೇನ ಚ ಪವೇಸನಿವಾರಣಮೇವ ಸಮುಗ್ಘಾತೋ ಚಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಉಭಯೇನಪಿ ಪನ ಯಥಾರಹಂ ಉಭಯಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ಏವ ಹಿ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರಂ, ಪಜಹನತೋ ಪಹಾನನ್ತಿ।

ಅನೀತಿಹನ್ತಿ ಈತಿಯೋ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಉಪದ್ದವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾ ಚ। ಈತಿಯೋ ಹನ್ತೀತಿ ಈತಿಹಂ, ಅನು ಈತಿಹನ್ತಿ **ಅನೀತಿಹಂ,** ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ। ಅಥ ವಾ ಈತೀಹಿ ಅನತ್ಥೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಹನನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಈತಿಹಾ, ತಣ್ಹಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಈತಿಹಾತಿ **ಅನೀತಿಹಂ।** ಈತಿಹಾ ವಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ತಿತ್ಥಿಯಸಮಯಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಇದಂ **ಅನೀತಿಹಂ।** "ಅನಿತಿಹ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - "ಇತಿಹಾಯ"ನ್ತಿ ಧಮ್ಮೇಸು ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹಭಾವತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಇತಿಹಂ ನಾಮ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಸಾಧನತೋ ಚ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಇತಿಹನ್ತಿ **ಅನಿತಿಹಂ,** ಅಪರಪತ್ತಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞೂಹೀ"ತಿ, "ಅತಕ್ಕಾವಚರೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭-೮) ಚ। ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ಪನ "ಅನೀತಿಹ"ನ್ತಿ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ಪಠನ್ತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇತಿಹಪರಿವಜ್ಜಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಓಗಧಂ ಪತಿಟ್ಠಂ ಪಾರಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮೀ, ವಿಮುತ್ತಿರಸತ್ತಾ ಏಕನ್ತೇನೇವ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಂ **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮಿನಂ** ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ। **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧೋ**ತಿ ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ವುಚ್ಚತಿ ತೇನ ವಿನಾ ನಿಬ್ಬಾನಾವಗಾಹಣಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ ತಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನಾಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ, ತಞ್ಚೇತಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಪಾದನೇನ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮೀ।** ಅಥ ವಾ **ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮಿನ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನ್ತೋಗಾಮಿನಂ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಏವ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಇಮಮೇವ ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪಂ ದಸ್ಸೇತುಂ

“**ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನ್ತೋಗಾಮಿನ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೋತಿ** ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸೋ ಭಗವಾ **ಅದೇಸಯಿ** ದೇಸೇಸಿ । **ಮಹನ್ತೇಹೀತಿ** ಮಹಾಆತುಮೇಹಿ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯೇಹಿ। ಮಹನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಮಹನ್ತೇ ವಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕೇ ಏಸನ್ತಿ ಗವೇಸನ್ತೀತಿ **ಮಹೇಸಿನೋ,** ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಅರಿಯಾ। ತೇಹಿ **ಅನುಯಾತೋ** ಪಟಿಪನ್ನೋ।

ಯಥಾ ಬುದ್ಧೇನ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಯಥಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಮಯಾ ದೇಸಿತಂ, ಏವಂ ಯೇ ಏತಂ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ತದತ್ಥಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ಅನುಸಾಸನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥು ಮಯ್ಹಂ ಸಾಸನಕಾರಿನೋ ಓವಾದಪ್ಪಟಿಕರಾ ಸಕಲಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಕರಿಸ್ಸನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅನ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಕುಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೬. ಛಟ್ಠೇ **ಕುಹಕಾತಿ** ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಾದಿನಾ ಕುಹನವತ್ಥುನಾ ಕುಹಕಾ, ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಿಚ್ಛಾಯ ಕೋಹಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ ಪರೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಥದ್ಧಾತಿ** “ಕೋಧನೋ ಹೋತಿ ಉಪಾಯಾಸಬಹುಲೋ, ಅಪ್ಪಮ್ಪಿ ವುತ್ತೋ ಸಮಾನೋ ಅಭಿಸಜ್ಜತಿ ಕುಪ್ಪತಿ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಪತಿತ್ಥೀಯತೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫, ೨೭) ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ಕೋಧೇನ ಚ, “ದುಬ್ಬಚೋ ಹೋತಿ ದೋವಚಸ್ಸಕರಣೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಕ್ಖಮೋ ಅಪ್ಪದಕ್ಖಿಣಗ್ಗಾಹೀ ಅನುಸಾಸನಿ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೧; ಪಾರಾ॰ ೪೨೬)। ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ದೋವಚಸ್ಸೇನ ಚ, “ಜಾತಿಮದೋ, ಗೋತ್ತಮದೋ, ಲಾಭಮದೋ, ಆರೋಗ್ಯಮದೋ, ಯೋಬ್ಬನಮದೋ, ಜೀವಿತಮದೋ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೩೨) ಏವಂ ವುತ್ತಜಾತಿಮದಾದಿಭೇದೇನ ಮಾನೇನ ಚ ಗರುಕಾತಬ್ಬೇಸು ಗರೂಸುಪಿ ನಿಪಚ್ಚಕಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಯೋಸಲಾಕಂ ಗಿಲಿತ್ವಾ ಠಿತಾ ವಿಯ ಅನೋನತಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರಣಕಾ। ತೇನಾಹ “**ಕೋಧೇನ ಚಾ**”ತಿಆದಿ।

ಉಪಲಾಪಕಾತಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಸೇನ ಕುಲಸಙ್ಗಣ್ಹಕಾ। **ಲಪಾತಿ** ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ ಪಯುತ್ತವಾಚಾವಸೇನ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾವಸೇನ ಲಪಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿಙ್ಗೀತಿ** ಸಿಙ್ಗಾರಂ। ತಞ್ಹಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ವಿಜ್ಝನತೋ ಸುಟ್ಠು ಆಸೇವಿತತಾಯ ಸೀಸೇ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸುನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವಿಸಾಣಂ ವಿಯ ಥಿರತ್ತಾ ಚ ಸಿಙ್ಗಂ ವಿಯಾತಿ ಸಿಙ್ಗಂ, ನಾಗರಿಕಭಾವಸಞ್ಜಾತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಿಙ್ಗಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಸಿಙ್ಗಾರಭಾವೋ **ಸಿಙ್ಗಾರತಾ,** ಸಿಙ್ಗಾರಕರಣಕಆಕಾರೋ ವಾ। ಚಾತುರಭಾವೋ **ಚಾತುರತಾ**। ತಥಾ **ಚಾತುರಿಯಂ**। ಪರಿಕ್ಖತಭಾವೋ **ಪರಿಕ್ಖತತಾ,** ಪರಿಖಣಿತ್ವಾ ಠಪಿತಸ್ಸೇವ ದಳ್ಹಸಿಙ್ಗಾರಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಇತರಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಪಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಸಿಙ್ಗಾರತಾವ ಕಥಿತಾ।

ಉಗ್ಗತನಳಾತಿ ನಳಸದಿಸಂ ತುಚ್ಛಮಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಚರಣಕಾ। ತೇನಾಹ “**ತುಚ್ಛಮಾನಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾ**”ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಕುಹನಾದಿಯೋಗತೋ ನ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತಸ್ಮಾ “**ಮಮ ಸನ್ತಕಾ ನ ಹೋನ್ತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪಗತಾತಿ** ಯದಿಪಿ ತೇ ಮಮ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪನ ಅಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ ಅಪಗತಾ ಏವ ಇಮಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಾ, ಇತೋ ತೇ ಸುವಿದೂರೇ ಠಿತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

“ನಭಞ್ಚ ದೂರೇ ಪಥವೀ ಚ ದೂರೇ,
ಪಾರಂ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ ತದಾಹು ದೂರೇ।
ತತೋ ಹವೇ ದೂರತರಂ ವದನ್ತಿ,
ಸತಞ್ಚ ಧಮ್ಮೋ ಅಸತಞ್ಚ ರಾಜಾ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೨೧.೪೧೪)।

ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟತಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪುಣನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪತ್ಥಟಭಾವೇನ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

ಕುಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಸನ್ತುಟ್ಠಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭. ಸತ್ತಮೇ **ನಿದ್ದೋಸಾನೀ**ತಿ ಅವಜ್ಜರಹಿತಾನಿ ಆಗಮನಸುದ್ಧಿತೋ ಕಾಯಮಣ್ಡನಾದಿಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭಾವಾಭಾವತೋ ಚ। ತತ್ಥ ಸುಲಭತಾಯ ಪರಿಯೇಸನದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅಪ್ಪತಾಯ ಪರಿಹರಣದುಕ್ಖಸ್ಸಪಿ ಅಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಅಗರಹಿತಬ್ಬತಾಯ ಭಿಕ್ಖುಸಾರುಪ್ಪಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪತಾಯ ವಾ ಪರಿತ್ತಾಸಸ್ಸ ಅವತ್ಥುತಾ, ಸುಲಭತಾಯ ಗೇಧಾದೀನಂ ಅವತ್ಥುತಾ, ಅನವಜ್ಜತಾಯ ಆದೀನವದಸ್ಸನನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪತಾಯ ವಾ ಲಾಭೇನ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಜನಯನ್ತಿ, ಅಲಾಭೇನ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಜನಯನ್ತಿ, ಅನವಜ್ಜತಾಯ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರನಿಮಿತ್ತಂ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಂ ನ ಜನಯನ್ತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರವತ್ಥುಭಾವತೋ।

ಪಂಸುಕೂಲನ್ತಿ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀಸು ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಪಂಸೂನಂ ಉಪರಿ ಠಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಪಂಸುಕೂಲಂ ವಿಯಾತಿ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ಪಂಸು ವಿಯ ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಉಲತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪಂಸುಕೂಲನ್ತಿ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮಂ ರಥಿಕಾದೀಸು ಪತಿತನನ್ತಕಾನಿ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಕತಚೀವರಂ। **ರುಕ್ಖಮೂಲ**ನ್ತಿ ವಿವೇಕಾನುರೂಪಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಗೋಮುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ಗೋಮುತ್ತಪರಿಭಾವಿತಹರೀತಕಖಣ್ಡಂ **ಪೂತಿಮುತ್ತ**"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। "ಪೂತಿಭಾವೇನ ಆಪಣಾದಿತೋ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಛಡ್ಡಿತಂ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ **ಪೂತಿಮುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತ"ನ್ತಿ ಅಪರೇ।

ಯತೋ ಖೋತಿ ಪಚ್ಚತ್ತೇ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ, ಯಂ ಖೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತೇನ ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀ**ತಿ ವುತ್ತಕಿರಿಯಂ ಪರಾಮಸತಿ। **ತುಟ್ಠೋ**ತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ। **ಇದಮಸ್ಸಾಹ**ನ್ತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅಪ್ಪೇನ ಸುಲಭೇನ ಸನ್ತೋಸೋ, ಇದಂ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೀಲಸಂವರಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಏಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಙ್ಗಂ ಸಮಣಭಾವಕಾರಣನ್ತಿ ಅಹಂ ವದಾಮಿ। ಸನ್ತುಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಥ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ನಾಮ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾ ಬಾಹಿರಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಬಾಹಿರಂ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಞ್ಚ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಪನ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ। ತೇಸು ಯಸ್ಮಾ ಯಥಾರಹಂ ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಭೂತಾ ತಸ್ಸ ಮೂಲಭೂತಾ ಚೇತೇ ಧಮ್ಮಾ, ಯದಿದಂ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಪವಿವಿತ್ತತಾ ಅಸಂಸಟ್ಠತಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಇದಮಸ್ಸಾಹಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಾಮಞ್ಞಙ್ಗನ್ತಿ ವದಾಮೀ"**ತಿ।

ಸೇನಾಸನಮಾರಬ್ಭಾತಿ ವಿಹಾರಾದಿಂ ಮಞ್ಚಪೀಠಾದಿಞ್ಚ ಸೇನಾಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಚೀವರಂ ಪಾನಭೋಜನ**ನ್ತಿ ನಿವಾಸನಾದಿಚೀವರಂ ಅಮ್ಬಪಾನಕಾದಿಪಾನಂ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬವತ್ಥುಞ್ಚ ಆರಬ್ಭಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ವಿಘಾತೋ**ತಿ ವಿಘಾತಭಾವೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ – "ಅಮುಕಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಆವಾಸೇ ಪಚ್ಚಯಾ ಸುಲಭಾ"ತಿ ಲಭಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಗಮನೇನ ವಾ "ಮಯ್ಹಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ತುಯ್ಹ"ನ್ತಿ ವಿವಾದಾಪಜ್ಜನೇನ ವಾ ನವಕಮ್ಮಕರಣಾದಿವಸೇನ ವಾ ಸೇನಾಸನಾದೀನಿ ಪರಿಯೇಸನ್ತಾನಂ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭಾದಿನಾ ಯೋ ವಿಘಾತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹೋತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ಸನ್ತುಟ್ಠಸ್ಸ ನ ಹೋತಿ। **ದಿಸಾ ನಪ್ಪಟಿಹಞ್ಞತೀ**ತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ ಚಾತುದ್ದಿಸಭಾವೇನ ದಿಸಾ ನ ಪಟಿಹನತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಚಾತುದ್ದಿಸೋ ಅಪ್ಪಟಿಘೋ ಚ ಹೋತಿ, ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ ಇತರೀತರೇನಾ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೪೨)।

ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಾತಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸೇವ ವಾ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಯೋ। **ತುಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ**ತಿ ತುಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ। **ಅಧಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಅನ್ತೋಗತಾ**ತಿ ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಾ। ನ **ಪರಿಬಾಹಿರಾ**ತಿ ನ ಬಾಹಿರಾ ಕತಾ।

ಸನ್ತುಟ್ಠಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅರಿಯವಂಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ವಂಸ**-ಸದ್ದೋ "ಪಿಟ್ಠಿವಂಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ನಿಸೀದತೀ"ತಿಆದೀಸು ದ್ವಿನ್ನಂ ಗೋಪಾನಸೀನಂ ಸನ್ಧಾನಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತಬ್ಬದಣ್ಡಕೇ ಆಗತೋ।

"ವಂಸೋ ವಿಸಾಲೋ ಚ ಯಥಾ ವಿಸತ್ತೋ,
ಪುತ್ತೇಸು ದಾರೇಸು ಚ ಯಾ ಅಪೇಕ್ಖಾ।
ವಂಸಕ್ಕಳೀರೋವ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ,
ಏಕೋ ಚರೇ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ"ತಿ॥ -

ಆದೀಸು ಕಟ್ಠಕೇ। "ಭೇರಿಸದ್ದೋ ಮುದಿಙ್ಗಸದ್ದೋ ವಂಸತಾಲಸದ್ದೋ"ತಿಆದೀಸು ತೂರಿಯವಿಸೇಸೇ, ವೇಣೂತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ । "ಭಿನ್ನೇನ ಪಿಟ್ಠಿವಂಸೇನ ಮತೋ ಹತ್ಥೀ"ತಿಆದೀಸು ಹತ್ಥಿಆದೀನಂ ಪಿಟ್ಠಿವೇಮಜ್ಝೇ ಪದೇಸೇ। "ಕುಲವಂಸಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು ಕುಲನ್ವಯೇ। "ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋ ಪವೇಣೀಪಾಲಕೋ"ತಿಆದೀಸು ಗುಣಾನುಪುಬ್ಬಿಯಂ ಗುಣಾನಂ ಪಬನ್ಧಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ। ಇಧ ಪನ ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಭಾವನಾರಾಮತಾಸಙ್ಖಾತಗುಣಾನಂ ಪಬನ್ಧೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ವಂಸಸ್ಸ ಕುಲನ್ವಯಂ ಗುಣನ್ವಯಞ್ಚ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಖತ್ತಿಯವಂಸೋ**ತಿ ಖತ್ತಿಯಕುಲವಂಸೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಸಮಣವಂಸೋ** ಪನ ಸಮಣತನ್ತಿ ಸಮಣಪವೇಣೀ। **ಮೂಲಗನ್ಧಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಸಾರಗನ್ಧಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ, ಏವಮೇತ್ಥ ಗೋರಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ದುತಿಯೇನ ಪನ **ಆದಿ**-ಸದೇನ ಕಾಸಿಕವತ್ಥಸಪ್ಪಿಮಣ್ಡಾದೀನಂ।

ಅರಿಯ-ಸದ್ದೋ ಅಮಿಲಕ್ಖೇಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ಯೇಸಂ ನಿವಸನಟ್ಠಾನಂ ಅರಿಯಂ ಆಯತನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಯಾವತಾ, ಆನನ್ದ, ಅರಿಯಂ ಆಯತನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಉದಾ॰ ೭೬)। ಲೋಕಿಯಸಾಧುಜನೇಸುಪಿ "ಯೇ ಹಿ ವೋ ಅರಿಯಾ ಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರಾ, ತೇಸಂ ಅಹಂ ಅಞ್ಞತರೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫)। ಇಧ ಪನ ಯೇ "ಆರಕಾ ಕಿಲೇಸೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಲದ್ಧನಿಬ್ಬಚನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಅರಿಯಸಚ್ಚಾ, ತೇ ಏವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇ ಪನ ತೇ ಅರಿಯಾ"**ತಿ ಪುಚ್ಛಂ ಕತ್ವಾ **"ಅರಿಯಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯೇ ಮಹಾಪಣಿಧಾನಕಪ್ಪತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವಾಯಂ ಕಪ್ಪೋ, ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ। ತೇ ತಾವ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧೇ ಬುದ್ಧಸಾವಕೇ ಚ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನವಸೇಸತೋ ಅರಿಯೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಾವ ಸಾಸನಂ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ತಾವ ಸತ್ಥಾ ಧರತಿ ಏವ ನಾಮಾತಿ ಇಮಮೇವ ಭಗವನ್ತಂ। ಯೇ ಚೇತರಹಿ ಬುದ್ಧಸಾವಕಾ, ತೇ ಚ ಸನ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಗ್ಗಹಣಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ತೇ ತೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಚೇ, ಅತೀತಾನಾಗತಗ್ಗಹಣಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾ ಭಗವಾ "ಧಮ್ಮಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇಸ್ಸಾಮಿ, ಯದಿದಂ ಛ ಛಕ್ಕಾನೀ"ತಿ **ಛಛಕ್ಕದೇಸನಾಯ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೦) ಅಟ್ಠಹಿ ಪದೇಹಿ ವಣ್ಣಂ ಅಭಾಸಿ। ಏವಂ ಮಹಾಅರಿಯವಂಸದೇಸನಾಯ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸಂ "ಚತ್ತಾರೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯವಂಸಾ ಅಗ್ಗಞ್ಞಾ ರತ್ತಞ್ಞಾ ವಂಸಞ್ಞಾ ಪೋರಾಣಾ, ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಪುಬ್ಬಾ ನ ಸಂಕೀಯನ್ತಿ ನ ಸಂಕೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿ,

ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾ ಸಮಣೇಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ವಿಞ್ಞೂಹೀ"ತಿ ಯೇಹಿ ನವಹಿ ಪದೇಹಿ ವಣ್ಣಂ ಅಭಾಸಿ, ತಾನಿ ತಾವ ಆನೇತ್ವಾ ಥೋಮನಾವಸೇನೇವ ವಣ್ಣೇನ್ತೋ **"ತೇ ಖೋ ಪನೇತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಗ್ಗಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ** ಸಬ್ಬವಂಸೇಹಿ ಸೇಟ್ಠಭಾವತೋ ಸೇಟ್ಠಭಾವಸಾಧನತೋ ಚ।

ರತ್ತಞ್ಞಾ ಚಿರರತ್ತಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ ರತ್ತಞ್ಞೂಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ತೇಹಿ ಚ ತಥಾ ಅನುಟ್ಠಿತತ್ತಾ। **ವಂಸಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ವಂಸಾತಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಪೋರಾಣಾ**ತಿ ಪುರಾತನಾ। **ನ ಅಧುನಪ್ಪತ್ತಿಕಾ**ತಿ ನ ಅಧುನಾತನಾ। **ಅವಿಕಿಣ್ಣಾ**ತಿ ನ ಖಿತ್ತಾ ನ ಛಡ್ಡಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಅನಪನೀತಾ"**ತಿ। **ನ ಅಪನೀತಪುಬ್ಬಾ**ತಿ ನ ಛಡ್ಡಿತಪುಬ್ಬಾ, ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಪರಿಪೂರಣೂಪಾಯಭಾವತೋ ನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಪುಬ್ಬಾ। ತತೋ ಏವ ಇದಾನಿಪಿ ನ ಅಪನೀಯನ್ತಿ, ಅನಾಗತೇಪಿ ನ ಅಪನೀಯಿಸ್ಸನ್ತಿಯೇವ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಸ್ಸ ವಿಜಾನನೇನ **ವಿಞ್ಞೂ**। ಸಮಿತಪಾಪಾ **ಸಮಣಾ** ಚೇವ ಬಾಹಿತಪಾಪಾ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ** ಚ। **ತೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಕುಟ್ಠಾ** ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। ಯೇ ಹಿ ನ ಪಟಿಕ್ಕೋಸಿತಬ್ಬಾ, ತೇ ಅನಿನ್ದಿತಬ್ಬಾ। ಅಗರಹಿತಬ್ಬಾ ಅಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬತಾಯ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಸನ್ತೋಸಮೇವ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸವಸೇನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋತಿ ವುತ್ತಂ, ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾದಿವಸೇನಪಿ ಇಧ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸನ್ತುಟ್ಠತಾ ಹೋತೀತಿ। **ಇತರೀತರೇನಾ**ತಿ ಇತರೇನ ಇತರೇನ। ಇತರಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮವಚನೋ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಯಂ-ಕಿಞ್ಚಿಸದ್ದೇಹಿ ಸಮಾನತ್ಥೋ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯೇನ ಕೇನಚೀ"**ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಅನಿಯಮವಾಚಿತಾಯ ಏವ ಯಥಾ ಥೂಲಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರವಚನೋ, ಏವಂ ಯಥಾಲದ್ಧಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞತರವಚನೋತಿ। ತತ್ಥ ದುತಿಯಪಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಇಧ ಇಚ್ಛಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥ ಖೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ನನು ಚ ಯಥಾಲದ್ಧಾದಯೋಪಿ ಥೂಲಾದಯೋ ಏವ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಥಾಪಿ ಅತ್ಥಿ ವಿಸೇಸೋ। ಯೋ ಹಿ ಯಥಾಲದ್ಧೇಸು ಥೂಲಾದೀಸು ಸನ್ತೋಸೋ, ಸೋ ಯಥಾಲಾಭಸನ್ತೋಸೋವ, ನ ಇತರೋ। ನ ಹಿ ಸೋ ಪಚ್ಚಯಮತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಇಚ್ಛಿತೋ, ಅಥ ಖೋ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಬಲಸಾರುಪ್ಪಭಾವಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋಪಿ। ಥೂಲದುಕಾದಯೋ ತಯೋಪಿ ಚೀವರೇ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಮಜ್ಝಿಮೋ ಚತುಪಚ್ಚಯಸಾಧಾರಣೋ, ಪಚ್ಛಿಮೋ ಪನ ಚೀವರೇ ಸೇನಾಸನೇ ಚ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಇಮೇ ತಯೋ ಸನ್ತೋಸೇ**ತಿ ಇದಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕನಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಯೇ ಹಿ ಪರತೋ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಏವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಚೀವರೇ ವೀಸತಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಪನ್ನರಸ, ಸೇನಾಸನೇ ಪನ್ನರಸಾತಿ ಸಮಪಞ್ಞಾಸ ಸನ್ತೋಸಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಇಮೇಸು ಏವ ತೀಸು ಸನ್ತೋಸೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಸಮೋಸರಣಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ।

ಚೀವರಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ "ಇದಂ ನಾಮ ಚೀವರಂ ಕಪ್ಪಿಯ"ನ್ತಿ ಜಾತಿತೋ ಚೀವರಂ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಚೀವರಖೇತ್ತ**ನ್ತಿ ಚೀವರಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ। **ಪಂಸುಕೂಲ**ನ್ತಿ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಂ, ಪಂಸುಕೂಲಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಂ ಚೀವರಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೀವರಸನ್ತೋಸೋ**ತಿ ಚೀವರೇ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಸಬ್ಬೋ ಸನ್ತೋಸೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। **ಚೀವರಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ,** ಯಾನಿ ಗೋಪೇನ್ತೋ ಚೀವರಸನ್ತೋಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತೀತಿ। ಖೋಮಕಪ್ಪಾಸಿಕಕೋಸೇಯ್ಯಕಮ್ಬಲಸಾಣಭಙ್ಗಾನಿ **ಖೋಮಾದೀನಿ**। ತತ್ಥ **ಖೋಮಂ** ನಾಮ ಖೋಮಸುತ್ತೇಹಿ ವಾಯಿತಂ ಖೋಮಪಟ್ಟಚೀವರಂ। ತಥಾ ಸೇಸಾನಿಪಿ। **ಸಾಣ**ನ್ತಿ ಸಾಣವಾಕಸುತ್ತೇಹಿ ಕತಚೀವರಂ। **ಭಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಪನ ಖೋಮಸುತ್ತಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ, ಏಕಚ್ಚಾನಿ ವಾ ಮಿಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕತಚೀವರಂ। ಭಙ್ಗಮ್ಪಿ ವಾಕಮಯಮೇವಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಛಾ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಯದಿ ಏವಂ ಇತೋ ಅಞ್ಞಾ ವತ್ಥಜಾತಿ ನತ್ಥೀತಿ? ನೋ ನತ್ಥಿ। ಸಾ ಪನ ಏತೇಸಂ ಅನುಲೋಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದುಕೂಲಾದೀನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ-**ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತುಣ್ಣಂ, ಸೋಮಾರಪಟ್ಟಂ, ಚೀನಪಟ್ಟಂ, ಇದ್ಧಿಜಂ, ದೇವದಿನ್ನನ್ತಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ತತ್ಥ ದುಕೂಲಂ ಸಾಣಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಂ ವಾಕಮಯತ್ತಾ। ಪತ್ತುಣ್ಣದೇಸೇ ಸಞ್ಜಾತವತ್ಥಂ **ಪತ್ತುಣ್ಣಂ**। "ಕೋಸೇಯ್ಯವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಹಿ ಅಭಿಧಾನಕೋಸೇ ವುತ್ತಂ। ಸೋಮಾರದೇಸೇ ಚೀನದೇಸೇ ಚ ಜಾತವತ್ಥಾನಿ **ಸೋಮಾರಚೀನಪಟ್ಟಾನಿ**। ಪತ್ತುಣ್ಣಾದೀನಿ ತೀಣಿ ಕೋಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಾನಿ ಪಾಣಕೇಹಿ ಕತಸುತ್ತಮಯತ್ತಾ। **ಇದ್ಧಿಜಂ** ಏಹಿಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪುಞ್ಞಿದ್ಧಿಯಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಚೀವರಂ, ತಂ ಖೋಮಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಹೋತೀತಿ

ತೇಸಂ ಏವ ಅನುಲೋಮಂ। ದೇವತಾಹಿ ದಿನ್ನಚೀವರಂ **ದೇವದಿನ್ನಂ,** ತಂ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಜಾಲಿನಿಯಾ ದೇವಕಞ್ಞಾಯ ಅನುರುದ್ಧತ್ಥೇರಸ್ಸ ದಿನ್ನವತ್ಥಸದಿಸಂ, ತಮ್ಪಿ ಖೋಮಾದೀನಂಯೇವ ಅನುಲೋಮಂ ಹೋತಿ ತೇಸು ಅಞ್ಞತರಭಾವತೋ।

ಇಮಾನೀತಿ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣವಚನಂ, ಇಮಾನಿ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಪರಿಭೋಗಯೋಗ್ಗತಾಯ **ಕಪ್ಪಿಯಚೀವರಾನಿ।** ಇದಾನಿ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತಾನಿ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕುಸಚೀರ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಕುಸತಿಣೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ವಾ ತಾದಿಸೇಹಿ ತಿಣೇಹಿ ಕತಚೀವರಂ **ಕುಸಚೀರಂ।** ಅಕ್ಕವಾಕಾದೀಹಿ ವಾಕೇಹಿ ಕತಚೀವರಂ **ವಾಕಚೀರಂ।** ಚತುಕ್ಕೋಣೇಹಿ ತಿಕೋಣೇಹಿ ವಾ ಫಲಕೇಹಿ ಕತಚೀವರಂ **ಫಲಕಚೀರಂ।** ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕೇಸೇಹಿ ಕತಕಮ್ಬಲಂ **ಕೇಸಕಮ್ಬಲಂ।** ಚಾಮರಿವಾಲಅಸ್ಸವಾಲಾದೀಹಿ ಕತಂ **ವಾಲಕಮ್ಬಲಂ।** ಮಕಚಿತನ್ತೂಹಿ ವಾಯಿತೋ **ಪೋತ್ಥಕೋ। ಚಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮಿಗಚಮ್ಮಾದಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಮ್ಮಂ। ಉಲೂಕಪಕ್ಖೇಹಿ ಗನ್ಥಿತ್ವಾ ಕತಚೀವರಂ **ಉಲೂಕಪಕ್ಖಂ।** ಭುಜಪತ್ತತಚಾದಿಮಯಂ **ರುಕ್ಖದುಸ್ಸಂ।** ತಿರೀಟಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖುಮತರಾಹಿ ಲತಾಹಿ ಲತಾವಾಕೇಹಿ ವಾ ವಾಯಿತಂ **ಲತಾದುಸ್ಸಂ।** ಏರಕವಾಕೇಹಿ ಕತಂ **ಏರಕದುಸ್ಸಂ।** ತಥಾ **ಕದಲಿದುಸ್ಸಂ।** ಸುಖುಮೇಹಿ ವೇಳುವಿಲೀವೇಹಿ ಕತಂ **ವೇಳುದುಸ್ಸಂ। ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಕ್ಕಲಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಅಕಪ್ಪಿಯಚೀವರಾನಿ** ತಿತ್ಥಿಯದ್ಧಜಭಾವತೋ।

ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಮಾತಿಕಾನಂ ವಸೇನಾತಿ "ಸೀಮಾಯ ದೇತಿ, ಕತಿಕಾಯ ದೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೩೭೯) ಆಗತಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಚೀವರುಪ್ಪತ್ತಿಮಾತಿಕಾನಂ ವಸೇನ। ಚೀವರಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಕ್ಖೇತ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಹಿ ಭಗವತಾ "ಅಟ್ಠಿಮಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಾತಿಕಾ"ತಿಆದಿನಾ ಮಾತಿಕಾ ಠಪಿತಾ। **ಮಾತಿಕಾ**ತಿ ಹಿ ಮಾತರೋ ಚೀವರುಪ್ಪತ್ತಿಜನಿಕಾತಿ।

ಸೋಸಾನಿಕನ್ತಿ ಸುಸಾನೇ ಪತಿತಂ। **ಪಾಪಣಿಕ**ನ್ತಿ ಆಪಣದ್ವಾರೇ ಪತಿತಂ। **ರಥಿಯ**ನ್ತಿ ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕೇಹಿ ವಾತಪಾನನ್ತರೇನ ರಥಿಕಾಯ ಛಡ್ಡಿತಚೋಳಕಂ। **ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಕ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಕಾರಟ್ಠಾನೇ ಛಡ್ಡಿತಚೋಳಕಂ। **ಸಿನಾನ**ನ್ತಿ ನಹಾನಚೋಳಕಂ, ಯಂ ಭೂತವೇಜ್ಜೇಹಿ ಸಸೀಸಂ ನಹಾಯಿತ್ವಾ ಕಾಲಕಣ್ಣಿಚೋಳನ್ತಿ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। **ತಿತ್ಥ**ನ್ತಿ ತಿತ್ಥಚೋಳಂ, ಸಿನಾನತಿತ್ಥೇ ಛಡ್ಡಿತಪಿಲೋತಿಕಾ। **ಅಗ್ಗಿದಡ್ಢ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿನಾ ದಡ್ಢಪ್ಪದೇಸಂ। ತಞ್ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಗೋಖಾಯಿತಾದೀನಿ** ಪಾಕಟಾನೇವ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಛಡ್ಡೇನ್ತಿ। **ಧಜಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ**ತಿ ನಾವಂ ಆರೋಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಯುದ್ಧಂ ಪವಿಸನ್ತೇಹಿ ವಾ ಧಜಯಟ್ಠಿಂ ಉಸ್ಸಾಪೇತ್ವಾ, ತತ್ಥ ಬದ್ಧಂ ವಾತೇನ **ಆನೀತಂ** ತೇಹಿ ಛಡ್ಡಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಾದಕಭಿಕ್ಖುನಾತಿ ಗಹಪತಿಚೀವರಸ್ಸ ಸಾದಿಯನಭಿಕ್ಖುನಾ। **ಏಕಮಾಸಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಚೀವರಮಾಸಸಞ್ಞಿತಂ ಏಕಮಾಸಮತ್ತಂ **ವಿತಕ್ಕೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ,** ನ ತತೋ ಪರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಹಿ ತಣ್ಹಾನಿಗ್ಗಹತ್ಥಾ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ। **ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಅಡ್ಢಮಾಸೇನೇವ ಕರೋತಿ** ಅಪರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಪಟಿಲಾಭಸ್ಸ, ಇತರಸ್ಸ ಪನ ಪರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧತ್ತಾ ಮಾಸಮತ್ತಂ ಅನುಞ್ಞಾತಂ। **ಇದಂ ಮಾಸಡ್ಢಮಾಸಮತ್ತಂ...ಪೇ॰... ವಿತಕ್ಕಸನ್ತೋಸೋ** ವಿತಕ್ಕೇನ್ತಸ್ಸ ಪರಿಮಿತಕಾಲಿಕತ್ತಾ। ಮಹಾಥೇರಂ ತತ್ಥ ಅತ್ತನೋ ಸಹಾಯಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋಪಿ ಗರುಗಾರವೇನ **"ಗಾಮದ್ವಾರಂ, ಭನ್ತೇ, ಗಮಿಸ್ಸಾಮಿ"**ಇಚ್ಚೇವಾಹ। ಥೇರೋಪಿ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಞತ್ವಾ **"ಅಹಮ್ಪಾವುಸೋ, ಗಮಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಆಹ। "ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅವಸರೋ ಮಾ ಹೋತೂ"ತಿ **ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛಮಾನೋ ಗಾಮಂ ಪಾವಿಸಿ। ಉಚ್ಚಾರಪಲಿಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಉಚ್ಚಾರೇನ ಪೀಳಿತೋ। ತದಾ ಭಗವತೋ ದುಕ್ಕರಕಿರಿಯಾನುಸ್ಸರಣಮುಖೇನ ತಥಾಗತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವೇಗಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ...ಪೇ॰... ತೀಣಿ ಫಲಾನಿ ಪತ್ತೋ।**

ಕತ್ಥ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಚಿನ್ತನಾಪಿ ಲಾಭಾಸಾಪುಬ್ಬಿಕಾತಿ ತಥಾ **"ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಸುನ್ದರಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮಿ, ಮನಾಪಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಏವಮಾದಿಚಿನ್ತನಾಯ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ, ಕಥಂ ಪನ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಗಮನ"**ನ್ತಿ। ತೇನ ಚೀವರಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪೇಸಲೋ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಾಯಪಿ ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ

ಭವೇಯ್ಯಾತಿ “**ಪೇಸಲಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಹರಿಯಮಾನ**ನ್ತಿ ಸುಸಾನಾದೀಸು ಪತಿತಂ ವತ್ಥಂ “ಇಮೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಪಂಸುಕೂಲಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತೀ”ತಿ ಞತ್ವಾ ಕೇನಚಿ ಪುರಿಸೇನ ತತೋ ಆನೀಯಮಾನಂ। **ಏವಂ ಲದ್ಧಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಪೀ**ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಲಾಭಸನ್ತೋಸಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ ಲದ್ಧಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಪಿ। **ಅತ್ತನೋ ಪಹೋನಕಮತ್ತೇನೇವಾ**ತಿ ಯಥಾಲದ್ಧಾನಂ ಪಂಸುಕೂಲಾನಂ ಏಕಪಟ್ಟದುಪಟ್ಟಾನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಅತ್ತನೋ ಪಹೋನಕಪ್ಪಮಾಣೇನೇವ। ಅವಧಾರಣೇನ ಉಪರಿ ಪಚ್ಚಾಸಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತೇನ ಸಪದಾನಚಾರಿನಾ ವಿಯ ದ್ವಾರಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚರಣಂ **ಲೋಲುಪ್ಪವಿವಜ್ಜನಂ** ನಾಮ ಲೋಲುಪ್ಪಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತತ್ತಾ।

ಯಾಪೇತುನ್ತಿ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇತುಂ। **ಧೋವನುಪಗೇನಾ**ತಿ ಧೋವನಯೋಗ್ಗೇನ। **ಪಣ್ಣಾನೀ**ತಿ ಅಮ್ಬಜಮ್ಬಾದಿಪಣ್ಣಾನಿ। **ಅಕೋಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸನ್ತೋಸಂ ಅಕೋಪೇತ್ವಾ। **ಪಹೋನಕನೀಹಾರೇನೇವಾ**ತಿ ಅನ್ತರವಾಸಕಾದೀಸು ಯಂ ಕಾತುಕಾಮೋ, ತಸ್ಸ ಪಹೋನಕನಿಯಾಮೇನೇವ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಥೂಲಸುಖುಮಾದಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕರಣಂ। **ತಿಮಣ್ಡಲಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ನಿವಾಸನಂ ಚೇ ನಾಭಿಮಣ್ಡಲಂ, ಜಾಣುಮಣ್ಡಲಂ, ಇತರಞ್ಚೇ ಗಲವಾಟಮಣ್ಡಲಂ , ಜಾಣುಮಣ್ಡಲನ್ತಿ ತಿಮಣ್ಡಲಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಕರಣಂ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ತಿಣ್ಣಂ ಚೀವರಾನಂ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತೇನ ವುತ್ತಪರಿಮಾಣಂಯೇವ ಹೋತಿ। **ಅವಿಚಾರೇತ್ವಾ** ನ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ।

ಕುಸಿಬನ್ಧನಕಾಲೇತಿ ಮಣ್ಡಲಾನಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಿಬ್ಬನಕಾಲೇ। **ಸತ್ತ ವಾರೇ**ತಿ ಸತ್ತ ಸಿಬ್ಬನವಾರೇ। ಕಪ್ಪಬಿನ್ದುಅಪದೇಸೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಕಾರಸ್ಸ ಅಕರಣಂ **ಕಪ್ಪಸನ್ತೋಸೋ**।

ಸೀತಪ್ಪಟಿಘಾತನಾದಿ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಮುಖ್ಯಮೇವ ಚೀವರಪರಿಭೋಗೇ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಹಿರಿಕೋಪೀನಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನಮತ್ತವಸೇನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ “ಯಾವದೇವ ಹಿರಿಕೋಪೀನಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥ”ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬)। **ವಟ್ಟತಿ,** ನ ತಾವತಾ ಸನ್ತೋಸೋ ಕುಪ್ಪತಿ ಸಮ್ಭಾರಾನಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಅಲಾಭತೋ। **ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೇ ಠತ್ವಾ**ತಿ ಸೀಲವನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಾಧಾರಣಭೋಗಿಭಾವೇ ಠತ್ವಾ। **ಇತೀತಿ**ಆದಿನಾ ಪಠಮಸ್ಸೇವ ಅರಿಯವಂಸಸ್ಸ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಾನಂ ತೇಸಞ್ಚಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “ಇತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾ ಚಾ”ತಿ ದೀಪೇತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸು।

ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ ವಣ್ಣವಾದೀತಿ ಏತ್ಥ ಚತುಕ್ಕೋಟಿಕಂ ಸಮ್ಭವತಿ। ತತ್ಥ ಚತುತ್ಥೋಯೇವ ಪಕ್ಖೋ ವಣ್ಣಿತಥೋಮಿತೋತಿ ತಥಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ। **ಏಕೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ನ ಕಥೇತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ನಾಳಕೋ। **ಏಕೋ ನ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಉಪನನ್ದೋ ಸಕ್ಯಪುತ್ತೋ। **ಏಕೋ ನೇವ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹೋತಿ,** ನ **ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಲಾಳುದಾಯಿ । **ಏಕೋ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಚೇವ ಹೋತಿ, ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ಚ ವಣ್ಣಂ ಕಥೇತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಥೇರೋ ಮಹಾಕಸ್ಸಪೋ।

ಅನೇಸನನ್ತಿ ಅಯುತ್ತಂ ಏಸನಂ। ತೇನಾಹ “**ಅಪ್ಪತಿರೂಪ**”ನ್ತಿ, ಸಾಸನೇ ಠಿತಾನಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಅಯೋಗ್ಗಂ। **ಕೋಹಞ್ಞಂ ಕರೋನ್ತೋ**ತಿ ಚೀವರುಪ್ಪಾದನನಿಮಿತ್ತಂ ಪರೇಸಂ ಕುಹನಂ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಉತ್ತಸತೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸನ್ತಾಸೇನ ಉಪರೂಪರಿ ತಸತಿ। **ಪರಿತಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪರಿತೋ ತಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಸಬ್ಬೇ ಕಾಯವಚಿಪ್ಪಯೋಗಾ ತದತ್ಥಾ ಏವ ಜಾಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ತಸತಿ। ಗಧಿತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಗಿದ್ಧೋ, ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾಲಕ್ಖಣೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಗಧಿತಂ ಏತಸ್ಸ ನತ್ಥೀತಿ **ಅಗಧಿತೋ**ತಿ ಆಹ **“ವಿಗತಲೋಭಗಿದ್ಧೋ”**ತಿ। **ಮುಚ್ಛ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಮುಯ್ಹನಂ। ತಸ್ಸ ಸಮುಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅಧಿಗತಂ **ಅನಾಪನ್ನೋ** ಅನುಪಗತೋ। **ಅನೋತ್ಥತೋ** ಅನಜ್ಝೋತ್ಥತೋ। **ಅಪರಿಯೋನದ್ಧೋ**ತಿ ತಣ್ಹಚ್ಛದನೇನ ಅಚ್ಛಾದಿತೋ। **ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸಮಾನೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಂ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಞ್ಚ ದೋಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ। ಗಧಿತಪರಿಭೋಗತೋ ನಿಸ್ಸರತಿ ಏತೇನಾತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ , ಇದಮಟ್ಠಿಕತಾ। ತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ**। ತೇನಾಹ “**ಯಾವದೇವ...ಪೇ॰... ಜಾನನ್ತೋ**”ತಿ।

ನೇವತ್ತಾನುಕ್ಕಂಸೇತೀತಿ ಅತ್ತಾನಂ ನೇವ ಉಕ್ಕಂಸೇತಿ ನ ಉಕ್ಖಿಪತಿ ನ ಉಕ್ಕಟ್ಠತೋ ದಹತಿ। **ಅಹನ್ತಿ**ಆದಿ ಉಕ್ಕಂಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ನ ವಮ್ಭೇತಿ** ನ ಹೀಳೇತಿ ನ ನಿಹೀನತೋ ದಹತಿ। **ತಸ್ಮಿಂ ಚೀವರಸನ್ತೋಸೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ವೀಸತಿವಿಧೇ ಚೀವರಸನ್ತೋಸೇ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಸನ್ತೋಸಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೀವರಹೇತು ಅನೇಸನಾಪಜ್ಜನಾದಿಪಿ ಗಹಿತಮೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಭಾವತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಭಾವತೋ। ವಣ್ಣವಾದಿತಾಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನಾನಿ ಪನ ಗಹಿತಾನಿ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ “**ವಣ್ಣವಾದಾದೀಸು ವಾ**”ತಿ ವಿಕಪ್ಪೋ ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ದಕ್ಖೋ**ತಿಆದಿ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸನ್ತೋಸಾದೀ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಂದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ದಕ್ಖೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಪಞ್ಞಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅನಲಸೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಗ್ಗಣ್ಹನವೀರಿಯಂ, **ಸಮ್ಪಜಾನೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಂ, **ಪಟಿಸ್ಸತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಮೋಸವುತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋತಿ ಪಭೇದತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಕ್ಖೇತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಸನ್ತೋಸೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸನ್ತೋಸಪ್ಪಭೇದೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। ಇಧ ಭೇಸಜ್ಜಮ್ಪಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಗತಿಕಮೇವ। ಆಹರಿತಬ್ಬತೋ ಹಿ ಸಪ್ಪಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ಕತಂ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಕ್ಖೇತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ ಖೇತ್ತಂ ವಿಯ ಖೇತ್ತಂ। ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ ಚ **ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ**। ಸಙ್ಘತೋ ವಾ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸವಸೇನ ವಾ। ತತ್ಥ ಸಕಲಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ**। ಕತಿಪಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಉದ್ದೇಸೇನ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಉದ್ದೇಸಭತ್ತಂ**। ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ನಿಮನ್ತನಂ**। ಸಲಾಕಾಯ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಸಲಾಕಭತ್ತಂ**। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕದಿವಸಂ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಪಕ್ಖಿಕಂ**। ಉಪೋಸಥೇ ಉಪೋಸಥೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಉಪೋಸಥಿಕಂ**। ಪಾಟಿಪದದಿವಸೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಪಾಟಿಪದಿಕಂ**। ಆಗನ್ತುಕಾನಂ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಆಗನ್ತುಕಭತ್ತಂ**। ಧುರಗೇಹೇ ಏವ ಠಪೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಧುರಭತ್ತಂ**। ಕುಟಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಕುಟಿಭತ್ತಂ**। ಗಾಮವಾಸಿಆದೀಹಿ ವಾರೇನ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ವಾರಭತ್ತಂ**। ವಿಹಾರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ವಿಹಾರಭತ್ತಂ**। ಸೇಸಾನಿ ಪಾಕಟಾನೇವ।

ವಿತಕ್ಕೇತಿ “ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಅಜ್ಜ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ। “**ಸ್ವೇ ಕತ್ಥ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿಸ್ಸಾಮಾ**”ತಿ ಥೇರೇನ ವುತ್ತೇ “**ಅಸುಕಗಾಮೇ, ಭನ್ತೇ**”ತಿ ಕಾಮಮೇತಂ ಪಟಿವಚನದಾನಂ, ಯೇನ ಪನ ಚಿತ್ತೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ತಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಏತ್ತಕಂ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ**”ತಿ। **ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಮಾಳಕೇ ಠತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ತತೋ ಪರಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಅರಿಯವಂಸಾ ಚುತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಇದಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಅರಿಯವಂಸಿಕಾನಂ ವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ನ ಏಕಚಾರಿಕಸ್ಸೇವ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಹಿ ಅರಿಯವಂಸಿಕೋ ಏಕವಾರಮೇವ ವಿತಕ್ಕೇತುಂ ಲಭತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ। **ಪರಿಬಾಹಿರೋ**ತಿ ಅರಿಯವಂಸಿಕಭಾವತೋ ಬಹಿಭೂತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ವಿತಕ್ಕಸನ್ತೋಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನ ನ ಕುಪ್ಪತಿ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ಚ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಗನ್ತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ। ಯಾಪನಮತ್ತಮೇವ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥಾತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ। **ಅಪ್ಪನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಯಾಪನಪ್ಪಮಾಣತೋಪಿ ಅಪ್ಪಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ದಾಯಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಾರಾಧನತ್ಥಂ। **ಪಮಾಣೇನೇವಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಮಾಣೇನೇವ ಅಪ್ಪಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಪಮಾಣೇನ ಗಹೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಪಟಿಗ್ಗಹಣಸ್ಮಿಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಮಕ್ಖೇತೀ**ತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ ಅಪನೇತಿ। **ವಿನಿಪಾತೇ**ತಿ ವಿನಾಸೇತಿ ಅಟ್ಠಾನವಿನಿಯೋಗೇನ। **ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಅನುಸಿಟ್ಠಿಂ **ನ ಕರೋತಿ** ನ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಸಪದಾನಚಾರಿನಾ ವಿಯ ದ್ವಾರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚರಣಂ **ಲೋಲುಪ್ಪವಿವಜ್ಜನಸನ್ತೋಸೋ**ತಿ ಆಹ “**ದ್ವಾರಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ।

ಹರಾಪೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಕಂ ಅಪನೇತ್ವಾ। ಆಹಾರಗೇಧತೋ ನಿಸ್ಸರತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ**। ಜಿಘಚ್ಛಾಯ ಪಟಿವಿನೋದನತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ, ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಆದಿಪಯೋಜನಂ ಪನ ಅತ್ಥಾಪತ್ತಿತೋ ಆಗತಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಜಿಘಚ್ಛಾಯ...ಪೇ॰... ಸನ್ತೋಸೋ ನಾಮಾ"**ತಿ। **ನಿದಹಿತ್ವಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ** ತದಹುಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇತರತ್ಥ ಪನ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇನೇವ ವಾರಿತಂ। **ಸಾರಣೀಯಧಮ್ಮೇ ಠಿತೇನಾತಿ** ಸೀಲವನ್ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸಾಧಾರಣಭೋಗಿಭಾವೇ ಠಿತೇನ।

ಸೇನಾಸನೇನಾತಿ ಸಯನೇನ ಆಸನೇನ ಚ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಹಿ ಮಞ್ಚಾದಿಕೇ ವಿಹಾರಾದಿಕೇ ಚ ಸೇತಿ, ತಂ ಸೇನಂ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪೀಠಾದಿಕೇ ಆಸತಿ, ತಂ ಆಸನಂ। ತದುಭಯಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ **"ಸೇನಾಸನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಮಞ್ಚೋ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಮಞ್ಚೋ** ಮಸಾರಕಾದಿ। ತಥಾ **ಪೀಠಂ**। ಮಞ್ಚಭಿಸಿ, ಪೀಠಭಿಸೀತಿ ದುವಿಧೋ **ಭಿಸಿ**। **ವಿಹಾರೋ** ಪಾಕಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಕಲೋ ಆವಾಸೋ, "ದೀಘಮುಖಪಾಸಾದೋ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ದೀಘಪಾಸಾದೋ, "ಏಕಪಸ್ಸಚ್ಛಾದನಕಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ಪಾಸಾದೋತಿ** ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ, "ಆಯತಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಹಮ್ಮಿಯನ್ತಿ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಪಾಸಾದೋ। **ಗುಹಾತಿ** ಕೇವಲಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾ। **ಲೇಣಂ** ದ್ವಾರಬನ್ಧಂ। **ಅಟ್ಟೋ** ಬಹಲಭಿತ್ತಿಕಗೇಹಂ, ಯಸ್ಸ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಏವ ಛದನಂ ಹೋತಿ, "ಅಟ್ಟಲಾಕಾರೇನ ಕರೀಯತೀ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಾಳೋ** ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅನೇಕಕೋಣೋ ಪಟಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ, "ವಟ್ಟಾಕಾರೇನ ಕತಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ "ಸಾದಕೋ ಭಿಕ್ಖು 'ಅಹಂ ಕತ್ಥ ವಸಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ ವಿತಕ್ಕೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರಹಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ತತೋ ಪರಂ ವಿತಕ್ಕೇನ್ತೋ ಅರಿಯವಂಸಾ ಚುತೋ ಹೋತಿ ಪರಿಬಾಹಿರೋ, ಸೇನಾಸನಂ ಕುಹಿಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನೇವ ಗನ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿ ಸಬ್ಬಂ ಪುರಿಮನಯೇನೇವ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸೋ ನ ಗಹಿತೋತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋ ಪನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಏವ ಪವಿಟ್ಠೋ"**ತಿ ಆಹ, ಆಹರಿತಬ್ಬತಾಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯದಿ ಏವಂ ತತ್ಥಾಪಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕಸನ್ತೋಸಾದಯೋಪಿ ಪನ್ನರಸ ಸನ್ತೋಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ? ನೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ತತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ ದ್ವಾದಸೇವ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ವಿನಿಯೋಗಂ ಗತಾನಿ, ಏಕಂ ಪನ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ ನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿನಿಯುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ ಭಾವನಾರಾಮಅರಿಯವಂಸಂ ಭಜತೀ"**ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಅಟ್ಠಕಥಾರುಳ್ಹೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಪಥವಿಂ ಪತ್ಥರಮಾನೋ ವಿಯಾತಿಆದಿ ಅರಿಯವಂಸದೇಸನಾಯ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವದಸ್ಸನಂ ಮಹಾವಿಸಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ದೇಸನಾಯ। ಯಸ್ಮಾ ನಯಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಹೋತಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ದೇಸನಾ **ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕಣ್ಡೇ** ಅಯಞ್ಚ ಭಾವನಾರಾಮಅರಿಯವಂಸಕಥಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಹಸ್ಸನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ...ಪೇ॰... ದೇಸನಂ ಆರಭೀ"**ತಿ।

ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನತೋ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ರಮಣಂ ಆರಮಣಂ **ಆರಾಮೋತಿ** ಆಹ **"ಅಭಿರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಬ್ಯಧಿಕರಣಾನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ವಸೇನ ಭವತಿ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸೋ ಯಥಾ "ಉರಸಿಲೋಮೋ ಕಣ್ಠೇಕಾಳೋ"ತಿ ಆಹ **"ಭಾವನಾಯ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಭಾವನಾರಾಮೋ"**ತಿ। ಅಭಿರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ವಾ ಆರಾಮೋ, ಭಾವನಾ ಆರಾಮೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಭಾವನಾರಾಮೋತಿ** ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಮಾಸಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಭಾವೇನ್ತೋ ರಮತೀತಿ** ಏತೇನ ಭಾವನಾರಾಮಸದ್ದಾನಂ ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ ಕಮ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಪಜಹನ್ತೋ ರಮತೀ"**ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ **ಪಹಾನಾರಾಮೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಕಾಮಂ "ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಂ ಭಾವನಾರಾಮಅರಿಯವಂಸಂ ಭಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾ, ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗವಸೇನ ಪನ ನೇಸಜ್ಜಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಏಕಚ್ಚಾಹಿ ಆಪತ್ತೀಹಿ ಅನಾಪತ್ತಿಭಾವೋತಿ ತಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ತೇರಸನ್ನಂ**

ಧುತಙ್ಗಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ವಿನಯಂ ಪತ್ವಾ ಗರುಕೇ ಠಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಸಲ್ಲೇಖಸ್ಸ ಅಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ವಿನಯೇ ಠಿತಸ್ಸೇವಾತಿ ಆಹ "**ತೇರಸನ್ನಂ...ಪೇ°... ಕಥಿತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಕಾಮಂ ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕೇಸುಪಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸೀಲಕಥಾ ಆಹಟಾಯೇವ, ಯೇಹಿ ಪನ ಗುಣೇಹಿ ಸೀಲಸ್ಸ ವೋದಾನಂ ಹೋತಿ, ತೇಸು ಕಥಿತೇಸು ಯಥಾ ಸೀಲಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲಂ ವಿನಯಪಿಟಕಂ ಕಥಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಾವನಾಕಥಾಬಾಹುಲ್ಲಂ ಸುತ್ತಪಿಟಕಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಞ್ಚ ಚತುತ್ಥೇನ ಅರಿಯವಂಸೇನ ಕಥಿತೇನ ಕಥಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಭಾವನಾರಾಮೇನ ಅವಸೇಸಂ ಪಿಟಕದ್ವಯಂ ಕಥಿತ**"ನ್ತಿ। "ಸೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ರಮತೀ"ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪದಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ದೇಸನಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಸಕಂ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖಮನೇನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಾನಂ ತತ್ಥ ಆಗತತ್ತಾ ಸೋ ಪಾಠೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾಳೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ "**ನೇಕ್ಖಮಪಾಳಿಯಾ ಕಥೇತಬ್ಬೋ**"ತಿ। ತೇನಾಹ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮಾ, ನೇಕ್ಖಮ್ಮನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚರೇ"ತಿ। **ದಸುತ್ತರಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ದಸುತ್ತರಸುತ್ತನ್ತಧಮ್ಮೇನ (ದೀ° ನಿ° ೩.೩೫೦ ಆದಯೋ) ದಸುತ್ತರಸುತ್ತನ್ತೇ ಆಗತನಯೇನಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸೋತಿ ಜಾಗರಿಯಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕಾಮೇಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತಭಾವತೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಿತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರಂ, ಸೋ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ° ೫೦೮) ಆಗತೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ ಹಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತಸ್ಮಾ "ಅಬ್ಯಾಪಾದ"ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಉಪಾಯಾನಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಞ್ಚ ವಸೇನೇತ್ಥ ದೇಸನಾ ಪವತ್ತಾತಿ। ತತ್ಥ **ಅಬ್ಯಾಪಾದ**ನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನಂ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಂ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವನಿಚ್ಛಯಂ, "ಸಪಚ್ಚಯನಾಮವವತ್ಥಾನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ಭಾವನಾರಾಮತಂ ಪಹಾನಾರಾಮತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಹ ಉಪಾಯೇನ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಚ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾಹಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಞಾಣ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಣಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಞ್ಹಿ ವಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ। ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅನಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಂ ಅರತಿವಿನೋದನಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಉಪಾಯೋ। ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾನೀವರಣೇಸು ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ದುಕ್ಖಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ಸುಖಂ ಪಹೀಯತಿ, ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖೇ**"ತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ , ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಚ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾತಿ ಪವತ್ತಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಂ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ಅನುಪಸ್ಸನಂ। **ನನ್ದಿ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಂ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಂ ಅನುಪಸ್ಸನಂ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಂ। "ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಸಮುದಯವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತೇನೇವಾಹ "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ। ಮುಚ್ಚಿತುಕಾಮತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ। **ಆದಾನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಂ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣಂ **ಘನಸಞ್ಞಾ**। **ಆಯೂಹನಂ** ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಂ। ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ**। **ಧುವಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಥಿರಭಾವಗ್ಗಹಣಂ।

ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮೂಹಘನವಸೇನ, ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹತಂ। **ಪಣಿಧಿ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಂ। ಸಾ ಪನತ್ಥತೋ ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿನ್ನತಾ। **ಅಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ। ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮತೀರಣಂ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ**। **ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಅಸಾರೇ ಸಾರನ್ತಿ ಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಂ। “ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ”ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ**। ಕೇಚಿ ಪನ “ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಪವತ್ತಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ತಾಣಲೇಣಭಾವಗ್ಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ**। “ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮ್ಮುದಿತಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪, ೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭, ೮) ಚ ವಚನತೋ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾ, ಸಾಯೇವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವೇಸವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಕೇಚಿ। ಏವಂ ಠಿತಾ ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ** ಗೋತ್ರಭು। **ಸಂಯೋಗಾಭಿನಿವೇಸ**ನ್ತಿ ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿವೇಸನಂ। **ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠೇ**ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜಾತೇಕಟ್ಠೇ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠೇ ಚ। **ಓಳಾರಿಕೇ**ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನಪ್ಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿಪಿ ಓಳಾರಿಕಾತಿ। **ಅಣುಸಹಗತೇ**ತಿ ಅಣುಭೂತೇ। ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ**ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ। ನ ಹಿ ಪಠಮಾದಿಮಗ್ಗೇಹಿಪಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ।

ಏವನ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೧, ೯೫) ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾಳಿಯಾ ಯೋಜನಂ ನಿಗಮೇತ್ವಾ **ದೀಘನಿಕಾಯೇ**ತಿಆದಿನಾ ದಸುತ್ತರಪರಿಯಾಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೦ ಆದಯೋ) ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತಿ । **ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ರಮತಿ, ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಜಹನ್ತೋ ರಮತೀ**ತಿ ಚ ನಯಿದಂ ದಸುತ್ತರಸುತ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೦ ಆದಯೋ) ಆಗತನಿಯಾಮೇನ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಪನ “ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೧, ೯೫) ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನೀಹಾರೇನೇವ “**ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ರಮತಿ, ಏಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಜಹನ್ತೋ ರಮತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸವಾರೇಸುಪಿ।

ಏವನ್ತಿಆದಿನಾ ದಸುತ್ತರಪರಿಯಾಯೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೦ ಆದಯೋ) ಯೋಜನಂ ನಿಗಮೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೫ ಆದಯೋ) ಯೋಜನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯೇ**”ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನೇವ ಸಂಖಿಪಿತ್ವಾ ಯೋಜನಾ ಕತಾ, ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಪನ ಠಾನಾನಂ ವಸೇನಪಿ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಇದಾನಿ ಅಭಿಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಪರಿಯಾಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ನಿದ್ದೇಸಪರಿಯಾಯೇನಾ**”ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೯೮; ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೬೯೮) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತನ್ತಿ ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು ಚ ಉಕ್ಕಣ್ಠಾದಿಞ್ಚ, ಅನನುಯೋಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಿಯವಂಸಪೂರಕೋ ಧೀರೋ ಸೀಲವಾ ಭಿಕ್ಖು ಅರಿಯವಂಸಪರಿಪೂರಣಸ್ಸ ಭೇದಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೋ ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಪಸ್ಸಕೋ ಚ ಪಚ್ಚಯಘಾತೇನ ಅರತಿಯಾ ರತಿಯಾ ಚ ಸಹಿತಾ ಅಭಿಭವಿತಾ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅರತಿರತಿಸಹೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧೀರೋ**”ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅರಿಯವಂಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಧಮ್ಮಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೯. ನವಮೇ ಝಾನಾದಿಭೇದೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ ಧಮ್ಮಪದಂ, ಅನಭಿಜ್ಝಾವ ಧಮ್ಮಪದಂ **ಅನಭಿಜ್ಝಾಧಮ್ಮಪದಂ,** ಅನಭಿಜ್ಝಾಪಧಾನೋ ವಾ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೋ **ಅನಭಿಜ್ಝಾಧಮ್ಮಪದಂ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ **ಅನಭಿಜ್ಝಾಧಮ್ಮಪದಂ** ನಾಮ ಅಲೋಭೋ ವಾ ಅಲೋಭಸೀಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಾ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ ಧಮ್ಮಪದಂ** ನಾಮ ಮೇತ್ತಾ ವಾ ಮೇತ್ತಾಸೀಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಾ। **ಸಮ್ಮಾಸತಿಧಮ್ಮಪದಂ** ನಾಮ ಸೂಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ವಾ ಸತಿಸೀಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ವಾ। **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಧಮ್ಮಪದಂ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿ ವಾ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಸೀಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ವಾ। ದಸಅಸುಭವಸೇನ ವಾ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾದೀನಿ **ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಧಮ್ಮಪದಂ**। ಚತುಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರವಸೇನ ಅಧಿಗತಾನಿ **ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ ಧಮ್ಮಪದಂ**। ದಸಾನುಸ್ಸತಿ ಆಹಾರೇಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಅಧಿಗತಾನಿ **ಸಮ್ಮಾಸತಿಧಮ್ಮಪದಂ**। ದಸಕಸಿಣಆನಾಪಾನವಸೇನ ಅಧಿಗತಾನಿ **ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಧಮ್ಮಪದಂ**। **ಅನಭಿಜ್ಝಾಲೂತಿ** ಅನಭಿಜ್ಝಾಯನಸೀಲೋ। ಅಭಿಪುಬ್ಬೋ ಝೇಸದ್ದೋ ಅಭಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ನಿತ್ತಣ್ಹೋ ಹುತ್ವಾ**"ತಿ। **ಪಕತಿಭಾವಂ ಅವಿಜಹನ್ತೇನಾತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಂ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಅನವಜ್ಜಸಙ್ಖಾತಂ ಪಕತಿಭಾವಂ ಅವಿಜಹನ್ತೇನ। ಸಾವಜ್ಜಧಮ್ಮಸಮುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನವಜ್ಜಭಾವೋ ಜಹಿತೋ ಹೋತೀತಿ।

ಧಮ್ಮಪದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೦. ದಸಮೇ **ಅಭಿಞ್ಞಾತಾತಿ** ಏದಿಸೋ ಚ ಏದಿಸೋ ಚಾತಿ ಅಭಿಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಞಾತಾ। ತೇನಾಹ "**ಞಾತಾ ಪಾಕಟಾ**"ತಿ। **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನನ್ತಿ** ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಅನ್ತೇವಾಸಿಕಉಪಾಸಕಾದಿಸತ್ತೇಹಿ ಚೇವ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಸಲ್ಲೀನಂ ನಿಲೀಯನಂ, ಏಕೀಭಾವೋ ಪವಿವೇಕೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯೋ ತತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ, ಸೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಭಗವಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ಉತ್ತಮತೋ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾಸಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋತಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತೋ**"ತಿ। **ವತ್ಥುಕಾಮೇಸೂತಿ** ರೂಪಾದೀಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತೇಸು ಕಾಮೇಸು। **ಬಹಲರಾಗನ್ತಿ** ಥಿರಮೂಲದುಮ್ಮೋಚನೀಯತಾಹಿ ಅಜ್ಝೋಸಾನೇನ ಬಹಲಭೂತಂ ಕಿಲೇಸಕಾಮಂ । **ಸಕಾರಣಾತಿ** ಯೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪರೇಸಂ ವಾದೇ ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಕಾರಣಾ। ನ ಹಿ ಲಕ್ಖಣಯುತ್ತೇನ ಹೇತುನಾ ವಿನಾ ಪರವಾದೇಸು ದೋಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ।

ಏವಮಾದೀತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿಸದ್ದೇನ** "ನತ್ಥಿ ಹೇತು ನತ್ಥಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಸತ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾಯಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮) ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಏವಮಾದಿವಾದಿನೋ** ಏವಂ ಹೇತುಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಾದಿನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿ ಉಭಯಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನ ವಿಪಾಕೋ ಪಟಿಬಾಹಿತೋ ಹೋತಿ, ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹನ್ತೇನಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಬಾಹಿತಂ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಅತ್ಥತೋ ಉಭಯಪಟಿಬಾಹಕಾ ಅಹೇತುವಾದಾ ಚೇವ ಅಕಿರಿಯವಾದಾ ಚ ನತ್ಥಿಕವಾದಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ।

ಓಕ್ಕನ್ತನಿಯಮಾತಿ ಓಗಾಳ್ಹಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಮಾ। **ಸಜ್ಝಾಯತೀತಿ** ತಂ ದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಂ ಗನ್ಥಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಠತಿ। **ವೀಮಂಸತೀತಿ** ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವಿಚಾರೇತಿ। **ತಸ್ಸಾತಿಆದಿ** ವೀಮಂಸನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇತಿ** ಯಥಾಪರಿಕಪ್ಪಿತಹೇತುಪಚ್ಚಯಾಭಾವಾದಿಕೇ ನತ್ಥಿ ಹೇತೂತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾಯ ಲದ್ಧಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಮಿಚ್ಛಾಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀತಿ** "ನತ್ಥಿ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿವಸೇನ ಅನುಸ್ಸವೂಪಲದ್ಧೇ ಅತ್ಥೇ ತದಾಕಾರಪರಿವಿತಕ್ಕನೇಹಿ ಸವಿಗ್ಗಹೇ ವಿಯ ಸರೂಪತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೇ ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಯೇನ ಏವಮೇತನ್ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಮಭಾವೂಪಗಮನೇನ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ತಥಾಗಹಿತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಥೇವ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕೇನ ಸಮಾನೀಯಮಾನಾ ಮಿಚ್ಛಾವಾಯಾಮೋಪತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಅತಂಸಭಾವಂ

ತಂಸಭಾವನ್ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತೀ ಮಿಚ್ಛಾಸತೀತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾ ತಂಲದ್ಧಿಸಹಗತಾ ತಣ್ಹಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿತಕ್ಕಾದಿಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಟ್ಠಿತತಾಯ ಅನೇಕಗ್ಗತಂ ಪಹಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಅಪ್ಪಿತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ ಮಿಚ್ಛಾಸಮಾಧಿನಾ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ಲದ್ಧಭಾವನಾಬಲೋ ಕದಾಚಿ ಸಮಾಧಾನಪಟಿರೂಪಕಿಚ್ಚಕರೋ ಹೋತಿಯೇವ ಪಹರಣವಿಜ್ಝನಾದೀಸು ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತೀತಿ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೇಸು ಜವನವಾರೇಸು ಪವತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೇ ಜವನವಾರೇ ಸತ್ತ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತಿ। **ಪಠಮಜವನೇ ಸತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಾದೀಸೂ**ತಿ ಧಮ್ಮಸಭಾವದಸ್ಸನಮೇತಂ, ನ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ತೇಸಂ ಸತೇಕಿಚ್ಛಭಾವಾಪಾದನಂ ಕೇನಚಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ತೀಸು ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನೇಸು। **ಕೋಚಿ ಏಕಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಆಸೇವನಾ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ ಏಕಂಯೇವ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕಮತಿ। ಯಸ್ಸ ದ್ವೀಸು ತೀಸುಪಿ ವಾ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಆಸೇವನಾ ಪವತ್ತಾ, ಸೋ **ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಓಕ್ಕಮತಿ**। ಏತೇನ ಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಭಯಪಟಿಬಾಹಿಕತಾಮುಖೇನ ಪವತ್ತಾ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಾ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠಿಕಾ, ಸಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾ, ಮಿಚ್ಛಾನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿಯಾ ಪನ ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯಸಮುದಾಗಮದಿಟ್ಠಿತೋ ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಿಯ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾನಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಿಕಿಣ್ಣಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕ್ಕನ್ತೇಪಿ ದ್ವೀಸು ತೀಸು ಓಕ್ಕನ್ತೇಸುಪಿ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೋವ ಹೋತೀತಿ ಇಮಿನಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಮಾನಫಲತಂ ಸಮಾನಬಲಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತನಾ ಏಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಕಿಂ ಪನೇಸ ಏತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ನಿಯತೋ, ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಮ್ಪೀತಿ? ಏತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ನಿಯತೋ। ಅಕುಸಲಞ್ಹಿ ನಾಮೇತಂ ಅಬಲಂ, ನ ಕುಸಲಂ ವಿಯ ಮಹಾಬಲಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋ ವಿಯ ಅಚ್ಚನ್ತಿಕೋ ಸಿಯಾ, ಆಸೇವನವಸೇನ ಪನ ಭವನ್ತರೇಪಿ ತಂ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಂ ರೋಚೇತಿಯೇವ। ತೇನೇವಾಹ **"ವಟ್ಟಖಾಣುಕೋ ನಾಮೇಸ ಸತ್ತೋ"**ತಿ। ತಸ್ಮಾ "ಸಕಿಂ ನಿಮುಗ್ಗೋ ನಿಮುಗ್ಗೋ ಏವ ಬಾಲೋ"ತಿ ವಿಯ ವಟ್ಟಖಾಣುಜೋತನಾ, ಯಾದಿಸೇಹಿ ಪನ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಯಂ ತಂ ದಸ್ಸನಂ ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಪುನ ಕದಾಚಿ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮೋ ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪಪಚ್ಚಯೇ ಪಟಿಚ್ಚ ತತೋ ಸೀಸುಕ್ಖೇಪನಮಸ್ಸ ನ ಹೋತೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಯೇಭುಯ್ಯೇನಾ"**ತಿ। **ಏದಿಸಾ**ತಿ "ಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಅತೇಕಿಚ್ಛಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸದಿಸಾ।

ಅತ್ತನೋ ನಿನ್ದಾಭಯೇನಾತಿ "ಸಮ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ನಾಮ ತೇ ಗರಹನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಪರೇಹಿ ವತ್ತಬ್ಬನಿನ್ದಾಭಯೇನ। **ಘಟ್ಟನಭಯೇನಾ**ತಿ ತಥಾ ಪರೇಸಂ ಅಪಸಾದನಭಯೇನ। ಸಹಧಮ್ಮೇನ ಪರೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿ ಕಾತಬ್ಬನಿಗ್ಗಹೋ ಉಪಾರಮ್ಭೋ, ತತೋ ಪರಿತ್ತಾಸೋ ಉಪಾರಮ್ಭಭಯಂ। ತಂ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಉಪವಾದಭಯಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪವಾದಭಯೇನಾ"**ತಿ। ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾ ವಿನಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾವಿನಯೋ,** ಅರಹತ್ತಫಲಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಜ್ಝಾವಿನಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ಅರಹತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉರುವೇಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಚಕ್ಕವಗ್ಗೋ

೧. ಚಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೧. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಕಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಚಕ್ಕಂ ನಾಮ ದಾರುಚಕ್ಕಂ, ರತನಚಕ್ಕಂ, ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ, ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ। ತತ್ಥ ''ಯಂ ಪನಿದಂ, ಸಮ್ಮ, ರಥಕಾರಚಕ್ಕಂ ಛಹಿ ಮಾಸೇಹಿ ನಿಟ್ಠಿತಂ ಛಾರತ್ತೂನೇಹೀ''ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ಇದಂ ದಾರುಚಕ್ಕಂ। ''ಪಿತರಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಚಕ್ಕಂ ಅನುವತ್ತೇತೀ''ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೫) ಇದಂ ರತನಚಕ್ಕಂ। ''ಮಯಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಚಕ್ಕ''ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೬೨; ಬು॰ ವಂ॰ ೨೭.೧೭; ಜಾ॰ ೧.೧.೧೦೪; ೧.೫.೧೦೦, ೧೦೩) ಇದಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ। ''ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರ''ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯, ೧೦೯) ಇದಂ ಇರಿಯಾಪಥಚಕ್ಕಂ। ''ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಚತುಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತತೀ''ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಇದಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಂ। ಇಧಾಪಿ ಏತದೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **''ಚತ್ತಾರಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಾನಿ ವತ್ತನ್ತೀ''**ತಿ। **ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ದೇಸೇ**ತಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುರೂಪದೇಸೇ। **ಸೇವನಂ** ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ। **ಭಜನಂ** ಭತ್ತಿವಸೇನ ಪಯಿರುಪಾಸನಂ। **ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾ ಠಪನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಠಪನಂ। ಸದ್ಧಾದೀಸು ನಿವೇಸನನ್ತಿ ಆಹ **''ಸಚೇ''**ತಿಆದಿ। **ಇದಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಇದಮೇವ ಪುಬ್ಬೇಕತಪುಞ್ಞತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕಂ ಏವ ಏತೇಸು ಸಮ್ಪತ್ತಿಚಕ್ಕೇಸು ಪಮಾಣಭೂತಂ ಇತರೇಸಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ । ತೇನಾಹ **''ಯೇನ ಹೀ''**ತಿಆದಿ। **ಸೋ ಏವ ಚ** ಕತಪುಞ್ಞೋ **ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾ ಠಪೇತಿ** ಅಕತಪುಞ್ಞಸ್ಸ ತದಭಾವತೋ।

ಚಕ್ಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಸಙ್ಗಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೨. ದುತಿಯೇ **ತಸ್ಸ ದಾನಮೇವ ದಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪಬ್ಬಜಿತಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಪತ್ತಚೀವರಾದಿ, ಗಿಹಿನೋ ಗಿಹಿಪರಿಕ್ಖಾರಂ ವತ್ಥಾವುಧಯಾನಸಯನಾದಿ ದಾತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಉಪಕಾರಂ। **ಮಕ್ಖೇತ್ವಾ ನಾಸೇತಿ** ಮಕ್ಖಿಭಾವೇ ಠತ್ವಾ। **ತೇಲೇನ ವಿಯ ಮಕ್ಖೇತೀ**ತಿ ಸತಧೋತತೇಲೇನ ಮಕ್ಖೇತಿ ವಿಯ। **ಅತ್ಥವಡ್ಢನಕಥಾ**ತಿ ಹಿತಾವಹಕಥಾ। ಕಥಾಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ, ಪರೇಸಂ ಹಿತಾವಹೋ ಕಾಯಪ್ಪಯೋಗೋಪಿ **ಅತ್ಥಚರಿಯಾ**। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ವಚಿಪ್ಪಯೋಗವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಮಾನತ್ತತಾ**ತಿ ಸದಿಸಭಾವೋ, ಸಮಾನಟ್ಠಾನೇ ಠಪನಂ, ತಂ ಪನಸ್ಸ ಸಮಾನಟ್ಠಪನಂ ಅತ್ತಸದಿಸತಾಕರಣಮುಖೇನ ಏಕಸಮ್ಭೋಗತಾ। ಅತ್ತನೋ ಸುಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಅತ್ತನಾ ಏಕಸಮ್ಭೋಗತಾತಿ ಆಹ **''ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖಭಾವೋ''**ತಿ। ಸಾ ಚ ಸಮಾನಸುಖದುಕ್ಖತಾ ಏಕತೋ ನಿಸಜ್ಜಾದಿನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಏಕಾಸನೇ''**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ ಜಾತಿಯಾ ಹೀನೋ ಭೋಗೇನ ಅಧಿಕೋ ದುಸ್ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಪರಿಭೋಗೋ ಕಾತುಂ ಜಾತಿಯಾ ಹೀನತ್ತಾ। ತಸ್ಸ ತಥಾ ಅಕರಿಯಮಾನೇ ಚ ಸೋ ಕುಜ್ಝತಿ ಭೋಗೇನ ಅಧಿಕತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ದುಸ್ಸಙ್ಗಹೋ। ಭೋಗೇನ ಹೀನೋ ಜಾತಿಯಾ ಅಧಿಕೋಪಿ ದುಸ್ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ''ಅಹಂ ಜಾತಿಮಾ''ತಿ ಭೋಗಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಸದ್ಧಿ ಏಕಪರಿಭೋಗಂ ಇಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಕರಿಯಮಾನೇ ಕುಜ್ಝತಿ। ಉಭೋಹಿಪಿ ಹೀನೋ ಸುಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಸೋ ಇತರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಪರಿಭೋಗಂ ಇಚ್ಛತಿ ಜಾತಿಯಾ ಹೀನಭಾವತೋ, ನ ಅಕರಿಯಮಾನೋ ಕುಜ್ಝತಿ ಭೋಗೇನ ಹೀನಭಾವತೋ। ಉಭೋಹಿ ಸದಿಸೋಪಿ ಸುಸಙ್ಗಹೋಯೇವ। ಸದಿಸಭಾವೇನೇವ ಇತರೇನ ಸಹ ಏಕಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಸೀಸಾಯ, ಅಕರಣೇ ಚ ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಭಿಕ್ಖು ದುಸ್ಸೀಲೋ ದುಸ್ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಪರಿಭೋಗಂ ಕಾತುಂ,

ಅಕರಿಯಮಾನೇ ಚ ಕುಜ್ಝತಿ। ಸೀಲವಾ ಪನ ಸುಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ। ಸೀಲವಾ ಹಿ ಅದೀಯಮಾನೇಪಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಆಮಿಸೇ ಅಕರಿಯಮಾನೇಪಿ ಸಙ್ಗಹೇ ನ ಕುಜ್ಝತಿ, ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ತನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಭೋಗಂ ಅಕರೋನ್ತಮ್ಪಿ ನ ಪಾಪಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಸ್ಸತಿ ಪೇಸಲಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ಪರಿಭೋಗೋಪಿ ಅನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸುಕರೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಗಿಹಿ ಚೇ, ಉಭೋಹಿ ಸದಿಸೋ। ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಚೇ, ಸೀಲವಾ ಪುಗ್ಗಲೋ । ಏವಂ ಸಮಾನತ್ತತಾಯ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸೋ ಸಚೇ ಗಹಟ್ಠಸ್ಸ ಜಾತಿಯಾ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಸೀಲೇನ ಸದಿಸೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾಯಂ ಸಮಾನತ್ತತಾ ಕಾತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಙ್ಗಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಸೀಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೩. ತತಿಯೇ **ಸೀಹೋ**ತಿ ಪರಿಸ್ಸಯಸಹನತೋ ಪಟಿಪಕ್ಖಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೋ ಮಿಗಾಧಿಪತಿ। **ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ಸಮಾನೇಪಿ ಸೀಹಜಾತಿಭಾವೇ ವಣ್ಣವಿಸೇಸಾದಿಸಿದ್ಧೇನ ವಿಸೇಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಸೀಹಾ। ತೇ ಇದಾನಿ ನಾಮತೋ ವಣ್ಣತೋ ಆಹಾರತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಸೀಹಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತಿಣಸೀಹೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತಿಣಭಕ್ಖೋ ಸೀಹೋ **ತಿಣಸೀಹೋ** ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ಸಾಕಪತ್ಥಿವೋ"ತಿ (ಪಾಣಿನಿ ೨.೧.೭೦)। ಕಾಳವಣ್ಣತಾಯ **ಕಾಳಸೀಹೋ**। ತಥಾ **ಪಣ್ಡುಸೀಹೋ**। ತೇನಾಹ **"ಕಾಳಗಾವಿಸದಿಸೋ, ಪಣ್ಡುಪಲಾಸವಣ್ಣಗಾವಿಸದಿಸೋ"**ತಿ ಚ। ರತ್ತಕಮ್ಬಲಸ್ಸ ವಿಯ ಕೇಸರೋ ಕೇಸರಕಲೋಮೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕೇಸರೀ**। ಲಾಖಾಪರಿಕಮ್ಮಕತೇಹಿ ವಿಯ ಪಾದಪರಿಯನ್ತೇಹೀತಿ ಚ ಯೋಜನಾ।

ಕಮ್ಮಾನುಭಾವಸಿದ್ಧಅಧಿಪಚ್ಚಮಹೇಸಕ್ಖತಾಹಿ **ಸಬ್ಬಮಿಗಗಣಸ್ಸ ರಾಜಾ**। **ಸುವಣ್ಣಗುಹತೋ ವಾ**ತಿಆದಿ "ಸೀಹಸ್ಸ ವಿಹಾರೋ ಕಿರಿಯಾ ಏವಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ಸಮಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಸಮಮೇವ ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ**ತಿ ಪುರತೋ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ। **ಅಭಿಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಂ ಹರಿತ್ವಾ। **ಸಙ್ಘಾತ**ನ್ತಿ ವಿನಾಸಂ। ವೀಸತಿಯಟ್ಠಿಕಂ ಠಾನಂ **ಉಸಭಂ**।

ಸಮಸೀಹೋತಿ ಸಮಜಾತಿಕೋ ಸಮಪ್ಪಭಾವೋ ಚ ಸೀಹೋ। **ಸಮಾನೋಸ್ಮೀ**ತಿ ದೇಸನಾಮತ್ತಂ, ಸಮಪ್ಪಭಾವತಾಯ ಏವ **ನ ಭಾಯತಿ**। **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಬಲವತಾಯಾ**ತಿ "ಕೇ ಅಞ್ಞೇ ಅಮ್ಹೇಹಿ ಉತ್ತರಿತರಾ, ಅಥ ಖೋ ಮಯಮೇವ ಮಹಾಬಲಾ"ತಿ ಏವಂ ಬಲಾತಿಮಾನನಿಮಿತ್ತಾಯ ಅಹಂಕಾರಹೇತುಭೂತಾಯ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಲವಭಾವೇನ। **ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪಹೀನತ್ತಾ**ತಿ ನಿರಹಂಕಾರತ್ತಾ ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಸಮುಗ್ಘಾತತ್ತಾ **ನ ಭಾಯತಿ**।

ತಥಾ ತಥಾತಿ ಸೀಹಸದಿಸತಾದಿನಾ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಕಥೇಸೀತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀಹೋತಿ ಖೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಲೋಕನಾಥಸ್ಸ ಬೋಧಿಯಾ ನಿಯತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತಭಾವೀ ಬುದ್ಧಭಾವೋತಿ ಕತ್ವಾ "ತೀಸು ಪಾಸಾದೇಸು ನಿವಾಸಕಾಲೋ , ಮಗಧರಞ್ಞೋ ಪಟಿಞ್ಞಾದಾನಕಾಲೋ, ಪಾಯಾಸಸ್ಸ ಪರಿಭುತ್ತಕಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಾಪಿ ಸೀಹಸದಿಸಾ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಭಾವಿನಿ ಭೂತೂಪಚಾರೋಪಿ ಹಿ ಲೋಕವೋಹಾರೋ। ವಿಜ್ಜಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ ದ್ವಿವಿಜ್ಜಂ ಇತರವಿಜ್ಜಮ್ಪಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸಮ್ಮಸನತೋ ತಂ ಪುರೇತರಸಿದ್ಧಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಸೋಧೇತ್ವಾ"**ತಿ। ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪವತ್ತಞಾಣಸ್ಸ ವಸೇನ **"ಯಮಕಞಾಣಮನ್ಥನೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅಜಪಾಲನಿಗ್ರೋಧಮೂಲೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ। **ಏಕಾದಸಮೇ ದಿವಸೇತಿ** ಸತ್ತಸತ್ತಾಹತೋ ಪರಂ ಏಕಾದಸಮೇ ದಿವಸೇ। **ಅಚಲಪಲ್ಲಙ್ಕೇತಿ** ಇಸಿಪತನೇ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ನಿಸಿನ್ನಪಲ್ಲಙ್ಕೇ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿವತ್ತಿಯಂ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ನಿಸಜ್ಜಾತಿ ಕತ್ವಾ ವಜಿರಾಸನಂ ವಿಯ ಅಚಲಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ। **ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪನ ಪದೇತಿ** "ದ್ವೇಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇ ಚ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸದ್ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ಧಮ್ಮಘೋಸೋ...ಪೇ॰... ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇಸಿ** "ಸಬ್ಬತ್ಥ ಠಿತಾ ಸುಣನ್ತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನೇನ। **ಸೋಳಸಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ದುಕ್ಖಪರಿಞ್ಞಾ, ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನಂ, ನಿರೋಧಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ಮಗ್ಗಭಾವನಾತಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಮಗ್ಗೇ ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕತ್ವಾ ಸೋಳಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ।

ಪಠಮೇನ ನಯೇನ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುರಿಮತರಾವತ್ಥಾಪಿ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿತಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಹಸದಿಸತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾವತ್ಥಾಸು ಏವ ಸೀಹಸದಿಸತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪರೋ ನಯೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಅಟ್ಠಹಿ ಕಾರಣೇಹೀತಿ** "ತಥಾ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾ ಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಲಕ್ಖಣಂ ಆಗತೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥಧಮ್ಮೇ ಯಾಥಾವತೋ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ತಥಾಗತೋ, ತಥದಸ್ಸಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥವಾದಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ತಥಾಕಾರಿತಾಯ ತಥಾಗತೋ, ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ ತಥಾಗತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩.೭೮; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೭೦; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೮; ಥೇರಗಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨ ನಿದಾನಕಥಾ; ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೩೭) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ತಥಾಗತಸಾಧಕೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಯದಿಪಿ ಭಗವಾ ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕೇ ನಿಸಿನ್ನಮತ್ತೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನ ಜಾತೋ, ತಥಾಪಿ ತಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ನಿಸಿನ್ನೋವ ಪನುಜ್ಜ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಸ್ಸಯಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಜಾತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ "ಅಪರಾಜಿತಪಲ್ಲಙ್ಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಯಾವ ಬೋಧಿಪಲ್ಲಙ್ಕಾ ವಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತೇನ ಅಪರಿತುಸ್ಸನ್ತೋ **"ಯಾವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಾ ವಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಇತಿ ಸಕ್ಕಾಯೋತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋ। ತೇನ ಸಕ್ಕಾಯೋ ಸರೂಪತೋ ಪರಿಮಾಣತೋ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಆಹ **"ಅಯಂ ಸಕ್ಕಾಯೋ"**ತಿಆದಿ। "ಅಯಂ ಸಕ್ಕಾಯೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸಿತಾ। **"ಏತ್ತಕೋ ಸಕ್ಕಾಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇ ಪರಿಮಾಣತೋ ದಸ್ಸಿತಾ। ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಸಕ್ಕಾಯೋ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಭಾವತೋತಿ** ಸಲಕ್ಖಣತೋ। **ಸರಸತೋತಿ** ಸಕಿಚ್ಚತೋ। **ಪರಿಯನ್ತತೋತಿ** ಪರಿಮಾಣಪರಿಯನ್ತತೋ। **ಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ** ಯತ್ತಕೇ ಠಾನೇ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನತೋ। **ಪರಿವಟುಮತೋತಿ** ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪವತ್ತಿತೋ। **ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿಭಾಗೇನ। **ಅಯಂ ಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ನಾಮಾತಿ** ಅಯಂ ಆಹಾರಾದಿಸಕ್ಕಾಯಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ನಾಮ। ತೇನಾಹ **"ಏತ್ತಾವತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋತಿ** ನಿರೋಧೋ। "ಆಹಾರಸಮುದಯಾ ಆಹಾರನಿರೋಧಾ"ತಿ ಚ ಅಸಾಧಾರಣಮೇವ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೇಸೇಸು **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಪಣ್ಣಾಸಲಕ್ಖಣಪಟಿಮಣ್ಡಿತನ್ತಿ ಪಣ್ಣಾಸಉದಯವಯಲಕ್ಖಣವಿಭೂಸಿತಂ ಸಮುದಯತ್ಥಙ್ಗಮಗ್ಗಹಣತೋ। **ಖೀಣಾಸವತ್ತಾತಿ** ಅನವಸೇಸಂ ಸಾವಸೇಸಞ್ಚ ಆಸವಾನಂ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ। ಅನಾಗಾಮೀನಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಯಂ ಚಿತ್ತುತ್ರಾಸಞ್ಚ ನ ಹೋತೀತಿ। **ಞಾಣಸಂವೇಗೋ** ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಪಞ್ಞಾ। **ಇತರಾಸಂ ಪನ ದೇವತಾನನ್ತಿ** ಅಖೀಣಾಸವದೇವೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಭೋತಿ ಧಮ್ಮಾಲಪನಮತ್ತನ್ತಿ** ಸಭಾವಕಥನಮತ್ತಂ।

ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಸತ್ಥು ಆಣಾಚಕ್ಕಂ। ತಂ ಪನ ಧಮ್ಮತೋ ಆಗತನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ**। ತತ್ಥ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಪಟಿವೇಧಧಮ್ಮತೋ ಆಗತನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ**। ಇತರೇಸಂ ದೇಸನಾಧಮ್ಮತೋ ಆಗತನ್ತಿ **ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಂ**। ದುವಿಧೇಪಿ ಞಾಣಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ಞಾಣಸೀಸೇನ ವುತ್ತಂ **"ಪಟಿವೇಧಞಾಣಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಞಾಣಮ್ಪೀ"**ತಿ। ಇದಾನಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಟಿವೇಧಞಾಣಂ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಭಗವಾ ತಾನಿ ಸಟ್ಠಿ ನಯಸಹಸ್ಸಾನಿ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ

ಸಮತ್ಥೋ ಅಹೋಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಸಟ್ಠಿ ನಯಸಹಸ್ಸಾನಿ ತೇನ ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಸಿದ್ಧಾನೀತಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಟ್ಠಿಯಾ ಚ ನಯಸಹಸ್ಸೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀ"**ತಿ ಆಹ। **ತಿಪರಿವಟ್ಟ**ನ್ತಿ "ಇದಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ಚ "ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ "ಪರಿಞ್ಞಾತ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಂ ತಿಪರಿವಟ್ಟಂ, ತಂಯೇವ **ದ್ವಾದಸಾಕಾರಂ**। **ತ**ನ್ತಿ ದೇಸನಾಞಾಣಂ। **ಏಸ** ಭಗವಾ। **ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಪಟಿನಿಧಿಭೂತಪುಗ್ಗಲರಹಿತೋ। **ಏಕಸದಿಸಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಿಕಾರಸ್ಸ।

ಸೀಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಅಗ್ಗಪಸಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಅಗ್ಗೇಸು ಪಸಾದಾ**ತಿ ಸೇಟ್ಠೇಸು ಪಸಾದಾ। **ಅಗ್ಗಾ ವಾ ಪಸಾದಾ**ತಿ ಸೇಟ್ಠಭೂತಾ ಪಸಾದಾ। ಸೇಟ್ಠವಚನೋ ಹೇತ್ಥ **ಅಗ್ಗ**ಸದ್ದೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ ಅಗ್ಗಸದ್ದೇನ ಬುದ್ಧಾದಿರತನತ್ತಯಂ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇಸು ಭಗವಾ ತಾವ ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ, ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ, ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನ ಚ ಅಗ್ಗೋ। ಸೋ ಹಿ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರಂ ದಸನ್ನಂ ಪಾರಮೀನಂ ಪವಿಚಯಞ್ಚ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಬೋಧಿಸಮ್ಭಾರಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ ಚ ಪಯೋಜನೇಹಿ ಚ ಸೇಸಜನೇಹಿ ಅಸದಿಸೋತಿ ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನಪಿ ಅಗ್ಗೋ। ಯೇ ಚಸ್ಸ ತೇ ಗುಣಾ ಮಹಾಕರುಣಾದಯೋ, ತೇಹಿ ಸೇಸಸತ್ತಾನಂ ಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನಪಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮತಾಯ ಅಗ್ಗೋ। ಯೇ ಪನ ಪುರಿಮಕಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಅಸಮಾ, ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯಮೇವ ರೂಪಕಾಯಗುಣೇಹಿ ಚೇವ ಧಮ್ಮಕಾಯಗುಣೇಹಿ ಚ ಸಮೋತಿ ಅಸಮಸಮಟ್ಠೇನಪಿ ಅಗ್ಗೋ। ತಥಾ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವತೋ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸಭಾವತೋ ಬಹುಜನಹಿತಸುಖಾವಹತೋ ಅದುತಿಯಅಸಹಾಯಾದಿಭಾವತೋ ಚ ಭಗವಾ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ –

> "ಏಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಾತುಭಾವೋ ದುಲ್ಲಭೋ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮಸ್ಸ ಏಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ? ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಮುದ್ಧಸ್ಸ। ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅಚ್ಛರಿಯಮನುಸ್ಸೋ। ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುಜನ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅದುತಿಯೋ ಅಸಹಾಯೋ ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ದ್ವಿಪದಾನಂ ಅಗ್ಗೋ। ಕತಮೋ ಏಕಪುಗ್ಗಲೋ? ತಥಾಗತೋ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧-೧೭೪)।

ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಸಙ್ಘೇಹಿ ಅಸದಿಸಟ್ಠೇನ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣತಾಯ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವಾದಿನಾ ಚ ಅಗ್ಗಾ। ತಥಾ ಹಿ ತೇಸಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಗುಣವಿಸೇಸೇಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸದಿಸಾ ಅಪ್ಪತರಂ ನಿಹೀನಾ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಸೇಟ್ಠಾ। ಸಯಮೇವ ತೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಗುಣತಾಯ ಸೇಟ್ಠಾ। ತಥಾ ದುಲ್ಲಭುಪ್ಪಾದಅಚ್ಛರಿಯಭಾವಬಹುಜನಹಿತಸುಖಾವಹಅದುತಿಯಾಸಹಾಯಾದಿಸಭಾವಾ ಚ ತೇ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಭಗವಾ ದುಲ್ಲಭಪಾತುಭಾವೋ, ತದಗ್ಗೇನ ಧಮ್ಮಸಙ್ಘಾಪೀತಿ। **ಅಚ್ಛರಿಯಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಂ ಅಗ್ಗೇಸು ಸೇಟ್ಠೇಸು ಉತ್ತಮೇಸು ಪವರೇಸು ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠೇಸು ಪಸಾದಾತಿ **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸದಾ**।

ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅಗ್ಗೇಸು ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಗ್ಗಭೂತಾ ಪಸಾದಾ **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಾ**। ಯೇ ಪನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಆಗತಾ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಾ, ತೇ ಏಕನ್ತೇನೇವ ಅಗ್ಗಭೂತಾ ಪಸಾದಾತಿ **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಾ**। ಯಥಾಹ – "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುದ್ಧೇ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೭-೧೦೩೮)। ಅಗ್ಗವಿಪಾಕತ್ತಾಪಿ ಚೇತೇ **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಾ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ – "ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦)।

ಅಪದಾ ವಾತಿಆದೀಸು **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ನ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ। ಯಥಾ "ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಕಾಮಾಸವೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಾ ಕಾಮಾಸವೋ ಪವಡ್ಢತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭) ಏತ್ಥ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ "ಭೂತಾನಂ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಠಿತಿಯಾ ಸಮ್ಭವೇಸೀನಂ ವಾ ಅನುಗ್ಗಹಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಭೂತಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವೇಸೀನಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಚ "ಅಗ್ಗಿತೋ ವಾ ಉದಕತೋ ವಾ ಮಿಥುಭೇದತೋ ವಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨) ಏತ್ಥ ಅಗ್ಗಿತೋ ಚ ಉದಕತೋ ಚ ಮಿಥುಭೇದತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏವಂ "ಅಪದಾ ವಾ…ಪೇ॰… ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ಇತಿವು॰ ೯೦) ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಪದಾ ಚ ದ್ವಿಪದಾ ಚಾತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಾ-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ನ ವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ"ತಿ।

ರೂಪಿನೋತಿ ರೂಪವನ್ತೋ। ನ ರೂಪಿನೋತಿ **ಅರೂಪಿನೋ**। **ಸಞ್ಞಿನೋ**ತಿ ಸಞ್ಞವನ್ತೋ। ನ ಸಞ್ಞಿನೋತಿ **ಅಸಞ್ಞಿನೋ**। "ಅಪದಾ ವಾ"ತಿಆದಿಸಬ್ಬಪದೇಹಿ ಕಾಮಭವೋ, ರೂಪಭವೋ, ಅರೂಪಭವೋ, ಏಕವೋಕಾರಭವೋ, ಚತುವೋಕಾರಭವೋ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ, ಸಞ್ಞಿಭವೋ, ಅಸಞ್ಞಿಭವೋ, ನೇವಸಞ್ಞಿನಾಸಞ್ಞಿಭವೋತಿ ನವವಿಧೇಪಿ ಭವೇ ಸತ್ತೇಪಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ರೂಪಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕಾಮಭವೋ, ರೂಪಭವೋ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೋ, ಏಕವೋಕಾರಭವೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ, ಅರೂಪಿಗ್ಗಹಣೇನ ಅರೂಪಭವೋ, ಚತುವೋಕಾರಭವೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ, ಸಞ್ಞಿಭವಾದಯೋ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಪದಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಕಾಮಭವಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಸಞ್ಞಿಭವಾನಂ ಏಕದೇಸೋವ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ಅದುತಿಯಸುತ್ತೇ "ದ್ವಿಪದಾನಂ ಅಗ್ಗೋ"ತಿ ದ್ವಿಪದಾ ಏವ ಗಹಿತಾ, ಏವಂ ದ್ವಿಪದಗ್ಗಹಣಮೇವ ಅಕತ್ವಾ ಅಪದಾದಿಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅದುತಿಯಸುತ್ತೇ ತಾವ ಸೇಟ್ಠತರವಸೇನ ದ್ವಿಪದಗ್ಗಹಣಮೇವ ಕತಂ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಲೋಕೇ ಸೇಟ್ಠೋ ನಾಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಪದಚತುಪ್ಪದಬಹುಪದೇಸು ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದ್ವಿಪದೇಸುಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕತರೇಸು ದ್ವಿಪದೇಸು? ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚೇವ ದೇವೇಸು ಚ। ಮನುಸ್ಸೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಕಲಲೋಕಂ ವಸೇ ವತ್ತೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಬುದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದೇವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ದಸಸಹಸ್ಸಿಲೋಕಧಾತುಂ ವಸೇ ವತ್ತನಕೋ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಪ್ಪಿಯಕಾರಕೋ ವಾ ಆರಾಮಿಕೋ ವಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ। ಇತಿ ತತೋಪಿ ಸೇಟ್ಠತರವಸೇನೇಸ ದ್ವಿಪದಾನಂ ಅಗ್ಗೋತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ… ಪೇ॰… ನೇವಸಞ್ಞಿನಾಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ"ತಿ । ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ, ಅಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾಯತೀತಿ ಪದವಿಭಾಗೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಗುಣೇಹಿ ಅಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿ।

ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀತಿ ಅಗ್ಗೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾನಂ ಯೋ ಪಸಾದೋ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮಕೋಟಿಭೂತೋ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋಪಿ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮಕೋಟಿಭೂತೋ ಉಳಾರತಮೋ ಪಣೀತತಮೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಪನ ಪಸಾದೋ ದುವಿಧೋ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಭೇದತೋ। ತೇಸು ಲೋಕಿಯಸ್ಸ ತಾವ -

"ಯೇ ಕೇಚಿ ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ,
ನ ತೇ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪಾಯಭೂಮಿಂ।
ಪಹಾಯ ಮಾನುಸಂ ದೇಹಂ,
ದೇವಕಾಯಂ ಪರಿಪೂರೇಸ್ಸನ್ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

"ಬುದ್ಧೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ।
ವರಮೇವ ಹಿ ಸಾ ಪೀತಿ, ಕಸಿಣೇನಪಿ ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೦)।

"ಸತಂ ಹತ್ಥೀ ಸತಂ ಅಸ್ಸಾ, ಸತಂ ಅಸ್ಸತರೀರಥಾ।
ಸತಂ ಕಞ್ಞಾಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಆಮುಕ್ಕಮಣಿಕುಣ್ಡಲಾ।

ಏಕಸ್ಸ ಪದವೀತಿಹಾರಸ್ಸ, ಕಲಂ ನಾಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿಂ"॥ (ಚೂಳವ॰ ೩೦೫)।

"ಸಾಧು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಬುದ್ಧಂ ಸರಣಗಮನಹೇತು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ಪರಂ ಮರಣಾ ಸುಗತಿಂ ಸಗ್ಗಂ ಲೋಕಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇ ಅಞ್ಞೇ ದೇವೇ ದಸಹಿ ಠಾನೇಹಿ ಅಧಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ ದಿಬ್ಬೇನ ಆಯುನಾ, ದಿಬ್ಬೇನ ವಣ್ಣೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಸುಖೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಯಸೇನ, ದಿಬ್ಬೇನ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ರೂಪೇಹಿ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಸದ್ದೇಹಿ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಗನ್ಧೇಹಿ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ರಸೇಹಿ, ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧) –

ಏವಮಾದೀನಂ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಪಸಾದಫಲವಿಸೇಸಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಅಪಾಯದುಕ್ಖವಿನಿವತ್ತನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇಸು ಸುಖವಿಸೇಸದಾಯಕೋವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಲೋಕುತ್ತರೋ ಪನ ಸಾಮಞ್ಞಫಲವಿಪಾಕದಾಯಕೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖವಿನಿವತ್ತಕೋ। ಸಬ್ಬೋಪಿ ಚಾಯಂ ಪಸಾದೋ ಪರಮ್ಪರಾಯ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ವಿನಿವತ್ತೇತಿಯೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ನ ದೋಸಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ…ಪೇ॰… ನ ಮೋಹಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಮೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಉಜುಗತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತಿ, ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತಿ…ಪೇ॰… ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾತಿ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ।

ಧಮ್ಮಾತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾ। **ಸಙ್ಖತಾ**ತಿ ಸಮೇಚ್ಚ ಸಮ್ಭೂಯ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಾತಿ ಸಙ್ಖತಾ, ಸಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಹೇತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚ ನ ಕೇಹಿಚಿ ಕತಾ ಸಙ್ಖತಾತಿ **ಅಸಙ್ಖತಾ,** ಅಪಚ್ಚಯೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಸಙ್ಖತಾನಂ ಪರಿಯೋಸಿತಭಾವೇನ "ಅಸಙ್ಖತಾ"ತಿ ಪುಥುವಚನಂ। **ವಿರಾಗೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಯೋ ವಿರಾಗಸಙ್ಖಾತೋ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಸಭಾವೇನೇವ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವತೋ ಸನ್ತತರಪಣೀತತರಭಾವತೋ ಗಮ್ಭೀರಾದಿಭಾವತೋ ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿಭಾವತೋ ಅಗ್ಗಂ ಸೇಟ್ಠಂ ಉತ್ತಮಂ ಪವರನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ಯೋ ಅಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮದನಿಮ್ಮದನೋ**ತಿಆದೀನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನವೇವಚನಾನಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ವಿರಾಗೋತಿಆದೀನಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ನಾಮಾನೀ**"ತಿ। **ರಾಗಮದಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಾನಮದಪುರಿಸಮದಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ । **ಸಬ್ಬಾ ಪಿಪಾಸಾ**ತಿ ಕಾಮಪಿಪಾಸಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾ ಪಿಪಾಸಾ। **ಸಬ್ಬೇ ಆಲಯಾ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಕಾಮಾಲಯಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆಲಯಾ ಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಯನ್ತಿ। **ವಟ್ಟಾನೀ**ತಿ ಕಮ್ಮವಟ್ಟವಿಪಾಕವಟ್ಟಾನಿ। **ತಣ್ಹಾ**ತಿ ಅಟ್ಠಸತಪ್ಪಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಣ್ಹಾ।

ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ –

"ಯೇ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ…ಪೇ॰…"॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಸಂ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

"ಧಮ್ಮೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ…ಪೇ॰…"॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೦)।

"ಸಾಧು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಸರಣಗಮನಹೇತು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಏವಮಿಧೇಕಚ್ಚೇ…ಪೇ॰… ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧) –

ಏವಮಾದೀನಂ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಧಮ್ಮೇ ಪಸಾದಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಙ್ಘೋ ವಾ ಗಣೋ ವಾತಿ ಜನಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತಾ ಯಾವತಾ ಲೋಕೇ ಸಙ್ಘಾ ವಾ ಗಣಾ ವಾ। **ತಥಾಗತಸಾವಕಸಙ್ಘೋತಿ** ಅಟ್ಠಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸಮೂಹಸಙ್ಖಾತೋ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಂಹತೋ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ। **ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಆದಿಗುಣವಿಸೇಸೇನ ತೇಸಂ ಸಙ್ಘಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮೋ ಪವರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ಯಾನಿ ಇಮಾನಿ। **ಚತ್ತಾರಿ ಪುರಿಸಯುಗಾನಿ** ಯುಗಳವಸೇನ, ಪಠಮಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಪಠಮಫಲಟ್ಠೋತಿ ಇದಮೇಕಂ ಯುಗಳಂ, ಯಾವ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ಚತುತ್ಥಫಲಟ್ಠೋತಿ ಇದಮೇಕಂ ಯುಗಳನ್ತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರಿ ಪುರಿಸಯುಗಾನಿ। **ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾತಿ** ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಏಕೋ ಪಠಮಮಗ್ಗಟ್ಠೋ, ಏಕೋ ಪಠಮಫಲಟ್ಠೋತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪುರಿಸೋತಿ ವಾ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವಾ ಏಕತ್ಥಾನಿ ಏತಾನಿ ಪದಾನಿ, ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ಪನೇವಂ ವುತ್ತಂ। **ಏಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋತಿ** ಯಾನಿಮಾನಿ ಯುಗಳವಸೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಯುಗಾನಿ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕತೋ ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ, ಏಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕಸಙ್ಘೋ। **ಆಹುನೇಯ್ಯೋ**ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತತ್ಥಾನೇವ। ಇಧಾಪಿ -

> "ಯೇ ಕೇಚಿ ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಂ ಗತಾಸೇ...ಪೇ॰..."॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೩೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭)।

> "ಸಙ್ಘೋತಿ ಕಿತ್ತಯನ್ತಸ್ಸ, ಕಾಯೇ ಭವತಿ ಯಾ ಪೀತಿ...ಪೇ॰..."॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೬; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೦)।

> "ಸಾಧು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಂ ಸರಣಗಮನಹೇತು ಖೋ, ದೇವಾನಮಿನ್ದ... ಪೇ॰... ದಿಬ್ಬೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಹೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೧) -

ಆದೀನಂ ಸುತ್ತಪದಾನಂ ವಸೇನ ಸಙ್ಘೇ ಪಸಾದಸ್ಸ ಫಲವಿಸೇಸಯೋಗೋ ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗವಿಪಾಕತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಅನುತ್ತರಿಯಪಟಿಲಾಭೋ ಸತ್ತಮಭವಾದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸಮುಚ್ಛೇದೋ ಅನುತ್ತರಸುಖಾಧಿಗಮೋತಿ ಏವಮಾದಿಉಳಾರಫಲನಿಪ್ಫಾದನವಸೇನ ಅಗ್ಗವಿಪಾಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಗಾಥಾಸು **ಅಗ್ಗತೋತಿ** ಅಗ್ಗೇ ರತನತ್ತಯೇ, ಅಗ್ಗಭಾವತೋ ವಾ ಪಸನ್ನಾನಂ। **ಅಗ್ಗಂ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಸಭಾವಂ ಬುದ್ಧಸುಬೋಧಿಂ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ, ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಉತ್ತಮಸಭಾವಂ, ದಸಬಲಾದಿಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಾದಿಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನತಾದಿಗುಣಸಭಾವಂ ವಾ। **ವಿಜಾನತ**ನ್ತಿ ವಿಜಾನನ್ತಾನಂ। ಏವಂ ಸಾಧಾರಣತೋ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ ತಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಗ್ಗೇ ಬುದ್ಧೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪಸನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಚ ಇತರಪ್ಪಸಾದೇನ ಚ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಧಿಮುತ್ತಾನಂ। **ವಿರಾಗೂಪಸಮೇತಿ** ವಿರಾಗೇ ಉಪಸಮೇ ಚ, ಸಬ್ಬಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗಹೇತುಭೂತೇ ಅಚ್ಚನ್ತಉಪಸಮಹೇತುಭೂತೇ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖೇತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖಕ್ಖಯಭಾವೇನ ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಸುಖಭಾವೇನ ಸುಖೇ।

ಅಗ್ಗಸ್ಮಿಂ ದಾನಂ ದದತನ್ತಿ ಅಗ್ಗೇ ರತನತ್ತಯೇ ದಾನಂ ದದನ್ತಾನಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಾನಂ। ತತ್ಥ ಧರಮಾನಂ ಭಗವನ್ತಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಾ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತಂ ಭಗವನ್ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಧಾತುಚೇತಿಯಾದಿಕೇ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಾ ಬುದ್ಧೇ ದಾನಂ ದದನ್ತಿ ನಾಮ। "ಧಮ್ಮಂ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಧಮ್ಮಧರೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಾ ಧಮ್ಮಞ್ಚ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಕರೋನ್ತಾ ಧಮ್ಮೇ ದಾನಂ ದದನ್ತಿ ನಾಮ। ತಥಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಾ ಪೂಜೇನ್ತಾ ಸಕ್ಕರೋನ್ತಾ ತಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಇತರಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಾ ಸಙ್ಘೇ ದಾನಂ ದದನ್ತಿ ನಾಮ। **ಅಗ್ಗಂ ಪುಞ್ಞಂ ಪವಡ್ಢತೀತಿ** ಏವಂ ರತನತ್ತಯೇ ಪಸನ್ನೇನ ಚೇತಸಾ ಉಳಾರಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಉಳಾರಞ್ಚ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಾನಂ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಅಗ್ಗಂ ಉಳಾರಂ ಕುಸಲಂ ಉಪಚೀಯತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ಅಗ್ಗವಿಪಾಕತಾಯ ಅಗ್ಗಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಗ್ಗಂ ಆಯೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಯೂತಿ** ದಿಬ್ಬಂ ವಾ ಮಾನುಸಂ ವಾ ಅಗ್ಗಂ

ಉಳಾರಂ ಪರಮಂ ಆಯು **ಪವಡ್ಢತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಬ್ರೂಹತಿ। **ವಣ್ಣೋ**ತಿ ರೂಪಸಮ್ಪದಾ। **ಯಸೋ**ತಿ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪದಾ। **ಕಿತ್ತೀ**ತಿ ಥುತಿಘೋಸೋ। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಂ ಚೇತಸಿಕಞ್ಚ ಸುಖಂ। **ಬಲ**ನ್ತಿ ಕಾಯಬಲಞ್ಚೇವ ಞಾಣಬಲಞ್ಚ।

ಅಗ್ಗಸ್ಸ ರತನತ್ತಯಸ್ಸ ದಾನಂ **ದಾತಾ**। ಅಥ ವಾ **ಅಗ್ಗಸ್ಸ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಾನಂ ಉಳಾರಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪುಞ್ಞಂ ಪವತ್ತೇತಾ। **ಅಗ್ಗಧಮ್ಮಸಮಾಹಿತೋ**ತಿ ಅಗ್ಗೇನ ಪಸಾದಧಮ್ಮೇನ ದಾನಾದಿಧಮ್ಮೇನ ಚ ಸಂಹಿತೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಚಲಪ್ಪಸಾದಯುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ವಿಪಾಕಭೂತೇಹಿ ಬಹುಜನಸ್ಸ ಪಿಯಮನಾಪತಾದಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಯುತ್ತೋ। **ಅಗ್ಗಪ್ಪತ್ತೋ ಪಮೋದತೀ**ತಿ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಗ್ಗಭಾವಂ ಸೇಟ್ಠಭಾವಂ ಅಧಿಗತೋ, ಅಗ್ಗಭಾವಂ ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಫಲಂ ಅಧಿಗತೋ ಪಮೋದತಿ ಅಭಿರಮತಿ ಪರಿತುಸ್ಸತೀತಿ।

ಅಗ್ಗಪಸಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವಸ್ಸಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅರಿಯೇ ಞಾಯೇ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸತೋ ಆರಕತ್ತಾ ಅರಿಯೇ ನಿದ್ದೋಸೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮಭಾವತೋ ಞಾಯೇ ಕಾರಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಯತಿ ನಿಚ್ಛಯೇನ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಏತೇನಾತೀ ಞಾಯೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ। ಸೋ ಏವ ಚ ಸಮ್ಪಾಪಕಹೇತುಭಾವತೋ ಕಾರಣನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಧ ಪನ ಸಹ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ **"ಸಹವಿಪಸ್ಸನಕೇ ಮಗ್ಗೇ"**ತಿ। ಗಾಥಾಸು **"ಞಾಯಂ ಧಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ವಸ್ಸಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ದೋಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೬. ಛಟ್ಠೇ **ಉಕ್ಕಾಹಿ ಧಾರಿಯಮಾನಾಹೀ**ತಿ ದೀಪಿಕಾಹಿ ಧಾರಿಯಮಾನಾಹಿ, ದಣ್ಡದೀಪಿಕಾಸು ಜಾಲೇತ್ವಾ ಧಾರಿಯಮಾನಾಸು ಮಾಪಿತತ್ತಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತಞ್ಹಿ ನಗರಂ "ಮಙ್ಗಲದಿವಸೇ ಸುಖಣೇ ಸುನಕ್ಖತ್ತಂ ಮಾ ಅತಿಕ್ಕಮೀ"ತಿ ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ಉಕ್ಕಾಸು ಧಾರಿಯಮಾನಾಸು ಮಾಪಿತಂ। ಉಕ್ಕಾಸು ಠಾತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ,** ಉಕ್ಕಾಸು ವಿಜ್ಜೋತಯನ್ತೀಸು ಠಿತಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಾತಿ ಮೂಲವಿಭೂಜಾದಿಪಕ್ಖೇಪೇನ (ಪಾಣಿನಿ ೩.೨.೫) ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವಾ ಉಕ್ಕಾಸು ಠಿತಾಸು ಠಿತಾ ಆಸೀತಿ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ "ಭೂಮಿಭಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮನುಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಾ ನಗರೀ ಉಕ್ಕಟ್ಠಗುಣಯೋಗತೋ **ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ**ತಿ ನಾಮಂ ಲಭತೀ"ತಿ। **ಸೇತಬ್ಯ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ನಗರಸ್ಸ ನಾಮಂ। ತಂ ಪನ ಕಸ್ಸಪದಸಬಲಸ್ಸ ಜಾತನಗರನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತೀತೇ ಕಸ್ಸಪಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಜಾತನಗರ"**ನ್ತಿ।

ವಿಜ್ಜನ್ತರಿಕಾಯಾತಿ ವಿಜ್ಜುನಿಚ್ಛರಣಕ್ಖಣೇ। **ಅನ್ತರತೋ**ತಿ ಹದಯೇ। **ಅನ್ತರಾ**ತಿ ಆರಮ್ಭನಿಬ್ಬತ್ತೀನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। **ಅನ್ತರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಅನ್ತರಾಳೇ। ಏತ್ಥ ಚ "ತದನ್ತರಂ ಕೋ ಜಾನೇಯ್ಯ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೪೪; ೧೦.೭೫), ಏತೇಸಂ ಅನ್ತರಾ ಕಪ್ಪಾ ಗಣನತೋ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾ (ಬು॰ ವಂ॰ ೧೮.೩), ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಕಥಂ ಓಪಪಾತೇತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೧೬) ಚ ಆದೀಸು ವಿಯ ಕಾರಣವೇಮಜ್ಝೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಾ ಏವ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಪನ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣವಿವರೇಸು ವತ್ತಮಾನಾ ಅನ್ತರಅನ್ತರಿಕಸದ್ದಾ। ಅನ್ತರಾಸದ್ದಸ್ಸ ಹಿ ಅಯಮತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಿಯಾ - ಯೇಸು ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ ವತ್ತತಿ, ತೇಸು ಅನ್ತರಸದ್ದೋಪಿ ವತ್ತತೀತಿ ಸಮಾನತ್ಥತ್ತಾ ಅನ್ತರಾಸದ್ದತ್ಥೇ ವತ್ತಮಾನೋ ಅನ್ತರಸದ್ದೋ ಉದಾಹಟೋ। ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ ಏವ ವಾ "ಯಸ್ಸನ್ತರತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಗಾಥಾಸುಖತ್ಥಂ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅನ್ತರಾಸದ್ದೋ ಏವ ಪನ ಇಕಸದ್ದೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ "ಅನ್ತರಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ

ಉದಾಹರಣೋದಾಹರಿತಬ್ಬಾನಂ ವಿರೋಧಾಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಯೋಜಿಯಮಾನೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ** ಸಾಮಿವಚನಸ್ಸ ಪಸಙ್ಗೇ ಅನ್ತರಾಸದ್ದಯೋಗೇನ ಉಪಯೋಗವಚನಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅನ್ತರಾಸದ್ದೇನ ಪನ ಯುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ಕತ"**ನ್ತಿ।

ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಹಾಕಲಹಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಧಾತೂನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಕುಸಿನಾರನಗರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತೇಹಿ ಸೇಸರಾಜೂಹಿ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಧಾತುಯೋ ವಾ ದೇನ್ತು ಯುದ್ಧಂ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕೋಸಿನಾರಕೇಹಿ ಮಲ್ಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕತಂ ವಿವಾದಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ। ಸೋ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ತೇಸಂ ವಿವಾದಂ ಸುತ್ವಾ "ಏತೇ ರಾಜಾನೋ ಭಗವತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬುತಟ್ಠಾನೇ ವಿವಾದಂ ಕರೋನ್ತಿ, ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಪತಿರೂಪಂ, ಅಲಂ ಇಮಿನಾ ಕಲಹೇನ, ವೂಪಸಮೇಸ್ಸಾಮಿ ನ"ನ್ತಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಉನ್ನತೇ ಪದೇಸೇ ಠತ್ವಾ ದ್ವೇಭಾಣವಾರಪರಿಮಾಣಂ ದೋಣಗಜ್ಜಿತಂ ನಾಮ ಅವೋಚ। ತತ್ಥ ಪಠಮಭಾಣವಾರೇ ತಾವ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ತೇ ನ ಜಾನಿಂಸು। ದುತಿಯಭಾಣವಾರಪರಿಯೋಸಾನೇ ಚ "ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಿಯ ಭೋ ಸದ್ದೋ, ಆಚರಿಯಸ್ಸ ವಿಯ ಭೋ ಸದ್ದೋ"ತಿ ಸಬ್ಬೇ ನಿರವಾ ಅಹೇಸುಂ। ಜಮ್ಬುದೀಪತಲೇ ಕಿರ ಕುಲಘರೇ ಜಾತೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ತಸ್ಸ ನ-ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಅತ್ತನೋ ವಚನಂ ಸುತ್ವಾ ನಿರವೇ ತುಣ್ಹೀಭೂತೇ ವಿದಿತ್ವಾ ಪುನ -

"ಸುಣನ್ತು ಭೋನ್ತೋ ಮಮ ಏಕವಾಚಂ,
ಅಮ್ಹಾಕ ಬುದ್ಧೋ ಅಹು ಖನ್ತಿವಾದೋ।
ನ ಹಿ ಸಾಧುಯಂ ಉತ್ತಮಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ,
ಸರೀರಭಾಗೇ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಪಹಾರೋ॥

"ಸಬ್ಬೇವ ಭೋನ್ತೋ ಸಹಿತಾ ಸಮಗ್ಗಾ,
ಸಮ್ಮೋದಮಾನಾ ಕರೋಮಟ್ಠಭಾಗೇ।
ವಿತ್ಥಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತು ದಿಸಾಸು ಥೂಪಾ,
ಬಹೂ ಜನಾ ಚಕ್ಖುಮತೋ ಪಸನ್ನಾ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೩೭) -

ಇಮಂ ಗಾಥಾದ್ವಯಂ ವತ್ವಾ ತಂ ಕಲಹಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಧಾತುಯೋ ಅಟ್ಠಧಾ ಭಾಜೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **"ಸಕಲಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಮಹಾಕಲಹಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ ಧಾತುಯೋ ಭಾಜೇಸ್ಸತೀ"**ತಿ। **ಲಕ್ಖಣಚಕ್ಕಾನೀ**ತಿ ದ್ವೀಸು ಪಾದತಲೇಸು ದ್ವೇ ಲಕ್ಖಣಚಕ್ಕಾನಿ।

ಆಸವೇನಾತಿ ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಕಾರಣೇನ ಆಸವೇನ। ಏತ್ಥ ಹಿ ತೇಭೂಮಕಞ್ಚ ಕಮ್ಮಂ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ "ಆಸವಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ದೇವೂಪಪತ್ತೀ**ತಿ ದೇವೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬತಾಯ ವಿನಿಮುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇ ದೇವಾ ದೇವಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। **ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ** ಆಕಾಸಚಾರೀ। **ಅಹ**ನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಿವಿಪರಿಣಾಮೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ದೋಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅಪರಿಹಾನಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೭. ಸತ್ತಮೇ **ನಿಬ್ಬಾನಸನ್ತಿಕೇಯೇವ ಚರತೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚ ಸನ್ತಿಕೇಯೇವ ಚರತಿ "ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಅಧಿಗಮಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ । ಗಾಥಾಯ **ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನೇ ರತೋ ಅಭಿರತೋ, ಅಪ್ಪಮಾದೇನೇವ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ವೀತಿನಾಮೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಮಾದಂ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೋ**ತಿ

ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಆದಿಭಯಹೇತುತೋ ಪಮಾದಂ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೋ। **ಅಭಬ್ಬೋ ಪರಿಹಾನಾಯಾ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಹಿ ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ವಾ ಪರಿಹಾನಾಯ ಅಭಬ್ಬೋ। ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾತೋ ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತತೋ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಇತರಾನಿ ಚ ಅಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ।

ಅಪರಿಹಾನಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಪತಿಲೀನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋ**ತಿ ಏಕಪಸ್ಸೇನ ವಡ್ಢಿತಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಾಹೇನ ವಾ ತಕ್ಕೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿ। ಲಾಭೀ ಹಿ ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಇತರೋ ತಕ್ಕಮತ್ತೇನ। **ಅನನ್ತವಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ವಡ್ಢಿತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಗಾಹೇನ ವಾ ತಕ್ಕೇನ ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿ। **ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಜೀವೋ ಸರೀರಞ್ಚ ಏಕಮೇವ ವತ್ಥೂತಿ ಉಪ್ಪನ್ನದಿಟ್ಠಿ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಾನೀ**ತಿ ಸಕಪರಿಚ್ಚಜನವಸೇನ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ। **ವನ್ತಾನೀ**ತಿ ಇದಂ ಪುನ ಅನಾದಿಯನಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಚತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕೇಚಿ ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ನಯಿದಮೇವನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವನ್ತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಯಂ ಯೇನ ವನ್ತಂ, ನ ಸೋ ತಂ ಪುನ ಆದೀಯತಿ। ವನ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಸನ್ತತಿಲಗ್ಗಂ ಸಿಯಾ, ನಯಿದಮೇವನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಮುತ್ತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಛಿನ್ನಬನ್ಧನಾನಿ ಕತಾನೀ"**ತಿ, ಸನ್ತತಿತೋ ವಿನಿಮೋಚನವಸೇನ ಛಿನ್ನಬನ್ಧನಾನಿ ಕತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮುತ್ತಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುತ್ತಬನ್ಧನಂ ವಿಯ ಫಲಂ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಏವಮಿದನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಹೀನಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಕಿಞ್ಚಿ ದುನ್ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ ಪುನ ಆದಾಯ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ "ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ಆದಿನ್ನಸದಿಸಾನಿ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಾನಿ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯಥಾ ನ ಪುನ ಚಿತ್ತಂ ಆರೋಹನ್ತಿ, ಏವಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾನೀ"**ತಿ।

ಕಾಮೇಸನಾತಿ ಕಾಮಾನಂ ಏಸನಾ, ಕಾಮಸಙ್ಖಾತಾ ವಾ ಏಸನಾ ಕಾಮೇಸನಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಕಾಮೇಸನಾ? ಯೋ ಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಕಾಮರಾಗೋ ಕಾಮನನ್ದೀ ಕಾಮಪಿಪಾಸಾ ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮೇಸನಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮರಾಗೋ "ಕಾಮೇಸನಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಕಾಮೇಸನಾ…ಪೇ॰… ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀನಾ"**ತಿ। ಭವಾನಂ ಏಸನಾ **ಭವೇಸನಾ**। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಭವೇಸನಾ? ಯೋ ಭವೇಸು ಭವಚ್ಛನ್ದೋ…ಪೇ॰… ಭವಜ್ಝೋಸಾನಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಭವೇಸನಾ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಭವೇಸನರಾಗೋ ರೂಪಾರೂಪಭವಪತ್ಥನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಭವೇಸನಾ ಪನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಏಸನಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ**। ಸಾ ಚ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸಮ್ಮತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚ ಗವೇಸನವಸೇನ ದ್ವಿಪ್ಪಕಾರಾತಿ ಆಹ **"ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಏಸಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿಆದಿ। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಏಸನಾಪಿ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ? ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ, ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ, ಅನ್ತವಾ ಲೋಕೋತಿ ವಾ, ಅನನ್ತವಾ ಲೋಕೋತಿ ವಾ, ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರನ್ತಿ ವಾ, ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರನ್ತಿ ವಾ, ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ ವಾ, ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ ವಾ, ಹೋತಿ ಚ ನ ಚ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ ವಾ, ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾತಿ ವಾ, ಯಾ ಏವರೂಪಾ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗಹನಂ ದಿಟ್ಠಿಕನ್ತಾರಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಸೂಕಾಯಿಕಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನಂ ಗಾಹೋ ಪತಿಟ್ಠಾಹೋ ಅಭಿನಿವೇಸೋ ಪರಾಮಾಸೋ ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ ಮಿಚ್ಛಾಪಥೋ ಮಿಚ್ಛತ್ತಂ ತಿತ್ಥಾಯತನಂ ವಿಪರಿಯೇಸಗ್ಗಾಹೋ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೯)।

ತಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸಮ್ಮತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಏಸನಾ ದಿಟ್ಠಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವಾಹ **“ದಿಟ್ಠಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ ಪನ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನೇವ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ”**ತಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ರಾಗದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏಸನಾತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ರಾಗದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಏಸನಾ, ತದೇಕಟ್ಠಂ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

> “ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಕಾಮೇಸನಾ? ಕಾಮರಾಗೋ ತದೇಕಟ್ಠಂ ಅಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮೇಸನಾ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಭವೇಸನಾ? ಭವರಾಗೋ ತದೇಕಟ್ಠಂ ಅಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಭವೇಸನಾ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ? ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ ತದೇಕಟ್ಠಂ ಅಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಂ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೯೧೯)।

ನವವಿಧಮಾನೋತಿ “ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೮; ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೨೧; ವಿಭ॰ ೮೬೬; ಮಹಾನಿ॰ ೨೧) ಆಗತೋ ನವವಿಧಮಾನೋ।

“ಕಾಮೇಸನಾ”ತಿಆದಿಗಾಥಾಯ ಪನ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ ಸಹಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ। ವಿಭತ್ತಿಲೋಪೇನ ಹಿ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಕರಣತ್ಥೇ ವಾ ಏತಂ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ “ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾಮೇಸನಾ ಭವೇಸನಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ಏಸನಾ”ತಿ। ತಾಸು ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇತಿಸಚ್ಚಪರಾಮಾಸೋ, ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಸಮುಸ್ಸಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಇತಿ ಏವಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ ಪರಾಮಾಸೋ **ಇತಿಸಚ್ಚಪರಾಮಾಸೋ**। ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಏವ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಹೇತುಭಾವತೋ **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಪರಮಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವಜ್ಜಂ ವದಾಮೀ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೩೧೦)। ತಾ ಏವ ಚ ಉಪರೂಪರಿ ವುದ್ಧಿಯಾ ಮಾನಲೋಭಾದಿಕಿಲೇಸಸಮುಸ್ಸಯನೇನ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸಮುಸ್ಸಯನೇನ ಚ **ಸಮುಸ್ಸಯಾ,** “ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ ಮೋಘಮಞ್ಞ”ನ್ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವಿಸಮಾನಾ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಹೇತುಕಾ ಕಿಲೇಸದುಕ್ಖೂಪಚಯತೋ ಹೇತುಭೂತಾ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಏತೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಬ್ಬರಾಗವಿರತ್ತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಕಾಮಭವರಾಗೇಹಿ ವಿರತ್ತಸ್ಸ। ತತೋ ಏವ ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯಸಙ್ಖಾತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ **ತಣ್ಹಾಕ್ಖಯವಿಮುತ್ತಿನೋ** ಅರಹತೋ। **ಏಸನಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ**ತಿ ಕಾಮೇಸನಾ, ಭವೇಸನಾ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿಸ್ಸಟ್ಠಾ ಪಹೀನಾ। **ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಸಮೂಹತಾ**ತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾಸಙ್ಖಾತಾ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಾ ಚ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನೇವ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತಾ। ಏವಮ್ಪಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪತಿಲೀನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಉಜ್ಜಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೩೯. ನವಮೇ **ಅನುಕುಲಯಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅನುಕುಲಂ ಕುಲಾನುಕ್ಕಮಂ ಉಪಾದಾಯ ದಾತಬ್ಬದಾನಂ। ತೇನಾಹ **“ಅಮ್ಹಾಕಂ...ಪೇ॰... ಕುಲಾನುಕುಲವಸೇನ ಯಜಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। ವಂಸಪರಮ್ಪರಾಯ ಪಚ್ಛಾ ದುಗ್ಗತಪುರಿಸೇಹಿ ಪದಾತಬ್ಬದಾನಂ। ಏವರೂಪಂ ಕುಲಂ ಸೀಲವನ್ತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ನಿಬದ್ಧದಾನಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ದಲಿದ್ದಾನಿಪಿ ನ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ವತ್ಥು - ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕಸ್ಸ ಘರೇ ಪಞ್ಚ ಸಲಾಕಭತ್ತಸತಾನಿ ದೀಯಿಂಸು। ದನ್ತಮಯಸಲಾಕಾನಂ ಪಞ್ಚಸತಾನಿ ಅಹೇಸುಂ। ಅಥ ತಂ ಕುಲಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ದಾಲಿದ್ದಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತಂ। ಏಕಾ ತಸ್ಮಿಂ ಕುಲೇ ದಾರಿಕಾ ಏಕಸಲಾಕತೋ ಉದ್ಧಂ ದಾತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸಾಪಿ ಪಚ್ಛಾ ಸಾತವಾಹನಂ ರಟ್ಠಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಖಲಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಲದ್ಧಧಞ್ಞೇನ ತಂ ಸಲಾಕಂ ಅದಾಸಿ। ಏಕೋ ಥೇರೋ ರಞ್ಞೋ ಆರೋಚೇಸಿ। ರಾಜಾ ತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇಸಿ। ಸಾ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪುನ ಪಞ್ಚಪಿ ಸಲಾಕಸತಾನಿ ಪವತ್ತೇಸಿ।

ಅಸ್ಸಮೇಧನ್ತಿಆದೀಸು ಪೋರಾಣಕರಾಜಕಾಲೇ ಕಿರ ಸಸ್ಸಮೇಧಂ, ಪುರಿಸಮೇಧಂ, ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ, ವಾಚಾಪೇಯ್ಯನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ ಅಹೇಸುಂ, ಯೇಹಿ ರಾಜಾನೋ ಲೋಕಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿಂಸು। ತತ್ಥ ನಿಪ್ಫನ್ನಸಸ್ಸತೋ ದಸಮಭಾಗಗ್ಗಹಣಂ **ಸಸ್ಸಮೇಧಂ** ನಾಮ, ಸಸ್ಸಸಮ್ಪಾದನೇ ಮೇಧಾವಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹಾಯೋಧಾನಂ ಛಮಾಸಿಕಭತ್ತವೇತನಾನುಪ್ಪದಾನಂ **ಪುರಿಸಮೇಧಂ** ನಾಮ, ಪುರಿಸಸಙ್ಗಣ್ಹನೇ ಮೇಧಾವಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಲಿದ್ದಮನುಸ್ಸಾನಂ ಹತ್ಥೇ ಲೇಖಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತೀಣಿ ವಸ್ಸಾನಿ ವಿನಾ ವಡ್ಢಿಯಾ ಸಹಸ್ಸದ್ವಿಸಹಸ್ಸಮತ್ತಧನಾನುಪ್ಪದಾನಂ **ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ** ನಾಮ। ತಞ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾ ಮನುಸ್ಸೇ ಪಾಸೇತಿ ಹದಯೇ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ವಿಯ ಠಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಮಾಪಾಸನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ತಾತ, ಮಾತುಲಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ಸಣ್ಹವಾಚಾಭಣನಂ **ವಾಚಾಪೇಯ್ಯಂ** ನಾಮ, ಪೇಯ್ಯವಜ್ಜಂ ಪಿಯವಚನತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಚತೂಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ರಟ್ಠಂ ಇದ್ಧಞ್ಚೇವ ಹೋತಿ ಫೀತಞ್ಚ ಪಹೂತಅನ್ನಪಾನಂ ಖೇಮಂ ನಿರಬ್ಬುದಂ, ಮನುಸ್ಸಾ ಮುದಾ ಮೋದನಾ ಉರೇ ಪುತ್ತೇ ನಚ್ಚೇನ್ತಾ ಅಪಾರುತಘರದ್ವಾರಾ ವಿಹರನ್ತಿ। ಇದಂ ಘರದ್ವಾರೇಸು ಅಗ್ಗಳಾನಂ ಅಭಾವತೋ **ನಿರಗ್ಗಳ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಯಂ ಪೋರಾಣಿಕಾ ಪವೇಣೀ। ಅಪರಭಾಗೇ ಪನ ಓಕ್ಕಾಕರಾಜಕಾಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ ಇಮಞ್ಚ ರಟ್ಠಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪರಿವತ್ತೇನ್ತಾ ಉಮ್ಮೂಲಂ ಕತ್ವಾ ಅಸ್ಸಮೇಧಂ ಪುರಿಸಮೇಧನ್ತಿಆದಿಕೇ ಪಞ್ಚ ಯಞ್ಞೇ ನಾಮ ಅಕಂಸು। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ **ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಿಯಸುತ್ತೇ** -

"ತೇಸಂ ಆಸಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ, ದಿಸ್ವಾನ ಅಣುತೋ ಅಣುಂ…ಪೇ॰…।
ತೇ ತತ್ಥ ಮನ್ತೇ ಗನ್ಥೇತ್ವಾ, ಓಕ್ಕಾಕಂ ತದುಪಾಗಮು"ನ್ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೩೦೧-೩೦೪)।

ಇದಾನಿ ತೇಹಿ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಠಪಿತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಸ್ಸಮೇಧ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಮೇಧನ್ತೀ**ತಿ ವಧೇನ್ತಿ। **ದ್ವೀಹಿ ಪರಿಯಞ್ಞೇಹೀ**ತಿ ಮಹಾಯಞ್ಞಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಚ್ಛಾ ಚ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪರಿವಾರಯಞ್ಞೇಹಿ। **ಸತ್ತನವುತಿಪಞ್ಚಪಸುಸತಘಾತಭಿಂಸನಸ್ಸಾ**ತಿ ಸತ್ತನವುತಾಧಿಕಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಸುಸತಾನಂ ಮಾರಣೇನ ಭೇರವಸ್ಸ ಪಾಪಭೀರುಕಾನಂ ಭಯಾವಹಸ್ಸ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ -

"ಛಸತಾನಿ ನಿಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಸೂನಂ ಮಜ್ಝಿಮೇ ಹನಿ।
ಅಸ್ಸಮೇಧಸ್ಸ ಯಞ್ಞಸ್ಸ, ಊನಾನಿ ಪಸೂಹಿ ತೀಹೀ"ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೨೦)।

ಸಮ್ಮನ್ತಿ ಯುಗಚ್ಛಿದ್ದೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬದಣ್ಡಕಂ। **ಪಾಸನ್ತೀ**ತಿ ಖಿಪನ್ತಿ। **ಸಂಹಾರಿಮೇಹೀ**ತಿ ಸಕಟೇಹಿ ವಹಿತಬ್ಬೇಹಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರ ಏಕೋ ರಾಜಾ ಸಮ್ಮಾಪಾಸಂ ಯಜನ್ತೋ ಸರಸ್ಸತಿನದಿತೀರೇ ಪಥವಿಯಾ ವಿವರೇ ದಿನ್ನೇ ನಿಮುಗ್ಗೋಯೇವ ಅಹೋಸಿ, ಅನ್ಧಬಾಲಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗತಾನುಗತಿಗತಾ "ಅಯಂ ತಸ್ಸ ಸಗ್ಗಗಮನಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಸಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಪಾಸಯಞ್ಞಂ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ನಿಮುಗ್ಗೋಕಾಸತೋ ಪಭುತೀ**"ತಿ। ಅಯೂಪೋ ಅಪ್ಪಕದಿವಸೋ ಯಾಗೋ, ಸಯೂಪೋ ಬಹುದಿವಸಂ ನೇಯ್ಯೋ **ಸತ್ರಯಾಗೋ**ತಿ। ಮನ್ತಪದಾಭಿಸಙ್ಖತಾನಂ ಸಪ್ಪಿಮಧೂನಂ **ವಾಜ**ಮಿತಿ ಸಮಞ್ಞಾ। ಹಿರಞ್ಞಸುವಣ್ಣಗೋಮಹಿಂಸಾದಿ **ಸತ್ತರಸಕದಕ್ಖಿಣಸ್ಸ**। ಸಾರಗಬ್ಭಕೋಟ್ಠಾಗಾರಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಅಗ್ಗಳನ್ತಿ **ನಿರಗ್ಗಳೋ**। ತತ್ಥ ಕಿರ ಯಞ್ಞೇ ಅತ್ತನೋ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಅನಿಗೂಹಿತ್ವಾ ನಿಯ್ಯಾತೀಯತಿ।

ಮಹಾರಮ್ಭಾತಿ ಬಹುಪಸುಘಾತಕಮ್ಮಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ವಿವಿಧಾ ಯತ್ಥ ಹಞ್ಞರೇ"ತಿ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ "ಮಹಾಕಿಚ್ಚಾ ಮಹಾಕರಣೀಯಾ"ತಿ ಪಠಮೋ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ ವುತ್ತೋ। ದುತಿಯೋ ಪನ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೋ "ಮಹಾರಮ್ಭಾತಿ ಪಪಞ್ಚವಸೇನ ಅಜೇಳಕಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿನಾ ಆರದ್ಧೋ। **ನಿರಾರಮ್ಭಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನನು ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಮ್ಪಿ ಫಲಂ ನುಪಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಲಭಾವಂ ಅವತ್ವಾ "ನ ತೇ ಹೋನ್ತಿ ಮಹಪ್ಫಲಾ"ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ನಿರವಸೇಸತ್ಥೇ**"ತಿಆದಿ। ಅನುಗತಂ ಕುಲನ್ತಿ **ಅನುಕುಲಂ,**

ಕುಲಾನುಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ನಿಚ್ಚಭತ್ತಾದಿಂ ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೇಹಿ ಪಟ್ಠಪಿತಂ ಅಪರಾಪರಂ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸಾ ದದನ್ತಿ, ತೇ ಅನುಕುಲಂ ಯಜನ್ತಿ ನಾಮ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯೇ ಅಞ್ಞೇ ಅನುಕುಲಂ ಯಜನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ।

ಉಜ್ಜಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉದಾಯಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೦. ದಸಮೇ **ಪಾಣಸಮಾರಮ್ಭರಹಿತ**ನ್ತಿ ಪಾಣಘಾತರಹಿತಂ। **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ ಸುಖಂ ಲೋಕಂ, ಪಣ್ಡಿತೋ ಉಪಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಬ್ಯಾಪಾದವಿರಹಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ ನಿದ್ದುಕ್ಖಂ। ಪರಪೀಳಾಭಾವೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥಿ। ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಸುಖಬಹುಲತ್ತಾ ಸುಖಂ ಏಕನ್ತಸುಖಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಝಾನಪುಞ್ಞೇನ, ಇತರಪುಞ್ಞೇನ ಪನ ತದಞ್ಞಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಸಙ್ಖಾತಂ ಸುಖಂ ಲೋಕಂ ಪಣ್ಡಿತೋ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ ಉಪೇತಿ। ಸೇಸಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಉದಾಯಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಕ್ಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ರೋಹಿತಸ್ಸವಗ್ಗೋ

೧. ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೧. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾಯಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಾಯ, ನಿಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ನಿರಾಮಿಸೇನ ಸುಖೇನ ವಿಹರಣತ್ಥಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ಚತ್ತಾರಿ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಜ್ಝಾನಾನಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಆಸವಕ್ಖಯಾಧಿಗಮತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಅಧಿಗತರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಕಥಿತಾನಿ। **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣದಸ್ಸನಪ್ಪಟಿಲಾಭಾಯಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಪ್ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ। ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಞ್ಹಿ ರೂಪಗತಸ್ಸ ದಿಬ್ಬಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಇಧ "ಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ**ತಿ ದಿವಾ ವಾ ರತ್ತಿಂ ವಾ ಸೂರಿಯದೀಪಚನ್ದಮಣಿಉಕ್ಕಾವಿಜ್ಜುಲತಾದೀನಂ ಆಲೋಕೋ ದಿವಾ ರತ್ತಿಞ್ಚ ಉಪಲದ್ಧೋ, ಯಥಾಲದ್ಧವಸೇನೇವ ಆಲೋಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತಿ, ತಥಾ ಚ ನಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಯಥಾಸ್ಸ ಸುಭಾವಿತಾಲೋಕಕಸಿಣಸ್ಸ ವಿಯ ಕಸಿಣಾಲೋಕೋ ಯಥಿಚ್ಛಕಂ ಯಾವದಿಚ್ಛಕಞ್ಚ ಸೋ ಆಲೋಕೋ ರತ್ತಿಯಂ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ , ಯೇನ ತತ್ಥ ದಿವಾಸಞ್ಞಂ ಠಪೇತಿ, ದಿವಾ ವಿಯ ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ ದಿವಾ ತಥಾ ರತ್ತಿ**"ನ್ತಿ।

ಯಥಾ ದಿವಾ ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾ ಮನಸಿ ಕತಾ, ತಥೇವ ನಂ ರತ್ತಿಮ್ಪಿ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ ಯಥಾ ದಿವಾ ದಿಟ್ಠೋ ಆಲೋಕೋ, ತಥೇವ ತಂ ರತ್ತಿಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। **ದುತಿಯಪದೇ**ತಿ "ಯಥಾ ರತ್ತಿಂ ತಥಾ ದಿವಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಾಕ್ಯೇ। **ಏಸ ನಯೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ರತ್ತಿಯಂ ಚನ್ದಾಲೋಕಾದಿ ಆಲೋಕೋ ದಿಟ್ಠೋ, ಏವಮೇವ ರತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠಾಕಾರೇನೇವ ದಿವಾ ತಂ ಆಲೋಕಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ ಚಿತ್ತೇ ಠಪೇತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಇತಿ ವಿವಟೇನ ಚೇತಸಾ**ತಿ ಏವಂ ಅಪಿಹಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ಥಿನಮಿದ್ಧಾಪಿಧಾನೇನ ಅಪಿಹಿತಚಿತ್ತೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಪರಿಯೋನದ್ಧೇನಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಅನದ್ಧೇನ ಅಸಞ್ಛಾದಿತೇನ। **ಕಿಞ್ಚಾಪೀ**ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ತನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। **ಆಲೋಕಸದಿಸಂ ಕತಂ** "ಯಥಾ ದಿವಾ ತಥಾ ರತ್ತಿ"ನ್ತಿಆದಿನಾ।

ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸಾತಿ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೪; ೨.೩೭೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೯) ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। **ಪರಿಗ್ಗಹಿತವತ್ಥಾರಮ್ಮಣತಾಯಾ**ತಿ ವತ್ಥುನೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ಯಾಥಾವತೋ ವಿದಿತಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಪ್ಪಂ ಪರಿಯೇಸನ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಆಸಯೇ ವಿದಿತೇ ಸೋಪಿ ವಿದಿತೋ ಗಹಿತೋ ಏವ ಚ ಹೋತಿ ಮನ್ತಾಗದಬಲೇನ ತಸ್ಸ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ, ಏವಂ ವೇದನಾಯ ಆಸಯಭೂತೇ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚ ವಿದಿತೇ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಪಿ ವೇದನಾ ವಿದಿತಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋತಿ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ತಸ್ಸಾ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ। ಪಗೇವ ಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇಪಿ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ವೇದನಾ ವಿದಿತಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ "ತಾ ವೇದನಾ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ವೇದನಾ ಏವ, ಇಧ ವುತ್ತಾ ಸಞ್ಞಾದಯೋಪಿ ಅವುತ್ತಾ ಚೇತನಾದಯೋಪಿ ವಿದಿತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ ಚ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಹೇತಂ, ಯದಿದಂ ಪಾಳಿಯಂ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿತಕ್ಕಗ್ಗಹಣಂ। ತೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದಾದಿತೋ ವಿದಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಅಪಿಚ ವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪಾದೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ, ಉಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪಾದೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ ? ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋ, ತಣ್ಹಾಸಮುದಯಾ ಕಮ್ಮಸಮುದಯೋ, ಫಸ್ಸಸಮುದಯಾ ವೇದನಾಸಮುದಯೋತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪಾದೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ। ಕಥಂ ವೇದನಾಯ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ? ಅನಿಚ್ಚತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಖಯತುಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ, ದುಕ್ಖತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ, ಅನತ್ತತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಸುಞ್ಞತುಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ವೇದನಾಯ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ವಿದಿತಂ ಹೋತಿ। ಇತಿ

ಖಯತೋ ಭಯತೋ ಸುಞ್ಞತೋ ಜಾನಾತಿ। ಕಥಂ ವೇದನಾಯ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ? ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧಾ ವೇದನಾನಿರೋಧೋ…ಪೇ॰… ಏವಂ ವೇದನಾಯ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ವಿದಿತೋ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾಪಿ ನಯೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇತಿ ರೂಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**ಸದ್ದೋ ಅನವಸೇಸತೋ ರೂಪಸ್ಸ ಸರೂಪನಿದಸ್ಸನತ್ಥೋತಿ ತಸ್ಸ **ಇದಂ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಸಾಧಾರಣತೋ ಸರೂಪನಿದಸ್ಸನಮಾಹ, **ಏತ್ತಕಂ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏತೇನ ಅನವಸೇಸತೋ, **ನ ಇತೋ ಪರಂ ರೂಪಂ ಅತ್ಥೀತಿ** ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಭಾವಂ। **ಇತಿ ವೇದನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅಯಂ ವೇದನಾ, ಏತ್ತಕಾ ವೇದನಾ, ಇತೋ ಪರಂ ವೇದನಾ ನತ್ಥಿ। ಅಯಂ ಸಞ್ಞಾ…ಪೇ॰… ಇಮೇ ಸಙ್ಖಾರಾ…ಪೇ॰… ಇದಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಏತ್ತಕಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಇತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **“ವೇದನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ”**ತಿ।

ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತ್ವಾ ಪರೋಪರಾನಿ। **ಪರೋಪರಾನೀ**ತಿ ಪರಾನಿ ಚ ಓಪರಾನಿ ಚ। **ಉತ್ತಮಾಧಮಾನೀ**ತಿ ಪರತ್ತಭಾವಸಕತ್ತಭಾವಾದೀನಿ ಉತ್ತಮಾಧಮಾನಿ। **ಚಲಿತ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಫನ್ದಿತಂ। **ಅನೀಘೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಈಘರಹಿತೋ। **ಅತಾರಿ ಸೋ**ತಿ ಸೋ ಏವರೂಪೋ ಅರಹಾ ಜಾತಿಜರಂ ಅತರಿ।

ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧-೪. ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೧-೪೪. ದುತಿಯೇ **ಏತೇಸಂ ಪಞ್ಹಾನ**ನ್ತಿ ಏಕಂಸಬ್ಯಾಕರಣಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಞ್ಹಾನಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಬ್ಯಾಕರಣಂ ಜಾನಾತೀ**ತಿ “ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇ “ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಏಕಂಸೇನೇವ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ। “ಅನಿಚ್ಚಾ ನಾಮ ಚಕ್ಖು”ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇ ಪನ “ನ ಕೇವಲಂ ಚಕ್ಖುಮೇವ, ಸೋತಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಚ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ। “ಯಥಾ ಚಕ್ಖುಂ ತಥಾ ಸೋತಂ, ಯಥಾ ಸೋತಂ ತಥಾ ಚಕ್ಖು”ನ್ತಿ ಪುಟ್ಠೇ “ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪುಚ್ಛಸೀ”ತಿ ಪಟಿಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ “ದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಪುಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ನ ಹೀ”ತಿ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ। “ಅನಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ಪುಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಆಮಾ”ತಿ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬಂ। “ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಪನ “ಅಬ್ಯಾಕತಮೇತಂ ಭಗವತಾ”ತಿ ಠಪೇತಬ್ಬೋ, ಏಸ ಪಞ್ಹೋ ನ ಬ್ಯಾಕಾತಬ್ಬೋತಿ ಏವಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಸಮಾಗಮೇನಾ**ತಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬೇನ। ಸಮಿತಿ ಸಙ್ಗತಿ ಸಮೋಧಾನನ್ತಿ ಸಮಯೋ, ಪಟಿಲಾಭೋ। ಸಮಯೋ ಏವ **ಅಭಿಸಮಯೋ,** ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ವಾ ಸಮಯೋ **ಅಭಿಸಮಯೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಞ್ಹಬ್ಯಾಕರಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ರೋಹಿತಸ್ಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೪೫-೪೬. ಪಞ್ಚಮೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೦೭) **ಏಕೋಕಾಸೇ**ತಿ ಚಕ್ಕವಾಳಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ। **ಭುಮ್ಮ**ನ್ತಿ “ಯತ್ಥಾ”ತಿ ಇದಂ ಭುಮ್ಮವಚನಂ। ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮ್ಪಿ “ಸೋ ಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ”ತಿ ವಚನತೋ ವಿಸಿಟ್ಠವಿಸಯಮೇವ ಹೋತಿ। “ನ ಜಾಯತಿ, ನ ಮೀಯತೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ “ನ ಚವತಿ, ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಇದಂ ಅಪರಾಪರಂ… ಪೇ॰… ಗಹಿತ”**ನ್ತಿ। **ಪದಗಮನೇನಾ**ತಿ ಪದಸಾ ಗಮನೇನ। **ಸತ್ಥಾ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ** ಉಪರಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಪಕಾಸೇತುಕಾಮೋ। ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಹಿ ಅನ್ತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ।

ದಳ್ಹಂ ಥಿರಂ ಧನು ಏತಸ್ಸಾತಿ ದಳ್ಹಧನ್ವಾ, ಸೋ ಏವ “ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **“ದಳ್ಹಧನೂ”**ತಿ। **ಉತ್ತಮಪ್ಪಮಾಣಂ** ನಾಮ ಸಹಸ್ಸಥಾಮಧನು। ಧನುಗ್ಗಣ್ಹನಸಿಪ್ಪಚಿತ್ತಕತಾಯ ಧನುಗ್ಗಹೋ, ನ ಧನುಗ್ಗಹಣಮತ್ತೇನಾತಿ ಆಹ

“**ಧನುಗ್ಗಹೋತಿ ಧನುಆಚರಿಯೋ**”ತಿ। “ಧನುಗ್ಗಹೋ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಸಿಕ್ಖಿತೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಧನುಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಿಕ್ಖಿತೋತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಸಿಕ್ಖಾ ಚ ಏತ್ತಕೇನ ಕಾಲೇನ ಸಿಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ದ್ವಾದಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಧನುಸಿಪ್ಪಂ ಸಿಕ್ಖಿತೋ**”ತಿ। **ಉಸಭಪ್ಪಮಾಣೇತಿ** ವೀಸತಿ ಯಟ್ಠಿಯೋ ಉಸಭಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಉಸಭಪ್ಪಮಾಣೇ ಪದೇಸೇ। **ವಾಲಗ್ಗನ್ತಿ** ವಾಲಕೋಟಿಂ। **ಕತಹತ್ಥೋತಿ** ಪರಿಚಿತಹತ್ಥೋ। **ಕತಸರಕ್ಖೇಪೋತಿ** ಥಿರಲಕ್ಖೇ ಚ ಚಲಲಕ್ಖೇ ಚ ಪರೇಸಂ ದಸ್ಸನವಸೇನ ಸರಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಕತಾಪೀ। ತೇನಾಹ “**ದಸ್ಸಿತಸಿಪ್ಪೋ**”ತಿ, “ಕತಯೋಗ್ಗೋ”ತಿ ಕೇಚಿ। ಅಸನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅಸನಂ,** ಕಣ್ಡೋ। **ತಾಲಚ್ಛಾದಿನ್ತಿ** ತಾಲಚ್ಛಾಯಂ। ಸಾ ಪನ ರತನಮತ್ತಾ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಾ।

ಪುರತ್ಥಿಮಾ ಸಮುದ್ದಾತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾ ಸಮುದ್ದಾ। ಸಮುದ್ದಸೀಸೇನ ಪುರತ್ಥಿಮಚಕ್ಕವಾಳಮುಖವಟ್ಟಿಂ ವದತಿ। **ಪಚ್ಛಿಮಸಮುದ್ದೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚತನ್ತಿ** ಅದನ್ತಕಾರಿತಂ। **ಸಮ್ಪತ್ತೇತಿ** ತಾದಿಸೇನ ಜವೇನ ಗಚ್ಛನ್ತೇನ ಸಮ್ಪತ್ತೇ। **ಅನೋತತ್ತೇತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸಮ್ಪತ್ತೇ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಥಾ “ನಾಗಲತಾದನ್ತಕಟ್ಠ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ತದಾತಿ** ಯದಾ ಸೋ ಲೋಕನ್ತಗವೇಸಕೋ ಅಹೋಸಿ, ತದಾ। **ದೀಘಾಯುಕಕಾಲೋತಿ** ಅನೇಕವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಾಯುಕಕಾಲೋ। **ಚಕ್ಕವಾಳಲೋಕಸ್ಸಾತಿ** ಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಏಕವಚನಂ, ಚಕ್ಕವಾಳಲೋಕಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಪುಬ್ಬಪರಿಚಯಸಿದ್ಧಾಯ ನಿಕನ್ತಿಯಾ।

ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹಿ ಸಮನಕೇತಿ ನ ರೂಪಧಮ್ಮಮತ್ತಕೇ, ಅಥ ಖೋ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಮುದಾಯೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಮಿತಪಾಪೋತಿ** ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೋ। ಛಟ್ಠಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ರೋಹಿತಸ್ಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಸುವಿದೂರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೭. ಸತ್ತಮೇ **ಸುವಿದೂರವಿದೂರ**-ಸದ್ದಾನಂ ಸಮಾನತ್ಥಾನಂಯೇವ ಏಕತ್ಥ ಗಹಣಂ ಇಧ ನಿದ್ದೇಸೋ ದೂರಾಸನ್ನಭಾವಸ್ಸ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಸ್ಸ ದೂರಭಾವಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅನಾಸನ್ನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತನ್ತಿ ಆಹ “**ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅನಾಸನ್ನಾನಿ ಹುತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸುವಿದೂರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ವಿಸಾಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೮. ಅಟ್ಠಮೇ ವಾಕ್ಕರಣಚಾತುರಿಯತೋ ವಚನಗುಣಹೇತೂನಂ ಪೂರಿಯಾ ಪೋರೀ, ಪೋರಿಯಂ ಭವಾತಿ ಪೋರೀ, ತಾಯ **ಪೋರಿಯಾ**। ತೇನಾಹ “**ಪರಿಪುಣ್ಣವಾಚಾಯಾ**”ತಿ, ಅಕ್ಖರಪದಪರಿಪುಣ್ಣಾಯ ವಾಚಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧಾಯಾತಿ** ಪಿತ್ತಾದೀಹಿ ನ ವಿಬದ್ಧಾಯ ಅನನುಬುನ್ಧಿತಾಯ। **ಅನೇಲಗಲಾಯಾತಿ** ಅನೇಲಾಯ ಅಗಲಾಯ ನಿದ್ದೋಸಾಯ ಅಗಳಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ ಚ। ಥೇರಸ್ಸ ಹಿ ಕಥಯತೋ ಪದಂ ವಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ವಾ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ। ತೇನಾಹ “**ಅನೇಲಗಲಾಯಾತಿ ನಿದ್ದೋಸಾಯ ಚೇವ ಅಗಳಿತಾಯ ಚಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ನಿದ್ದೋಸಾಯಾತಿ** ಅತ್ಥತೋ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಚ ವಿಗತದೋಸಾಯ। **ಅಪತಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯಾತಿ** ಅವಿರಹಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ। ಅಥ ವಾ **ಅನೇಲಗಲಾಯಾತಿ** ನ ಏಲಂ ದೋಸಂ ಗಲತೀತಿ ಅನೇಲಗಲಾ। ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಚಾಯ ಅನೇಲಗಲಾಯ ಯಥಾ ದನ್ಧಮನುಸ್ಸಾ ಮುಖೇನ ಖೇಳಂ ಗಳನ್ತೇನ ವಾಚಂ ಭಾಸನ್ತಿ, ನ ಏವರೂಪಾಯ। ಅಥ ಖೋ ನಿದ್ದೋಸಾಯ ವಿಸದವಾಚಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಟ್ಟಪ್ಪಕಾಸಿನೀ ವಾಚಾ ನ ಕದಾಚಿ ವಿವಟ್ಟಮುತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ “**ವಿವಟ್ಟಪರಿಯಾಪನ್ನಾಯಾ**”ತಿ, ವಿವಟ್ಟಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಟ್ಟಪ್ಪಕಾಸಿನೀ ಹಿ ವಾಚಾ ವಿವಟ್ಟಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ

ಆಪಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ। ನವಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮುಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನ ಚ ಧಜೋ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವಿಸಾಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ವಿಪಲ್ಲಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೪೯. ನವಮೇ ಅನಿಚ್ಚಾದೀನಿ ವತ್ಥೂನಿ ನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪರೀತತೋ ಅಸನ್ತೀತಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾ , ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ **ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೋ**। ಇತರೇಸುಪಿ ತೀಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಮೇತೇ ಚತುನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ, ತೇಸು ವತ್ಥೂಸು ಸಞ್ಞಾದೀನಂ ವಸೇನ ದ್ವಾದಸ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಅಟ್ಠ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। **ಅಸುಭೇ ಸುಭ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ತನುಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। **ದುಕ್ಖೇ ಸುಖ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಿಪಲ್ಲಾಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೦. ದಸಮೇ **ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಭಾವಕರಣೇನಾ**ತಿ ಮಲೀನಭಾವಕರಣೇನ। **ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಸುರಾಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸ ಚ ಮೇರಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪೂವಸುರಾ, ಪಿಟ್ಠಸುರಾ, ಓದನಸುರಾ, ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಾ, ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾತಿ ಪಞ್ಚ ಸುರಾ। ಪುಪ್ಫಾಸವೋ, ಫಲಾಸವೋ, ಮಧ್ವಾಸವೋ, ಗುಳಾಸವೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ, ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಮೇರಯಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಪೂವೇ ಭಾಜನೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಜ್ಜಂ ಉದಕಂ ದತ್ವಾ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ಕತಾ **ಪೂವಸುರಾ**। ಏವಂ ಸೇಸಸುರಾಪಿ। **ಕಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಪನ ತಸ್ಸಾ ಸುರಾಯ ಬೀಜಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೇ ಸುರಾ "ಮೋದಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಕತಾ **ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಾ**। ಧಾತಕಿಆಸವಾದಿನಾನಾಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ಸಂಯೋಜಿತಾ **ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾ**।ಮಧುಕತಾಲನಾಳಿಕೇರಾದಿಪುಪ್ಫರಸೋ ಚಿರಪರಿವಾಸಿತೋ **ಪುಪ್ಫಾಸವೋ**। ಪನಸಾದಿಫಲರಸೋ **ಫಲಾಸವೋ**। ಮುದ್ದಿಕಾರಸೋ **ಮಧ್ವಾಸವೋ**। ಉಚ್ಛುರಸೋ **ಗುಳಾಸವೋ**।

ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ರೋಹಿತಸ್ಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಠಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೨. ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೪) ೧. ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗೋ

೧. ಪಠಮಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ**ತಿ ವಾ ಪುಞ್ಞನದಿಯೋ। ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ನಿಚ್ಚಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾನಿ ಹಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಅಭಿಸನ್ದನಟ್ಠೇನ "ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಅಪರಿಮಿತ**ನ್ತಿ ಆಳ್ಹಕಗಣನಾಯ ಅಪರಿಮಿತಂ, ಯೋಜನವಸೇನ ಪನಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣಂ ಅತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ಪರತೋ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇನ ಮಜ್ಝೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಠಿತೇಹಿ ದೀಪಪಬ್ಬತಪರಿಯನ್ತೇಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಯೋಜನತೋ ಸಕ್ಕಾ ಪಮಾಣಂ ಕಾತುಂ। **ಭೇರವಾರಮ್ಮಣೇಹೀ**ತಿ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾವಿಞ್ಞಾಣಕೇಹಿ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣೇಹಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಮಹಾಸರೀರಮಚ್ಛಕುಮ್ಭೀಲಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಮಹಾನಾಗದಾನವಾದೀನಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಂ ವಳವಾಮುಖಪಾತಾಲಾದೀನಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾನಞ್ಚ ಭೇರವಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಸೇನ "ಬಹುಭೇರವ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಠಮಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ದುತಿಯಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೫೨. ದುತಿಯೇ **ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ**ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನಾಗತಾ ಸದ್ಧಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ದುತಿಯಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಪಠಮಸಂವಾಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೩-೫೪. ತತಿಯೇ ಯಥಾಕಮ್ಮಂ ತಾ ತಾ ಗತಿಯೋ **ಅರ**ನ್ತಿ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅರಿಯಾ, ಸತ್ತಾ। ಇಮೇ ಪನ ಕುಚ್ಛಿತಾ ಅರಿಯಾತಿ **ಕದರಿಯಾ**। ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿನೋ, ಥದ್ಧೇನ ಮಚ್ಛರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಸದಿಸಞ್ಹಿ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಸಬ್ಬದಾ ನಿಹೀನಂ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ಆದಿಭೂತಸ್ಸ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಮೂಲಭೂತಸ್ಸ ದಾನಸ್ಸ ನಿಸೇಧನತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕದರಿಯಾತಿ ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿನೋ"**ತಿ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಹತ್ಥಂ ಪಸಾರೇತ್ವಾಪಿ ನ ವನ್ದತಿ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗತೋ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವನ್ದಿತ್ವಾ ಮಧುರಪ್ಪಟಿಸನ್ಥಾರಂ ಕರೋತಿ "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ನಾಗಚ್ಛಥ, ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪದೇಸೋ, ಪಟಿಬಲಾಹಂ ಅಯ್ಯಾನಂ ಯಾಗುಭತ್ತಾದೀಹಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಕಾತು"ನ್ತಿ। ಭಿಕ್ಖು "ಸದ್ಧೋ ಅಯಂ ಉಪಾಸಕೋ"ತಿ ಯಾಗುಭತ್ತಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಅಥೇಕೋ ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಗಾಮಂ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರತಿ। ಸೋ ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಘರಂ ವಾ ಪವಿಸತಿ। ಸಚೇಪಿ ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಹತ್ಥೇನ ವನ್ದಿತ್ವಾ "ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಂ ದೇಥ, ಅಹಂ ಏಕೇನ ಕಮ್ಮೇನ ಗಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಪಕ್ಕಮತಿ। ಥೇರೋ ಸಕಲಗಾಮಂ ಚರಿತ್ವಾ ತುಚ್ಛಪತ್ತೋವ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಇದಂ ತಾವ ಮುದುಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ। ಯೇನ ಅದಾಯಕೋಪಿ ದಾಯಕೋ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ಇಧ ಪನ ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿಯಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂಸು ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಟ್ಠೇಸು "ಥೇರಾ ಠಿತಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಕಿಂ ಮಯ್ಹಂ ಪಾದಾ ರುಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿಆದೀನಿ ವತ್ವಾ ಸಿಲಾಥಮ್ಭೋ ವಿಯ ಖಾಣುಕೋ ವಿಯ ಚ ಥದ್ಧೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸಾಮೀಚಿಮ್ಪಿ ನ ಕರೋತಿ, ಕುತೋ ದಾನಂ। ಅಯಮಿಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಥದ್ಧಮಚ್ಛರಿನೋತಿ ಥದ್ಧೇನ ಮಚ್ಛರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಮಚ್ಛರಂ ಮಚ್ಛೇರಂ ಮಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಂ।

ಪರಿಭಾಸಕಾತಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಘರದ್ವಾರೇ ಠಿತೇ ದಿಸ್ವಾ “ಕಿಂ ತುಮ್ಹೇ ಕಸಿತ್ವಾ ಆಗತಾ ವಪಿತ್ವಾ ಲಾಯಿತ್ವಾ, ಮಯಂ ಅತ್ತನೋಪಿ ನ ಲಭಾಮ, ಕುತೋ ತುಮ್ಹಾಕಂ, ಸೀಘಂ ನಿಕ್ಖಮಥಾ”ತಿಆದೀಹಿ ಸನ್ತಜ್ಜಕಾ। **ಯಾಚಕಾನಂ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭಿಕ್ಖೂ ಘರದ್ವಾರೇ ಠಿತಾ ತುಣ್ಹೀ ಹೋನ್ತಿ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ “ಭಿಕ್ಖಂ ದೇಥಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ ನಾಮ ಅರಿಯಾಯ ಯಾಚನಾಯ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಅರಿಯಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಏಸಾ ಅರಿಯಾನ ಯಾಚನಾ”ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೫.೯)। ತತ್ರ ಯೇ “ಮಯಂ ಪಚಾಮ, ಇಮೇ ನ ಪಚನ್ತಿ, ಪಚಮಾನೇ ಪತ್ವಾ ಅಲಭನ್ತಾ ಕುಹಿಂ ಲಭಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಸಂವಿಭಜನ್ತಿ, ತೇ ವದಞ್ಞೂ ಯಾಚಕಾನಂ ವಚನಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಜಾನನ್ತಿ ನಾಮ ಇತ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಕರಣತೋ। ಚತುತ್ಥಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಠಮಸಂವಾಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಸಮಜೀವೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೫-೫೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ಅನುಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥನ್ತಿ** ನಕುಲಮಾತಾ ನಕುಲಪಿತಾತಿ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಙ್ಗಹತ್ಥಾಯ। ನಕುಲಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಪಿತಾ **ನಕುಲಪಿತಾ। ನಕುಲಮಾತಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ಛಟ್ಠೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಮಜೀವೀಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ಸುಪ್ಪವಾಸಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೫೭-೬೦. ಸತ್ತಮೇ **ಆಯುಭಾಗಪಟಿಲಾಭಿನೀ ಹೋತೀತಿ** ಆಯುಕೋಟ್ಠಾಸಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಿನೀ ಹೋತಿ। **ತಿವಿಧಲೋಕನ್ತಿ** ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾಜನಸಙ್ಖಾತಂ ತಿವಿಧಂ ಲೋಕಂ। **ವಿದಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ** ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ। **ಲೋಕವಿದೂನನ್ತಿ** ಕರಣತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಬುದ್ಧೇಹಿ ಪಸತ್ಥಾ”**ತಿ। ಅಟ್ಠಮನವಮದಸಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸುಪ್ಪವಾಸಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಞ್ಞಾಭಿಸನ್ದವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೭) ೨. ಪತ್ತಕಮ್ಮವಗ್ಗೋ

೧-೪. ಪತ್ತಕಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೬೧-೬೪. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಯೇ ಅನಿಟ್ಠಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಇಟ್ಠಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ "**ಅನಿಟ್ಠಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಇಟ್ಠಾ**"ತಿ। **ಇಟ್ಠಾ**ತಿ ಚ ಪರಿಯಿಟ್ಠಾ ವಾ ಹೋತು ಮಾ ವಾ, ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಗವೇಸಿತಮ್ಪಿ ಹಿ ಇಟ್ಠನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಮನೇ**ತಿ ಮನಸ್ಮಿಂ। **ಕನ್ತಾ**ತಿ ವಾ ಕಮನೀಯಾ, ಕಾಮೇತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಇಟ್ಠಭಾವೇನ ಮನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ ಇಧ **ಭೋಗ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ಭೋಗಾತಿ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಾ**"ತಿಆದಿ। **ಧಮ್ಮೋಪಘಾತಂ ಕತ್ವಾ** ಕುಸಲಧಮ್ಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ। ಉಪನಿಜ್ಝಾಯೀಯನ್ತೀತಿ **ಉಪಜ್ಝಾಯಾ**ತಿ ಆಹ "**ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಉಪನಿಜ್ಝಾಯಿತಬ್ಬತ್ತಾ**"ತಿ, ಸುಖದುಕ್ಖೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ದಿಟ್ಠಸಮ್ಭತ್ತೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಮ್ಮ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಾ ನಾತಿದಳ್ಹಮಿತ್ತಾ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಾ,** ಸುಟ್ಠು ಭತ್ತಾ ಸಿನೇಹವನ್ತೋ ದಳ್ಹಮಿತ್ತಾ **ಸಮ್ಭತ್ತಾ**।

ವಿಸಮಲೋಭನ್ತಿ ಬಲವಲೋಭಂ। **ಸುಖಿತ**ನ್ತಿ ಸಞ್ಜಾತಸುಖಂ। **ಪೀಣಿತ**ನ್ತಿ ಧಾತಂ ಸುಹಿತಂ। ತಥಾಭೂತೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಬಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "**ಬಲಸಮ್ಪನ್ನಂ ಕರೋತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸೋಭನೇ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಕಮ್ಮೇ ರತೋತಿ ಸೂರತೋ ಉಕಾರಸ್ಸ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸೋರಚ್ಚಂ,** ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। ಸೋ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಸುಸೀಲಭಾವೋತಿ ಆಹ "**ಖನ್ತಿಸೋರಚ್ಚೇ ನಿವಿಟ್ಠಾತಿ ಅಧಿವಾಸನಕ್ಖನ್ತಿಯಞ್ಚ ಸುಸೀಲತಾಯ ಚ ನಿವಿಟ್ಠಾ**"ತಿ। **ಏಕಮತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ರಾಗಾದೀನಞ್ಹಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಂ ದಮನಾದಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ನ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ಏಕಜ್ಝಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಮುಖೇನ ಪಜಹನತೋ। **ಏಕಮತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ವಾ ವಿವೇಕವಸೇನ ಏಕಂ ಏಕಾಕಿನಂ ಅತ್ತಾನಂ। ತೇನೇವಾಹ "**ಏಕಂ ಅತ್ತನೋವ ಅತ್ತಭಾವ**"ನ್ತಿಆದಿ। **ಉಪರೂಪರಿಭೂಮೀಸೂ**ತಿ ಛಕಾಮಸಗ್ಗಸಞ್ಞಿತಾಸು ಉಪರೂಪರಿಕಾಮಭೂಮೀಸು। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲಂ **ಅಗ್ಗಂ** ನಾಮ। ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಉಚ್ಚಗಾಮೀತಿ ಆಹ "**ಉದ್ಧಮಗ್ಗಮಸ್ಸಾ**"ತಿ। ಸುವಗ್ಗೇ ನಿಯುತ್ತಾ, ಸುವಗ್ಗಪ್ಪಯೋಜನಾತಿ ವಾ **ಸೋವಗ್ಗಿಕಾ**। **ದಸನ್ನಂ ವಿಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ದಿಬ್ಬಆಯುವಣ್ಣಯಸಸುಖಆಧಿಪತೇಯ್ಯಾನಞ್ಚೇವ ಇಟ್ಠರೂಪಾದೀನಞ್ಚ ಫಲವಿಸೇಸಾನಂ। ವಣ್ಣಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಕೋ ಅತ್ತಭಾವವಣ್ಣೋ ಗಹಿತೋ, ರೂಪಗ್ಗಹಣೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ। ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪತ್ತಕಮ್ಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ರೂಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೫. ಪಞ್ಚಮೇ ಪಮಿನೋತೀತಿ ಉಳಾರತಾದಿವಿಸೇಸಂ ಏತೇನಾತಿ ಪಮಾಣಂ, ರುಪಕಾಯೋ ಪಮಾಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ**। ತತೋ ಏವ ರೂಪೇ ಪಸನ್ನೋತಿ **ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ**। **ಘೋಸೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಥುತಿಘೋಸೋ। **ಲೂಖ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಲೂಖತಾ। **ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸೀಲಾದಯೋ ಗುಣಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ನಾನಾಕರಣಂ ಪಾಳಿಯಂಯೇವ ಆಗತಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಕತಮೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆರೋಹಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪರಿಣಾಹಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ।

“ಕತಮೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಘೋಸಪ್ಪಸನ್ನೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರವಣ್ಣನಾಯ ಪರಥೋಮನಾಯ ಪರಪಸಂಸನಾಯ ಪರವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯ ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಘೋಸಪ್ಪಸನ್ನೋ।

“ಕತಮೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೋ ಲೂಖಪ್ಪಸನ್ನೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಚೀವರಲೂಖಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪತ್ತಲೂಖಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸೇನಾಸನಲೂಖಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ವಿವಿಧಂ ವಾ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಂ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೋ ಲೂಖಪ್ಪಸನ್ನೋ।

“ಕತಮೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸೀಲಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಪಞ್ಞಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಸಾದಂ ಜನೇತಿ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನೋ”ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೭೦-೧೭೧)।

ತತ್ಥ **ಆರೋಹ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಚತಂ। ಸಾ ಚ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಪಮಾಣಯುತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪರಿಣಾಹ**ನ್ತಿ ನಾತಿಕಿಸಥೂಲತಾವಸೇನ ಪೀಣತಂ। **ಸಣ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತತಂ ದೀಘರಸ್ಸವಟ್ಟಾದಿಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇಸು ತಥಾಭಾವಂ। **ಪಾರಿಪೂರಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣತಂ ಅವಿಕಲತಂ। **ತತ್ಥ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪಮಾಣಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ। **ಪಸಾದಂ ಜನೇತೀ**ತಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಂ ಜನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ।

ಪರವಣ್ಣನಾಯಾತಿ “ಅಸುಕೋ ಏದಿಸೋ ಚ ಏದಿಸೋ ಚಾ”ತಿ ಪರಸ್ಸ ಗುಣವಚನೇನ। **ಪರಥೋಮನಾಯಾ**ತಿ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪರಸ್ಸ ಸಿಲಾಘುಪ್ಪಾದಕೇನ ಅಭಿತ್ಥವನೇನ ಪರೇನ ಥುತಿವಸೇನ, ಗಾಥಾದಿಉಪನಿಬನ್ಧನೇನ ವುತ್ತಾಯ ಥೋಮನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಪಸಂಸನಾಯಾ**ತಿ ಪರಮ್ಮುಖಾ ಪರಸ್ಸ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನೇನ। **ಪರವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಪರಮ್ಪರವಣ್ಣಹಾರಿಕಾಯ ಪರಮ್ಪರಾಯ ಪರಸ್ಸ ಕಿತ್ತನಸದ್ದಸ್ಸ ಉಪಸಂಹಾರೇನ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಥುತಿಘೋಸೇ।

ಚೀವರಲೂಖನ್ತಿ ಥೂಲಜಿಣ್ಣಬಹುತುನ್ನಕತಾದಿಚೀವರಸ್ಸ ಲೂಖಭಾವಂ। **ಪತ್ತಲೂಖ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಗನ್ಥಿಕಾಹಟತಾದಿಪತ್ತಸ್ಸ ಲೂಖಭಾವಂ। **ವಿವಿಧಂ ವಾ ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕ**ನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತನಾನಾವಿಧಂ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಂ। **ಸೀಲಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ**ತಿ ಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ ವಿಸುದ್ಧಂ ಕಾಯವಚೀಸುಚರಿತಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾ, ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮಸುದ್ಧಿಸಮಾಧಿಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ ಪಞ್ಞಂ ವಾ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಮೇತಸ್ಮಿಂ ಚತುಪ್ಪಮಾಣೇ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಬುದ್ಧೇಸು ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಮನ್ದಾ, ಪಸನ್ನಾ ಬಹುಕಾ। ರೂಪಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಹಿ ಬುದ್ಧರೂಪತೋ ಉತ್ತರಿ ಪಸಾದಾವಹಂ ರೂಪಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಿತ್ತಿಘೋಸತೋ ಉತ್ತರಿ ಪಸಾದಾವಹೋ ಘೋಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಕಾಸಿಕಾನಿ ವತ್ಥಾನಿ ಮಹಾರಹಾನಿ ಕಞ್ಚನಭಾಜನಾನಿ ತಿಣ್ಣಂ ಉತೂನಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕೇ ಸಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತೇ ಪಾಸಾದವರೇ ಪಹಾಯ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಸೇಲಮಯಪತ್ತರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿಸೇನಾಸನಸೇವಿನೋ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಲೂಖತೋ ಉತ್ತರಿ ಪಸಾದಾವಹಂ ಅಞ್ಞಂ ಲೂಖಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಅಸಾಧಾರಣಸೀಲಾದಿಗುಣಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣತೋ ಉತ್ತರಿ ಪಸಾದಾವಹೋ ಅಞ್ಞೋ ಸೀಲಾದಿಗುಣೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇತಿ ಭಗವಾ ಇಮಂ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕಂ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸಂ ಮುಟ್ಠಿನಾ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಯ ಠಿತೋತಿ।

ಪಮಾಣಿಂಸೂತಿ ಪಮಾಣಂ ಅಗ್ಗಹೇಸುಂ। **ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತೇ ತಸ್ಸ ಗುಣಂ ನ ಜಾನಾತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣಂ ನ ಜಾನಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ರೂಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅಹಿರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೭. ಸತ್ತಮೇ **ದಟ್ಠವಿಸಾನೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ದಿಟ್ಠವಿಸಾದಯೋ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಕಟ್ಠಮುಖಾದಯೋ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸೀವಿಸಾ ದಟ್ಠವಿಸೋ, ದಿಟ್ಠವಿಸೋ, ಫುಟ್ಠವಿಸೋ, ವಾತವಿಸೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವಿಸವೇಗವಿಕಾರವಸೇನ ಸೋಳಸ ವುತ್ತಾ। ತೇಸು ದಟ್ಠವಿಸಾನಂಯೇವ ಇಧ ಗಹಣಂ, ನ ಇತರೇಸನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅಹಿರಾಜಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದೇವದತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಕಾಲೇ ಸಮ್ಪವತ್ತೇ**ತಿ ಗಬ್ಭಸ್ಸ ಪರಿಪಾಕಗತತ್ತಾ ವಿಜಾಯನಕಾಲೇ ಸಮ್ಪತ್ತೇ। **ಪೋತಕ**ನ್ತಿ ಅಸ್ಸತರಿಯಾ ಪುತ್ತಂ। "ಫಲಂ ವೇ ಕದಲಿಂ ಹನ್ತೀ"ತಿಆದಿಗಾಥಾಯ ಕುಕ್ಕುಜಕೇನೇವ ಪತ್ತವಟ್ಟಿಪಸವಸ್ಸ ಉಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಫಲುಪ್ಪತ್ತಿ ಕದಲಿಯಾ ಪರಾಭವಾಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಲಂ ವೇ ಕದಲಿಂ ಹನ್ತೀ"**ತಿ। **ಕುಕ್ಕುಜಕಂ** ನಾಮ ಕದಲಿಯಾ ಪುಪ್ಫನಾಳಂ। ತಥಾ ಫಲಪಾಕಪರಿಯೋಸಾನತ್ತಾ ಓಸಧೀನಂ **"ಫಲಂ ವೇಳುಂ ನಳ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಕದಲಿವೇಳುನಳೇ ವಿನಾಸೇತಿ, ಗಬ್ಭೋ ಚ ಅಸ್ಸತರಿಂ, ಏವಂ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮಭೂತೋ ಸಕ್ಕಾರೋ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಂ ವಿನಾಸೇತೀತಿ।

ದೇವದತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೬೯. ನವಮೇ ಪದಹತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಪಧಾನಾನಿ। ಉತ್ತಮವೀರಿಯಾನಿ** ಸೇಟ್ಠವೀರಿಯಾನಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನತೋ। **ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಂವರತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಂವರಣತ್ಥಾಯ। **ಪಜಹನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿನೋದನತ್ಥಾಯ। **ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಪಜಹನಸ್ಸ ಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ। **ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಬ್ರೂಹನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ವಡ್ಢನತ್ಥಾಯ। **ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವಡ್ಢನಸ್ಸ ಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ।

ಪಧಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಅಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೦. ದಸಮೇ **ವಿಸಮ**ನ್ತಿ ಭಾವನಪುಂಸಕಮೇತಂ। ತೇನಾಹ **"ವಿಸಮಾ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅಸಮಯೇನಾ**ತಿ ಅಕಾಲೇ। ಧುಮ್ಮತ್ಥೇ ಹೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। ಪಕಟ್ಠಂ ಪಧಾನಂ ಅಞ್ಜಸಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಪಞ್ಜಸಾ, ಅಞ್ಜಸಂ ಪಗತಾ ಪಟಿಪನ್ನಾತಿ ವಾ ಪಞ್ಜಸಾ, ಪಕತಿಮಗ್ಗಗಾಮಿನೋ। ನ ಪಞ್ಜಸಾ **ಅಪಞ್ಜಸಾ,** ಅಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಮಗ್ಗತೋ ಅಪಗತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮಗ್ಗತೋ ಅಪಗತಾ"**ತಿಆದಿ।

ಗಾಥಾಸು ಪನ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಗುನ್ನಂ ಚೇ ತರಮಾನಾನ**ನ್ತಿ ಗಾವೀಸು ಮಹೋಘಂ ತರನ್ತೀಸು। **ಜಿಮ್ಹಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪುಙ್ಗವೋ**ತಿ ಯದಿ ಯೂಥಪತಿ ಉಸಭೋ ಕುಟಿಲಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಜಿಮ್ಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಗಾವಿಯೋ ಕುಟಿಲಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? **ನೇತ್ತೇ ಜಿಮ್ಹಂ ಗತೇ ಸತಿ** ತಸ್ಸ ಕುಟಿಲಗತತ್ತಾ। ಸೋ ಹಿ ತಾಸಂ ಪಚ್ಚಯಿಕೋ ಉಪದ್ದವಹರೋ ಚ।

ಏವಮೇವನ್ತಿ ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಮೇವ ಯೋ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಪಧಾನಸಮ್ಮತೋ, ಯದಿ ಸೋ ಅಧಮ್ಮಚಾರೀ ಸಿಯಾ, ಯೇ ತಸ್ಸ ಅನುಜೀವಿನೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಧಮ್ಮಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾಮಿಸಮ್ಪದಾ ಹಿ ಪಕತಿಸಮ್ಪದಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಏತದೇವಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಬಂ ರಟ್ಠಂ ದುಕ್ಖಂ ಸೇತಿ, ರಾಜಾ ಚೇ ಹೋತಿ ಅಧಮ್ಮಿಕೋ।**

ಅಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪತ್ತಕಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೮) ೩. ಅಪಣ್ಣಕವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಪಧಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೧-೭೨. ತತಿಯವಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಯವತಿ ತೇನ ಫಲಂ ಮಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ **ಯೋನಿ,** ಏಕನ್ತಿಕಂ ಕಾರಣಂ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। **ಪರಿಪುಣ್ಣನ್ತಿ** ಅವಿಕಲಂ ಅನವಸೇಸಂ। ಆಸವೇ ಖೇಪೇತೀತಿ **ಆಸವಕ್ಖಯೋ,** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ। ಇಧ ಪನ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಅರಹತ್ತತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ। ದುತಿಯಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಧಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೫. ಸಪ್ಪುರಿಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೩-೭೫. ತತಿಯೇ **ಪಞ್ಹತ್ಥಾಯ ಅಭಿನೀತೋತಿ** ಪಞ್ಹಕರಣತ್ಥಾಯ ಅಭಿಮುಖಂ ನೀತೋ। **ಅಲಮ್ಬಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಅಲಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ, ವಿಪಲಮ್ಬಂ ಅಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಜಾನಾತೀತಿ** ಅವಞ್ಞಂ ಕರೋತಿ, ನಿನ್ದತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಪ್ಪುರಿಸಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಕುಸಿನಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೬. ಛಟ್ಠೇ ನಗರಂ ಪವಿಸಿತುಕಾಮಾ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಉಪೇಚ್ಚ ವತ್ತನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉಪವತ್ತನಂ।** ಯಥೇವ ಹಿ ಕಲಮ್ಬನದಿತೀರತೋ ರಾಜಮಾತುವಿಹಾರದ್ವಾರೇನ ಥೂಪಾರಾಮಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಹಿರಞ್ಞವತಿಕಾಯ ಪಾರಿಮತೀರತೋ ಸಾಲವನಂ ಉಯ್ಯಾನಂ, ಯಥಾ ಅನುರಾಧಪುರಸ್ಸ ಥೂಪಾರಾಮೋ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯ, ಏವಂ ತಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಕುಸಿನಾರಾಯ ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮದಿಸಾಯ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಥೂಪಾರಾಮತೋ ದಕ್ಖಿಣದ್ವಾರೇನ ನಗರಂ ಪವಿಸನಮಗ್ಗೋ ಪಾಚೀನಮುಖೋ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಉಯ್ಯಾನತೋ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಪಾಚೀನಮುಖಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಉತ್ತರೇನ ನಿವತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಉಪವತ್ತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅನ್ತರೇತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಾಲರುಕ್ಖಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಸ್ಸ ಮಞ್ಚಸ್ಸ ಏಕಾ ಸಾಲಪನ್ತಿ ಸೀಸಭಾಗೇ ಹೋತಿ, ಏಕಾ ಪಾದಭಾಗೇ। ತತ್ರಪಿ ಏಕೋ ತರುಣಸಾಲೋ ಸೀಸಭಾಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಾದಭಾಗಸ್ಸ। ಅಪಿಚ **ಯಮಕಸಾಲಾ** ನಾಮ ಮೂಲಖನ್ಧವಿಟಪಪತ್ತೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತ್ವಾ ಠಿತಸಾಲಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ದ್ವೇಳ್ಹಕನ್ತಿ ದ್ವಿಧಾಗಾಹೋ, ಅನೇಕಂಸಗ್ಗಾಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಮತೀತಿ** ಸಂಸಯಾಪತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ವಿನಿಚ್ಛಿತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾ"**ತಿ। **ತಂ ವೋ ವದಾಮೀತಿ** ತಂ ಸಂಸಯವನ್ತಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ ವೋ ತುಮ್ಹೇ ವದಾಮೀತಿ। **ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣನ್ತಿ** ಬುದ್ಧಾದೀಸು ತೇಸಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ನಿಕ್ಕಙ್ಖಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿಯಾ ಯಾಥಾವತೋ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ।

ಕುಸಿನಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೭. ಸತ್ತಮೇ **ಲೋಕಚಿನ್ತಾ**ತಿ ಲೋಕಸನ್ನಿವೇಸಪ್ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ವೀಮಂಸಾ। ತೇನಾಹ **''ಕೇನ ನು ಖೋ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ''**ತಿಆದಿ। **ನಾಳಿಕೇರಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅವುತ್ತಾನಂ ಓಸಧಿತಿಣವನಪ್ಪತಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಏವರೂಪಾ ಲೋಕಚಿನ್ತಾ**ತಿ ಏದಿಸಾ ವುತ್ತಸದಿಸಾ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಸಾ ಲೋಕಚಿನ್ತಾ।

ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದಕ್ಖಿಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೭೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ದಾನಸಙ್ಖಾತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯಾ**ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಾಯ ದಕ್ಖಿಣಾಯ। ವಿಸುದ್ಧಿ ನಾಮ ಮಹಾಜುತಿಕತಾ। ಸಾ ಪನ ಮಹಪ್ಫಲತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **''ಮಹಪ್ಫಲಭಾವೇನಾ''**ತಿ। **ವಿಸುಜ್ಝತೀ**ತಿ ನ ಕಿಲಿಸ್ಸತಿ, ಅಮಲಿನಾ ಮಹಾಜುತಿಕಾ ಮಹಾವಿಪ್ಫಾರಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಚಿಧಮ್ಮೋ**ತಿ ರಾಗಾದಿಅಸುಚಿವಿಧಮನೇನ ಸುಚಿಸಭಾವೋ। **ಲಾಮಕಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಹೀನಸಭಾವೋ ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಏಕನ್ತನಿಹೀನಾ। ಜೂಜಕೋ ಸೀಲವಾ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಪುತ್ತದಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿಯಾ ಮತ್ಥಕಂ ಗಣ್ಹನ್ತಂ ಮಹಾಪಥವಿಕಮ್ಪನಸಮತ್ಥಂ ಜಾತಂ। ಸ್ವಾಯಂ ದಾಯಕಗುಣೋತಿ ಆಹ **''ವೇಸ್ಸನ್ತರಮಹಾರಾಜಾ ಕಥೇತಬ್ಬೋ''**ತಿಆದಿ। **ಉದ್ಧರತೀ**ತಿ ಬಹುಲಂ ಪಾಪಕಮ್ಮವಸೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬವಿನಿಪಾತತೋ ಉದ್ಧರತಿ, ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ಮಯ್ಹಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಪೇತದಕ್ಖಿಣನ್ತಿ ಪೇತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬದಕ್ಖಿಣಂ। **ಪಾಪಿತಕಾಲೇಯೇವಾ**ತಿ ''ಇದಂ ದಾನಂ ಅಸುಕಸ್ಸ ಪೇತಸ್ಸ ಹೋತೂ''ತಿ ತಂಉದ್ದಿಸನವಸೇನ ಪತ್ತಿಯಾ ಪಾಪಿತಕಾಲೇಯೇವ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಪೇತಸ್ಸ। **ಪಾಪುಣೀ**ತಿ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿಲಭಾಪನವಸೇನ ಪಾಪುಣಿ। ಅಯಞ್ಚ ಪೇತೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾನೇ ಧಮ್ಮತಾ। ತದಾ ಕೋಸಲರಞ್ಞೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ಅತಿವಿಯ ದಾನಜ್ಝಾಸಯತಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಉಕ್ಕಂಸಗತಗುಣವಿಸಿಟ್ಠತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **''ಅಸದಿಸದಾನಂ ಕಥೇತಬ್ಬ''**ನ್ತಿ।

ದಕ್ಖಿಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ವಣಿಜ್ಜಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೭೯-೮೦. ನವಮೇ **ತಂಸದಿಸಾ**ತಿ ಯಾದಿಸಾ ವಣಿಜ್ಜಾ ಪಯುತ್ತಾ ಅಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಾ ಅಞ್ಞಾ ವಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾದಿಸಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಛೇದಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ವಿನಾಸಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಪರಾ ವಿಸಿಟ್ಠಾತಿ **ಪರಾಧಿಪ್ಪಾಯೋ**। ತೇನೇವಾಹ **''ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ಅಧಿಕತರಫಲಾ ಹೋತೀ''**ತಿ। **ಚೀವರಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ವದೇಯ್ಯಾಸೀ**ತಿ ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಹೇತು ಮಂ ವದೇಯ್ಯಾಸಿ ಪತ್ಥೇಯ್ಯಾಸಿ। ಅಥ ವಾ ಯದಾ ಚೀವರಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅತ್ಥೋ ಹೋತಿ, ತದಾ ಮಂ ಯಾಚೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಣಿಜ್ಜಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪಣ್ಣಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೯) ४. ಮಚಲವಗ್ಗೋ

೧-೬. ಪಾಣಾತಿಪಾತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೧-೮೬. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ। ಪಞ್ಚಮೇ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧೩೨) "ನೀಚೇ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ"ತಿಆದಿಕೇನ ಅಪ್ಪಕಾಸಭಾವೇನ ತಮತೀತಿ ತಮೋ, ತೇನ ತಮೇನ ಯುತ್ತೋತಿ **ತಮೋ** ಪುಗ್ಗಲೋ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂಯೋಗತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಬ್ಬೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ಮಚ್ಛೇರಯೋಗತೋ ಮಚ್ಛರೋ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ **ತಮೋತಿ** ಅಪ್ಪಕಾಸಭಾವೇನ ತಮೋ ತಮಭೂತೋ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಯ ಜಾತೋ, ಅನ್ಧಕಾರತ್ತಂ ವಾ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ತಮಮೇವ ಪರಮ್ಪರತೋ ಅಯನಂ ಗತಿ ನಿಟ್ಠಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಮಪರಾಯಣೋ**। ಉಭಯೇನಪಿ ತಮಗ್ಗಹಣೇನ ಖನ್ಧತಮೋ ಕಥಿತೋ, ನ ಅನ್ಧಕಾರತಮೋ। **ಖನ್ಧತಮೋತಿ** ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಿರಹಿತಾ ಖನ್ಧಪವತ್ತಿಯೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। "ಉಚ್ಚೇ ಕುಲೇ ಪಚ್ಚಾಜಾತೋ"ತಿಆದಿಕೇನ ಪಕಾಸಭಾವೇನ ಜೋತೇತೀತಿ ಜೋತಿ, ತೇನ ಜೋತಿನಾಯುತ್ತೋತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಇತರೇ ದ್ವೇತಿ** ಜೋತಿತಮಪರಾಯಣೋ, ಜೋತಿಜೋತಿಪರಾಯಣೋತಿ ಇತರೇ ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲೇ।

ವೇಣುವೇತ್ತಾದಿವಿಲೀವೇಹಿ ಪೇಳಭಾಜನಾದಿಕಾರಕಾ **ವಿಲೀವಕಾರಕಾ**। ಮಿಗಮಚ್ಛಾದೀನಂ ನಿಸಾದನತೋ **ನೇಸಾದಾ,** ಮಾಗವಿಕಮಚ್ಛಬನ್ಧಾದಯೋ। ರಥೇಸು ಚಮ್ಮೇನ ನಹಣಕರಣತೋ **ರಥಕಾರಾ,** ಚಮ್ಮಕಾರಾ। ಪುಇತಿ ಕರೀಸಸ್ಸ ನಾಮಂ, ತಂ ಕುಸೇನ್ತಿ ಅಪನೇನ್ತೀತಿ **ಪುಕ್ಕುಸಾ,** ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಾ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣೋತಿ** ವಿರೂಪೋ। **ಓಕೋಟಿಮಕೋತಿ** ಆರೋಹಾಭಾವೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಕೋ, ರಸ್ಸಕಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಲಕುಣ್ಡಕೋ"**ತಿ। ಲಕು ವಿಯ ಘಟಿಕಾ ವಿಯ ಡೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಲಕುಣ್ಡಕೋ,** ರಸ್ಸೋ। ಕಣತಿ ನಿಮೀಲತೀತಿ **ಕಾಣೋ**। ತಂ ಪನಸ್ಸ ನಿಮೀಲನಂ ಏಕೇನ ಅಕ್ಖಿನಾ ದ್ವೀಹಿಪಿ ವಾತಿ ಆಹ **"ಏಕಚ್ಛಿಕಾಣೋ ವಾ ಉಭಯಚ್ಛಿಕಾಣೋ ವಾ"**ತಿ। ಕುಣನಂ ಕುಣೋ, ಹತ್ಥವೇಕಲ್ಲಂ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಕುಣೀ**। **ಖಞ್ಜೋ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಾದವಿಕಲೋ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸಞ್ಚಾತೋ ಸರೀರಸ್ಸ ಪಕ್ಖೋ ಪದೇಸೋ ಹತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪಕ್ಖಹತೋ**। ತೇನಾಹ **"ಪೀಠಸಪ್ಪೀ"**ತಿ। ಪದೀಪೇ ಪದೀಪನೇ ಏತಬ್ಬಂ ನೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ಪದೀಪೇಯ್ಯಂ,** ತೇಲಕಪಾಲಾದಿಉಪಕರಣಂ। **ವುತ್ತನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ।

ಆಗಮನವಿಪತ್ತೀತಿ ಆಗಮನಟ್ಠಾನವಸೇನ ವಿಪತ್ತಿ "ಆಗಮೋ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪುಬ್ಬುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯವಿಪತ್ತೀತಿ** ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯವಸೇನ ವಿಪರಾವತ್ತಿ। ಚಣ್ಡಾಲಾದಿಸಭಾವಾ ಹಿಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ಪಠಮುಪ್ಪನ್ನಪಚ್ಚಯೋ। **ಪವತ್ತಪಚ್ಚಯವಿಪತ್ತೀತಿ** ಪವತ್ತೇ ಸುಖಪಚ್ಚಯವಿಪತ್ತಿ। ತಾದಿಸೇ ನಿಹೀನಕುಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋಪಿ ಕೋಚಿ ವಿಭವಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಿಯಾ, ಅಯಂ ಪನ ದುಗ್ಗತೋ ದುರೂಪೋ। **ಆಜೀವುಪಾಯವಿಪತ್ತೀತಿ** ಆಜೀವನುಪಾಯವಸೇನ ವಿಪತ್ತಿ। ಸುಖೇನ ಹಿ ಜೀವಿಕಂ ಪವತ್ತೇತುಂ ಉಪಾಯಭೂತಾ ಹತ್ಥಿಸಿಪ್ಪಾದಯೋ ಇಮಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡನಸಿಲಾಕೋಟ್ಟನಾದಿಕಮ್ಮಂ ಪನ ಕತ್ವಾ ಜೀವಿಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಸಿರವುತ್ತಿಕೇ"**ತಿ। **ಅತ್ತಭಾವವಿಪತ್ತೀತಿ** ಉಪಧಿವಿಪತ್ತಿ। **ದುಕ್ಖಕಾರಣಸಮಾಯೋಗೋತಿ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಸಮೋಧಾನಂ। **ಸುಖಕಾರಣವಿಪತ್ತೀತಿ** ಸುಖಪಚ್ಚಯಪರಿಹಾನಿ। **ಉಪಭೋಗವಿಪತ್ತೀತಿ** ಉಪಭೋಗಸುಖಸ್ಸ ವಿನಾಸೋ ಅನುಪಲದ್ಧಿ। ಜೋತಿ ಚೇವ ಜೋತಿಪರಾಯಣಭಾವೋ ಚ **ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ**। ಛಟ್ಠಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೮೭. ಸತ್ತಮೇ **ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ** "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ನಿಚ್ಚಲಸಮಣೋತಿ** ಥಿರಸಮಣೋ। ಅಭಿಸಿಞ್ಚಿತಬ್ಬೋತಿ **ಅಭಿಸೇಕೋತಿ** ಕಮ್ಮಸಾಧನೋ ಅಭಿಸೇಕಸದ್ದೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಭಿಸೇಕಂ ಕಾತುಂ ಯುತ್ತೋ"**ತಿ।

ಬಾಕುಲತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ ಥೇರೋ ಹಿ ಮಹಾಯಸಸ್ಸೀ, ತಸ್ಸ ಪುತ್ತಧೀತರೋ ನತ್ತುಪನತ್ತಕಾ ಸುಖುಮಸಾಟಕೇಹಿ ಚೀವರಾನಿ ಕಾರೇತ್ವಾ ರಜಾಪೇತ್ವಾ ಸಮುಗ್ಗೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಹಿಣನ್ತಿ। ಥೇರಸ್ಸ ನಹಾನಕಾಲೇ ನಹಾನಕೋಟ್ಠಕೇ ಠಪೇನ್ತಿ। ಥೇರೋ ತಾನಿ ನಿವಾಸೇತಿ ಚೇವ ಪಾರುಪತಿ ಚ। ತೇನೇವೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಖದಿರವನಮಗ್ಗೇ ಸೀವಲಿತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ ಸತ್ಥರಿ ಕಿರ ತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಪನ್ನೇ ದೇವತಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಯ್ಯಸ್ಸ ಸೀವಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಏಕೇಕಯೋಜನೇ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಏಕಯೋಜನತೋ ಉದ್ಧಂ ಗನ್ತುಂ ಅದತ್ವಾ ಪಾತೋವ ಉಟ್ಠಾಯ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಯಾಗುಆದೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಅಯ್ಯೋ ಸೀವಲಿತ್ಥೇರೋ ಕಹಂ ನಿಸಿನ್ನೋ"ತಿ ವಿಚರನ್ತಿ। ಥೇರೋ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿಹಟಂ ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾಪೇಸಿ। ಏವಂ ಸತ್ಥಾ ಸಪರಿವಾರೋ ತಿಂಸಯೋಜನಿಕಂ ಕನ್ತಾರಂ ಸೀವಲಿತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಫಲಂ ಅನುಭವಮಾನೋವ ಅಗಮಾಸಿ। ತೇನೇವೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಅಟ್ಠಕನಾಗರಸುತ್ತೇ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ ಅಟ್ಠಕನಾಗರಕೋ ಕಿರ ಗಹಪತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಪಸೀದಿತ್ವಾ ಪಞ್ಚಸತಗ್ಘನಕಂ ವಿಹಾರಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ।

ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಕಿರ ಇದ್ಧಾನುಭಾವೇನ ಪಸನ್ನಾ ಮನುಸ್ಸಾ ಸಪ್ಪಿಆದೀನಿ ಬಹೂನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಅಭಿಹರಿಂಸು। ಪಕತಿಯಾಪಿ ಚ ಆಯಸ್ಮಾ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋ ಲಾಭೀ ಹೋತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಭೇಸಜ್ಜಾನಂ, ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ಪರಿಸಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ। ತೇನೇತಂ ವುತ್ತಂ "**ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಂ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛತ್ಥೇರೋ ವಿಯಾ**"ತಿ।

ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಸನ್ನಿಪಾತೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನೀತಿ ಪಿತ್ತಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ವಿಸಮಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೇನ ಜಾತಾನಿ। ಅತಿಸೀತಾದಿಭಾವೇನ ಉತೂನಂ ಪರಿಣಾಮೋತಿ ಆಹ "**ಅತಿಸೀತಅತಿಉಣ್ಹಉತುತೋ ಜಾತಾನೀ**"ತಿ। ಪುರಿಮಉತುತೋ ವಿಸದಿಸೋ ಉತು ಉತುಪರಿಣಾಮೋ, ತತೋ ಜಾತಾನಿ **ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾನಿ,** ವಿಸಭಾಗಉತುತೋ ಜಾತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜಙ್ಗಲದೇಸವಾಸೀನಞ್ಹಿ ಅನೂಪದೇಸೇ ವಸನ್ತಾನಂ ವಿಸಭಾಗೋವ ಉತು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನೂಪದೇಸವಾಸೀನಞ್ಚ ಜಙ್ಗಲದೇಸೇತಿ। ಏವಂ ಮಲಯಸಮುದ್ದತೀರಾದಿವಸೇನಪಿ ಉತುವಿಸಭಾಗತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿಯೇವ। ತತೋ ಜಾತಾನಿ ಉತುಪರಿಣಾಮಜಾನಿ ನಾಮ।

ಅತ್ತನೋ ಪಕತಿಚರಿಯಾನಂ ವಿಸಮಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಹರಣವಸೇನ **ವಿಸಮಪರಿಹಾರಜಾನಿ**। ತಾನಿ ಪನ ಅಚ್ಚಾಸನಅತಿಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ಆಹ "**ಅಚ್ಚಾಸನಅತಿಟ್ಠಾನಾದಿಕಾ**"ತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಹಾಭಾರವಹಣಸುಧಾಕೋಟ್ಟನಅದೇಸಕಾಲಚರಣಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪರಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ **ಓಪಕ್ಕಮಿಕಾನಿ,** ಅಯಂ ಚೋರೋತಿ ವಾ ಪಾರದಾರಿಕೋತಿ ವಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಜಣ್ಣುಕಕಪ್ಪರಮುಗ್ಗರಾದೀಹಿ ನಿಪ್ಪೋಥನಉಪಕ್ಕಮಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ವಧಬನ್ಧನಾದಿಉಪಕ್ಕಮೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನೀ**"ತಿ। **ಕೇವಲ**ನ್ತಿ ಬಾಹಿರಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ, ತೇನ ವಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಪುಬ್ಬೇಕತಕಮ್ಮವಿಪಾಕವಸೇನೇವ ಜಾತಾನೀ**"ತಿ।

ಪುತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮-೧೦. ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೮೮-೯೦. ಅಟ್ಠಮೇ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಚತೂಹಿ ವಾತೇಹಿ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯ ಪರಪ್ಪವಾದೇಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯೋ ಅಚಲಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸಾಸನೇ ಲದ್ಧಪ್ಪತಿಟ್ಠೋ **ಸಮಣಮಚಲೋ** ನಾಮಾತಿ ಆಹ "**ಸಾಸನೇ ಲದ್ಧಪ್ಪತಿಟ್ಠತ್ತಾ**"ತಿಆದಿ। **ಥದ್ಧಭಾವಕರಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವಕರಾನಂ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಭಾವಾ **ಸಮಣಸುಖುಮಾಲೋ** ನಾಮ ಸುಖುಮಾಲಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ನವಮದಸಮಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನೇವ।

ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಚಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೦) ೫. ಅಸುರವಗ್ಗೋ

೧-೨. ಅಸುರಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೧-೯೨. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಅಸುರಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ದುತಿಯಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೩. ತತಿಯೇ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ**ತಿ ಭಾವಪ್ಪಧಾನೋ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಆಹ **"ಅನಿವತ್ತನತಾ"**ತಿ। "ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ವೀರಿಯಪ್ಪವಾಹೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಪಟಿಗಮನಂ ನಿವತ್ತನಂ ಪಟಿವಾನಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಪಟಿವಾನೀ, ನ ಪಟಿವಾನೀ ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ,** ಅನಿವತ್ತನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ**ತಿ ವಾ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನೇವಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ। ಅನ್ತರಾಯೇವ ಪಟಿಗಮನಂ ನಿವತ್ತನಂ ಪಟಿವಾನೀ, ನ ಪಟಿವಾನೀ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನೀ,** ಅನಿವತ್ತನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದುತಿಯಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ತತಿಯಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೯೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಸಣ್ಠಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ ಠಪಿತಂ ಸಣ್ಠಪಿತಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸನ್ನಿಸಾದೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸನ್ನಿಸಾದೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಕಿಲೇಸೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇನ್ತೇನ ಚಿತ್ತಂ ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ। **ಏಕೋದಿ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಅಬ್ಯಗ್ಗಭಾವಾಪಾದನೇನ ಏಕಗ್ಗಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। **ಸಮಾದಹಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಹಿತಬ್ಬಂ, ಸುಟ್ಠು ಆರೋಪೇತಬ್ಬಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತಿಯಸಮಾಧಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಛವಾಲಾತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೫-೯೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ಛವಾಲಾತ**ನ್ತಿ ಛವಾನಂ ದಡ್ಢಟ್ಠಾನೇ ಅಲಾತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸುಸಾನೇ ಅಲಾತ"**ನ್ತಿ। **ಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತ**ನ್ತಿ ಪಮಾಣೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗುಲಮತ್ತಂ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಆದಿತ್ತಂ ಮಜ್ಝೇ ಗೂಥಮಕ್ಖಿತಂ। **ಕಟ್ಠತ್ಥ**ನ್ತಿ ಕಟ್ಠೇನ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ಛಟ್ಠಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಛವಾಲಾತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ಖಿಪ್ಪನಿಸನ್ತಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೯೭-೧೦೦. ಸತ್ತಮೇ **ಖಿಪ್ಪನಿಸನ್ತೀ**ತಿ ಖಿಪ್ಪಪಞ್ಞೋ। ತೇನಾಹ **"ಖಿಪ್ಪನಿಸಾಮನೋ"**ತಿಆದಿ। **ಅನುರೂಪಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಸಭಾವಂ। ಕಲ್ಯಾಣಾ ಸುನ್ದರಾ ಪರಿಮಣ್ಡಲಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾ ವಾಚಾ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕಲ್ಯಾಣವಾಚೋ।** ತೇನಾಹ **"ಸುನ್ದರವಚನೋ"**ತಿ। ಕಲ್ಯಾಣಂ ಮಧುರಂ ವಾಕ್ಕರಣಂ ಉದಾಹಾರಘೋಸೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕಲ್ಯಾಣವಾಕ್ಕರಣೋ।**

ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನ ಪೂರೇ ಪುಣ್ಣಭಾವೇ ಭವಾತಿ ಪೋರೀ, ತಾಯ **ಪೋರಿಯಾ**। ತೇನಾಹ "**ಗುಣಪರಿಪುಣ್ಣಾಯಾ**"ತಿ। ಪುರೇ ಭವತ್ತಾ ಪೋರಿಯಾ ನಾಗರಿಕಿತ್ಥಿಯಾ ಸುಖುಮಾಲತ್ತನೇನ ಸದಿಸಾತಿ ಪೋರೀ, ತಾಯ **ಪೋರಿಯಾ**। "ಸುಖುಮಾಲತ್ತನೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸಾ ವಾಚಾಯ ಮುದುಸಣ್ಹಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। **ಅಪಲಿಬುದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಾದೀಹಿ ನ ಪಲಿವೇಠಿತಾಯ। **ಅದೋಸಾಯಾ**ತಿ ಸನ್ದಿದ್ಧವಿಲಮ್ಬಿತಾದಿದೋಸರಹಿತಾಯ **ಅಗಳಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯಾ**ತಿ ಅಪತಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ ಅವಿರಹಿತಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಯ। ಉಭಯಮೇತಂ ಅನೇಲಗಲಾಯಾತಿ ಇಮಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥವಚನಂ। **ಅನೇಲಗಲಾಯಾ**ತಿ ಹಿ ಅನೇಲಾಯ ಚೇವ ಅಗಲಾಯ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ಭಾಸಿತತ್ಥಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಪನಸತ್ಥಾಯ। ಅಟ್ಠಮನವಮದಸಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಖಿಪ್ಪನಿಸನ್ತಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಸುರವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದುತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೩. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೧೧) ೧. ವಲಾಹಕವಗ್ಗೋ

೧-೨. ವಲಾಹಕಸುತ್ತದ್ವಯವಣ್ಣನಾ

೧೦೧-೨. ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಗಜ್ಜಿತಾತಿ** ಥನಿತಾ। ತತ್ಥ ಗಜ್ಜಿತ್ವಾ ನೋವಸ್ಸನಭಾವೋ ನಾಮ ಪಾಪಕೋ। ಮನುಸ್ಸಾ ಹಿ ಯದಾ ದೇವೋ ಗಜ್ಜತಿ, ತದಾ "ಸುವುಟ್ಠಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಬೀಜಾನಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ವಪನ್ತಿ। ಅಥ ದೇವೇ ಅವಸ್ಸನ್ತೇ ಖೇತ್ತೇ ಬೀಜಾನಿ ಖೇತ್ತೇಯೇವ ನಸ್ಸನ್ತಿ, ಗೇಹೇ ಬೀಜಾನಿ ಗೇಹೇಯೇವ ನಸ್ಸನ್ತೀತಿ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಂ ಹೋತಿ। ನೋಗಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಸ್ಸನಭಾವೋಪಿ ಪಾಪಕೋ। ಮನುಸ್ಸಾ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ "ದುಬ್ಬುಟ್ಠಿಕಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಸುಯೇವ ವಪ್ಪಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಥ ದೇವೋ ವಸ್ಸಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಬೀಜಾನಿ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪಾಪೇತಿ, ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಮೇವ ಹೋತಿ। ಗಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಸ್ಸನಭಾವೋ ಪನ ಭದ್ದಕೋ। ತದಾ ಹಿ ಸುಭಿಕ್ಖಂ ಹೋತಿ। ನೋಗಜ್ಜಿತ್ವಾ ನೋವಸ್ಸನಭಾವೋ ಏಕನ್ತಪಾಪಕೋವ। **ಭಾಸಿತಾ ಹೋತಿ ನೋ ಕತ್ತಾತಿ** "ಇದಾನಿ ಗನ್ಥಧುರಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಾಸಧುರಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಥೇತಿಯೇವ, ನ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತಿ।

ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ ನೋ ಭಾಸಿತಾತಿ "ಗನ್ಥಧುರಂ ಪೂರೇಸ್ಸಾಮಿ, ವಾಸಧುರಂ ವಾ"ತಿ ನ ಭಾಸತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಪನ ಕಾಲೇ ಸಮತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇತರೇಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಪನೇತಂ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕೇಹೇವ ಕಥಿತಂ। ಏಕೋ ಹಿ "ಅಸುಕದಿವಸೇ ನಾಮ ದಾನಂ ದಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಙ್ಘಂ ನಿಮನ್ತೇತಿ, ಸಮ್ಪತ್ತೇ ಕಾಲೇ ನೋ ಕರೋತಿ। ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಞ್ಞೇನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೋ ಪನ ಲಾಭೇನ ಪರಿಹಾಯತಿ। ಅಪರೋ ಸಙ್ಘಂ ಅನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ "ಭಿಕ್ಖೂ ಆನೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ನ ಲಭಿ, ಸಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನಿಮನ್ತಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ಪುಞ್ಞೇನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಸಙ್ಘೋಪಿ ಲಾಭೇನ ಪರಿಹಾಯತಿ। ಅಪರೋ ಪಠಮಂ ಸಙ್ಘಂ ನಿಮನ್ತೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ ಹೋತಿ। ಅಪರೋ ನೇವ ಸಙ್ಘಂ ನಿಮನ್ತೇತಿ, ನ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಅಯಂ ಪಾಪಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದುತಿಯಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಲಾಹಕಸುತ್ತದ್ವಯವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಕುಮ್ಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೩. ತತಿಯೇ **ರಿತ್ತಕೋತಿ** ಅನ್ತೋ ರಿತ್ತೋ। **ಪಿಹಿತಮುಖೋತಿ** ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ। **ಅಪಾರುತಮುಖೋತಿ** ವಿವರಿತ್ವಾ ಠಪಿತೋ, ಉಪಮಿತಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪನೇತ್ಥ ಅನ್ತೋಗುಣಸಾರವಿರಹಿತೋ ಚ **ತುಚ್ಛೋ,** ಬಾಹಿರಸೋಭನತಾಯ **ಪಿಹಿತೋ** ಪುಗ್ಗಲೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಕುಮ್ಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಉದಕರಹದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೪. ಚತುತ್ಥೇ ಉದಕರಹದೋ ಜಣ್ಣುಕಮತ್ತೇಪಿ ಉದಕೇ ಸತಿ ಪಣ್ಣರಸಸಮ್ಭಿನ್ನವಣ್ಣತ್ತಾ ವಾ ಬಹಲತ್ತಾ ವಾ ಉದಕಸ್ಸ ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನತಲೋ **ಉತ್ತಾನೋ ಗಮ್ಭೀರೋಭಾಸೋ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪುರಾಣಪಣ್ಣರಸ...ಪೇ॰... ಗಮ್ಭೀರೋಭಾಸೋ ನಾಮಾ"**ತಿ। ತಿಪೋರಿಸಚತುಪೋರಿಸೇ ಪನ ಉದಕೇ ಸತಿ ಅಚ್ಛತ್ತಾ ಉದಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನತಲೋ **ಗಮ್ಭೀರೋ ಉತ್ತಾನೋಭಾಸೋ** ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಛವಿಪ್ಪಸನ್ನಮಣಿವಣ್ಣಉದಕೋ ಉತ್ತಾನೋಭಾಸೋ ನಾಮಾ"**ತಿ। ಉಭಯಕಾರಣಸಮ್ಭವತೋ ಪನ ಇತರೇ ದ್ವೇ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ಕಿಲೇಸುಸ್ಸದಭಾವತೋ ಗುಣಗಮ್ಭೀರತಾಯ ಚ

ಅಭಾವತೋ ಗುಣಗಮ್ಭೀರಾನಂ ಸದಿಸೇಹಿ ಅಭಿಕ್ಕಮನಾದೀಹಿ ಯುತ್ತೋ **ಉತ್ತಾನೋ ಗಮ್ಭೀರೋಭಾಸೋ** ನಾಮ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಉದಕರಹದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಅಮ್ಬಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೦೫-೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ಆಮಕಂ ಹುತ್ವಾತಿ** ಅನ್ತೋ ಆಮಂ ಹುತ್ವಾ। **ಪಕ್ಕಂ ಆಮವಣ್ಣೀತಿ** ಅನ್ತೋ ಪಕ್ಕಂ ಬಹಿ ಆಮಸದಿಸಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಅಮ್ಬೇ ಅಪಕ್ಕಭಾವೋ ಆಮತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ಪುಥುಜ್ಜನತಾ। ಯಥಾ ಚ ತತ್ಥ ಪಕ್ಕಸದಿಸತಾ ಪಕ್ಕವಣ್ಣಿತಾ, ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ಅರಿಯಾನಂ ಅಭಿಕ್ಕಮನಾದಿಸದಿಸತಾ ಪಕ್ಕವಣ್ಣಿತಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಛಟ್ಠಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಮ್ಬಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಮೂಸಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೭. ಸತ್ತಮೇ **ಆವಾಟಂ ಖನತೀತಿ** ಅತ್ತನೋ ಆಸಯಂ ಬಿಲಕೂಪಂ ಖನತಿ। **ನ ಚ ತತ್ಥ ವಸತೀತಿ** ತತ್ಥ ಅವಸಿತ್ವಾ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಠಾನೇ ವಸತಿ, ಏವಂ ಬಿಳಾರಾದಿಅಮಿತ್ತವಸಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ವಸಿತಾ ನೋ ಗಾಧಂ ಕತ್ತಾತಿ** ಸಯಂ ನ ಖನತಿ, ಪರೇನ ಕತೇ ಬಿಲೇ ವಸತಿ, ಏವಂ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತಿ। ತತಿಯಾ ದ್ವೇಪಿ ಕರೋನ್ತೀ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತಿ। ಚತುತ್ಥೀ ದ್ವೇಪಿ ಅಕರೋನ್ತೀ ಅಮಿತ್ತವಸಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಇಮಾಯ ಪನ ಉಪಮಾಯ ಉಪಮಿತೇಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪಠಮೋ ಯಥಾ ಸಾ ಮೂಸಿಕಾ ಗಾಧಂ ಖನತಿ, ಏವಂ ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಸಾ ತತ್ಥ ನ ವಸತಿ, ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿದೇವ ಠಾನೇ ವಸನ್ತೀ ಅಮಿತ್ತವಸಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಥಾ ಅಯಮ್ಪಿ ಪರಿಯತ್ತಿವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ನ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ಲೋಕಾಮಿಸಟ್ಠಾನೇಸು ವಿಚರನ್ತೋ ಮಚ್ಚುಮಾರಕಿಲೇಸಮಾರದೇವಪುತ್ತಮಾರಸಙ್ಖಾತಾನಂ ವಸಂ ಗಚ್ಛತಿ। ದುತಿಯೋ ಯಥಾ ಮೂಸಿಕಾ ಗಾಧಂ ನ ಖನತಿ, ಏವಂ ನವಙ್ಗಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ನ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಥಾ ಪನ ಪರೇನ ಖನಿತೇ ಬಿಲೇ ವಸನ್ತೀ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖತಿ, ಏವಂ ಪರಸ್ಸ ಕಥಂ ಸುತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಾರಾನಂ ವಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ತತಿಯಚತುತ್ಥೇಸುಪಿ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಮೂಸಿಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಬಲೀಬದ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಬಲೀಬದ್ದೋ ತಾವ ಯೋ ಅತ್ತನೋ ಗೋಗಣಂ ಘಟ್ಟೇತಿ ಉಬ್ಬೇಜೇತಿ, ಪರಗೋಣೇ ಪನ ಸೂರತೋ ಸುಖಸೀಲೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ **ಸಗವಚಣ್ಡೋ ನೋ ಪರಗವಚಣ್ಡೋ** ನಾಮ। ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸಂ ಘಟ್ಟೇನ್ತೋ ವಿಜ್ಝನ್ತೋ ಫರುಸೇ ಸಮುದಾಚರನ್ತೋ, ಪರಪರಿಸಾಯ ಪನ ಸೋರಚ್ಚಂ ನಿವಾತವುತ್ತಿತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೋ **ಸಗವಚಣ್ಡೋ** ನಾಮಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಬಲೀಬದ್ದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ರುಕ್ಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೦೯. **ನವಮೇ** ರುಕ್ಖೋ ತಾವ **ಫೇಗ್ಗು ಸಾರಪರಿವಾರೋ**ತಿ ವನಜೇಟ್ಠಕರುಕ್ಖೋ ಸಯಂ ಫೇಗ್ಗು ಹೋತಿ, ಪರಿವಾರರುಕ್ಖಾ ಪನಸ್ಸ ಸಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಪನ ಸೀಲಸಾರವಿರಹಿತತೋ ಫೇಗ್ಗುತಾ, ಸೀಲಾಚಾರಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಚ ಸಾರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ರುಕ್ಖಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಆಸೀವಿಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೧೦. ದಸಮೇ ಯಸ್ಸ ವಿಸಂ ಪಜ್ಜಲಿತತಿಣುಕ್ಕಾಯ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಸೀಘಂ ಅಭಿರುಹಿತ್ವಾ ಅಕ್ಖೀನಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಖನ್ಧಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ಮಣಿಸಪ್ಪಾದೀನಂ ವಿಸಂ ವಿಯ, ಮನ್ತಂ ಪನ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಕಣ್ಣವಾತಂ ದತ್ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ಪಹಟಮತ್ತೇ ಓತರಿತ್ವಾ ದಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಯಂ **ಆಗತವಿಸೋ ನ ಘೋರವಿಸೋ** ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಪನ ವಿಸಂ ಸಣಿಕಂ ಅಭಿರುಹತಿ, ಆರುಳ್ಹಾರುಳ್ಹಟ್ಠಾನೇ ಪನ ಆಸಿತ್ತಉದಕಂ ವಿಯ ಹೋತಿ ಉದಕಸಪ್ಪಾದೀನಂ ವಿಯ, ದ್ವಾದಸವಸ್ಸಚ್ಚಯೇನಪಿ ಕಣ್ಣವಿದ್ಧಖನ್ಧಪಿಟ್ಠಿಕಾದೀಸು ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಮನ್ತಪರಿವತ್ತನಾದೀಸು ಚ ಕರಿಯಮಾನೇಸು ಸೀಘಂ ನ ಓತರತಿ, ಅಯಂ **ಘೋರವಿಸೋ ನ ಆಗತವಿಸೋ** ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಪನ ವಿಸಂ ಸೀಘಂ ಅಭಿರುಹತಿ, ನ ಸೀಘಂ ಓತರತಿ ಅನೇಳಕಸಪ್ಪಾದೀನಂ ವಿಸಂ ವಿಯ, ಅಯಂ **ಆಗತವಿಸೋ ಚ ಘೋರವಿಸೋ ಚ**। **ಅನೇಳಕಸಪ್ಪೋ** ನಾಮ ಮಹಾಆಸೀವಿಸೋ। ಯಸ್ಸ ವಿಸಂ ಮನ್ದಂ ಹೋತಿ, ಓಹಾರಿಯಮಾನಮ್ಪಿ ಸುಖೇನೇವ ಓತರತಿ ನೀಲಸಪ್ಪಧಮನಿಸಪ್ಪಾದೀನಂ ವಿಸಂ ವಿಯ, ಅಯಂ **ನೇವ ಆಗತವಿಸೋ ನ ಘೋರವಿಸೋ**। **ನೀಲಸಪ್ಪೋ** ನಾಮ ಸಾಖವಣ್ಣೋ ರುಕ್ಖಗ್ಗಾದೀಸು ವಿಚರಣಸಪ್ಪೋ।

ಆಸೀವಿಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವಲಾಹಕವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೨) ೨. ಕೇಸಿವಗ್ಗೋ

೧-೭. ಕೇಸಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೧-೧೧೭. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಸ್ಸದಮ್ಮೇ**ತಿ ದಮ್ಮನಯೋಗ್ಗೇ ಅಸ್ಸೇ। **ಸಾರೇತೀ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇತಿ ಪವತ್ತೇತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಕೇಸಿಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮-೧೦. ಸಂವೇಜನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೧೮-೧೨೦. ಅಟ್ಠಮೇ **ಸದ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪಸನ್ನಚಿತ್ತಸ್ಸ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ, ಯಸ್ಸ ಪಾತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣವತ್ತಾದೀನಿ ಸಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಕತಾನೇವ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। **ದಸ್ಸನೀಯಾನೀ**ತಿ ದಸ್ಸನಾರಹಾನಿ। **ಸಂವೇಗೋ** ನಾಮ ಸಹೋತ್ತಪ್ಪಂ ಞಾಣಂ। ಅಭಿಜಾತಿಟ್ಠಾನಾದೀನಿಪಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತೂನಿ ಭವನ್ತೀತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪೇನ್ತೋ ಆಹ ''**ಸಂವೇಗಜನಕಾನೀ**''ತಿ। **ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಕಾರಣಾನಿ, ಪದೇಸಟ್ಠಾನಾನಿ ವಾ। ನವಮದಸಮಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಸಂವೇಜನೀಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕೇಸಿವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೩) ೩. ಭಯವಗ್ಗೋ

೧. ಅತ್ತಾನುವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅತ್ತಾನಂ ಅನುವದನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯ**ನ್ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುವದನ್ತಸ್ಸ ಪಾಪಕಮ್ಮಿನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಂ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಕಮ್ಮಕಾರಣೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯ**ನ್ತಿ ಅಗಾರಿಕಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ , ಅನಗಾರಿಕಾನಂ ಪನ ವಿನಯದಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಭಯಮ್ಪಿ ದಣ್ಡಭಯನ್ತೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅತ್ತಾನುವಾದಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಊಮಿಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೨. ದುತಿಯೇ **ಕೋಧೂಪಾಯಾಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕುಜ್ಝನಟ್ಠೇನ **ಕೋಧೋ,** ಸ್ವೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ಅತಿಪ್ಪಮದ್ದನಮಥನುಪ್ಪಾದನೇಹಿ ದಳ್ಹಆಯಾಸಟ್ಠೇನ **ಉಪಾಯಾಸೋ**। ಅನೇಕವಾರಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಅತ್ತನಾ ಸಮವೇತಂ ಸತ್ತಂ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಸೀಸಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಊಮಿಸದಿಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಬಾಹಿರಂ ಉದಕಂ ಓತಿಣ್ಣೋ ಊಮೀಸು ಓಸೀದಿತ್ವಾ ಮರತಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸೇ ಓಸೀದಿತ್ವಾ ವಿಬ್ಭಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೋಧೂಪಾಯಾಸೋ "**ಊಮಿಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಓದರಿಕತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಹಿ ಬಾಹಿರಂ ಉದಕಂ ಓತಿಣ್ಣೋ ಕುಮ್ಭೀಲೇನ ಖಾದಿತೋ ಮರತಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಓದರಿಕತ್ತೇನ ಓದರಿಕಭಾವೇನ ಆಮಿಸಗೇಧೇನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಕಪ್ಪನೇನ ನಾಸಿತಸೀಲಾದಿಗುಣತಾಯ ಖಾದಿತಧಮ್ಮಸರೀರೋ ವಿಬ್ಭಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಓದರಿಕತ್ತಂ "**ಕುಮ್ಭೀಲಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಅನುಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾತಿ ಕಾಯಗತಂ ಸತಿಂ ಅನುಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ। **ಅಸಂವುತೇಹೀ**ತಿ ಅಪಿಹಿತೇಹಿ। **ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಕಾಮಗುಣಾನಂ ಅಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಹಿ ಬಾಹಿರಂ ಉದಕಂ ಓತಿಣ್ಣೋ ಆವಟ್ಟೇ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮರತಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾವಟ್ಟೇ ನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಬ್ಭಮತಿ। ಕಾಮರಾಗಾಭಿಭೂತೋ ಹಿ ಸತ್ತೋ ಇತೋ ಚ ಏತ್ತೋ, ಏತ್ತೋ ಚ ಇತೋತಿ ಏವಂ ಮನಾಪಿಯರೂಪಾದಿವಿಸಯಸಙ್ಖಾತೇ ಆವಟ್ಟೇ ಅತ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರೇತ್ವಾ ಯಥಾ ತತೋ ಬಹಿಭೂತೇ ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ಆವಟ್ಟೇತ್ವಾ ಬ್ಯಸನಾಪಾದನೇನ ಕಾಮಗುಣಾನಂ ಆವಟ್ಟಸದಿಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಅನುದ್ಧಂಸೇತೀತಿ ಕಿಲಮೇತಿ ವಿಲೋಲತಿ। **ರಾಗಾನುದ್ಧಂಸಿತೇನಾ**ತಿ ರಾಗೇನ ಅನುದ್ಧಂಸಿತೇನ। **ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ**ನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಬಾಹಿರಂ ಉದಕಂ ಓತಿಣ್ಣೋ ಚಣ್ಡಮಚ್ಛಂ ಆಗಮ್ಮ ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರೋ ಮರತಿ, ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಮಾತುಗಾಮಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಮರಾಗೋ ವಿಬ್ಭಮತಿ, ತಸ್ಮಾ ಮಾತುಗಾಮೋ "**ಸುಸುಕಾಭಯ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ಮಾತುಗಾಮೋ ಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರರಹಿತಂ ಅಧೀರಪುರಿಸಂ ಇತ್ಥಿಕುತ್ತಭೂತೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಹಾಸಭಾವವಿಲಾಸೇಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಧೀರಜಾತಿಕಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಲೋಭನವಸೇನ ಅನವಸೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಧಮ್ಮೇ ಸೀಲಾದಿಕೇ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅನಯಬ್ಯಸನಂ ಪಾಪೇತಿ।

ಇಮಾನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಉದಕಂ ಅನೋರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಉದಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉದಕಪಿಪಾಸಾವಿನಯನಂ ಸರೀರಸುದ್ಧಿಪರಿಳಾಹೂಪಸಮೋ ಕಾಯಉತುಗ್ಗಾಹಾಪನನ್ತಿ, ಏವಮಾದಿ ಆನಿಸಂಸೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಮೇವಂ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಅಪಬ್ಬಜನ್ತಸ್ಸಪಿ ಇಮಂ ಸಾಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಟ್ಟದುಕ್ಖೂಪಸಮೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ ಆನಿಸಂಸೋ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಪನ ಇಮಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ ಅಭಾಯಿತ್ವಾ ಉದಕಂ ಓರೋಹನ್ತಸ್ಸ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಇಮಾನಿ ಅಭಾಯಿತ್ವಾ

ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಸ್ಸಪಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಆನಿಸಂಸೋ ಹೋತಿ। **ಮಹಾಧಮ್ಮರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರೋ** ಪನಾಹ "ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಉದಕಂ ಅನೋತರನ್ತೋ ಸೋತಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪರತೀರಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಭಾಯಿತ್ವಾ ಓತರನ್ತೋ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಮೇವಂ ಭಾಯಿತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಅಪಬ್ಬಜನ್ತೋಪಿ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಪಾರಂ ದಟ್ಠುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಭಾಯಿತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತೋ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ।

ಊಮಿಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಪಠಮನಾನಾಕರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೩. ತತಿಯೇ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಕಾಯೋ ಸಮೂಹೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ತತ್ಥ ಗತಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**। ಏತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಸ್ಸ ಸಮಞ್ಞಾಯ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಆಭಸ್ಸರಾನಂ ದೇವಾನ**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾದೀನಂ ಉಪರಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ ತದವಸಿಟ್ಠಾನಂ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ "ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾನಂ ದೇವಾನ"ನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಕಾನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಹ ಬ್ಯಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹವತ್ತನಕೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಹಬ್ಯತಾ,** ಸಹಪವತ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಸಹಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ। **ಕಪ್ಪೋ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯದಿಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದೀನಂ ಆಯುನೋ ಅನ್ತರಂ ಅತ್ಥಿ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಪನೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಅತ್ಥಿ ಹೀನ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಹೀನಜ್ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಅಯಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ತಿವಿಧಂ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಚತ್ತಾರೋ ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ 'ಕಪ್ಪೋ ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾ'ತಿ , ಕಮ್ಪಿ ಆಹರಿತ್ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ ಆಹ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಕಪ್ಪೋತಿ ಚ ಗುಣಸ್ಸಪಿ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ ಕಪ್ಪೋ,** ತತೋ ಏಕೇನ ಗುಣೇನ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ಗಣನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏಕವಾರಗಣನಾಯ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ದ್ವಿಗುಣಿತತ್ತಾ ದ್ವೇ ಮಹಾಕಪ್ಪಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುತಿಯೇನಾ**ತಿ ದುತಿಯವಾರಗಣನಾಯ। **ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ದುತಿಯವಾರಗಣನಾಯ ದ್ವೀಸು ಕಪ್ಪೇಸು ದ್ವಿಗುಣಿತೇಸು ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಕಪ್ಪಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುನ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕಪ್ಪಾ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ದ್ವೇ ವಾರೇ ಗುಣೇತ್ವಾ ಯೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕಪ್ಪಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಪುನ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕಪ್ಪಾ ಚತುಗ್ಗುಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ದ್ವೇ ವಾರೇ ಗುಣೇತ್ವಾ ಯೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕಪ್ಪಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ತೇಸು ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ಗುಣಿತೇಸು ಚತುಸಟ್ಠಿ ಕಪ್ಪಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ಗುಣಿತಾ ಅಟ್ಠ ಹೋನ್ತಿ, ಪುನ ತೇ ಅಟ್ಠ ದುತಿಯವಾರೇ ಗುಣಿತಾ ಸೋಳಸ ಹೋನ್ತಿ, ಪುನ ತೇ ಸೋಳಸ ತತಿಯವಾರೇ ಗುಣಿತಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಹೋನ್ತಿ, ಪುನ ತೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಚತುತ್ಥವಾರೇ ಗುಣಿತಾ ಚತುಸಟ್ಠಿ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇಮೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಗುಣಿತಾ ಏಕೇನ ಗುಣೇನ ಅಟ್ಠ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ **ಉಪೋಸಥಸುತ್ತೇ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧) -

"ಯಾನಿ ಮಾನುಸಕಾನಿ ಪಞ್ಞಾಸ ವಸ್ಸಾನಿ, ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ದೇವಾನಂ ಏಸೋ ಏಕೋ ರತ್ತಿನ್ದಿವೋ"ತಿ -

ಆದಿನಾ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಮೇವ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। ಹೇಟ್ಠಾಯೇವ -

"ತಯೋಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುಗ್ಗಲಾ ಸನ್ತೋ ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ। ಕತಮೇ ತಯೋ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ...ಪೇ॰... ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ ದೇವಾನಂ ಸಹಬ್ಯತಂ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನೂಪಗಾನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇವಾನಂ ವೀಸತಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೭) -

ಆದಿನಾ ಅರೂಪಾವಚರಾನಂಯೇವ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ರೂಪಾವಚರಾನಮೇವ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ। **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ೧೦೨೨) ಪನ "ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಕಿತ್ತಕಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ವಸ್ಸಸತಂ ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಚೇವ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ದಸ್ಸಿತಂ।

ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ದೇವಾನಞ್ಚ ಆಯುಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಮಾನೇನ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಭುಮ್ಮದೇವೇಸು ಚ ಆಯು ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ತಂ ಕಸ್ಮಾತಿ? ನಿರಯೇ ತಾವ ಕಮ್ಮಮೇವ ಪಮಾಣಂ। ಯಾವ ಕಮ್ಮಂ ನ ಖೀಯತಿ, ತಾವ ಪಚ್ಚನ್ತಿ। ತಥಾ ಸೇಸಅಪಾಯೇಸು। ಭುಮ್ಮದೇವಾನಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಮೇವ ಪಮಾಣಂ। ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಹಿ ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾಹಮತ್ತಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ಅಡ್ಢಮಾಸಂ, ಕಪ್ಪಂ ತಿಟ್ಠಮಾನಾಪಿ ಅತ್ಥಿಯೇವ। ತತ್ಥ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಗಿಹಿಭಾವೇ ಠಿತಾಯೇವ ಸೋತಾಪನ್ನಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ ಅರಹತ್ತಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತೇಸು ಸೋತಾಪನ್ನಾದಯೋ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಖೀಣಾಸವಾ ಪನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ ವಾ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ ವಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಅರಹತ್ತಂ ನಾಮ ಸೇಟ್ಠಗುಣಂ, ಗಿಹಿಲಿಙ್ಗಂ ಹೀನಂ, ತಂ ಹೀನತಾಯ ಉತ್ತಮಂ ಗುಣಂ ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತುಕಾಮಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜಿತುಕಾಮಾ ವಾ। ಭುಮ್ಮದೇವಾ ಪನ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಛಸು ಕಾಮಾವಚರೇಸು ದೇವೇಸು ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅನಾಗಾಮಿನಾ ರೂಪಭವಂ ಗನ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಖೀಣಾಸವೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತುಂ। ಕಸ್ಮಾ? ನಿಲೀಯನೋಕಾಸಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರೇಸು ಸಬ್ಬೇಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತತ್ಥ ರೂಪಾವಚರೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ನ ಪುನ ಇಧಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ। ಏತೇ ಹಿ ಝಾನಅನಾಗಾಮಿನೋ ನಾಮ।

ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀನಂ ಪನ ಕಿಂ ನಿಯಮೇತಿ? ಪಗುಣಜ್ಝಾನಂ। ಯದೇವಸ್ಸ ಪಗುಣಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ಪಗುಣೇಸು ಕಿಂ ನಿಯಮೇತಿ? ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ। ಏಕಂಸೇನೇವ ಹಿ ಸೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ। ನವಸು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಪಿ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಪಿ, ನ ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಪನ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಪಿ ಹೋತಿ, ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಪಿ, ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಪಿ। ಪಞ್ಚಸು ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಚತೂಸು ಚ ಅರೂಪೇಸು ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಪಿ ಹೋತಿ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಪಿ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ ಅನಾಗಾಮೀ ನವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಮತ್ಥಕೇ ಠಿತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ। ವೇಹಪ್ಫಲಂ, ಅಕನಿಟ್ಠಂ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ದೇವಲೋಕಾ ಸೇಟ್ಠಭವಾ ನಾಮ। ಇಮೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಅನಾಗಾಮಿನೋ ನೇವ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಅಧೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತೀತಿ ಇದಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಠಮನಾನಾಕರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೬. ದುತಿಯನಾನಾಕರಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೨೪-೬. ಚತುತ್ಥೇ **ತೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತೇ "ರೂಪಗತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತೇ ರೂಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ। **ಅನಿಚ್ಚತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೇಸಂ ಅನಿಚ್ಚತಮಾಹ, ತತೋ ಏವ ಚ ಉದಯವಯವನ್ತತೋ ವಿಪರಿಣಾಮತೋ ತಾವಕಾಲಿಕತೋ ಚ ತೇ ಅನಿಚ್ಚಾತಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಯಞ್ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ । ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಚ ತದೇವ ವಿಪರೀತಂ, ಇತ್ತರಕ್ಖಣಮೇವ ಚ ಹೋತೀತಿ। **ದುಕ್ಖತೋ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುಖಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖತಮಾಹ। ತತೋ ಏವ ಚ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನತೋ ದುಕ್ಖವತ್ಥುತೋ ಚ ತೇ ದುಕ್ಖಾತಿ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಉದಯವಯವನ್ತತಾಯ ಹಿ ತೇ ಅಭಿಣ್ಹಪ್ಪಟಿಪೀಳನತೋ ನಿರನ್ತರದುಕ್ಖತಾಯ ದುಕ್ಖಸ್ಸೇವ ಚ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಾ। ಪಚ್ಚಯಯಾಪನೀಯತಾಯ ರೋಗಮೂಲತಾಯ ಚ **ರೋಗತೋ**। ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗತೋ ಕಿಲೇಸಾಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತೋ ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಪರಿಪಕ್ಕಪಭಿನ್ನತೋ ಚ **ಗಣ್ಡತೋ**। ಪೀಳಾಜನನತೋ, ಅನ್ತೋತುದನತೋ, ದುನ್ನೀಹರಣತೋ ಚ **ಸಲ್ಲತೋ**। ಅವಡ್ಢಿಆವಹನತೋ ಅಘವತ್ಥುತೋ ಚ

ಅಘತೋ। ಅಸೇರಿಭಾವಜನನತೋ ಆಬಾಧಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಚ **ಆಬಾಧತೋ**। ಅವಸವತ್ತನತೋ ಅವಿಧೇಯ್ಯತಾಯ ಚ **ಪರತೋ**। ಬ್ಯಾಧಿಜರಾಮರಣೇಹಿ ಪಲುಜ್ಜನೀಯತಾಯ **ಪಲೋಕತೋ**। ಸಾಮಿನಿವಾಸಿಕಾರಕವೇದಕಅಧಿಟ್ಠಾಯಕವಿರಹತೋ **ಸುಞ್ಞತೋ**। ಅತ್ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ **ಅನತ್ತತೋ**। ರೂಪಾದಿಧಮ್ಮಾ ಹಿ ನ ಏತ್ಥ ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನತ್ತಾ**। ಏವಂ ಸಯಮ್ಪಿ ಅತ್ತಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ **ಅನತ್ತಾ**। ತೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾರತೋ ನಿರೀಹತೋ ತುಚ್ಛತೋ ಅನತ್ತಾತಿ ದೀಪಿತಂ ಹೋತಿ। ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಮೇವ ಸುಖಾವಬೋಧನತ್ಥಂ ಏಕಾದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಗಹಿತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ದುತಿಯನಾನಾಕರಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಠಮತಥಾಗತಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೭. ಸತ್ತಮೇ ವತ್ತಮಾನಸಮೀಪೇ ವತ್ತಮಾನೇ ವಿಯ ವೋಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ "**ಓಕ್ಕಮತೀ**"ತಿ ಆಹ "**ಓಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪತ್ಥರಣೋ ಸಮುಜ್ಜಲಭಾವೇನ **ಉಳಾರೋ**। **ದೇವಾನುಭಾವ**ನ್ತಿ ದೇವಾನಂ ಪಭಾನುಭಾವಂ। ದೇವಾನಞ್ಹಿ ಪಭಂ ಸೋ ಓಭಾಸೋ ಅಧಿಭವತಿ, ನ ದೇವೇ। ತೇನಾಹ "**ದೇವಾನ**"ನ್ತಿಆದಿ। ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ನ ಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಘಾ,** ಅಸಮ್ಬಾಧಾ। ತೇನಾಹ "**ನಿಚ್ಚವಿವರಾ**"ತಿ। **ಅಸಂವುತಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಕೇನಚಿ ಅಪಿಹಿತಾ। ತೇನಾಹ "**ಹೇಟ್ಠಾಪಿ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಉದಕಸ್ಸ ಪಿಧಾಯಿಕಾ ಸನ್ಧಾರಿಕಾ ಪಥವೀ ನತ್ಥಿ ಅಸಂವುತಾ ಲೋಕನ್ತರಿಕಾ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ದೇವವಿಮಾನಾನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಸಂವುತಾ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅನ್ಧಕಾರೋ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ಧಕಾರಾ**। **ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಜಾಯತಿ** ಆಲೋಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ನ ಚಕ್ಖುನೋ। ತಥಾ ಹಿ "**ತೇನೋಭಾಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಞ್ಜಾನನ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಠಿತಮಜ್ಝನ್ಹಿಕವೇಲಾಯ ಪುಬ್ಬವಿದೇಹವಾಸೀನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮವಸೇನ ಉಪಡ್ಢಂ ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಅಪರಗೋಯಾನವಾಸೀನಂ ಉಗ್ಗಮನವಸೇನ। ಏವಂ ಸೇಸದೀಪೇಸುಪೀತಿ ಆಹ "**ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ತೀಸು ದೀಪೇಸು ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀ**"ತಿ। ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ದ್ವೀಸು ಏವ ದೀಪೇಸು ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಏಕೇಕಾಯ ದಿಸಾಯ ನವನವಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಮ್ಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಭಾಯ ನಪ್ಪಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪಭಾಯ ಓಭಾಸಿತುಂ ನಾಭಿಸಮ್ಭುಣನ್ತಿ। ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತಮತ್ಥಕಸಮಪ್ಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸೇ ವಿಚರಣತೋ "**ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝೇನ ಚರನ್ತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಬ್ಯಾವಟಾತಿ ಖಾದನತ್ಥಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಾ। **ವಿಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿವಟ್ಟಿತ್ವಾ। **ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಮುಚ್ಛಾಪವತ್ತಿಯಾ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ, ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಛೇದನವಸೇನ ವಾ **ಛಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**। **ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ**ತಿ ಆತಪಸನ್ತಾಪಾಭಾವೇನ ಅತಿಸೀತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರತಾ ವುತ್ತಾ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ತಂ ಕಪ್ಪಸಣ್ಠಾನಉದಕಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘವುಟ್ಠಂ ಪಥವಿಸನ್ಧಾರಕಂ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಕಉದಕಂ ವಿಯ ಖಾರಂ ಭವಿತುಮರಹತಿ, ತಥಾ ಸತಿ ಪಥವೀಪಿ ವಿಲೀಯೇಯ್ಯ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಾಪಕಮ್ಮಫಲೇನ ಪೇತಾನಂ ಪಕತಿಉದಕಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಖೇಳಭಾವಾಪತ್ತಿ ವಿಯ ತಸ್ಸ ಉದಕಸ್ಸ ಖಾರಭಾವಾಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಅಚ್ಚನ್ತಖಾರೇ ಉದಕೇ**"ತಿ।

ಪಠಮತಥಾಗತಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ದುತಿಯತಥಾಗತಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೨೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಆಲೀಯನ್ತಿ ಆರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸೇವೀಯನ್ತೀತಿ ಆಲಯಾ, ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ। **ಆರಮನ್ತೀ**ತಿ ರತಿಂ ವಿನ್ದನ್ತಿ ಕೀಳನ್ತಿ ಲಳನ್ತಿ। ಆಲೀಯನ್ತಿ ವಾ ಅಲ್ಲೀಯನ್ತಾ ಅಭಿರಮಣವಸೇನ ಸೇವನ್ತೀತಿ ಆಲಯಾ, ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ। ತೇಹಿ ಆಲಯೇಹಿ ರಮನ್ತೀತಿ **ಆಲಯಾರಾಮಾ**। ಯಥೇವ ಹಿ ಸುಸಜ್ಜಿತಂ ಪುಪ್ಫಫಲಭರಿತರುಕ್ಖಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ರಾಜಾ ತಾಯ

ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ರಮತಿ, ಸಮ್ಮುದಿತೋ ಆಮೋದಿತಪ್ಪಮೋದಿತೋ ಹೋತಿ, ನ ಉಕ್ಕಣ್ಠೇತಿ, ಸಾಯಮ್ಪಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಏವಮಿಮೇಹಿ ಕಾಮಾಲಯತಣ್ಹಾಲಯೇಹಿ ಸತ್ತಾ ರಮನ್ತಿ, ಸಂಸಾರವಟ್ಟೇ ಪಮುದಿತಾ ಅನುಕ್ಕಣ್ಠಿತಾ ವಸನ್ತಿ। ತೇನ ತೇಸಂ ಭಗವಾ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಆಲಯಂ ಉಯ್ಯಾನಭೂಮಿಂ ವಿಯ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಆಲಯಾರಾಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ದುತಿಯತಥಾಗತಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಆನನ್ದಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೨೯-೧೩೦. ನವಮೇ **ಪಟಿಸನ್ಥಾರಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಚಾರಿತ್ತವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಉಪಗತಾನಂ ಪನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಭಿಕ್ಖುನೀನಞ್ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಚೇವ ಚಿತ್ತರುಚಿವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕಾಲಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿಯೇವ, ಉಪಾಸಕಉಪಾಸಿಕಾನಂ ಪನ ಉಪನಿಸಿನ್ನಕಕಥಾವಸೇನ। ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಆನನ್ದಅಚ್ಛರಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಭಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೪) ೪. ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗೋ

೧. ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೧. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಉಪಪತ್ತಿಪ್ಪಟಿಲಾಭಂ ಸಂವತ್ತನಿಕಾನೀತಿ **ಉಪಪತ್ತಿಪಟಿಲಾಭಿಯಾನಿ। ಭವಪಟಿಲಾಭಿಯಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಯೇಹೀ**ತಿ ಯೇಹಿ ಸಂಯೋಜನೇಹಿ ಹೇತುಭೂತೇಹಿ, ಕರಣಭೂತೇಹಿ ವಾ। ನನು ಚ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸಪಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಿ, ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸಕದಾಗಾಮೀಯೇವ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ ಆಹ **''ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸಾತಿ ಇದಂ ಅಪ್ಪಹೀನಸಂಯೋಜನೇಸು ಅರಿಯೇಸು ಉತ್ತಮಕೋಟಿಯಾ ಗಹಿತ''**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಹೀನಸಂಯೋಜನೇಸೂ**ತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನೇಸು। **ಉತ್ತಮಕೋಟಿಯಾ ಗಹಿತ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಗಹಿತಂ। ಸಕದಾಗಾಮಿತೋ ಪರಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನೋ ಅರಿಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ನನು ಚ ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಪಹೀನಾನಿಪಿ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅತ್ಥಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ''ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನೀ''ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **''ಓರಮ್ಭಾಗಿಯೇಸು ಚ ಅಪ್ಪಹೀನಂ ಉಪಾದಾಯಾ''**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಸಂಯೋಜನಾನಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನಿ ಉಪಾದಾಯ **''ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾನೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಪ್ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಸಂಯೋಜನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಪಟಿಭಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೩೨. ದುತಿಯೇ ಪಟಿಭಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಞಾಣಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಿತವಚನಮ್ಪಿ, ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಅತ್ಥಯುತ್ತಂ ಕಾರಣಯುತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿಭಾನಮಸ್ಸಾತಿ **ಯುತ್ತಪ್ಪಟಿಭಾನೋ**। ಪುಚ್ಛಾನನ್ತರಮೇವ ಸೀಘಂ ಬ್ಯಾಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನೋಮುತ್ತಪ್ಪಟಿಭಾನಮಸ್ಸಾತಿ **ನೋಮುತ್ತಪ್ಪಟಿಭಾನೋ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಪನ ಪಠಮೋ ಕಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಯುತ್ತಮೇವ ಪೇಕ್ಖತಿ **ತಿಪಿಟಕಚೂಳನಾಗತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ। ಸೋ ಪನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಕಾರಣಮೇವ ಕಥೇತಿ। ದುತಿಯೋ ಪುಚ್ಛಾನನ್ತರಮೇವ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ವಚನೇನ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ವೀಮಂಸಿತ್ವಾಪಿ ಚ ಯುತ್ತಂ ನ ಪಕ್ಖೇತಿ **ಚತುನಿಕಾಯಿಕಪಿಣ್ಡತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ। ಸೋ ಪನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಪಞ್ಹಪರಿಯೋಸಾನಮ್ಪಿ ನಾಗಮೇತಿ, ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಕಥೇತಿಯೇವ, ವಚನತ್ಥಂ ಪನಸ್ಸ ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಂ ಕತ್ಥಚಿ ನ ಲಗತಿ। ತತಿಯೋ ಪುಚ್ಛಾಸಮಕಾಲಮೇವ ಯುತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖತಿ, ತಂಖಣಂಯೇವ ಚ ನಂ ಬ್ಯಾಕರೋತಿ **ತಿಪಿಟಕಚೂಳಾಭಯತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ। ಸೋ ಪನ ಪಞ್ಹಂ ಪುಟ್ಠೋ ಸೀಘಮೇವ ಕಥೇತಿ, ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಕಾರಣೋ ಚ ಹೋತಿ। ಚತುತ್ಥೋ ಪುಟ್ಠೋ ಸಮಾನೋ ನೇವ ಯುತ್ತಂ ಪೇಕ್ಖತಿ, ನ ಯೇನ ವಾ ತೇನ ವಾ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಿಬ್ಬನ್ಧಕಾರನಿಮುಗ್ಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ **ಲಾಳುದಾಯಿತ್ಥೇರೋ** ವಿಯ।

ಪಟಿಭಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩೩-೪. ತತಿಯೇ **ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಗ್ಘಟನಂ ನಾಮ ಞಾಣುಗ್ಘಟನಂ, ಞಾಣೇನ ಉಗ್ಘಟಿತಮತ್ತೇಯೇವ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಹ ಉದಾಹಟವೇಲಾಯಾ**ತಿ ಉದಾಹಾರೇ ಉದಾಹಟಮತ್ತೇಯೇವ। **ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸ ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಭಿಸಮಯೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ''ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ''ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭಂ ೩೫೫) ನಯೇನ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಾಯ ಠಪಿಯಮಾನಾಯ ದೇಸನಾನುಸಾರೇನ ಞಾಣಂ ಪೇಸೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತುಂ

ಸಮತ್ಥೋ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವಿಪಞ್ಚಿತಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇನ ಅತ್ಥೇ ಭಾಜಿಯಮಾನೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಪುಗ್ಗಲೋ "ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ । ಉದ್ದೇಸಾದೀಹಿ ನೇತಬ್ಬೋತಿ **ನೇಯ್ಯೋ। ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ। ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಮೇವ ಪರಮಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪದಪರಮೋ। ನ ತಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ ಹೋತೀತಿ** ತೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಝಾನಂ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಾ ಮಗ್ಗಂ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುತ್ಥಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೮. ಸಾವಜ್ಜಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩೫-೮. ಪಞ್ಚಮೇ **ಸಾವಜ್ಜೋತಿ** ಸದೋಸೋ। **ಸಾವಜ್ಜೇನ ಕಾಯಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ಸದೋಸೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಾ ಕಾಯಕಮ್ಮೇನ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ತೀಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸದೋಸತ್ತಾ ಗೂಥಕುಣಪಾದಿಭರಿತೋ ಪದೇಸೋ ವಿಯ "ಸಾವಜ್ಜೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಾವಜ್ಜೇನ ಬಹುಲನ್ತಿ** ಯಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜಮೇವ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಬಹುಲಂ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಂ ಅನವಜ್ಜಂ। ಸೋ "ಸಾವಜ್ಜೇನ ಬಹುಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅಪ್ಪಂ ಅನವಜ್ಜೇನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕೋ ಪನ ಏವರೂಪೋ ಹೋತೀತಿ? ಯೋ ಗಾಮಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ನಿಗಮಧಮ್ಮತಾಯ ವಾ ಕದಾಚಿ ಕರಹಚಿ ಉಪೋಸಥಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಸೀಲಾನಿ ಪೂರೇತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ತೀಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಕಮ್ಮೇಸು ಸಾವಜ್ಜಸ್ಸೇವ ಬಹುಲತಾಯ ಅನವಜ್ಜಸ್ಸ ಅಪ್ಪತಾಯ "ವಜ್ಜಬಹುಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಾನಿ ಪುಪ್ಫಾನಿ ರಾಸಿಕತಾನಸ್ಸು, ತೇಸಂ ಉಪರಿ ತಹಂ ತಹಂ ಅಧಿಮುತ್ತಕವಸ್ಸಿಕಪಾಟಲಾನಿ ಪತಿತಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಏವರೂಪೋ ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ ಅಧಿಮುತ್ತಕವಸ್ಸಿಕಪಾಟಲಾನಿ ರಾಸಿಕತಾನಸ್ಸು, ತೇಸಂ ಉಪರಿ ತಹಂ ತಹಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಾನಿ ಬದರಪುಪ್ಫಾದೀನಿ ಪತಿತಾನಿ ಭವೇಯ್ಯುಂ। ಏವರೂಪೋ ತತಿಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಚತುತ್ಥೋ ಪನ ತೀಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಆಯೂಹನಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಿದ್ದೋಸತ್ತಾ ಚ ಚತುಮಧುರಭರಿತಸುವಣ್ಣಪಾತಿ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಛಟ್ಠಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸಾವಜ್ಜಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೩೯-೧೪೦. ನವಮೇ **ಅಪ್ಪಞ್ಚ ಭಾಸತೀತಿ** ಸಮ್ಪತ್ತಪರಿಸಾಯ ಥೋಕಮೇವ ಕಥೇತಿ। **ಅಸಹಿತಞ್ಚಾತಿ** ಕಥೇನ್ತೋ ಚ ಪನ ನ ಅತ್ಥಯುತ್ತಂ ಕಾಲಯುತ್ತಂ ಕಥೇತಿ। **ಪರಿಸಾ ಚಸ್ಸ ನ ಕುಸಲಾ ಹೋತೀತಿ** ಸೋತುಂ ನಿಸಿನ್ನಪರಿಸಾ ಚಸ್ಸ ಯುತ್ತಾಯುತ್ತಂ ಕಾರಣಾಕಾರಣಂ ಸಿಲಿಟ್ಠಾಸಿಲಿಟ್ಠಂ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವರೂಪೋತಿ** ಅಯಂ ಏವಂಜಾತಿಕೋ ಬಾಲಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಏವಂಜಾತಿಕಾಯ ಬಾಲಪರಿಸಾಯ ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋತ್ವೇವ ನಾಮಂ ಲಭತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ದ್ವೇಯೇವ ಜನಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮಕಥಿಕಾ, ನ ಇತರೇ। ಇತರೇ ಪನ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾನಂ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠತ್ತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಾ। ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಧಮ್ಮಕಥಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪುಗ್ಗಲವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೫) ೫. ಆಭಾವಗ್ಗೋ

೧-೭. ಆಭಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೧-೧೪೭. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಆಭಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೧೦. ದುತಿಯಕಾಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೪೭-೧೫೦. ಸತ್ತಮೇ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಸಭಾವಸ್ಸ ಕಾಲಸ್ಸ ಭಾವನಾದಿಯೋಗೋ ನ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಆಹ **''ಕಾಲಾತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನ**''ನ್ತಿ। ಕಾಲಸಹಚರಿತಾ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಇಧ ಕಾಲ-ಸದ್ದೇನ ಗಹಿತಾ ಅಪರಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಅಟ್ಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ದುತಿಯಕಾಲಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಭಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ತತಿಯಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೪. ಚತುತ್ಥಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೧೭) ೧. ಇನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗೋ

೧-೫. ಇನ್ದ್ರಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೧-೧೫೫. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನಾನೇವ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬-೮. ಕಪ್ಪಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೫೬-೧೫೮. ಛಟ್ಠೇ ಸಂವಟ್ಟನಂ ವಿನಸ್ಸನಂ **ಸಂವಟ್ಟೋ,** ಸಂವಟ್ಟತೋ ಉದ್ಧಂ ತಥಾ ಠಾಯೀ **ಸಂವಟ್ಟಟ್ಠಾಯೀ।** ವಿವಟ್ಟನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ, ವಡ್ಢನಂ ವಾ **ವಿವಟ್ಟೋ।** "ತೇಜೋಸಂವಟ್ಟೋ, ಆಪೋಸಂವಟ್ಟೋ, ವಾಯೋಸಂವಟ್ಟೋತಿ ಏವಂ ಸಂವಟ್ಟಸೀಮಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಂವಟ್ಟೇಸು ವತ್ತಬ್ಬೇಸು ತಥಾ ಅವತ್ವಾ ಆಪೋಸಂವಟ್ಟೋ, ತೇಜೋಸಂವಟ್ಟೋ, ವಾಯೋಸಂವಟ್ಟೋತಿ ವಚನಂ ಸಂವಟ್ಟಮಹಾಭೂತದೇಸನಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। "ಭಾವೀಸಂವಟ್ಟಾನುಪುಬ್ಬಿಯಾ"ತಿ ಅಪರೇ। ಆಪೇನ ಸಂವಟ್ಟೋ **ಆಪೋಸಂವಟ್ಟೋ। ಸಂವಟ್ಟಸೀಮಾ**ತಿ ಸಂವಟ್ಟನಮರಿಯಾದಾ। **ಸಂವಟ್ಟತೀ**ತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ಸದಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ, ತೀಸುಪಿ ಸಂವಟ್ಟಕಾಲೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಂ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಸ್ಸತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತಂ ನಾಮ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ, ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ, ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಞ್ಚ।

ತತ್ಥ **ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ** ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣಾದೀಸು ಕಮ್ಪತಿ। **ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ** ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ, ಯತ್ಥ **ರತನಸುತ್ತಂ** (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧ ಆದಯೋ; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೨೪ ಆದಯೋ) **ಖನ್ಧಪರಿತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೬೭; ಚೂಳವ॰ ೨೫೧) **ಧಜಗ್ಗಪರಿತ್ತಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯) **ಆಟಾನಾಟಿಯಪರಿತ್ತಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭೭-೨೭೮) **ಮೋರಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೭-೧೮) ಇಮೇಸಂ ಪರಿತ್ತಾನಂ ಆನುಭಾವೋ ವತ್ತತಿ। **ವಿಸಯಕ್ಖೇತ್ತಂ** ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಂ, ಯಂ "ಯಾವತಾ ವಾ ಪನಾಕಙ್ಖೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೧) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ತಥಾಗತೋ ಆಕಙ್ಖತಿ, ತಂ ತಂ ಜಾನಾತಿ। ಏವಮೇತೇಸು ತೀಸು ಬುದ್ಧಕ್ಖೇತ್ತೇಸು ಏಕಂ ಆಣಾಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಸ್ಸತಿ , ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ಜಾತಿಕ್ಖೇತ್ತಂ ವಿನಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ, ವಿನಸ್ಸನ್ತಞ್ಚ ಏಕತೋವ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಸಣ್ಠಹನ್ತಞ್ಚ ಏಕತೋವ ಸಣ್ಠಹತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೨.೪೦೪) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಕಪ್ಪಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಭಿಕ್ಖುನೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೫೯. ನವಮೇ **ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ "ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಮ್ಪಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಅನುತ್ತರೇ ವಿಮೋಕ್ಖೇ ಪಿಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತಣ್ಹಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಕಥಂ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಆಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ತತ್ಥ ಪಿಹಾ ಪವತ್ತತಿ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚ ಅನಧಿಗತಭಾವತೋ। ಅನುಸ್ಸವೂಪಲದ್ಧೇ ಪನ ಅನುತ್ತರವಿಮೋಕ್ಖೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಿಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಪಿಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ನಾಮ। **ನಾಕಡ್ಢತೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಪಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ನ ದೇತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಭಿಕ್ಖುನೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಸುಗತವಿನಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. ದಸಮೇ **ವಳಞ್ಜೇನ್ತೀ**ತಿ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಿ ಚೇವ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕರೋನ್ತಾ ಧಾರೇನ್ತಿ ಚ। ಅವಿಗತತಣ್ಹತಾಯ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಜಾತಂ ಬಹುಮ್ಪಿ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ ಬಹುಲಾ, ತೇ ಏವ **ಬಾಹುಲಿಕಾ** ಯಥಾ "ವೇನಯಿಕೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮)। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚಯಬಹುಲಭಾವಾ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹ **"ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾ"**ತಿ। ಸಿಥಿಲಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ಸಾಥಲಿಕಾ,** ಸಿಕ್ಖಾಯ ಆದರಗಾರವಾಭಾವೇನ ಸಿಥಿಲಂ ಅದಳ್ಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಿಥಿಲ**ನ್ತಿ ಚ ಭಾವನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ, ಸಿಥಿಲ-ಸದ್ದೇನ ವಾ ಸಮಾನತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಥಲಸದ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ **ಸಾಥಲಿಕಾ**ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅವಗಮನತೋ**ತಿ ಅಧೋಗಮನತೋ, ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಬ್ಬೀರಿಯಾ**ತಿ ಉಜ್ಝಿತುಸ್ಸಾಹಾ ತದಧಿಗಮಾಯ ಆರಮ್ಭಮ್ಪಿ ಅಕುರುಮಾನಾ।

ಸುಗತವಿನಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇನ್ದ್ರಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೭) ೨. ಪಟಿಪದಾವಗ್ಗೋ

೧. ಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೧. ದುತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ**ತಿಆದೀಸು ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ –

> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ? ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ದನ್ಧಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ…ಪೇ॰… ಅಮೋಹೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ? ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಸುಖಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ? ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಅಕಸಿರೇನ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ದನ್ಧಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸುಖಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ। ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಸುಖಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ? ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಅಕಸಿರೇನ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಜಾನನಾ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಸುಖಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೦೧) – ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿ।

ತತ್ಥ **ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಆಗಮನಕಾಲೇ ಕಿಚ್ಛೇನ ಕಸಿರೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಸಸಙ್ಖಾರೇನ ಸಪ್ಪಯೋಗೇನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ। **ದನ್ಧಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇಸು ಕಿಲೇಸೇಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಿವಾಸೇ ಚಿರಂ ವಸಿತ್ವಾ ತಂ ಲೋಕುತ್ತರಸಮಾಧಿಸಙ್ಖಾತಂ ಠಾನಂ ದನ್ಧಂ ಸಣಿಕಂ ಅಭಿಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ, ಪಾಪುಣನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಯಾ ಏಸಾ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಯಂ ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಟಿಪದಾಯ ದುಕ್ಖತ್ತಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಿವಾಸಪಞ್ಞಾಯ ಚ ದನ್ಧತ್ತಾ ಮಗ್ಗಕಾಲೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ಆಗಮನವಸೇನ "**ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ನಾಮಾ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಪರಿ ತೀಸು ಪದೇಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಿತ್ಥಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೨. ದುತಿಯೇ **ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸೋ**ತಿ ಅಕತಾಧಿಕಾರೋ। ರೂಪಾನಂ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಣಂ **ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೋ**। **ತೀಸು ಅದ್ಧಾಸು ಕಿಲಮತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬನ್ತೇ ಅಪರನ್ತೇ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತೇತಿ ಏವಂ ತೀಸು ಪದೇಸೇಸು ಕಿಲಮತಿ। **ಪಞ್ಚಸು ಞಾಣೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸು ಞಾಣೇಸು। **ನವಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಸೂ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಾದಿನವವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇಸು। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಿತ್ಥಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಅಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೩. ತತಿಯೇ **“ಯಥಾ ಏತಂ, ತಥಾ ಇದ”**ನ್ತಿ **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ -

> “ಯಥಾ ಇದಂ ತಥಾ ಏತಂ, ಯಥಾ ಏತಂ ತಥಾ ಇದಂ।
> ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ, ಕಾಯೇ ಛನ್ದಂ ವಿರಾಜಯೇ”ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೨೦೫)। -

ಇಮಂ ದೇಸನಾನಯಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಇದಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭಂ ಆಯುಉಸ್ಮಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅನಪಗಮಾ ಚರತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ನಿಸೀದತಿ ಸಯತಿ, ತಥಾ ಏತಂ ಏತರಹಿ ಸುಸಾನೇ ಸಯಿತಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಪಗಮಾ ಅಹೋಸಿ। ಯಥಾ ಚ ಏತಂ ಏತರಹಿ ಮತಸರೀರಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಪಗಮಾ ನ ಚರತಿ ನ ತಿಟ್ಠತಿ ನ ನಿಸೀದತಿ ನ ಸೇಯ್ಯಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ತಥಾ ಇದಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಪಗಮಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಚ ಇದಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಂ ನೇತರಹಿ ಸುಸಾನೇ ಮತಂ ಸೇತಿ ನ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಭಾವಮುಪಗತಂ, ತಥಾ ಏತಂ ಏತರಹಿ ಮತಸರೀರಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಅಹೋಸಿ। ಯಥಾ ಪನೇತಂ ಏತರಹಿ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭಂ ಮತಕಸುಸಾನೇ ಸೇತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಭಾವಞ್ಚ ಉಪಗತಂ, ತಥಾ ಇದಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಮ್ಪಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ತತ್ಥ **ಯಥಾ ಇದಂ ತಥಾ ಏತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ಮತಸರೀರಸ್ಸ ಸಮಾನಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಬಾಹಿರೇ ದೋಸಂ ಪಜಹತಿ। **ಯಥಾ ಏತಂ ತಥಾ ಇದ**ನ್ತಿ ಮತಸರೀರೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಮಾನಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇ ರಾಗಂ ಪಜಹತಿ। ಯೇನಾಕಾರೇನ ಉಭಯಂ ಸಮಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತೋ ಉಭಯತ್ಥ ಮೋಹಂ ಪಜಹತಿ।

ಬಹಿದ್ಧಾ ದಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸುಸಾನಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಾನಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿದಸನ್ನಂ ಅಸುಭಾನಂ। **“ನವನ್ನಂ ಪಾಟಿಕುಲ್ಯಾನಂ ವಸೇನಾ”**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾಭಾವತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅಲಾಭಲಾಭೇಸು ಪರಿತಸ್ಸನಗೇಧಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಭತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದಜನನತೋ ಕಿಮಿಕುಲಸಂವದ್ಧನತೋತಿ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಆಹಾರೇಪಟಿಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ - “ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಂ ಅತಿಪಾಪೋಯಂ ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯೋ ವಿಚರತಿ ಪತ್ತಪಾಣೀತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಇತಿವು॰ ೯೧)। ಅಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಧಿತೋ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಅಜ್ಝೋಪನ್ನೋ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವೀ ಅನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪)। ಭುತ್ತೋ ಚ ಆಹಾರೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕದಾಚಿ ಮರಣಂ ವಾ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಆವಹತೀ”ತಿ।

ಕಟುಕೀಟಕಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕುಲಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಮಿಯೋ ನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತೀತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾಭಾವೋ ತಾವ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸನತೋ ಪಗೇವ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ “ಮಾಹಂ ಛವಾಲಾತಸದಿಸೋ ಭವೇಯ್ಯ”ನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅಲಾಭಲಾಭೇಸು ಪರಿತಸ್ಸನಗೇಧಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣಂ ಪಗೇವ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನವತೋ ತದಭಾವತೋ। ಭತ್ತಸಮ್ಮದೋ ಅನೇಕನ್ತಿಕೋ ಪರಿಭೋಗೇ ಅನ್ತೋಗಧೋವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಮಿಕುಲಸಂವದ್ಧನಂ ಪನ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ ವಾ “ನವನ್ನಂ ಪಾಟಿಕುಲ್ಯಾನಂ ವಸೇನಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಯಮಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ವಾ ನಯೇನ ಇತರೇಸಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮೇತ್ಥ ಪಟಿಕೂಲತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೯೪-೨೯೫) ದಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಕೂಲತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಗಮನತೋ, ಪರಿಯೇಸನತೋ, ಪರಿಭೋಗತೋ, ಆಸಯತೋ, ನಿಧಾನತೋ, ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ, ಪರಿಪಕ್ಕತೋ, ಫಲತೋ, ನಿಸ್ಸನ್ದತೋ, ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋತಿ। ಏವಂ ದಸನ್ನಂ ವಸೇನ ಪಾಟಿಕುಲ್ಯವಚನೇನಪಿ ಇಧ “ನವನ್ನ”ನ್ತಿ ವಚನಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ಸಮ್ಮಕ್ಖನಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಭಾವಾ ವಿಸುಂ ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನ ವದನ್ತಿ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೪) ಪನ ಸಮ್ಮಕ್ಖನಂ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸನ್ದವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಕೂಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಾ ಠಪಿತಾ।

ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತಸಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ತೀಸು ಭವೇಸು ಅರುಚ್ಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾ ಹೇಸಾ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಸುಭಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೬. ಪಠಮಖಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೪-೧೬೬. ಚತುತ್ಥೇ ಪಧಾನಕರಣಕಾಲೇ ಸೀತಾದೀನಿ ನಕ್ಖಮತಿ ನ ಸಹತೀತಿ **ಅಕ್ಖಮಾ**। ಖಮತಿ ಸಹತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಖಮಾ**। ಇನ್ದ್ರಿಯದಮನಂ **ದಮಾ**। "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಂ ನಾಧಿವಾಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೪; ೬.೫೮) ನಯೇನ ವಿತಕ್ಕಸಮನಂ **ಸಮಾ**ತಿ ಆಹ **"ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾನಂ ವೂಪಸಮನಪಟಿಪದಾ"**ತಿ। ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ, ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಟಿಪದಾ ಸಮಾ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಾನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಪಠಮಖಮಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭-೮. ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೬೭-೧೬೮. ಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು **ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸಾ**ತಿಆದಿನಾ ಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಸುಖಪಟಿಪದದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಭಾವೋ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಸುಖಪಟಿಪದದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಭಾವೋ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಸುಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೦೧) "ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಸುಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾವ ಅಹೇಸುಂ, ತಥಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸ್ಸ। ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಸುಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಅಹೋಸಿ, ಉಪರಿ ತಯೋ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ"ತಿ। ಯಞ್ಚ ವುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪೭೬) "ತಥಾಗತಸ್ಸ ಹಿ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಚ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಾ ಸುಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾವ ಅಹೇಸುಂ, ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಪನ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಸುಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞೋ ಉಪರಿ ತಯೋ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ"ತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಾನುಲೋಮೇತಿ। ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಇಮಾಯ ಚ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಮೇತಂ। ತಂತಂಭಾಣಕಾನಂ ವಾ ಮತೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ತಥಾ ತಥಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸಸಙ್ಖಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೬೯. ನವಮೇ ಸಸಙ್ಖಾರೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಅಧಿಮತ್ತಪಯೋಗಂ ಕತ್ವಾವ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋತಿ **ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ**। ಅಸಙ್ಖಾರೇನ ಅಪ್ಪಯೋಗೇನ ಅಧಿಮತ್ತಪಯೋಗಂ ಅಕತ್ವಾವ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋತಿ **ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ**। ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ಹಿ ಆಗಮನಮ್ಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತೋ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖೇನ ಅಕಸಿರೇನ ಅಕಿಲಮನ್ತೋವ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪನ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಕಿಲಮನ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಕಿಲೇಸಚ್ಛೇದಕಂ ಞಾಣಂ ಅದನ್ಧಂ ತಿಖಿಣಂ ಸೂರಂ ಹುತ್ವಾ ವಹತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ತಿಖಿಣೇನ ಅಸಿನಾ ಕದಲಿಂ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ಮಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಅತಿಸೀಘಂ ವಹತಿ, ಸದ್ದೋ ನ ಸುಯ್ಯತಿ, ಬಲವವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಾ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ ಹೋತಿ। ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಕ್ಖಣೇ ಕಿಲೇಸಚ್ಛೇದಕಂ ಞಾಣಂ ದನ್ಧಂ ಅತಿಖಿಣಂ ಅಸೂರಂ ಹುತ್ವಾ ವಹತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಕುಣ್ಠೇನ ಅಸಿನಾ ಕದಲಿಂ

ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ ನ ಮಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಅತಿಸೀಘಂ ನ ವಹತಿ, ಸದ್ದೋ ಸುಯ್ಯತಿ, ಬಲವವಾಯಾಮಕಿಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಏವರೂಪಾ ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ನೇಸಂ ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೇ ನಾನತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ಅನವಸೇಸಾವ ಕಿಲೇಸಾ ಖೀಯನ್ತಿ।

ಸಸಙ್ಖಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಯುಗನದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೦. ದಸಮೇ **ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಇದಂ ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಪಠಮಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಅಯಂ ಸಮಥೋ। ಸೋ ತಞ್ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ವಿಪಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ಇತಿ ಪಠಮಂ ಸಮಥೋ, ಪಚ್ಛಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ "ಸಮಥಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಸಮಥಂ ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ತಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಸಮಥಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ವಿಪಸ್ಸತಿ। **ಪಠಮೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀ**ತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ, ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗವಸೇನೇವ ವಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ? **ಮಗ್ಗೋ ಸಞ್ಜಾಯತಿ,** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೋ ಲೋಕಿಯಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಆಸೇವತಿ** ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಭಾವೇತಿ** ಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ। **ಬಹುಲೀಕರೋತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಆಸೇವತಿ** ವಾ ಭಯತುಪಟ್ಠಾನಾದಿಞಾಣವಸೇನ। **ಭಾವೇತಿ** ಮುಚ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾದಿಞಾಣವಸೇನ। **ಬಹುಲೀಕರೋತಿ** ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ಅನುಸಯಾ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತಿ।

ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚವಿಗ್ಗಹಿತಮಾನಸನ್ತಿ ಓಭಾಸಾದೀಸು ಅರಿಯಧಮ್ಮೋತಿ ಪವತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚಂ , ತೇನ ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿತೋ ಉಗ್ಗಮನೇನ ವಿರೂಪಂ ಗಹಿತಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಂ ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚವಿಗ್ಗಹಿತಮಾನಸಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

> "ಧಮ್ಮುದ್ಧಚ್ಚವಿಗ್ಗಹಿತಮಾನಸಂ ಹೋತಿ, ಅನಿಚ್ಚತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಓಭಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಓಭಾಸೋ ಧಮ್ಮೋತಿ ಓಭಾಸಂ ಆವಜ್ಜತಿ, ತತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ, ತೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ವಿಗ್ಗಹಿತಮಾನಸೋ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। ದುಕ್ಖತೋ…ಪೇ॰… ಅನತ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। ತಥಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಪೀತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸುಖಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಪಗ್ಗಹೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನಿಕನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನಿಕನ್ತಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ನಿಕನ್ತಿಂ ಆವಜ್ಜತಿ, ತತೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ, ತೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚೇನ ವಿಗ್ಗಹಿತಮಾನಸೋ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। ದುಕ್ಖತೋ…ಪೇ॰… ಅನತ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೭)। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಯುಗನದ್ಧಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಟಿಪದಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೮) ೩. ಸಞ್ಚೇತನಿಯವಗ್ಗೋ

೧. ಚೇತನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಕಾಯಸಞ್ಚೇತನಾಹೇತೂತಿ** ಕಾಯಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ, ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಟತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಸಞ್ಚೇತನಾದ್ವಯೇಪಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಚೇತನಾ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಂ ದೇತಿಯೇವಾತಿ **"ವೀಸತಿವಿಧಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾ ವಚೀಸಞ್ಚೇತನಾ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಾಕುಸಲವಸೇನ ವೀಸತಿ ಚೇತನಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಇದಂ ತಥಾ-ಸದ್ದೇನ ಉಪಸಂಹರತಿ। **ಅಪಿಚೇತ್ಥ ನವ ಮಹಗ್ಗತಚೇತನಾಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ** ಇಮಿನಾ ನವಹಿ ರೂಪಾರೂಪಕುಸಲಚೇತನಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏಕೂನತಿಂಸಾತಿ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಏಕೂನಸತ್ತತಿ ಚೇತನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾವಾತಿ** ಇದಂ ತಾಪಿ ಚೇತನಾ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾವುತ್ತಾ ಹಿ ಏಕೂನಸತ್ತತಿ ಚೇತನಾ ಕುಸಲಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಇತರಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜಸ್ಸೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಯಂ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಚೇತನಾಭೇದಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಞ್ಚೇವ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ ಮನೋಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ ಪರೇಹಿ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತೋ ಸಾಮಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಖಾರಿಕಚಿತ್ತೇನ ಕರೋತಿ, ಪರೇಹಿ ಕಾರಿಯಮಾನೋ ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಚಿತ್ತೇನಪಿ ಕರೋತಿ, "ಇದಂ ನಾಮ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋಪಿ ತಸ್ಸ ಏವರೂಪೋ ನಾಮ ವಿಪಾಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಞ್ಚ ಜಾನನ್ತೋಪಿ ಕರೋತಿ, ಮಾತಾಪಿತೂಸು ಚೇತಿಯವನ್ದನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತೇಸು ಅನುಕರೋನ್ತೋ ದಾರಕೋ ವಿಯ ಕೇವಲಂ ಕಮ್ಮಞ್ಞೇವ ವಿಜಾನನ್ತೋ "ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಯಂ ವಿಪಾಕೋ"ತಿ ವಿಪಾಕಂ ಅಜಾನನ್ತೋಪಿ ಕರೋತಿ , ತಸ್ಮಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾಮಂ ವಾ ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪರೇಹಿ ಅನಾಣತ್ತೋತಿ** ಸರಸೇನೇವ ವತ್ತಮಾನೋ। **ಜಾನನ್ತೋತಿ** ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಜಾನನ್ತೋ।

ನನು ಚ ಖೀಣಾಸವೋ ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಭಣತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಕಥಮಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಯೋ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಅವಿಪಾಕತ್ತಾ। ಖೀಣಾಸವೇನ ಹಿ ಕತಕಮ್ಮಂ ನೇವ ಕುಸಲಂ ಹೋತಿ ನಾಕುಸಲಂ, ಅವಿಪಾಕಂ ಹುತ್ವಾ ಕಿರಿಯಾಮತ್ತೇ ತಿಟ್ಠತಿ। ತೇನಸ್ಸ ತೇ ಕಾಯಾದಯೋ ನ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಕಾಯೇನ ಕರಣಕಮ್ಮಂ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"**ತಿಆದಿ। **ತನ್ತಿ** ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ।

ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದುಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿನೋ, ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿನೋ ಏವ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ**। ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸೋ ವಾ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾ**। ತೇ ಕಿರ ಪುಞ್ಞವಿಸೇಸಾಧಿಗತೇನ ಮಹನ್ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಸಿರಿವಿಭವೇನ ನಕ್ಖತ್ತಂ ಕೀಳನ್ತಾ ತಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹನ್ತತಾಯ "ಆಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾ ನ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಮ್ಹಾ"ತಿಪಿ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ಅಥ ಏಕಾಹಾರಾತಿಕ್ಕಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾಪಿ ಪಿವನ್ತಾಪಿ ಚವನ್ತಿಯೇವ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕಮ್ಮಜತೇಜಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ। ಮನುಸ್ಸಾನಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಜತೇಜೋ ಮನ್ದೋ, ಕರಜಕಾಯೋ ಬಲವಾ। ತೇಸಂ ತೇಜಸ್ಸ ಮನ್ದತಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಸತ್ತಾಹಮ್ಪಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹೋದಕಅಚ್ಛಯಾಗುಆದೀಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಕರಜಕಾಯಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತುಂ। ದೇವಾನಂ ಪನ ತೇಜೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ ಉಳಾರಪುಞ್ಞನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಉಳಾರಗರುಸಿನಿದ್ಧಸುಧಾಹಾರಜೀರಣತೋ ಚ। ಕರಜಂ ಮನ್ದಂ ಮುದುಸುಖುಮಾಲಭಾವತೋ। ತೇ ಏಕಂ ಆಹಾರವೇಲಂ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಸಣ್ಠಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ನಾಮ ಗಿಮ್ಹಾನಂ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ತತ್ತಪಾಸಾಣೇ ಠಪಿತಂ ಪದುಮಂ ವಾ ಉಪ್ಪಲಂ ವಾ ಸಾಯನ್ಹಸಮಯೇ ಘಟಸತೇನಪಿ ಸಿಞ್ಚಿಯಮಾನಂ ಪಾಕತಿಕಂ ನ ಹೋತಿ ವಿನಸ್ಸತಿಯೇವ, ಏವಮೇವ ಪಚ್ಛಾ ನಿರನ್ತರಂ ಖಾದನ್ತಾಪಿ ಪಿವನ್ತಾಪಿ ಚವನ್ತಿಯೇವ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಕತಮೇ ಪನ ತೇ ದೇವಾತಿ? "ಇಮೇ ನಾಮಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ವಿಚಾರಣಾ ನತ್ಥಿ, "ಆಹಾರೂಪಚ್ಛೇದೇನ ಆತಪೇ ಖಿತ್ತಮಾಲಾ ವಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯೇ ಕೇಚಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ ದೇವಾ ಏವಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇ ಏವಂ ಚವನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ** ಪನಾಹು "ನಿಮ್ಮಾನರತಿಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ ತೇ ದೇವಾ, ಖಿಡ್ಡಾಯ ಪದುಸ್ಸನಮತ್ತೇನೇವ ಹೇತೇ ಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ"ತಿ।

ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ದೇವಾನಂ ಆಹಾರೋ, ಕಾ ಆಹಾರವೇಲಾತಿ? “ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವಾನಂ ಸುಧಾ ಆಹಾರೋ, ಸಾ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಹೇಟ್ಠಿಮೇಹಿ ಉಪರಿಮಾನಂ ಉಪರಿಮಾನಂ ಪಣೀತತಮಾ ಹೋತಿ। ತಂ ಯಥಾಸಕಂ ದಿವಸವಸೇನೇವ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ಬದರಪ್ಪಮಾಣಂ ಸುಧಾಹಾರಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ। ಸೋ ಜಿವ್ಹಾಯಂ ಠಪಿತಮತ್ತೋಯೇವ ಯಾವ ಕೇಸಗ್ಗನಖಗ್ಗಾ ಕಾಯಂ ಫರತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ದಿವಸವಸೇನ ಸತ್ತದಿವಸಂ ಯಾಪನಸಮತ್ಥೋವ ಹೋತೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಇಸ್ಸಾಪಕತತ್ತಾ ಪದುಟ್ಠೇನ ಮನಸಾ ಪದುಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ**। ಉಸೂಯವಸೇನ ವಾ ಮನಸೋ ಪದೋಸೋ ಮನೋಪದೋಸೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥಿ ವಿನಾಸಹೇತುಭೂತೋತಿ **ಮನೋಪದೋಸಿಕಾ**। **ಅಕ್ಕುದ್ಧೋ ರಕ್ಖತೀತಿ** ಕುದ್ಧಸ್ಸ ಸೋ ಕೋಧೋ ಇತರಸ್ಮಿಂ ಅಕ್ಕುಜ್ಝನ್ತೇ ಅನುಪಾದಾನೋ ಏಕವಾರಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಾಸೇವನೋ ಚಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಉದಕನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕ್ಕುದ್ಧೋ ತಂ ಚವನತೋ ರಕ್ಖತಿ। ಉಭೋಸು ಪನ ಕುದ್ಧೇಸು ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪರಿವಡ್ಢನವಸೇನ ತಿಖಿಣಸಮುದಾಚಾರೋ ನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೋ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿದಹನ್ತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಾಲಂ ಕರಜಕಾಯಂ ವಿನಾಸೇತಿ, ತತೋ ಸಕಲೋಪಿ ಅತ್ತಭಾವೋ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **“ಉಭೋಸು ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚಾಹ ಭಗವಾ “ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಹಿ ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತಾ ಕಿಲನ್ತಕಾಯ...ಪೇ॰... ಚವನ್ತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೭)।

ಕತಮೇ ತೇನ ದೇವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ ಏತ್ಥ **ತೇನಾತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ಆಹ **“ಕತಮೇ ನಾಮ ತೇ ದೇವಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ”**ತಿ। ಕರಣತ್ಥೇಯೇವ ವಾ ಏತಂ ಕರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ತೇನ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೇನಾ”**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಚೇತನಾಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ವಿಭತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೨. ದುತಿಯೇ ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಅತ್ಥೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। **ಅತ್ಥೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಹೇತುಫಲಂ। ತಞ್ಹಿ ಹೇತುವಸೇನ ಅರಣೀಯಂ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಪತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ “ಅತ್ಥೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯಸಮುಪ್ಪನ್ನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಭಾಸಿತತ್ಥೋ, ವಿಪಾಕೋ, ಕಿರಿಯಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ “ಅತ್ಥೋ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ , ತಂ ಅತ್ಥಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ತೇನಾಹ **“ಪಞ್ಚಸು ಅತ್ಥೇಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣ”**ನ್ತಿ। **ಆಚಿಕ್ಖಾಮೀತಿ**ಆದೀಸು ಆದಿತೋ ಕಥೇನ್ತೋ **ಆಚಿಕ್ಖತಿ** ನಾಮ, ಉದ್ದಿಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಮೇವ ಉದ್ದೇಸಂ ಪರಿಯೋಸಾಪೇನ್ತೋ **ದೇಸೇತಿ**। ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಮತ್ಥಂ ಉದ್ದಿಸನವಸೇನ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪೇನ್ತೋ **ಞಾಪೇತಿ**। ಪಕಾರೇಹಿ ಏವ ತಮತ್ಥಂ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ **ಪಟ್ಠಪೇತಿ**। ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಪಟಿನಿದ್ದಿಸನವಸೇನ **ವಿವರತಿ**। ವಿವಟಂ **ವಿಭಜತಿ**। ವಿಭತ್ತಅತ್ಥಂ ಹೇತೂದಾಹರಣದಸ್ಸನೇಹಿ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ **ಉತ್ತಾನಿಂ ಕರೋತಿ**।

ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ** ನಾಮ ಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಞಾಣಂ। **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಚ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತಂ ತಂ ವಿದಹತಿ ಪವತ್ತೇತಿ ಚೇವ ಪಾಪೇತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ “ಧಮ್ಮೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯೋ ಕೋಚಿ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಹೇತು, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಭಾಸಿತಂ, ಕುಸಲಂ, ಅಕುಸಲನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ “ಧಮ್ಮೋ”ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಧಮ್ಮೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ನಿರುತ್ತಿಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಅತ್ಥೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಯಾ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ, ತಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಂ ಸದ್ದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಾಭಿಲಾಪೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ।

ಏವಮಯಂ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಆರಮ್ಮಣಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನನ್ತಿ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೋ ಹಿ "ಫಸ್ಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, "ಫಸ್ಸಾ"ತಿ ವಾ "ಫಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವಾ ವುತ್ತೇ ಪನ "ಅಯಂ ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ವೇದನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಞ್ಞಂ ಪನೇಸ ನಾಮಾಖ್ಯಾತಉಪಸಗ್ಗಬ್ಯಞ್ಜನಸದ್ದಂ ಜಾನಾತಿ ನ ಜಾನಾತೀತಿ? ಯದಗ್ಗೇನ ಸದ್ದಂ ಜಾನಿತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ, ಅಯಂ ಅಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತಮ್ಪಿ ಜಾನಿಸ್ಸತೀತಿ। ತಂ ಪನ "ನಯಿದಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಕಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಇದಂ ವತ್ಥು ಕಥಿತಂ -

ತಿಸ್ಸದತ್ತತ್ಥೇರೋ ಕಿರ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಸುವಣ್ಣಸಲಾಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ "ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಭಾಸಾಸು ಕತರಭಾಸಾಯ ಕಥೇಮೀ"ತಿ ಪವಾರೇಸಿ। ತಂ ಪನ ತೇನ ಅತ್ತನೋ ಉಗ್ಗಹೇ ಠತ್ವಾ ಪವಾರಿತಂ, ನ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಠಿತೇನ। ಸೋ ಹಿ ಮಹಾಪಞ್ಞತಾಯ ತಂ ತಂ ಭಾಸಂ ಕಥಾಪೇತ್ವಾ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಂ ಪವಾರೇಸಿ। "ಭಾಸಂ ನಾಮ ಸತ್ತಾ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ಕಥಿತಂ। ಮಾತಾಪಿತರೋ ಹಿ ದಹರಕಾಲೇ ಕುಮಾರಕೇ ಮಞ್ಚೇ ವಾ ಪೀಠೇ ವಾ ನಿಪಜ್ಜಾಪೇತ್ವಾ ತಂ ತಂ ಕಥಯಮಾನಾ ತಾನಿ ತಾನಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ। ದಾರಕಾ ತೇಸಂ ತಂ ತಂ ಭಾಸಂ ವವತ್ಥಾಪೇನ್ತಿ "ಇಮಿನಾ ಇದಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಭಾಸಂ ಜಾನನ್ತಿ। ಮಾತಾ ದಮಿಳೀ, ಪಿತಾ ಅನ್ಧಕೋ। ತೇಸಂ ಜಾತೋ ದಾರಕೋ ಸಚೇ ಮಾತುಕಥಂ ಪಠಮಂ ಸುಣಾತಿ, ದಮಿಳಭಾಸಂ ಭಾಸಿಸ್ಸತಿ। ಸಚೇ ಪಿತುಕಥಂ ಪಠಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಅನ್ಧಕಭಾಸಂ ಭಾಸಿಸ್ಸತಿ। ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪನ ಕಥಂ ಅಸ್ಸುಣನ್ತೋ ಮಾಗಧಭಾಸಂ ಭಾಸಿಸ್ಸತಿ। ಯೋಪಿ ಅಗಾಮಕೇ ಮಹಾಅರಞ್ಞೇ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಅಞ್ಞೋ ಕಥೇನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಸೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ವಚನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ, ಮಾಗಧಭಾಸಮೇವ ಭಾಸಿಸ್ಸತಿ। ನಿರಯೇ, ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ, ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ, ದೇವಲೋಕೇತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮಾಗಧಭಾಸಾವ ಉಸ್ಸನ್ನಾ, ಸೇಸಾ ಓಟ್ಟಕಿರಾತಅನ್ಧಕಯೋನಕದಮಿಳಭಾಸಾದಿಕಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಭಾಸಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ, ಕಾಲನ್ತರೇನ ಅಞ್ಞಥಾ ಹೋನ್ತಿ ಚ ನಸ್ಸನ್ತಿ ಚ।

ಅಯಮೇವೇಕಾ ಯಥಾಭುಚ್ಚಬ್ರಹ್ಮವೋಹಾರಅರಿಯವೋಹಾರಸಙ್ಖಾತಾ ಮಾಗಧಭಾಸಾ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ। ಸಾ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ಕದಾಚಿ ಪರಿವತ್ತನ್ತೀಪಿ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬಥಾವ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಕಪ್ಪವಿನಾಸೇಪಿ ತಿಟ್ಠತಿಯೇವ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋಪಿ ಹಿ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ತನ್ತಿಂ ಆರೋಪೇನ್ತೋ ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ಏವ ಆರೋಪೇಸಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಏವಞ್ಹಿ ಅತ್ಥಂ ಆಹರಿತುಂ ಸುಖಂ ಹೋತಿ। ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ಹಿ ತನ್ತಿಂ ಆರುಳ್ಹಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಸೋತಪಥಾಗಮನಮೇವ ಪಪಞ್ಚೋ। ತೇನ ಸಙ್ಘಟಿತಮತ್ತೇನೇವ ನಯಸತೇನ ನಯಸಹಸ್ಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಅಞ್ಞಾಯ ಭಾಸಾಯ ತನ್ತಿಂ ಆರುಳ್ಹಕಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಬಹುಮ್ಪಿ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ನೋಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಪಟಿಭಾನಪ್ಪಭೇದಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥಂ ಪಟಿಭಾನೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ಅತ್ಥಧಮ್ಮಾದಿವಿಸಯೇಸು ಹಿ ತೀಸು ಞಾಣೇಸು "ಇಮಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಇದಮತ್ಥಜೋತಕಾನೀ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೭೧೫-೭೨೧) ಏವಂ ಪವತ್ತಞಾಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಮಾ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಪಭೇದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕತಮೇಸು ದ್ವೀಸು? ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಞ್ಚ, ತತ್ಥ ಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಕಚ್ಚಾಯನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕತ್ಥೇರಸ್ಸಾತಿ ಅಸೀತಿಯಾಪಿ ಮಹಾಥೇರಾನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಂ ಪಭೇದಗತಾ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ, ಧಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಉಪಾಸಕಸ್ಸ, ಉಪಾಲಿಸ್ಸ ಗಹಪತಿನೋ, ಖುಜ್ಜುತ್ತರಾಯ ಉಪಾಸಿಕಾಯಾತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸೇಕ್ಖಭೂಮಿಯಂ ಪಭೇದಗತಾತಿ ಇಮಾಸು ದ್ವೀಸು ಭೂಮೀಸು ಪಭೇದಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಪಭೇದೋ ನಾಮ ಮಗ್ಗೇಹಿ ಅಧಿಗತಾನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಪಭೇದಗಮನಂ।

ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ? ಅಧಿಗಮೇನ, ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ, ಸವನೇನ , ಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನ। ತತ್ಥ **ಅಧಿಗಮೋ** ನಾಮ ಅರಹತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ಪತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಸವನಂ** ನಾಮ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ। ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಕಥಾ। ಉಗ್ಗಹಿತಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ** ನಾಮ ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರತಾ ಹರಣಪಚ್ಚಾಹರಣನಯೇನ ಪರಿಹಟಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತಾ। ಪುಬ್ಬಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಹಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಏತೇಸು ಪನ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಸವನಂ, ಪರಿಪುಚ್ಛಾತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಪಭೇದಸ್ಸೇವ ಬಲವಕಾರಣಾನಿ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ। ಪಭೇದಸ್ಸ ಹೋತಿ ನ ಹೋತೀತಿ? ಹೋತಿ, ನ ಪನ ಯಥಾ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪಭೇದಸ್ಸ। ಪರಿಯತ್ತಿಸವನಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ಹೋನ್ತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ಚೇವ ಏತರಹಿ ಚ ಸಙ್ಖಾರಸಮ್ಮಸನಂ ವಿನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಧಿಗಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇಮೇ ಪನ ದ್ವೇಪಿ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ವಿಭತ್ತಿಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೪. ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭೩-೪. ತತಿಯೇ **ಫಸ್ಸಾಯತನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಆಕರಟ್ಠೋ ಆಯತನಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸಾಕರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। "ಸುವಣ್ಣಾಯತನಂ, ರಜತಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಆಕರೋಪಿ "ಆಯತನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸಞ್ಜಾತಿಸಮೋಸರಣಾದಿವಸೇನಪಿ ಆಯತನಟ್ಠೋ ಲಬ್ಭತಿಯೇವ। **ಮಾ**-ಇತಿ ಪಟಿಸೇಧೇ ನಿಪಾತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಛನ್ನಂ ಫಸ್ಸಾಯತನಾನಂ ಅಸೇಸಂ ವಿರಾಗನಿರೋಧಾ ಅತ್ಥಞ್ಞಂ ವಚನಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹಾತಿ ಆಹ **"ಮಾ ಭಣೀತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ಪಞ್ಚಫಸ್ಸಾಯತನಾನಿ ನಿರುದ್ಧಾನೀ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಞ್ಚ ತತ್ಥ ಅಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಛಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ಮನಾಯತನಸ್ಸ। ಚತುತ್ಥೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಮಹಾಕೋಟ್ಠಿಕಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫-೬. ಉಪವಾಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೭೫-೬. ಪಞ್ಚಮೇ **ವಿಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ತಿವಿಧಾಯ ವಿಜ್ಜಾಯ, ಅಟ್ಠವಿಧಾಯ ವಾ। ಅಟ್ಠವಿಧಾಪಿ ಹಿ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಯಾ ಚ ಸಹ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾ। **ಪನ್ನರಸಧಮ್ಮಭೇದೇನ ಚರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, ಸದ್ಧಾ, ಹಿರೀ, ಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ, ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ, ಪಞ್ಞಾ, ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನೀತಿ ಏವಂ ಪನ್ನರಸಭೇದೇನ ಚರಣಧಮ್ಮೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಇಮೇಯೇವ ಹಿ ಪನ್ನರಸ ಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇಹಿ ಚರತಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಗಚ್ಛತಿ ಅಮತಂ ದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ **"ಚರಣ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। ಛಟ್ಠೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಉಪವಾಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ರಾಹುಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೭. ಸತ್ತಮೇ **ಪಥವೀಧಾತುರೇವೇಸಾ**ತಿ ದುವಿಧಾಪೇಸಾ ಥದ್ಧಟ್ಠೇನ, ಕಕ್ಖಳಟ್ಠೇನ, ಫರುಸಟ್ಠೇನ ಏಕಲಕ್ಖಣಾ ಪಥವೀಧಾತು ಏವಾತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಬಾಹಿರಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಬಾಹಿರಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅಚೇತನಾಭಾವೋ

ಪಾಕಟೋ, ನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಬಾಹಿರಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಸದಿಸಾ ಅಚೇತನಾಯೇವಾತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಸುಖಪರಿಗ್ಗಾಹಾ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ಕಿಂ? ದನ್ತೇನ ಗೋಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜಿತೋ ಅದನ್ತೋ ಕತಿಪಾಹಮೇವ ವಿಸುಕಾಯತಿ ವಿಪ್ಫನ್ದತಿ, ಅಥ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ದಮಥಂ ಉಪೇತಿ, ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಬಾಹಿರಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಸದಿಸಾತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಕತಿಪಾಹಮೇವ ಅಚೇತನಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಅಥ ನ ಚಿರೇನೇವಸ್ಸಾ ಅಚೇತನಭಾವೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ ಧಾತುಮತ್ತತಾಯ ದಸ್ಸನತೋ। **ನೇತಂ ಮಮ...ಪೇ॰... ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ** ತಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ "ನ ಏತಂ ಮಮ, ನ ಏಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಏಸೋ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಞ್ಞಾಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯಥಾಭೂತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವಂ। ತಞ್ಹಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವಂ, ತಸ್ಮಾ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಮನತ್ತಾತಿ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ "ನೇತಂ ಮಮ, ನೇಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ನ ಮೇಸೋ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ನೇವ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ತಾನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ಪರಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಕಿಞ್ಚನಭಾವೇ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾ ನಾಮ ಕಥಿತಾ"**ತಿ।

ರಾಹುಲಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಜಮ್ಬಾಲೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. ಅಟ್ಠಮೇ **ಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಅಙ್ಗಸನ್ತತಾಯ ಚೇವ ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯ ಚ ಕಮನೀಯಂ ಮನೋಹರಂ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಂ ಚಿತ್ತವಿಮುತ್ತಿಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ"**ನ್ತಿ। **ಲೇಪಮಕ್ಖಿತೇನಾತಿ** ಲಾಖಾಮಕ್ಖಿತೇನ। **ಪಾರಿಪನ್ಥಿಕೇ ಅಸೋಧೇತ್ವಾತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿಪಾರಿಪನ್ಥಿಕೇ ಅಸೋಧೇತ್ವಾ। ಯೋ ಹಿ ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ನ ಸುಟ್ಠು ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಕಾಯಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಸೇನ ದುಟ್ಠುಲ್ಲಂ ಸುಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಂ ಅಕತ್ವಾ ಆರಮ್ಭಧಾತುಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಮನಸಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ನ ಸಮೂಹತಂ ಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥೇ ಧಮ್ಮೇ ನ ಸುಟ್ಠು ಸೋಧೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಅಸೋಧಿತಂ ಆಸಯಂ ಪವಿಟ್ಠಭಮರೋ ವಿಯ ಅಸುದ್ಧಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠರಾಜಾ ವಿಯ ಚ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ನಿಕ್ಖಮತಿ। ಯೋ ಪನ ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥೇ ಧಮ್ಮೇ ಸುಟ್ಠು ವಿಸೋಧೇತ್ವಾ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಸುವಿಸೋಧಿತಂ ಆಸಯಂ ಪವಿಟ್ಠಭಮರೋ ವಿಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಪವಿಟ್ಠರಾಜಾ ವಿಯ ಚ ಸಕಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಭಾಗಂ ಅನ್ತೋಸಮಾಪತ್ತಿಯಂಯೇವ ಹೋತಿ।

ಆಯಮುಖಾನೀತಿ ನದಿತಳಾಕಕನ್ದರಪದರಾದಿತೋ ಆಗಮನಮಗ್ಗಾ। ತೇ ಚ ಕನ್ದರಾಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಚತಸ್ಸೋ ಪವಿಸನಕನ್ದರಾ"**ತಿ। **ಅಪಾಯಮುಖಾನೀತಿ** ಅಪಗಮನಮಗ್ಗಾ। ಅಪೇನ್ತಿ ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ಹಿ ಅಪಾಯಾ, ತೇ ಏವ ಮುಖಾನೀತಿ **ಅಪಾಯಮುಖಾನಿ**। ತಾನಿ ಚ ಉದಕನಿಕ್ಖಮನಛಿದ್ದಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅಪವಾಹನಛಿದ್ದಾನೀ"**ತಿ, ಅಪಾಯಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಉದಕನಿಕ್ಖಮನಛಿದ್ದಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಜಮ್ಬಾಲೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೭೯. ನವಮೇ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** –

> "ಕತಮಾ ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ? ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿಂ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ತದನುಧಮ್ಮತಾ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತಿ ಠಿತಿಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ

ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ನಿಬ್ಬಿದಾಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ವಿರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ''ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೭೯೯) -

ಆದಿನಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** ವುತ್ತನಯೇನ ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿನ್ತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ಅಪ್ಪಗುಣಸ್ಸ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭೀ, ತಂ। **ಕಾಮಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ತತೋ ವುಟ್ಠಿತಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಹುತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ ತುದನ್ತಿ ಚೋದೇನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಕಾಮಾನುಪಕ್ಖನ್ದಾನಂ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ಹಾಯತಿ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ''ತಿ ವುತ್ತಾ। **ತದನುಧಮ್ಮತಾತಿ** ತದನುರೂಪಸಭಾವಾ। **ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಇದಂ ಮಿಚ್ಛಾಸತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಸಮ್ಮಾಸತಿಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾನುರೂಪಸಭಾವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಪಣೀತತೋ ದಿಸ್ವಾ ಅಸ್ಸಾದಯಮಾನಾ ಅಭಿನನ್ದಮಾನಾ ನಿಕನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ನಿಕನ್ತಿವಸೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ನೇವ ಹಾಯತಿ ನ ವಡ್ಢತಿ, ಠಿತಿಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಠಿತಿಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ"**ತಿ। **ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾತಿ** ಅವಿತಕ್ಕಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಪಣೀತತೋ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ಪಗುಣತೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಿತಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ತುದನ್ತಿ ಚೋದೇನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನುಪಕ್ಖನ್ದಾನಂ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ವಿಸೇಸಭೂತಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪದಟ್ಠಾನತಾಯ **"ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾ।

ನಿಬ್ಬಿದಾಸಹಗತಾತಿ ತಂಯೇವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಲಾಭಿಂ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಿತಂ ನಿಬ್ಬಿದಾಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಸಹಗತಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಹಿ ಝಾನಙ್ಗಭೇದೇ ವತ್ತನ್ತೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನಿಬ್ಬಿದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯತ್ಥಾಯ ತುದನ್ತಿ ಚೋದೇನ್ತಿ। **ವಿರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಾತಿ** ವಿರಾಗಸಙ್ಖಾತೇನ ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಉಪಸಂಹಿತಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಞ್ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಇಮಿನಾ ಮಗ್ಗೇನ ವಿರಾಗಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಾತುನ್ತಿ ಪವತ್ತಿತೋ "ವಿರಾಗೂಪಸಂಹಿತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾಪಿ ವಿರಾಗೂಪಸಂಹಿತಾ ಏವ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ತೇಸಂ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನತಾಯ **"ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಾತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಮಹಾಪದೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೦. ದಸಮೇ **ಮಹಾಓಕಾಸೇತಿ** ಮಹನ್ತೇ ಓಕಾಸೇ ಮಹನ್ತಾನಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಟ್ಠಾನಾನಿ। ಯೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತೋ ಧಮ್ಮೋ ನಿಚ್ಛೀಯತಿ ಅಸನ್ದೇಹತೋ। ಕಾನಿ ಪನ ತಾನಿ? ಆಗಮನವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ ಸುತ್ತೋತರಣಾದೀನಿ। ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಅಪದಿಸೀಯನ್ತೀತಿ ಅಪದೇಸಾ, ಮಹನ್ತಾ ಅಪದೇಸಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಹಾಪದೇಸಾ**। "ಸಮ್ಮುಖಾ ಮೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಭಗವತೋ ಸುತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕೇನಚಿ ಆಭತಸ್ಸ ಧಮ್ಮೋತಿ ವಿನಿಚ್ಛಯನೇ ಕಾರಣಂ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ತಸ್ಸ ಯಥಾಭತಸ್ಸ ಸುತ್ತೋತರಣಾದಿ ಏವ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಚತ್ತಾರೋತಿ? ಯಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ದ್ವೇ ಸಮ್ಪದಾಯೋ ಸತ್ಥಾ ಸಾವಕೋ ಚ। ತೇಸು ಸಾವಕಾ ಸಙ್ಘಗಣಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ತಿವಿಧಾ। ಏವಮಿಮಮ್ಹಾ ಮಯಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತೋತಿ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬಾನಂ ಭೇದೇನ ಚತ್ತಾರೋ। ತೇನಾಹ **"ಸಮ್ಮುಖಾ ಮೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಭಗವತೋ ಸುತ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ನೇತ್ತಿಯಂ** (ನೇತ್ತಿ॰ ೪.೧೮) "ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ ಬುದ್ಧಾಪದೇಸೋ, ಸಙ್ಘಾಪದೇಸೋ, ಗಣಾಪದೇಸೋ, ಪುಗ್ಗಲಾಪದೇಸೋ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪದೇಸಾ"ತಿ। ಬುದ್ಧೋ ಅಪದೇಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಬುದ್ಧಾಪದೇಸೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತೇನಾಹ **"ಬುದ್ಧಾದಯೋ...ಪೇ॰... ಮಹಾಕಾರಣಾನೀ"**ತಿ।

ನೇವ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ನ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ಗನ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಂ ನಾಮ ಸವನನ್ತಿ ಆಹ “**ನ ಸೋತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। **ಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀ**ತಿ ಪದಾನಿ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಚ, ಅತ್ಥಪದಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇಹೀತಿ **ಪದಾನಿ,** ಅಕ್ಖರಾದೀನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಪದಾನಿ,** ಸಙ್ಕಾಸನಾದೀನಿ ಅತ್ಥಪದಾನಿ। “ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪದಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನೀತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನೇವ ವುತ್ತಾನೀ”ತಿ ಕೇಚಿ। ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇನ್ತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ,** ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ। ತೇಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ **ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ,** ಅತ್ಥಪದಾನೀತಿ ಉಭಯಸಙ್ಗಹತೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ**ತಿ ತೇನಾಭತಸುತ್ತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇಸೇ। **ಪಾಳಿ ವುತ್ತಾ**ತಿ ಕೇವಲೋ ಪಾಳಿಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತೋ। **ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। **ಅನುಸನ್ಧಿ ಕಥಿತೋ**ತಿ ಯಥಾರದ್ಧದೇಸನಾಯ ಉಪರಿದೇಸನಾಯ ಚ ಅನುಸನ್ಧಾನಂ ಕಥಿತಂ, ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಕಥಿತೋ। **ಪುಬ್ಬಾಪರಂ ಕಥಿತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನ ಪರಂ ಅವಿರುಜ್ಝನಞ್ಚೇವ ವಿಸೇಸಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಕಥಿತಂ ಪಕಾಸಿತಂ। ಏವಂ ಪಾಳಿಧಮ್ಮಾದೀನಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಹಣಂ ಸಾಧುಕಂ ಉಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಆಹ “**ಸುಟ್ಠು ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿ। **ಸುತ್ತೇ ಓತಾರೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಞಾಣೇನ ಸುತ್ತೇ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಬ್ಬಾನಿ। ತಂ ಪನ ಓಗಾಹೇತ್ವಾ ತರಣಂ ತತ್ಥ ಓತರಣಂ ಅನುಪ್ಪವೇಸನಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಓತರಿತಬ್ಬಾನೀ**”ತಿ। ಸಂಸನ್ದೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಂ ಸನ್ದಸ್ಸನನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿನಯೇ ಸಂಸನ್ದೇತಬ್ಬಾನೀ**”ತಿ।

“ಕಿಂ ಪನ ತಂ ಸುತ್ತಂ, ಕೋ ವಾ ವಿನಯೋ”ತಿ ವಿಚಾರಣಾಯಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತಿಭೇದಮುಖೇನ ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಏತ್ಥ ಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿನಯೋ**ತಿ ವಿಭಙ್ಗಪಾಠಮಾಹ। ಸೋ ಹಿ ಮಾತಿಕಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ಸೂಚನತೋ “ಸುತ್ತ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ವಿವಿಧನಯತ್ತಾ ವಿಸಿಟ್ಠನಯತ್ತಾ ಚ **ವಿನಯೋ,** ಖನ್ಧಕಪಾಠೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತವಿನಯೇಸು ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು ವಿನಯಪಿಟಕಮ್ಪಿ ನ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ ಪರಿವಾರಪಾಳಿಯಾ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನಿ ವಾ **ಸುತ್ತಂ** ಅತ್ಥಸೂಚನಾದಿಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋ। **ಏವಮ್ಪೀ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಾನಿ ಸುತ್ತಂ, ವಿನಯಪಿಟಕಂ ವಿನಯೋತಿ ಏವಂ ಸುತ್ತವಿನಯವಿಭಾಗೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇಪಿ। **ನ ತಾವ ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತೀ**ತಿ ನ ತಾವ ಅನವಸೇಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ । ಕಸ್ಮಾತಿ ಚೇತಿ ಆಹ “**ಅಸುತ್ತನಾಮಕಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಂ ನಾಮಂ ಅನಾರೋಪೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗೀತಂ ಜಾತಕಾದಿಬುದ್ಧವಚನಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ನ ಪರಿಯಾದಿಯನ್ತೀತಿ। ಸುತ್ತನಿಪಾತಉದಾನಇತಿವುತ್ತಕಾನಿ ದೀಘನಿಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ ಸುತ್ತನ್ತಿ ನಾಮಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅಸಙ್ಗೀತಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನೇತ್ಥ ಜಾತಕಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನಿ। ಬುದ್ಧವಂಸಚರಿಯಾಪಿಟಕಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬಂ, ಕಿಂ ವಾ ಏತೇನ ಮಗ್ಗನೇನ। ಸಬ್ಬೋಪಾಯಂ ವಣ್ಣನಾನಯೋ ಥೇರವಾದದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಏವಾತಿ।

ಕಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಸುತ್ತನಾಮಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ನತ್ಥಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿ “ಸುತ್ತನ್ತಿ ವಿನಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾಯಂ “ನಾಯಮತ್ಥೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ”ತಿ ಪಟಿಸೇಧೇತ್ವಾ। ವಿನೇತಿ ಏತೇನ ಕಿಲೇಸೇತಿ ವಿನಯೋ, ಕಿಲೇಸವಿನಯನೂಪಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ “**ವಿನಯೋ ಪನ ಕಾರಣ**”ನ್ತಿ।

ಧಮ್ಮೇತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇ। **ಸರಾಗಾಯಾ**ತಿ ಸರಾಗಭಾವಾಯ ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ। **ಸಂಯೋಗಾಯಾ**ತಿ ಭವಸಂಯೋಜನಾಯ। **ಸಉಪಾದಾನಾಯಾ**ತಿ ಚತುರೂಪಾದಾನೂಪಸಂಹಿತತಾಯ। **ಮಹಿಚ್ಛತಾಯಾ**ತಿ ಮಹಿಚ್ಛಭಾವಾಯ। **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಭಾವಾಯ। **ಕೋಸಜ್ಜಾಯಾ**ತಿ ಕುಸೀತಭಾವಾಯ। **ಸಙ್ಗಣಿಕಾಯಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕವಿಹಾರಾಯ। **ಆಚಯಾಯಾ**ತಿ ತಿವಿಧವಟ್ಟಾಚಯಾಯ। **ವಿರಾಗಾಯಾ**ತಿ ಸಕಲವಟ್ಟತೋ ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ವಿಸಂಯೋಗಾಯಾ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಾದೀಹಿ ವಿಸಂಯುಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ಅನುಪಾದಾನಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಾಯ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪಗಮಾಯ। **ಸನ್ತುಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ ದ್ವಾದಸವಿಧಸನ್ತುಟ್ಠಭಾವಾಯ। **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾಯಾ**ತಿ ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಚೇವ ಚೇತಸಿಕಸ್ಸ ಚ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಪಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಾಯ। **ವಿವೇಕಾಯಾ**ತಿ ಪವಿವಿತ್ತಭಾವಾಯ ಕಾಮವಿವೇಕಾದಿತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಿವಿವೇಕಸಿದ್ಧಿಯಾ। **ಅಪಚಯಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ವಟ್ಟಸ್ಸ ಅಪಚಯನಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಯೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ಉಗ್ಗಹಣಧಾರಣಪರಿಪುಚ್ಛಾಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ

ಸರಾಗಾದಿಭಾವಪರಿವಜ್ಜನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹುತ್ವಾ ವಿರಾಗಾದಿಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ಏಕಂಸತೋ **ಏಸೋ ಧಮ್ಮೋ, ಏಸೋ ವಿನಯೋ** ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪಾಯಾದೀಸು ಅಪತನವಸೇನ ಧಾರಣತೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿನಯನತೋ ಚ। ಸತ್ಥು ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಓವಾದಾನುರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ **ಏತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನನ್ತಿ** ಚ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚತುಸಚ್ಚತ್ಥಸೂಚನಂ ಸುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸುತ್ತೇತಿ ತೇಪಿಟಕೇ ಬುದ್ಧವಚನೇ**"ತಿ। ತೇಪಿಟಕಞ್ಹಿ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಂ ನತ್ಥಿ। ರಾಗಾದಿವಿನಯಕಾರಣಂ ಯಥಾ ತೇನ ಸುತ್ತಪದೇನ ಪಕಾಸಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ವಿನಯೇತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ರಾಗಾದಿವಿನಯಕಾರಣೇ**"ತಿ। ಸುತ್ತೇ ಓತರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ತೇಪಿಟಕಬುದ್ಧವಚನಪರಿಯಾಪನ್ನತಾವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಆಹ "**ಸುತ್ತಪ್ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಾಗನ್ತ್ವಾ** "ತಿ। **ಛಲ್ಲಿಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಅರೋಗಸ್ಸ ಮಹತೋ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಛಲ್ಲಿಕಾಯ ಸಕಲಿಕಾಯ ಪಪಟಿಕಾಯ ವಾ ಉಟ್ಠಾಪನಂ ವಿಯ ಅರೋಗಸ್ಸ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ತಿಟ್ಠತೋ ಬ್ಯಞ್ಜನಮತ್ತೇನ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ಛಲ್ಲಿಸದಿಸಂ ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರುದ್ಧತಾದಿದೋಸಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಿದೀಪೇತ್ವಾ। ತಾದಿಸಾನಿ ಪನ ಏಕಂಸತೋ ಗುಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರಾದಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ "**ಗುಳ್ಹವೇಸ್ಸನ್ತರ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಞಾಯನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। **ರಾಗಾದಿವಿನಯೇತಿ** ರಾಗಾದಿವಿನಯನತ್ಥೇನ ಅತದಾಕಾರತಾಯ **ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನಾನಿ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಾನಿ** ಚಜಿತಬ್ಬಾನಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು।

ಮಹಾಪದೇಸಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಞ್ಚೇತನಿಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೯) ೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಯೋಧಾಜೀವಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೮೧-೧೮೩. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

೪. ಅಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೪. ಚತುತ್ಥೇ **ಸೋಚತೀತಿ** ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಬಲವಸೋಕೇನ ಸೋಚತಿ, ಚಿತ್ತಸನ್ತಾಪೇನ ಅನ್ತೋ ನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಿಲಮತೀತಿ** ತಸ್ಸೇವ ಸೋಕಸ್ಸ ವಸೇನ ಕಾಯೇ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನದುಕ್ಖೇನ ಕಿಲಮತಿ। **ಪರಿದೇವತೀತಿ** ಸೋಕುದ್ದೇಹಕವಸೇನ ತಂ ತಂ ವಿಪ್ಪಲಪನ್ತೋ ವಾಚಾಯ ಪರಿದೇವತಿ। **ಉರತ್ತಾಳಿ**ನ್ತಿ ಉರತ್ತಾಳಂ, ಉರಂ ತಾಳೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಉರಂ ತಾಳೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಕಙ್ಖಾವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಏಕಮೇವಿದಂ ಪಞ್ಚಮಂ ನೀವರಣಂ। ಕಿಂ ನು ಖೋ ಇದ"ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕಙ್ಖನತೋ **ಕಙ್ಖಾ,** "ಇದಮೇವ ವರ"ನ್ತಿ ನಿಚ್ಛೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವತೋ **"ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ - "ಧಮ್ಮಸಭಾವಂ ವಿಚಿನನ್ತೋ ಕಿಚ್ಛತಿ, ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾ"ತಿ ವಾ ಕತ್ವಾ।

ಅಭಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಧಿಕಾರೇ। **ಕ್ವಚೀತಿ** ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ, ಕಾಲೇ, ಧಮ್ಮೇ ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಕ್ವಚೀತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ। **ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಸಕತ್ತಾನಂ "ಅಯಂ ಖೋ, ಭೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾ...ಪೇ॰... ವಸೀ ಪಿತಾ ಭೂತಭಬ್ಯಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೨) ಪರೇಹಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಂ ಅತ್ತಾನಞ್ಚ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನಭೂತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಸ್ಸಚೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪರಸ್ಸಾ**ತಿ ಪರಜಾತಿ ಪರೋ ಪುರಿಸೋತಿ ವಾ ಏವಂ ಗಹಿತಸ್ಸ। **ನ ಚ ಮಮ ಕ್ವಚನೀತಿ** ಏತ್ಥ **ಮಮ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಮಮ-ಸದ್ದಂ ತಾವ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಪರಸ್ಸ ಚಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ। ಪರೋ ಪುರಿಸೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ ಮಮತ್ಥಾಯ ಠಿತೋ। ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಮಯ್ಹಂ ಸಬ್ಬಂ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಏಕಚ್ಚದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಪರಿಕಪ್ಪಿತವಸೇನ ಪರಂ ಅತ್ತಾನಂ ತಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ಕಿಞ್ಚನಭೂತಂ ನ ಪಸ್ಸತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಚ ಕ್ವಚನೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ನಾಹಂ ಕ್ವಚನೀತಿ** ಸಕಅತ್ತನೋ ಸಬ್ಭಾವಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। **ನ ಕಸ್ಸಚಿ ಕಿಞ್ಚನತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಸಕಅತ್ತನೋ ಏವ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ತನಿಯತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ। **ನ ಚ ಮಮಾ**ತಿ ಏತಂ ದ್ವಯಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ಅತ್ಥಿ-ಪದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ। **ನ ಚ ಕ್ವಚನಿ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತಾ ಅತ್ಥೀತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ। **ತಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಮಮ ಕಿಞ್ಚನತಾ ನತ್ಥೀತಿ** ಪರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅನತ್ತನಿಯತಂ ಪಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಬಹಿದ್ಧಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಸುಞ್ಞತಾ-ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜತಾ-ಚತುಕೋಟಿಕಸುಞ್ಞತಾಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇನ ನಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಚ್ಚಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಉಮ್ಮಗ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೬. ಛಟ್ಠೇ **ಆಕಡ್ಢೀಯತೀತಿ** ಚಿತ್ತವಸಿಕೋ ಲೋಕೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪಕಡ್ಢೀಯತಿ। **ತೇಸಂಯೇವೇತ್ಥ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯೇ ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂಯೇವ ಗಹಣಂ। ನ ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ವಸೇ ವತ್ತೇನ್ತಿ। **ಸಹ ಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಸೀಲೇನ ಸದ್ಧಿಂ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ

ಧುತಙ್ಗಮಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಂ, ತಾವ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಉಮ್ಮಗ್ಗಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ವಸ್ಸಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೭. ಸತ್ತಮೇ **ವಸ್ಸಕಾರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಮಗಧಮಹಾಮತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಸ್ಸಕಾರೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಮಹತಿಯಾ ಇಸ್ಸರಿಯಮತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಮಹಾಮತ್ತೋ। **ಇಸ್ಸರಿಯಮತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಚ ಇಸ್ಸರಿಯಪ್ಪಮಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇಸ್ಸರಿಯೇನ ಚೇವ ವಿತ್ತೂಪಕರಣೇನ ಚಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಉಪಭೋಗೂಪಕರಣಾನಿಪಿ ಹಿ ಲೋಕೇ "ಮತ್ತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಮಗಧರಞ್ಞೋ, ಮಗಧರಟ್ಠೇ ವಾ ಮಹಾಮತ್ತೋತಿ **ಮಗಧಮಹಾಮತ್ತೋ**। ತುದಿಸಞ್ಞಿತೋ ಗಾಮೋ ನಿವಾಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತೋದೇಯ್ಯೋ**। ತೇನೇವಾಹ "**ತುದಿಗಾಮವಾಸಿಕಸ್ಸಾ**"ತಿ। ತುದಿಗಾಮವಾಸಿತಾ ಚಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸೋ ಹಿ ತಂ ಗಾಮಂ ಸೋಣದಣ್ಡೋ ವಿಯ, ಚಮ್ಪಂ ಕೂಟದನ್ತೋ ವಿಯ, ಖಾಣುಮತಂ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ ಅಜ್ಝಾವಸತಿ। **ಮಹದ್ಧನೋ ಹೋತಿ** ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸಕೋಟಿವಿಭವೋ। **ಪರಿಸತೀ**ತಿ ಪರಿಸಾಯಂ, ಜನಸಮೂಹೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಸನ್ನಿಪತಿತಾಯ ಪರಿಸಾಯಾ**"ತಿ। **ಅಭಿಪ್ಪಸನ್ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಕ್ಕಮನತ್ಥೋ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ "**ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಪಸನ್ನೋ**"ತಿ, ಪಸಾದನೀಯಂ ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪಸಾದನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಪಸನ್ನೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಂ ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥದಸಾ, ಅಲಂ ಸಮತ್ಥಾ ಪಟಿಬಲಾ ಅತ್ಥದಸಾ ಅಲಮತ್ಥದಸಾ, ಅಲಮತ್ಥದಸೇ ಅತಿಸಯನ್ತೀತಿ **ಅಲಮತ್ಥದಸತರಾ**। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ಥೇ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಸಮತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿ। **ನೇವ ಸಪ್ಪುರಿಸಂ ನ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಂ ಜಾನಾತಿ** ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಯಾಥಾವತೋ ಅಜಾನನತೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಸ್ಸಕಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಉಪಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೮. ಅಟ್ಠಮೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿವಸೇನ ನಿರಯಂ ಅರಹತಿ, ನಿರಯಸಂವತ್ತನಿಯೇನ ವಾ ಕಮ್ಮುನಾ ನಿರಯೇ ನಿಯುತ್ತೋತಿ **ನೇರಯಿಕೋ**। ಅವೀಚಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಯುಕಪ್ಪಸಞ್ಞಿತಂ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಕಪ್ಪಟ್ಠೋ**। ನಿರಯೂಪಪತ್ತಿಂ ಪರಿಹರಣವಸೇನ ತಿಕಿಚ್ಛಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋತಿ **ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ**। **ಅಪರಿಯಾದಿನ್ನಾವಾ**ತಿ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯೇವ। ಸಚೇ ಹಿ ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಂ ಪುಚ್ಛತಿ, ಅಞ್ಞೋ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಂ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಂ। "ಇಮಿನಾ ಪುಟ್ಠೇ ಅಹಂ ಪುಚ್ಛಾಮೀ"ತಿ ಏಕೋ ಏಕಂ ನ ಓಲೋಕೇತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ತೇಸಂ ವಾರೋ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ಏವ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ವಾರೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಂ ಛಾಯಂ ಅತಿಕ್ಕಮನತೋ ಪುರೇತರಂಯೇವ ಭಗವಾ ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಂ, ನವವಿಧೇನ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಂ, ಸೋಳಸವಿಧೇನ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಂ, ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಂ ಕಥೇತಿ। ತಿಟ್ಠನ್ತು ವಾ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ। ಸಚೇ ಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನೇಸು, ಅಞ್ಞೇ ಇದ್ಧಿಪಾದೇಸು, ಅಞ್ಞೇ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯೇಸು , ಅಞ್ಞೇ ಪಞ್ಚಬಲೇಸು, ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು, ಅಞ್ಞೇ ಅಟ್ಠಮಗ್ಗಙ್ಗೇಸು ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಕಥೇಯ್ಯ। ತಿಟ್ಠನ್ತು ವಾ ಏತೇ ಅಟ್ಠ। ಸಚೇ ಅಞ್ಞೇ ಸತ್ತತಿಂಸ ಜನಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯೇಸು ಪಞ್ಹೇ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯುಂ, ತಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ತಾವದೇವ ಕಥೇಯ್ಯ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಾವತಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೇ ಏಕಂ ಪದಂ ಕಥೇನ್ತೇ ತಾವ ಆನನ್ದತ್ಥೇರೋ ಅಟ್ಠ ಪದಾನಿ ಕಥೇತಿ। ಆನನ್ದತ್ಥೇರೇ ಪನ ಏಕಂ ಪದಂ ಕಥೇನ್ತೇಯೇವ ಭಗವಾ ಸೋಳಸ ಪದಾನಿ ಕಥೇತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಭಗವತೋ ಹಿ ಜಿವ್ಹಾ ಮುದು, ದನ್ತಾವರಣಂ ಸುಫುಸಿತಂ, ವಚನಂ ಅಗಳಿತಂ, ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸೋ ಲಹುಕೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ - "**ಅಪರಿಯಾದಿನ್ನಾವಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ, ಅಪರಿಯಾದಿನ್ನಂ ಧಮ್ಮಪದಬ್ಯಞ್ಜನ**"ನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮದೇಸನಾತಿ** ತನ್ತಿಟ್ಠಪನಾ। **ಧಮ್ಮಪದಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಧಮ್ಮೋತಿ** ಪಾಳಿ। ಪಜ್ಜತಿ ಅತ್ಥೋ ಏತೇನಾತಿ **ಪದಂ**। ವಾಕ್ಯಞ್ಚ ಪದೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ಅಕ್ಖರಂ। ತಞ್ಹಿ ಪದವಾಕ್ಯಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಮಾನಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತಿ ಪಕಾಸೇತಿ। ಏತೇನ ಅಪರಾಪರೇಹಿ ಪದಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನ ಕದಾಚಿ ತೇಸಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಗುಣಧಂಸೀತಿ** ಗುಣಧಂಸನಸೀಲೋ। **ಪಗಬ್ಭೋತಿ** ವಾಚಾಪಾಗಬ್ಭಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ।

ಉಪಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯. ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೮೯. ನವಮೇ **ನಾಮಕಾಯೇನಾತಿ** ಸಹಜಾತನಾಮಕಾಯೇನ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦. ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೦. ದಸಮೇ **ತುಣ್ಹೀಭೂತಂ ತುಣ್ಹೀಭೂತನ್ತಿ** ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಯತೋ ಯತೋ ಅನುವಿಲೋಕೇತೀ”**ತಿ। **ಅನುವಿಲೋಕೇತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಅನು**-ಸದ್ದೋಪಿ ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾವಚನಮೇವಾತಿ ಅನು ಅನು ವಿಲೋಕೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪಞ್ಚಪಸಾದಪ್ಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾನಿ ಅಕ್ಖೀನಿ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ತತೋ ತತೋ ವಿಲೋಕೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಲನ್ತಿ** ಯುತ್ತಂ, ಓಪಾಯಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ “ಅಲಮೇವ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಿತು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೭೨; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪-೧೨೫) ವಿಯ। ಪುಟಬನ್ಧನೇನ ಪರಿಹರಿತ್ವಾ ಅಸಿತಬ್ಬಂ **ಪುಟೋಸಂ** ಸಮ್ಬಲಂ ಅ-ಕಾರಸ್ಸ ಓ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **“ಪಾಥೇಯ್ಯ”**ನ್ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಉಪೋಸಥಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೨೦) ೫. ಮಹಾವಗ್ಗೋ

೧. ಸೋತಾನುಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೧. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಸೋತಾನುಗತಾನ**ನ್ತಿ ಪಸಾದಸೋತಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಗತಾನಂ, ಪಗುಣಾನಂ ವಾಚುಗ್ಗತಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂಭೂತಾ ಚ ಪಸಾದಸೋತಂ ಓದಹಿತ್ವಾ ಞಾಣಸೋತೇನ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪಿತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಪಸಾದಸೋತ”**ನ್ತಿಆದಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಉಗ್ಗಹಿತಪುಬ್ಬವಚನಂ ತಂ ತಂ ಪಗುಣಂ ನಿಚ್ಚರಿತಂ ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪಿತಂ ನ ಹೋತಿ। “ಅಸುಕಂ ಸುತ್ತಂ ವಾ ಜಾತಕಂ ವಾ ಕಥೇಹೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ ಸಂಸನ್ದಿತ್ವಾ ಸಮನುಗ್ಗಾಹಿತ್ವಾ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ತಂ ತಂ ಪಗುಣಂ ಭವಙ್ಗಸೋತಸದಿಸಂ ಹೋತಿ “ಅಸುಕಂ ಸುತ್ತಂ ವಾ ಜಾತಕಂ ವಾ ಕಥೇಹೀ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತಮೇವ ಕಥೇತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **“ಞಾಣಸೋತೇನ ವವತ್ಥಪಿತಾನ”**ನ್ತಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದೀನಿ ತೀಣಿ **ಲಿಙ್ಗಾನಿ**। ನಾಮಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ **ಪದಾನಿ**। ಪಠಮಾದಯೋ ಸತ್ತ **ವಿಭತ್ತಿಯೋ**।

ವಳಞ್ಜೇತೀತಿ ಪಾಳಿಂ ಅನುಸನ್ಧಿಂ ಪುಬ್ಬಾಪರವಸೇನ ವಾಚುಗ್ಗತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಧಾರೇತಿ। **ವಚಸಾ ಪರಿಚಿತಾ**ತಿ ಸುತ್ತದಸಕವಗ್ಗದಸಕಪಣ್ಣಾಸದಸಕವಸೇನ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಿತಾ, “ದಸಸುತ್ತಾನಿ ಗತಾನಿ, ದಸವಗ್ಗಾನಿ ಗತಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಗ್ಗಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ವಚಸಾ ಪರಿಚಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಪನ ಸುತ್ತೇಕದೇಸಸ್ಸ ಸುತ್ತಮತ್ತಸ್ಸ ವಚಸಾ ಪರಿಚಯೋ। ಮನಸಾ ಅನು ಅನು ಪೇಕ್ಖಿತಾ ಭಾಗಸೋ ನಿಜ್ಝಾಯಿತಾ ವಿದಿತಾ **ಮನುಸಾನುಪೇಕ್ಖಿತಾ**। ಯಸ್ಸ ವಾಚಾಯ ಸಜ್ಝಾಯಿತಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ಮಹಾದೀಪಂ ಜಾಲೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ವಿಭೂತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧಾ**ತಿ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ಕತ್ವಾ ಸುಟ್ಠು ಯಾಥಾವತೋ ಪಟಿವಿದ್ಧಾ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸೋತಾನುಗತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೨. ದುತಿಯೇ **ಸಂವಾಸೇನಾ**ತಿ ಸಹವಾಸೇನ। **ಸೀಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ “ಅಯಂ ಸುಸೀಲೋ ವಾ ದುಸ್ಸೀಲೋ ವಾ”ತಿ ಸಹ ವಸನ್ತೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ। **ತಞ್ಚ ಖೋ ದೀಘೇನ ಅದ್ಧುನಾ, ನ ಇತ್ತರ**ನ್ತಿ ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ ದೀಘೇನ ಕಾಲೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ನ ಇತ್ತರೇನ। ದ್ವೀಹತೀಹಞ್ಹಿ ಸಂಯತಾಕಾರೋ ಚ ಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯಾಕಾರೋ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ದಸ್ಸೇತುಂ। **ಮನಸಿ ಕರೋತಾ**ತಿ ತಮ್ಪಿ “ಸೀಲಮಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೇನೇವ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ, ನ ಇತರೇನ। **ಪಞ್ಞವತಾ**ತಿ ತಮ್ಪಿ ಸಪ್ಪಞ್ಞೇನೇವ ಪಣ್ಡಿತೇನ। ಬಾಲೋ ಹಿ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೋಪಿ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ।

ಸಂವೋಹಾರೇನಾತಿ ಅಪರಾಪರಂ ಕಥನೇನ।

> “ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು, ವೋಹಾರಂ ಉಪಜೀವತಿ।
> ಏವಂ ವಾಸೇಟ್ಠ ಜಾನಾಹಿ, ವಾಣಿಜೋ ಸೋ ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ”ತಿ॥ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೫೭; ಸು॰ ನಿ॰ ೬೧೯) –

ಏತ್ಥ ಹಿ ಬ್ಯವಹಾರೋ ನಾಮ। “ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯವೋಹಾರಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೩) ಏತ್ಥ ಚೇತನಾ। “ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೧೩-೧೩೧೫; ಮಹಾನಿ॰ ೭೩) ಏತ್ಥ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। “ವೋಹಾರಮತ್ತೇನ ಸೋ ವೋಹರೇಯ್ಯಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫) ಏತ್ಥ ಕಥಾವೋಹಾರೋ। ಇಧಾಪಿ ಏಸೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಸಮ್ಮುಖಾಕಥಾ ಪರಮ್ಮುಖಾಕಥಾಯ ನ ಸಮೇತಿ ಪರಮ್ಮುಖಾಕಥಾ ಸಮ್ಮುಖಾಕಥಾಯ। ತಥಾ ಪುರಿಮಕಥಾ ಪಚ್ಛಿಮಕಥಾಯ, ಪಚ್ಛಿಮಕಥಾ ಚ ಪುರಿಮಕಥಾಯ। ಸೋ ಕಥನೇನೇವ ಸಕ್ಕಾ ಜಾನಿತುಂ "ಅಸುಚಿ ಏಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ। ಸುಚಿಸೀಲಸ್ಸ ಪನ ಪುರಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮೇನ, ಪಚ್ಛಿಮಞ್ಚ ಪುರಿಮೇನ ಸಮೇತಿ। ಸಮ್ಮುಖಾಕಥಿತಂ ಪರಮ್ಮುಖಾಕಥಿತೇನ ಸಮೇತಿ, ಪರಮ್ಮುಖಾಕಥಿತಞ್ಚ ಸಮ್ಮುಖಾಕಥಿತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಕಥನೇನ ಸಕ್ಕಾ ಸುಚಿಭಾವೋ ಜಾನಿತುನ್ತಿ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ ಏವಮಾಹ।

ಥಾಮೋತಿ ಞಾಣಥಾಮೋ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಞಾಣಥಾಮೋ ನತ್ಥಿ, ಸೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಉಪದ್ದವೇಸು ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಗಹಣಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಅದ್ವಾರಕಘರಂ ಪವಿಟ್ಠೋ ವಿಯ ಚರತಿ। ತೇನಾಹ **"ಆಪದಾಸು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ।

ಸಾಕಚ್ಛಾಯಾತಿ ಸಂಕಥಾಯ। ದುಪ್ಪಞ್ಞಸ್ಸ ಹಿ ಕಥಾ ಉದಕೇ ಗೇಣ್ಡು ವಿಯ ಉಪ್ಪಿಲವತಿ। ಪಞ್ಞವತೋ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾನಂ ಅನನ್ತಂ ಹೋತಿ। ಉದಕವಿಪ್ಫನ್ದಿತೇನೇವ ಹಿ ಮಚ್ಛೋ ಖುದ್ದಕೋ ವಾ ಮಹನ್ತೋ ವಾತಿ ಞಾಯತಿ।

ಞಾತಿವಿನಾಸೋತಿ ಚೋರರೋಗಭಯಾದೀಹಿ ಞಾತೀನಂ ವಿನಾಸೋ। ಭೋಗಾನಂ ಬ್ಯಸನಂ **ಭೋಗಬ್ಯಸನಂ,** ರಾಜಚೋರಾದಿವಸೇನ ಭೋಗವಿನಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। **ಪಞ್ಞುಮ್ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಗವೇಸನಂ, ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವೀಮಂಸನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತಪ್ಪಕ**ನ್ತಿ ಅತಿತ್ತಿಕರಟ್ಠೇನ ಅತಪ್ಪಕಂ ಸಾದುರಸಭೋಜನಂ ವಿಯ। **ಸಣ್ಹ**ನ್ತಿ ಸುಖುಮಸಭಾವಂ।

ಠಾನಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಭದ್ದಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೩. ತತಿಯೇ ಕರಣಸ್ಸ ಉತ್ತರಂ ಕಿರಿಯಂ ಕರಣುತ್ತರಿಯಂ, ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕರಣುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣೋ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಭದ್ದಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಸಾಮುಗಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೪. ಚತುತ್ಥೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಪಧಾನಭೂತಾನಿ ವಾ ಅಙ್ಗಾನಿ **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ**। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಾಮುಗಿಯಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ವಪ್ಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೫. ಪಞ್ಚಮೇ **ಪಿಹಿತತ್ತಾ**ತಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಪವೇಸನದ್ವಾರಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ। ಕಾಯೇನ ಸಂವರಿತಬ್ಬಞ್ಹಿ ಅಪಿಹಿತೇನ ದ್ವಾರೇನ ಪವತ್ತನಕಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಸಂವರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ **ಕಾಯೇನ ಸಂವುತೋ ನಾಮ**। **ಖಯವಿರಾಗೇನಾ**ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತಖಯಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿರಜ್ಜನೇನ, ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಿಂ ವಿಜ್ಜಾ ಪುಬ್ಬೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ? ಉಭಯಮೇತಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯಭಾವನಾಭಿಸಮಯಾನಂ ಅಭಿನ್ನಕಾಲತ್ತಾ ಪದೀಪುಜ್ಜಲನೇನ ಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಯ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದೇನ ಅವಿಜ್ಜಾ ನಿರುದ್ಧಾವ ಹೋತಿ, ವತ್ತಬ್ಬಂ ವಾ ಹೇತುಫಲತ್ತಮುಪಚಾರವಸೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ಪದೀಪುಜ್ಜಲನಹೇತುಕೋ ಅನ್ಧಕಾರವಿಗಮೋ, ಏವಂ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದಹೇತುಕೋ ಅವಿಜ್ಜಾನಿರೋಧೋ। ಹೇತುಫಲಧಮ್ಮಾ ಚ ಸಮಾನಕಾಲಾಪಿ ಪುಬ್ಬಾಪರಕಾಲಾ

ವಿಯ ವೋಹರೀಯನ್ತಿ ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೦; ೩.೪೨೧, ೪೨೫, ೪೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೪೩-೪೪; ೨.೪.೬೦; ಕಥಾ॰ ೪೬೫, ೪೬೭) ಪಚ್ಚಯಾದಾನುಪ್ಪಜ್ಜನಕಿರಿಯಾ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಚ ವಿಹನನತೋ **ವಿಘಾತೋ,** ದುಕ್ಖಂ। ಪರಿದಹನತೋ **ಪರಿಳಾಹೋ**।

ನಿಚ್ಚವಿಹಾರಾತಿ ಸಬ್ಬದಾ ಪವತ್ತನಕವಿಹಾರಾ। ಠಪೇತ್ವಾ ಹಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವೇಲಂ ಭವಙ್ಗವೇಲಞ್ಚ ಖೀಣಾಸವಾ ಇಮಿನಾ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವಿಹಾರೇನ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ವಿಹರನ್ತಿ। **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ। ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ ಹಿ ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ವುತ್ತಂ। ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ಹೇಸಾ ಯಥಾ "ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀ"ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಸ್ಸಯಸೀಸೇನ ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ರಾಗವಸೇನ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಗೇಹಸಿತಪೇಮವಸೇನಪಿ ಜವನಕ್ಖಣೇ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ನ ಹೋತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ, **ನ ದೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ** ಪಸಾದಞ್ಞಥತ್ತವಸೇನಪಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರತೀ**ತಿ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇನ ಮೋಹಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನೇವ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಮಜ್ಝತ್ತೋ। ಖೀಣಾಸವೋ ಹಿ ಇಟ್ಠೇಪಿ ಅನಿಟ್ಠೇಪಿ ಮಜ್ಝತ್ತೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಯೋ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇನ ಸಮಸಮಾ ಅಯೋನಿಸೋಗಹಣೇ ಅಖೀಣಾಸವಾನಂ ಮೋಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ ಮಗ್ಗೇನೇವ ತಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾತಿತತ್ತಾ ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನೇವ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಞ್ಚಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪತ್ತಿಯಾ ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಪತ್ತಿಯಾ ಚಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಯಾ"**ತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ಕಥಿತಾ। "ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ ವಚನತೋ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಸಮ್ಪಜಾನತಾಯ ಅಸಮ್ಭವತೋ। "ಸತತವಿಹಾರಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಅಟ್ಠಪಿ ಮಹಾಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯರಹಿತಕಾಲೇಪಿ ಪವತ್ತಿಜೋತನತೋ। "ಅರಜ್ಜನ್ತೋ ಅದುಸ್ಸನ್ತೋ"ತಿ ವಚನತೋ ಹಸಿತುಪ್ಪಾದವೋಟ್ಠಬ್ಬನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅರಜ್ಜನಾದುಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಹಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣಾತಿ। ನನು ಚೇತ್ಥ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಇಮೇಸಂ ಸತತವಿಹಾರಾನಂ ಆಗತತ್ತಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಕಥಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಆಸೇವನತೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಖೀಣಾಸವೋ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ವಿಯ ಬಹುಲಂ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಸುದ್ಧಪ್ಪಕತಿಭಾವಾವಿಜಹನತೋ, ಕದಾಚಿ ಪನ ತಥಾ ಚೇತೋಭಿಸಙ್ಖಾರಭಾವೇ ಯಂ ತಂ ಸಭಾವತೋ ಇಟ್ಠಂ ಆರಮ್ಮಣಂ , ತಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಸಭಾವಗ್ಗಹಣವಸೇನಪಿ ಅರಹತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೇವ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬಾಸೇವನವಸೇನ।

ಕಾಯೋತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೫೧) ಪಞ್ಚದ್ವಾರಕಾಯೋ, ಸೋ ಅನ್ತೋ ಅವಸಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಕಾಯನ್ತಿಕಾ, ತಂ **ಕಾಯನ್ತಿಕಂ**। ತೇನಾಹ - **"ಯಾವ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಕಾಯೋ ಪವತ್ತತಿ, ತಾವ ಪವತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಜೀವಿತನ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವೇದನಾತೋ ಪಚ್ಛಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತೋ ಪಠಮಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ಏವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಮತ್ಥಂ ಸರೂಪೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮನೋದ್ವಾರಿಕವೇದನಾ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಯಾವ ತೇತ್ತಿಂಸವಸ್ಸಾನಿ ಪಠಮವಯೋ। **ಪಞ್ಞಾಸವಸ್ಸಕಾಲೇ**ತಿ ಪಠಮವಯತೋ ಯಾವ ಪಞ್ಞಾಸವಸ್ಸಕಾಲಾ, ತಾವ। **ಠಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ ವಡ್ಢಿಹಾನಿಯೋ ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಮರೂಪೇನೇವ ಠಿತಾ ಹೋತಿ। **ಮನ್ದಾ**ತಿ ಮುದುಕಾ ಅತಿಖಿಣಾ। **ತದಾ**ತಿ ಅಸೀತಿನವುತಿವಸ್ಸಕಾಲೇ **ವದನ್ತೇಪಿ** ತಥಾಚಿರಪರಿಚಿತೇಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭಗ್ಗಾ**ತಿ ತೇಜೋಭಗ್ಗೇನ ಭಗ್ಗಾ ದುಬ್ಬಣ್ಣಾ। **ಹದಯಕೋಟಿಂಯೇವಾ**ತಿ ಚಕ್ಖಾದಿವತ್ಥೂಸು ಅಪ್ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಆದಿಅನ್ತಕೋಟಿಭೂತಂ ಹದಯವತ್ಥುಂಯೇವ। **ತಾವಾ**ತಿ ಯಾವ ವೇದನಾ ವತ್ತತಿ, ತಾವ।

ವಾಪಿಯಾತಿ ಮಹಾತಳಾಕೇನ। **ಪಞ್ಚಉದಕಮಗ್ಗಸಮ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಉದಕಸ್ಸ ಪವಿಸನನಿಕ್ಖಮನಮಗ್ಗೇಹಿ ಯುತ್ತಂ। **ತತೋ ತತೋ ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಂ** ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣತ್ತಾ। **ಪಠಮಂ ದೇವೇ ವಸ್ಸನ್ತೇ**ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। **ಇಮಂ ವೇದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾ**ತಿ

ಇಮಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಂ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವೇದನಂ ಸನ್ಧಾಯ।

ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾತಿ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ವಿನಾಸನತೋ। **ಪರತೋ ಅಗನ್ತ್ವಾ**ತಿ ಪರಲೋಕವಸೇನ ಅಗನ್ತ್ವಾ। ವೇದನಾನಂ ಸೀತಿಭಾವೋ ನಾಮ ಸಙ್ಖಾರದರಥಪರಿಳಾಹಾಭಾವೋ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನೇವಾತಿ ಆಹ **"ಅಪ್ಪವತ್ತನಧಮ್ಮಾನಿ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ।

ಅತ್ತಭಾವಂ ನಾಸೇತುಕಾಮಸ್ಸ ದಳ್ಹಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಂವೇಗಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಕುದಾಲೋ ವಿಯ ಪಞ್ಞಾ"**ತಿ। ತತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಪಿಟಕಂ ವಿಯ ಸಮಾಧೀ"**ತಿ। ತನ್ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬವಿಪಸ್ಸನಾರಮ್ಭಞಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಖನಿತ್ತಿ ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾ"**ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ವಪ್ಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಸಾಳ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೬. ಛಟ್ಠೇ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲತಂ ತಪತೀತಿ ತಪೋ, ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ವೀರಿಯಂ। ತೇನ ಕಾಯದಳ್ಹಿಬಹುಲತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪಾಪಸ್ಸ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ವಿರಜ್ಜನಂ **ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಾ**ತಿ ಆಹ **"ದುಕ್ಕರಕಾರಿಕಸಙ್ಖಾತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛವಾದಾ**ತಿಆದೀಸು ತಪೋಜಿಗುಚ್ಛಂ ವದನ್ತಿ, ಮನಸಾಪಿ ತಮೇವ ಸಾರತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಿ, ಕಾಯೇನಪಿ ತಮೇವ ಅಲ್ಲೀನಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರಾ**ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಾ ಕಾಯಸಮಾಚಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧವಚೀಸಮಾಚಾರಾ**ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಮುಸಾವಾದಾದಿನಾ ವಚೀಸಮಾಚಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಅಪರಿಸುದ್ಧಮನೋಸಮಾಚಾರಾ**ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿನಾ ಮನೋಸಮಾಚಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಕಾಮಂ ಅಕುಸಲಕಾಯಸಮಾಚಾರವಚೀಸಮಾಚಾರಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಪವತ್ತನ್ತಿಯೇವ, ತದಾ ಪನ ತೇ ಚೇತನಾಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ವಾತಿ, ಮನೋಸಮಾಚಾರವಾರೇ ಏವ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿವಸೇನ ಯೋಜನಾ ಕತಾ। ಅಥ ವಾ ದ್ವಾರನ್ತರೇ ಪವತ್ತಾನಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ವಚೀಸಮಾಚಾರಾದಿಭಾವಾಭಾವೋ ವಿಯ ದ್ವಾರನ್ತರೇ ಪವತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀನಂ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿಭಾವೋ ಅಸಿದ್ಧೋ, ಮನೋಸಮಾಚಾರಭಾವೋ ಏವ ಪನ ಸಿದ್ಧೋತಿ ಕತ್ವಾ ಮನೋಸಮಾಚಾರವಾರೇ ಏವ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಉದ್ಧಟಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ –

> "ದ್ವಾರೇ ಚರನ್ತಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ನ ದ್ವಾರಾ ದ್ವಾರಚಾರಿನೋ।
> ತಸ್ಮಾ ದ್ವಾರೇಹಿ ಕಮ್ಮಾನಿ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವವತ್ಥಿತಾ"ತಿ॥ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲದ್ವಾರಕಥಾ)।

ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವಾತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮದೂತಕಮ್ಮವಡ್ಢಿಯೋಗಾದಿನಾ ಏಕವೀಸತಿಅನೇಸನಾಭೇದೇನ ಆಜೀವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। ಇದಞ್ಚ ಸಾಸನೇ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂಯೇವ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, "ಯೇಪಿ ತೇ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಬಾಹಿರಕವಸೇನ ಗಹಟ್ಠವಸೇನ ಚ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಗಹಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಜಾತಿಧಮ್ಮಕುಲಧಮ್ಮದೇಸಧಮ್ಮವಿಲೋಮನವಸೇನ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೋ ಲಬ್ಭತೇವ।

ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ **ಞಾಣದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ವುಚ್ಚತಿ ಫಲಞಾಣಮ್ಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಮ್ಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮ್ಪಿ। "ಕಿಂ ನು ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೭) ಹಿ ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ "ಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಯಮಞ್ಞೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೋ ಅಲಮರಿಯಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸೇಸೋ ಅಧಿಗತೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೨೮) ಏತ್ಥ ಫಲಞಾಣಂ। "ಭಗವತೋಪಿ ಖೋ

ಞಾಣಂ ಉದಪಾದಿ ಸತ್ತಾಹಕಾಲಕತೋ ಆಳಾರೋ ಕಾಲಾಮೋ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೦) ಏತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ। "ಞಾಣಞ್ಚ ಪನ ಮೇ ದಸ್ಸನಂ ಉದಪಾದಿ, ಅಕುಪ್ಪಾ ಮೇ ವಿಮುತ್ತಿ, ಅಯಮನ್ತಿಮಾ ಜಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೬; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦) ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ। "ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನೀಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪-೨೩೫) ಏತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। ಇಧ ಪನ ಞಾಣದಸ್ಸನಾಯಾತಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ "ಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಮಗ್ಗಞಾಣಸಙ್ಖಾತಾಯ ದಸ್ಸನಾಯಾ"**ತಿ। **ಅವಿರಾಧಿತಂ ವಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಅವಿರಾಧಿತಂ ಕತ್ವಾ ವಿಜ್ಝತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಸಾಳ್ಹಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೭. ಸತ್ತಮೇ **ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವಾ। ಸಾ ಪನ ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖತಾ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೇನ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪ್ಪಪರಿವಾರಾ"**ತಿ ಆಹ। **ಇಸ್ಸರಾ**ತಿ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಸಂವತ್ತನಕಮ್ಮಬಲೇನ ಈಸನಸೀಲಾ। ಸಾ ಪನಸ್ಸಾ ಇಸ್ಸರತಾ ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಾ ಪಾಕಟಾ ಜಾತಾತಿ ಅಡ್ಢತಾಪರಿಯಾಯಭಾವೇನ ವದನ್ತೋ **"ಅಡ್ಢಾತಿ ಇಸ್ಸರಾ"**ತಿ ಆಹ। ಮಹನ್ತಂ ಧನಮೇತಿಸ್ಸಾ ಭೂಮಿಗತಞ್ಚೇವ ವಳಞ್ಜನಕಞ್ಚಾತಿ **ಮಹದ್ಧನಾ**। ಇಧ ಪನ ವಳಞ್ಜನಕೇನೇವ ಧನೇನ ಮಹದ್ಧನತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ವಳಞ್ಜನಕಧನೇನ ಮಹದ್ಧನಾ"**ತಿ ಆಹ। ಈಸತೀತಿ ಈಸಾ, ಅಭಿಭೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹತೀ ಈಸಾ ಮಹೇಸಾ, ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಮಹೇಸತಾಯ ಪನ ಪರೇಹಿ ಮಹೇಸೋತಿ ಅಕ್ಖಾತಬ್ಬತಾಯ **ಮಹೇಸಕ್ಖಾ**। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಮಹೇಸಕ್ಖಭಾವೋ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಮಹಾಪರಿವಾರಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಣ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಧಿಕಂ ರೂಪಮಸ್ಸಾತಿ **ಅಭಿರೂಪಾ। ಸಣ್ಠಾನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ಚ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಸುಸಣ್ಠಿತತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಯವಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಹಿ ಸಮುದಾಯಪಾರಿಪೂರಿಸಿದ್ಧಿ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಚ ಸರೀರಂ "ರೂಪವನ್ತೇವ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ದಸ್ಸನಯುತ್ತಾ**ತಿ ಸುರೂಪಭಾವೇನ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಯುತ್ತಾ, ದಿಸ್ಸಮಾನಾ ಚಕ್ಖೂನಿ ಪಿಯಾಯತೀತಿ ಅಞ್ಞಕಿಚ್ಚವಿಕ್ಖೇಪಂ ಹಿತ್ವಾಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ದಿಸ್ಸಮಾನಾವ ಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತೀತಿ **ಪಾಸಾದಿಕಾ**। ತೇನಾಹ **"ದಸ್ಸನೇನ ಪಾಸಾದಿಕಾ"**ತಿ। ಪೋಕ್ಖರತಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಸುನ್ದರಭಾವೋ, ವಣ್ಣಸ್ಸ ಪೋಕ್ಖರತಾ **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾ,** ತಾಯ ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೋರಾಣಾ ಪನ **ಪೋಕ್ಖರ**ನ್ತಿ ಸರೀರಂ ವದನ್ತಿ , **ವಣ್ಣಂ** ವಣ್ಣಮೇವ। ತೇಸಂ ಮತೇನ ವಣ್ಣಞ್ಚ ಪೋಕ್ಖರಞ್ಚ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರಾನಿ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾ** । ಇತಿ **ಪರಮಾಯ ವಣ್ಣಪೋಕ್ಖರತಾಯಾ**ತಿ ಉತ್ತಮಪರಿಸುದ್ಧೇನ ವಣ್ಣೇನ ಚೇವ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ವಣ್ಣೇನ ಚೇವ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೇನ ಚಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ **ವಣ್ಣೇನಾ**ತಿ ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ। ಸರೀರಂ ನಾಮ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸಿಟ್ಠೋ ಕರಚರಣಗೀವಾಸೀಸಾದಿಅವಯವಸಮುದಾಯೋ, ಸೋ ಚ ಸಣ್ಠಾನಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ **"ಸರೀರಸಣ್ಠಾನೇನಾ"**ತಿ।

ಅಭಿಸಜ್ಜತೀತಿ ಕುಜ್ಝನವಸೇನೇವ ಕುಟಿಲಕಣ್ಟಕೋ ವಿಯ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮುಟ್ಠಾನೇ ಮಕರದನ್ತೋ ವಿಯ ಲಗತಿ। ಯಞ್ಹಿ ಕೋಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪನಾಹಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಕುಜ್ಝನವಸೇನ ಅಭಿಸಜ್ಜನಂ, ತಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ, ನ ಲುಬ್ಭನವಸೇನ। **ಕುಪ್ಪತೀ**ತಿಆದೀಸು ಪುಬ್ಬುಪ್ಪತ್ತಿ **ಕೋಪೋ,** ತತೋ ಬಲವತರೋ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ** ಲದ್ಧಾಸೇವನತಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನತೋ। ಸಾತಿಸಯಂ ಲದ್ಧಾಸೇವನತಾಯ ತತೋ ಬ್ಯಾಪಾದತೋಪಿ ಬಲವತರಾ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭಾವೇನ ಥಾಮಪ್ಪತ್ತಿ **ಪತಿತ್ಥಿಯನಾ। ಅನ್ನಂ ಪಾನ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಅದೀಯತೋ **ಅನ್ನಂ,** ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಞ್ಚ। ಪಾತಬ್ಬತೋ **ಪಾನಂ,** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪಾನಂ। ವಸಿತಬ್ಬತೋ ಅಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬತೋ **ವತ್ಥಂ,** ನಿವಾಸನಪಾವುರಣಂ। ಯನ್ತಿ ತೇನಾತಿ **ಯಾನಂ,** ಛತ್ತುಪಾಹನವಯ್ಹಸಿವಿಕಾದಿ

ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಗಮನಪಚ್ಚಯಂ। ಛತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ವಸ್ಸಾತಪದುಕ್ಖನಿವಾರಣೇನ ಮಗ್ಗಗಮನಸಾಧನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ “**ಯಾನ**”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಮಾಲ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಸುಮನಮಾಲಾದಿಪುಪ್ಫಂ। **ಗನ್ಧ**ನ್ತಿ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಚನ್ದನಾದಿವಿಲೇಪನಂ।

ಮಲ್ಲಿಕಾದೇವೀಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಅತ್ತನ್ತಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೧೯೮. ಅಟ್ಠಮೇ ಆಹಿತೋ ಅಹಂಮಾನೋ ಏತ್ಥಾತಿ ಅತ್ತಾ, ಅತ್ತಭಾವೋ। ಇಧ ಪನ ಯೋ ಪರೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಅತ್ತಾ, ತಂ **ಅತ್ತಾನಂ**। **ಪರ**ನ್ತಿ ಅತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಂ। **ದಿಟ್ಠೇ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೇ। **ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅತ್ತಾ ಭವತಿ, ಅತ್ತಸಞ್ಞಾದಿಟ್ಠಿ ಭವತೀತಿ ಅತ್ತಭಾವಸಮಞ್ಞಾ। ತೇನಾಹ “**ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ**”ತಿ। **ಛಾತಂ ವುಚ್ಚತಿ ತಣ್ಹಾ** ಜಿಘಚ್ಛಾಹೇತುತಾಯ। **ಅನ್ತೋ ತಾಪನಕಿಲೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ದರಥಪರಿಳಾಹಜನನೇನ ಸನ್ತಾಪನಕಿಲೇಸಾನಂ।

ಪರೇಸಂ ಹನನಘಾತನಾದಿನಾ ರೋದಾಪನತೋ **ಲುದ್ದೋ**। ತಥಾ ವಿಘಾತಕಭಾವೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ವಿದಾಲನತೋ **ದಾರುಣೋ**। ಥದ್ಧಹದಯೋ **ಕಕ್ಖಳೋ**। ಬನ್ಧನಾಗಾರೇ ನಿಯುತ್ತೋ **ಬನ್ಧನಾಗಾರಿಕೋ**।

ಖತ್ತಿಯಾಭಿಸೇಕೇನಾತಿ ಖತ್ತಿಯಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಅಭಿಸೇಕೇನ। **ಸನ್ಥಾಗಾರ**ನ್ತಿ ಸನ್ಥರವಸೇನ ಕತಂ ಅಗಾರಂ ಯಞ್ಞಾಗಾರಂ। **ಸಪ್ಪಿತೇಲೇನಾ**ತಿ ಸಪ್ಪಿಮಿಸ್ಸೇನ ತೇಲೇನ। ಯಮಕಸ್ನೇಹೇನ ಹಿ ಏಸಾ ತದಾ ಕಾಯಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜತಿ। ವಚ್ಛಭಾವಂ ತರಿತ್ವಾ ಠಿತೋ **ವಚ್ಛತರೋ**। **ಪರಿಕ್ಖೇಪಕರಣತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ನವಮಾಲಾಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಬ್ಭೇಹಿ ವೇದಿಯಾ ಪರಿಕ್ಖಿಪನತ್ಥಾಯ। **ಯಞ್ಞಭೂಮಿಯ**ನ್ತಿ ಅವಸೇಸಯಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ।

ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಮಾನಸ್ಸೇವ ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಮಾನಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಆಹ “**ನಿಹತಮಾನತ್ತಾ**”ತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಬಹುಭಾವತೋ। ಭೋಗಾರೋಗ್ಯಾದಿವತ್ಥುಕಾ ಮದಾ ಸುಪ್ಪಹಿಯಾ ಹೋನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ನ ತಥಾ ಕುಲವಿಜ್ಜಾಮದಾತಿ ಖತ್ತಿಯಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಾನಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ ಜಾತಿವಿಜ್ಜಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಜಪ್ಪನಂ ದುಪ್ಪಜಹನ್ತಿ ಆಹ “**ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ…ಪೇ॰… ಮಾನಂ ಕರೋನ್ತೀ**”ತಿ। **ವಿಜಾತಿತಾಯಾ**ತಿ ನಿಹೀನಜಾತಿತಾಯ। **ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಸೀಲವಸೇನ ಹಿ ಸಾಸನೇ ಪತಿಟ್ಠಹನ್ತಿ। **ಪತಿಟ್ಠಾತು**ನ್ತಿ ವಾ ಸಚ್ಚಪ್ಪಟಿವೇಧೇನ ಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತುಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾ ಸುಜಾತಾಯೇವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ದುಜ್ಜಾತಾ।

ಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಮೇವ ಪಹಾನದೀಪನತೋ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸುದ್ಧಂ। **ಸದ್ಧಂ ಪಟಿಲಭತೀ**ತಿ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಸದ್ಧಾವಸೇನ ಸದ್ದಹತಿ। ವಿಞ್ಞುಜಾತಿಕಾನಞ್ಹಿ ಧಮ್ಮಸಮ್ಪತ್ತಿಗ್ಗಹಣಪುಬ್ಬಿಕಾ ಸದ್ಧಾಸಿದ್ಧಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನಭಾವತೋ। **ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ**ತಿ ಘರಣಿಪತಿಕಾ। ಕಾಮಂ “ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಘರಸಾಮಿಕಘರಸಾಮಿನಿವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂಯೇವ ಗಹಣಂ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅನೇಕಾ ಪಜಾಪತಿಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಏಕಾಯಪಿ ಸಂವಾಸೋ ಸಮ್ಬಾಧೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “**ದ್ವೇ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ರಾಗಾದಿನಾ ಸಕಿಞ್ಚನಟ್ಠೇನ, ಖೇತ್ತವತ್ಥುಆದಿನಾ ಸಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ ರಾಗರಜಾದೀನಂ ಆಗಮನಪಥತಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನತಾ ಏವಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ವಣ್ಣನಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಬ್ಯಞ್ಜನಮೇವ ನಾನಂ। **ಅಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಭಾವೇನ। ಏವಂ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಠಾನಭಾವೇನ ಘರಾವಾಸಪಬ್ಬಜ್ಜಾನಂ ಸಮ್ಬಾಧಬ್ಭೋಕಾಸತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಯಾಯೇವ ಅಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ತೇಸಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಙ್ಖೇಪಕಥಾತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। **ಏಕಮ್ಪಿ ದಿವಸ**ನ್ತಿ ಏಕದಿವಸಮತ್ತಮ್ಪಿ। **ಅಖಣ್ಡಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ದುಕ್ಕಟಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನಾಪಜ್ಜನೇನ ಅಖಣ್ಡಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಕಿಲೇಸಮಲೇನ ಅಮಲಿನ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿವಸೇನ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ। **ಪರಿದಹಿತ್ವಾ**ತಿ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಚೇವ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ ಚ। ಅಗಾರವಾಸೋ ಅಗಾರಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಸ್ಸ ವಡ್ಢಿಆವಹಂ **ಅಗಾರಸ್ಸ ಹಿತಂ**।

ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಭೋಗರಾಸಿ ಭೋಗಸಮುದಾಯೋ। **ಆಬನ್ಧನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಪುತ್ತೋ ನತ್ತಾತಿಆದಿನಾ ಪೇಮವಸೇನ ಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಬನ್ಧನಟ್ಠೇನ। ಅಮ್ಹಾಕಮೇತೇತಿ ಞಾಯನ್ತೀತಿ **ಞಾತೀ,** ಪಿತಾಮಹಪಿತುಪುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ **ಪರಿವಟ್ಟೋ**। ಸಾಮಞ್ಞವಾಚೀಪಿ ಸಿಕ್ಖಾ-ಸದ್ದೋ ಆಜೀವಸದ್ದಸನ್ನಿಧಾನತೋ ಉಪರಿವುಚ್ಚಮಾನವಿಸೇಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ವಿಸೇಸನಿವಿಟ್ಠೋವ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಯಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅಧಿಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾ ಸಿಕ್ಖಾ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ಸಿಕ್ಖಾ,** ಸಹ ಆಜೀವನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸಾಜೀವೋ**। **ಸಿಕ್ಖನಭಾವೇನಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಾಜೀವೇ ಚ ಸಿಕ್ಖನಭಾವೇನ। **ಸಿಕ್ಖಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲಸಂವರಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ। **ಸಾಜೀವಞ್ಚ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ**ತಿ "ನಾಮಕಾಯೋ, ಪದಕಾಯೋ, ನಿರುತ್ತಿಕಾಯೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಕಾಯೋ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೯) ವುತ್ತಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಭಗವತೋ ಚ ವಚನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಮೇವ ಚ "ಸಿಕ್ಖನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ಸಾಜೀವಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ। ತತೋ ಹಿ ಯಾವ ಮಗ್ಗಾ ಸಿಕ್ಖಾಪಾರಿಪೂರೀ ಹೋತೀತಿ।

ಅನುಪ್ಪದಾತಾತಿ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾತಾ, ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ವಾ ಪದಾತಾ। ಕಸ್ಸ ಪನ ಅನುವತ್ತನಂ ಪದಾನಞ್ಚಾತಿ? "ಸಹಿತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸನ್ಧಾನಾನುಪ್ಪದಾತಾ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಅನುವತ್ತನವಸೇನ ಸನ್ಧಾನಸ್ಸ ಪದಾನಂ ಆಧಾನಂ ಆರಕ್ಖನಂ ವಾ ದಳ್ಹಕರಣಂ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ದ್ವೇ ಜನೇ ಸಮಗ್ಗೇ ದಿಸ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಆರಮನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆರಾಮೋ,** ರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಆ-ಕಾರೇನ ವಿನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಗ್ಗರಾಮೋತಿಪಿ ಪಾಳಿ, ಅಯಮೇವತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಏತ್ಥಾತಿ –

> "ನೇಲಙ್ಗೋ ಸೇತಪಚ್ಛಾದೋ, ಏಕಾರೋ ವತ್ತತೀ ರಥೋ।
> ಅನೀಘಂ ಪಸ್ಸ ಆಯನ್ತಂ, ಛಿನ್ನಸೋತಂ ಅಬನ್ಧನ"ನ್ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭; ಉದಾ॰ ೬೫; ಪೇಟಕೋ॰ ೨೫) –

ಇಮಿಸ್ಸಾ ಗಾಥಾಯ। ಸೀಲಞ್ಹೇತ್ಥ ನೇಲಙ್ಗನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ – "ಚಿತ್ತೋ ಗಹಪತಿ, ನೇಲಙ್ಗನ್ತಿ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಸೀಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೭)। **ಸುಕುಮಾರಾ**ತಿ ಅಫರುಸತಾಯ ಮುದುಕಾ। **ಪುರಸ್ಸ ಏಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪುರ**-ಸದ್ದೋ ತನ್ನಿವಾಸಿವಾಚಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ – "ಗಾಮೋ ಆಗತೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತೇನೇವಾಹ **"ನಗರವಾಸೀನ"**ನ್ತಿ। ಮನಂ ಅಪ್ಪಾಯತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ **ಮನಾಪೋ**। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತವುಡ್ಢಿಕರಾ"**ತಿ।

ಕಾಲವಾದೀತಿಆದಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾ ಪಟಿವಿರತಸ್ಸ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಂ। ಅತ್ಥಸಂಹಿತಾಪಿ ಹಿ ವಾಚಾ ಅಯುತ್ತಕಾಲಪ್ಪಯೋಗೇನ ಅತ್ಥಾವಹಾ ನ ಸಿಯಾತಿ ಅನತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನವಾಚಂ ಅನುಲೋಮೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಂ ಪಜಹನ್ತೇನ ಅಕಾಲವಾದಿತಾ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಲವಾದೀ"**ತಿ। ಕಾಲೇನ ವದನ್ತೇನಪಿ ಉಭಯಾನತ್ಥಸಾಧನತೋ ಅಭೂತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಭೂತವಾದೀ"**ತಿ। ಭೂತಞ್ಚ ವದನ್ತೇನ ಯಂ ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಹಿತಸಮ್ಪಾದಕಂ, ತದೇವ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನಪಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಮೇವ ಅವತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಧಮ್ಮವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಚ ಅತ್ಥೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿನಯವಾದೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಹಿ ಸಂವರವಿನಯಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಞ್ಚ ಪಹಾನವಿನಯಾನಂ ವಸೇನ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮನಹೇತುಭಾವತೋ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ಗುಣವಿಸೇಸಯುತ್ತೋವ ಅತ್ಥೋ

ವುಚ್ಚಮಾನೋ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲೇ ಸತಿ ಸೋಭತಿ, ಕಿಚ್ಚಕರೋ ಚ ಹೋತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನಿಧಾನವತಿಂ ವಾಚಂ ಭಾಸಿತಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ತಂ ದೇಸನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಕಾಲೇನಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಪುಚ್ಛಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಓತಿಣ್ಣವಾಚಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಏಕಂಸಾದಿಬ್ಯಾಕರಣವಿಭಾಗಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಠಪನಾಹೇತೂದಾಹರಣಸನ್ದಸ್ಸನಾದಿಂ ತಂತಂಕಾಲಾನುರೂಪಂ ವಿಭಾವೇನ್ತಿಯಾ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಾಯ ವಿಪುಲತರಗಮ್ಭೀರೋದಾರಪರಮತ್ಥವಿತ್ಥಾರಸಙ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಕಥಾಯ ಞಾಣಬಲಾನುರೂಪಂ ಪರೇ ಯಾಥಾವತೋ ಧಮ್ಮೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇನ್ತೋ "ದೇಸನಾಕುಸಲೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏವಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಮೂಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಪ್ಪಹಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೇಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ ತಮ್ಪಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಆಚಾರಸೀಲಸ್ಸೇವ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಪವತ್ತಾತಿ ತದತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ "**ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಬೀಜಾನಂ ಗಾಮೋ ಸಮೂಹೋ **ಬೀಜಗಾಮೋ**। ಭೂತಾನಂ ಜಾತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ ಸಮೂಹೋ **ಭೂತಗಾಮೋ**। ನನು ಚ ರುಕ್ಖಾದಯೋ ಚಿತ್ತರಹಿತತಾಯ ನ ಜೀವಾ, ಚಿತ್ತರಹಿತತಾ ಚ ಪರಿಪ್ಫನ್ದಾಭಾವತೋ ಛಿನ್ನೇ ವಿರುಹನತೋ ವಿಸದಿಸಜಾತಿಭಾವತೋ ಚತುಯೋನಿಅಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ವುಡ್ಢಿ ಪನ ಪವಾಳಸಿಲಾಲವಣಾನಮ್ಪಿ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ನ ತೇಸಂ ಜೀವಭಾವೇ ಕಾರಣಂ, ವಿಸಯಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ನೇಸಂ ಪರಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತಂ ಸುಪನಂ ವಿಯ ಚಿಞ್ಚಾದೀನಂ, ತಥಾ ದೋಹಳಾದಯೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಸಮಾರಮ್ಭಾ ಪಟಿವಿರತಿ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ? ಸಮಣಸಾರುಪ್ಪತೋ ತನ್ನಿವಾಸಿಸತ್ತಾನುರಕ್ಖಣತೋ ಚ। ತೇನೇವಾಹ - "ಜೀವಸಞ್ಞಿನೋ ಹಿ ಮೋಘಪುರಿಸ ಮನುಸ್ಸಾ ರುಕ್ಖಸ್ಮಿ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಾಚಿ॰ ೮೯)।

ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ **ಮೂಲಬೀಜಂ,** ಮೂಲಂ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಮೂಲಬೀಜಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಫಳುಬೀಜ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಬೀಜಂ। ಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಮವಾಯೇ ಸದಿಸಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಸೇಸಕಾರಣಭಾವತೋ ವಿರುಹನಸಮತ್ಥೇ ಸಾರಫಲೇ ನಿರುಳ್ಹೋ ಬೀಜ-ಸದ್ದೋ ತದತ್ಥಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮೂಲಾದೀಸುಪಿ ಕೇಸುಚಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಮೂಲಾದಿತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಏಕೇನ ಬೀಜ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಬೀಜಬೀಜ**"ನ್ತಿ "ರೂಪರೂಪಂ, ದುಕ್ಖದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೨೭) ಚ ಯಥಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬೀಜಗಾಮಭೂತಗಾಮಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಬೀಜಗಾಮೋ ಏವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನನು ಅವೋಚುಮ್ಹಾ "ಮೂಲಮೇವ ಬೀಜಂ ಮೂಲಬೀಜಂ, ಮೂಲಂ ಬೀಜಂ ಏತಸ್ಸಾತಿಪಿ ಮೂಲಬೀಜ"ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪುರಿಮೇನ ಬೀಜಗಾಮೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ದುತಿಯೇನ ಭೂತಗಾಮೋ। ದುವಿಧೋಪೇಸ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜಞ್ಚ ಮೂಲಬೀಜನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ। **ನೀಲತಿಣರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಲ್ಲತಿಣಸ್ಸ ಚೇವ ಅಲ್ಲರುಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ಚ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಓಸಧಿಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಏಕಂ ಭತ್ತಂ ಏಕಭತ್ತಂ, ತಂ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಏಕಭತ್ತಿಕೋ**। ಸೋ ಪನ ರತ್ತಿಭೋಜನೇನಪಿ ಸಿಯಾತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಆಹ "**ರತ್ತೂಪರತೋ**"ತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಅಪರಣ್ಹಭೋಜೀಪಿ ಸಿಯಾ ಏಕಭತ್ತಿಕೋತಿ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "**ವಿರತೋ ವಿಕಾಲಭೋಜನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರುಣುಗ್ಗಮನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕಾ ಅಯಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಆಚಿಣ್ಣಸಮಾಚಿಣ್ಣೋ ಭೋಜನಸ್ಸ ಕಾಲೋ ನಾಮ, ತದಞ್ಞೋ ವಿಕಾಲೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ದುತಿಯಪದೇನ ರತ್ತಿಭೋಜನಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ "ಅತಿಕ್ಕನ್ತೇ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಯಾವ ಸೂರಿಯತ್ಥಙ್ಗಮನಾ ಭೋಜನಂ ವಿಕಾಲಭೋಜನಂ ನಾಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ದಾರುಮಾಸಕೋತಿ ಯೇ ವೋಹಾರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ ಏವಂಪಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಞ್ಞೇಹಿ ಗಾಹಾಪನೇ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಸಾದಿಯನೇ ಚ ಪಟಿಗ್ಗಹಣತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ "**ನೇವ ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಉಗ್ಗಹಾಪೇತಿ, ನ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಸಾದಿಯತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಂ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಕಾಯೇನ, ವಾಚಾಯ, ಮನಸಾತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ,** ವಾಚಾಯ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಉಗ್ಗಹಾಪನಂ,** ಮನಸಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಸಾದಿಯನ**ನ್ತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಾತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ

ಆಹ “**ನೇವ ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**”ತಿಆದಿ। ಏಸ ನಯೋ **ಆಮಕಧಞ್ಞಪಟಿಗ್ಗಹಣಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ। ನೀವಾರಾದಿಉಪಧಞ್ಞಸ್ಸ ಸಾಲಿಆದಿಮೂಲಧಞ್ಞನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಸತ್ತವಿಧಸ್ಸಾ**”ತಿ। “ಅನುಜಾನಾಮಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚ ವಸಾನಿ ಭೇಸಜ್ಜಾನಿ ಅಚ್ಛವಸಂ, ಮಚ್ಛವಸಂ, ಸುಸುಕಾವಸಂ, ಸೂಕರವಸಂ, ಗದ್ರಭವಸ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಂ **ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಂ** ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಪನ “ಕಾಲೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಿತ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೬೨) ವುತ್ತತ್ತಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ ವಟ್ಟತಿ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯೇತಿ ಆಹ “**ಅಞ್ಞತ್ರ ಓದಿಸ್ಸ ಅನುಞ್ಞಾತಾ**”ತಿ।

ಸಾರುಪ್ಪೇನ ವಞ್ಚನಂ **ರೂಪಕೂಟಂ,** ಪತಿರೂಪೇನ ವಞ್ಚನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಙ್ಗೇನ ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಾವಯವೇನ ವಞ್ಚನಂ **ಅಙ್ಗಕೂಟಂ**। ಗಣ್ಹನವಸೇನ ವಞ್ಚನಂ **ಗಹಣಕೂಟಂ**। ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ವಞ್ಚನಂ **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕೂಟಂ**। **ಅಕ್ಕಮತೀ**ತಿ ನಿಪ್ಪೀಳೇತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಕ್ಕಮತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಹದಯ**ನ್ತಿ ನಾಳಿಆದಿಮಾನಭಾಜನಾನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ। ತೇಲಾದೀನಂ ನಾಳಿಆದೀಹಿ ಮಿನನಕಾಲೇ ಉಸ್ಸಾಪಿತಾ ಸಿಖಾಯೇವ **ಸಿಖಾಭೇದೋ,** ತಸ್ಸಾ ಹಾಪನಂ। **ಕೇಚೀ**ತಿ ಸಾರಸಮಾಸಾಚರಿಯಾ ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿನೋ ಚ।

ವಧೋತಿ ಮುಟ್ಠಿಪ್ಪಹಾರಕಸಾತಾಳನಾದೀಹಿ ಹಿಂಸನಂ, ವಿಹೇಠನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಹೇಠನತ್ಥೋಪಿ ಹಿ **ವಧ**-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ “ಅತ್ತಾನಂ ವಧಿತ್ವಾ ವಧಿತ್ವಾ ರೋದತೀ”ತಿಆದೀಸು। ಯಥಾ ಹಿ ಅಪಟಿಗ್ಗಹಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ಪಬ್ಬಜಿತೇಹಿ ಅಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಬವತ್ಥುವಿಸೇಸಭಾವಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಇತ್ಥಿಕುಮಾರಿದಾಸಿದಾಸಾದಯೋ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಪರಸ್ಸಹರಣಭಾವತೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ಸತಿಪಿ ತುಲಾಕೂಟಾದಯೋ ಅದಿನ್ನಾದಾನವಿಸೇಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವಿಭಾಗೇನ ವುತ್ತಾ। ನ ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವಧಸ್ಸ ಪುನ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ಸಯಂಕಾರೋ, ಇಧ ಪರಂಕಾರೋತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ “ಕಾಯವಚೀಪ್ಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ ಛಪ್ಪಯೋಗಾ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧೦) ವಚನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ “ವಧೋತಿ ಮಾರಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಮ್ಪಿ ಪೋಥನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ ಚ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ ಮಾರಣಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಹಿಂಸನೇಪಿ ದಿಸ್ಸನತೋ।

ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಯಕುಚ್ಛಿಪರಿಹರಣಮತ್ತಜೋತನಾಯಂ ಅವಿಸೇಸತೋ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ ತಪ್ಪಯೋಜನತಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತೇ ಸಬ್ಬೇಪೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತೇಪೀ**ತಿ ನವಪರಿಕ್ಖಾರಿಕಾದಯೋಪಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಾ ಚ ಸನ್ತುಟ್ಠಾ ಚ। ನ ಹಿ ತತ್ತಕೇನ ಮಹಿಚ್ಛತಾ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀತಿ।

ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಸುಖಂ ವಿಹರತಿ, ತತೋ ಏವ ಸುಖವಿಹಾರಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಸಾ ಅಸ್ಸ ಸನ್ತೀತಿ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ**। ತತ್ಥ ಚಾಯಂ ಸತ್ತೇ ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ಭಯೇನ ನಪ್ಪಟಿಹಞ್ಞತೀತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಘೋ**। ದ್ವಾದಸವಿಧಸ್ಸ ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ ವಸೇನ ಸನ್ತುಸ್ಸನತೋ **ಸನ್ತುಸ್ಸಮಾನೋ**। **ಇತರೀತರೇನಾ**ತಿ ಉಚ್ಚಾವಚೇನ ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಬಾಹಿರಾನಂ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀನಂ, ಅಬ್ಭನ್ತರಾನಞ್ಚ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ಕಾಯಚಿತ್ತೂಪದ್ದವಾನಂ ಅಭಿಭವನತೋ **ಪರಿಸ್ಸಯಾನಂ ಸಹಿತಾ**। ಬನ್ಧನಭಾವಕರಭಯಾಭಾವೇನ **ಅಛಮ್ಭಿ**। **ಏಕೋ** ಅಸಹಾಯೋ। ತತೋ ಏವ ಖಗ್ಗಮಿಗಸಿಙ್ಗಸದಿಸತಾಯ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪೋ** ಚರೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಛಿನ್ನಪಕ್ಖೋ, ಅಸಞ್ಜಾತಪಕ್ಖೋ ವಾ ಸಕುಣೋ ಗನ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಪಕ್ಖಿ-ಸದ್ದೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಸಕುಣೋ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ “**ಪಕ್ಖಯುತ್ತೋ ಸಕುಣೋ**”ತಿ। ಯಸ್ಸ ಸನ್ನಿಧಿಕಾರಪರಿಭೋಗೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಠಪೇತಬ್ಬಂ ಸಾಪೇಕ್ಖಾಠಪನಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ತಾದಿಸೋ ಅಯಂ ಭಿಕ್ಖೂತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ಅರಿಯನ್ತಿ ಅಪೇನ್ತಿ ತತೋ ದೋಸಾ, ತೇಹಿ ವಾ ಆರಕಾತಿ **ಅರಿಯೋ**ತಿ ಆಹ “**ಅರಿಯೇನಾತಿ ನಿದ್ದೋಸೇನಾ**”ತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಿ। **ನಿದ್ದೋಸಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿರಾಮಿಸಸುಖಂ ಕಿಲೇಸವಜ್ಜರಹಿತತ್ತಾ।

ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸೀಲಸಂವರೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ತದಧಿಟ್ಠಾನತೋ ತಸ್ಸ ಚ ಪರಿಪಾಲಕಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ಸೋ ಇಮಿನಾ ಅರಿಯೇನ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭಿಕ್ಖೂ**"ತಿ। **ಸೇಸಪದೇಸೂತಿ** "ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿಪದೇಸು। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಂ ವಾ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇಯೇವ ಸಣ್ಠಾತಿ। **ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿಲದ್ಧವೋಹಾರಂ ಹತ್ಥಪಾದಸಿತಹಸಿತಕಥಿತವಿಲೋಕಿತಾದಿಭೇದಂ ಆಕಾರಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ಭೂತಂ, ತದೇವ ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಯತ್ವಾಧಿಕರಣಮೇನ**ನ್ತಿಆದಿಮ್ಹಿ ಯಂಕಾರಣಾ ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತು ಏತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಸಂವುತಂ ಅಪಿಹಿತಚಕ್ಖುದ್ವಾರಂ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಂ ಏತೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅನ್ವಸ್ಸವೇಯ್ಯುಂ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇಯ್ಯುಂ। **ತಸ್ಸ ಸಂವರಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಪಿದಹನತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೋಯೇವ ಚ "**ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸೋತೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಮಿದಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ರೂಪಾದೀಸು ಕಿಲೇಸಾನುಬನ್ಧನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಂ ಸೀಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಂವಣ್ಣನಾಸು** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ಮಹಾಟೀ॰ ೧.೧೩) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನವಸಿತ್ತಸುಖ**ನ್ತಿಆದೀಸು ರೂಪಾದೀಸು ನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸ್ಸ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನವಸಿತ್ತಸುಖತಾ ಅವಿಕಿಣ್ಣಸುಖತಾ ಚಸ್ಸ ವುತ್ತಾ।

ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ,** ಪುರತೋ ಗಮನಂ। ಪಟಿಕ್ಕಮನಂ **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ,** ಪಚ್ಚಾಗಮನಂ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಲಬ್ಭತಿ। ಗಮನೇ ತಾವ ಪುರತೋ ಕಾಯಂ ಅಭಿಹರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ, ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ಠಾನೇಪಿ ಠಿತಕೋವ ಕಾಯಂ ಪುರತೋ ಓಣಮನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ, ಪಚ್ಛತೋ ಅಪನಾಮೇನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಸಜ್ಜಾಯಪಿ ನಿಸಿನ್ನಕೋವ ಆಸನಸ್ಸ ಪುರಿಮಅಙ್ಗಾಭಿಮುಖೋ ಸಂಸರನ್ತೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ, ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅಙ್ಗಪ್ಪದೇಸಂ ಪಚ್ಚಾಸಂಸರನ್ತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮತಿ ನಾಮ। ನಿಪಜ್ಜಾಯಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿಆದೀಸು ಸಮನ್ತತೋ ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಕಟ್ಠಂ ವಾ ಸವಿಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತಥಾಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ। ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಸಾತ್ಥಕಂ, ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿಸಾತ್ಥಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಾವಹಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ, ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಪವತ್ತೇಸು ಅವಿಜಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಗೋಚರೇ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಮೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ತತ್ಥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೯) ಅಭಿಕ್ಕಮನಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಅಗನ್ತ್ವಾ "ಕಿನ್ನು ಮೇ ಏತ್ಥ ಗತೇನ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಪರಿಗ್ಗಹಣಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ತತ್ಥ ಚ **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಬೋಧಿದಸ್ಸನಸಙ್ಘದಸ್ಸನಥೇರದಸ್ಸನಅಸುಭದಸ್ಸನಾದಿವಸೇನ ಧಮ್ಮತೋ ವಡ್ಢಿ। ಚೇತಿಯಂ ವಾ ಬೋಧಿಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ, ಸಙ್ಘದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಘಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದೇವ ಖಯವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಥೇರೇ ದಿಸ್ವಾ ತೇಸಂ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಅಸುಭಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತದೇವ ಖಯವಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತೇಸಂ ದಸ್ಸನಂ "ಸಾತ್ಥಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಆಮಿಸತೋಪಿ ವಡ್ಢಿ ಅತ್ಥೋಯೇವ ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಗಮನೇ ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ।** ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಂ ತಾವ ಸಾತ್ಥಂ। ಸಚೇ ಪನ ಚೇತಿಯಸ್ಸ ಮಹಾಪೂಜಾಯ ದಸದ್ವಾದಸಯೋಜನನ್ತರೇ ಪರಿಸಾ ಸನ್ನಿಪತನ್ತಿ, ಅತ್ತನೋ ವಿಭವಾನುರೂಪಂ ಇತ್ಥಿಯೋಪಿ ಪುರಿಸಾಪಿ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತಾ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮರೂಪಕಾನಿ ವಿಯ ಸಞ್ಚರನ್ತಿ। ತತ್ರ ಚಸ್ಸ ಇಟ್ಠೇ

ಆರಮ್ಮಣೇ ಲೋಭೋ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಪಟಿಘೋ, ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇ ಮೋಹೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗಾಪತ್ತಿಂ ವಾ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಜೀವಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನಂ ವಾ ಅನ್ತರಾಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತಿ, ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಬೋಧಿದಸ್ಸನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಙ್ಘದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಾತ್ಥಂ। ಸಚೇ ಪನ ಅನ್ತೋಗಾಮೇ ಮಹಾಮಣ್ಡಪಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಕರೋನ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸೇಸು ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಜನಸನ್ನಿಪಾತೋ ಚೇವ ಅನ್ತರಾಯೋ ಚ ಹೋತಿ। ಏವಂ ತಂ ಠಾನಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಅನ್ತರಾಯಾಭಾವೇ ಸಪ್ಪಾಯಂ। ಮಹಾಪರಿಸಾಪರಿವಾರಾನಂ ಥೇರಾನಂ ದಸ್ಸನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಸುಭದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಸಾತ್ಥಂ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮಹೇತುಭಾವತೋ। ದನ್ತಕಟ್ಠತ್ಥಾಯ ಸಾಮಣೇರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗತದಹರಭಿಕ್ಖುನೋ ವತ್ಥುಪೇತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಾತ್ಥಮ್ಪಿ ಪನೇತಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುಗಾಮಾಸುಭಂ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ, ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚ ಪುರಿಸಾಸುಭಂ। ಸಭಾಗಮೇವ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಏವಂ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮ।

ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಾತ್ಥಕಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಪನ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತರುಚಿಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗೋಚರೇ ತಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಗಮನಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ನಾಮ।

ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಪನ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ**। ತಂ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ ಯಥಾ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು "ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಅತ್ತನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ"ತಿ ವಾ, "ಅಹಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮಿ, ಮಯಾ ಅಭಿಕ್ಕಮೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ"ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತೋ "ಅಭಿಕ್ಕಮಾಮೀ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇ ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ವಾಯೋಧಾತು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಜನಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇತಿ ಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತುವಿಪ್ಫಾರವಸೇನ ಅಯಂ ಕಾಯಸಮ್ಮತೋ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ತಸ್ಸೇವಂ ಅಭಿಕ್ಕಮತೋ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧರಣೇ ಪಥವೀಧಾತು, ಆಪೋಧಾತೂತಿ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಓಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಮನ್ದಾ, ಇತರಾ ದ್ವೇ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಬಲವತಿಯೋ। ತಥಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು। ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ತೇಜೋಧಾತು, ವಾಯೋಧಾತೂತಿ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಓಮತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ ಮನ್ದಾ, ಇತರಾ ದ್ವೇ ಅಧಿಮತ್ತಾ ಬಲವತಿಯೋ। ತಥಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಸನ್ನಿರುಮ್ಭನೇಸು। ತತ್ಥ ಉದ್ಧರಣೇ ಪವತ್ತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅತಿಹರಣಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ತಥಾ ಅತಿಹರಣೇ ಪವತ್ತಾ ವೀತಿಹರಣಂ, ವೀತಿಹರಣೇ ಪವತ್ತಾ ವೋಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ವೋಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪವತ್ತಾ ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನಂ, ಸನ್ನಿಕ್ಖೇಪನೇ ಪವತ್ತಾ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭನಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪಬ್ಬಪಬ್ಬಂ ಸನ್ಧಿಸನ್ಧಿ ಓಧಿಓಧಿ ಹುತ್ವಾ ತತ್ತಕಪಾಲೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತತಿಲಂ ವಿಯ ಪಟಪಟಾಯನ್ತಾ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕೋ ಏಕೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತಿ, ಕಸ್ಸ ವಾ ಏಕಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮನಂ? ಪರಮತ್ಥತೋ ಹಿ ಧಾತೂನಂಯೇವ ಗಮನಂ, ಧಾತೂನಂ ಠಾನಂ, ಧಾತೂನಂ ನಿಸಜ್ಜನಂ, ಧಾತೂನಂ ಸಯನಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪೇನ -

"ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।
ಅವೀಚಿಮನುಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ನದೀಸೋತೋವ ವತ್ತತೀ"ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೩೭೮)।

ಏವಂ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ನಾಮಾತಿ। **ಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಪಚ್ಚಯಪಾರಿಪೂರಿಂ। **ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋತಿ** ಸೀಲಸಂವರೋ, ಸನ್ತೋಸೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಞ್ಞವಾಸಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಾ । **ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ** "ಅಸುಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅರಞ್ಞೇ ತಿರಚ್ಛಾನಗತಾನಂ ವಿಯ ವನಚರಕಾನಂ ವಿಯ ಚ ನಿವಾಸಮತ್ತಮೇವ, ನ ಅರಞ್ಞವಾಸಾನುಚ್ಛವಿಕಾ ಕಾಚಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತೀ"ತಿ ಅಪವಾದವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ, ಆರಞ್ಞಕೇಹಿ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಗತೇಹಿ ವನಚರಕವಿಸಭಾಗಜನೇಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। **ಭೇರವಸದ್ದಂ ಸಾವೇನ್ತಿ,** ತಾವತಾ ಅಪಲಾಯನ್ತಾನಂ **ಹತ್ಥೇಹಿ ಸೀಸಂ...ಪೇ॰... ಕರೋನ್ತಿ**। ಕಾಳಕಸದಿಸತ್ತಾ **ಕಾಳಕಂ,** ವೀತಿಕ್ಕಮಸಙ್ಖಾತಂ ಥುಲ್ಲವಜ್ಜಂ।

ತಿಲಕಸದಿಸತ್ತಾ **ತಿಲಕಂ,** ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಸಞ್ಞಾತಂ ಅಣುಮತ್ತವಜ್ಜಂ। ತನ್ತಿ ಪೀತಿಂ। ವಿಭೂತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ **ಖಯತೋ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ।**

ವಿವಿತ್ತನ್ತಿ ಜನವಿವಿತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸುಞ್ಞ**"ನ್ತಿ। ತಂ ಪನ ಜನಸದ್ದನಿಗ್ಘೋಸಾಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಸದ್ದಕಣ್ಟಕತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ ಆಹ "**ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। **ಏತದೇವಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸದ್ದತಂಯೇವ। **ವಿಹಾರೋ** ಪಾಕಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಕಲೋ ಆವಾಸೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ದೀಘಪಾಸಾದೋ, "ಗರುಳಸಣ್ಠಾನಪಾಸಾದೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಪಾಸಾದೋ। **ಅಟ್ಟೋ** ಪಟಿರಾಜೂನಂ ಪಟಿಬಾಹನಯೋಗ್ಗೋ ಚತುಪ್ಪಞ್ಚಭೂಮಕೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಮಾಳೋ** ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅನೇಕಕೋಣವನ್ತೋ ಪತಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ವಿಹಾರೋ** ನಾಮ ದೀಘಮುಖಪಾಸಾದೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ಏಕಪಸ್ಸಚ್ಛದನಕಸೇನಾಸನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಭಿತ್ತಿ ಉಚ್ಚತರಾ ಹೋತಿ, ಇತರಪಸ್ಸೇ ನೀಚಾ। ಏತೇನ ತಂ ಏಕಪಸ್ಸಚ್ಛದನಕಂ ಹೋತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ನಾಮ ಆಯತಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಂ ಚನ್ದಿಕಙ್ಗಣಯುತ್ತಂ। **ಗುಹಾ** ನಾಮ ಕೇವಲಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾ। **ಲೇಣಂ** ದ್ವಾರಬದ್ಧಂ ಪಬ್ಭಾರಂ। **ಮಣ್ಡಪೋ**ತಿ ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪೋ। ಆವಸಥಭೂತಂ ಸೇನಾಸನಂ ವಿಹರಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ **ವಿಹಾರಸೇನಾಸನಂ।** ಮಸಾರಕಾದಿ ಮಞ್ಚಪೀಠಂ ತತ್ಥ ಅತ್ಥರಿತಬ್ಬಭಿಸಿ ಉಪಧಾನಞ್ಚ ಮಞ್ಚಪೀಠಸಮ್ಬನ್ಧತೋ **ಮಞ್ಚಪೀಠಸೇನಾಸನಂ।** ಚಿಮಿಲಿಕಾದಿ ಭೂಮಿಯಂ ಸನ್ಥರಿತಬ್ಬತಾಯ **ಸನ್ಥತಸೇನಾಸನಂ।** ಅಭಿಸಙ್ಖತಾಭಾವತೋ ಕೇವಲಂ ಸಯನಸ್ಸ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಚ ಓಕಾಸಭೂತಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಾದಿ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ **ಓಕಾಸಸೇನಾಸನಂ। ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಮೇವಾ**ತಿ "ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸೇನಾಸನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಭಾವತೋ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಇಮಸ್ಸ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವಸೇನ ಆಗತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ವಿನಯೇ ತಥಾ ಆಗತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ , **ಅಭಿಧಮ್ಮೇಪಿ** (ವಿಭಂ ೫೨೯) ಪನ "ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖಿಲಾ ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಆಗತಮೇವ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯಂ ನ ಗಾಮಪ್ಪದೇಸನ್ತೋಗಧಂ, ತಂ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯವಸೇನ ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ ೧.೩೧) ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರುಕ್ಖಮೂಲ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಸಮೀಪಂ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಯಾವತಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಸಮನ್ತಾ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲ"ನ್ತಿ। **ಸೇಲ**-ಸದ್ದೋ ಅವಿಸೇಸತೋ ಪಬ್ಬತಪರಿಯಾಯೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ಪಬ್ಬತನ್ತಿ ಸೇಲ**"ನ್ತಿ, ನ ಸಿಲಾಮಯಮೇವ। ಪಂಸುಮಯಾದಿಕೋ ಹಿ ತಿವಿಧೋಪಿ ಪಬ್ಬತೋ ಏವಾತಿ। **ವಿವರ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಂ ಮಿಥೋ ಆಸನ್ನತರೇ ಠಿತಾನಂ ಓವರಕಾದಿಸದಿಸಂ ವಿವರಂ। **ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಾ** ಪಬ್ಬತೇ। **ಉಮಙ್ಗಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಸುದುಙ್ಗಾಸದಿಸಂ। **ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಸಞ್ಚಾರವಸೇನ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ನ ಸಞ್ಚರಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "**ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ವನಸಣ್ಡಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ಭಿಂಸನಕಾನಮೇತಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸಲೋಮಹಂಸಾನಮೇತಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ಪರಿಯನ್ತಾನಮೇತಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ನ ಮನುಸ್ಸೂಪಚಾರಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿ (ವಿಭಂ ೫೩೧) ಇಮಂ ಪಾಳಿಪ್ಪದೇಸಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ಕೇನಚಿ ಛದನೇನ ಅನ್ತಮಸೋ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಯಪಿ ನ ಛಾದಿತಂ। **ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ**ತಿ ನೀಹರಿತ್ವಾ। **ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇ**ತಿ ಪಬ್ಭಾರಸದಿಸೇ, ಲೇಣಸದಿಸೇ ವಾ।

ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನಂ **ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನಾತಿ ಆಹ "**ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಯೇಸನತೋ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೋ**"ತಿ। **ಪಲ್ಲಙ್ಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮನ್ತತೋತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ, ತಸ್ಮಾ ವಾಮೋರುಂ ದಕ್ಖಿಣೋರುಞ್ಚ ಸಮಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಕತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನ**"ನ್ತಿ। ಊರೂನಂ ಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ। **ಆಭುಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಯಥಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಉಭೋ ಪಾದೇ ಆಭುಜಿತೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಕತ್ವಾ। ತಂ ಪನ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ತಥಾಸಮ್ಬನ್ಧತಾಕರಣನ್ತಿ ಆಹ "**ಬನ್ಧಿತ್ವಾ**"ತಿ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಜುಕಂ ಠಪನಂ ನಿಸಜ್ಜಾವಚನೇನೇವ ಬೋಧಿತನ್ತಿ **ಉಜುಂ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋತಿ ಆಹ "**ಉಪರಿಮಸರೀರಂ**

ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ”ತಿ। ತಂ ಪನ ಉಜುಕಂ ಠಪನಂ ಸರೂಪತೋ ಪಯೋಜನತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಟ್ಠಾರಸಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಣಮನ್ತೀ**ತಿ ನ ಓಣಮನ್ತಿ। **ನ ಪರಿಪತತೀ**ತಿ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ ವೀಥಿಂ ನ ಲಙ್ಘೇತಿ, ತತೋ ಏವ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ಪರಿಮುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **“ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ**”ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮೀಪತ್ಥೋ ವಾ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಮುಖಸಮೀಪೇ ವಾ ಕತ್ವಾ**”ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ “ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾನುರೂಪಂ ಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಏವಂ **ನಿಸೀದತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೋ ಸನ್ತೋ ಇರಿಯಾಪಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। “ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವೋ। “ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೂಪಾಯೋ।

ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ “ಪರಿಣಾಯಿಕಾ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬, ೨೦) ವಿಯ। **ಮುಖನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** “ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖ”ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ ಹಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ, ತಸ್ಮಾ **ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನಂ ಸತಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಮಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ ಗಿಜ್ಝತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ಲೋಭೋ। **ಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನ, ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। **ಪಹೀನತ್ತಾ**ತಿ ಚ ಪಹೀನಸದಿಸತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ। ತಥಾಪಿ ನಯಿದಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸಭಾವತೋ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ, ಅಥ ಖೋ ಭಾವನಾವಸೇನ। ತೇನಾಹ **“ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸದಿಸೇನಾ**”ತಿ। **ಏಸೇವ ನಯೋ**ತಿ ಯಥಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಭಾವೇನ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝಂ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಞ್ಚ ನ ಭಾವನಾಯ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ, ನ ಏವಮಿದಂ। ಇದಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವನಾಯ ಪರಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಂ ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಅನುದ್ಧತಂ ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಿಮಪಕತಿ**ನ್ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಪಣ್ಡರಸಭಾವಂ। “ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೨; ವಿಭ॰ ೫೪೬) ಥಿನಸ್ಸ, “ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಲ್ಯತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೩; ವಿಭ॰ ೫೪೬) ಚ ಮಿದ್ಧಸ್ಸ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **“ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಗೇಲಞ್ಞಂ, ಮಿದ್ಧಂ ಚೇತಸಿಕಗೇಲಞ್ಞ**”ನ್ತಿ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಚಿತ್ತಕಾಯಲಹುತಾದೀನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ತಂತಂವಿಸೇಸಸ್ಸ ಯಾ ತೇಸಂ ಅಕಲ್ಯತಾದೀನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತಾ, ಅಯಮೇತೇಸಂ ಸಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತಿಸಯತ್ತವಿಸಿಟ್ಠಅತ್ಥಿಅತ್ಥಾವಬೋಧಕೋಯಮೀಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ರತ್ತಿಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ಸಮನ್ನಾಗತೋ**”ತಿ। **ಇದಂ ಉಭಯ**ನ್ತಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮಾಹ।

ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಜಹಿತ್ವಾ। ಕಥಮಿದಂ ಕಥಮಿದನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಥಂಕಥಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಸಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಕಥಂಕಥೀ, ನ ಕಥಂಕಥೀತಿ **ಅಕಥಂಕಥೀ,** ನಿಬ್ಬಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ। **ಲಕ್ಖಣಾದಿಭೇದತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಹಾನಪ್ಪಹಾಯಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇಪಿ ಹಿ ಪಭೇದತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ। **ಉಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾತೇನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಚ್ಛಿನ್ದನಂ ಪಾತನಞ್ಚ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನಮೇವ। ಇತಿ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರಪಞ್ಞಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾಯ ಚ ಪರಿತ್ತಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ನೀವರಣಧಮ್ಮಾ ಇತರಾಯ ಚ ಸಮತ್ಥತಂ ವಿಹನನ್ತಿಯೇವಾತಿ **“ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣಾ**”ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಅಪ್ಪೇನ್ತೋ**ತಿ ನಿಗಮೇನ್ತೋ।

ಅತ್ತನ್ತಪಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೯-೧೦. ತಣ್ಹಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೧೯೯-೨೦೦. ನವಮೇ ತಯೋ ಭವೇ ಅಜ್ಝೋತ್ಥರಿತ್ವಾ ಠಿತಂ “ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ತನೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಭೂತಂ ಜಾಲಮೇತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ **ಜಾಲಿನೀ**। ತೇನಾಹ **“ತಯೋ**

ವಾ ಭವೇ"ತಿಆದಿ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ, ಆರಮ್ಮಣೇ ವಾ। **ಅಪಿಚಾತಿ**ಆದಿನಾ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ವಿಸತ್ತಿಕಾಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿಯಾ ಏಕದೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ "**ವಿಸಮೂಲಾ**"ತಿಆದಿನಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿ** (ಮಹಾನಿ॰ ೩; ಚೂಳನಿ॰ ಮೇತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸೋ ೨೨, ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸೋ ೧೨೪) -

> "ವಿಸತ್ತಿಕಾತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ವಿಸತ್ತಿಕಾ? ವಿಸತಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಟಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಾಲಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಕ್ಕತೀತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಂಹರತೀತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಂವಾದಿಕಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಮೂಲಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ, ವಿಸಫಲಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ । ವಿಸಪರಿಭೋಗಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ। ವಿಸಾಲಾ ವಾ ಪನ ಸಾ ತಣ್ಹಾ ರೂಪೇ ಸದ್ದೇ ಗನ್ಧೇ ರಸೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಕುಲೇ ಗಣೇ ಆವಾಸೇ ಲಾಭೇ ಯಸೇ ಪಸಂಸಾಯ ಸುಖೇ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಕಾಮಭವೇ ರೂಪಭವೇ ಅರೂಪಭವೇ ಸಞ್ಞಾಭವೇ ಅಸಞ್ಞಾಭವೇ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಭವೇ ಏಕವೋಕಾರಭವೇ ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಅತೀತೇ ಅನಾಗತೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೇಸು ವಿಸಟಾ ವಿತ್ಥತಾತಿ ವಿಸತ್ತಿಕಾ"ತಿ।

ತತ್ಥ (ಮಹಾನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೧.೧.೧ ಓಘತರಣಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ) **ವಿಸತಾತಿ** ವಿತ್ಥತಾ ರೂಪಾದೀಸು ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಬ್ಯಾಪನವಸೇನ। **ವಿಸಟಾತಿ** ಪುರಿಮವಚನಮೇವ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಟ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸಾಲಾತಿ** ವಿಪುಲಾ। **ವಿಸಕ್ಕತೀತಿ** ಪರಿಸಹತಿ। ರತ್ತೋ ಹಿ ರಾಗವತ್ಥುನಾ ಪರೇನ ತಾಳಿಯಮಾನೋಪಿ ಸಹತಿ, ವಿಪ್ಫನ್ದನಂ ವಾ "ವಿಸಕ್ಕನ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ವಿಸಂಹರತೀತಿ** ತಥಾ ತಥಾ ಕಾಮೇಸು ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀ ವಿವಿಧೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಭಿಮುಖಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಂಹರತಿ ಸಂಖಿಪತಿ। ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ, ತಂ ಹರತಿ ಉಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿಂ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಗಣ್ಹನ್ತೀ **ವಿಸಂವಾದಿಕಾ** ಹೋತಿ। ದುಕ್ಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ **ವಿಸಮೂಲಾ,** ವಿಸಂ ವಾ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಾದಿಭೂತಾ ವೇದನಾ ಮೂಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಮೂಲಾ**। ದುಕ್ಖಸಮುದಯತ್ತಾ ವಿಸಂ ಫಲಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಸಫಲಾ**। ತಣ್ಹಾಯ ರೂಪಾದಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಹೋತಿ, ನ ಅಮತಸ್ಸಾತಿ ಸಾ **ವಿಸಪರಿಭೋಗಾ** ವುತ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿರುತ್ತಿವಸೇನ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಧಾನೋ ಅತ್ಥೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪುನ "**ವಿಸಟಾ ವಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತನ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೯೫ ಅಪಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಟೀ॰ ೨.೨.೬೦) ವತ್ಥವಿನನತ್ಥಂ ತನ್ತವಾಯೇಹಿ ದಣ್ಡಕೇ ಆಸಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪಸಾರಿತಸುತ್ತವಟ್ಟಿ "ತನೀಯತೀ"ತಿ ಕತ್ವಾ, ತಂ ಪನ ಸುತ್ತಂ ಸನ್ತಾನಾಕುಲತಾಯ ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಆಕುಲಮೇವ ಗಹಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ತನ್ತಂ ವಿಯ ಆಕುಲಜಾತೋ**"ತಿ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ನಾಮಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮಾನೇತು**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಸಮಂ ಕತ್ವಾ ಆನೇತುಂ, ಅವಿಸಮಂ ಉಜುಂ ಕಾತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತನ್ತಮೇವ ವಾ ಆಕುಲಂ ತನ್ತಾಕುಲಂ, ತನ್ತಾಕುಲಂ ವಿಯ ಜಾತೋ ಭೂತೋತಿ **ತನ್ತಾಕುಲಕಜಾತೋ**। ವಿನನತೋ ಗುಲಾತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗವಸೇನ ಲದ್ಧನಾಮಸ್ಸ ತನ್ತವಾಯಸ್ಸ ಗುಣ್ಠಿಕಂ ನಾಮ ಆಕುಲಭಾವೇನ ಅಗ್ಗತೋ ವಾ ಮೂಲತೋ ವಾ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ ಖಲಿಬದ್ಧತನ್ತಸುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಗುಲಾಗುಣ್ಠಿಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪೇಸಕಾರಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತ**"ನ್ತಿ।

ಸಕುಣಿಕಾತಿ ಪಟಪದಸಕುಣಿಕಾ। ಸಾ ಹಿ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಸು ಓಲಮ್ಬನಕುಟವಾ ಹೋತಿ। ತಞ್ಹಿ ಸಾ ಕುಟವಂ ತತೋ ತತೋ ತಿಣಹೀರಾದಿಕೇ ಆನೇತ್ವಾ ತಥಾ ವಿನತಿ, ಯಥಾ ತೇ ಪೇಸಕಾರಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತಂ ವಿಯ ಅಗ್ಗೇನ ವಾ ಅಗ್ಗಂ, ಮೂಲೇನ ವಾ ಮೂಲಂ ಸಮಾನೇತುಂ ವಿವೇಚೇತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ। ತೇನಾಹ "**ಯಥಾ**"ತಿಆದಿ। **ತದುಭಯಮ್ಪಿ** "ಗುಲಾಗುಣ್ಠಿಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಕಞ್ಜಿಯಸುತ್ತಂ ಕುಲಾವಕಞ್ಚ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** "ಏವಮೇವ ಸತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಕಾಮಂ ಮುಞ್ಜಪಬ್ಬಜತಿಣಾನಿ ಯಥಾಜಾತಾನಿಪಿ ದೀಘಭಾವೇನ ಪತಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞಟ್ಠಾನೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿನನ್ಧಿತ್ವಾ ಆಕುಲಬ್ಯಾಕುಲಾನಿ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ನ ತಥಾ ದುಬ್ಬಿವೇಚಿಯಾನಿ ಯಥಾ ರಜ್ಜುಭೂತಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ತಾನೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಅಪಾಯಾತಿ ಅವಡ್ಢಿಕಾ, ಸುಖೇನ, ಸುಖಹೇತುನಾ ವಾ ವಿರಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಗತಿಭಾವತೋ**ತಿ ಆಪಾಯಿಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। **ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯತೋ**ತಿ ಅಬ್ಭುದಯತೋ। **ವಿನಿಪತಿತತ್ತಾ**ತಿ ವಿರೂಪಂ ನಿಪಾತತ್ತಾ, ಯಥಾ ತೇನತ್ತಭಾವೇನ ಸುಖಸಮುಸ್ಸಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನಿಪತಿತತ್ತಾ। **ಇತರೋ**ತಿ ಸಂಸಾರೋ। ನನು "ಅಪಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೋಪಿ ಸಂಸಾರೋ ಏವಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ನಿರಯಾದೀನಂ ಪನ ಅಧಿಮತ್ತದುಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಪಾಯಾದಿಗ್ಗಹಣಂ। ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನಾಯಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟೀತಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಹೇತುಫಲಭಾವೇನ ಅಪರಾಪರಪ್ಪವತ್ತಿ। **ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ**ತಿ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ವತ್ತಮಾನಾ। **ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ತಂ "ಅಪಾಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅಪಾಯದುಕ್ಖಞ್ಚ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಞ್ಚ। **ಮಹಾಸಮುದ್ದೇ ವಾತಕ್ಖಿತ್ತಾ ನಾವಾ ವಿಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಪರಿಬ್ಭಮನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಮಹನ್ತದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ಪರಿಬ್ಭಮನಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಿತತಾದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ ಉಪಮಾ। **ಯನ್ತೇ ಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅವಸೀಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚೇವ ದುಪ್ಪಮೋಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

"**ಸಮೂಹಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಾಧಾರಣಗ್ಗಾಹೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ, "ಇತ್ಥಂ ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ಪನ ವಿಸೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಗಹಣಂ ಸಮೂಹಗ್ಗಾಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವಿಸೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ**ತಿ ಚ ಅನುಪನಿಧಾನಂ ಸಮತೋ ಅಸಮತೋ ಚ ಉಪನಿಧಾನನ್ತಿ ಇಮಂ ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತ್ಥ**ನ್ತಿ ಹಿ ಅನುಪನಿಧಾನಂ ಕಥಿತಂ। **ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾ**ತಿ ಪನ ಸಮತೋ ಅಸಮತೋ ಚ ಉಪನಿಧಾನಂ। **ಅಞ್ಞಂ ಆಕಾರ**ನ್ತಿ ಪರಸನ್ತಾನಗತಂ ಆಕಾರಂ।

ಅತ್ಥೀತಿ ಸದಾ ಸಂವಿಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀದತೀ**ತಿ ನಸ್ಸತಿ। **ಸಂಸಯಪರಿವಿತಕ್ಕವಸೇನಾ**ತಿ "ಕಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಸಿಯಂ, ನ ಸಿಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪರಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ। **ಪತ್ಥನಾಕಪ್ಪನವಸೇನಾ**ತಿ "ಅಪಿ ನಾಮ ಸಾಧು ಪನಾಹಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪತ್ಥನಾಯ ಕಪ್ಪನವಸೇನ। **ಸುದ್ಧಸೀಸಾ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಾಧಾರಣಾ ಸೀಸಾ। "ಇತ್ಥಂ ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ "**ಸುದ್ಧಸೀಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಸೀಸೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಗಹಿತಾಯ ತದವಿನಾಭಾವಿನೀ ತಣ್ಹಾ ದಸ್ಸಿತಾ, ಚತೂಹಿ ಸೀಸೇಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಚ ಸೀಸಮೂಲಕೇಹಿ ಮಾನದಿಟ್ಠೀಹಿ ಅಯಮೇವ ತಣ್ಹಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಆಹ "**ಏವಮೇತೇ...ಪೇ॰... ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಧಮ್ಮಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ। ನನು ಚ ಮಾನದಿಟ್ಠಿಗ್ಗಾಹೋಪಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಯತೋ "ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಸಮೂಹಗ್ಗಾಹೋ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಥಂ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀತಿ ಇದಂ ವಚನಂ? ವುಚ್ಚತೇ - ದಿಟ್ಠಿಮಾನೇಸುಪಿ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀತಿ ವಚನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಪ್ಪಯೋಗೀನಂ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾನಂ ತಣ್ಹಾಯ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗಾನಂ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ತಪ್ಪಧಾನತಾಯ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ದಸಮಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ತಣ್ಹಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಹಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚತುತ್ಥಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

೫. ಪಞ್ಚಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ

(೨೧) ೧. ಸಪ್ಪುರಿಸವಗ್ಗೋ

೧-೧೦. ಸಿಕ್ಖಾಪದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೦೧-೨೧೦. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಲಾಮಕಪುರಿಸೋ। ಪಾಣಂ ಅತಿಪಾತೇತೀತಿ **ಪಾಣಾತಿಪಾತೀ**। ಅದಿನ್ನಂ ಆದಿಯತೀತಿ **ಅದಿನ್ನಾದಾಯೀ**। ಕಾಮೇಸು ಮಿಚ್ಛಾ ಚರತೀತಿ **ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರೀ**। ಮುಸಾ ವದತೀತಿ **ಮುಸಾವಾದೀ**। ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದೇ ತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾಯೀ**। **ಪಾಣಾತಿಪಾತೇ ಸಮಾದಪೇತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಪಾಣಂ ಅತಿಪಾತೇತಿ, ತಥಾ ನಂ ತತ್ಥ ಗಹಣಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಸ್ಮಾ ಸಯಂಕತೇನ ಚ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ಯಞ್ಚ ಸಮಾದಪಿತೇನ ಕತಂ, ತತೋ ಉಪಡ್ಢಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅಸಪ್ಪುರಿಸೇನ ಅಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಪ್ಪುರಿಸೋ**ತಿ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೋ। **ಸಪ್ಪುರಿಸೇನ ಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಚ ಕತೇನ ಸುಸೀಲ್ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಯಞ್ಚ ಸಮಾದಪಿತೋ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಉಪಡ್ಢಸ್ಸ ದಾಯಾದತ್ತಾ ಉತ್ತಮಪುರಿಸೇನ ಉತ್ತಮಪುರಿಸತರೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪರೇನ ಕತಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಸುಸೀಲ್ಯಂ ವಾ ಆಣತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನಾ ಚ ವಚೀಪ್ಪಯೋಗೇನ ಕತನ್ತಿ ಆಣಾಪನವಸೇನ ಪಸುತಪಾಪಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ದಾಯಾದೋ "ತತೋ ಉಪಡ್ಢಸ್ಸ ದಾಯಾದೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ದುತಿಯಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸಿಕ್ಖಾಪದಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಪ್ಪುರಿಸವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨೧೧-೨೨೦. ದುತಿಯೋ ಪರಿಸಾವಗ್ಗೋ ಉತ್ತಾನತ್ಥೋಯೇವ।

(೧೩) ೩. ದುಚ್ಚರಿತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ

೧೨೧-೧೩೧. ತತಿಯಸ್ಸ ಪಠಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ। **ಚಿನ್ತಾಕವೀ**ತಿಆದೀಸು ವತ್ಥುಅನುಸನ್ಧಿಉಭಯಮೇವ ಚಿರೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಚಿನ್ತಾಕವಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಞ್ಚಿ ಸುತ್ವಾ ಸುತೇನ ಅಸ್ಸುತಂ ಅನುಸನ್ಧೇತ್ವಾ ಕರಣವಸೇನ **ಸುತಕವಿ,** ಕಿಞ್ಚಿ ಅತ್ಥಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪನವಿತ್ಥಾರಣಾದಿವಸೇನ **ಅತ್ಥಕವಿ** ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಪರೇನ ಕತಂ ಕಬ್ಬಂ ನಾಟಕಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ತಂಸದಿಸಮೇವ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ತನೋ ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಪ್ಪಟಿಭಾನೇನ ಕರಣವಸೇನ **ಪಟಿಭಾನಕವಿ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ದುಚ್ಚರಿತವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೪) ೪. ಕಮ್ಮವಗ್ಗೋ

೧. ಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೨. ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ಕಾಳಕನ್ತಿ** ಮಲೀನಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ದಸಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥ**"ನ್ತಿ। ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ವಾ **ಕಣ್ಹಂ**। ತೇನಾಹ "**ಕಣ್ಹವಿಪಾಕ**"ನ್ತಿ। ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ದೋಭಗ್ಗಿಯಂ ಕಣ್ಹವಿಪಾಕೋ, ಯಂ ತಸ್ಸ ತಮಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। **ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನತೋ। **ಪಣ್ಡರಕನ್ತಿ** ಓದಾತಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ವಾ **ಸುಕ್ಕಂ**। ತೇನಾಹ "**ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕ**"ನ್ತಿ। ಸಗ್ಗೂಪಪತ್ತಿ ಮನುಸ್ಸಸೋಭಗ್ಗಿಯಞ್ಚ ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕೋ, ಯಂ ತಸ್ಸ ಜೋತಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಪನ "**ಸಗ್ಗೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನತೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಿಸ್ಸಕಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಕಾಲೇನ ಕಣ್ಹಂ ಕಾಲೇನ ಸುಕ್ಕನ್ತಿ ಏವಂ ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಕತಕಮ್ಮಂ। **ಸುಖದುಕ್ಖವಿಪಾಕನ್ತಿ** ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮಿಸ್ಸಕಕಮ್ಮಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಮಞ್ಞಾ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತಾಯಾತಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿತಾಯ ತದುಭಯವಿದ್ಧಂಸಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಕಮ್ಮಸ್ಸ ಇಧ ಸುಕ್ಕಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಇಚ್ಛಿತೋತಿ ಆಹ "**ಉಭಯ...ಪೇ... ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಭಯವಿಪಾಕಸ್ಸಾತಿ** ಯಥಾಧಿಗತಸ್ಸ ಉಭಯವಿಪಾಕಸ್ಸ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಹಿ ವಿಪಾಕೋ ಇಧ ಸುಕ್ಕಂ ಸುಕ್ಕವಿಪಾಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧೋ ಅರಿಯಫಲವಿಪಾಕೋ।

ಸಂಖಿತ್ತಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨. ವಿತ್ಥಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೩೩. ದುತಿಯೇ **ಸಬ್ಯಾಬಜ್ಝನ್ತಿ** ವಾ ಸದುಕ್ಖಂ, ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಸದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ದುಕ್ಖಸಂವತ್ತನಿಕನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದೀಸು ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಚೋಪನಪ್ಪತ್ತಾ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ। ವಚೀದ್ವಾರೇ ಹನುಸಂಚೋಪನವಸೇನ ವಚೀಭೇದಪ್ಪವತ್ತಿಕಾ ತಾಯೇವ ದ್ವಾದಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ। ಉಭಯಚೋಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ರಹೋ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಾ ಮನೋಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ। ಇತಿ ತೀಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಭೇದಾ ಅಕುಸಲಾ ಚೇತನಾವ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ ಆಯೂಹತಿ,** ತಂ ಪನ ಆಯೂಹನಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯಸಿದ್ಧಿತೋ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡನಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಸದುಕ್ಖಂ ಲೋಕನ್ತಿ** ಅಪಾಯಲೋಕಮಾಹ। **ವಿಪಾಕಫಸ್ಸಾತಿ** ಫಸ್ಸಸೀಸೇನ ತತ್ಥ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಮಾಹ। **ವೇಮಾನಿಕಪೇತಾತಿ** ಇದಂ ಬಾಹುಲ್ಲತೋ ವುತ್ತಂ, ಇತರೇಸಮ್ಪಿ ವಿನಿಪಾತಿಕಾನಂ ಕಾಲೇನ ಸುಖಂ, ಕಾಲೇನ ದುಕ್ಖಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಸ ಪಹಾನಾಯಾತಿ** ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನಾಯ। **ಯಾ ಚೇತನಾತಿ** ಯಾ ಅಪಚಯಗಾಮಿನಿಚೇತನಾ। ತೇನೇವಾಹ "**ವಿವಟ್ಟಗಾಮಿನೀ ಮಗ್ಗಚೇತನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ**"ತಿ।

ವಿತ್ಥಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩-೯. ಸೋಣಕಾಯನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೩೪-೨೪೦. ತತಿಯೇ **ಪುರಿಮಾನಿ, ಭನ್ತೇ, ದಿವಸಾನಿ ಪುರಿಮತರಾನೀತಿ** ಏತ್ಥ ಹಿಯ್ಯೋ ದಿವಸಂ ಪುರಿಮಂ ನಾಮ, ತತೋ ಪರಂ ಪುರಿಮತರನ್ತಿ ಆಹ "**ಅತೀತಾನನ್ತರದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**"ತಿಆದಿ। ಇತಿ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಪವತ್ತಿತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪುರಿಮಪುರಿಮತರಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯದೇತ್ಥ "ಪುರಿಮತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ಪಭುತಿ ಯಂ ಯಂ ಓರಂ, ತಂ

ತಂ ಪುರಿಮಂ। ಯಂ ಯಂ ಪರಂ, ತಂ ತಂ ಪುರಿಮತರಂ ಓರಪಾರಭಾವಸ್ಸ ವಿಯ ಪುರಿಮತರಭಾವಸ್ಸ ಚ ಅಪೇಕ್ಖಾಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಚತುತ್ಥಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನೇವ।

ಸೋಣಕಾಯನಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧೦-೧೧. ಸಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೪೧-೨. ದಸಮೇ **ಸೇಸಪದೇಸುಪೀತಿ** "ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ"ತಿಆದೀಸು ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। ಯಥಾ ಹಿ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೧, ೨೮೭, ೨೯೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ४.೧೨೩) ಏತ್ಥ ಕತೋ ನಿಯಮೋ "ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕತೋಯೇವ ಹೋತಿ ಸಾವಧಾರಣಅತ್ಥಸ್ಸ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ದುತಿಯಾದಯೋಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾಧಿಗಮವಸೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಮಣಭಾವೋತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಣಾ ದೇಸಿತಾ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಠಾನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಫಲಟ್ಠಕಸಮಣಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ ಸಮಿತಪಾಪಸಮಣಗ್ಗಹಣತೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ ವಿಯ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾ ತದತ್ಥಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾಪಿ ನ ಗಹಿತಾತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಿ ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಮಗ್ಗಫಲಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ ಭಗವತಾ "ಞಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪದೇಸವತ್ತೀ, ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣೋಪಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧४) ವುತ್ತಂ। ಇಧ ಪನ ನಿಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತಮೇವ ತಂತಂಸಮಣಭಾವಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಫಲಟ್ಠಕಸಮಣಾವ ಗಹಿತಾ, ಮಗ್ಗಟ್ಠತೋ ಫಲಟ್ಠೋ ಸವಿಸೇಸಂ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋತಿ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ದ್ವೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ದೇಸನಾಭೇದೇನೇವ ವಿಞ್ಞಾಯತೀತಿ। **ರಿತ್ತಾತಿ** ವಿವಿತ್ತಾ। **ತುಚ್ಛಾತಿ** ನಿಸ್ಸಾರಾ ಪಟಿಪನ್ನಕಸಾರಾಭಾವತೋ।

ಪವದನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ **ಪವಾದಾ**। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ನಾನಾದಿಟ್ಠಿದೀಪಕಸಮಯಾತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾತಿ** ಲಾಭಿವಸೇನ ತಯೋ, ತಕ್ಕಿವಸೇನ ಏಕೋತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ। ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಲಾಭೀ ತಿತ್ಥಿಯೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ ಅನೇಕಜಾತಿಸತಸಹಸ್ಸಮತ್ತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ಮಜ್ಝಪಞ್ಞೋ ದಸ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನಿ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಸಂವಟ್ಟವಿವಟ್ಟಕಪ್ಪಾನಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ। ಸೋ ಏವಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತೋ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಅಭಿವದತಿ, ತಕ್ಕೀ ಪನ ತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ವೀಮಂಸಾನುಚರಿತಂ ಸಯಂಪಟಿಭಾನಂ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಅಭಿವದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಲಾಭಿವಸೇನ ತಯೋ, ತಕ್ಕಿವಸೇನ ಏಕೋತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ"ತಿ।

ಸತ್ತೇಸು ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಚ ಏಕಚ್ಚಂ ಸಸ್ಸತನ್ತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದೋ। ಸೋ ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಖಿಡ್ಡಾಪದೋಸಿಕಮನೋಪದೋಸಿಕತ್ತಭಾವತೋ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧಾಗತಾನಂ ತಕ್ಕಿನೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋತಿ ಆಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ"**ತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾತಿ ಏತ್ಥ ಅಮತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಏತ್ಥ ವೋಸಾನನ್ತಿ ಅನ್ತೋ, ಮರಿಯಾದಾ। ತಪ್ಪಟಿಸೇಧೇನ ಅನನ್ತೋ। ಅನ್ತೋ ಚ ಅನನ್ತೋ ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸೇನ ವಾ "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧) ವಿಯ। ಅನ್ತಾನನ್ತಸಹಚರಿತೋ ವಾದೋ ಅನ್ತಾನನ್ತೋ ಯಥಾ "ಕುನ್ತಾ ಚರನ್ತೀ"ತಿ। ಅನ್ತಾನನ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ವಾ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತೀ"ತಿ। ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ**। "ಅನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಅನನ್ತವಾ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚ, ನೇವನ್ತವಾ ನಾನನ್ತವಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತವಾದಾ ಚತ್ತಾರೋ। ಅವಡ್ಢಿತಕಸಿಣಸ್ಸ ತಂ ಕಸಿಣಂ ಅತ್ತಾತಿ ಚ ಲೋಕೋತಿ ಚ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಠಮೋ ವುತ್ತೋ, ದುತಿಯೋ ವಡ್ಢಿತಕಸಿಣಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ತತಿಯೋ ತಿರಿಯಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಉದ್ಧಮಧೋ ಅವಡ್ಢಿತಕಸಿಣಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥೋ ತಕ್ಕಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯುತ್ತಂ ತಾವ ಪುರಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾದಾನಂ ಅನ್ತಞ್ಚ ಅನನ್ತಞ್ಚ ಅನ್ತಾನನ್ತಞ್ಚ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪನ

ತದುಭಯನಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಕಥಮನ್ತಾನನ್ತಿಕತ್ತನ್ತಿ? ತದುಭಯಪ್ಪಟಿಸೇಧನವಸೇನ ಪವತ್ತವಾದತ್ತಾ ಏವ। ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಪ್ಪಟಿಸೇಧವಾದೋಪಿ ಹಿ ಅನ್ತಾನನ್ತವಿಸಯೋ ಏವ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತ್ತಾ।

ನ ಮರತೀತಿ ಅಮರಾ। ಕಾ ಸಾ? "ಏವನ್ತಿಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨) ನಯೇನ ಪರಿಯನ್ತರಹಿತಾ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿ ಚೇವ ವಾಚಾ ಚ। ವಿವಿಧೋ ಖೇಪೋತಿ ವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಅಮರಾಯ ದಿಟ್ಠಿಯಾ, ವಾಚಾಯ ವಾ ವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕೋ**। ಅಥ ವಾ ಅಮರಾ ನಾಮ ಮಚ್ಛಜಾತಿ, ಸಾ ಉಮ್ಮುಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಉದಕೇ ಸನ್ಧಾವಮಾನಾ ಗಾಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವಮೇವಂ ಅಯಮ್ಪಿ ವಾದೋ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸನ್ಧಾವತಿ, ಗಾಹಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ**। ಸ್ವಾಯಂ ವಾದೋ ಮುಸಾವಾದಾನುಯೋಗಛನ್ದರಾಗಭಯಮೋಹಭಾವಹೇತುಕತಾಯ ಚತುಧಾ ಪವತ್ತೋತಿ ಆಹ "**ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ**"ತಿ।

ಅಧಿಚ್ಚ ಯಧಿಚ್ಛಕಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಬುದ್ಧಿಪುಬ್ಬಂ ವಾ ವಿನಾ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ತಲೋಕಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿಚ್ಚ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಾರಮ್ಮಣಂ ದಸ್ಸನಂ ತದಾಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತೋ ತದಾಕಾರಸಹಚರಿತತಾಯ ಚ "ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ "ಮಞ್ಚಾ ಘೋಸನ್ತಿ", "ಕುನ್ತಾ ಚರನ್ತೀ"ತಿ ಚ। ತಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ**। ಲಾಭಿವಸೇನ ತಕ್ಕಿವಸೇನ ಚ "**ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಸಞ್ಞೀತಿ ಪವತ್ತೋ ವಾದೋ ಸಞ್ಞಿವಾದೋ, ಸೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಞ್ಞಿವಾದಾ**। ರೂಪಿಚತುಕ್ಕಂ ಏಕನ್ತಸುಖಚತುಕ್ಕನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ **ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞಿವಾದಾ**। ಇಮೇಸುಯೇವ ಪುರಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ **ಅಟ್ಠ ಸಞ್ಞಿವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞಿನಾಸಞ್ಞಿವಾದಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಞ್ಹಿ ತತ್ಥ "ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಣ್ಹನ್ತಾನಂ ತಾ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಇಧ ಅಸಞ್ಞೀತಿ ಚ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀತಿ ಚ।

ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾತಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೇ ಕಾಮಾವಚರದೇವತ್ತಭಾವೇ ರೂಪಾವಚರತ್ತಭಾವೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಾರೂಪತ್ತಭಾವೇ ಚ ಠತ್ವಾ ಸತ್ತಸ್ಸ ಉಚ್ಛೇದಪಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ।

ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಉಪಭೋಗವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧರೂಪಜ್ಝಾನಸುಖಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬುತಿಪಞ್ಞಾಪನವಾದಾ। **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧತ್ತಭಾವಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೇ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ದುಕ್ಖವೂಪಸಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ವದನ್ತೀತಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ**।

ಞಾಯತಿ ಕಮತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀತಿ ಞಾಯೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಬ್ಬಾನಸಮ್ಪಾಪಕಹೇತುತಾಯ ಧಮ್ಮೋತಿ ಆಹ "**ಞಾಯಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ಇತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮಣೋಪಿ ನತ್ಥೀ**ತಿಆದೀಸು ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ನತ್ಥೀತಿ? ಅಕ್ಖೇತ್ತತಾಯ। ಯಥಾ ಹಿ ನ ಆರಗ್ಗೇ ಸಾಸಪೋ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಉದಕಪಿಟ್ಠೇ ಅಗ್ಗಿ ಜಲತಿ, ನ ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ ಬೀಜಾನಿ ವಿರುಹನ್ತಿ, ಏವಮೇವಂ ಬಾಹಿರೇಸು ತಿತ್ಥಾಯತನೇಸು ನ ಇಮೇ ಸಮಣಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸುಕ್ಖೇತ್ತತಾಯ। ಸಾ ಪನ ನೇಸಂ ಅಕ್ಖೇತ್ತತಾ ಸುಕ್ಖೇತ್ತತಾ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಭಾವತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಂ ಖೋ, ಸುಭದ್ದ, ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಸಮಣೋಪಿ ತತ್ಥ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ದುತಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ ಸಮಣೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತತಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ ಸಮಣೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಚತುತ್ಥೋಪಿ ತತ್ಥ ಸಮಣೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ಖೋ, ಸುಭದ್ದ, ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಸಮಣೋಪಿ ತತ್ಥ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ದುತಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ... ತತಿಯೋಪಿ ತತ್ಥ... ಚತುತ್ಥೋಪಿ ತತ್ಥ ಸಮಣೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖೋ, ಸುಭದ್ದ, ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಇಧೇವ, ಸುಭದ್ದ, ಸಮಣೋ, ಇಧ ದುತಿಯೋ ಸಮಣೋ, ಇಧ ತತಿಯೋ ಸಮಣೋ, ಇಧ ಚತುತ್ಥೋ ಸಮಣೋ, ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ''ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪)।

ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಅಭಾವೋ ಭಾವೋ ಚ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಯ ಅಭಾವತೋ ಭಾವತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತದುಭಯಞ್ಚ ದುರಕ್ಖಾತಸ್ವಾಕ್ಖಾತಭಾವಹೇತುಕಂ । ಸೋ ಚ ಅಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪವೇದಿತತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ತಿತ್ಥಾಯತನಂ ಅಕ್ಖೇತ್ತಂ, ಸಾಸನಂ ಖೇತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಸುರತ್ತಹತ್ಥಪಾದೋ ಭಾಸುರಕೇಸರಭಾರೋ ಸೀಹೋ ಮಿಗರಾಜಾ ನ ಸುಸಾನೇ ವಾ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟೇ ವಾ ಪಟಿವಸತಿ, ತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸವಿತ್ಥತಂ ಪನ ಹಿಮವನ್ತಂ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಮಣಿಗುಹಾಯಮೇವ ವಸತಿ, ಯಥಾ ಚ ಛದ್ದನ್ತೋ ನಾಗರಾಜಾ ನ ಗೋಚರಿಯಹತ್ಥಿಕುಲಾದೀಸು ನವಸು ಕುಲೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾ ಚ ವಲಾಹಕೋ ಅಸ್ಸರಾಜಾ ನ ಗದ್ರಭಕುಲೇ ವಾ ಘೋಟಕಕುಲೇ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಿನ್ಧುತೀರೇ ಪನ ಸಿನ್ಧವಕುಲೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾ ಚ ಸಬ್ಬಕಾಮದದಂ ಮನೋಹರಂ ಮಣಿರತನಂ ನ ಸಙ್ಕಾರಕೂಟೇ ವಾ ಪಂಸುಪಬ್ಬತಾದೀಸು ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಿಪುಲಪಬ್ಬತಬ್ಭನ್ತರೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾ ಚ ತಿಮಿರಪಿಙ್ಗಲೋ ಮಚ್ಛರಾಜಾ ನ ಖುದ್ದಕಪೋಕ್ಖರಣೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಚತುರಾಸೀತಿಯೋಜನಸಹಸ್ಸಗಮ್ಭೀರೇ ಮಹಾಸಮುದ್ದೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯಥಾ ಚ ದಿಯಡ್ಢಯೋಜನಸತಿಕೋ ಸುಪಣ್ಣರಾಜಾ ನ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಏರಣ್ಡವನಾದೀಸು ಪಟಿವಸತಿ, ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಪನ ಅಜ್ಝೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಸಿಮ್ಬಲಿದಹವನೇಯೇವ ಪಟಿವಸತಿ, ಯಥಾ ಚ ಧತರಟ್ಠೋ ಸುವಣ್ಣಹಂಸೋ ನ ಗಾಮದ್ವಾರೇ ಆವಾಟಕಾದೀಸು ಪಟಿವಸತಿ, ನವುತಿಹಂಸಸಹಸ್ಸಪರಿವಾರೋ ಪನ ಹುತ್ವಾ ಚಿತ್ತಕೂಟೇಯೇವ ಪಟಿವಸತಿ, ಯಥಾ ಚ ಚತುದ್ದೀಪಿಸ್ಸರೋ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾ ನ ನೀಚಕುಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಜಾತಿಯಖತ್ತಿಯಕುಲೇಯೇವ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇವಂ ಇಮೇಸು ಸಮಣೇಸು ಏಕಸಮಣೋಪಿ ನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ತಿತ್ಥಾಯತನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಪರಿಕ್ಖತೇ ಪನ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - ''ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ...ಪೇ॰... ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ''ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯-೧೪೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। ಏಕಾದಸಮೇ ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಸಮಣಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಕಮ್ಮವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

(೧೫) ೫. ಆಪತ್ತಿಭಯವಗ್ಗೋ

೧. ಸಙ್ಘಭೇದಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೪೩. ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಠಮೇ **ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಾದೀಸೂ**ತಿ ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ ಅನುವಾದಾಧಿಕರಣಂ ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಂ ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕರಣನ್ತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು। ತತ್ಥ ಧಮ್ಮೋತಿ ವಾ ಅಧಮ್ಮೋತಿ ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ವತ್ಥೂಹಿ ವಿವದನ್ತಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಯೋ ವಿವಾದೋ, ಇದಂ **ವಿವಾದಾಧಿಕರಣಂ** ನಾಮ। ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಆಚಾರದಿಟ್ಠಿಆಜೀವವಿಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅನುವದನ್ತಾನಂ ಯೋ ಅನುವಾದೋ ಉಪವದನಾ ಚೇವ ಚೋದನಾ ಚ, ಇದಂ **ಅನುವಾದಾಧಿಕರಣಂ** ನಾಮ। ಮಾತಿಕಾಯ ಆಗತಾ ಪಞ್ಚ, ವಿಭಙ್ಗೇ ದ್ವೇತಿ ಸತ್ತಪಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾ, ಇದಂ **ಆಪತ್ತಾಧಿಕರಣಂ** ನಾಮ। ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಅಪಲೋಕನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಕರಣಂ, ಇದಂ **ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕರಣಂ** ನಾಮ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಸಙ್ಘಭೇದಕಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೨-೩. ಆಪತ್ತಿಭಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೪೪-೫. ದುತಿಯೇ ಭಸ್ಸತಿ ನಿರತ್ಥಕಭಾವೇನ ಖಿಪೀಯತೀತಿ ಭಸ್ಮಂ, ಛಾರಿಕಾ। ತಸ್ಸ ಪುಟಂ ಭಣ್ಡಿಕಾ **ಭಸ್ಮಪುಟಂ**। ತೇನಾಹ **“ಭಸ್ಮಪುಟನ್ತಿ ಛಾರಿಕಾಭಣ್ಡಿಕ”**ನ್ತಿ। ತತಿಯಂ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವ।

ಆಪತ್ತಿಭಯಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೭. ಸೇಯ್ಯಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೪೬-೯. ಚತುತ್ಥೇ **ಪೇತಾ**ತಿ ಪೇಚ್ಚಭಾವಂ ಗತಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಇಧ ಕತಕಾಲಕಿರಿಯಾ ಕಾಲೇನ ಕತಜೀವಿತುಚ್ಛೇದಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಕಾಲಕತಾ ವುಚ್ಚನ್ತೀ”**ತಿ, ಮತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಪೇಚ್ಚಭವಂ ಗತಾ, ಪೇತೂಪಪತ್ತಿವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಥ ವಾ ಪೇತವಿಸಯೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಪೇತಾ ನಾಮಾ”**ತಿ। **ಏಕೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಸಯಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ** ದುಕ್ಖುಪ್ಪತ್ತಿತೋ।

ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾತಿ ಇಮಿನಾ ಸೀಹಸ್ಸ ಅಭೀರುಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಭೀರುಕಾ ಸೇಸಮಿಗಾ ಅತ್ತನೋ ಆಸಯಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸನ್ತಾಸಪುಬ್ಬಕಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಸಯನ್ತಿ, ಸೀಹೋ ಪನ ಅಭೀರುಕೋ ಸಭಾವತೋ ಸತೋಕಾರೀ ಭಿಕ್ಖು ವಿಯ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾವ ಸಯತಿ। ತೇನಾಹ **“ದ್ವೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ”**ತಿಆದಿ। ದಕ್ಖಿಣೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ ವಾಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಪಾದಸ್ಸ ಠಪನವಸೇನ **ದ್ವೇ ಪುರಿಮಪಾದೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ**। **ಪಚ್ಛಿಮಪಾದೇ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಇಧಾಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಠಪನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, **ಠಿತೋಕಾಸಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ** ಅಭೀರುಕವಸೇನೇವ। **ಸೀಸಂ ಪನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸೀಹಕಿರಿಯಾ ಅನುತ್ರಸ್ತಪ್ಪಬುಜ್ಝನಾ ವಿಯ ಅಭೀರುಭಾವಸಿದ್ಧಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸೀಹವಿಜಮ್ಭನಂ** ಅತಿವೇಲಂ ಏಕಾಕಾರೇ ಠಪಿತಾನಂ ಸರೀರಾವಯವಾನಂ ಗಮನಾದಿಕಿರಿಯಾಸು ಯೋಗ್ಯಭಾವಾಪಾದನತ್ಥಂ। **ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸೀಹನಾದನದನಂ** ಅಪ್ಪೇಸಕ್ಖಮಿಗರಾಜೇಹಿ ಪರಿತ್ತಾಸಪರಿಹರಣತ್ಥಂ।

ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸೇಯ್ಯಾ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸೇತಿ ಅಬ್ಯಾವಟಭಾವೇನ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸೇಯ್ಯಾ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಮೇವ ಸೇಯ್ಯಾ **ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸೇಯ್ಯಾ**। ಕಿಂ ಪನ ತಂ

ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನ್ತಿ? ಆನಾಪಾನಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಭಗವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತಥಾಗತೋ ಜಾತೋತಿ। ತಯಿದಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನ ಸೇಯ್ಯಾ, ತಥಾಪಿ ಯಸ್ಮಾ "ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮನನ್ತರಾ ಭಗವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ"ತಿ **ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೯) ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿ ಏವ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ಕೇಚಿ। ಏವಂ ಸತಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಾಲಿಕಾವ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ಭಗವಾ ಲೋಕಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನಬಹುಲೋ ವಿಹಾಸಿ। ಅಗ್ಗಫಲವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪನೇತ್ಥ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ನಿದ್ದೂಪಗಮಲಕ್ಖಣಾ ಸೇಯ್ಯಾ ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತವಸೇನ ಹೋತಿ, ಸಾ ಪನ ನೇಸಂ ಪಠಮಜಾತಿಸಮನ್ವಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಾ, ಏವಂ ಭಗವತೋ ಅರಿಯಜಾತಿಸಮನ್ವಯಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಕಂ ಅಗ್ಗಫಲಭೂತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ತಥಾಗತಸೇಯ್ಯಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನತ್ಥಾನಿ।

ಸೇಯ್ಯಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೮. ಪರಮವೋಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ

೨೫೦-೨೫೩. ಅಟ್ಠಮೇ **ಅನರಿಯಾನ**ನ್ತಿ ಅಸಾಧೂನಂ ನಿಹೀನಾನಂ। **ವೋಹಾರಾ**ತಿ ಸಂವೋಹಾರಾ ಅಭಿಲಾಪಾ ವಾ, "ದಿಟ್ಠಂ ಮಯಾ"ತಿ ಏವಂವಾದಿತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ತಂತಂಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನವಮಾದೀಸು ನತ್ಥಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

ಪರಮವೋಹಾರಸುತ್ತವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಪತ್ತಿಭಯವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಮಪಣ್ಣಾಸಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

(೨೮) ೮. ಅಭಿಞ್ಞಾವಗ್ಗೋ

೧-೩. ಅಭಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೫೪-೨೫೬. ಭಟ್ಠಸ್ಸ ಪಠಮೇ ಪಚ್ಚನೀಕಸಮನತೋ **ಸಮಥೋ,** ಸಮಾಧೀತಿ ಆಹ **"ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ"**ತಿ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿನಾ ವಿವಿಧೇನಾಕಾರೇನ ದಸ್ಸನತೋ **ವಿಪಸ್ಸನಾ,** ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಾಹಕಞಾಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಙ್ಖಾರಪರಿಗ್ಗಹವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣ"**ನ್ತಿ।

ದುತಿಯೇ ಅನರಿಯೇಹಿ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಅನರಿಯಾನಂ ಪರಿಯೇಸನಾತಿ **ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ**। ಸಯಂ ಲಾಮಕತಾಯ ಅನರಿಯಾನಂ ಪರಿಯೇಸನಾತಿ ವಾ **ಅನರಿಯಪರಿಯೇಸನಾ**। **ಜರಾಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಜೀರಣಪಕತಿಕಂ। ತತಿಯಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅಭಿಞ್ಞಾಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪-೧೦. ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ

೨೫೭-೨೬೩. ಚತುತ್ಥೇ **ಅಪಸಾದೇತೀ**ತಿ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉಸ್ಸಾದೇತೀ**ತಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಪಸಾದನಾಕಾರಂ ಉಸ್ಸಾದನಾಕಾರಞ್ಚ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಪಞ್ಚಮಾದೀನಿ ಉತ್ತಾನಾನೇವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಮಾಲುಕ್ಯಪುತ್ತಸುತ್ತಾದಿವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಭಿಞ್ಞಾವಗ್ಗವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಮನೋರಥಪೂರಣಿಯಾ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯ-ಅಟ್ಠಕಥಾಯ

ಚತುಕ್ಕನಿಪಾತವಣ್ಣನಾಯ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥದೀಪನಾ ಸಮತ್ತಾ।

ದುತಿಯೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।